PHILIP AGEE

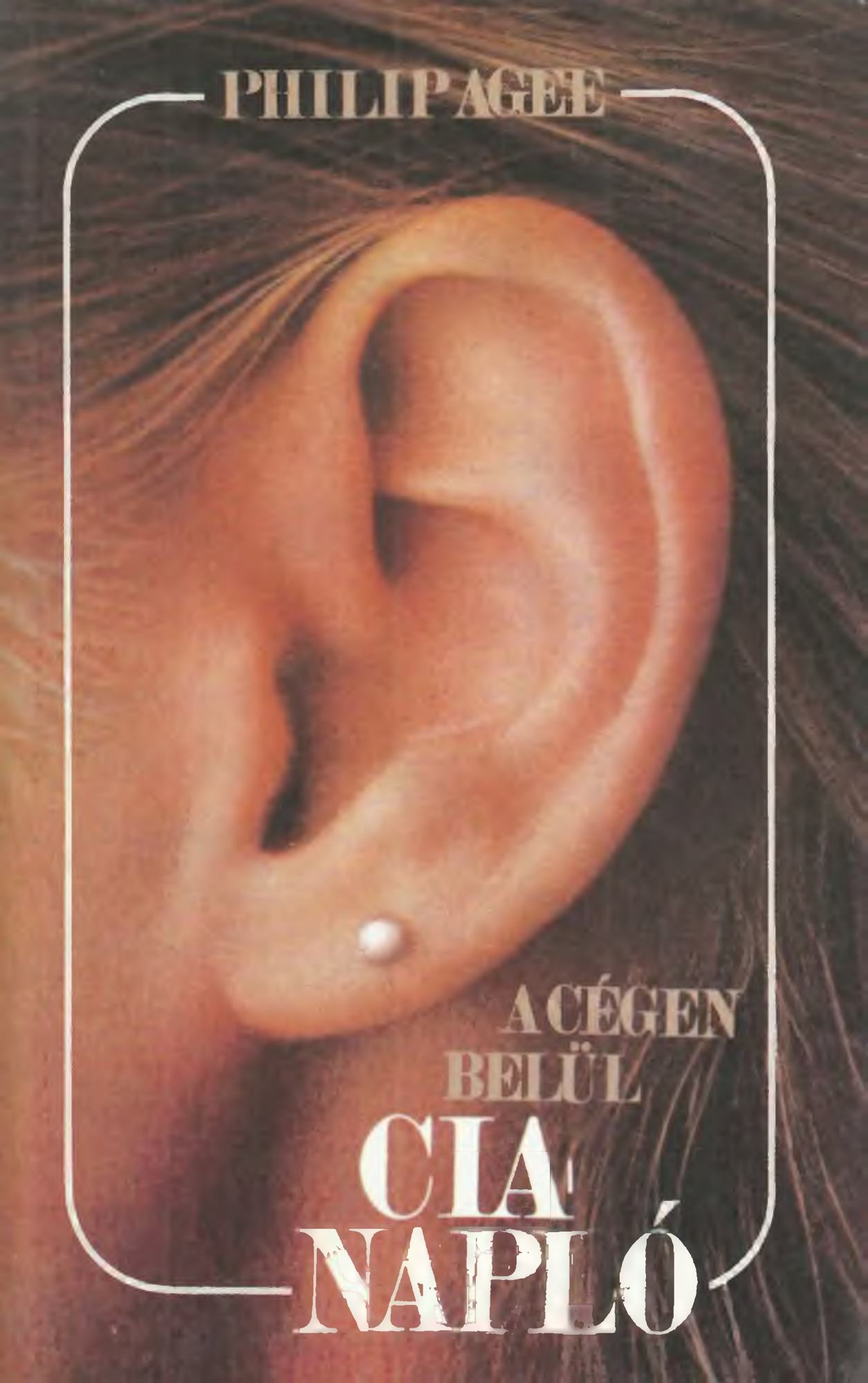

A CÉGEN BELÜL

CIA NAPLÓ

PHILIP AGEE

CIA

A CÉGEN BELÜL

NAPLÓ

IDEGENFORGALMI PROPAGANDA
ÉS KIADÓ VÁLLALAT

A mű eredeti címe:

Inside the Company/CIA Diary
Philip Agee, 1975

Fordította:

CSÁKI JUDIT

A fordítás a Bentam Books Inc. kiadása alapján készült.

Lektorálta és a szöveget az eredetivel egybevetette:

KÖVES JUDIT

ISBN 963 31 60 58 8

Szerkesztő: Moldován Tamás
Művészeti szerkesztő: Jordán Katalin
Borító: Szabó Árpád
A könyv a Penguin kiadóval kötött megállapodás alapján az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat — a WTO, az Idegenforgalmi Világszervézet társult tagja — gondozásában jelent meg.
Felelős kiadó: Teszár József vezérigazgató

ELŐSZÓ

Az utóbbi években több magyar és külföldi szerző műve jelent meg az Egyesült Államok Központi Hírszerző Ügynökségének, a CIA-nak az egész világot behálózó tevékenységéről, a Cég „piszkos trükkjeiről", államcsínyek, politikai merényletek és gyilkosságok előkészítésében és végrehajtásában játszott szerepéről, a nemzeti felszabadító mozgalmak ellen viselt titkos — és nem annyira titkos — háborúiról. Ezúttal egy olyan volt CIA-tiszt kötete kerül a magyar olvasó kezébe, aki 12 évi washingtoni és latin-amerikai szolgálat után fordított hátat a Cégnek. És nyomban hozzálátott azoknak a különleges műveleteknek a leírásához, amelyekben maga is részt vett, s amelyek valódi céljainak felismerése végül is rádöbbentette: rossz ügyet szolgált.

Philip Agee CIA-naplója régmúlt eseményeket elevenít fel. De mindaz, amit a Cég 1956 és 1969 közötti latin-amerikai műveleteinek egy részét feltáró kötetben lehallgatásokról, provokációkról, fekete propagandáról, az Egyesült Államok számára nem kívánatos politikusok és szervezetek lejáratására, „kiiktatására" indított kampányokról, erőszakról, zűrzavarról, gazdasági és társadalmi káoszról, illetve annak a washingtoni érdekek szempontjából megnyugtató megoldásáról olvashatunk — nagyon ismerős. Nemcsak azoknak, akik akkoriban már felnőtt fejjel érdeklődtek a politika iránt, figyelemmel kísérték a nemzetközi helyzet fejleményeit. Hanem azoknak is, akik a napló első bejegyzései idején születtek, nem élték át, nincsenek, nem is lehetnek saját személyes élményeik erről a korszakról — csak egyszerűen mai újságolvasók.

A hatvanas években a szocialista Kuba gazdasági és politikai elszigetelésére tett erőfeszítésekről, a Disznó-öbölben végrehajtott sikertelen támadásról, az Ecuadorban, Uruguayban, Brazíliában, Dominikában, Mexikóban folytatott CIA-akciókról szóló beszámolókat böngészve úgy tűnik, mintha mai tudósításokat olvasnánk az Egyesült Államok nyolcvanas években követett latin-amerikai politikájáról.

Az ötvenes évek vége, a hatvanas évek eleje óta jelentősesen módosultak a nemzetközi erőviszonyok, megváltozott a világ, kiváltképpen a harmadik világ, s ezen belül Latin-Amerika arculata. De a módszerek és eszközök, amelyekkel a szabadság és a demokrácia megmentésének jelszavával operáló mindenkori washingtoni kormányzat, a Központi Hírszerző Ügynökségre támaszkodva a világ minden szögletében, Latin-Amerikában is hadat visel a nemzeti felszabadító mozgalmak, a haladó eszmék, szervezetek, kormányok ellen — alig változtak. Ennek roppant egyszerű magyarázata az, hogy mit sem változtak azoknak az

erőknek az érdekei és céljai, amelyeket ezekkel a módszerekkel és eszközökkel az Egyesült Államok látható és láthatatlan kormánya szolgál.

„A láthatatlan kormány" című könyvében David Wise és Thomas B. Ross 1964-ben figyelmeztetett arra, hogy az Egyesült Államok alkotmányos és látható kormányzatához szorosan kapcsolódó hírszerző közösség — miközben követte a hidegháború körülményei között folytatott amerikai politikai irányvonalat — önálló hatalommá, a szó szoros értelmében második, „láthatatlan kormánnyá" vált. A könyvcím azóta a CIA nevét behelyettesítő szállóigévé vált a washingtoni és a nemzetközi politikai szóhasználatban.

Ami az Egyesült Államok „hátsó udvarának" tekintett déli féltekét illeti, Washington lényegében ma is a Monroe-doktrína alapján politizál. Amikor James Monroe, az Egyesült Államok ötödik elnöke 1823-ban meghirdette a híres jelszót: „Amerika az amerikaiaké" — az európai gyarmatosító hatalmakkal szállt szembe az újonnan függetlenné vált latin köztársaságok, és természetesen az USA érdekei védelmében.

Egy-két évtizeddel később már az új köntösben jelent meg a Monroe-doktrína az Amerika-közi kapcsolatokban. Az Egyesült Államok és Mexikó között 1845-ben kirobbant területi vita és az azt követő hadjárat során Washington az „Amerika az amerikaiaké" jelszót így értelmezte át: „Amerika az Egyesült Államoké".

Az érvelés így hangzott: Mexikó magatehetetlen, gyönge ország és „szemmel látható végzet", égi akarat, az Egyesült Államok istentől elrendelt missziója, hogy benépesítse a mexikói területeket. Történetesen a leggazdagabb arany-, réz- és olajlelő helyeket. A hadjárat eredményeként az USA 1848-ban déli szomszédja 950 ezer négyzetmérföldnyi területét (Magyarország huszonötszörösét) kebelezte be, és előbb Texas, majd a mai Kalifornia, Arizona, Nevada, Utah, Új-Mexikó és Colorado állam jelképeként hét új csillagot varrtak föl az Egyesült Államok nemzeti lobogójára.

A Monroe-elv ideológiai újraértelmezésével, a „szemmel látható végzet" elméletének megfogalmazásával igazolást kölcsönöztek a sorozatos latin-amerikai beavatkozásokra.

A huszadik században — ma is! — lényegében az „isteni elhivatottságra", a szabadság és a demokrácia, a fejlődés és a haladás védelmét szolgáló messianisztikus missziójára hivatkozva formál Washington jogot arra, hogy — amint azt Ronald Reagan elnök már hivatalba lépésekor nyíltan kimondta — beavatkozzék bárhol a világon, ahol az amerikai érdekeket fenyegetve érzi.

Igaz, a huszadik században a Monroe-doktrína módosított értelmezése is módosult: új elemekkel bővült. Ezek közül a legközismertebb a „furkósbot-diplomácia", ami Theodore Roosevelt elnök Kuba elleni hadjáratához, az „Antillák királynőjének" bekebelezéséhez fűződik.

„Krónikus rendzavarás, vagy olyan kormányzati tehetetlenség, amely

a civilizált társadalom általános kapcsolatrendszerének fellazulását eredményezi Amerikában vagy másutt, a civilizált nemzetek beavatkozását teszi szükségessé. A nyugati féltekén pedig a Monroe-elvhez való alkalmazkodás arra kényszeríti az Egyesült Államokat, hogy bár nem szívesen, de... érvényesítse nemzetközi rendőri hatalmát" — írta az 1906-ban kirobbant kubai felkelés elfojtásának szükségességét indokolva Theodore Roosevelt. Hadügyminiszterét, William Taftot ezzel az útravalóval küldte a „pacifikálás" végrehajtására Havannába: „Jogunk van hozzá, hogy addig üssük furkósbottal a fejüket, amíg meg nem békélnek."

Az Egyesült Államok a Monroe-doktrínára, vagy a „szemmel látható végzetre" hivatkozva és a „furkósbot-diplomáciát" alkalmazva 1846 óta több mint hatvanszor hajtott végre nyílt, katonai beavatkozást Latin-Amerikában. Az USA a múlt század közepe óta négy alkalommal (a disznó-öbölbeli CIA-kalandot is ideszámítva: ötször) avatkozott be fegyveresen Kubában, hétszer küldött tengerészgyalogosokat Panamába, Nicagaruába pedig (az ellenforradalmi csoportok 1980 óta folytatott felfegyverzését, kiképzését és a CIA által irányított katonai akciókat nem számítva) tízszer. Észak-amerikai fegyverekkel döntötték meg 1954-ben Arbenz elnök haladó rendszerét Guatemalában, tengerészgyalogosok „csináltak rendet" 1965-ben Dominikában és 1983-ban Grenadában.

Amióta Kubában győzött a forradalom és bebizonyosodott, hogy az új nemzetközi erőviszonyok között még egy olyan ország is kitépheti magát a függőségből, amely látszólag a legszorosabb szálakkal kötődött az Egyesült Államokhoz, egész Latin-Amerikában magasra csapott az antiimperialista forradalmi felszabadító harc hulláma. Washington a latin-amerikai országok belügyeibe való beavatkozás fokozásával, jobboldali katonai puccsok szervezésével, a hazafias erők elleni megtorlások bátorításával, azok végrehajtásában való tevékeny részvételével válaszolt. Gazdasági, politikai és katonai intervenciós politikájukat az Egyesült Államok uralkodó körei — miként a hatvanas és a hetvenes években, most, a nyolcvanas években is — „a térség békéjét és az Egyesült Államok biztonságát fenyegető kommunista veszéllyel", „Moszkva és Havanna — és újabban Managua — ügynökeinek aknamunkájával", a „forradalom exportjával" indokolják.

Chile, Guatemala, Salvador, Nicagarua — mind megannyi bizonyíték arra, hogy az Egyesült Államok látható hivatalos kormánya a háttérben működő „láthatatlan kormány", a CIA útján támogatja a terrort és az erőszakot a nemzeti felszabadító mozgalmak elfojtására.

Washingtoni védnökség alatt tartja magát Chilében az ország törvényesen megválasztott elnökének meggyilkolása, tízezrek bebörtönzése árán hatalomra juttatott fasiszta diktatúra. Washington védnöksége alatt változtatták Guatemalát az ottani szélsőjobboldali politikusok és

katonák egyetlen nagy koncentrációs táborrá. Washingtoni védnökség alatt garázdálkodtak — és garázdálkodnak ma is — Salvadorban a demokratákat, hazafiakat, partizángyanús parasztokat tömegesen irtó halálbrigádok, és Washington akadályozza a választási komédiával hatalomba ültetett polgári kormányzat és a Farabundo Martí Nemzeti Felszabadítási Front közötti konstruktív tárgyalásokat, a politikai rendezést Salvadorban.

Ugyanezzel a recepttel próbálkozott az Egyesült Államok Nicaraguában is. Amikor a hetvenes években a sandinisták vezetésével össznépi küzdelem bontakozott ki a Somoza család diktatúrája ellen, Washington mindent elkövetett a népelnyomó rezsim fenntartása érdekében. Ám kiderült, hogy a kulisszák mögötti beavatkozás nem jár sikerrel. A hatvanas évekkel ellentétben, a nyolcvanas években már nem lehetett elnyerni a közvetett intervencióhoz az Amerikai Államok Szervezetének támogatását, és a CIA mégoly nagy erőfeszítései sem hoztak eredményt. Miután Nicaraguában 1979 júliusában győzött a forradalom — Washington színleg belenyugodott a megváltoztathatatlanba.

Ebben az időszakban — Jimmy Carter országlásának utolsó éveiben — még érvényesültek a washingtoni kormányzat mozgásterét korlátozó politikai-hangulati elemek, amelyek a CIA tevékenységét szabályozó megszorítások törvénybeiktatását eredményezték a hetvenes évek közepén. Az egész amerikai kormányzati rendszert megrázkódtató vietnami háború és Watergate-botrány nyomán indult meg a vizsgálódás. Kezdetben csupán az amerikai kormánynak, pontosabban a CIA-nak a chilei fasiszta államcsínyben játszott szerepét feszegették. Hamarosan tények és adatok tömege került nyilvánosságra a „nemkívánatos" külföldi vezetők ellenzékének módszeres pénzeléséről, ellenfeleik felfegyverzéséről, a sikeres és sikertelen puccsokról, gyilkossági kísérletekről, és a Cég különleges kivégzőosztagairól. S egymást érték a leleplezések arról, miként „hozta haza" a CIA külföldön alkalmazott módszereit, hozta létre — találó fedőnevén — CHAOS ügyosztályát, amely beépült diákszervezetekbe, a vietnami háborút elítélő békemozgalmakba, lehallgatta amerikai állampolgárok tízezreinek telefonját, elektronikus megfigyelőberendezéseket helyezett el irodákban, lakásokban.

Ezért került sor a Hughes—Ryan féle törvénymódosítás elfogadására, amely megtiltotta a CIA-nak, hogy elnöki engedély, illetve a Fehér Házzal való előzetes konzultáció nélkül bármiféle titkos akciót végrehajtson. Egyúttal arra is kötelezte a Céget, hogy a törvényhozás nyolc illetékes bizottságát előzetesen, vagy záros határidőn belül, utólag tájékoztassa legtitkosabb tevékenységéről is. Kidolgozták a CIA hazai műveleteit megtiltó és külföldi mozgásszabadságát is erősen korlátozó új működési szabályzatot.

De mindez már a múlté. Nem sokkal Ronald Reagan hivatalba lépése után megkezdődött a korlátozások felülvizsgálata és hatályon kívül

helyezése. A Fehér Ház 1981 decemberében kiadott 12333. számú rendelete engedélyezte a CIA-nak azt, amit alapító okmánya is megtiltott: titkos akciókat hajthat végre az országon belül „külföldi államok, szervetetek vagy személyek lehetőségeit, szándékait és tevékenységét illető információk szerzése céljából". Engedélyezte továbbá a levelek ellenőrzését, telefonlehallgatásokat és házkutatások végrehajtását házkutatási parancs nélkül.

Az elnöki rendelet egyúttal hatályon kívül helyezte a politikai gyilkosságok szervezésére és más illegális akciók végrehajtására vonatkozó korlátozást. Megszüntette ugyanakkor a Központi Hírszerző Ügynökség beszámolási kötelezettségét, vagyis a CIA megszabadult még a laza törvényhozási felügyelettől is.

A CIA tehát hivatalosan és elnöki áldással minden addiginál nagyobb hatáskört kapott a nyolcvanas években. És a Reagan-kormányzat szélsőségesen szovjetellenes, antikommunista politikájával összhangban folytatja áldatlan tevékenységét az egész világon.

Íme néhány példa a sok közül: szervezi és hadfelszereléssel látja el az afgán ellenforradalmi bandákat, fegyvereket szállít a Dél-afrikai Köztársaságnak, pénzeli és támogatja az UNITA ellenforradalmi szervezet katonai akcióit Angolában, destabilizációs tevékenységet folytat az afrikai „frontországokban", fekete propagandát, álhíreket terjeszt Kuba (és természetesen a Szovjetunió) gazdasági helyzetéről, fegyveres erőinek szintjéről, katonai és politikai szándékairól, hadianyagot szállít és kiképzésben részesíti az Egyesült Államokkal szövetséges latin-amerikai országok rendőrségét és fegyveres erőit.

A legutóbbi négy évben azonban a leginkább nagyralátó és a legnagyobb pénzügyi támogatást élvező CIA-művelet az, amelynek célja Nicaragua — időközben külföldi megfigyelők jelenlétében megtartott demokratikus választásokon megerősített — sandinista kormányzatának megdöntése. Miközben a washingtoni kormány megvont mindennemű gazdasági segélyt és nyomást gyakorolt a nemzetközi pénzügyi csoportokra is, hogy kövessék példáját, majd az idén májusban gazdasági embargót hirdetett meg Nicaragua ellen, a CIA szabotázscselekményeket, fegyveres akciókat szervez és hajt végre, irányítja a nicaraguai ellenforradalmár csoportok támadásait. Dollármilliókat költöttek — és a Reagan-kormány újabb tízmilliók megszavazását követeli a vonakodó washingtoni törvényhozástól — az ellenforradalmárok felfegyverzésére, a Floridában, Kaliforniában, Hondurasban, Costa Ricában létrehozott kiképzőtáborok fenntartására. A kiképzőtisztek és az ellenforradalmárok fegyveres támadásait irányító parancsnokok zömükben CIA-ügynökök és a Vietnamban hírhedtté vált „zöldsapkás" alakulatok veteránjai.

A titkosszolgálatok titkos műveletei általában — de különösképpen napjainkban — híven tükrözik a washingtoni politikai gondolkodás-

módot, feltárják a döntések és az azokat követő cselekvések mozgató rugóit. Ezért is igyekszik a Központi Hírszerző Ügynökség a kormányzati szervekkel és hatóságokkal karöltve — gyakran a külföldi partnerügynökségek segítségét is igénybe véve — minden módon megakadályozni az egykori CIA-tisztek emlékezéseinek, leleplezéseinek közreadását. Ez történt ennek a kötetnek a szerzője esetében is.

A Cég és az amerikai hatóságok valóságos idegháborút folytattak Philip Agee „észre térítésére", miután pedig nem sikerült elérniük, hogy a most magyarul is megjelenő első kötete, a „CIA-napló" 1975-ben napvilágot lásson, hajtóvadászatot indítottak ellene.

Athénben 1975 decemberében saját háza előtt agyonlőtték a görögországi CIA-főnököt. Teheránban 1979-ben kémközpontként ostromolták meg az Egyesült Államok nagykövetségét és munkatársait mint kémeket, CIA-ügynököket tartották túszként fogva. Később Iszlamabadban és Tripoliban megtámadták és felgyújtották az USA képviseleteit. Kingstonban, Jamaicában 1980-ban géppisztollyal kaszabolták le a CIA két nagykövetségi fedésben dolgozó tisztjét. Legalább 2000 CIA-ügynököt lepleztek le és kényszerítettek ily módon visszavonulásra 1975 óta.

Mindezért a Cég és az amerikai kormányzat Philip Ageet teszi felelőssé. Tény, hogy a naplóban CIA-ügynökök egész hadseregét nevezte meg. „Piszkos munkák — A CIA Nyugat-Európában" címmel 1978-ban kiadott második könyvében 600 ügynök személyleírását és nemzetiségét adta meg, és beszámolt feladataikról, munkájukról, műveleteikről. A következő évben jelent meg harmadik könyve, amely a Cég afrikai tevékenységéről adott képet.

A leleplezések miatt rendkívül ideges CIA 1980 januárjában elérte, hogy a washingtoni külügyminisztérium bevonja Agee útlevelét. Az indoklás ez volt: „Tevékenysége árt az Egyesült Államok nemzeti érdekeinek, mert a hetvenes évek eleje óta állandóan azon munkálkodik, hogy szétzilálja és megbénítsa az amerikai (hírszerző) szervezetek hírforgalmát."

A Cég azonban már az útlevélügy előtt is zaklatta Ageet. Arról, hogy miként próbálta a CIA megakadályozni munkáját Párizsban és Londonban, miközben könyvét írta, ő maga számol be a naplóban.

Később, a kötet megjelenése után, nyilvánvalóan amerikai sürgetésre, kiutasították Angliából. 1977 augusztusában Franciaországban próbált szerencsét, de csakhamar letartóztatták és nemkívánatos személyként kitoloncolták. Ezután Belgiumba költözött, majd 1977 decemberében Hollandiába, de itt a hatóságok felszólították az ország elhagyására, mivel „jelenléte súlyosan veszélyezteti az ország rendjét és biztonságát". Rómába ment tovább, majd végül 1978-ban az NSZK-ban, Hamburgban telepedett le — ott él azóta is.

Philip Agee tavaly Budapesten járt és tv-kamerák előtt beszélt ma-

gyar újságíróknak egykori latin-amerikai tapasztalatairól, a távolabbi és közelebbi múltat kísértetiesen idéző jelenlegi washingtoni kormánypolitikáról, CIA-műveletekről. Ebben a tv-interjúban mondta el azt is, hogy bár haza nem mehet — valószínűleg már a repülőtéren letartóztatnák —, tovább dolgozik azon, amit 1968—70-ben elkezdett. Új, friss adatok, tények alapján akarja felfedni, miként avatkozik be az Egyesült Államok kormánya és hírszerző közössége a fejlődő világ ügyeibe és hogyan próbálja letörni a szabadságmozgalmakat.

KÖVES JUDIT

BEVEZETŐ

Ez a könyv a CIA egy titkos műveleti tisztjének 1969-ben véget ért, tizenkét éves pályafutásának története. Kísérlet arra, hogy egy újabb kisablakon át ráláthassunk azokra a titkos tevékenységekre, amelyeket az USA kormánya a CIA-n keresztül a harmadik világ országaiban végez — a nemzetbiztonság nevében. Szereplői valóságos személyek és szervezetek — tevékenységük politikai, gazdasági és társadalmi összefüggéseibe helyezve. Saját szerepemet megpróbálom személyes kommentárjaimmal is kiegészíteni, valamint megmutatni, hogyan hatott mindez a magánéletemre. Indokaim, amiért feltárom ezeket a műveleteket, kiderülnek a szövegből.

Természetesen senki sem emlékezhet egy tizenkét éves periódus minden részletére egészen pontosan. Éppen ezért — s hogy ezt a könyvet megírhassam — az utóbbi négy esztendő legnagyobb részét alapos kutatómunkával töltöttem.

A CIA külföldi kirendeltségeinek alkalmazottai csoportokban dolgoznak, gyakran meglehetősen eltérő feladatokat hajtanak végre, sok helyi ügynök és kollaboráns segítségével. Nem csupán a saját szerepemet mutatom be, hanem megpróbálom az egész csoport tevékenységét, erőfeszítéseit leírni, hiszen mindannyian ugyanazért a célért dolgoztunk.

Elég nehéz sorrendbe szedni a különböző műveleteket, amelyeket egyidejűleg végez egyetlen ember, illetve az egész csoport. Ezért választottam a naplóformát (amelyet egyébként 1973—74-ben írtam), hogy érzékeltethessem a különböző akciók folyamatos kibontakozását, s hogy a valódiság atmoszféráját kölcsönözhessem nekik. Persze, ennek a módszernek is vannak hátrányai: az olvasónak például több különböző vonalat kell váltakozva nyomon követnie bekezdésről bekezdésre — mégis azt hiszem, ez a leghatásosabb módszer.

Hogy megkönnyítsem az emlékezést a különböző nevekre, személyekre, két függeléket mellékelek a könyvhöz; az elsőben azokat a személyeket, intézményeket és szervezeteket sorolom fel, akik és amelyek a Céggel vagy műveleteivel kapcsolatban álltak. Az egyes számú függelékben szereplő neveket a szövegben (* *) jellel láttam el. Meg kell jegyeznem, hogy sok ügynök nevét elfelejtettem, s csak a fedőnevükre emlékszem — ilyenkor ezeket adom meg. Néhány eredeti fedőnevet is elfelejtettem — ilyen esetekben újakat találtam ki. A kettes számú függelék ábécé-sorrendben tartalmazza az összes előforduló rövidítést; s közöttük csillaggal jelöli azokat, amelyek az egyes számú függelékben is előfordulnak.

Néhány műveletnek — kutatási anyag hiányában — nem tudom az idejét teljes pontossággal megadni, de közelítőleg igyekszem meghatározni történésük idejét. Jelentőségükön ez mit sem változtat. Ugyanez a helyzet azokkal az eseményekkel, amelyeket a naplóforma miatt csúsztatok el egy-két nappal; szintén tartalom- és jelentőségmódosulás nélkül.

Amikor beléptem a CIA-be, hittem létezésének szükségességében. A Cégnél töltött tizenkét esztendő után végül megértettem, mennyi szenvedést okoz; hogy szerte a világon emberek millióinak életét pusztítja el vagy teszi tönkre a Cég, vagy az általa támogatott intézmények. Nem ülhettem tovább tétlenül — ezért kezdtem el ezt a könyvet.

Még a legutóbbi, CIA-ről szóló leleplező könyvek elolvasása után is nehezen értik meg az emberek, milyen hatalmas és fenyegető szervezet a Cég. A legnagyobb és a legerősebb titkosszolgálat, amely valaha létezett. Nem tudom pontosan, hogy a Szovjetunióban mekkora az állambiztonsági szervezet, de nemzetközi tevékenysége biztosan elenyésző a CIA-hoz viszonyítva. A CIA-nak 16 500 alkalmazottja és évi 750 millió dolláros költségvetése van. Ebben nincs benne a zsoldoshadsereg, sem a kereskedelmi fiókvállalatok. Mindent összevetve, a Cég több százezer embert alkalmaz vagy támogat, és több százmilliót költ el évente. A *valódi* költségvetés persze titkos; jól el van rejtve a különböző szövetségi ügynökségekében. Senki sem számol be a kongresszusnak arról, mennyit költ a CIA. A törvény szerint egyébként a CIA nem köteles beszámolni a kongresszusnak.

Az elmúlt huszonöt évben a CIA keze benne volt számos kormányválságban és -váltásban: Iránban, Szudánban, Szíriában, Guatemalában, Ecuadorban, Guayanában, Zaire-ben, Ghanában. Görögországban részt vett a tábornokok uralmát visszaállító műveletben. Chilében milliókat költött arra, hogy „destabilizálja" Allende kormányát, és létrehozza a katonai juntát, amely aztán több tízezer munkást, diákot, liberálist és baloldalit mészárolt le. 1965-ben Indonéziában a Cég egy még véresebb szövetkezés mögé állt, amely — Szukarnótól megszabadulva — legalább ötszázezer, de valószínűleg egymillió embert gyilkolt meg. A Dominikai Köztársaságban a CIA megszervezte Rafael Trujillo diktátor megöletését, és később részt vett abban az invázióban, amely megakadályozta, hogy a liberális ex-elnök, Juan Bosch visszatérjen a hatalomba. Kubában a Cég fizette és irányította a disznó-öbölbeli akciót. Alig valamivel később benne volt a Fidel Castro ellen tervezett merényletben. Nehéz elhinni, és felfogni is, hogy a CIA mindebben a pusztító, felforgató tevékenységben részt vett, szerte a világon.

A CIA titkos műveleti tisztjének élete lehet izgalmas, romantikus. Különleges világhoz tartozol: a Céghez. CIA-pályafutásom legnagyobb részében úgy éreztem, valami értékeset hozok létre. Nincs sok idő arra, hogy tetteid eredményén töprengj, és különben is, ha jól dolgozol, a

megszállottságig az ügy elkötelezettje vagy. S ugyanakkor egy tudathasadásos helyzetben: túl sok titkot tudsz, nem engedheted el magad kívülállók körében. Időnként különféle „személyazonosságaink" vannak. Ha valaki csak annyit kérdez: „hogy töltötted a hétvégét?", az agyam máris bekapcsol: „mit is gondol ez, ki vagyok én? És ugyan mit gondol arról, hogyan tölthettem a hétvégét?" Úgy hozzászokik az ember a hazudozáshoz, hogy egy idő után maga sem emlékszik az igazságra.

Amikor beléptem a CIA-be, aláírtam egy titoktartási nyilatkozatot. Ezzel a könyvvel és cikkekkel, rádiónyilatkozatokkal talán meg is sértettem. Mégis azt hiszem, rosszabb hallgatni; s hogy a nyilatkozat erkölcstelen. CIA-karrierem főleg a tengerentúli műveletekhez kötődik. Bízom abban a vizsgálatban, amely Washingtonban most a Cég belügyi tevékenységét kutatja — amely egyébként szerintem sokkal hatalmasabb annál, mint amit bárki a Cégen kívül erről tud, vagy a Nemzetbiztonsági Tanács beismer. Hiszem, hogy egy csomó sötét dologra fény derül, és az amerikaiakat néhány sokk éri majd.

A New York Review of Books 1971. december 30-i számában idéz Richard Helmsnek, a CIA akkori igazgatójának az Országos Újságíró Klubban tartott — amúgy ritkaságszámba menő — beszédéből. Igazolni akarván a CIA titkos műveleteit, ezt mondta: „Meg kell bíznotok bennünk. Mi tiszteletreméltó emberek vagyunk." Kérem, emlékezzenek ezekre a szavakra, amikor ezt a könyvet olvassák. S ne feledjék azt sem, hogy a CIA-műveleteket az elnök parancsára hajtják végre; hogy mindent, nagyon részletesen megtárgyalnak különböző szinteken a CIA-n belül, s gyakran miniszterhelyettesi vagy még magasabb szinten a CIA-n kívül is. Végül kérem, tudatosítsák magukban, hogy mindazok a főként Latin-Amerikában végrehajtott műveletek, amelyekről beszámolok, tipikusak, ugyanolyanok, mint a többiek a Távol-Keleten, a Közel-Keleten, Afrikában. És úgy vélem: ma is ugyanúgy folytatódnak.

A Cég Allende kormánya elleni „destabilizációs" programjának leleplezése, a belső illegális műveletek, és a politikai merényletekben vagy merényletkísérletekben való részvételének leleplezése végül is egy régóta esedékes vitához vezetett. Remélem, ehhez a vitához ez a könyv is hozzászól majd.

London, 1975. május

I.

SOUTH BEND, INDIANA — 1956. ÁPRILIS

Több száz cég küldte el képviselőit az egyetemre, hogy a végzősökkel beszélgessenek lehetséges alkalmazásukról. Én nem jelentkeztem egyetlen beszélgetésre sem, mégis most estem túl az elsőn — valószínűleg az egyetlenen. Legnagyobb meglepetésemre jött egy ember a CIA-tól, Washingtonból, hogy rábeszéljen: jelentkezzek egy alapfokú, közigazgatási típusú, titkos iskolára. Nyilván Virginia Pilgrim javasolt. El is felejtettem, hogy ő említett nekem valami ilyesmit, amikor tavaly nálunk volt Tampán — azt mondta, szívesen látná öreg barátai fiát a CIA-nál. Az az érzésem, hogy ő ott az egyik legmagasabb rangú nő tagja volt a Clark-bizottságnak, amely a CIA-t vizsgálta a Hoover-bizottság idején.

Közöltem Gusszal (* *), a toborzóval, hogy már felvettek a jogi egyetemre. Meg volt döbbenve. Virginia ugyanis nem tudott erről a tervemről. Gus elmondta, hogy az Alapfokú Tisztképző Program, a kiképző iskola (JOT) hattól kilenc hónapig tart, esetleg egy évig, és tananyagát tekintve különleges oktatás egyetemi továbbképző szinten. A tanfolyam után kezdődik a CIA-munka: elemzés, kutatás, speciális tanulmányok, jelentésírás, adminisztráció vagy titkosszolgálat. Hozzátette: nem mesélhet sokat a tanfolyamról és a munkáról, mert az egész titkos.

Gus a katonaságról kérdezett; mondtam neki, hogy előbb-utóbb sor kerül arra is — mire a két dolog összeegyeztetésének lehetőségét kezdte pedzegetni. A JOT-osoknak, akik nem voltak katonák, a CIA elintézi, hogy a hadsereg vagy a légierő olyan különleges részlegéhez kerüljenek, amelyet valójában a Cég ellenőriz. Nagyjából egy évbe telik, míg tiszti rangot szerez az ember, aztán a következő évet katonai szolgálatban kell tölteni. Utána vissza Washingtonba a JOT-ra, végül a washingtoni CIA-főnökség kijelöl egy munkahelyet. Számításai szerint öt-hat évbe telik, hogy a tengerentúlra kerüljek, amennyiben érdekelnek az ott folyó titkos műveletek. Kissé sokáig kell várni, hogy valami jó is legyen az egészben — gondoltam.

Gus sokat tudott rólam: diákbizottság, díjak, ösztöndíjak és a többi. Elmeséltem neki, hogy legnagyobb élményem volt, hogy a

Washington születési évfordulója alkalmából rendezett februári ünnepségek rendezőbizottságának elnöke lehettem, amikor is átnyújtottuk a Hazaszeretet Érmet Curtis Lemay tábornoknak. Elmagyaráztam Gusnak, hogy ez az ünnepség a Notre Dame-i mottó („Az Istenért, a Hazáért és a Notre Dame-ért") „haza" részének legjelentősebb kifejeződése. Azt válaszolta, mindenesetre tartsam észben ezt a CIA-javaslatot, hátha megváltoztatom a tervem. Vonzana is a dolog, főként, ha ezt a katonaságügyet így sikerülne megúszni; de Gus hangsúlyozta, hogy ők csak olyan embereket akarnak, akik egy életre szegődnek a CIA-hoz. Na, ez nálam kizáró feltétel.

Gondolom, a CIA szorosan együttműködik Lemay tábornokkal és az ő Stratégiai Légierő Parancsnokságával. Íme, az ünnepségen mondott beszédének legfontosabb része:

„A mi hazaszeretetünknek intelligensnek kell lennie. Mélyebbnek, mint a vak nacionalizmus, vagy a sekélyes érzelmekre alapozott patrióta buzgalom. Folyamatosan tanulmányoznunk és értenünk kell a bennünket körülvevő világ változásait. Ha ezeket megértjük, szilárd erkölcsi következtetésrendszerhez kell eljutnunk. És gondoskodnunk kell arról, hogy ezek a következtetések tükröződjenek a közéletben, a politikában . . . Ha hűségesek maradunk Isten, a szabadság és a légierő szeretetéhez, azt hiszem, bizalommal nézhetünk a jövőbe."

TAMPA, FLORIDA — 1956. JÚNIUS

Furcsa érzés úgy hazatérni Floridába, hogy nem kell majd őszszel visszamenni a fagyos északra. A nyomorúságos időjárás, a hatalmas távolság, amely elválasztott az otthontól, és a Notre Dame-i tanulás összes negatívuma hirtelen tovatűnni látszott a tanévzárás napján.

Nincs többé ágyellenőrzés és lámpaoltás éjfélkor. Nincs többé kötelező gyűlés, és esti takarodó. Nincs többé Vallási Értesítő, hogy bűntudatod legyen, ha nem vettél részt a novénán vagy más szertartáson. És nem kell többé a kicsapástól rettegni, ha kocsit vezetsz South Benden. És szintén vége — legalábbis remélem —, annak a magányosságnak és nyomasztó érzésnek, ami abból ered, hogy fiúk, férfiak közt élsz, hermetikusan elzárva a nőktől.

Milyen lesz vajon a vallás és az egyetemi regulák nélkül élni?

Biztosan nehéz, bár alaposan felkészítettek arra, hogyan él erényes életet egy jó katolikus. Tulajdonképpen még most is félek attól, hogy, mondjuk, autóbalesetben halok meg, halálos bűnnel a lelkemen. A pokolbéli túlvilág nyomasztó gondolatától máig sem tudok megszabadulni. A lényeg: nem föladni, hinni, hogy majd csak lesz valahogy. Ha mégse sikerül — annyi hittanóra, szeminárium után —, csak magamat okolhatom. A fegyelem és a vallás különbözteti meg a Notre Dame-i diákot; négyévi tanulás, ottani élet után képesnek kell lennem arra, hogy menjenek ezek a dolgok.

Arleigh Burke admirális, a haditengerészet parancsnoka beszélt erről a diplomaátadási ünnepségen. Tényleg nagy hatással volt rám:

„A Notre Dame sok erényt testesít meg. Egyesíti a valláserkölcsi és a hazafias erényeket — az Isten és a Haza szolgálatát. A Notre Dame hűségre tanít — hűségre önmagunkhoz és hazánkhoz... Az önfegyelem, az elszántság és az állhatatosság alapvető része a tananyagnak... Mi egy hatalmas országban élünk, ahol egyenlőek a lehetőségek, ahol megvalósult az igazságosság... Nagylelkű nemzet vagyunk... Sohasem viselünk hódító háborút... Erős nemzet vagyunk... Erős szövetségeseink vannak... De mindezen erőknél hatalmasabbak erkölcsi elveink... Nemzetünk a szabadság megtestesítője, az igazságosságé, a lehetőségé — tekintet nélkül nemzetiségre vagy politikai nézetre... A kommunizmus, a múltban és ma is, milliók börtöne. Millióké, akik tagadják a felelősség megtanulhatóságának lehetőségét; millióké, akik arra vannak kényszerítve, hogy tűrjék, hogy néhány kiválasztott ember gondolkozzon a milliók helyett, akik dolgoznak... Ha erőfeszítéseink lankadnak, akár szellemileg, akár fizikailag, hajónk hamarosan kormányozhatatlanná válik; és hamarosan nem leszünk elég erősek ahhoz, hogy álljuk a feltámadó ellenszelet. Erős és keményszívű ember tud csak viharban kormányozni."

Burke admirális nagy beszédet mondott — hatásosabb már nem is lehetett volna. A Notre Dame-ban megtanultuk, hogyan emelkedik az ember felelőssége önmaga fölé, a családig, a közösségig, a nemzetig; és azt, hogy a hatalom tisztelete a tiszteletreméltó állampolgár egyik erénye.

Teherautó-sofőrként dolgozom a nyáron, hogy pénzt keressek őszre, a jogi egyetemre.

TAMPA, FLORIDA — 1956. DECEMBER

Jogot tanulni a floridai egyetemen — rossz döntés volt. Nem érzem közéjük tartozónak magam, nem bírom ezt a puszipajtáskodást; kényelmetlen köztük ... Pedig aszkéta se vagyok ... Gondolom, a céltudatosság hiánya miatt van így, vagy azért, mert négy év jezsuita iskola és négy év Notre Dame után nem tudom megszokni ezt a fajta — világias — oktatási stílust. Végül is rájöttem minderre — és csak három hónapot töltöttem ott.

Jelentkeztem a katonaságnál, ahol azt mondták, körülbelül hat hónapba telik, amíg behívnak. Nem túl biztató perspektíva, két évet elpazarolni lézengéssel, tányérmosogatással, krumplipucolással. Pár hónapig mindenesetre a szüleimnél maradok Floridában, és megpróbálok némi pénzt félretenni. Az újonc csak nyolcvan dollár körüli összeget kap havonta, ami alig elég piára meg cigarettára.

Gond az is, hogy mit csináljak az üzlettel. Apám és nagyapám most bővíti az egészet, és számítanak arra, hogy beszállok közéjük. Vajon miért vonakodom ennyire? Amikor a Notre Dameban a kereskedelmi szakról egy év után átnyergeltem a filozófiára, úgy gondoltam, a magasabbrendű tanulmányokért teszem. Mint annyian, én is meg tudnám tanulni a kereskedelmet, ha egyszer benne élnék. Hát most benne élhetnék, és pontosan ugyanazt érzem, mint akkor, amikor a filozófia kedvéért leadtam a szakot. Szeretném, ha beszélgethetnék erről apámmal és a nagyapámmal, de úgy nézne ki, mintha én túl jónak tartanám magam arra, amire ők az életüket tették.

Nem kell kapkodni. Most hat hónapig velük dolgozom, aztán két év a seregben.

TAMPA, FLORIDA — 1957. FEBRUÁR

Van egy lehetőség, hogy megússzam a két elveszett évet a seregben. Írtam a CIA-nak, emlékeztettem őket arra, hogy beszéltem Gusszal, és kértem, vegyenek számításba. Küldtek egy jelentkezési lapot, visszaküldtem, és felhívtam Virginia Pilgrimet is — most várnom kell. Virginia azt mondta, hogy a barátai a személyzeti osztályon olyan gyorsan elintézik a jelentkezésemet, ahogy csak lehet, hiszen sürget az idő a sereg miatt; de lehet, hogy mégis elkéstem. Azt mondta, hogy a lenyomozás körülbelül hat hónapig tart, s így lehet, hogy a katonaság előbb jelentkezik.

Még Gus említette, hogy a JOT olyan embereknek van, akik

egy életre a CIA-hoz szegődnek — gondolkodtam ezen. Nem tudok dönteni, amíg nem tudok róluk és a CIA-ról többet, de a politika és a nemzetközi kapcsolatok tényleg érdekelnek. És minél tovább élek itthon, annál kevésbé lelkesedem a családi üzletért.

Meglátjuk, mit ajánl a CIA. Minimum háromévi katonaságot a kettő helyett — de tiszt leszek a végén, több fizetéssel, jobb munkával (különösen a Cégnél), és időt nyerek a döntéshez.

WASHINGTON D. C. — 1957. ÁPRILIS

Felrendeltek Washingtonba, a JOT-ra egy beszélgetésre — az iskola a Potomac folyó közelében van. Az előcsarnokban vártam, amíg egy titkárnő értem jött; kitöltött egy belépőcédulát, névvel, címmel és a látogatás céljával; a kapuőr ráírta az időpontot, és rápecsételte hatalmas betűkkel: KÍSÉRETRE KÖTELEZETT! Aztán adott egy műanyag kitűzőkártyát, amit egész idő alatt viselnem kellett. A titkárnő aláírta, hogy vállalja értem a felelősséget, aztán elindultunk.

Beszélgetőpartnerem neve Jim Ferguson (* *). Vagy fél órát társalogtunk a Notre Dame-ról, a családi üzletünkről, és arról, miért érdeklődöm a külügyi pálya iránt. Emlékeztem, mit mondott Gus, és hangsúlyoztam, hogy noha érdeklődöm a CIA-karrier iránt, oly keveset tudok az ügynökségről, hogy indokaim egyelőre a külügyi pálya iránti érdeklődésre korlátozódnak. Azt mondta, több teszten és beszélgetésen kell majd túlesnem, köztük egyen dr. Ecclesszel (* *), a program igazgatójával. Ha a vizsgálatok és a beszélgetések eredménye kielégítő, akkor széles körű biztonsági háttérnyomozást folytatnak le, ez eltarthat hat hónapig is. De az én esetemben, a katonaság miatt, kérhetik a soronkívüliséget, és aztán meglátjuk.

A titkárnő ideadott egy nagy fehér lapot — rajta az épületek és hivatalok neve, ahová mennem kell, és az időpontok, amikor a teszteket meg kell csinálnom — összesen három napig tart az egész. Elmagyarázta, hogy minden épületben jelentkeznem kell a kapuőrnél, aki felhívja majd azt a részleget, ahova mennem kell, valaki lejön értem, és bevisz. Emlékeztetett arra is, hogy állandóan viseljem a kis kártyát, és távozáskor a belépővel együtt adjam vissza. Elmondta, hogy használjam a helyi körjáratot, a Cég autóbuszát a különböző épületek között.

A kiképzőiskola központjában már első látogatásom alkalmával feltűnt a CIA embereinek bensőséges kapcsolata. Gondolom, részben azért, mert mindannyian egy sajátos tolvajnyelvet

beszélnek. Senki nem mondta például azt, hogy CIA, azt sem, hogy Központi Hírszerző Szolgálat, de még azt sem, hogy „Ügynökség". Mindenki azt mondta: a Cég.

Először az Északi Épületbe kellett mennem, az egészségügyi hivatalba; aztán a felmérő és értékelő nevet viselő hivatalba, az Ohio Drive-on lévő úgynevezett pihenő- és szolgáltatóházba. Noha úgy tűnt, hogy az egészségügyiek fizikai és szellemi képességeimet vizsgálták, „F és É" pedig azokat a sajátos képességeket, amelyek egy hírszerzőnél nélkülözhetetlenek — a kettő közt alig volt különbség. Kimerített az egész: végtelen órákon át különféle alkalmassági és személyiségteszteket töltögettem ki. Olvastam azokról a bonyolult tesztvizsgálati eljárásokról, amelyeket a Stratégiai Szolgálatok Hivatala (OSS, a CIA elődje) használt a második világháború idején — láttam, hogy még mindig ugyanúgy megy. Stanford, Minnesota, Strong, Wechsler, Guilford, Kudor, Rorschach — ezek közül a tesztek közül néhányat személyesen irányítottak, a többit magamnak kellett megoldani írásban. A legrosszabb az volt, amikor a pszichiáterrel beszélgettem az egészségügyi hivatalban — ő aztán igazán az idegeimre ment.

Végül a harmadik napon úgy dél körül végeztem, így volt néhány órám, mielőtt vissza kellett mennem a kiképzőiskola központjába. Úgy döntöttem, megnézem egy kicsit a várost. Vettem egy szendvicset egy „vakpultnál", aztán felszálltam a Végrehajtási Hivatal épülete felé tartó buszra. (Ezek a „vakpultok" — vak emberek által üzemeltetett büfék — gyakorlatilag az összes épületben megtalálhatók. Azt hiszem, jó, hogy ezeknek a világtalanoknak így munkájuk akad, és jó a Cégnek is, hiszen ezeket az embereket nyugodtan beengedheti az épületeibe, nem olvassák el a titkos iratokat. Mindenki jól jár.)

Aztán kimentem a Washington-emlékműhöz. Ahogy lenéztem az emlékmű tetejéről azokra az épületekre, ahonnan nemzetünket irányítják; ahol sérthetetlenségünket a súlyos külső fenyegetésekkel dacolva is megvédik, és ahol a számtalan, egymással ütköző belső érdek harmóniára lel — bevallottam magamnak, hogy az állami szolgálat az életcélom, méghozzá hosszú távon. Az se lenne baj, ha a szüleim anyagi szintje alatt kellene élnem; az se, ha gyökértelenül lézengenék a világban. A CIA-nál dolgozni, remélhetőleg a tengerentúlon; alaposan megismerni a baráti vagy ellenséges kormányok működését és döntéseit — ez egyszerre jelent izgalmat, állandó ösztönzést és intellektuális kihívást. A világszabadság és a személyi függetlenség katonája leszek a kommunista felforgató tevékenységgel szemben —

olyan hazafi, aki elkötelezte magát hazánk és életformánk védelmének.

Az emlékművet a körülötte lobogó amerikai zászlók gyűrűjén át hagytam el; visszasétáltam, elégedettebben és több bizalommal, mint megérkezésem óta bármikor. A szokásos beléptetési ceremónia — papír, kitűző, stb. — után ismét Ferguson fogadott, méghozzá azzal, hogy az első jelentések a tesztek eredményéről elég biztatóak. Amíg dr. Ecclesre vártunk, Ferguson azt mondta, röviden összefoglalná a katonai kiképzésre vonatkozó terveit. Először is figyelmeztetett, hogy a program titkos és bizalmas, és senkivel — a Cégen kívül — nem beszélhetek róla. Kívánságára aláírtam egy nyilatkozatot, amelyben tudomásul veszem, hogy mindaz, amit hallottam, a nemzetbiztonságot érinti, és megígérem, hogy senkivel nem beszélek róla.

Ferguson felvázolta a katonai kiképzés programját. Amikor a lenyomozásnak vége, visszahívnak Washingtonba, és bevonulok a légierőhöz. Háromhónapos alapkiképzés után besoroznak az első elérhető Tisztjelölt Iskolába (OSC) — a Texas állambeli Lackland légi bázison, San Antonióban. Az iskola után valamelyik légi támaszpontra kerülök valahol az USA-ban, és — kis szerencsével — légi hírszerzés lesz a feladatom. Ferguson elmagyarázta: a CIA ugyan nem szól bele abba, hogy a légierő hová helyez a kiképzés és az OSC után, de a Cég katonai kiképzésben részt vevő jelöltjei egyre inkább hírszerzési feladatokat kapnak a katonaság kötelező egy éve alatt. A légi támaszpontokon eltöltött év után a légierő egyik olyan washingtoni egységéhez fogok kerülni, amely gyakorlatilag a Cég egyik fedőszerve, és ekkor kezdődik a formális cégbeli kiképésem.

Bejött egy titkárnő, és közölte, hogy dr. Eccles vár. Tudtam, hogy ezen túl kell esnem — felkészítettem magam rá. Virginia mondta, hogy dr. Eccles jóváhagyása feltétlenül szükséges a felvételhez. Dr. Eccles hatvan körüli, bozontos szemöldökű, szemüveges ember, ellentmondást nem tűrő, metsző tekintettel. Megkérdezte, miért akarok hírszerző tiszt lenni, és amikor azt válaszoltam, hogy alapvetően a külkapcsolatok érdekelnek, megpróbált belezavarni. Azt mondta, a külpolitika a diplomaták dolga; a hírszerző tisztek csak információt gyűjtenek, és továbbítják azoknak, akik a politikát csinálják. Javasolta, hogy talán próbálkozzam a külügyminisztériummal. Azt feleltem: lehet, hogy ezt kellene tennem, de még nem tudok a Cégről eleget ahhoz, hogy ezt eldöntsem, és szeretnék részt venni az oktatásban. Akkor kiselőadásba fogott: ők nem akarnak olyan embereket maguk köré, akik rögtön a katonai kiképzés után otthagyják a CIA-t. Nekik olyanokra van szükségük, akik egy életen át hírszerző

tisztek akarnak lenni. Aztán kedélyes, nagypapás stílusra váltott; meglátjuk, milyen eredményt hoz a lenyomozás, mondta. Kezet fogott velem, majd hozzáfűzte: szívesen látnának maguk között. Óriási! Ez sikerült — bár kissé könnyűnek látszik, gondoltam.

Visszamentem Ferguson szobájába, s ő folytatta a programot. Sose leszek nyíltan a CIA tagja, és senkinek se mondjam el, hogy szó van az alkalmazásomról. Feltéve, hogy a lenyomozás kedvező eredményt hoz, elintézi, hogy a Légügyi Minisztérium polgári alkalmazottként vegyen állományba — a Cég egyik fedőszervénél, amint visszahívnak Washingtonba. Néhány héttel később bevonulok a légierőhöz, és elküldenek Lacklandbe, az alapkiképzésre. Amíg a légierőnél vagyok, ugyanúgy bánnak majd velem, mint az összes többi újoncal, és senki sem fog tudni a Céggel való kapcsolatomról. A titoktartás a kiképzésem része lesz — meg kell tanulnom saját „fedőszemélyiségemet". Megsértése a programból való kizárással jár. További sorsomat, elirányításomat részben az is meghatározza, hogyan sikerült eltitkolnom, hogy a Céghez tartozom. Most, visszatérve Floridába, szintén titokban kell tartanom az egész tervet, és csak akkor kell értesítenem Fergusont, ha a katonaság jelentkezik.

Jóleső érzéssel tölt el, hogy titkom van, s hogy egy gondosan válogatott tagokból álló, exkluzív klub küszöbén állok. Kezd kialakulni sajátos sznobizmusom. A Cégen belül becsületes, igazi ember leszek. Kifelé viszont lesz egy alapvető hazugságom: ki és mi vagyok én. Titkos életem megkezdődött.

WASHINGTON D. C. — 1957. JÚLIUS

Hurrá! A lenyomozás befejeződött, még mielőtt a katonaság jelentkezett volna: feljöttem hát Washingtonba, könyvekkel, lemezjátszóval, lemezekkel és teniszütővel fölszerelkezve. Georgetown az a hely, ahol egy CIA-újonc a legkényelmesebben érzi magát, így aztán beköltöztem néhány korábbi csoporttársammal együtt (a Notre Dame-ról), akik itt tanulnak tovább, a Georgetown Egyetemen. Egy régi, helyreállított házban lakunk a Cherry Hill Lane-en, amely keskeny utácska az M street, a Chesapeake és az Ohio-csatorna között. Érzem: a megfelelő személy a megfelelő helyre került. A barátaim persze nem tudják, hogy a CIA-hoz csatlakozom; így ez lesz az első próbája a „fedőszemélyiségemnek".

A kiképzőiskolában Ferguson megmondta, kinek és hol „dolgozom". „Munkáltatóm" a Légügyi Minisztérium parancsnoki

főhadiszállása, Kutató és Elemző Csoport, Bolling légi támaszpont, Washington. Megadta a parancsnokom nevét, aki ezredes és a közvetlen főnökömét is, ő őrnagy — mindkettő fiktív alak. Ezt szépen be kell magolnom, hogy ledarálhassam bárkinek, aki kérdezi. A telefon, amit megadott, bent csöng a Cég Központi Fedőszervezetek Csoportjánál, ahol dolgozik néhány férfi telefonközpontos, akik minden reggel kisorsolják, hogy aznap ki játssza az ezredest, és ki az őrnagyot.

Aláírtam egy másik titkos nyilatkozatot — szövege állandóvá, örökkévalóvá és egyetemessé tesz mindent, amit a Cégről tanultam. Ferguson elküldte az első behívómat; a 16. utca 1016-ba szól. Átrohantam, de hamarosan rájöttem, hogy senki se vár. Végül felhívtak a negyedik emeletre, és bevittek a személyzeti gyülekezőbe. Térképhajtogatáson és keresztrejtvényfejtő versenyen kívül nem csináltunk semmit.

Ez a csoport azoknak a reménybeli alkalmazottaknak a gyűjtőhelye, akiknek a „nihil obstat" hiányzik csak a lenyomozásból — és ugyanarra a boldog eseményre várunk mindannyian: a poligráfra, a hazugságvizsgáló gépre. Körülbelül harmincan vagyunk. Néhányan már több mint egy hónapja várakoznak itt — ők a rémhírterjesztők. Úgy tűnik, a poligráf komoly traumát okozott egyeseknek. Figyelmeztettek bennünket, hogy senki sem beszélhet róla — ez még sejtelmesebbé teszi a füleseket. Állítólag a műszer egyik legfontosabb része átmegy a mellen — ez kissé idegessé tesz néhány lányt; a kérdések legfontosabb része pedig a homoszexuális tapasztalatokra vonatkozik — ez néhány fiút nyugtalanít. Történetek keringenek ideg-összeroppanásokról, kórházi kezelésről, még öngyilkosságról is. Senkinek sincs kétsége afelől, mi fog történni, ha idézést kap a 13-as Épületbe.

WASHINGTON D. C. — 1957. JÚLIUS

Két hét térképhajtogatás után sorra kerültem. Milyen hülyeség volt azt gondolni, hogy becsaphatom a masinát! Tegnap volt a vizsgálat, utána visszakerültem a Személyzeti Csoporthoz, de egy másik emeletre. Itt csupa olyan ember van, aki már megcsinálta a tesztet. Gondosan elkülönítenek bennünket azoktól, akik még előtte vannak — ezért nem tudnak róla sokat. A vizsgálatot végző személyzet nem közli rögtön az eredményt — megvárakoztatnak bennünket. Minden csupa homály.

A busz nem áll meg a 13-as Épületnél, meg kellett kérnem a sofőrt, tegyen le valahol a közelében. Amikor jó hangosan bemondta, hogy a 13-as Épületnél vagyunk (biztos vagyok benne,

hogy szándékosan), a többi utas hideg, mindentudó tekintete tapadt rám; úgy éreztem magam, mint egy leprás. Mind tudták, hogy titkos, gyötrelmes vallomást készülök tenni. Pokoli vicc.

A 23. utca és a Constitution Avenue sarkán állt meg a busz, a sofőr bemondta a 13-as Épületet, és egy viszonylag modern, téglából épült házra mutatott, a Watergate-parkoló fölött. Az épületet szögesdróttal megfejelt kerítés szegélyezte; az ablakokon szintén szögesdrót, és minden harmadikon-negyediken egy légkondicionáló. Egyik sincs nyitva — az épület bevehetetlen.

Elindultam a drótkerítés mentén, s az első épület, amihez értem, a kapuján diszkréten hirdette a tizenhármas számot. Rövid várakozás után egy harmincöt év körüli férfi jött értem — jólfésült, frissen borotvált, nyílt tekintetű. Egy rövid folyosón vezetett végig, benyitott egy ajtón, és beléptünk egy kis szobába, amelyet körös-körül hangszigetelő borítás burkolt, még a plafonon is. Egy hétköznapi hivatali szék állt egy íróasztalszerű bútordarab mögött, amelybe mindenféle tárcsák, milliméterpapír és fémhegyű tollak voltak beépítve. Hogy futó pillantásnál többet ne vethessek az apparátusra, gyorsan leültetett a székbe. Aztán az asztal másik oldaláról odahozott egy egyenes támlájú széket, és leült elém.

Ő volt a vizsgálat vezetője. Elmondta, hogy elérkeztem a lenyomozás utolsó szakaszához; ahhoz, amelyen túlesve, hozzáférhetek a szigorúan titkos anyagokhoz, és persze felvesznek a Céghez. Biztosított arról, hogy minden alkalmazott — még Mr. Dulles is — átesett a poligráfvizsgálaton, és nemcsak egyszer — amikor felvették —, hanem periódikusan többször is pályafutása során. Aztán megkért, hogy írjak alá egy papírt, ami azt tartalmazta, hogy a vizsgálatnak önként vetem alá maga, és sem személyeket, sem a Céget nem hibáztatom, bármi lesz az eredmény. Buzgón aláírtam — még előtte —, aztán egy másikat is, arról, hogy senkinek sem mesélek arról, amiről itt szó lesz, illetve amit itt tapasztalok.

Aztán olyan kérdéssorozatot tett fel, amelyre igennel vagy nemmel kellett válaszolni. A nevem Philip Burnett Franklin Agee? 1935. január 19-én születtem? Használtam-e valaha más nevet? Őszintén töltöttem-e ki az álláskérő lapot? Tagja voltam-e valaha a legfőbb államügyész listáján szereplő felforgató szervezetek valamelyikének? Voltam-e valaha kommunista, vagy tartoztam-e valamely kommunista szervezethez? Voltam-e külföldön? Voltam-e kommunista országban? Ismerek-e valakit, aki más országban kormányhivatalnok? Kommunista országban netán? Ismertem-e valaha más ország hírszerző tisztjét? Kommunistát esetleg? Megkért-e valaki arra, hogy próbáljak beke-

rülni a CIA-hoz? Említettem-e a CIA-n kívül valakinek, hogy a CIA-hoz szeretnék kerülni? Van-e homoszexuális tapasztalatom? Kipróbáltam-e valaha a kábítószert? Vettem-e be ma nyugtatót?

A bevezető beszélgetés több, mint egy órát tartott, mivel a vizsgálótiszt minden kérdést alaposan meggondolt, feljegyzett minden nevet, dátumot és helyet, végül pedig kibővítette a kérdéseket egy „azon kívül, hogy", vagy egy „kivéve azt, hogy" kezdetű mellékmondattal, amely részletezőbbé teszi ugyan a kérdést, de az még mindig eldöntendő marad. A beszélgetés folyamán elmagyarázta, hogy a hazugságvizsgálót a Cégen belül is csak a Biztonsági Osztály használja, amely felelős azért, nehogy a Cég alkalmatlan embereket vegyen föl, vagy hogy egy ellenséges hírszerző szolgálat emberei ne épülhessenek be. Biztosított arról is, hogy minden, amit én itt elmondok, szigorúan bizalmas, csak a Biztonsági Osztályon lévő aktámba kerül bele, amelyhez csak a biztonsági tisztek férnek hozzá. Nem mertem megkérdezni, hogy ez hány biztonsági tisztet jelent, de míg ezen elgondolkodtam, növekvő kényelmetlenséggel éreztem, hogy a hangszigetelő borítás több ezer lukja közül valamelyik mögött ott lapul egy mikrofon, és felveszi a beszélgetést. És tépelődni kezdtem azon, vajon megvannak-e bennem a paranoia (üldözési mánia) kezdeti tünetei, amelyek sok ember szerint a hírszerző tiszt fontos személyiségjegyei közé tartoznak.

Végül elérkeztünk a teszthez. A poligráf három fő műszerből áll, amelyeket a vizsgált személyre erősítenek, és kábellel csatlakoztatnak az asztalba beépített részhez. Mindegyik műszer fiziológiás változásokat mér, amelyeket három toll rögzít a milliméterpapíron. Egyik a vérnyomásváltozást követi, a karhoz vagy lábhoz erősített műszerrel; egy nagyjából öt centiméter széles gumiövet illesztenek finoman a mellkasra, és összekapcsolják a háton; valamint a tenyérhez szorítanak egy kézifogantyút elektródákkal, s ezt a kézfejen csatolják össze. Ez a mandzsettaszerűség a pulzus és a vérnyomás változását jelzi, a gumicső a légzését, a kéziszerkentyű pedig az izzadást. A vizsgálótiszt rákapcsolt a gépre, azt mondta, nézzek egyenesen a falra velem szemben, üljek nyugodtan, és igennel vagy nemmel feleljek a kérdésekre. Ő pedig a hátam mögött állt az asztalnál, a koponyámra szegezett tekintettel. A kérdéseket a hátamhoz intézte, én pedig a falnak feleltem, magam elé.

Az előkészületi teszt során számos félígazságot válaszoltam, részben tiltakozásul a magánéletembe való beavatkozás ellen, részben pedig azért, mert kíváncsi voltam a gép hatásosságára. Botorság! Amint ez a mandzsettaszerűség felfúvódott, éreztem,

hogy felgyorsul a pulzusom, és a tenyerem azonnal izzadni kezdett. Még a kérdések előtt, amelyekre majd felelnem kell, elkezdtem a hangszigetelés lukjait számolni, hogy eltereljem figyelmemet a tesztről. A vizsgálótiszt nagyon lassan haladt kérdésről kérdésre, mindegyik után hosszú szünetet tartva. Én igennel és nemmel feleltem; s a végén egyszer csak becsúsztatott egy váratlan kérdést: őszintén válaszoltam-e a feltett kérdésekre? Mocskos trükk. Igennel feleltem, és néhány másodperc múlva éreztem, hogy a mandzsetta leenged.

Papírzizegést hallottam, amint átnézte a grafikonokat — én csöndben, nyugodtan ültem. Azt mondta, hogy megmozdulhatok egy kicsit, de ha nem érzem nagyon kényelmetlenül magam, szeretné, ha ülve maradnék, és becsatolva továbbra is. Nagyszerű. Ő továbbra is az asztal mögött maradt, a székem mögött, a hátam mögött, és elkezdett kérdezgetni arról, hogy mire gondoltam, amikor arra a kérdésre válaszoltam, hogy volt-e valaki, aki rábeszélt arra, hogy jelentkezzem a CIA-nál. Semmi különösre. Ő tovább faggatott, de semmi mást nem tudtam válaszolni neki, minthogy tényleg nem volt senki, aki rábeszélt volna erre. Vita. Aztán megkérdezte, mit gondoltam annál a kérdésnél, vajon szóltam-e valakinek a CIA-n kívül arról, hogy ide jelentkezem. Semmi különöset. Vita. Aztán a kérdés a homoszexuális tapasztalatokról. Aztán a kábítószer. Aztán ahogy kérdésről kérdésre haladtunk, növekvő intenzitással ragaszkodott ahhoz, hogy próbáljak meg emlékezni, mire is gondoltam, amikor a kérdésre válaszoltam; s hangsúlyozta, hogy együttműködésem nélkülözhetetlen a teszt sikeréhez. Sikeréhez? Kíváncsi lettem volna, vajon a siker számára ugyanazt jelenti-e, mint nekem? Nyilván nem. Ragaszkodtam a féligazságaimhoz. Ezek egyébként nem voltak hazugságok, és különben is azt hallottam, hogy a gépet csak úgy lehet becsapni, ha kitartó és makacs az ember.

Újra kezdtük. Felment a vérnyomásmérő-jelző, és sorjáztak a kérdések. Záporoztak az igenek és nemek, jött-ment fel és le a papíron a kis fémhegyű toll. Hevesen számoltam tovább a lukakat, és erősítettem az önbizalmamat. Ismét lement a jelző, ismét hosszas vita következett. Ekkor két újabb kérdéssel voltak „nehézségeim". Kitartóan ismételgettem, hogy az igazat feleltem, és amikor a kérdésekre válaszoltam, csak magára a kérdésre gondoltam, és a lehető legőszintébb válaszra — arra, amit ki is mondtam.

A vizsgálótiszt azt mondta, hogy újra végigmegyünk a kérdéseken, és hogy nem szerepeltem valami fényesen a két első menetben, valamint hogy csak akkor kerülhetek be, ha sikeresen hajtom végre ezt a tesztet. Van-e valami, amit mondani vagy

tisztázni szeretnék? Nincs. Én igazat mondtam, és talán a géppel van valami probléma. Ez talált. A hangja megkeményedett, a masina beindult, és megcsináltuk újra az egészet. A végén azt mondta, hogy nyilvánvaló zűrök vannak velem. Végül lekapcsolta rólam a szerkezetet.

Abban a pillanatban rámtört a rémület: nem fognak fölvenni. Éppen be akartam vallani az igazat, amikor megszólalt és azt mondta, hogy magamra hagy, gondolkodjam az egészen öt-tíz percig. Ráhajtotta a műszerre a tetejét, becsukta, a grafikonokat összeszedte, és kiment a szobából. Felálltam, és megnéztem az órámat, amit még az elején le kellett tennem magam mögé az asztalra. Két órája voltam a Tizenhármasban. A vizsgálótiszt is elment már vagy húsz perce. Ezalatt elhatároztam, hogy elmondom a teljes igazságot. Miért kockáztatnám a felvételemet ostoba büszkeségből, vagy azért az illúzióért, hogy be tudom csapni a gépet? De amint nyílt az ajtó, és a vizsgálótiszt visszajött, hirtelen megijedtem attól, hogy beismerjem a csalást. Úgy döntöttem, egyetlen válaszon sem változtatok. Egyébként is úgy hallottam még a személyzeti gyülekezőben, hogy akikkel tényleg gond van, azokat másodszor, harmadszor is visszahívják ugyanerre a tesztre. Ha most netán elbukom, majd lesz alkalmam máskor.

Még kétszer mentünk végig a kérdéseken. Mindkét alkalommal megjegyezte, hogy ugyanazoknál a kérdéseknél van „problémám", én viszont ragaszkodtam ahhoz, hogy az igazat mondtam, akármilyen nehézségem támad majd belőle. Végül azt mondta: ez minden. Megkérdeztem, vajon átmentem-e a vizsgálaton, mire szkeptikusan annyit felelt, ő nem tudja, majd a Biztonsági Osztály megvizsgálja a papírokat és az esetet, és javaslatot tesz. Meglehetősen pesszimista volt, és amikor kifelé mentem, attól féltem, föl se hívnak majd egy újabb vizsgálatra. Kimerült voltam — hazamentem, ittam valamit, és aludtam tizenkét órát.

Amikor másnap reggel felhívtam Virginiát, és mondtam, hogy szerintem elbuktam ezen a teszten, azt válaszolta, ne aggódjak, mert mindig mindenkiben ezt az érzést keltik. Szerinte azért, hogy ne okozzanak csalódást azoknak, akiket tényleg nem vesznek föl. Virginia szavai átmenetileg megvigasztaltak ugyan, de a várakozás dögletsző. Nincs többé durva humor a poligráfról a személyzeti gyülekezőben — és senki sem olyan vakmerő és meggondolatlan, hogy megbeszélje saját vizsgálatát a többiekkel. Csak üldögéltünk.

WASHINGTON D. C. — 1957. JÚLIUS

Nem tudtam tovább várni. Három nap után felhívtam Fergusont, hogy beismerjem, hogy hazudtam, és jelentkezzem egy újabb vizsgálatra. Mielőtt bármit mondhattam volna, szólt, hogy jó híre van, menjek át hozzá. A tónus, ahogyan velem beszélt, végtelenül megnyugtatott — tudtam, hogy sikerült.

A kiképzőiskolán Ferguson azt mondta, hogy elkezdte szervezni a légierőhöz kerülésemet, de ez legalább három-négy hétig tart. Addig szeretné, ha részt vennék egy szemináriumon a nemzetközi kommunizmusról, és ha van időm, egy másikon is, a Cég szerkezeti felépítéséről. Ezek nem azok a kurzusok, amelyeket akkor kell majd hallgatnom, ha visszajöttem, de ezek is hasznosak, úgy hiszi, még akkor is, ha meglehetősen alapfokúak. A titkárnővel adatott nekem egy állandó kártyát — jöhetek ki-be bejelentés nélkül — és megbeszélt egy találkozót Baird ezredessel (* *), az oktatási igazgatóval.

Elszalasztottam a Bairddel való találkozót, és miután emiatt leszúrtak a JOT központjában, a saját hivatalában találkoztam vele, a T—3-ban. Egyszerűen nem ismertem föl, hogy milyen fontos személyiség Baird ezredes — ő dolgozta ki az iskola programját 1950-ben, a Cég akkori igazgatója, Walter Bedell Smith tábornok közvetlen irányításával. Princetoni és oxfordi egyetemi tanulmányokkal és egy fiúiskolai igazgatósággal a háta mögött, Baird lényegesen félelmetesebb, mint ezt katonai rangja mutatná. Kemény vezetési képességet, régi vágású önbizalmat, és finom Dunhill dohányt speciális pipából — ezeket mind egyszerre árasztja. Magas, őszes, napbarnított, jóvágású — női szemmel ellenállhatatlan, biztos vagyok benne. Nem mondott sokat — csak annyit, hogy dolgozzam keményen a JOT-on.

Ferguson, és mások is a poligráfvizsgálat óta „isten hozott a fedélzeten"-nel üdvözöltek, mintha ez így lenne szokás az újakkal szemben. Talán sok extengerész van a CIA-sok között — vagy ezek az emberek úgy képzelik, egy hajón vannak, az elkülönítettség, a biztosítás, a lefedezés hajóján.

BALTIMORE, MARYLAND — 1957. AUGUSZTUS

Miután két hétig a kommunizmusról tanultam és előadásokat hallgattam a központ szervezeti felépítéséről — boldogan hagytam el Washingtont.

Tegnap reggel megkaptam Fergusontól a végső eligazítást a légierőre vonatkozóan. Azt mondta, megállapodtak a légierő

washingtoni sorozóhivatalával, hogy egy szabályos, ötéves periódusra hívnak be. Aztán, az alapkiképzés után kapok majd egy speciális behívót a légierő-parancsnokságtól az első tisztképző tanfolyamra. Föl kell készülnöm arra, hogy eltitkoljam ezt a bizonyos speciális behívót, hiszen csak minket, kiképzőiskolásokat mentesítenek az ötévi szolgálat alól, ami egyébként szükséges ahhoz, hogy valaki bekerülhessen a tiszti iskolába. Ferguson azt mondta, hivatkozzam egy kevéssé ismert légierő-tanfolyamra (oly kevéssé ismert, hogy gyakorlatilag nem is létezik) a kollégáim előtt. Figyelmeztetett, hogy senkinek se mondjam, hogy a tiszti iskolára megyek, amíg a behívót meg nem kaptam a Lackland Légierő Bázisra.

Aláírtam egy újabb titoktartási nyilatkozatot, és Ferguson figyelmeztetett, hogy újra át kell esnem a poligráfvizsgálaton, ha visszatértem — két év múlva. Aztán felszálltam a sorozóhivatal felé menő buszra; csak egy kis táskát vittem magammal, tisztálkodószerekkel, egy váltás fehérneművel.

A pocakos, cserzett arcú őrmesternek olyan kedvesen mondtam a nevemet, ahogyan csak tudtam. Mire ő egy „igennn"-t mormogott. Egy idő után rájöttem, hogy ez kérdés, és azon kezdtem gondolkodni, mit válaszoljak: itt vagyok, vagy azt, hogy be akarok vonulni. Végül úgy döntöttem, mindkettőt mondom, lehetőleg úgy, hogy spontánul hangozzék; s még azt is hozzátettem, hogy azt hiszem, vártak már.

Adott néhány űrlapot, hogy töltsem ki, és megkérdezte: harminc, hatvan vagy kilencven napon belül akarok-e bevonulni. Én kedvesen azt feleltem, hogy készen állok arra, hogy most azonnal; mire a szeme összeszűkült, száját elhúzta, amolyan „á, ez egy olyan . . ." kifejezésel. Hozzám hajolt az asztalon keresztül, amin az űrlapokat töltögettem, és azon gondolkodtam, vajon ez az őrmester a kiképzőiskola megbízottja-e, aki csak teszteli a titoktartási képességemet. Visszaadtam a papírokat, ő pedig eltűnt egy hátsó szobában.

Néhány perc múlva visszatért egy másik őrmesterrel, mindkettőjük arcán meglehetős szkepszis. A következő félórában azon vitatkoztunk, vajon egy filozófia szakos egyetemista miért akar öt évre bevonulni a légierőhöz, hogy radarműszerésszé képezze magát. Végül elismertem, hogy ez legalábbis furcsa, és megígértem, hogy néhány napot rászánok, és újra átgondolom az egészet. Fogtam a táskámat, és otthagytam a sorozóhivatalt, erősen kívánva, bár rejtőzhetnék el néhány napig.

Egy telefonfülkéből felhívtam Fergusont, s tájékoztattam arról, hogy a légierőnek nincsen rám szüksége, legalábbis nem aznap. Nagyot nyelt, végül kinyögte: hívjam vissza két óra múlva.

Kíváncsi voltam mely ik hülye rontott el valamit, ugyanakkor rettegtem annak lehetőségétől, hogy újra szembenézzek azzal az őrmesterrel. Amikor visszahívtam Fergusont, azt mondta, menjek vissza a sorozóhivatalba, minden rendben lesz. Amikor magyarázatot kértem a történtekre, hangja megkeményedett, és figyelmeztetett arra, hogy titkos dolgokról nem tárgyalunk telefonon. Visszaérve a sorozóhivatalba, egy másik őrmestert találtam ott, aki a kezembe nyomott egy buszjegyet Baltimore-ba, az orvosi vizsgálatra, és az eskütételre.

A Fort Holabird-ön végül felvettek. Ma San Antonióba repülök, két évre távol a CIA-parancsnokságtól. Ferguson azt mondta, tekintsem ezt az időt a kiképzés részének, „érési időnek"; azt hiszem, így mondta.

SAN ANTONIO, TEXAS — 1957. KARÁCSONY

Tony és én elköltöttük az ebédlőben a karácsonyi vacsorát — mélypontja volt ez egy nyomorúságos napnak. A következő héten, pontosabban újévkor felvételizünk a tisztjelöltiskolára. Igyekszünk kihasználni a hátralévő időt, bár egy fillérünk sincs.

Csak hárman megyünk erre az évfolyamra; Tony, aki Princetonból jött, Bob, a Williams egyetemről és én. Néhány nappal ezelőtt, egy este egy szállodában találkoztunk azzal a hat tisztjelölt iskolással, akik az előző évfolyamon kezdtek. Ők mostantól felsősök — a kurzus első három hónapjában alsós, aztán három hónapon át felsős az ember; ez azt jelenti, hogy nyaggatni fognak bennünket. Ez természetes, így is kell, a fedés miatt.

A találkozóra biztonsági óvintézkedéseket foganatosítottunk, úgy, ahogy Ferguson mondta, amikor októberben meglátogatott bennünket. Sem a korábbi ismeretség jeleit, sem a speciális összetartozását nem fedezheti fel senki a „három X-esek" között. Ez a három X, ami zárójelben minden iratunkon ott van a nevünk után, a légierő jelölése arra, hogy figyelemmel kísérje a CIA-növendékeket.

A felsős srácok intettek bennünket, hogy ne lepődjünk meg, ha alaposan befűtenek majd nekünk — muszáj lesz, a többiek várható nehezítése miatt is, akiknek évekig kellett hajtani azért, hogy a tisztjelöltiskolára kerüljenek. Úgy tűnik, ezek a tisztesek nem igazán örülnek a mi kis csoportunknak (vagy háromszázan vannak összesen a tisztjelöltiskolán), akik speciális kiváltságaink révén rögtön az alapképzés után odakerültünk. Gondolom, ránk is ez vár.

SAN ANTONIO, TEXAS — 1958. JÚNIUS

Néhány napon belül hadnagy lesz belőlem, hacsak a tisztjelölt-iskola parancsnoka úgy nem dönt, hogy sértő viselkedésemet nem lehet elviselni. Néhány héttel ezelőtt ugyanis behívott magához, és azt mondta: alkalmasnak látszom arra, hogy rendes tiszti kinevezést kapjak a tartalékos helyett. Csak a hat legjobb tiszti iskolás kap rendes tiszti kinevezést, és egy tisztjelöltnek ez maga a csúcs — nem lehet leszerelni, elbocsátani. A parancsnok azt is mondta, hogy szerinte osztályelsőként vizsgázhatnék. Rémülten hívtam fel Fergusont, aki azt tanácsolta, hogy utasítsam vissza a hivatásos tiszti kinevezést. Mondtam a parancsnoknak; szerinte nem tesz jót a mi konspirációs manővereinknek (ő az egyetlen az iskolán, aki tudja, hogy CIA-gyerekek vagyunk), ha a legjobb növendék visszautasítja a hivatásos tiszti kinevezést. Elértettem a célzást: egy dolgozatot azonnal visszatartottam, ez bizonyára jelent majd egy-két rossz pontot. De a parancsnok mégis úgy tekintette a visszautasítást, mint egy pofont. Gondolom, eddig ilyen még nem történt.

A kinevezés után át kell mennem a Taktikai Légikommandóhoz. Túl szép ahhoz, hogy elhiggyem: hírszerző tisztként vonulok be egy vadászrepülőrajhoz, egy Los Angeles melletti bázisra.

VICTORVILLE, CALIFORNIA — 1959. JÚNIUS

Végül megjött a parancs, hogy menjek vissza Washingtonba, a Cég fedőegységéhez. Csodálatos év volt — keresztül-kasul autózni az országban, az autópályákon, Mexicóba, San Franciscóba, a Yosemite Parkba, Montereybe. Végül nekiláttam a munkának, pilóták célzási gyakorlatát vezettem, mert vannak új F—104-eseink és nukleáris célpontjaink Kínában. Tantárgy volt a bujkálás és a menekülés is, mert egyes célpontok amolyan „egyirányú utcák", nem könnyű a visszatérés. Nagy hiba volt viszont önként jelentkezni a „Túlélési Iskolára", a nevadai Renóba, mert egy januári tanfolyamra küldtek, és az egyhetes gyaloglás a hegyekben sícipőben — színtiszta nyomor.

Meglátogattam Janetet — barátnőm még az egyetemről —, mint minden hétvégén a múlt nyár óta. Beszéltem neki a munkámról a Cégnél, és arról a reményemről, hogy külföldre kerülök. Sokat beszélgettünk a házasságról is, de még nem tudjuk biztosan, mit kellene tenni. Ő Kaliforniában szeretne maradni, és nem tudom, várjak-e egy évet, amíg a tisztjelöltiskola véget ér. Most mindenesetre hamarosan Washingtonba megyek, és majd meglátjuk, hogy bírjuk külön.

WASHINGTON D. C. — 1959. SZEPTEMBER

Nem kellett sok idő az elhatározáshoz. Nem egészen egy hónappal azután, hogy eljöttem Kaliforniából, úgy döntöttünk, nem várunk tovább, inkább összeházasodunk. A Notre Dame-ban esküdtünk, mintegy kompromisszumként, mert Janet családja kongregacionalista, és attól tartott, hogy egy katolikus esküvő a szülővárosában kellemetlén lenne. Kivettünk egy kis lakást abban a háztömbben, ahol Nixon alelnök is lakott a feleségével, amikor Washingtonba jöttek, képviselővé választása után. Még bútort kell vennünk, de a család és a rokonok igazán nagyvonalúak, minden nap érkezik valami új ajándék. Némi pénzt tudunk spórolni azzal, hogy a katonai kantinban vásárolunk, hiszen én még mindig aktív szolgálatban vagyok.

A katonai fedőszervem egy légi hírszerző repülőraj a Bolling légi támaszponton Washingtonban. A fedőtelefonszámom ugyan megváltozott, de ugyanaz a két telefonközpontos sorsolja ki, hogy aznap ki az ezredes, és ki a főhadnagy.

Ferguson azt mondta, valószínűleg nem fognak leszerelni a következő év június-júliusáig, ami viszont egybeesik a kiképzőiskola befejezésével.

A tiszti iskolán minden kiképzőiskolás — az előttem lévő osztály, az enyém és az utánam jövők — ugyanabban a programban vesz részt. Még így is csak tizenöten vagyunk a hatvanvalahányas létszámú osztályban — és mindössze hat nő. A most indult kiképzőiskolai programok a Szórakoztató és Szolgáltatóházban vannak; ugyanott, ahol két évvel ezelőtt a Felmérő és Értékelő Csoport engem is tesztelt. Ezek a tesztek manapság még hosszabbak, mint régen, és nekem is újra meg kellett csinálnom mindegyiket. Az egyetlen, ami igazán hiányzik, a hatalmas, Potomac Park-beli futballstadion és a vasárnap délutáni őrjöngések — a többi a jólismert, öreg, egyetemi rutin.

A tanfolyam elején üdvözlő beszédet mondott Allen Dulles, Baird ezredes és mások, akik elárasztottak bennünket gyöngédséggel és dicséretekkel, amiért követjük példájukat és megfontolt önmegtagadással, nagydobra nem vert áldozatvállalással, csöndes bátorsággal veszünk részt titkos harcosokként korunk csatáiban. Nagyon romantikus ... Az osztályból mindegyikünk egyike a százból, az ezerből, az összes jelentkezőből kiválasztottaknak. A Cég vezetői elmondták, hogy belépünk a világ második legősibb szakmájának céhjébe (talán a legelsőbe, de ez nem bizonyítható), és ha bárki kényelmetlenül érezné magát emiatt, hát bibliai idézetekkel is meg tudják győzni arról, hogy nem ki-

sebb személyiség, mint maga az Isten alapította a kémkedést. Ennyit a morális kérdésekről.

Hanem országunk elfelejtette Jerikó tanulságát. 1929-ben H. L. Stimson államtitkár lezáratta a Fekete Szoba fedőnevű kódfejtő műveletet, azzal a pirongatással, hogy „úri ember nem olvassa el mások levelét". Pearl Harbourig Amerikában a külföldön folytatott hírszerzést egyszerűen nem gyakorolták.

Aztán a háború alatt jöttek az OSS hősei, majd az elnök és a kongresszus határozata, miszerint nem lehet még egyszer megkockáztatni egy váratlan támadást pusztán azért, mert figyelmen kívül hagynak egy jó időben érkezett értesülést. Ezért aztán 1947-ben megalapították a CIA-t, hogy egy centralizált szervezet tartsa kézben a külföldi hírszerzés egészét; meg azért is, hogy hozzon létre olyan nemzeti hírszerző szervezetet, amely a létező összes forrásból származó információval rendelkezik.

A légierőnél eltöltött két év után ezek az első kurzusok serkentőek, s még izgalmasak is voltak — mint mikor az őrjítő szomjúság egyszer csak csillapodni kezd. A kiképzőiskolán esti nyelvtanfolyamokat tartottak annak, akit ez érdekelt — Janet és én spanyolra jártunk háromszor egy héten. Jó, hogy a Cég bevonja a feleségeket, amennyire lehet. Egyébként meglehetősen távol lennének tőlünk, hiszen bármit tanulunk vagy olvasunk, minden bizalmas, titkos. Csak azért választottuk a spanyolt, mert én ezt tanultam az iskolában is; és mivel van bizonyos pénzjutalom, ha az ember kellően halad a nyelvtanulásban, így is lehet egy kis különpénzhez jutni. A dolgok jól állnak.

WASHINGTON D. C. — 1959. OKTÓBER

Most fejeztük be az egyhónapos „Kommunizmus és a szovjet külpolitika" tanfolyamot, és nemsokára elkezdjük a nemzetbiztonság kormányzati felépítésének tanulmányozását — amelybe a Cég illeszkedik — és a parancsnokság szervezeti felépítését. Időről időre mindegyikünkkel elbeszélget egy kijelölt konzultáns a jövőnkről, arról, milyen irányban folytatjuk a tanulást karácsony után. Szinte mindenki a titkos műveletekkel szeretne foglalkozni; ez hathónapos különleges kiképzést jelent, Washingtonon kívül, egy „Farm" nevű helyen.

A kommunizmusról szóló órák és olvasmányok különösen érdekesek voltak, Ez az egész tanfolyam széles ívben kerüli a filozófiát — a dialektikus materializmust meg se említették —, és csak a szovjetre koncentrál. Ez egyfajta praktikus megközelítése az ügynek, hiszen a Cég végül is alapvetően az orosz hódítás el-

len küzd, amelyet a Szovjetunió kommunista pártja irányít. A párt leninista koncepciója, különösen annak elitista és kiválasztottságra épülő vonásai, és a párt erőfeszítései a pragmatizmus és ideológia összeegyeztetésében (orosz dominancia a nemzetiségi kisebbségek felett, NEP, kollektivizálás és a kulákok kirekesztése, az egyesült front doktrína, a Molotov—Ribbentrop paktum), úgy tűnik, egyetlen célra irányulnak: megszerezni, megvédeni és kiterjeszteni a hatalmat.

A külföldi kommunista pártok szolgai engedelmessége az SZKP iránt a másik olyan téma, amely nem kis hangsúlyt kapott. Nehéz elhinni, hogy a szovjetek pléhpofával hirdetik, hogy minden kommunista elsőrendű kötelessége — nemzetiségtől függetlenül — megvédeni a Szovjetuniót. Olyan szervezetek, mint a KOMINTERN és a KOMINFORM is ezt a célt szolgálták a maguk idején, de a szovjet hírszerzés a fő irányítója az egésznek. Nagy fontossága van természetesen a szovjet biztonsági apparátusnak is, a Csekától lefelé.

A kommunista disszidensek írásai voltak a legérdekesebbek: Louis Budenz, Howard Fast, Az elbukott isten, Kravcsenko, Guzenko, Petrov. De a legélesebben szovjetellenes — a lenini doktrínára vonatkozó bírálata miatt — Milovan Gyilasz. Egyik nap kis csoportokra osztottak bennünket, és Peter Gyerjabinnal beszélgettünk — egyelőre ő a legmagasabb rangú KGB-disszidens. Házi tévén ment az egész, úgy, hogy ő nem látott minket (hogy megvédjük a biztonságunkat), és rajta pedig álarc volt (hogy az ő biztonságát is megvédjék).

A középponti elmélet az, hogy a diktatúrák felállítására irányuló kommunista kísérletek szerte a világon a szovjet expanzió megnyilvánulásai, amelyek elengedhetetlenek az SZKP belső hatalmának fenntartása szempontjából. Az igazi céltábla a mi országunk; a szovjetek elég gyakran kifejtették már, hogy addig nem lesz béke, amíg az Egyesült Államokat le nem győzik. Most pedig majd megtanuljuk, hogy a kormány, és különösen a CIA hogyan áll szemben a szovjet fenyegetéssel.

WASHINGTON D. C. — 1959. NOVEMBER

Egy valamit állandóan ismételgetnek: a CIA nem politizál. Az a feladata, hogy a hírszerzést és az információkat továbbítsa az elnöknek és azoknak, akik a politikát csinálják. A Cég csak érvényre juttat egy politikát; megszerzi az információt a Cégen kívüli politikusoknak. Nem politizál.

Néhány hétig előadásokat hallgattunk és dokumentumokat

olvastunk arról, hogy néz ki a közigazgatási gépezet nemzetbiztonsági része. Az alapdokumentum az 1947-es Nemzetbiztonsági Törvény, amely a nemzetbiztonság legfelsőbb szerveként létrehozta a Nemzetbiztonsági Tanácsot. Vezetője az elnök, tagjai pedig a törvény értelmében a következők: a külügyminiszter, a hadügyminiszter, a Polgári Védelmi Mozgósító Iroda igazgatója, és az alelnök. A tagok száma növelhető bármikor, ha az elnök úgy látja jónak; olyan alkalmi tagjai is lehetnek, mint az igazságügy-miniszter vagy a pénzügyminiszter. A vezérkari főnökök egyesített bizottságának elnöke és a központi hírszerzés igazgatója nemzetbiztonsági tanácsi megfigyelők.

A Nemzetbiztonsági Tanácsnak megvannak a maga alkalmazottai és irodái az elnöki hivatal épületében, amely közvetlenül a Fehér Ház mellett van. Továbbá: három fontos alárendelt csoport tartozik hozzá, beszámolási kötelezettséggel: a Nemzetbiztonsági Tanács Tervező Testülete, a Műveleteket Koordináló Bizottság és a Hírszerzési Tanácsadó Bizottság. A Tervező Testület főleg a Nemzetbiztonsági Tanács üléseire menő anyagok előkészítésén, és a Nemzetbiztonsági Tanács határozatai végrehajtásának ellenőrzésén dolgozik. A Műveleteket Koordináló Bizottság különösen fontos a Cég szempontjából, hiszen fő tevékenysége, hogy ellenőrzi és jóváhagyja a Cég akcióit-műveleteit (tehát nem az információszerzési tevékenységet); olyasmiket, mint a propaganda, a félkatonai tevékenység és a politikai hadviselés. A koordináló bizottság munkájában részt vesz a központi hírszerzés igazgatója, a külügyminiszter-helyettes, a hadügyminiszter-helyettes és miniszterhelyettesi szintű alkalmi tagok.

A Hírszerzési Tanácsadó Bizottság a hírszerző szervek igazgatóinak tanácsa; elnöke a Központi Hírszerző Ügynökség igazgatója, és olyan tagjai vannak, mint a CIA igazgatóhelyettese, a hadsereg, a haditengerészet, a légierő, a vezérkari főnökök egyesített bizottsága hírszerzőfőnökei, a külügyminisztérium hírszerzőfőnöke és az NSA (Nemzetbiztonsági Ügynökség) igazgatója. Az FBI (Szövetségi Nyomozó Iroda) és az Atomenergia Bizottság felderítő főnökei ott vannak az ülésen, ha szükséges. A Hírszerzési Tanácsadó Bizottság feladata, hogy szétossza a hírszerzési feladatokat, aszerint — legalábbis elméletben —, hogy melyik szervezet tudja a legjobban elvégezni. Szintén a munkájához tartozik, hogy se átfedések, se lukak ne legyenek a nemzeti hírszerzésben. Számos, minisztériumközi alárendelt intézménye van, mint például a Költségvetési Tanács, a Hírszerzési Felülvizsgáló Bizottság és a Közrendészeti Bizottság — mindegyiknek egy CIA-tiszt a vezetője.

A Nemzetbiztonsági Tanács mechanizmusának részeként a

nemzetbiztonsági törvény életre hívta a Központi Hírszerzés igazgatójának, a Nemzetbiztonsági Tanács első számú hírszerző tisztjének hivatalát és a Központi Hírszerző Ügynökséget, amely centralizálja majd a nemzeti hírszerzést. A CIA-nak öt, törvénybe foglalt feladata van:

1. Tájékoztassa a Nemzetbiztonsági Tanácsot a különböző kormányhivatalok és ügynökségek nemzetbiztonságot érintő hírszerző tevékenységéről.
2. Tegyen javaslatokat ezeknek a tevékenységeknek az összehangolására.
3. Értékelje a nemzetbiztonságot érintő hírszerző tevékenységeket, és gondoskodjon a kormányban való megfelelő tájékoztatásáról.
4. A meglévő hírszerző ügynökségek tevékenységének kiegészítésére hajtson végre egyéb közérdekű feladatokat, amelyekről a Nemzetbiztonsági Tanács úgy véli, hogy központilag hatékonyabban oldhatók meg.
5. Lásson el egyéb, a nemzetbiztonságot érintő hírszerző funkciókat és feladatokat, amelyeket a Nemzetbiztonsági Tanács időről időre meghatároz.

Ez az ötödik pont az, amely a CIA legtöbb idejét és pénzét emészti fel. Kész kalandregény. Közvetett, burkolt műveletek, amelyek — noha nem így osztják ki ránk — az intervenció sajátos formái, valahol a korrekt, udvarias diplomácia és a nyílt katonai hódítás között. Ezek a közvetett műveletek a Cég létezésének igazi okai; s ezek politikai és gazdasági szükségszerűségből születtek.

A központi hírszerzés igazgatója kétkalapos ember. Először is ő az elnök és a Nemzetbiztonsági Tanács legfőbb hírszerzési tanácsadója, másodszor pedig a Cég igazgatója. A Nemzetbiztonsági Tanács hivatalos parancsokat ad a CIA igazgatójának; ezek persze titkos dokumentumok, a Nemzetbiztonsági Tanács hírszerzési irányelvei. Úgy valósulnak meg, hogy a CIA igazgatója újabb dokumentumot bocsát ki az illetékes hírszerző szervnek (beleértve a CIA-t is); ezek pedig a központi hírszerzés igazgatói irányelvei. A Cégen belül az igazgatói irányelveket a szabályok és instrukciók vastag és sűrűn változó kötete tartalmazza. Ezek szabályoznak mindent: a külföldi hírszerzési műveletek felsorolásától a politikai, pszichológiai, félkatonai tevékenységeken keresztül a kommunikációs és elektronikus hírszerzésig. A dokumentáció és a szerkezeti felépítés nyilvánvalóvá teszi, hogy amit a CIA csinál, azt az elnök és a Nemzetbiztonsági Tanács parancsolja. A Cég nem hoz politikai döntéseket, és nem cselekszik a saját szakállára. *Az elnök eszköze* — aki úgy használja, ahogy akarja.

Áttekintettük a hírszerző tevékenységek kongresszusi ellenőrzését, különös figyelemmel a Cégre. A probléma az 1947-es nemzetbiztonsági törvénnyel, és kiegészítésével, az 1949-es központi hírszerző ügynökségi törvénnyel van. Ezek a törvények részint kötelezték a CIA igazgatóját, hogy védje az amerikai hírszerzés „forrásait és módszereit", részint felmentették őt és a költségvetési hivatalt az alól, hogy beszámoljanak a törvényhozásnak a CIA szervezeteiről, akcióiról, alkalmazottairól és kiadásairól. A CIA költségvetése egyébként a végrehajtó hatalom más szervezeteinek költségvetésében van elrejtve. A CIA igazgatója tulajdonképpen annyit költ, amennyire megítélése szerint a Cégnek szüksége van; az aláírásán kívül egyéb engedélyre nincs is szükség. Ezeket a kiadásokat, amelyeket se a kongresszus, se a Legfelsőbb Állami Számvevőszék nem kontrollál, elméletileg a Cégen kívül senki sem ellenőrzi, szavatolatlan pénzkészletnek nevezik. E két törvény kibocsátásával a kongresszus gyakorlatilag kizárta magát a CIA ügyeiből, noha négy kisebb albizottságát a fontosabb témákról rendszeresen informálja a Cég igazgatója.

Előfordult már jó néhányszor, hogy a CIA önállósága megrendült. A hírszerző tevékenységet különleges megbízással kivizsgáló Hoover-bizottság, Mark Clark vezetésével, 1955-ben azt javasolta, hogy hozzanak létre egy kongresszusi felügyelő bizottságot, amely a CIA-t ellenőrzi, éppen úgy, mint a törvényhozás egyesített (kongresszusi-szenátusi) atomenergia bizottsága az Atomenergia Bizottságot. A Clark-bizottság valójában nem hitt abban, hogy a négy kisebb albizottság képes a kongresszusi felügyelet ellátására. Végül is a problémát a Cég érdekeinek megfelelően rendezték, amikor Eisenhower elnök 1956-ban létrehozta saját bizottságát a Cég ellenőrzésére. Ez volt a Külföldi Hírszerzés Konzultánsainak Tanácsa — későbbi elnevezése szerint a Külföldi Hírszerzési Tanácsadó Bizottság —, melynek elnöke James R. Killian, a MIT, a Massachusettsi Technológiai Intézet vezetője. Ez biztosítja azt a „civil" ellenőrzést, amelyet a kongresszus nem akart ellátni. Előadóink egyébként elmagyarázták, hogy ha belefolyna a kongresszus ezekbe az ügyekbe, megnőne annak a veszélye, hogy a féltve őrzött titkok kiszivárognak az indiszkrét politikusok útján. Bonyolulttá válhatnának különféle nemzetközi kapcsolatok — például Nagy-Britannia hírszerzésével. A kongresszusnak végül is igaza volt, amikor már kezdetben feladta az ellenőrzést — ez nem való nekik; az ő dolguk, hogy átutalják a pénzt.

WASHINGTON D. C. — 1959. SZEPTEMBER

A Cég szerkezeti felépítésének tanulmányozása érdekes volt ugyan, de meglehetősen kimerítő — végtelen mennyiségű szervezeti szabályzat, a különböző osztályok és alosztályok, hivatalok és alhivatalok képviselőinek előadásai. S persze mindegyiknek van egy története arról, hogy osztálya hogyan oldott meg egy fontos feladatot, hogyan szerezte meg a legjobb információt, vagy a legmegfelelőbb személyt az adott feladatra.

Szeptember első napjai óta a tananyagba szőve is állandóan emlékeztetnek minket a szigorú titoktartásra. Az ellenség erejét és szándékát persze ki kell kémlelni; akár a Kremlben, akár egy szovjet nukleáris fegyvergyárban, a tűzvonalban, vagy egy tizedrangú afrikai kommunista párt találkozóhelyén. De a legfontosabb — hiszen az ellenség ismerete szükségképpen korlátozott — önmagunk védelme. Nem szabad, hogy az ellenség tudjon rólunk, ismerjen bennünket, hiszen akkor megszüntetheti lépéselőnyünket. Ezért meg kell védeni magunkat azzal, hogy a titkosság függönyét húzzuk magunk elé — amelyet egyébként biztonságnak neveznek. Asszisztensek, futárok, elreteszelt ablakok, zárkombinációs szekrények, sokszorosítógép, poligráf, háttérnyomozások, büntetés a biztonsági előírások megsértéséért, szakaszos munkavégzés és a „szükséges tudás elve".

A szakaszos munkavégzés azt jelenti, hogy a tevékenység egyes részeit elkülönítik egymástól, és egy ember vagy egy csoport — a saját feladatán kívül — nem tudja, mit csinálnak a többiek. Az emberek között így keletkezett szakadékot köti össze a „szükséges tudás elve". Ha egy hírszerzésben dolgozó embernek valamiért „szükséges tudni", hogy az adott speciális feladatban mit csinálnak a többiek, akkor biztosítják a hozzáférhetőséget. Ha nem, elvárják, hogy legyőzze emberi kíváncsiságát. A CIA-ba beépítették ezeket a szakaszos munkavégzéseket és területfelosztásokat — hogy maximálisan védjék a politikusok számára összegyűjtött információkat.

A CIA felépítése meglehetősen komplikált. A piramis tetején az igazgatási hivatalok állnak; ezek az igazgató, az igazgatóhelyettes, a főfelügyelő, a főtanácsadó, a számvevő hivatala és a távirati jelentések titkársága.

Alattuk négy aligazgatóság áll; mindegyik különböző területekért felelős, és mindegyiket a vezető igazgatóhelyettesről nevezték el. Az egyik a DDI, a hírszerzési igazgatóhelyettes után; a másik a DDP, a tervezési igazgatóhelyettes után; aztán a DDS, a hadtáp igazgatóhelyettesének irányítása alatt; és a DDC, a koordinációs igazgatóhelyettes vezetésével. A DDC egy

viszonylag kis egység, ügyviteli problémákkal foglalkozik — gyakorlatilag nem is töltöttünk időt vele. A másik három rész a Cég lelke, agya, szíve.

A DDI az a részleg, amely megszabja a követelményeket, gyűjt is némi információt, csoportosítja, értékeli és összeállítja az anyagot, és előállítja a „végterméket". Számos különböző osztálya van, mindegyik koordináló funkciót lát el a hírszerzés egészében. Az OCI (Napi Információk Osztálya), az ONE (Nemzeti Költségvetési Osztály), az OBI (Alapinformációk Osztálya), az OSI (Tudományos Hírszerzési Osztály), az OCR (Központi Referencia Osztálya), az OO (Műveleti Osztály), az FBIS (Külföldi Tömegkommunikációs Információs Szolgálat), és az NPIC (Országos Fotóelemző Központ). Különböző, speciális jelentéseket kellett írnunk, amelyeket ezek az oszályok értékeltek; néhány osztályt meg is látogattunk. Érdemes megjegyezni, hogy a jelentésekben szereplő információk több mint nyolcvan százaléka „nyílt" forrásból származik; tudományos és technikai újságokból, politikai beszédekből és más, nyilvános dokumentumokból. A maradék titkos ügynököktől és egyéb módszerekből; a különbség természetesen a rejtett információk minőségében és „érzékenységében" van.

A CIA titkos gyűjteményes része a DDP, amely a CS (Titkosszolgálatok) néven ismert. Ez a vezérkar szervezeteiből áll, kirendeltségekkel, bázisokkal szinte minden külföldi országban. Noha valamelyest áttekintést kaptunk ugyan a vezérkar szervezeteiről s a DDP-főnökség szerkezetéről, elmondták, hogy a titkos műveletek részleteire vonatkozó információkat csak az oktatás későbbi szakaszában adják meg. Csak azok a hallgatók mehetnek azonnal felsőfokú műveleti oktatásra a Farmra, akik a DDP-n akarnak dolgozni, és hajlandók bármelyik országban szolgálatot vállalni. Akik a Cégen belül, de a DDP-n kívül akarnak dolgozni, folytatják a központ speciális tanfolyamát.

A CS zöme műveleti osztályokra és felettes csoportokra oszlik. A műveleti osztályok felügyelnek a földrajzi területekre, és felelnek bizonyos műveletekért. A felettes csoportokhoz a koordináló és az összes hírszerző tevékenység tartozik, funkcionális felosztás szerint — ezek tulajdonképpen tükrözik a Cég műveleti elméletét. Három ilyen felettes csoport van: az FI (Külföldi Hírszerzés), a PP (Félkatonai és Pszichológiai Hadviselés) és a CI (Kémelhárítás). Az FI információ*gyűjtő* műveleteket végez; a PP *akció*műveleteket. A kettő között az a különbség, hogy a gyűjtőmunkának semmiféle külső jele nincs, míg az akcióknak mindig van érzékelhető, látható hatása. A CI feladata az FI és a PP műveletek *védelme.*

Információgyűjtés például, ha egy ügynököt beépítenek a szovjet honvédelmi minisztériumba, aki aztán jelentéseket küld a katonai tervekről. Akció pedig egy antikommunista újság finanszírozása CIA-pénzből, keresztülfuttatva mondjuk, egy orosz emigráns szervezeten, párizsi parancsnoki székhellyel. Az információgyűjtés a DDI-hez (hírszerzési aligazgatóság) tartozik, amennyiben kész, „befejezett" információkat közöl — ezek jellege a Nemzetbiztonsági Tanácstól és más megrendelőktől függ, a katonai szervezetektől és a külügyminisztériumtól például. Az akcióműveletek az egyének és szervezetek ellenőrzését, irányítását és támogatását jelentik a kommunizmus elleni harcban, szerte a világon. Ide tartoznak a szakszervezetek, ifjúsági és diákszervezetek, tömegkommunikáció, bizonyos szakmai szervezetek, például az újságírók, ügyvédek, üzletemberek szövetségei, politikusok, politikai pártok és kormányok. Az akcióműveletekhez tartozik a rendkívüli katonai erők képzése és támogatása is, például a tibeti gerilláké, a vietnami montagnardok vagy a kommunista Kína szabotőrjei. A kémelhárításhoz tartoznak mindazon CIA-erőfeszítések, amelyeknek célja a Cég védelme az ellenséges beépülés ellen; valamint a más országok hírszerző szervezeteibé való beépülés, amelyek arra irányulnak, hogy leleplezzék az ellenük irányuló tevékenységeket.

A DDP területi osztályai felelnek a titkosszolgálat minden tevékenységéért a kijelölt területen. Az osztályok: Nyugat-Európa (WE) — ebben benne van Kanada is —, Kelet-Európa (EE), Szovjet-Oroszország (SR), Közel-Kelet (NE), Afrika (AF), Távol-Kelet (FE), és a Nyugati Félteke (WH). Minden területi osztályt az osztályvezető és helyettese vezet, akik alá olyan beosztottak is tartoznak, akik az FI, PP és CI tevékenységét tekintik át az adott területen.

Minden osztály a földrajzi terület szerint kisebb egységekre — részlegekre — oszlik; egy vagy több országra, valamint speciális tevékenységekre. A részlegek viszont országok szerint is tagolódnak, ha több mint egy ország tartozik az adott részleghez. Így például a lengyel csoport a kelet-európai osztályon belül csak lengyel ügyekkel foglalkozik, míg a közép-amerikai csoport a Nyugati Félteke Osztályon belül hat országgal.

A CS egy részlege vagy osztálya a központnak felel a kirendeltségek és bázisok fenntartásáért a saját területén, valamint azért, hogy a felettes csoportokat és a DDP-t értesítse mindenről, ami az adott országokhoz kapcsolódik; az információkról éppúgy, mint az akciókról. A központi osztály gondoskodik személyzetről a kirendeltségeken és bázisokon; valamint a kiképzésről, és, ami a legfontosabb, elvégzi a szükséges papírmunkát

minden területi művelettel kapcsolatban. Minden művelet, minden ügynök és minden olyan jelentés, amely a területről a központba érkezik, áttekintést és elirányítást igényel. A területi osztály felel azért, hogy ez az iszonyatos mennyiségű papírfolyam a titkosszolgálaton belül a megfelelő helyre, a megfelelő hivatalhoz kerüljön, áttanulmányozásra, elbírálásra vagy elutasításra. Az információs jelentéseknek — ellentétben a műveleti jelentésekkel, amelyek az információszerzés mechanizmusával foglalkoznak — szintén el kell jutniuk különleges útjukon a titkosszolgálat érdekelt elemeihez, a DDI-hez és másokhoz. A műveleti és információs jelentések elküldése a kirendeltségről a területi előadó dolga.

A CS-nek négy osztálya van „egyéb" célokra. Az IO (Nemzetközi Szervezetek Osztálya) ellenőrzi a CIA-kapcsolatokat a szakszervezeti, ifjúsági, diák-, szakmai és tömegkommunikációs szervezetekkel az egész világon. Az idetartozó tevékenységeket az IO koordinálja a PP-csoporttal, a területi osztállyal és az érintett részlegekkel. A CIA és az adott szervezetek kapcsolatát vagy az IO egyik tisztje tartja, vagy egy tiszt a kirendeltségről, ahol különleges műveleti tevékenység folyik éppen.

A TSD (Technikai Szolgálati Osztály) szakértőkön keresztül látja el sokrétű feladatát. Támogatja a területi osztályokat a lehallgatásban, fényképezésben, betörésben, s egyebekben, például: láthatatlan írás, levelek titkos és észrevétlen felnyitása és lezárása, álöltözet, rejtett rekeszek különféle tartókban, szekrényekben, kéziráselemzés, személyek azonosítása például a cigarettavégen maradt nyál alapján — és sok egyéb technikai ügyben. Specialistákat adnak ügynökök kiképzéséhez, és maguk is ellátnak bizonyos feladatokat. Jó néhány részlegük külföldön van, a helyiek megsegítésére. Ennek az osztálynak van folyamatos kutatási programja is, amely saját tevékenysége fejlesztésére szolgál, és különböző védelmi mechanizmusok kidolgozására, az ellenséges módszerek, különösen a KGB ellen.

A titkosszolgálaton belül a D osztály az az egység, amely a Nemzetbiztonsági Ügynökséget támogatja a külföldi kormányok kódjainak megfejtésében. Ha szükségessé válik, hogy a területen akciót indítsanak más országok hírközlése ellen, a Nemzetbiztonsági Ügynökség a testvér hírszerző szolgálathoz fordul; a katonai szervezetekéhez például, amelyek kiterjedt megfigyelő műveleteket folytatnak a kommunista országok hadi hírközlése vonatkozásában. Az NSA ilyenkor ahhoz a D osztályhoz fordul, amely az ő CIA-támogatását koordinálja. S a D osztály gondoskodik a kódfejtéshez értő szakemberekről, vagy a technikai apparátusról. A D osztály tűnik a legtitkosabbnak a CS osztályai

közül, de ∠ mint az IO osztályai esetében — itt is minden tevékenységet összehangolnak az illetékes területi osztállyal, és a kirendeltségek vezetőjével.

A RID (Adatintegrációs Osztály) ugyanaz a CS-ben, mint az OCR (Központi Referencia Osztály) a DDI-n belül. Valamennyire különbözik persze, hiszen a DDP (és a CS) igényei mások. A CIA nem spórolt, amikor az IBM létező legjobb számítógépes rendszerét szerezte meg archiválás és előhívás céljára. A jelentéseket országok szerint, témák és altémák alapján is tartalmazzák a számítógépes programok. Ugyanilyen szisztémával „tájolnak" minden ügynököt és minden művelet minden egyes fázisát. Nevek millióit tartalmazza a komputer, egyszerű csoportosítási és előhívási elektronikus rendszerben. Mikrofilmekről is lehet másolatot kérni néhány gomb megnyomásával, a bekódolt számrendszer alapján. Gyakorlatilag egy pillanat alatt kézben van a kívánt dokumentum, a milliók közül. A RID a CS információs és műveleti jelentéseinek archívumaként a DDP parancsnokságát és a kirendeltségeket, bázisokat is kiszolgálja.

A DDS a Cég ellátási szervezete, legfőképp a DDP-t szolgálja. Ide tartozunk mi, kiképzőiskolások is. Legfontosabb hivatalai a személyzeti, biztonsági, oktatási, pénzügyi, hírközlési és anyagi-technikai biztosítás (hadtáp). Mindegyik hivatalnak megvan ugyan a maga nagyon fontos feladata, mégis mindannyiunkat arra beszélnek rá, hogy menjünk a különleges műveleti kiképzésre, és a DDP-n jelentkezzünk szolgálatra.

Néhány nappal ezelőtt felolvasták azoknak a nevét, akiket felvettek a Farmra. Én is köztük voltam — gyakorlatilag mindenki —, és röviden elmondták, mi vár most ránk. A Farmot hivatalos fedőnevén ISOLATION-nak (Elkülönítőnek) hívják (a fedőneveket mindig nagybetűkkel kell írni), és az oktatási osztály titkos kiképzőhelye, katonai fedőszerv alatt. Néhány órányira van Washingtontól, és az elkövetkező hat hónap túlnyomó részét ott fogjuk tölteni. Aki akar, péntek esténként hazamehet a hét végére. Az előadó tiszt azt mondta, hogy a Cégnek naponta van ugyan repülőjárata a washingtoni repülőtér és az ISOLATION között, de ezt főleg olyanok vehetik igénybe, akik nem töltenek hosszú időt a bázison. Az előadó tiszt javaslatára négyes-ötös csoportokba osztottuk magunkat, hogy beférjünk a kocsikba — s ahány feleségnek módja van rá, mind Washingtonba jöhet a hétre. Így aztán nem kell központilag szállítani bennünket az ISOLATION-ra.

Megadtak nekünk egy washingtoni telefonszámot, mondván, hogy ez közvetlen vonal az ISOLATION-ra a család részére, de csak sürgős esetben használható. A tiszt végül elmagyarázta a

bázis pontos nevét és címét, az odavezető legegyszerűbb utat, és a jelentkezés módját. Nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy szigorúan tartsuk magunkat a bázis fedő jellegéhez. Elmondta, hogy a világ minden tájáról érkezett ügynököket képeznek ott, akiknek nem szabad tudniuk, hogy pontosan hol vannak. Valószínűleg látni se fogjuk őket. A bázis neve például olyan kényes dolog, hogy nem szabad megmondani még azoknak a csoporttársaknak sem, akik nem vettek részt a kiképzésen, és más Cég-alkalmazottaknak sem, de még a feleségünknek sem. Senki se beszél az ISOLATION-ról; beszélgetéseinkben egyszerűen Farmnak nevezzük.

Újév utáni első hétfőn jelentkezünk a Farmon. Már nyugodt vagyok — a szokásos kíváncsiság, mohóság, türelmetlenség elmúlt. Hozzászoktam ahhoz a munkához, amit csinálni akarok, és amitől most már csak egy természeti katasztrófa tántoríthatna el. További hat hónap kiképzés, tanulás, elmélyedés a szakmában. Aztán jelentkezés a DDP aligazgatóságon, és újabb egy-két éven belül a tengerentúlon leszek, mint titkos műveleti tiszt.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. JANUÁR

A Camp Peary bejárata egyszerű kapu, amelyet katonák őriznek; Williamsburgtól tizenöt percnyire, a Richmond felé vezető úton.

Megmutattuk jelvényünket az őrnek, aki elirányította a sofőrt a kiképzőiskola területére. Az első óránk egy amfiteátrumban volt, amit egyébként „gödörnek" hívnak; itt az ISOLATION bázisfőnöke üdvözölt bennünket — korábban kirendeltségvezető volt Mexico Cityben. Aztán a bázis titkosszolgálati tisztje ismertette az ISOLATION házirendjét: mit szabad és mit nem. Számos kiképző tanfolyam van itt egyszerre, néhány közülük külföldi hallgatók részére, akiknek még azt sem szabad tudniuk, hogy az Egyesült Államokban vannak. Őket „fekete" hallgatóknak hívják, és távol tartják a kiképzőiskola területétől és a „normális" tevékenységektől is. Időről időre fegyverropogást hallunk, és repülőgépek zaját.

Nekünk a kiképzőiskola területén kell maradnunk, kivéve, ha a bázis bejáratától jövünk, vagy oda megyünk; a bázis legkülönbözőbb részein vannak óráink, ahová busszal visznek bennünket. Alaposan felhívták a figyelmünket arra, hogy bármerre is megyünk a bázison belül, nehogy bármilyen nyomot hagyjunk szanaszét a „feketéknek"; cigarettásdobozt, sörösdobozt vagy

akármit, ami elárulhatja nekik, hogy hol vannak. A bázison belül pedig mindig katonai egyenruhát kell hordanunk.

Nem tanácsolják, de nem is tiltják meg nekünk, hogy elhagyjuk a bázist éjszakára; a bázisparancsnok azt mondta, hogy éjszakai óráink és kiképzőgyakorlataink is lesznek, amelyek aligha hagynak időt arra, hogy belátogassunk Williamsburgbe. Mivel a fedőszervünk egy álnemzetvédelmi minisztérium, a fedőtörténetünk szerint mi ennek az alkalmazottai vagyunk, akiket átmenetileg a Camp Pearyre vezényeltek. A biztonsági tiszt megadta nekünk egy katonai ezredes nevét és pentagonbeli telefonszámát, arra a valószínűtlen esetre, ha netán váratlanul igazolni kellene magunkat. Az a pentagonbeli szám a Camp Peary-i adminisztratív épületben csöng, ahol egy CIA-tiszt játssza az ezredest.

A bázis sűrűn be van ültetve fával, és magas kerítés védi, tetején szögesdróttal. Feltűnő táblák hirdetik: „Amerikai kormányterület! Belépni tilos!" A bázis északi határa a York-folyó; belül pedig szigorúan ellenőrzött területekre osztották: a bejárat felé eső adminisztratív épület, a kiképzőiskola, a személyzeti lakások, a repülőtér és különböző olyan zónák, ahol a határátlépést, a szabotázst, a fegyveres, légi és tengeri műveleteket, az elrejtőzést és menekülést, a titkos találkozókat tanítják. Rengeteg szarvas van a bázison, hiszen egykor vadon volt itt; és akad jó néhány vadászterület meg halastó is.

Miután megkaptuk az egyenruhát, beköltöztünk az öreg, favázas barakkokba, amelyekben kétágyas szobák voltak. Minden épület második világháborús stílusban épült, kivéve az új tégla tornatermet. Vannak iskolaépületek tantermekkel, a kiképző hivatal, ahol a tanárok szobái vannak, étkezde, tiszti klub, mozi, futballpálya és baseballpálya. Szabad időben ott a klub és a sport, s még egy nyelvi laboratórium is van, szalagokkal. ISOLATION nem is rossz hely — és még haza is mehetünk péntek esténként.

Mindegyikünknek van egy patrónusa a tanárok közül, akivel időről időre megbeszéljük a hiányosságainkat és az eredményeinket. Az enyémet John Alennek (* *) hívják, egy Kairóban szolgált „öreg közel-keletes". A tanfolyam különböző részekre oszlik: információgyűjtés (FI), védelem (CI), és akciótevékenység (PP). Jelentős időt fogunk tölteni — mint mondták nekünk — azoknak a technikai ismereteknek az elsajátításával, amelyekre egy titkos tisztnek szüksége van; azaz a „szakmai fortélyokkal". Végül pedig sok gyakorlati óránk is lesz az ISOLATION-on belül és kívül, haditechnika és hasonlók.

Minthogy minden titkosszolgálati művelet egy adott politikai

kontextuson belül megy végbe, az első szempont azoknak az objektív tényezőknek a feltérképezése, amelyek a művelet környezetét vagy „klímáját" adják. Ezek közt szerepel az adott kormány baráti vagy ellenséges jellege, az ország hírszerző ügynökségének fejlettségi szintje, s azon országok hírszerző szolgálatai, amelyek a területen dolgoznak; ez utóbbiak ismert és feltételezett céljai, a helyi kommunista és más forradalmi szervezetek hatékonysága és színvonala, a helyi nyelv, öltözködés s egyéb szokások, és az elnyomás vagy a liberalizmus általános politikai atmoszférája. Ezek azok az objektív feltételek, amelyek közt a titkos művelet zajlik, és ezek határozzák meg azt a módot, ahogyan végrehajtjuk. Beépíteni egy ügynököt a bagdadi honvédelmi minisztériumba nyilván más, mint ugyanez Párizsban, Prágában vagy Bogotában. A titkosság foka is változhat az alkalmazott módszerek és technikák függvényében — a műveleti biztonság lehet végletes vagy kevésbé az —, a „műveleti környezet" meghatározza azt is, hogy a cél reális-e, és azt is, hogy hogyan lehet elérni. S persze hozzátartozik az egészhez az ellenség képességeinek folyamatos értékelése is.

Számításba véve a „műveleti körülményeket", minden CIA-kirendeltségnek van egy általános műveleti kézikönyve, útmutatója, amit RMD-nek (a feladatra vonatkozó útmutatásnak) neveznek. Ez a dokumentum állapítja meg a célokat és a sorrendet; és tulajdonképpen ez tartalmazza a Cég igazgatójának a kirendeltség vezetőjéhez intézett utasításait. Minden olyan országban, ahol hivatalos — diplomáciai vagy gazdasági — szovjet képviselet van, az útmutató szerint a legelső feladat behatolni a szovjet képviseletbe; vagy valakit beépítve, vagy valamely technikai segédeszköz használatával. A következő lépés a kínai vagy más kommunista országok képviseletébe történő beépülési művelet, illetve az ottani forradalmi mozgalmak és a helyi kormány elleni hírszerző tevékenység. A kémelhárítás és a pszichológiai hadviselés szintén benne vannak az útmutatóban, és amikor egy kirendeltségnek egy akció elkezdéséhez, vagy egy már folyamatban levőnek a folytatásához a központ jóváhagyására van szüksége, az útmutató vonatkozó paragrafusára hivatkozva kéri ezt meg.

Remélem, hogy nem sokáig lesz így, de egyelőre sok gondot okoz számomra az egész szisztéma; az, hogy a CIA-fedőnevek és -álnevek a valódi nevek helyén szerepelnek. Sok állandóan visszatérő is van köztük; olvasás közben az embernek minduntalan vissza kell keresni a szövegben szereplő fedőneveket egy listán, amely a fedőnevek mellett egy számot ad meg, aztán a számot egy harmadik listán, amely az igazi neveket is tartalmazza.

A fedőnevek és az igazi nevek soha nincsenek ugyanazon a listán, ugyanabban a széfben. A fedőnevek elején két betű jelöli az országot vagy a feladatot, ezt a két betűt pedig vagy olyan betűk követik, amelyekkel együtt egy szó olvasható ki belőle, vagy pedig egy újabb szó.

Az Egyesült Államok kormánya például ODYOKE. A külügyminisztérium ODACID, a hadügyminisztérium ODEARL, a tengerészet ODOATH, az FBI ODENVY. Minden kormányszervezet fedőneve OD-dal kezdődik. A titkosszolgálat KUDOVE, az FI (és a hozzá tartozó tevékenységek általában) KUTUBE, a CI (és ezek a műveletek) KUDESK, a PP (és műveletei) KUCAGE. Minden külföldi ország és benne minden ügynök és művelet fedőneve elején ugyanazt a két betűt kapja — AE a Szovjetunióban, BE Lengyelországban, DI Csehszlovákiában, DM Jugoszláviában, SM Nagy-Britanniában, DN Dél-Koreában és így tovább. AELADLE, AEJAMMER és AEBROOM a fedőneve a Szovjetunió elleni műveleteknek.

Azért használják a fedőneveket az igaziak helyett, hogy védjék a személy vagy a hely azonosságát a levelezésben. A RID új fedőneveket talál ki minden új műveletre, ügynökre, felhasználva az országot jelölő két betűt. Bizonyos esetekben egyes ügynökök és műveletek neve két olyan betűvel kezdődik, amely egy, több országban is folyó tevékenységre vonatkozik — különösen nemzetközi szervezetekre, munkások vagy diákok szervezeteire. A műveleti levelezésben, ha valakinek még nincs fedőneve, neve helyén az IDENTITY szó szerepel; az igazi nevet pedig külön levélben küldik el, hogy titokban maradjon, de a címzett azonosítani tudja.

Minden KUDOVE-alkalmazottnak, aki részt vesz valamelyik műveletben, van egy álneve, amely egy keresztnévből, egy betűből és egy vezetéknévből áll. Ugyanúgy használják, mint a fedőnevet — hogy megvédjék az illetőt, ha a levelezés elveszne vagy ellopnák. Az álnevekben szereplő vezetéknevet mindig csupa nagybetűvel írják, például: Rodney J. PRINGLE.

Mindez eleinte zavarosnak látszik — olyan, mint megtanulni egy új nyelvet. De kétségtelenül fűszerezi a munkát, sajátos ízt ad az egésznek — mind jobban kifejleszti a Céghez tartozás szindrómáját.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. JANUÁR

Még mindig rengeteg hó van a földeken, amikor vasárnaponként visszatérünk Washingtonból; és annyi szarvas bolyong az utakon, hogy kis híján beléjük rohanunk. Sokkal jobban megismertük egymást, amióta itt vagyunk, ISOLATION-on. Mindenféle típusú ember akad az osztályban. Háromszor-négyszer egy héten edzésünk van a tornateremben — kosárlabda, squash, röplabda és súlyemelés. Van önvédelmi kurzus is — lefegyverzés, lebénítás, s még az is, hogyan öljünk meg valakit puszta kézzel —, hova és hogyan üssünk, mint a karatéban és a dzsudóban. Aki erre tanít minket (először senki se hitte el, hogy a valódi neve Burt Courage — Bátorság), korábban a kiképzőiskola egy másik titkos bázisán, a Csendes-óceán déli szigetvilágában levő Saipanon volt.

Nehéz a munka. Fizikai kondicionálóprogram, rengeteg harcászati gyakorlat. Hogyan fegyverezzük le, csonkítsuk meg, esetleg öljük meg az ellenséget. Előadások a propagandáról, a diák- és ifjúsági, továbbá munkás- és szakszervezeti tevékenységről, s arról, hogy hogyan tervezzük meg az ellenséges szervezetekbe való beépülést. Hogyan tartsuk a kapcsolatot a baráti hírszerző szolgálatokkal úgy, hogy a lehető legkevesebb információt adjuk a lehető legtöbbért. A szovjetellenes tevékenység — ez a tantárgy speciális figyelmet kap. Óráink vannak arról, hogyan hozzunk kellemetlen helyzetbe orosz tiszteket, hivatalnokokat, s hogyan vegyük rá őket a disszidálásra. A legfőbb tantárgy pedig az, hogyan kell irányítani az ügynököket — egyenként, illetve az egész hálózatot.

Az órákon a külföldi hírszerzés — FI vagy KUTUBE — műveleteinek különböző fajtáit tanuljuk, amelyeket egytől egyig a titkosszolgálat irányít. Noha ezek a műveletek arra irányulnak, hogy kideritsék a külföldi hatalmak — különösen az ellenséges vagy nem baráti kormányok — képességeit és szándékait az Egyesült Államokat illetően, jórészt titkos dolgokat érintenek, semmint publikus információkat. Egyszerű államtitkok kideritésén túl a titkosszolgálat feladata, hogy teljes és hiteles információkat szerezzen a szovjet terjeszkedés széles körű megnyilvánulásairól, a helyi kommunista pártokat és a kapcsolódó politikai csoportokat illetően is. A titkosszolgálat világméretű tevékenységében kivételnek számít — megegyezés alapján — az Egyesült Államok és Nagy-Britannia, Ausztrália, Kanada és Új-Zéland; ezekben az országokban a megállapodás értelmében semmiféle titkos tevékenységet nem folytatunk, hacsak az illető kormány előzetesen nem járul hozzá. A többi ország kormánya, belső po-

litikai csoportjaik, tudományos, katonai és gazdasági titkaik „tisztességes" vadászterületek.

A külföldi hírszerző tevékenység nagymértékben az amerikai politikusok információigényétől függ; s az igényeket a DDI különféle csoportjai által összeállított terjedelmes listák közvetítik. Ezeket az igényeket tartamazza a kirendeltség útmutatója is. A kirendeltség egyébként egy CIA-részleg a külföldi ország fővárosában. Az ország más nagyvárosaiban a kirendeltségnek alárendelt CIA-csoportok vannak, ezeket bázisoknak nevezzük. A legtöbb országban a kirendeltség és a bázisok a követségek és konzulátusok környékén, a politikai övezetben tevékenykednek, míg néhány tiszt fedőállása gazdasági szférában van. Bizonyos országokban, például Panamában vagy az NSZK-ban a CIA-kirendeltségek az amerikai katonai támaszpontokon helyezkednek el, s csak a főnök és néhány — nagyon kevés — tiszt kap diplomáciai beosztást. A többieket a hadügyminisztérium (Pentagon) alkalmazottjaként vezénylik a katonai bázisra.

A kirendeltség feladata, hogy a kívánt információk megszerzésének különböző útjait-módjait felmérje, és javaslatot tegyen a központnak az általa legjobbnak tartott módszerre. Ezt tervezésnek nevezik, és minden művelet esetében külön írásos formát ölt; ezt a kirendeltségen készítik el, és tartalmazza a művelet összes részletét, a célt, illetve a várható eredményt, a részletes tervet, a bevonni kívánt ügynököket, a szükséges technikai eszközöket, a központ vagy más kirendeltségek részéről szükséges támogatást, a biztonsági és fedőszempontokat, annak a lehetőségnek a figyelembevételével, hogy a művelet esetleg nem sikerül, például leleplezik és botrány kerekedik belőle, valamint a költségeket. A legtöbb tengerentúli műveletről ilyen írás készül, amelyet beadnak a központba véleményezésre, jóváhagyásra vagy elutasításra, és a CS minden érdekelt részlege megkapja.

A művelet jelentőségétől és költségeitől függően, a „műveleti leírást" alacsonyabb vagy magasabb szinten hagyják jóvá a központban, a DDP igazgatóhelyettesétől kezdve az ottani részleg vezetőjéig vagy a Cég igazgatójáig. Néhány műveletet a Cégen kívül kell jóváhagyatni; ezek rendszerint PP-akciók, amelyek a Nemzetbiztonsági Tanács Koordináló Bizottsága alá tartoznak.

Az információgyűjtő műveleteket általában egy évre előre hagyják jóvá, és a jóváhagyást meg kell újítani. A „jóváhagyási megújítási kérelem" majdnem ugyanolyan dokumentum, mint a műveleti leírás, tartalmazza a művelet részletes leírását az elmúlt egy évről, eredményességét, költségeit, a biztonsági problémákat, az új ügynököket és a folytatás indokolását. Azokról a mű-

veletekről, amelyek a várakozás stádiumában vannak, biztonsági szempontból veszélyesnek mutatkoznak, vagy egyszerűen kudarcba fulladtak, a kirendeltség egy „műveletlezárási kérelmet" terjeszt a központba. Ez a dokumentum tartalmazza a lezárás indokait, az ügynökök és tárgyak sorsának elrendezését, az alternatív lehetőségeket, a biztonsági és fedőszempontokat, és a központtól vagy egyéb kirendeltségektől szükséges támogatás iránti igényt.

A CIA-kirendeltségek, -bázisok és a központ közti levelezés a Cég érintkezési formája. Két alapvető fajtája van: a műveleti jelentés és az információs jelentés. A műveleti jelentésben tárgyalt témák magukban foglalják a biztonsági problémákat, fedőügyeket, pénzügyeket, ügynökök beléptetését a tervbe, a „végeredmény" szintjét (de nem magát a végeredményt), javaslatokat a megújításra vagy lezárásra, felszerelési igényeket, ügynökök szükségességére vonatkozó jelentést, és minden egyéb szempontot, amely a műveletre hatással van. A központ háromhavonként minden műveletről kér műveleti jelentést — de rendszerint sokkal gyakoribb a levelezés.

A tengerentúli műveletekről „helyi információs jelentés" készül, amely rendszerint egyetlen tárgyra vonatkozó, de lehetőleg különböző forrásokból származó tényeket tartalmaz. Az információs jelentés szó szerint közli a forrástól származó tényeket, de készítője kiegészítheti a forrásra vonatkozó kommentárral. Az információs jelentéseket a kirendeltségen készítik speciális, nyomdakész eljárással, így továbbítják a központba, ahol sokszorosítják és szétosztják. Az információs jelentésnek van egy bevezetője, amely tartalmazza az érintett ország vagy országok nevét, a jelentés témáját, a forrás megnevezését (természetesen védve az azonosságát), a forrás szavahihetőségének és a tartalom helytállóságának az értékelését. A jelentés fő része a forrás kommentálása és kiegészítése a kirendeltség által, végül pedig a központ megjegyzése. A központban az információs jelentést számmal látják el a visszakeresés megkönnyítésére, és másolatokat küldenek például a DDI-re, a külügyminisztériumba, a hadügyminisztériumba, az FBI-nak és a Fehér Házba.

Mind a műveleti jelentést, mind az információs jelentést diplomáciai csatornákon, táviratban vagy rádión küldhetik a központba, vagy más kirendeltségekre és bázisokra. Gyakorlatilag minden kirendeltségnek és bázisnak van saját rádió adó-vevője, bár a kereskedelmi távírószolgálatot is gyakran használják.

Hogyan teszünk szert azokra az információkra, amelyek belekerülnek a külföldi hírszerzési műveletek információs jelentéseibe? Főképp fizetett ügynökök által. A legmagasabb szinten a

politikus, tudós, gazdasági vagy katonai vezető áll, aki gyakorlatilag meghatározza azokat az eseményeket, amelyekről a Cég előre tudni szeretne. Ezek az emberek — már csak beosztásuk miatt is — aligha közlik a CIA-val vagy az amerikai kormánnyal országuk államtitkait. Akad ugyan köztük is néhány, akit meg lehet győzni arról, hogy az amerikaiak és az ő hazája érdekei oly közel állnak egymáshoz — netán azonosak —, hogy semmi se történik, ha megadja azt a bizonyos információt, amelyre a CIA kíváncsi. Más esetekben az történik, hogy amit a magas szintű vezető mond vagy tervez, az papírra kerül, és ez a papír aztán hozzáférhető a második szint — kollégák, munkatársak — számára. Ezek az emberek a legváltozatosabb motivációk alapján hajlandók elárulni feletteseiket. Azután van a harmadik szint, a leendő ügynök, aki egyszerűen fizikailag kerül közel a megadott területhez, bár többnyire nem a dokumentumhoz magához. Ő aztán lehallgatókészülékeket helyez el ott, ahol várhatóan fontos beszélgetésekre kerül sor; vagy kinyitja a titkos dokumentumtárat, és lefényképezi a dokumentumot. És végül van rengeteg ember, aki közreműködik a műveletben, bár közvetlenül nem kerül az ügy vagy a dokumentum közelébe. Ők azok a kisegítő ügynökök, akik lakást vagy házat bérelnek, járműveket vesznek, futárként szolgálnak, és ellátnak számtalan egyéb feladatot.

A legmagasabb szintet érintő műveletek mellett van egy végtelenül fontos kategória: a „másodlagos műveletek", amelyeket „kisegítő műveleteknek" neveznek. Az elsődleges forráshoz gyakran ezek a kisegítő műveletek vezetnek el. E műveletek keretében működnek megfigyelőcsoportok, amelyek tagjai embereket követnek az utcán, épületekkel szemben őrt állva számon tartják a kijövőket és a bemenőket, lefényképezik őket, ellenőrzik a postai levelezésüket, hozzáférnek fontos statisztikákhoz és adatokhoz, rendőrségi és egyéb titkosszolgálatok nyilvántartásaihoz, légi, vasúti és hajóközlekedési utasnévsorokat, pogygyász- és teherlistákat ellenőriznek, lehallgatókészülékeket telepítenek, telefonlehallgatásokat szerveznek meg, magnófelvételeket készítenek. Ezek a tevékenységek nagyon jól szolgálják a magas szintű hírszerzést, de leggyakrabban arra valók, hogy beazonosítsunk bizonyos embereket, akiket később beszervezünk, mint információgyűjtő ügynököt. A kiegészítő műveletek szintén nélkülözhetetlenek a célba vett személyek megismerésében; hogy felfedezzük azokat a motivációkat, amelyek alapján az illető elfogadhatja vagy elutasíthatja a beszervezési kísérletet: erősségeit, sebezhető pontjait, problémáit, ambícióit, bukásait, ellenségeit.

A külföldi hírszerzés egy másik típusa — amely meglehetősen hétköznapi a szabad világban — a CIA és a külföldi országok hírszerző- és biztonsági szerveinek együttműködéséből fakad. Az ilyen külföldi szervekkel való kapcsolatot „együttműködési műveleteknek" nevezzük; céljuk az információcsere, közös műveletek szervezése és beépülés más külföldi szervezetekbe. Az információcserére vonatkozóan általános szabály, hogy semmit se adjunk, hacsak nem elkerülhetetlen. De mivel a külföldi szervek rendszerint ragaszkodnak a cseréhez, a kölcsönösséghez, és — különösen a szegény országokban — maguktól gyakran nagyon kevés használható információt tudnak összegyűjteni, a második szabály a tiszta nyereség szem előtt tartása, illetve a Cégre nézve kedvező egyensúly elérése a cserék során. Szabályok határozzák meg, hogy mely információk cserélhetők, s melyek nem.

A harmadik „Cég-szabály" fontos műveleti elv a kapcsolati tevékenységben: egyik szervtől a másiknak átadott információ nem adható tovább a másodiktól egy harmadiknak, csak az első jóváhagyásával. Ennek a szabálynak részint az a célja, hogy védje a művelet titkosságát — és természetesen az információét is —, részint pedig az, hogy az együttműködési tevékenység titkosságát biztosítsa a két első szerv között. Ha például a CIA brit megfelelője, az MI—6 londoni kirendeltségünknek átad egy bizonyos információt, a CIA nem adhatja azt tovább, mondjuk a holland titkosszolgálatnak, még akkor sem, ha az őket különösen érdekelné, mert rájuk vonatkozik. Ilyen esetekben a londoni kirendeltség javasolhatja, hogy az MI—6 adja tovább az információt közvetlenül a hollandoknak (ami egyébként esetleg már meg is történt) vagy engedélyt kérhet, hogy ő maga továbbítsa azt. Ha az első szerv beleegyezik abba, hogy a második továbbadja az információt, feltehetően azért teszi, mert nem akarja, hogy kiderüljön, hogy az információ elsődlegesen tőle származik, ő a forrás. Időnként ez aztán eléggé bonyolulttá válik.

A legfontosabb együttműködési kapcsolata a CIA-nak az MI—6-tal van, amelynek a fedőneve SMOTH. Majdnem tíz éve annak, hogy Burgess és Maclean lelépett, és a SMOTH feltűnően szorosra fogta az öregdiákok véd- és dacszövetsége stílusú biztonsági tevékenységét. Ez egyébként magában foglalja a kanadai, ausztráliai, új-zélandi titkosszolgálatot is, bár a CIA relatíve keveset profitál ezekből a kapcsolatokból. A hollandokkal például kitűnő a kapcsolatunk, mert elősegítik a mindkettőnk számára fontos témákban a kisegítő műveleteket, akárcsak az olaszok, akik a római kirendeltség számára lehallgatják a telefonokat, és ellenőrzik a postát. A nyugatnémet szerveket meglehe-

tősen átjárták a szovjetek, míg a franciákkal De Gaulle visszatérése óta vált nehézkessé a kapcsolat.

Elméletileg egyetlen olyan CIA-műveletet sem szabad együttműködési kapcsolat keretében megoldani, amely enélkül is végrehajtható. (Kivétel ez alól Nagy-Britannia, Kanada, Ausztrália és Új-Zéland.) Azokat a műveleteket, amelyeket a helyi titkosszolgálat tudomása nélkül hajtanak végre, egyoldalúnak nevezzük, míg azokat, amelyekről tudnak a helyiek, netán közreműködnek benne, kétoldalúnak. Ahogy végigtekintjük a különböző együttműködési műveleteket, kiderül, hogy Nyugat-Európában a legtöbb eredményt ez utóbbiak hozzák. Különösen a kiegészítő tevékenységek származnak a helyiektől, mint az utazások ellenőrzése, telefonlehallgatások, közvetlen megfigyelés, postai ellenőrzés és a kommunista pártba való beépülési akció. A kevésbé fejlett országokban a helyi szerveknek többnyire se a tudása, se a technikai felszereltsége nem elegendő ahhoz, hogy hatásos hírszerző tevékenységet folytassanak. Így a kirendeltség sok esetben választhat, hogy közös, illetve kétoldalú műveletet indít, vagy elvégzi maga, a helyiek tudomása nélkül. A döntés gyakran a helyi szervezet belső biztonságától függ, de attól is, hogy a CIA milyen apparátusra tud szert tenni az adott országban; ha ez túlságosan behatárolt, elbillentheti a döntés mérlegét a kétoldalú műveletek felé.

Végül pedig ott van a CIA beépülésének lehetősége a helyi szervezetbe. Sok szempontból — melyek közül legfontosabb a Cég önvédelme — a műveleti útmutató felhívja a figyelmet a folyamatos próbálkozásra, hogy ellenőrzött ügynökök épüljenek be a helyi titkosszolgálatba. Ezeket az ügynököket vagy leendő ügynököket rendszerint CIA-tisztek szemelik ki arra, hogy együtt dolgozzanak a helyi szervezettel információcsere céljából; hogy segítsék, irányítsák a helyi szervet, s hogy a CIA-t támogatva működjenek együtt velük a különböző műveletekben. Az együttműködő helyi szervekbe való beépülés tulajdonképpen nagymértékben elhárítási munka.

A külföldi hírszerző tevékenység elsődlegesen információgyűjtés a külföldi kormány szándékairól és képességeiről, különösen az ellenséges vagy nem baráti országokban. Végső és közös célja pedig az, hogy a Cég beépítsen vagy beszervezzen egy ügynököt a Kremlben, aki a szovjet elnökség döntéshozatali folyamataihoz hozzáfér, azokba belelát. Ettől az „álomhelyzettől" lefelé és minden irányban terjednek ezek a műveletek, gyakorlatilag minden országban; a politikai, tudományos és gazdasági titkokra és a legjelentéktelenebb kommunista vagy forradalmi csoportosulástól kezdve a szélsőbalig, mindenre kiterjedve.

Ahogy tanulmányozzuk a külföldi hírszerzés különböző típusait, gyakorlatokon is részt veszünk, itt ISOLATION-on is, és a közeli városokban, Hamptonban, Norfolkban, Newport Newsban és Richmondban. Az én legfontosabb gyakorlatom egy találkozósorozat volt egy ellenzéki, nacionalista politikai párt egyik vezetőjével. Én játszottam a kirendeltségi tiszt szerepét diplomáciai fedőstátusban, s az egyik instruktorom volt a külföldi politikai vezető. Esetfejlődést kellett produkálnom; óvatosan meggyőzni őt arról, hogy hazája és az Egyesült Államok legfőbb érdeke oly közel esik egymáshoz, hogy gyakorlatilag azonos, és eszerint a saját hazáját és politikai pártját segíti, ha nekem segít. Még egy találkozó és pénzt ajánlok neki.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. MÁRCIUS

A kémelhárító tevékenység (CI vagy KUDESK) alapvetően különbözik a külföldi hírszerzéstől, hiszen meghatározása szerint védelmi természetű; arra szolgál, hogy a CIA-műveleteket megvédje a leleplezéstől, felderítéstől. Ebben az értelemben ellentéte minden hírszerző és biztonsági szolgálat a világon, a KGB-től kezdve a nairobi városi rendőrségig. Míg sok ország elkülöníti a külföldi hírszerző ügynökségét a belbiztonsági szolgálattól, ahogy például a CIA is elkülönül az FBI-tól, addig a kémelhárító tevékenység a belső és a külső szolgálatra egyaránt vonatkozik.

A CIA kémelhárító feladata a DDS biztonsági osztályán kezdődik; ez felelős a fizikai és személyi biztonságért. Védi az épületeket illetéktelenek belépésétől, a titkos dokumentumokat az elolvasástól; s ugyancsak a biztonsági osztály szolgál arra, hogy védje a CIA legfőbb tevékenységét. A hosszadalmas és költséges háttérnyomozások, a poligráfvizsgálattal együtt (fedőneve: LCFLUTTER) segítenek annak megakadályozásában, hogy beépített ügynököt vegyen fel a Cég. A CIA személyzete biztonsági kartonjainak folyamatos felülvizsgálata és az időről időre visszatérő LCFLUTTER-vizsgálatok csökkentik annak kockázatát is, hogy olyan CIA-alkalmazott szolgáljon tovább, akit időközben ellenséges ügynökségek is beszerveztek.

A fedőszervek alkalmazása és a szakaszos munkavégzés is a titkos műveletek védelmét szolgálja azzal, hogy titokban tartja a CIA-beosztottak valódi munkáltatóját, s így megakadályozza lelepleződésüket. Ugyanez vonatkozik különféle szervezetekre, épületekre, lakásokra, járművekre, repülőkre, hajókra és pénzügyi eljárásokra. A fedés úgy védi meg a műveleteket, hogy va-

lamilyen legális akciónak tünteti fel azokat. A munkavégzés szakaszossága pedig csökkenti annak az esélyét, hogy egy bármilyen okból lelepleződött részművelet az egész lelepleződésével járjon. Egy CIA-tiszt vagy ügynök csak abban az esetben szerezhet tudomást más tisztek és ügynökök munkájáról, ha ez a saját munkájához szükséges.

Hogy egyáltalán használnak-e részlegesen beépítendő ügynököt vagy sem, azt a kémelhárításra épülő műveleti jóváhagyási folyamat dönti el. Ez lényeges részét képezi a CIA és a külföldi ügynökök kapcsolatának, függetlenül attól, hogy az adott ügynöknek mi a feladata. A műveleti jóváhagyási folyamat az ügynök kiválasztásával és vizsgálatával kezdődik, a helyi és központi ellenőrzéssel és lenyomozással folytatódik a DDP kémelhárító csoportja által megállapított jóváhagyási rendszer szerint.

A kirendeltség senkit sem használhat műveleti tevékenységre a DDP kémelhárító osztálya műveleti jóváhagyási csoportjának beleegyezése nélkül. A jóváhagyási kérelem a kirendeltségtől indul el, egy személyi kérdőív (PRQ) formájában; ez két részre oszlik. Az első rész hét oldalon át alapvető életrajzi adatokat kér, teljes nevet, születési dátumot és helyet, szülők nevét, családtagok nevét, iskolai végzettséget, addigi munkahelyeket, házasságot, katonai szolgálatot, jelenlegi és régi állampolgárságot, politikai párttagságot, hobbit, speciális képzettséget, kábítószerek használatát. Ez az első rész önmagában nem tartalmaz semmiféle műveleti vagy egyéb tervet. A második rész, amely sohasem tartalmazza a leendő ügynök valódi nevét vagy egyéb azonosítható adatát, hasonló hosszúságú, és a leendő ügynök műveleti tevékenységét tárgyalja. Ez külön számjegyes kód segítségével egyeztethető össze az első résszel, s rendszerint az ügynök fedőnevén fut. A második részben az ügynök várható feladatán kívül azokat az eszközöket is részletesen felsorolják, amelyek segítségével az első részben található információkra szert tettek; itt szerepel az a fedőmechanizmus, amelyet az a személy használt, aki az ügynököt kiszemelte és lenyomozta; ezen felül az egész akció minden kockázatát és várható előnyét is részletezik. A műveleti jóváhagyási csoport tisztjei jó néhány vizsgálatot lefolytatnak a központban, és az eset tanulmányozása után vagy jóváhagyják vagy elutasítják a leendő ügynök alkalmazását. Ha komoly probléma nem merül fel, a jóváhagyási csoport átmeneti alkalmazási engedélyt (POA) ad ki az ügynökre, amely hat hónapig érvényes; ezután jön az alkalmazási jóváhagyás (OA), amely a kirendeltség és a kémelhárítás további vizsgálatai alapján születik meg.

Minden ügynökről akták készülnek, s ezek mindig 201-es

számmal kezdődnek; ezt egy öt-nyolc jegyű számsor követi. A 201-es akta tartalmazza az összes dokumentumot, amely az adott ügynökre vonatkozik, s rendszerint a kérdőívvel, valamint az ideiglenes alkalmazási jóváhagyási kérelemmel kezdődik. A 201-es akta is két részre oszlik, amelyeket biztonsági okokból külön tárolnak. Az első rész a valódi névre szóló dokumentumokat tartalmazza, a második a fedőnévre szólókat és a műveleti leírást. Az egyik rész lelepleződése nem jelenti az ügynök valódi nevének és műveleti tevékenységének a lelepleződését is.

A folyamatos kirendeltségi vizsgálat során minden ügynök újra és újra átesik a poligráfvizsgálaton. Ezt lebegtetésnek nevezzük, a poligráf fedőnevéből származtatva a kifejezést (LCFLUTTER). Az ügynököket ugyanazok a biztonsági hivatali tisztek lebegtetik, akik a leendő Cég-alkalmazottakat is a 13-as Épületben. Időről időre elutaznak kettesével néhány országba a kijelölt területen, bár, ha feltétlenül szükséges, komoly esetekben külön is ki lehet rendelni őket.

A poligráfot rendszerint a külügyminisztérium diplomáciai csatornáin keresztül juttatják el a kirendeltségekre; egy utazótáskába biztonságosan beépítve. Ezeknek a bőröndöknek egészen ártalmatlan külsejük van, így megkönnyítik a poligráf bevitelét követségekre és egyéb helyekre, ahol az ügynököket tesztelik. Rendszerint biztos helyen folyik a lebegtetés, és tolmács is van, ha kell. A kérdések középpontjában rendszerint az áll, vajon kinek említette a leendő ügynök, hogy kapcsolatban áll a CIA-val, illetve volt-e kapcsolata más hírszerző szervekkel is. A lebegtetés fő célja, hogy kiszűrjék a kettős ügynököket; bár felmerülnek egyéb témák is, mint például az őszinteség kérdése a jelentésekben, illetve a pénz.

Kommunista pártba való beépülési műveletek

Kommunista pártba való beépülési műveletnek nevezünk minden olyan tevékenységet, amely a kommunista és a szélsőbaloldali mozgalmakba való bekerülésre irányul, szerte a világon. Céljuk, hogy információkat gyűjtsenek a kommunista táboron kívül minden forradalmi szervezetben a szervezet hatásáról, terveiről, funkcionáriusairól, tagjairól, gyengeségeiről, erős pontjairól, nemzetközi kapcsolatairól. A kommunizmus konspirációs jellege miatt, és a kommunista pártok, valamint az ellenséges titkosszolgálatok hasonlósága miatt elsősorban kémelhárítási szempontból tartják ezeket jelentősnek. A központ figyelmének fókuszában a kommunista pártokkal kapcsolatos műveletek te-

rén a kémelhárítás Nemzetközi Kommunizmus Csoportja áll (CI/ICD). Noha mindazokat a hírszerző tevékenységeket, amelyekbe bevonják bármely kommunista ország valamely tisztségviselőjét, a kommunista pártokkal kapcsolatos műveletnek lehetne tekinteni — hiszen a legtöbb jelentős kormányalkalmazott a kommunista országokban tagja a pártnak is —, ezeket mégis inkább a „Szovjet és csatlósai" műveletek csoportjához tartozónak tekintik.

A CIA-kirendeltség arra irányuló törekvését, hogy beépüljön egy kommunista pártba vagy bármilyen forradalmi szervezetbe, a műveleti körülmények és különösen a forradalmi baloldallal szemben kifejtett állami elnyomótevékenység mértéke határozza meg. A másik fontos tényező az adott ország általános gazdasági és kulturális szintje, amely tükröződik a forradalmi csoportok színvonalában és sebezhetőségében. Általános szabálynak tekinthető, hogy sokkal nehezebb beépülni egy olyan kommunista pártba, amelyet a helyi erők arra kényszerítenek, hogy titokban dolgozzon. Ha az adott párt teljes mértékben illegális, gyakorlatilag lehetetlen beépülni. És: könnyebb valakit beszervezni ott, ahol a párt tagjai szegények; ez rendszerint szoros összefüggésben van az ország gazdasági helyzetével. Egy La Paz-i kommunistát előbb lehet rávenni arra, hogy pénzért kémkedjen, mint egy párizsit.

A műveleti körülmények helyes felmérése és értékelése éppen ezért a leglényegesebb lépés egy kirendeltség CP- (kommunista pártba való beépülés) tevékenységében. A következő fázis: minden nyílt, hozzáférhető anyag áttanulmányozása a pártról. Ez különösen a nagy és nyitott pártok esetében lehet jelentős, mint amilyen például az olasz vagy a francia; és meglehetősen behatárolt egy betiltott párt esetében, amely titokban, illegalitásban működik, mint például a paraguayi. Ez a tanulmányozás a pártsajtóra, a vezetők beszédeire, a propagandaanyagokra, a fedőszervek tevékenységére és a moszkvai pártvonalhoz való alkalmazkodás mértékére épül.

Minden CIA-kirendeltségnek alapfeladata, hogy ügynökökön keresztül beépüljön a kommunista pártba és más helyi forradalmi szervezetbe. Ezek az ügynökök tagjai azoknak a szervezeteknek, amelyekről beszámolnak a kirendeltségnek. Különféle módokon szervezik be őket. Az első típus az „arra járó". Az „arra járó" tagja a pártnak, de pénzszűke vagy ideológiai kiábrándultság miatt — esetleg más motiváció alapján — felajánlja szolgálatait az Egyesült Államok kormányának. Az első kapcsolatot úgy teremti meg, hogy egyszerűen besétál a nagykövetségre vagy

a konzulátusra, esetleg még diszkrétebb formában jelentkezik, hogy védje magát a lebukástól, és a párt haragjától.

Minden kirendeltségvezető feladata, hogy megbizonyosodjon arról, hogy a nagykövetség biztonsági tisztje kioktatja-e az őrt, mit kell tennie, ha ideges emberek tűnnek föl időről időre, akik nem hajlandók bemutatkozni, és feltétlenül beszélni akarnak valakivel a követségről, „politikáról" vagy ilyesmiről. Ilyen esetekben értesítenek egy tényleges külügyminisztériumi tisztviselőt — rendszerint a politikai osztályról —, aki egy semleges jellegű magánbeszélgetésen fogadja az illetőt, és alaposan kibeszélteti. (Ezzel egyébként a kirendeltség dolgozóit védik.) Ezután tájékoztat valakit a kirendeltségről, s ha meggyőződött az „arra járó" jóhiszeműségét illetően, döntés születik a közvetlen kapcsolat felvételének lehetőségéről valakivel a kirendeltség CP-tisztjei közül. Adatellenőrzést és háttérnyomozást mindig végeznek, mielőtt kontaktust létesítenének az „arra járóval", hiszen minden óvintézkedést meg kell tenni, hogy elkerüljék a provokációt.

Ha kapcsolatot teremtenek, hosszú beszélgetéssorozat következik, amelyben az „arra járó" részletezi saját politikai tevékenységét, és indokait, amiért felkereste az Egyesült Államok kormányát. Képességeiről és szándékairól meggyőződve — miszerint hajlandó a jövőben a saját pártja ellen kémkedni — előbb vagy utóbb „lebegtetik". Az átmeneti alkalmazási engedélyhez szükséges lenyomozást megkezdik, s ha minden jól megy, s a titkos csatornákon jóváhagyást nyer, egy újabb CP-beépülési művelet kezdődik el.

A kommunista pártba történő beépülésnek egy másik módja, amikor egy nem kommunista jelentkezik a pártba, és „bedolgozza" magát. Ez meglehetősen hosszadalmas folyamat, s csak végszükség esetén jön számításba.

A legnehezebb olyasvalakit beszervezni egy forradalmi szervezetben, aki egyébként „jól fekszik". Ez a típusú művelet egyéb CP-műveletektől is függ, hiszen rengeteget kell tudni a kiszemelt egyénről, a gyenge pontjairól, a remélt sikerhez vezető módszerekről. A CIA-kirendeltségek szüntelenül próbálkoznak a beszervezésnek ezzel a fajtájával; az akták alaposan felduzzadnak, mire megszületik a döntés: beszervezni vagy sem.

A beszervezési módszer lehet „hideg" vagy „meleg". Ha meleg, akkor egy kirendeltségi ügynök — persze nem az, aki maga is beépült a pártba és ismeri a kiszemeltet — tesz javaslatot, néha hosszú ideig ápolgatva egy kapcsolatot, néha viszonylag gyorsan.

A hideg megközelítésben CIA-tiszt vagy -ügynök vesz részt, esetleg álcázva; vagy olyan valaki, akit külföldről vagy a központból vezényeltek oda erre az alkalomra. Ő megszólíthatja a

kiszemelt egyént az utcán, vagy felkeresheti a lakásán, előzetes ismeretség nélkül is. Ez a megközelítés néha visszafelé sül el, főleg, ha hiányosak az ismereteink a kiszemelt egyén gyengeségeit illetően; ilyen esetekben a beszervezőnek gyors menekülési tervre van szüksége.

Mindkét beszervezési módszer esetében intézkednek arról, hogy az illetőt gyorsan és biztos helyen ki lehessen kérdezni; erre sor kerülhet később is, ha a kiválasztott először esetleg kitér az ajánlat elől, de később elfogadja. A hideg módszernek több fajtája van; például levelet küldenek a kiszemeltnek, melyben érdeklődést tanúsítva politikai munkájának jelentősége iránt, javasolják, hogy ossza meg azt velük. Megadnak egy nem kompromittáló címet — például egy USA-postafiókét — vagy egy azonosítószámot. Ha az illető a számmal válaszol, egy tiszt keresi fel, megfelelő körülmények között.

Végül pedig le lehet hallgatni a pártfunkcionáriusok lakását, találkozóhelyeit. Az ilyen műveletek akkor sikeresek, ha elégséges információ áll rendelkezésre az emberekről, helyekről és a találkozók fontosságáról. Ez sem sikerül mindig, hiszen a forradalmi tevékenység konspirációs körülmények közt folyik. De a lehallgatás mindenképpen kiváló információszerzés, mert kikapcsolja az emberi tényezőt, amely átszínezi, eltúlozza vagy torzítja a valóságot az ügynökök jelentéseiben.

A kirendeltség kisegítőtevékenysége felhasználható a CP-program támogatására. A felügyeleti csoportok rábukkanhatnak titkos találkozóhelyekre, amelyeket le lehet hallgatni. A posta ellenőrzése érdekes — nemzeti és nemzetközi — pártlevelezésekről nyújthat fontos információt. Megfigyelőposztok (OP) felállítása révén azonosítani lehet a titkos találkozók résztvevőit; egyúttal a posztok lehallgatásra is használhatók. A telefonok lehallgatása tetemes információt nyújt a pártfunkcionáriusokról és megszokott rutinjukról. Az illegális behatolások útján pártjegyzőkönyvek és tagsági listák válnak hozzáférhetővé.

A pártba való beépülési program mellett, a CIA-kirendeltségek irányítják a forradalmi szervezetek elleni pszichológiai és félkatonai műveleteket is. Ide tartozik antikommunista propaganda elhelyezése a sajtóban; pártfunkcionáriusok előre megrendezett rendőrségi letartóztatása; adott forradalmi csoport nevében közzétett hamis propagandaanyag, oly módon, hogy nehéz legyen tagadni, vagy cáfolni; verekedők felbérelése, hogy megfélemlítsenek pártembereket; bűzbombák és egyéb zavaróeszközök elhelyezése találkozókon, gyűléseken; társszolgálatok felkérése elnyomóakcióra. A következőkben a kémelhárítás kapcsolati műveleteivel foglalkozunk.

Kapcsolati műveletek

Elméletileg vizsgálva a kérdést, minden kapcsolati tevékenység veszélyesnek számít, hiszen alapvetően azt jelenti, hogy a CIA-nak adni kell valamit. Egy tiszt azonosságát legalább. Általában azt remélik, hogy a kapcsolati műveletek eredményei túlszárnyalják hátrányait — ennek megítélése azonban nagyon nehéz. A kapcsolati műveleteknek két fontos alapelve van kémelhárítási szempontból. Az első: baráti titkosszolgálat nincsen. A második: minden kapcsolati tevékenységbe behatoltak a szovjetek vagy más forradalmi csoport. Éppen ezért a CIA bármilyen más szervvel kezd kapcsolati műveletbe, azt már a kezdet kezdetén, pusztán a definíció alapján veszélyeztetettnek, kompromittáltnak tekinti. Ezért van az, hogy néhány CIA információs jelentést a NOFORN vagy NEMKÜLFÖLDIEKNEK jelzéssel látnak el, s ez elolvasását szigorúan az amerikai tisztekre korlátozza. A jelzéseket úgy használják, hogy a normális információcsere folyamatában a külföldi társszervek nem kapnak „érzékeny" forrásból származó információkat.

Miért kell egyáltalán együttműködni más ügynökségekkel? Alapvetően azért, mert hasznos. Kiterjeszti a kirendeltség korlátozott személyi bázisát, bármennyire ingatag is ez a kiterjesztés. Nagymértékben elősegíti a CIA beépülését a másik szolgálatba. És eredményezheti a helyi szolgálat valamely akcióját, például letartóztatást vagy razziát a kirendeltség kérésére.

Nem kommunista országokban a Cég rendszerint segíti a helyi titkosszolgálatot a feladatok végrehajtásában, feltéve természetesen, hogy ezek a szervek igénylik a segítséget és kormányaik nem nyíltan ellenségesek az Egyesült Államokkal szemben. Pénzzel, gyakorlati tanácsokkal és felszereléssel látja el a Cég a helyi szerveket, például a rendőrséget; s így olyan információhoz jut, amelyekhez másképpen nemigen jutna, pusztán azért, mert kevés embere van. Az utazások ellenőrzése például magában foglalja a különböző közlekedési cégek légi és hajózási utaslistáit, és a külföldieket ellenőrző helyi hatóság jelentéseit is. Gyakran könnyebb megszerezni ezeket egy kapcsolati szervtől, mint öt vagy tíz cégtől; különösen, ha sokféle vonalat kell figyelni. A postát is sokkal könnyebben ellenőrzi a helyi ügynökség, mint amilyen nehézkes lenne ügynök beépítése a helyi postahivatalba. Végül — mindenekfelett — ha kitör a botrány, a helyi ügynökség és nem a Cég a felelős.

Rendszerint a kirendeltség vezetője tartja a kapcsolatot a helyi szerv vezetőjével. Néhány kirendeltségnek külön összekötő osztálya van, amely mind a műveletek tervezésében, mind az in-

formációcserében részt vesz. Általános szabály, hogy a lehető legkevesebb kirendeltségi tisztet szabad csak fölfedni a helyi szervek előtt; és csak azokat, akik részt vesznek a kapcsolati műveletekben. Az unilaterális műveletekben dolgozó tiszteket — akik a helyi kormány és szervek tudta nélkül végzik munkájukat — fedezni és védeni kell a helyi szervek előtt.

Néhány helyi ügynökség olyan elmaradott állapotban van, hogy nyílt USA segítséget igényel. A Nemzetközi Kooperációs Ügyintézés (ICA) sok országban működtet egyesült államokbeli műszakiakból álló technikai kisegítőszemélyzetet, közbiztonsági különítmény néven; ők a helyi rendőrséggel dolgoznak együtt. Segítenek nekik a hírközlésben, a nyomozásban, a nyilvántartásban, a propagandában és a bűnmegelőzésben. Ezek a közbiztonsági különítmények értékesek a Cég számára, hiszen rendőrségi fedőállásokat biztosítanak CIA-tisztek számára. Más CIA-tisztek a katonai hírszerzésnél dolgoznak fedőállásban; ismét mások üzletemberként, turistaként vagy nyugdíjasként segítenek a helyi szerveknek.

A közbiztonsági különítmény vagy más fedőszervek formájában megnyilvánuló CIA-segítség nemcsak arra szolgál, hogy javítsa a helyi szervek működését. Műveleti tevékenységüket a CIA összekötő tisztjei irányítják úgy, hogy a helyi szervek olyan feladatokat látnak el, amelyek a kirendeltség műveleti programjából hiányoznak. Más szóval: a helyi szervek a CIA hasznára működnek, méghozzá úgy, hogy távolmaradnak a kirendeltség unilaterális műveleteitől.

A CIA összekötő tisztjeinek és a helyi szerveknél dolgozó kollégáiknak kapcsolata nagyon fontos, mert a CIA-tiszttől azt is elvárják, hogy kiszemeljen és beszervezzen ügynököket a helyi szervek állományából. Az összekötő tisztek pénzt adnak a helyi ügynökség vagy egyéb szervek tisztjének, szigorúan műveleti célokra; ugyanakkor köztudott, hogy a pénz egy részét a helyi kolléga zsebre teszi. Ez a módszer arra jó, hogy az illetőt hozzászoktassa a többletpénzhez, és így ne csak a felszerelés, a szakmai irányítás terén, hanem anyagilag is függő helyzetbe hozza őt.

A biztonsági tisztek és a rendőrök gyakran a legrosszabbul fizetett közalkalmazottak, és nemigen van köztük, aki ajándékokat visszautasítana. Apránként azután egy-egy ilyen helyi tisztet egyre több olyan feladat végrehajtására kérnek meg, amelyről nem tudhatnak a kollégái, különösen a főnökei. Fokozatosan mind többet mond el saját munkájáról, kormánya politikájáról. Gyakorlatilag első igazi felettese a CIA — végül is onnan kapja a pénzét. A helyi szervekbe való beépülés nagyon fontos, a tit-

kosszolgálatnak a helyi politikai stabilitásban betöltött szerepe miatt.

Végül, a CIA-kirendeltségek unilaterális művleteket hajthatnak végre a helyi szervekbe beépült ügynökök segítségével. Ez a végső cél. A beszervezett összekötő tisztek jelentést tesznek a helyi szervezetek erőfeszítéséről, amely arra irányul, hogy leleplezze az unilaterális műveleteket. Ez is előny.

Szovjet (és csatlós) műveletek

A szovjetek és csatlósainak kormányai elleni műveletek — szemben a kémelhárítással — arra szolgálnak, hogy pozitív információkat hozzanak. De a két tevékenység — az FI (külföldi hírszerzés) és a CI (elhárítás) — úgy összefonódik, hogy az egyes műveletekben nemigen lehet kettéválasztani. Ennek oka az, hogy a kommunista országokban nagyon nehéz műveleteket kezdeményezni a belső biztonsági szolgálat fejlettsége miatt. Azok az akciók, amelyeket a Szovjetunióból vagy a táborból kezdeményeznek, jobbára olyan szervek meglepetésszerű ajánlatai, amelyeknek semmi köze céltervhez, kiszemeléshez, felméréshez, beszervezéshez. Sokkal inkább kommunista tisztségviselők lelkében rejtőző, majd váratlanul a felszínre törő belső folyamatok eredményei. Ezek az emberek tulajdonképpen önmagukat szervezik be.

Ugyanakkor a kommunista táboron kívül a szovjet és a kelet-európai funkcionáriusok megkörnyékezése viszonylag könnyű; az évek során a CIA külön műveleti módszert dolgozott ki rá. Az ebből fakadó sikeres műveletek inkább a kémelhárítás, mint a külföldi hírszerzés szférájába sorolhatók. Vagyis: inkább a védelmi funkcióra koncentrálnak, semmint az információszerzésre — noha kétséget kizáróan agresszív jellegűek.

Az első szabály, hogy a szovjet nagykövetséget határoló területekhez hozzá kell férniük a kirendeltség kisegítő ügynökeinek. Mivel a szovjet nagykövetségek gyakran hatalmas, magas fallal határolt telkeken vannak, hét-nyolc szomszédos házra is szükség van. Ezeket a házakat megfigyelőpontoknak használják, és itt helyezik el a technikai eszközöket. Például ha tudják, hogy a követségen elektronikus rejtjeles távírót használnak, a sugárzás felfogásával megfejthetik az üzeneteket. Ilyesfajta műveleteket az NSA támogatásával végeznek. De gyakran használják a megfigyelőposztokat a KGB és GRU (katonai hírszerzés) azonosítására a nagykövetségen, kolónián belül; vagy az ugyancsak rájuk jellemző csókolózási szokások megfigyelésére.

Ha csak lehetséges, a szovjet kolónia összes bejáratát és a belső kertet is állandóan szemmel kell tartani. Ez három vagy négy megfigyelőállomást is igényel. Minden megfigyelőposzton ügynökök dolgoznak, gyakran idősebb párok, akik naplót vezetnek minden szovjet követségi alkalmazott mozgásáról éppúgy, mint azokról, akik részt vesznek a gyakori kerti beszélgetéseken. Sűrűn fényképeznek, hogy friss képük legyen a szovjet személyzetről, s időnként — kevésbé hatásos módszert választva — filmfelvételt is készítenek, amit aztán továbbítanak oroszul szájról olvasó szakértőkhöz. A megfigyelők naplóit együtt tanulmányozzák a telefonlehallgatás leírt szövegével, és ha fel tudják szerelni a lehallgatószerkezeteket, ezek átiratával is. Ez állandó módszer a szovjet és a többi táborbeli országgal szemben a táboron kívül. Ezekből együttesen kiderülnek a szovjet kolónia alapvető feladatai, és mindenki életrendje ismertté válik.

A szovjet és a lágerbeli tisztviselőkről a rendszeres információgyűjtés jóval azelőtt kezdődik, mielőtt megérkeznek egy külföldi országba. Az újonnan érkezőkről az első jelzés az, hogy a szovjet külügyminisztérium vízumot kér az illető ország moszkvai nagykövetségén. A nagykövetség vagy megadja a vízumot — és tájékoztatja saját külügyminisztériumát —, vagy jóváhagyásra küldi a vízumkérelmet a külügyminisztériumába. Az érintkezés rejtjeles diplomáciai üzenetváltás formájában történik. A CIA — abban a városban, ahová a szovjetet küldik — megkapja ezeket a rejtjeles üzeneteket a Nemzetbiztonsági Szolgálattól vagy a központtól, ahol azonnal megkezdik a kérdéses szovjet tisztviselő lenyomozását. Így például, ha a szovjet külügyminisztérium India moszkvai nagykövetségén vízumot kér Ivan Ivanovics számára, az Új Delhi-i CIA-kirendeltség megkapja az első jelzést az indiai kormány hírközlését figyelő szolgálattól.

Mielőtt az illető megérkezik az állomáshelyére, a helyi kirendeltségen minden elérhető információt megszereznek róla és családjáról; ha lehet, fényképekkel együtt. Az információkat összegyűjtik — a korábbi külföldi kiküldetésektől kezdve a diszszidensek kikérdezéséig és minden egyéb forrásból — és csoportosítják. Ha semmilyen nyomra nem bukkannak, új aktát nyitnak, és az illető CIA-története ezzel megkezdődött.

Ezeknek a műveleteknek a végső célja az illető beszervezése kémkedésre, ami csak úgy érhető el, ha alaposan megismerik. Ebben a munkában a „megközelítő ügynök" a kirendeltség leghatásosabb és legérzékenyebb eszköze. A megközelítő ügynökök olyan emberek, akik valamilyen oknál fogva személyes kapcsolatot tudnak létesíteni a szovjet vagy a lágerbeli tisztviselővel, rajtuk keresztül a CIA a lehető legközelebbről kíséri figyelem-

mel a kiszemeltet. A megközelítő ügynök — óvatosan — olyan beszélgetéseket kezdeményez, amelyekből kiderül az illető esetleg gyengülő hite, személyiségtorzulása, alapvető kedvtelései, ízlése. Néha a megközelítő ügynök szerepe megváltozik, és kettős ügynök lesz belőle — ha a szovjetek is megkísérlik beszervezni. A kettősügynök-műveleteket a CIA-nál nemigen szeretik, hiszen — a rendkívüli eseteket kivéve — komoly gond megbizonyosodni arról, hogy a kettős ügynök végül nem fordul-e a CIA ellen. Megközelítő ügynök lehet bárki, aki a kijelölt tisztviselőt szemmel tudja tartani: a helyi külügyminisztérium tisztviselője; egy harmadik ország diplomatája; valaki, akinek ugyanaz a hobbija; esetleg egy vonzó feleséggel rendelkező férfi.

A legtöbb országban a diplomatáknak van egy klubjuk, havi összejövetelekkel, kirándulásokkal. A külügyminisztérium dolgozói és néhány CIA-tiszt — fedőállásuk révén — tagjai ezeknek a kluboknak, és éppen ezért személyes kapcsolatba kerülhetnek szovjet kiküldöttekkel. A kirendeltségnek a nagykövet engedélyére van szüksége ahhoz, hogy egy külügyminisztériumi alkalmazottat kérjen meg arra: tartson személyes kapcsolatot egy kommunista diplomatával. A „külügyminisztériumi alkalmazott" szinte mindig hírszerző; sokszor maguk a CIA-tisztek kerülnek személyes kapcsolatba kommunista tisztviselőkkel. Ezek a kapcsolatok rendszerint kevésbé eredményesek, mint azok, amelyeket a megfigyelő ügynökök tartanak fenn, akikkel a kijelölt egyének sokkal lazábbak és bizalmasabbak.

A szovjet és a lágerbeli országok nagykövetségei rendszerint alkalmaznak kis létszámú, helyi kisegítő személyzetet, kertésznek, takarítónak, néha sofőrnek. Őket ugyan mindig ellenőrzik a „kommunizmus iránti lojalitás" szempontjából, de néha a CIA is beszervezi ugyanazokat. Fizikai bejutásuk lehetősége az épületbe rendszerint korlátozott, ezért nemigen tudnak lehallgatókészülékeket elhelyezni, de érdekes információkkal szolgálhatnak a főnök—beosztott viszonyról, pletykáról, feleségekről, gyerekekről és látogatókról.

A szovjet és a lágerbeli országok hivatalos külföldi helyiségeinek lehallgatása nagyon fontos, de csak olyan ritka esetekben lehetséges, amikor például egy leendő disszidens elhelyezi a szerkezetet, a CIA-val való megállapodása után, de még a lelépés előtt. Mivel a szovjetek, a láger országai és a kínaiak egyre jobban kiterjesztik diplomáciai és gazdasági kapcsolataikat, mind több épületre van szükségük. Az előzetes „különítmény" helyszínre érkezésének tervétől kezdve a CIA-kirendeltség minden eszközzel arra törekszik, hogy megtudja, melyek a kiválasztott épületek, és mindent megtesz azért, hogy még a beköltözés

előtt felszerelje a szerkezeteket. A szovjet és a lágerbeli tisztviselők rendszerint a nagykövetségen, a konzulátuson vagy egyéb közös épületben laknak, egyedül vagy családjukkal, és néhány közülük bérházakban él. Az ő lakásaikat szintén felszerelik lehallgatókészülékekkel, ha számottevő információra van kilátás.

Szinte minden CIA-kirendeltségnek van megfigyelőcsoportja. Kamerákkal, járművekkel és rádió adó-vevővel felszerelve. Célpontjaik az ismert szovjet és lágerbeli hírszerző tisztek; arra törekszenek, hogy műveleti szokásaikat és — szerencsével — a kommunista tiszt titkos kapcsolatait is megfigyeljék.

A szovjet műveleteket a központban szigorúan ellenőrzi a DDP SR Osztálya; ott vannak a specialisták; és a műveleti levelezés nagy része REDWOOD fedőnéven megy, ami azt jelzi, hogy SR-ellenőrzés alatt áll. Bizonyos esetekben a fedőnév REDCOAT, ez az illetékes területi osztály irányítását és ellenőrzését jelenti. Az SR Osztály koordinál számos olyan műveletet is, amelyeknek világméretű jelentősége van.

A REDSOX-program — amely az illegális behatolást jelenti a Szovjetunióba és a tábor országaiba — az ötvenes évek elején kezdődött, és csúfos véget ért. Végszükségben még mindig sor kerülhet rá, ha egy öngyilkos hajlamú orosz emigráns vállalja.

A legális beutazók REDSKIN-programja viszont igen sikeres, noha számos ügynök eltűnt az évek folyamán. Ebben a programban részt vehet bárki, turista, üzletember, tudós, újságíró; gyakorlatilag mindenki, aki beutazási engedélyt kap a Szovjetunióba és a láger országaiba, és aki hajlandó ilyesfajta feladatokra.

Aztán létezik a REDCAP-program — ez egy számítógépes lista azokról a szovjet állampolgárokról, akik külföldre utaznak: tudósok, műszakiak, katonai tanácsadók, gazdasági szakemberek, diplomaták. A hírszerző tisztek természetesen mind ilyesfajta fedéseket használnak. A ZOMBIE-listát szintén számítógép készíti, s azok szerepelnek rajta, akik a blokkba utaznak és nem ottani állampolgárok; a ZODIAC-lista pedig a lágerországok állampolgárainak nyugati utazásait tartja nyilván. Az SR osztály tevékenysége különösen intenzív a nemzetközi tudományos és műszaki konferenciákon, és előzetes információt — beleértve a találkozó leírását — küldenek azokra a kirendeltségekre, amely országokban ezeket a konferenciákat tartják; s kérik a kirendeltséget, hogy küldjenek résztvevőket a találkozóra, akik kapcsolatokat létesítenek szovjet és lágerbeli kollégákkal.

Itteni instruktoraink és az SR és EE Osztályról idelátogató előadók nyíltan elismerik, hogy a kommunista hírszerző szervek az ellenük irányuló műveleteket számos esetben leleplezik. Te-

hát nyilván jól ismerik a módszereinket. Ugyanakkor az SR Osztály vezetői minduntalan azt ismételgetik, hogy a szovjet az egyetlen nemzet a földön, amelynek megvan a képessége és elhatározott szándéka az Egyesült Államok elpusztítására. Ezért kell minden erőfeszítéssel folytatni a támadást.

Folytatódnak a gyakorlatok. Hetenként egy délutánt a megfigyelés gyakorlásával töltöttünk közeli városokban, és „ügynöktalálkozókon" vettünk részt instruktorainkkal. Az én összekötő feladatom az volt, hogy a helyi szolgálat tisztjét rábeszéljem: fogadjon el pénzt személyes kiadásaira, és hajtson végre bizonyos feladatokat a főnökei tudta nélkül. A kommunista pártba való beépülési gyakorlat az ügynök moráljának erősítésére koncentrált; bátorítottam, hogy vállaljon aktívabb szerepet a pártban, amely ellen kémkedik. A szovjet művelet beszélgetéssorozat volt egy harmadik ország diplomatájával (az én esetemben egy indiaival). El kellett jutnom odáig, hogy beszervezem őt, mint „megközelítő ügynököt" egy KGB-tiszthez. Volt utazási gyakorlatom is, melynek során beszerveztem egy vonakodó amerikai tudóst, aki tudományos konferenciára utazott. Eligazító és beszámoló beszélgetéseket folytattunk az elutazása előtt és után. Az volt a feladata, hogy összebarátkozzon egy szovjet kollégával, akiről tudtuk, hogy hozzáfér fontos katonai információkhoz. Remélhetőleg találkozni fognak a konferenciákon, és az ügynököm beszervezi a szovjet tudóst.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. ÁPRILIS

A pszichológiai és félkatonai műveletek — a PP vagy KUCAGE — jelentősen különböznek a külföldi hírszerzéstől (FI) vagy a kémelhárítástól (CI), amelyek inkább akciók, mint információgyűjtések. Az információgyűjtő műveletek „láthatatlanok": a célpontnak nem szabad tudni róluk. Az akcióműveleteknek viszont mindig látható eredményük van. Az persze soha nem fordulhat elő, hogy ezeket a CIA-nak vagy az Egyesült Államok kormányának tulajdonítsák — inkább valamely más személynek vagy szervezetnek. Ezek a műveletek, amelyek kongresszusi jóváhagyást nyertek az 1947-es nemzetbiztonsági törvény „további közérdekű szolgálatok" passzusa alatt, bizonyos szempontból sokkal kényesebbek, mint az információs műveletek. Rendszerint a DDP PP- (pszichológiai és félkatonai) csoportja hagyja jóvá, de ha nagyon sok pénzre, vagy különösen kényes módszerre van szükség, a Műveleteket Koordináló Tanács, a Nemzetbiztonsági Tanács vagy az elnök jóváhagyására is szükség lehet.

A PP-műveletek mindig kockázatosak, hiszen egy ország belső életébe való beavatkozást jelentenek; többnyire olyan országéba, amellyel az Egyesült Államoknak normális diplomáciai kapcsolata van. S ha bármi napfényre kerül, az komoly diplomáciai következményekkel járhat. Nem így az információs műveletek esetében: ha ezek kiderülnek, a külföldi politikusok szemet hunynak, olyannyira hagyományos módszerek ezek minden nemzet hírszerző tevékenységében.

A legfőbb szabály minden PP-művelet megtervezésében a „szavahihető, tetszetős tagadás", ami csak akkor lehetséges, ha eleve biztosították: ne az USA kormánya, hanem valaki más legyen okolható a történtekért.

A PP-programok jelen vannak minden CIA-kirendeltségen; a műveletek súlya nagymértékben függ a helyi körülményektől. A pszichológiai hadviselés magába foglalja a propagandát (amelyet egyszerűen tömegkommunikációnak is neveznek), a helyi ifjúsági és diákszervezetekben, a munkásszervezetekben (szakszervezetekben stb.), a szakmai és kulturális csoportokban és a politikai pártokban folyó munkát. A félkatonai művelet a tiltott területekre való behatolást, szabotázst, gazdasági hadviselést, személyes zaklatást, kis hadseregeknél a légi és tengeri támogatást, felfegyverzést, kiképzést jelenti.

Tömegkommunikációs műveletek

A CIA szerepét az amerikai propagandában a propaganda hivatalos felosztása határozza meg: fehér, szürke és fekete. A fehérpropaganda az, amelyik nyíltan, elismerten az USA kormányától származik, például az Egyesült Államok Információs Ügynökségétől (USIA). A szürkepropaganda olyan személyeknek vagy szervezeteknek tulajdonítható, akik vagy amelyek nem ismerik el forrásnak az USA kormányát, és úgy tálalják az anyagot, mintha a sajátjuk lenne. A feketepropaganda vagy senkinek, vagy egy nem létező forrásnak tulajdonított közlés; esetleg hamis anyag, amelyet valódi forrásnak tulajdonítanak. A CIA az egyetlen szervezet az USA-ban, amelynek felhatalmazása van arra, hogy feketepropagandával foglalkozzon; ami a szürkepropagandát illeti, ebben megoszlik a felelőssége más ügynökségekkel, például az USIA-val. A „szürketörvény" szerint, amely a Nemzetbiztonsági Tanács hírszerzési elveinek egyike, más ügynökségeknek a CIA előzetes jóváhagyását kell kérni, mielőtt szürkepropagandával foglalkoznak.

A szürke- és feketepropaganda továbbítói esetleg nincsenek is

tudatában annak, hogy a CIA vagy a kormány a forrás. Részben így hatásosabb a mechanizmus, részben kevesebb ember tudja az igazat, tehát csökken a veszélye annak, hogy kiderül a valódi felelős. Így — anélkül, hogy tudnák, kinek dolgoznak — a szerkesztők, politikusok, üzletemberek és mások propagandát gyártanak, esetleg pénzért. Néhány közülük persze tudja, mit csinál; éppen ezért a Cég nyelvén megkülönböztetünk „tudatos" és „nem tudatos" ügynököket.

A propagandaműveletek esetében — mint minden más PP-tevékenységben is — a Cég általános rendelkezései értelmében tilos fizetni olyan szolgálatokért, amelyeket hivatalos fedőállásban dolgozó CIA-tiszt rendel meg (például, mint külügyminisztériumi alkalmazott). Ez azért van így, hogy — ha netán bármit felfedez a helyi kormány —, fenn lehessen tartani a „szavahihető tagadás" elvét, egyúttal a minimumra csökkenteni a helyi nagykövetség kínos helyzetbe kerülésének veszélyét. Épp ezért a fizetést a „nem hivatalos fedőállásban" levő CIA-tisztek intézik: üzletemberek, diákok vagy nyugdíjasok.

Többnyire nem hivatalos fedőállásban dolgozók tartják a kapcsolatot a frissen beszervezettekkel; azért, hogy védjék a fedőállásban dolgozó tiszteket. Ugyanígy, a kétfajta tiszt közti találkozó a lehető legnagyobb titokban történik. A cél a nagykövetség védelme, és néha az is, hogy a propagandaügynökök azt higgyék: valami magáncég fizeti őket.

A központ propaganda-szakemberei meglátogattak bennünket ISOLATION-on, és kitálalták azt a tengernyi papírt, amely azt bizonyítja, hogy mennyire ők irányítják a propagandát az egész világon. Néhány közülük csak helyi kiadványokra gyakorol hatást, mások az egész világra. A sok beszéd végeredménye az volt, hogy a legtöbben meggyőződtünk arról, hogy a propaganda nem nekünk való — egyszerűen túl sok a papírmunka. Mindennek ellenére, a propagandamunka legérdekesebb része volt a fontos események kezelésének, tálalásának, több országot érintő összehangolása. Így lesz az egy országra vonatkozó kommunista befolyásból nemzetközileg fontos probléma; egyszerűen bekerül abba a rubrikába, amely szerint „ami egyet fenyeget, az mindenkit fenyeget". Például, egy CIA-kirendeltség Caracasból elküld egy táviratos információt egy venezuelai titkos kommunista összeesküvésről a bogotai kirendeltségnek. Ez viszont — egy helyi propagandaügynökön keresztül — egy „magát meg nem nevező hivatalos venezuelai kormányhivatalnok" információjává válik. Az információt felcsípik a columbiai sajtóból, és szétterítik a quitói, limai, La Paz-i, santiagói és mondjuk, a brazíliai CIA-kirendeltségeken. Néhány nappal

később ezeken a helyeken közlemények jelennek meg a sajtóban, s hatásukra nyomás nehezedik a venezuelai kormányra, hogy szorítsa vissza a kommunistákat.

Nyilvánvalóan számtalan más felhasználási lehetősége is van a szürke- és a feketepropagandának: könyvek, magazinok, rádió, televízió, falfestés, röpcédula, matrica, vallási és politikai beszédek, napi sajtó. Olyan országokban, ahol a röpcédula vagy a falfestés fontos eszköz lehet, a kirendeltségeknek rendelkezniük kell titkos nyomdával és elosztókkal, valamint ügynökcsoportokkal, melyek tagjai jelszavakat festenek a falra. A Szabad Európa Rádió és a Szabadság Rádió a szürkepropaganda legismertebb szócsövei, amelyeket a CIA irányít a szovjet tábor ellen.

Ifjúsági és diákműveletek

A második világháború végén a Szovjetunió Kommunista Pártja nagy propaganda- és agitációs programot indított a Nemzetközi Diákszövetség és a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség útján; mindkettő a lehető legtöbb országban szert tett tagszervezetekre. Ezek a tagszervezetek támogatták az SZKP céljait és politikáját olyan közös kampányok keretében (antikolonializmus, fellépés a nukleáris fegyverek ellen, békeharcos csoportok), amelyekhez megszerezték nemcsak a kommunista blokkban, hanem kapitalista országokban működő tagszervezeteik hozzájárulását is. A negyvenes évek végén az USA kormánya a Céget felhasználva kezdte megbélyegezni ezeket a csoportokat, mint a szovjet kommunista párt „csicskásait", „fejbólintó jánosait", azzal a céllal, hogy visszaszorítsa a nem kommunista részvételt. Ezenkívül a Cég műveleteket vezetett sok helyen, hogy leállítsa a helyi csoportok részvételét a nemzetközi szervezetben. A helyi csoportok vezetőinek beszervezésével és ügynökök beépítésével a Cég megkísérelt ellenőrzést kezdeni sok szervezetben; azzal a nem ritka eredménnyel, hogy ha egy csoport már csatlakozott is valamelyik nemzetközi szervezethez, még azt is visszavonulásra késztették.

A Cég is hozzáfogott helyi és nemzetközi ifjúsági és diákszervezetek létrehozásához. A két nemzetközi szervezet, amely a szovjetek által vezetettek ellen jött létre: a Nemzeti Diákszövetségeket Koordináló Titkárság — COSEC —, (később a Nemzetközi Diák Konferencia — ISC) —, leydeni központtal, és az Ifjúsági Világparlament (WAY), brüsszeli székhellyel. A CIA ifjúsági és diákszervezeteinek központjaiban folytatott tervező, irá-

nyító és gyakorlati tevékenységek koordinálása a DDP Nemzetközi Szervezetek Osztályán történik.

A COSEC és a WAY — akárcsak az NDSZ és a DIVSZ — támogatja az utazásokat, a kulturális megmozdulásokat és a segélyezéseket, de az előbbiek a CIA propagandaügynökségeként is funkcionálnak — különösen a kevésbé fejlett országokban. Mint nem kormányközi szervezetek, konzultatív státusuk van olyan ENSZ-szervezetekben, mint az UNESCO, és részt vesznek az ENSZ speciális rendezvényein.

A CIA ifjúsági és diákműveleteinek nagyon fontos része a diák- és ifjúsági vezetők kiválasztása, beszervezése hosszú távú ügynöknek, mind a külföldi hírszerzés, mind a kémelhárítás számára. A CIA által szervezett vagy támogatott megmozdulások nyilvánvaló beszervezési alkalmak. Különösen a fejletlen országokban fordul elő, hogy mindkét ifjúsági szervezet olyan fiatal ügynökök beszervezésére ad lehetőséget, akik sokáig folytatják a CIA-munkát, és ellenőrzés alatt maradnak még jóval azután is, hogy megindulnak felfelé a saját politikai vagy szakmai pályájukon.

A két ifjúsági szervezetben folyó munka mellett a CIA különleges műveleteket indít a katolikus nemzeti és nemzetközi ifjúsági és diákszervezetekben is (Pax Romana és Nemzetközi Katolikus Ifjúsági Föderáció), valamint a kereszténydemokrata és a nem kommunista szocialista szervezetekben is. Néhány országban, különösen ott, ahol erős kommunista vagy baloldali radikális vezetés van, a katolikus és a kereszténydemokrata ifjúsági és diákszervezetek jelentik a CIA fő bázisát.

A diák- és ifjúsági műveletekben részt vevő, a kirendeltség által ellenőrzött ügynököket - és azokat is, akik az amerikai Nemzeti Diákszövetség központ által irányított nemzetközi programjában vesznek részt — fel lehet használni arra, hogy befolyásoljanak nemzetközi szintű döntéseket. A nemzetközi szintre beépített ügynökök pedig hatással lehetnek más ügynökökre, illetve a nemzeti tevékenységre. Az ellenőrzés ilyenformán „váltóáramként" működik a nemzeti és a nemzetközi szint között.

A DIVSZ vezetőségét 1951-ben eltávolították Párizsból, és székhelyét Budapestre tették át — nagymértékben a Cég tevékenységének eredményeként. A Nemzetközi Diákszövetség vezetősége pedig sose költözhetett a szabad világba; megalapítása óta — 1946-tól — Prágában van a székhelye. Továbbá mindkét szervezetet a kommunista táborral azonosítják, és erőfeszítésük, hogy a táboron kívül találkozókat és szemináriumokat szervezzenek, a két másik szövetség erőteljes ellentámadásába ütközik. A DIVSZ-nek például mindössze egyetlenegyszer sikerült Világ

Ifjúsági Találkozót szerveznie a táboron kívül: Bécsben, 1959-ben; a továbbiakban ezt erőszakosan megakadályozták a CIA által ellenőrzött ifjúsági és diákszervezetek. A Nemzetközi Diákszövetség már sose tartott kongresszust a szabad világban. Ennél is fontosabb, hogy a két másik szövetségnek sokkal több tagja van a kommunista táboron kívül.

Szakszervezeti műveletek

A Cég munkás-, illetve szakszervezeti műveletei reakcióként jöttek létre, az SZKP második világháború előtti politikájának folytatása és nemzetközi szintre való kiterjesztése ellen. 1945-ben a Brit Szakszervezeti Főtanács (TUC), az Amerikai Ipari Szakszervezetek Kongresszusa (CIO), a Szovjet Szakszervezetek Tanácsa részvételével és támogatásával létrejött Párizsban a Szakszervezeti Világszövetség (WFTU, SZVSZ). Az SZVSZ-en belüli nézeteltérések — melyekben a kommunista vezetők az SZVSZ-t antikapitalista propagandára is föl akarták használni, míg a szabad világ vezetői ragaszkodtak ahhoz, hogy az SZVSZ csak gazdasági kérdésekkel foglalkozzon — végül oda vezettek, hogy 1949-ben dönteni kellett arról, hogy az SZVSZ támogassa-e a Marshall-tervet. Amikor a kommunisták — a francia, olasz és latin-amerikai vezetők éppúgy, mint a szovjetek —, visszautasították, hogy az SZVSZ támogassa a Marshall-tervet, a TUC és a CIO kilépett a világszövetségből, és ugyanabban az évben megalapította az SZVSZ nem kommunista megfelelőjét, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségét (SZSZNSZ), sajátjaikon kívül az Amerikai Szakszervezeti Szövetség (AFL) és más nemzeti központok részvételével. Az SZVSZ vezetősége — részben a Cég tevékenységének következtében — 1951-ben Párizsból Bécs szovjet részébe távozott. Később, 1956-ban rákényszerült, hogy Bécsből Prágába költözzön.

Az SZSZNSZ regionális szervezeteket alapított Európában, a Távol-Keleten, Afrikában és a nyugati féltekén, amely egyesítette a nem kommunista nemzeti szakszervezeteket. A Cég támogatása és irányítása három szinten folyt és folyik ma is: az SZSZNSZ szintjén, valamint regionális és nemzeti szinten.

A legmagasabb szinten a CIA szándékainak megfelelő szakszervezeti műveleteket a Cég George Meanyn, az AFL elnökén; Jay Lovestone-on, az AFL külügyi osztályának vezetőjén; és Irving Brownon, az AFL európai képviselőjén keresztül támogatja — mindegyikről úgy beszéltek nekünk, hogy kiváló és pozicionált szóvivői a Cég szándékainak és szükségleteinek. Közvetlen

Cég-ellenőrzést gyakorolnak regionális szinten is. Serafino Romualdi, az AFL latin-amerikai képviselője irányítja például a Mexico Cityben székelő Amerika-közi Regionális Munkásszövetséget (ORIT). Nemzeti szinten — különösen a kevésbé fejlett országokban — a CIA-kirendeltségek hajtanak végre olyan műveleteket, amelyek a nemzeti szakszervezeti központot irányítják és támogatják. A CIA-központban minden szakszervezeti művelet támogatása, irányítása és ellenőrzése a Nemzetközi Műveletek Osztályának szakszervezeti csoportjára tartozik.

A szakszervezeti műveletek általános politikája hasonlít az ifjúsági és diákműveletekéhez. Először is az SZVSZ regionális és nemzeti tagjait ellátják a „moszkvai fejbólintó János"-címkével. Másodszor, a helyi kirendeltségi műveletek célja, hogy gyengítsék és letörjék a kommunista és szélsőbal vezetésű szakszervezeteket és egy nem kommunista struktúrát alakítsanak ki és támogassanak. Harmadszor, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségét támogassák, fentről és lentről egyaránt, azzal is, hogy a Cég által befolyásolt szervezetek és nemzeti központok a tagjai.

A szakszervezetei műveletek negyedik csoportja a Nemzetközi Szakmai Titkárságok (ITS) felhasználása; ezek egy-egy iparágban dolgozó munkások érdekeit képviselik, nemzetközi ágazati szinten, ellentétben a szakmai szakszervezeteket tömörítő nemzeti központokkal. Mivel ez a szisztéma sokkal specializáltabb és gyakran hatásosabb, megfelelőbb a Cég számára, mint az SZSZNSZ a maga regionális és nemzeti struktúrájával. Az ellenőrzést és irányítást speciális szakmai titkárság tisztségviselőin keresztül gyakorolják, akiknek az a feladatuk, hogy segítsék az adott szakmában dolgozó munkások ellen irányuló műveleteket. Nagyon gyakran az ITS-ben dolgozó CIA-ügynökök azok az amerikai munkásvezetők, akik az ITS egyesült államokbeli tagjait képviselik, ezért az ITS fő elveit a megfelelő egyesült államokbeli ipari szervezettől kapja. Így például az egyesült államokbeli közalkalmazottak szakszervezete a CIA számára csatornaként szolgál a közalkalmazottak nemzetközi szakmai szövetségéhez, amelynek székhelye London. A megfelelő egyesült államokbeli szervezet — hasonlóan az előbbi példához — belépőül szolgál az Irodai és Műszaki Dolgozók Nemzetközi Szövetségéhez, amely az adminisztratív dolgozók nemzetközi szakmai szövetsége. Hasonlóan: az Amerikai Kommunikációs Dolgozók Szövetsége „ellenőrzi" a Nemzetközi Távíró, Telefon és Postai Alkalmazottak Szövetségét, amely a kommunikációban dolgozókat tömöríti. Az olajipar esetében a Cég alapította meg a nemzetközi szakmai szervezetet — az Olaj- és Vegyipari Dol-

gozók Nemzetközi Szövetségét — az olajipari dolgozók egyesült államokbeli szervezetén keresztül. A kevésbé fejlett országokban a leggyakoribb, hogy a helyi kirendeltségek egyik fedőprogramja valamely nemzetközi szakmai szövetség helyi programjában való részvétel. A katolikus szakszervezeti mozgalom keretén belül is lehetséges hasonló tevékenység, rendszerint a Keresztény Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségén keresztül. A szociáldemokrata mozgalmon belüli speciális feladatokra az izraeli Histadrutot használják fel.

A szakszervezeti műveletek jelentős súrlódások forrásai a DDP Nemzetközi Műveletek Osztálya, valamint a kirendeltségek között. A probléma főleg a hatáskört és az ellenőrzést érinti. A szakszervezeti műveletek ügynökeit nemzetközi és regionális szinten a Nemzetközi Műveletek Osztályának tisztjei irányítják vagy Washingtonból, vagy egy helyi kirendeltségről, Párizsból, Brüsszelből, vagy Mexico Cityből. Ha az ő tevékenységük egy meghatározott országban, mondjuk Columbiában, nem kapcsolódik szorosan a bogotai kirendeltséghez, megzavarhatják, sőt akaratlanul is megtorpedózhatják a helyi kirendeltség szakszervezeti vagy más akcióit. Ha a Nemzetközi Műveletek Osztályáról egy szakszervezeti művelet indul, a helyi kirendeltség vezetőjét — aki az adott országban minden CIA-tevékenységért felelős — tájékoztatni kell. Ha a Nemzetközi Műveletek Osztályának tisztje nem győződik meg arról, hogy tevékenysége egybevág a kirendeltség műveleti programjával, nemcsak a szakszervezeti műveleteket, hanem a kirendeltség egyéb céljait is veszélyeztetheti. Folyamatos erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy összehangolják a Nemzetközi Műveletek Osztályának szakszervezeti műveleteit és az adott kirendeltség programját, de ezt gyakran akadályozza, de legalábbis gátolja a szűklátókörűség és az ügynökök makacssága.

Ugyanakkor viszont a Nemzetközi Műveletek Osztályának ügynökei nagyon értékesek lehetnek a helyi kirendeltség szakszervezeti műveleteinek segítésében. Az ügynöknek — pozíciója révén — rendszerint tekintélye van nemzetközi és regionális szinten; a helyi munkásvezetők a kegyeit keresik utazások, konferenciákon való részvétel és egyéb juttatások miatt, amelyek fölött ő diszponál. Épp ezért könnyen bejut a helyi nem kommunista munkásszervezetekbe, és kapcsolatokat építhet ki a kirendeltség és az érdekelt helyi munkásvezetők közt. Ilyen kapcsolatot esetleg meg lehet szervezni harmadik félen keresztül is, ha a Nemzetközi Műveletek Osztályának tisztjét védeni akarják. A helyi kirendeltségek kérhetik az osztály támogatását olyan esetekben is, amikor valamilyen meghatározott politikát vagy

programot akarnak elfogadtatni az adott országban, s ehhez szükségük van az NMO ügynökének befolyására. Így oldható meg, hogy a helyi munkásvezető — még ha kirendeltségi ügynök is az illető — ne tudjon arról, hogy a nemzetközi vagy regionális tisztségviselő CIA-irányításra dolgozik.

A szakszervezeti műveletek hasznosságát, hatásosságát — különös tekintettel arra a sok millió dollárra, amibe kerülnek — nehéz és ellentmondásos dolog felmérni, hisz olyasmiket tartalmaz, mint a kommunizmus tagadásának elve, a nyugati eszmények elterjesztése szemináriumokon, konferenciákon és oktatási tanfolyamokon. Akárhogy is van, a szabad világ részvétele az SZVSZ-ben jelentősen csökkent, noha számos nem kommunista ország vezető szakszervezete még mindig oda tartozik.

A Béke-világtanács elleni műveletek

Az 1949-ben Párizsban megalakult Béke-világtanács ellen irányuló CIA-műveletek célja, hogy semlegesítsék a világtanács propagandáját, kampányait az Egyesült Államok és szövetségesei ellen, kiváltképp a katonai szerződések, paktumok ellen. Noha nem hoztak létre rivális szervezetet, a tömegkommunikációs eszközök útján folynak műveletek a BVT és igazi támogatója „propagandagazdája" az SZKP leleplezésére. Némi siker mutatkozott, amikor 1951-ben a BVT vezetősége Párizsból Prágába költözött, bár 1954-ben Bécsbe tette át a székhelyét. Erőfeszítések irányulnak arra, hogy a BVT ne tarthasson kongresszust kommunista országon kívül; a tömegkommunikáció, a diákok, a fiatalság, a munkás és különösen a politikai ügynökök segítségével, engedélymegtagadással, és egyéb zaklatással.

Újságírók

Az 1946-ban Koppenhágában megalapított Nemzetközi Újságíró Szövetség (NUSZ) mind a kommunista, mind a nem kommunista országok újságíróit egyesítette. Noha a NUSZ vezetősége eredetileg Londonban volt, a második kongresszust Prágában tartották 1947-ben, ahol határozatot hoztak a vezetőség átköltöztetéséről. Az amerikai, brit és belga nemzeti újságíró-szövetséget követve, a legtöbb nem kommunista ország 1950-ben kivonult a szövetségből, melynek tevékenysége a továbbiakban gyakorlatilag a vasfüggöny mögötti országokra korlátozódott.

A Cég propagandahadjáratot indított a NUSZ ellen, mindent

elkövetett azért, hogy Nyugaton ne engedélyezzék NUSZ-kongresszusok tartását; valamint javasolta a szabad világ újságírói szövetségének megalapítását. 1952-ben, az újságírók világkongresszusán ismét létrehozták az Újságírók Nemzetközi Szervezetét, amely korábban, 1926-tól már létezett, csak a NUSZ megalapítása miatt 1946-ban feloszlatták.

Az újságíró-műveletekből a Cég legfőbb haszna a lehetséges propagandaügynökök kiválasztása és beépítése. Továbbá, a helyi kirendeltségek támogatják a NUSZ-t a helyi kommunista és szimpatizáns sajtó támadásában, és — különösen a kevésbé fejlett országokban — a nemzetközi szervezetbe való beépülésben.

Jogászok

1946-ban körülbelül huszonöt ország részvételével — Párizsban megalapították a Demokratikus Jogászok Nemzetközi Szövetségét. Kezdettől fogva a kommunista erők domináltak benne, különösen a francia résztvevőknél, s a DJNSZ nemsokára el is vesztette legtöbb nem kommunista tagját; 1950-ben el kellett költöznie Franciaországból, és vezetősége Brüsszelbe tette át székhelyét, ahol azóta is működik. A DJNSZ fő funkciója az SZKP háború utáni propagandája volt a béke és az antikolonializmus terén.

1952-ben nemzetközi konferenciát tartottak Nyugat-Berlinben, amelyen kijelöltek egy állandó bizottságot az NDK-ban elkövetett kommunista törvénytelenségek kivizsgálásának feladatával. 1955-ben ez a bizottság alakult át a Jogászok Nemzetközi Bizottságává, hágai székhellyel, majd 1959-ben Genfbe költözött. A JNB a világ huszonöt vezető jogászából áll, és legfőbb feladata a világon bárhol felmerülő jogsértések felderítése és kipellengérezése.

A Cég úgy látta, hogy a JNB az a szervezet, amely reményei szerint tekintélyes propagandát fejt majd ki például az emberi jogok kommunista táborbeli megsértése ellen. Azok a jelentések, amelyek például Dél-Afrikára vonatkoznak, a CIA szempontjából legfeljebb tekintélyt kölcsönöznek a dolognak.

Politikai akcióműveletek

A kommunista előretörés hívott életre egy másik típusú PP-műveletet: a politikai akciót. Ezeknek a műveleteknek az a célja, hogy egy-egy külföldi kormány kommunistaellenes irányvonalat

fogadjon el, tegyen magáévá. Ide tartozik a kommunista vagy más baloldali hatás veszélyének felmérése egy adott országban, s a veszély csökkentése is. Ezeknek a műveleteknek a keretében gyakran támogatják és irányítják olyan külföldi politikusok karrierjét, akiknek beleszólásuk van a kormánypolitika kívánt irányításába. Vagy épp ellenkezőleg: azoknak a politikusoknak a semlegesítésére törekszenek, akik számunkra kedvezőtlen irányban befolyásolják a kormányt. Míg a második világháború után közvetlenül, s a negyvenes évek végén Franciaországban és Olaszországban a politikai akciók célja az antikommunista politikai pártok hatalomra juttatása volt; most ezek azokban a kevésbé fejlett országokban jelentősek, ahol a gazdasági és szociális körülmények a kommunista előretörésnek kedveznek. A politikai akciók résztvevői politikai pártok vezetői, politikusok és katonai vezetők, bár gyakorta bevonnak más PP — diák, ifjúsági, szakszervezeti — műveletben részt vevő ügynököket is.

A politikai hírszerzés, továbbá a politikai akciók során használható ügynökök toborzása érdekében a legtöbb kirendeltség folyamatosan foglalkozik az ellenzéki és a kormánypárti politikusokkal. Rendszerint nem nehéz megismerkedni velük, hiszen a nagykövetségeken diplomáciai fedőállásban dolgozó CIA-tiszteknek adódik erre alkalmuk koktélpartikon, fogadásokon, klubokban és másutt. A külügyminisztérium külszolgálatos tisztviselői és a követek, nagykövetek szintén elősegíthetik a kirendeltség politikai kapcsolatainak kiépítését, bemutatások megszervezésével. Amikor a kirendeltség céljainak megfelelő politikai kontaktus létrejött, lenyomozást és műveleti jóváhagyást kell kérni a központtól. Ezután a „politikai célponttal" kapcsolatban lévő kirendeltségi tiszt anyagi támogatást ajánl az illetőnek, esetleg a pártjának vagy csoportjának választási, vagy egyéb politikai kampányra. Remélhetőleg — és majdnem biztosan — az illető a pénz egy részét személyes kiadásaira fordítja, és így létrejön az anyagi függőségi viszony. Ha minden jól megy, a helyi politikus kielégítő információkkal szolgál a pártjáról és — ha kormánytisztsége is van — a kormányáról; minden tartalmilag visszahat a kirendeltség kommunistaellenes programjának céljaira, irányára.

A kirendeltség kapcsolati műveletei a helyi biztonsági szolgálatokkal szintén értékes forrásai a politikai akcióknak. A fejlődő országok eléggé általános politikai bizonytalansága miatt a polgári és a katonai biztonsági erők politikusai akciók és információk szempontjából is kulcspozícióban vannak. A kirendeltség gyakran hivatalba lépésük pillanatában bevonja őket kapcsolatai körébe, pusztán azzal, hogy a folyamatban lévő kapcsolati

műveleteket ők is hagyják tovább folytatódni. A politikai akciók szempontjából a kirendeltség folyamatosan vizsgálja őket, és amikor megfelelőnek ítéli a helyzetet, felszólítja speciális feladatok elvégzésére. Az anyagi támogatás megfelelő eszköz a politikai karrierjük befolyásolása szempontjából, és arra az időre is biztosítja a kapcsolat folyamatosságát, amikor megválnak hivataluktól.

A katonai vezetők a beszervezés legfőbb célpontjai, hiszen sok országban ők a politikai konfliktusok legfőbb döntőbírái. Velük változatos módon veszi fel a kapcsolatot a kirendeltségi tiszt — néha egyszerűen úgy, hogy az USA katonai attaséja nyíltan bemutatja őt nekik. Máskor a Cég és a helyi biztonsági szolgálat közti kapcsolat használható föl erre a célra. A CIA-tisztek kapcsolatba kerülnek azokkal a katonákkal is, akik az USA-ba jönnek kiképzésre. Mint a politikusok esetében, a katonai vezetőket illetően is folyamatos programja van a kirendeltségeknek, mind az információszerzés, mind a tényleges akcióba való bevonásuk szempontjából.

A Cég által véghezvitt politikai akciók éppoly változatosak, mint maga a politika. A lista legtetején szovjet tisztviselők, diplomáciai vagy kereskedelmi beosztottak elleni vádak koholása áll, hogy kiutasítsák őket az országból. A Cégnek dolgozó politikusoktól elvárják, hogy aktív szerepet vállaljanak a nemkívánatos elemek eltávolításában. Ahol pedig a Szovjetunió megpróbálja kiterjeszteni diplomáciai vagy kereskedelmi kapcsolatait, azt kívánják tőlük, hogy kapcsolataikkal megakadályozzák azt. Kemény kiállást igényelnek a hazai baloldali vagy kommunista tevékenységekkel szemben is. Végső esetben ezekben az akciókban az jelenti a sikert, ha a pártot betiltják, vezetőit letartóztatják vagy száműzik, hivatalaikat bezárják, könyveiket, újságjaikat bezúzzák, demonstrációikat betiltják, és így tovább. Ezek a széles körű programok esetenként antikommunista megmozdulásokat és a nemzeti kormány akcióit eredményezik — ahol lehetséges, a Cég szereti ugyanazt az ügynököt használni mindkét célra.

Mindez nemcsak a helyi politikusok anyagi támogatásának és irányításának kérdése. Olyan helyzetekben, amikor az Egyesült Államok szempontjából veszélyesnek minősítik a politikai felállást vagy irányzatot, a Cég egy egész politikai párton keresztül befolyásolja az adott országban a választásokat. Jelölteket támogat anyagilag, egyeseket azok tudtával, másokat úgy, hogy nem is sejtik, miről van szó. Ezek a több százmillió dolláros műveletek a választás előtt egy évvel vagy még korábban kezdődnek, és kemény propagandát, reklámtevékenységet igényelnek.

Szükséges számos fedőszerv, a finanszírozás mechanizmusának kiépítése (gyakran egy kiküldött amerikai üzletember intézi ezt), a közvélemény-kutatások lebonyolítása, az ellenzék megzavarására létesített csoport megszervezése, a provokációk megrendezése és álhírek terjesztése, ami mind azt szolgálja, hogy a nemkívánatos jelöltek hitelüket veszítsék. Némi pénz kerül arra is, hogy szavazatokat és szavazatszámlálókat vásároljanak meg.

Ha az Egyesült Államok érdekei szempontjából valamely probléma hatásosabban oldható meg alkotmányon kívüli eszközökkel vagy államcsínnyel — az is elérhető. Noha a Cég az államcsíny elősegítésére az antikommunista kártyát szokta kijátszani, néhány aranyrúd vagy egy zsák valuta ugyanúgy hatásos lehet. Máskor egy kirendeltségi ügynök időzített bombája után előbb egy tömegtüntetés, majd katonai vezetők intervenciója következik a rend és a nemzeti egység helyreállítása érdekében — ez is hasznos út lehet. A Cég e minta alapján végrehajtott politikai műveletei nagymértékben felelősek az 1953-as iráni és az 1958-as szudáni államcsínyért.

Félkatonai műveletek

Előfordul, hogy egy ország politikai helyzete nem oldható meg gyorsan vagy hatásosan politikai akcióval. Ilyenkor a Cég magasabb szinten olyan művelethez kezd, amely esetenként katonai akcióhoz is vezethet; természetesen nem szabad kiderülnie annak, hogy USA-eredetű. Ezt a nem hagyományos hadviselést tekintjük félkatonai műveletnek. A Cégnek a Nemzetbiztonsági Tanácstól engedélye van arra, hogy az USA kormánya nevében nem hagyományos hadviselést folytasson. Háború esetén a katonai szervek is részt vesznek félkatonai műveletekben. Ezeknek a műveleteknek speciális hangulatuk, jelentésük van; felidézik az OSS heroizmusát, a fasizmussal szembeni, második világháborús ellenállást, a gerillaháborúkat, titkos ejtőernyős ugrásokat. Ezekre a félkatonai akciókra a Camp Peary a Cég fő kiképzőbázisa.

Azt a szükségletet, hogy tiltott területen is legyenek ügynökeink — például a Szovjetunióban, Kínában vagy más kommunista országban —, részben kielégítik az illegális tengeri, légi és szárazföldi behatolások. Az ügynökök — rendszerint az illető országból származnak — megfelelő papírokat, ruhát és fedőtörténetet kapnak, és szárazföldi behatolás esetén szigorúan ellenőrzött határokon kell keresztüljutniuk. A határátlépést a Camp Peary egy elkerített területén oktatják, ahol néhány kilométernyi

szögesdrót, megfigyelőtornyok, őrök, kutyák és riasztóberendezések imitálják a kommunista határt. A tengeri behatolásban részt vesz egy „anyahajó" — rendszerint a Cég egyik fedőszerve által üzemeltetett teherszállító hajó —, amely néhány kilométerre a parttól a nyílt tengeren megáll. Leereszkedik róla a szállítóhajó — általában nagy teljesítményű motorcsónak —, amely vagy egy kilométernyire megközelíti a partot; akkor felfújnak egy könnyű és csöndes motorral felszerelt gumicsónakot, amely partra viszi a behatoló csoportot. A gumicsónakot és a többi segédeszközt elássák a tengerpart közelében, hogy később a menekülésnél felhasználhassák. A közvetítőhajó visszatér az „anyahajóhoz". A légi behatoláshoz „fekete" berepülésre van szükség, amelyhez a Cégnek vannak felségjel nélküli, rövid és hosszú távú gépei, köztük a sokoldalú Helio Courier, amelyet a behatolási-menekülési műveletekben leszállásra és ejtőernyősök ledobására is használhatnak. A Camp Pearyben a York-folyó mentén van — elzárt területen — a légi behatolási gyakorlótér, másutt pedig egy leszállásra és ledobásra alkalmas terület szintén a légi behatolás gyakorlására.

Ha már bejutottak a tiltott területre, a magányos ügynöknek vagy a csoportnak különböző feladatokat kell végrehajtania. Gyakran fegyvereket, rádió adó-vevőket, vagy különböző szabotázs-segédanyagokat kell elrejteniük, amelyeket majd egy másik csoport, egy másik alkalommal használ fel. Az ilyen csoport elkövethet szabotázst például úgy, hogy gyújtószerkezetet helyez el valahol, amely majd napok, hetek, esetleg hónapok múlva robban. A szabotázsfegyverek közt vannak benzint és olajat szennyező anyagok, hogy megállásra kényszerítsék a járműveket; van olyan szennyezőanyag, amely megakasztja a nyomdagépeket; különleges tengeri csiga hajó elsüllyesztésére; robbanó és égő keverék, amelyet úgy lehet kikészíteni, hogy kenyérre, lámpára vagy kőre hasonlít. A szabotázsakciók vezetői — más néven a „robbantófiúk" — hatásos bemutatót tartottak; néhány művelet oly zseniálisan van kitalálva, hogy alig hagy nyomot maga után. A szabotázson kívül a behatoló csoport feladata lehet különböző célpontok lefényképezése, vagy a titkos rejtekhelyek kiürítése vagy feltöltése filmekkel, dokumentumokkal vagy más egyebekkel. A menekülés útja ugyanaz, mint a behatolásé, vagy egészen más.

A PP-osztály Gazdasági Hadviselő Szekciója a félkatonai műveletek egyik alárendelt csoportja; a feladatai közé tartozik kulcsfontosságú gazdasági tevékenységek szabotálása az adott országban, és a fontos importcikkek, például az olaj behozatalának megakadályozására. Az exportra menő mezőgazdasági ter-

mékek vagy a járulékos anyagok beszennyezése (például a kubai cukor exportjához szükséges zsákoké); vagy a célországba tartó traktorok, teherautók vagy buszok csapágyainak bepiszkítása, eldugítása is lehetséges, ha más eszközök csődöt mondanak. Mivel a gazdasági hadviselés célja, hogy súlyosbítsa az adott ország gazdasági körülményeit, ezeket a műveleteket alkalmazzák a szabotázs, a propaganda, a szakszervezeti, ifjúsági, diák- és más tömegszervezeti akciókon kívül, például azért, hogy a legszükségesebb áruk hiányát idézzék elő. Felhívják az amerikai vállalatokat, cégeket, hogy bizonyos cikkek exportját önként csökkentsék, bár a helyi kirendeltség politikai akció műveletekkel foglalkozó részlege rendszerint megfelelőbb erre a célra.

Szintén a PP-osztály félkatonai csoportjában szervezik meg, hogy a Cégnek megfelelő fegyverkészlete legyen irreguláris katonai erők támogatására. Habár a légi és tengeri támogatási szekció ebből a szempontból ellenőrzi a Cég folyamatban lévő műveleteit és támogatja a felkelőket (az Air America és a Civil Air Transportation például a Távol-Keleten), további támogatást lehet szerezni — például repülőgépet — a hadügyminisztériumtól. Ilyen művelet tette lehetővé a guatemalai inváziót 1954-ben (találó fedőnevén LCSUCCESS; success = siker); a Kína elleni tibeti ellenállást 1958—59-ben, és a Szukarno-rezsim elleni lázadást Indonéziában 1957—58-ban; irreguláris erők folyamatos kiképzését és támogatását Dél-Vietnamban és Laoszban; erősödő szabotázsakciókat és más félkatonai műveleteket Kubában, Castro ellen. A röpiratterjesztések, mint a félkatonai műveletek propagandaeszköze, szintén a légi és tengeri támogató szekción keresztül szerveződnek.

A félkatonai műveletekhez szorosan kapcsolódnak azok a „zavaró tevékenységek", amelyeket harci akciónak nevezünk. Szolgálaton kívüli rendőrökből vagy a baráti pártok militáns csoportjaiból alakított kommandóval a kirendeltség megkísérli megzavarni a kommunista és egyéb szélsőbal erők gyűléseit és tüntetéseit. A DDP TSD-csoportja sok és változatos fegyvert készít erre a célra. Például: kis üvegfiolában iszonyúan büdös folyadékot lehet bedobni a találkozóhelyre. Vagy: finom, tiszta port lehet elhinteni, amely leülepedve láthatatlan, de mihelyt az emberek mozogni kezdenek, fölkavarodik, és könnygázhatása van. Gyúlékony porból tablettákat lehet készíteni, amelyek meggyújtva sűrű füstöt ontanak, amely a szemet és a légzőszerveket sokkal erősebben támadja meg, mint a könnygáz. Íztelen és bőrelszíneződést okozó anyagot lehet élelmiszerbe belekeverni. Van olyan színtelen, szagtalan folyadék, amelyből már néhány csepp is gátlás nélküli beszédre serkenti a „fogyasztót". Láthatatlan

viszketőpor a kormánykeréken, vagy a vécé ülőkéjén; esetleg speciális krém ugyanezeken, amely égető érzést kelt, s gyulladást okoz az érintkező bőrfelületen. Vegyileg előkészített, preparált dohány cigarettában vagy szivarban légzőszervi megbetegedést okoz.

PP-műveleti kiképzésünk során állandóan hangsúlyozták: mennyire fontos, hogy olyan ügynököktől szerezzünk érdemleges információkat, akik akciótevékenységben (s nem információgyűjtő tevékenységben) vesznek részt. Egy jól lebonyolított akció ugyanis igen jó minőségű hírszerzést is produkál, ha az ügynökök például diák-, szakszervezeti vagy politikai vezetők. A PP-műveletek folytatásának megítélésénél — a programmegújításon — a művelet információgyűjtő értékét ugyanúgy felmérik, mint azt, hogy mennyire hatásos az akció a kitűzött cél elérésében. Éppen ezért egyetlen akcióügynök sem hanyagolhatja el tevékenysége információs melléktermékét, noha számukra lazítanak a jelentéstétel formaságain, tekintettel a Céghez fűződő régi kapcsolatukra. Némi ügyességgel még vezető beosztású emberek is rávehetők a hírszerzésre, ha sejtetni engedjük például, hogy anyagi támogatásuk nagymértékben függ a megszerzett információk minőségétől.

A pszichológiai és félkatonai programok finanszírozása meglehetősen összetett dolog. A programvázlatot vagy a kirendeltségen, vagy a központban készítik elő, attól függően, hogy melyik javasolta vagy végzi a műveletet. Ezt figyelembe véve — s azokon az elemeken kívül, amelyeket a külföldi hírszerzésnél már említettünk — megállapítják, hogy szükséges-e az együttműködés más ügynökségekkel, például a külügyminisztériummal, vagy a hadügyminisztériummal. Ha szükséges, több és részletesebb jelentést készítenek; külön az anyagiakról, a személyi feltételekről, a képzésről, a támogatásról és a fedőmechanizmusokról.

Műveleti helyzetjelentést rutinművelet esetében minden harmadévben kell készíteni; speciális esetben persze gyakrabban. A PP-műveletekről szóló jelentéseket ugyanúgy kezelik, mint a külföldi hírszerzését.

Az akciók finanszírozása állandó probléma — különösen szakszervezeti, diák-, ifjúsági vagy más szervezetek ellen irányuló műveletek esetén. Időnként ezt a Cég fedőszerveiként működő alapítványok útján bonyolítják — de mielőtt ezt, vagy bármely más módszert választanának, el kell dönteni, hogy a támogatás milyen szinten történjen. Egy olyan szervezet számára például, mint az Ifjúsági Világparlament, pénzt lehet juttatni az amerikai tagszervezeten keresztül. Ebben az esetben a pénz a

tagszervezet hozzájárulása a nemzetközi szervezet költségvetéséhez. Lehet pénzt adni magánszemély révén is — ilyenkor az összeg az illető személyes vagy üzleti adományának formáját ölti. Ha ezt a módszert választják, a kijelölt személy a pénzt olyan amerikai szervezetnek fizeti be, amely tagja annak a világszervezetnek, ahová a pénzt szánják.

Ha a pénzt közvetlenül a szervezetnek fizetik be, a főtitkár vagy a pénzügyi bizottság vezetője rendszerint beavatott ügynök. Számtalan körülménytől függ, hogy melyik módszert választják. Elsőként a biztonsági és fedőszervi tényezőket vizsgálják; aztán azt, hogy vajon melyik módszer esetén látszik a legbiztosabbnak, hogy akik a pénzt kapják, arra költik, amire szánták. Ilyenformán válhat a támogatás nagyon hasznossá egy akcióügynök irányításában. Ha fedőszervezeteket vonnak be az eljárásba, a pénzt rendszerint a USA-ba küldik, vagy olyan országokba —, mint Lichtenstein, a Bahamák vagy Panama —, ahol a pénzügyi tranzakciók titkosak, és a kormány ellenőrző szerepe csekély.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. MÁJUS

Itt a tavasz — kellemesebbek a gyakorlatok. Leszámítva persze, hogy kullancsok tömegeit szedjük össze egy katonai gyakorlat során. Menekülési és határátlépési kiképzésen vettünk részt — és éjszakai gyakorlaton tengeri behatolásból és ejtőernyős ugrásból. A lőtéren különböző típusú pisztolyokkal, puskákkal és géppisztolyokkal gyakoroltunk. Júliusban, a kiképzőiskola után, külön lesz egy háromhónapos speciális katonai kiképzés. Az osztályból tízen-tizenöten jelentkeztek önként erre a programra, amelynek befejeztével Vietnam, Laosz és Kuba ellen már folyamatban lévő műveletekhez osztják be őket.

Az instruktor, aki a külföldi hírszerzési gyakorlat idején a politikai vezetőm volt (őt játszotta), a politikai akciógyakorlatra egyszerűen megvadult. A tudtom nélkül körbejárt, és megpróbált kollégákat beszervezni a kormány megbuktatására, s azt mondta, hogy az USA-nagykövetségnek dolgozik velem együtt. Az egész persze visszakerült a nagykövethez (egy másik instruktor), akit igencsak győzködnöm kellett, hogy ne küldjön haza. Aztán nagyvonalú lelépést fizettem az ügynöknek, és megismerkedtem az egyik beosztottjával.

Mindezzel együtt az egész derekas felfordulást okozott az osztályban. Senki nem tudja pontosan, hogy ez vajon az oktatás része, netán igazi, esetleg mindkettő. Az oktatók őrjöngenek és

dühöngenek — az egyéni foglalkozásokon, az osztályteremben és zárt üléseiken is —, hogy nem vesszük elég komolyan a munkát. Mindenesetre néhány hétvégi kimenő ugrott; itt kellett maradnunk és gyakorolni a jelentésírást. A hallgatók morálja meglehetősen lecsökkent, és az oktatók iránti ellenszenv napról napra mélyül. Négy kiváló hallgató abbahagyta az egészet — ketten közülük a külügyminisztériumba mentek külszolgálatra.

A probléma abból indult ki, ahogyan a legtöbben a politikai akcióügynökkel a gyakorlatot végeztük; gyakorlatilag mindannyiunkat megróttak azért, hogy az ügynököt nem tartottuk kézben kellőképpen, mielőtt a rázós megbízásokra rátértünk volna. Az instruktorok szerint a módszereink meglehetősen furcsák — ők ironikusan „cowboy-stílusnak" nevezik. Az ügynök-ellenőrzési kudarcon kívül az oktatók neheztelnek ránk azért is, hogy nem végezzük kellő intenzitással a gyakorlatokat. Pár héttel ezelőtt néhány embert letartóztattak, miközben egy vegyigyárat fényképeztek vagy harminc kilométernyire innen — a biztonsági személyzet elkapta őket, bevitte a rendőrségre, és a bázis adminisztratív osztályának kellett kimentenie őket. A feladat szerint egy tiltott területet kellett volna titokban lefényképezniük, ők viszont szépen átmásztak a kerítésen és úgy kezdtek fotózni, mintha csak az augusztusi tengerparton sétáltak volna.

Külön éjszakai foglalkozások vannak módszertanból, amelyek arra valók, hogy rájöjjünk: milyen veszélyes lehet, lerövidítjük annak az útját, *ahogyan* véghez viszünk titkos FI-, CI- és PP-műveleteket. A módszertanhoz tartozik minden eszköz és eljárás, amitől a titkos művelet titkos marad. A kiválasztott módszer a műveleti környezet helyes elemzésén alapul; ez határozza meg a titkosság mértékét, a helyi szervek képességeit és a célpont szervezetek erejét, amelyek ellen a művelet irányul. Minél nyugodtabbak a művelet körülményei, annál egyszerűbbek és simábbak a módszerek, és annál nagyobb tempót kívánnak meg a CIA-tiszttől.

Ezeket a módszereket azért tartják titokban, s azért védik a műveleteket a lelepleződéstől, mert — egyéb okok mellett — gyakran emberek élete forog kockán. Az instruktorok nem győzik hangsúlyozni az ügynök védelmének fontosságát, és példát példára sorolnak végzetes és majdnem végzetes esetekről, amelyek mind a rossz módszerválasztás következményei. A módszerek közé tartozik a találkozóhely kiválasztása — ellenőrizni kell a találkozó előtt és után is —, az álcázás, biztonsági és veszélyjelzések használata a találkozó előtt, tervek az elrejtőzésre, elővigyázatossági és óvintézkedések a telefon használatát illetően, a találkozóhelyek esetleges lehallgatásának elhárítása, közvetí-

tők alkalmazása, hogy elkerüljük a gyakori közvetlen kapcsolatot ügynök és CIA-tiszt között, és az érintkezés módszerei.

A fedés szorosan kötődik a műveleti biztonsághoz, hiszen ez az a hazugság, amelytől a titkos művelet legálissá lesz. Egy alapítvány például fedőszerve lehet egy támogató mechanizmusnak. Egy hajótársaság tengeri műveletek fedezéseként szolgálhat. Egy légitársaság fedheti egy félkatonai művelet légi támogatását. Legális üzleti tevékenység látszólagos álláslehetőséget biztosíthat egy CIA-tiszt számára külföldön. A külügyminisztérium, a hadügyminisztérium, a Nemzetközi Együttműködési Igazgatóság szintén lefedezési lehetőséget nyújt CIA-tisztek számára.

A módszer s a műveleti biztonság talán legdöntőbb eleme az ügynökökkel való érintkezés. CIA-tiszt és ügynök között a személyes találkozás az érintkezés leghatásosabb módja, de ugyanakkor a legveszélyesebb is, tehát gondosan kidolgozott biztonsági óvintézkedéseket és fedést kíván. Lehet találkozót szervezni szállodában, és olyan lakásban, amelyet kifejezetten erre a célra tartanak fönn („védett hely"); járműveken, metróban, parkban, kihalt erdőben, turistalátványosságok környékén. Érintkezni lehet közvetítő rejtekhelyen keresztül (rejtekhely például egy fa odva, ahová üzenetet lehet tenni). Pillanatnyi, futó találkozók — például a jelentés továbbításához szükséges alkalom — helyszíne lehet nyilvános vécé, vagy gyalogos aluljáró, ahol a mozgás zavartalan, és az ellenséges megfigyelés nehéz.

Tiltott területeken — a vasfüggöny mögötti országokban például —, ahol a kémelhárítás a legeredményesebben dolgozik, az ügynökökkel gyakran rejtjeles rádióadásokon keresztül érintkeznek, amely egyébként a normál készülékeken fogható; az ügynök pedig a jelentéseit láthatatlan tintával írja, és a nemzetközi postán keresztül nem kommunista országbeli címre küldi. Ilyen esetekben személyes találkozás csak végveszélyben lehetséges, vagy akkor, ha az ügynöknek lehetősége nyílik arra, hogy nem kommunista országba utazzon. Jelzésrendszereket dolgoznak ki a biztonságra, veszélyre, lebukás megüzenésére, közvetítő rejtekhely megtöltésére vagy kiürítésére, találkozókérésre vagy találkozó elhalasztására.

Valamilyen oktatás rendszerint minden titkos műveletben szükséges; a biztonsági óvintézkedésekre való egyszerű emlékeztetőtől egészen komplikált műszaki berendezésekre vonatkozó képzésig. A külföldi hírszerzési műveletekben az ügynökök jelentéseinek pontosítása terén szükséges a folyamatos képzés; olyasmikben, mint a tények elkülönítése a pletykától és a véleménytől, a források, pontos dátumok, helyek és nevek osztályo-

zása, a jelentések helyesírása és külalakja. Az oktatási osztály titkos műveleti csoportjában van egy több nyelven beszélő tisztekből álló különítmény, amely járja a világot és speciális műveleti képzést nyújt az ügynököknek ott, ahol ezt a kirendeltség kéri. A TSD is foglalkozik oktatással, akárcsak a kommunikációs csoport, amely a rádió használatára és a titkosírásra tanítja az ügynököket.

Nem a gyakorlatokban megnyilvánuló módszertani lazaságok az igazi okai az oktatók megkeményedésének. Sokkal inkább a hozzáállásunk — ők azt szeretnék, ha mi is olyan komolyan vennénk ezt az egészet, mint ők. Lehet, hogy így is kellene tennünk, ha el akarjuk végezni a tanfolyamot.

Az ügynök kézbentartása azért mindenek fölött való, mert ennek révén érjük el, hogy az ügynök pontosan azt tegye, amit a CIA akar. Az ügynökök különböznek, és nem mindegyik hajlandó éppen azt tenni, amit mi szeretnénk — néha csak rá kell beszélni, máskor megfenyegetni.

Az „ügynök" kifejezés azokat az embereket jelöli, akik a vonal másik végén dolgoznak. Rendszerint külföldiek, és egy CIA-művelet eszközei. Az ügynök szót sosem használjuk CIA-alkalmazottra, műveleti tisztre, olyan emberre, aki a kirendeltségen dolgozik. Bennünket — valamennyiünket — műveleti tisztnek képeznek ki, nem ügynöknek.

A CIA szóhasználatában különböző ügynökök léteznek. Sok művelet egyetlen ügynök irányítása alatt szerveződik, akihez további ügynökök tartoznak, egyenként vagy csoportosan. Az ügynök, aki a kirendeltség irányításával vezeti a műveletet, a *főügynök,* míg a többi *másodlagos* vagy *alügynök.* Egy ötfős megfigyelőcsoport vezetője például főügynök, a beosztottak, sofőrök pedig alügynökök. Az *akcióügynök* titkos információkat szolgáltat, például kém egy kommunista párton belül; míg a *kisegítő* vagy *támogató ügynök* olyan feladatokat lát el, amelyek egy művelethez tartoznak, de ő maga nem információk forrása. Kisegítő ügynök például az, aki lakást bérel egy akcióügynök és egy kirendeltségi tiszt találkozásához.

A műveleti tisztnek állandóan új ügynököket kell felkutatnia, részint, hogy tökéletesítse a folyamatban lévő műveleteket, részint, hogy újakat, jobbakat indíthasson. Az *ügynökkiszemelés* során potenciális ügynököket figyelnek meg. Ezt követi az *ügynökfejlesztés;* ez az az eljárás, amelyen a leendő ügynök keresztülmegy, a tesztelés, és egyebek; az *ügynökértékelés* pedig annak felmérése, hogy vajon az ügynök hatásosan használható-e, s ha igen, hogyan. Ha minden elérhető adat és információ birtokában döntés születik a beszervezésre, az ezt megelőző hivatalos

lenyomozás a központ műveleti jóváhagyási rendszerén keresztül zajlik. Az *ügynökbeszervezésnek* számos formája van, s hogy melyiket választják, azt az ügynökfejlesztés eredménye, s annak a műveletnek a típusa határozza meg, amelyben az ügynökre szükség van.

Ha a cél például az, hogy be kell épülni egy baloldali politikai pártba, először is ki kell kémlelni a szervezet gyenge pontjait. Lehallgathatják egy vezető párttag telefonját, amiből kiderülhet, hogy „könnyen" kezeli a párt pénzét. Ebben az esetben talán meg lehet zsarolni. Vagy valamelyik ügynök véletlenül ugyanabban a focicsapatban játszik, mint a vezető, vagy annak húgával jár. Megtudhat valamit, ami kedvező esélyekkel kecsegtet. Akkor lépsz elő te, a tiszt, és megteszed az ajánlatod.

Bizonyos esetekben a beszervezés a CIA nevében történik, különösen, ha USA-állampolgár és magas beosztású a PP-célpont. Leggyakrabban azonban a beszervezésnél nem hangzik el nyíltan a CIA neve, a kiszemelt alany egyszerűen *tudja,* hogy arról van szó. Vagy nem. Rendőrök ezrei például rendőri megfigyelés alatt tartanak embereket a CIA kívánságára, anélkül, hogy tudnák, kinek dolgoznak. Azt hiszik, hogy a saját feletteseiknek; miközben lehet, hogy a főnökük CIA-ügynök, s a Cég számára dolgoztatja őket, s tapasztalataikat, információikat a CIA-nak továbbítja. Más alkalmakkor „idegen zászlók" alatt hajtanak végre beszervezést: ilyenkor a kiszemelt egyén azt hiszi, hogy valamely más szervezetnek dolgozik, például Pekingnek vagy Havannának. Ilyenkor nem világosítja föl a beszervezettet arról, hogy az USA-nak dolgozik, hiszen könnyen lehet, hogy ha megtudná, nem egyezne bele. Egy kevésbé fejlett ország kommunista párttagjának esetében sokkal hatásosabb kényszerítő beszervezéssel kezdeni (úgy tenni, mintha saját titkosszolgálatától jött volna a fenyegetés), mint felfedni a CIA-t. Később, az ellenőrzés után, amikor az anyagi függőség már megteremtődött, fokozatosan tudatni lehet a beszervezettel, hogy valójában kinek dolgozik.

Majdnem minden olyan esetben, amikor az ügynök tudja, kinek dolgozik, személyes kapcsolat létesül közte és a műveleti tiszt között. Mivel az ügynökök ellenőrzése sokkal hatásosabb meggyőzés, mint fenyegetés útján, a megfelelő személyes kapcsolat kialakításának fontosságát instruktoraink állandóan kiemelik. Ugyanakkor a tisztnek meg kell őriznie helyzeti fölényét az ügynökkel szemben, hogy elkerülje az ügynök felülkerekedését, és azt a veszélyt, amely a „beleszeretünk saját ügynökünkbe" eset számtalan variációjában rejlik.

Minthogy szinte minden művelet pénztől függ, az anyagiak

kifinomult kezelése állandó kontrollként funkcionálhat anélkül, hogy az ügynökkel éreztetnénk: zsoldosnak tekintjük. Gazdag országokban előfordulhat, hogy valaki ideológiai megfontolások alapján lesz ügynök, de a szegény országokban mindig azért, mert pénzre van szüksége. S az az ember, akinek egy éhes családot kell eltartania, szinte mindent megtesz a pénzért. Az ügynöknek kifizetett összegek nagysága a helyi körülményektől függ. Szegény országban havi száz dollár már jó pénz. Számos helyen havi hétszáz dollár már egy miniszternek is elég. Mindig készpénzzel fizetünk — az ember kémet nem fizet ki csekkel. A tisztek minden hónap végén pénzesborítékot adnak az ügynökeiknek; autóban vagy „védett helyen" találkoznak. Az ügynöknek a tiszt jelenlétében meg kell számolnia a pénzt, hogy az esetleges tévedéseket a helyszínen korrigálhassák.

Az ügynökök határozott, erőteljes irányítása — különösen azoké, akik a számos alternatívát felvető PP-műveletekben vesznek részt — főképp az ügynök és a műveleti tiszt személyiségétől, az ellenőrzés és a személyes kapcsolat minőségétől függ. Az emberek rugalmas kezelése a CIA műveleti tiszt egyik fő erénye — ebben senki sem kételkedik.

Az *ügynökleépítés* és az *illetőtől való megszabadulás* az a folyamat, melynek során megszakítják a kapcsolatot azokkal, akikre már nincsen szükség. Ez kényes és komplikált dolog lehet. Sok függ attól, hogy a leépítés barátságos vagy ellenséges, s hogy mi az oka. Ha a műveleti kapcsolat lezárását az ügynökkel együtt döntik el, egy tárgyaláson megállapodnak az anyagiakban, és minden befejeződik. Az anyagi elszámolás látszólag az ügynök által végzett munkára épül, valójában azonban mindkét fél beleszámítja azt a veszélyt, amit egy elégedetlen ügynök okozni tud, ha a leépítés nem tetszése szerint zárult. Ismét az fogja befolyásolni a leépítési tárgyalásokat, hogy milyen volt az ellenőrzés, amelyet a tiszt az együttműködés alatt az ügynök fölött gyakorolt. Nem ritka, hogy a leépített ügynökök később ismét erőfeszítéseket tesznek azért, hogy felkerüljenek a fizetési listára. Arra a kérdésre, hogy vajon mennyire lehet drasztikus nehéz helyzetekben az ügynökleépítés, az instruktor megtagadta a választ, a „végső megoldás" lehetőségének elutasítása nélkül.

CAMP PEARY, VIRGINIA — 1960. JÚNIUS

Ebben a hónapban a műszaki műveleteken volt a hangsúly; gyakorlatokon kellett számot adni ügyességünkről, beleértve „ügynökeink" oktatását is. Az oktatók még mindig pikkelnek ránk a

módszertan és az ügynökellenőrzés miatt — lassan hozzászokunk. Úgy tűnik, a feszültség csúcspontját a gyakorlatok utolsó hetére próbálják időzíteni — amikor öt-hat napos intenzív műveleti tevékenységen leszünk egy berendezett háborús hadszíntéren, Baltimore-ban, vagy New Yorkban. Az elmúlt hetek jobbára különböző laboratóriumokban teltek, ahol megtanultuk a négy alapvető műszaki műveletet: az audioeszközök használatát, a fényképezést, a zárak, reteszek felnyitását és a titkosírást.

Az audioműveletekhez tartozik a telefonlehallgatás, és az egyéb lehallgatási módszerek is. A telefonlehallgatás legegyszerűbb és legbiztonságosabb útja, ha a telefonközpontot vesszük igénybe — néha kizárólagos (tehát csak a CIA-nak dolgozó — a *ford.*) ügynök, rendszerint azonban a helyi kapcsolati szerv segítségével. Vannak helyzetek, amikor tanácsos a „drótba beszállni" (azaz kapcsolatot létesíteni a kiszemelt telefon és a központ között.) Léteznek olyan adók, amelyeket a telefonkészülékben helyeznek el — a TSD például kifejlesztett egy olyan adókészüléket, amely tollméretű és az ajtón kívül a vezetékre lehet rászerelni. Adásait egy közeli lehallgatóposzt tudja fogni.

A telefonkészülék és a telefonvonal alkalmas arra is, hogy az egész szobát, illetve helyiséget le lehessen hallgatni, ahol a telefon van. Ehhez a telefonkagyló átalakítása szükséges úgy, hogy letéve is vesz minden szót, ami a szobában elhangzik, és a vezetéken továbbítja. Ezt az eljárást „forró mikrofonnak" nevezik.

A legmegbízhatóbb lehallgatási eljárás a *bemikrofonozás vezetékkel* — ez azt jelenti, hogy a rejtett mikrofon vezetéke egy LP-hez (lehallgatóposzt) vezet, ahol erősítőt és magnetofont csatlakoztatnak rá. Ez a módszer viszont nem elég biztonságos, hiszen a vezeték követhető, és kellemetlen meglepetések érhetik az LP-t. Ennek elkerülésére a mikrofon vezetékét egy kis teljesítményű rádióadóhoz csatlakoztatják még a lehallgatás helyszínén, így az LP védve van, hiszen nincs összekötve a mikrofonnal. Az adó a hálózatra csatlakoztatható, de elemmel is működik.

Gyakran kapcsolót kell felszerelni az adóra, különösen a szovjetek, kínaiak és a többi kommunista ország elleni lehallgatásnál, mert ők rendszeresen „takarítanak", nagy hatótávolságú vevők segítségével beméríik az adókat.

A „takarítók" időnként diplomáciai futárok képében jelennek meg, és ilyenkor a készüléket mindaddig kikapcsolva kell tartani, amíg ők a városban vannak. Emiatt folyamatos jelentési készültség szükséges a kirendeltségek között a diplomáciai futárok és a valószínű „takarítók" mozgásáról.

Az úgynevezett vivőáramú technika lényegében hasonló a hagyományos rádióadás továbbításához, azzal a különbséggel,

hogy az elektromos jelet nem a levegőben terjedő hullámokra „ültetik rá", hanem a nagyfeszültségi elektromos távvezetékre. Ennek a módszernek nagy előnye, hogy könnyűszerrel ki- és bekapcsolható, és gyakorlatilag végtelen energiaellátása is biztosítva van — csak éppen az LP elhelyezése nehézkes. Ugyanis a kábelen terjedő jel nem „ugorja át" a transzformátorállomásokat, tehát a lehallgatóposztot még az első transzformátor elé kell helyezni. (A módszer technikailag nem számít különlegességnek; gyakran használják békés ipari célokra is, amikor a nagy távvezetékek mentén elhelyezett transzformátorállomások közt így biztosítják az összeköttetést, ahelyett, hogy önálló telefonvonalat építenének ki. A *ford.*)

A lehallgatószerkezetek felszereléséhez gyakran falat, plafont vagy padlót kell fúrni — ehhez a TSD a fúrók széles variációját biztosítja, még gyémántfejűt is; mindezzel együtt a fúrást tapasztalatlanoknak inkább nem ajánlják. Még a TSD technikusai is elkövetik azt a hibát, hogy hatalmas lukakat fúrnak végig az útjukon, a célpont falán és plafonján. A fúrófej méretének megfelelő csökkentése — hogy végül tűhegynyi lyukakat lehessen fúrni vele — pontos számítást és végtelen türelmet kíván. A mikrofonok felszerelése után különféle helyreállító munkálatokra van szükség; ezekhez a TSD folttapasza és megfelelő festékkészlete áll rendelkezésre. Gyorsan száradó vakolatfajták, különböző színű tömítőanyagok, és pillanatok alatt száradó festékek segítik a munkát.

A lehallgatószerkezethez rendszerint egy „fordítós" magnetofon és egy körtárcsás indítószerkezet csatlakozik — ez utóbbi azonnal bekapcsolja a magnót, ha a telefon megszólal, vagy a kagylót felemelik. A megfigyelt állomásról hívott számokat papírszalag rögzíti. Ha kapcsolót használnak, az LP-nek van egy táskaméretű rádióadója, amelyen az egyik frekvenciát a bekapcsolásra, egy másikat a kikapcsolásra használ. Ezek a kapcsolók egyelőre nem tökéletesek — gyakran beragadnak a ki- vagy bekapcsolt helyzetbe.

A TSD lehallgatócsoportjának kutatási és fejlesztési programja a felszerelések — például a kapcsolók — tökéletesítésére irányul; és arra, hogy olyan parányi méretű mikrofonokat és rádió adó-vevőket fejlesszenek ki, amelyek ártalmatlan tárgyakba — például villanykapcsolókba vagy konnektorba — beszerelhetők. Új módszer a letett telefon aktivizálása — ez is „forró mikrofon" —, amikor egyszerűen áramot vezetnek a kagyló mikrofonjába, anélkül, hogy bonyolult szerkezeteket kellene beszerelni magába a készülékbe. Jelenleg egy másik újdonságon is dolgoznak: infravörös sugarakat bocsátanak a célpont ablakára, ame-

lyek — onnan a kiinduló szerkezethez visszatérve — közvetítik a szobában zajló beszélgetést. Gyakorlatilag azokat a rezgéseket közvetítik, amelyeket az emberi hang az ablaktáblára gyakorol.

Szintén mostanában tanulmányozzák az üregrezonátoros mikrofon használatát — ilyet rejtettek el abban a nagy pecsétnyomóban, amelyet a szovjetek adtak a moszkvai USA-nagykövetnek, aki azt el is helyezte szépen a hivatalában. Az üregrezonátoros mikrofon egy műanyag kanálszerű valami, amit egy meghatározott frekvenciájú hullám hoz működésbe. A „kanál" egy másik rádiófrekvencia továbbításával reagál, s közvetíti a hangrezgést az adott helyiségből a vevőhöz. A szovjetek gyártotta nagy pecsétnyomóhoz egy lehallgatószerkezet csatlakozott — meg kell jegyezni, hogy a szovjetek messze előttünk járnak az ilyesmiben.

Számos, különböző típusú fényképezőgép használatát is megtanultuk, általános célokra és dokumentumok fényképezésére. A harmincöt milliméteres gépek — mint az Exacta, Leica és Pentax — az instruktorok kedvencei, bár az ügynököknek sokkal biztonságosabb a kisméretű Minox. Gyakoroltuk a titkos fényképezést is; olyan gépeket használtunk, amelyek irattartókban vagy más ártalmatlan külsejű tárgyakban elrejthetők — még ing alá is, nyakkendőtűnek álcázott lencsével. A sötétkamragyakorlatok során filmeket, papírokat és különböző vegyszereket tanulmányoztunk. A gyakorlatokon mindegyikünk végzett irat- és külső fényképezést, a hozzá tartozó laborálással együtt.

Igazán unalmas volt a „pecsét és ragasztó" (F & S) gyakorlat. Ez különféle levelek és egyebek — például diplomatatáskák — titkos kinyitása és lezárása. Egy hétig gyakoroltuk a borítékok óvatos felnyitását, forró tányérral, teáscsészével és zongorabillentyűkből készített különféle alakú elefántcsont szerszámokkal. A leghatásosabb eszköz egy sima gőzlap — irattartó méretű —, amelyben habszivacsba ágyazott fűtőszál van. A gőz úgy keletkezik, hogy nedves itatóst teszünk a fűtőszálra — a legtöbb levél másodpercek alatt kinyílik, ha az itatósra helyezzük. Tiszta ragasztóval és pamutronggyal zárjuk le újra.

A titkosírás (SW) az a kommunikációs forma, mellyel rejtett vagy láthatatlanná tett üzenetet rögzítünk egy egyébként ártatlan levélben vagy más fedődokumentumban. Az SW-módszerek csoportosítva vannak: nedves, indigós (karbon) és mikropontos eljárásokra. A nedves módszer vegyszert igényel; rendszerint tablettát, amely vízben feloldva „tinta" lesz. A titkos üzenetet egy pengével kihegyezett kis fadarabbal — amelyet előzőleg a „tintába" áztatnak, hogy megfelelően ruganyos legyen — egy darab papírra írják. Az írás előtt és után a papírt mindkét olda-

lán minden irányban puha ronggyal át kell törölni, hogy az írás a papír anyagába szívódjon. A papírt ezután gőzölik, préselik és szárítják, és — ha az üzenetnek nyoma se látszik ultraibolya vagy villanófényben sem — rá lehet írni a fedőlevelet vagy nyílt üzenetet.

Az indigómódszerhez vegyileg előkészített papírra van szükség. Az indigót erre a papírra helyezik, a titkos üzenetet pedig egy másik, az indigóra rakott papírra írják. Megfelelő nyomással — mialatt egy ceruzával a felső papírra a titkos üzenetet írják — a speciális indigóról a láthatatlan vegyszerek az alsó papírra kerülnek. A fedőüzenetet pedig a papír másik oldalára írják.

Ha az ügynök ilyen levelet kap, kiegészítő kémiai eljárást alkalmaz: az előhívót egy pamutronggyal ráviszi a papírra, és láthatóvá válik az üzenet.

A mikropontmódszerhez egy kis fényképezőgép kell, amellyel egy levélméretű oldalt le lehet fényképezni akkora filmre, amely nem nagyobb, mint a pont az i-n. A mikroképet aztán az i pontjára ragasztják, a fedőlevél szövegében. Bár a mikroképhez felszerelés kell, amely adott esetben gyanút kelthet, maga a mikropont nagyon biztonságos, és gyakorlatilag felfedezhetetlen. Ugyanakkor ez az eljárás nagyon munkaigényes, és csak mikroszkóppal lehet olvasni.

A titkos üzeneteket vagy normál szöveggel írják, vagy a biztonság kedvéért, kódolják. A titkosíráscsoportnak folyamatos programja, hogy gyűjti a különböző országok postai cenzúramódszereit, és védekezési eljárásokat fejleszt ki a titkosírásokban. A titkosírás-levelezés megannyi körülményét az ügynök műveleti helyzete határozza meg; ez dönti el, hogy a titkosírás fedőlevelét belföldi vagy nemzetközi postára adják-e; postafiókra vagy kisegítő ügynök címére küldik; a fedőlevél tartalmát, a biztonsági jelzést — vagy éppen annak hiányát, amely viszont azt jelzi, hogy a levelet ellenséges titkosszolgálat ellenőrzése alatt írták.

A titkosíráscsoportnak külön módszere van arra, hogy a gyanús levelezésből kiemeljék a titkosírást. Az eljárás során a levelet gőzölgő présbe helyezik, amely eltávolítja és rögzíti az alkalmazott vegyszereket; majd más vegyszerekkel tovább tesztelik a levelet, végül pedig visszajutatják a postára, minden nyom nélkül.

A TSD-instruktorok bemutattak néhány módszert széf felnyitására, titkos behatolásra és betörésre. De ezek jobbára olyan specializált tevékenységek, hogy a TSD technikusai szinte állandóan utaznak; mindig oda, ahol épp szükség van ilyesmire. Egy

átlagos tisztnek csak a legalapvetőbb ismeretekre van szüksége, és arra, hogy tudjon ezekről a speciális lehetőségekről, és szóljon a TSD technikusainak.

Néhány hete leszereltem a légierőtől. Most a minisztérium polgári alkalmazottja vagyok, mint akkor, amikor Washingtonba jöttem, három éve. A fedőegység egy másik nemlétező Pentagon-hivatal, van őrnagy meg ezredes, szóval a rutin a régi. De a rangomat megtartottam (most főhadnagy vagyok) azzal, hogy a Cég légierejének egyik tartalékos egységéhez csatlakoztam (ez is egy fedőszerv).

A múlt héten Ferguson lejött a központból, hogy beszéljen velem. Beszélgetéssorozatát egy kiselőadással kezdte; arról, hogy a Nyugati Félteke Osztálynak egyre égetőbb szüksége van új tisztekre — nyilván azért, mert Castro és a kubai forradalom mind több problémát okoz szerte Latin-Amerikában. Csalódott voltam; álmaimban ugyanis igazi operatív tiszt vagyok valahol Bécsben vagy Hongkongban. De Ferguson azt mondja, hogy hat hónap után kérhetem az áthelyezésemet, ha esetleg még mindig nem tetszik. Úgy tűnik, hogy vagy tízen-tizenöten kerülünk a Nyugati Félteke Osztályra — így talán nem is lesz olyan rossz. Valamint talán a hasznomra válik a rengeteg, nyelvi laborban eltöltött óra.

II.

WASHINGTON D. C. — 1960. JÚLIUS

Végre, vége a tanulásnak. Június utolsó hetében Baltimore-ban voltunk, ki-be rohangáltunk különböző áruházakba, üldöztük az instruktorainkat — megfigyelési gyakorlat címén. Épp olyan volt, mint a korábbi gyakorlatok Virginia különböző városaiban, azzal a különbséggel, hogy éjjel-nappal tartott, le kellett hallgatnunk különféle hotelszobákat, közvetítő rejtekhelyeket töltöttünk meg és ürítettünk ki, láthatatlan üzeneteket írtunk, és részt vettünk néhány nehéz ügynöktalálkozón. Kevés szabad időnket esténként a legtöbben az East Baltimore utcában lévő Oasisban töltöttük — páratlanul ócska hely, izzadós, vetkőző táncosnőivel együtt.

Zavaros érzésekkel hagytam el Camp Pearyt. Elég zártan éltünk ott — de a klub, a bár, a pingpong, a sakk jó volt. Legjobban az atlétikai edzés és a kellemes tornaterem fog hiányozni.

Rövid pihenés után ismét találkoztam Fergusonnal, aki a Nyugati Félteke Osztály (WH) személyzeti tisztjéhez küldött. Ő ugyan nem úgy nézett ki, mint aki számított rám, és néhány órai várakoztatás után tovább küldött a venezuelai csoporthoz. Ez, mint kiderítettem, egy csoportvezetőből, egy titkárnőből, és immár belőlem áll. Mint csoport, a WH Osztály 3. részlegéhez tartozunk, amely Bolivar országait foglalja magában: Venezuelát, Kolumbiát, Ecuadort, Perut és Bolíviát — továbbá: mi foglalkozunk mindennel, ami a Holland-szigeteket, Arubát és Curacaót, Brit-Guayanát és Surinamot érinti. Az egyes részlegé Mexikó és Közép-Amerika; a kettesé a Karib-térség; a négyesé Brazília; az ötösé a „Cono Sur": Uruguay, Paraguay, Argentína, Chile. A kubai ügyekkel speciális csoport foglalkozik, a félkatonai műveleteket pedig (mintha a guatemalai művelet megismétlésére készülnének, de részleteket nem tudtam meg) a Quarters Eye egyik szárnyába vitték át. Az osztály többi része az Ohio Drive, illetve a Potomac közelében lévő Barton Hallban van.

A WH Osztály a DDP egyetlen olyan területi osztálya, amely nem a központi épületben van, és egyre inkább az a benyomásom, hogy le is nézi ezért a DDP többi osztálya. Úgy tűnik, hogy a WH elkülönítése a többi DDP Osztálytól azt a látszatot kelti, hogy ez az osztály J. C. King ezredes (* *) hűbérbirtoka — ő vezeti ugyanis az osztályt jó néhány éve már. A lenézés másik oka (mint a más osztályokra került volt osztálytársaktól megtudtam), hogy az osztály vezetősége — csoportvezetők és kirendelt-

ségvezetők — volt FBI-tisztekből összeállt „család", akik 1947-ben együtt kerültek a CIA-hoz, amikor a Cég átvette a latin-amerikai hírszerzést.

Zavar egy kissé a dolog, ugyanis „hekusosztálynak" gúnyolnak bennünket, noha a kommunista pártba való legjobb beépülési műveletek éppen Latin-Amerikában vannak; és például a WH szerezte meg annak idején Hruscsov beszédének a szövegét is a XX. kongresszuson, s tette közzé sokkal előbb, mint azt a szovjetek szerették volna. És mindenki tud Guatemaláról is. Az a baj, hogy a szaftos, kísérteties sztorik az EE (Kelet-Európai) Osztálynak jutnak — a Berlinben és Bécsben csücsülő öreg szakiknak. De majd meglátjuk, hogy néznek ránk, ha Castrót kinyírtuk!

Nem mondhatnám, hogy elájulok a munkától, amit kaptam. Megörököltem egy sürgönyökkel és táviratokkal teli asztalt, amihez egy ideje már senki se nyúlt, és megpróbálok kihámozni valamit ebből a halmazból, ami meglehetősen hervasztó időtöltés — egyfolytában nyaggatnom kell mindenféle embereket, hogy kitaláljam, mit jelentenek a különböző jelek a bejövő papírokon, s ki min dolgozik éppen, mi az, ami tényleg fontos, és mi az, ami kevésbé. A munkám túlnyomó része névellenőrzések és jelentések feldolgozása.

A névellenőrzések még unalmasabbak, mint a folyamati jelentések. Az első, ami a kezembe került, valami José Diaz névellenőrzése volt — s persze, nekem gőzöm se volt arról, hogy ez milyen gyakori név. Amikor visszakaptam a RID (Referencia Osztály) jelentését, láttam, hogy több mint ezer információjuk van ilyen nevű emberekről. Hogy pontosabb anyagot tudjanak adni, szükségük van a születési helyre és időre, és egyéb azonosító adatokra is. A névellenőrzések többsége a Standard Oil venezuelai leányvállalatának kell — a társaság biztonsági tisztje egy volt FBI-os, és ő ellenőrizteti a leendő venezuelai alkalmazottakat még a felvétel előtt —, hogy kiszűrje a „rossz embereket".

Munkamódszerem javításra szorul — nem tölthetek éveket jelentésekkel és névellenőrzéssel.

WASHINGTON D. C. — 1960. AUGUSZTUS

Azt hiszem, minden rendben van körülöttem, sőt — rágondolni is alig merek — talán előbb kaphatok területi kiküldetést, mint reméltem. Tegnap reggel a csoportvezetőm, C. Harlow Duffin (**) megkérdezte, lenne-e kedvem a tengerentúlon dolgozni, mert tudja, hogy megüresedik egy műveleti tiszti hely a jövő

hónapban Quitóban, Ecuadorban; s ha engem érdekel, majd utánanéz, mit tehet az érdekemben. Hozzátette, hogy itt senki sem beszél a kiküldetésről, amíg jóvá nem hagyták, tehát nekem is titokban kell tartanom, amíg ő nem szól. A jövő hónapban! Azt is mondta, hogy nem mehetnék azonnal. Először is igazán meg kell tanulnom spanyolul, aztán be kell mennem a külügyminisztériumba — egy csomó apróságot el kell intézni előtte.

Tegnap reggel szereztem egy könyvet és némi anyagot az Ecuador részlegtől — azt olvasom a munkám helyett. Képtelen vagyok letenni! Nézzük például a banánköztársaságokat és az elmaradottságot! Ecuador e tekintetben klasszikus: szétszakítják belső ellentmondásai, kiváltságos oligarchái vezetik, miközben a nagyobb szomszédok hatalmas területeket kebeleznek be, amelyeket képtelen megvédeni.

A legnyomasztóbb nemzetközi realitást Ecuador számára Peru jelenti, és az 1942-es Rio de Janeiró-i Protokoll, amelyben Peru érvényesítette jogát arra a területre, amely az addigi Ecuador egyharmada volt. 1941 júliusában és augusztusában, több hónapon át tartó, kudarcba fulladt tárgyalássorozat után a perui csapatok délen és az Amazonas keleti vidékén megsemmisítették az ecuadori védelmet. Újabb tárgyalások következtek, majd aláírták a riói döntést, és a kérdéses területet — nagyrészt Amazonas-vidéki dzsungeleket — Peru kapta meg. A történteknek természetesen van egy variációja perui szemszögből is, de a lényeg az, hogy Ecuador sosem fogja megbocsátani, hogy az erőszaknak engedve, alá kellett írnia a riói döntést. Az Egyesült Államok annak idején éppen háborút viselt, és saját háborús erőfeszítései miatt Dél-Amerikában békére volt szüksége. S bár a riói döntés csak a legutóbbi epizód egy olyan eseménysorozatban, melynek kezdetei még a spanyolok előtti időre nyúlnak vissza, a legyőzött és feldarabolt Ecuador számára ez a határozat alig egy nemzedéknyivel ezelőtt történt nemzeti megaláztatásának forrása. Az USA kormánya alaposan érintett az ügyben, hiszen mi javasoltuk a riói döntés tárgyalásait, s még mindig felelősek vagyunk a döntés kierőszakolásáért — a többi, szavatosságot vállaló hatalommal együtt: Brazíliával, Chilével és Argentínával.

Amíg a nemzetközi realitást Ecuador számára Peru jelenti, a meghatározó nemzeti valóság az ország belső megosztottsága a hegyvidék és a tengerpart között. Noha az Andok hegyvidéke éppen középen szeli ketté az országot, a kelet felé eső országrész főképp tropikus dzsungel, amelyet az Amazonas mellékfolyói szabdalnak kisebb részekre. Néhány évvel ezelőtt olajat kezdtek itt kutatni, de az Andokon keresztül menő vezeték költségeit az eredmény nem igazolta. A keleti rész a maga gyér lakosságával

(beleértve az indiánokat is) elég kevéssé számít az ország életében. A két másik terület, az Andok felvidéke és a csendes-óceáni tengerpart — a területet és a lakosságot tekintve szinte teljesen egyforma, érdekeik viszont hagyományosan ütköznek egymással.

Ecuadorba 1895-ben jutott el a liberális forradalom. Fő áldozata az egyház lett, mivel a fölényben lévő tengerparti erők kivették a nemzeti politika irányítását a hagyományos hegyvidéki földbirtokosok kezéből. Az állam és az egyház kettészakadt, világi oktatási rendszert alakítottak ki, polgári házasságkötést és válást vezettek be, és hatalmas egyházi birtokokat koboztak el.

Az 1895-ös forradalmat követően a liberális párt határozta meg az ecuadori politikát, s a liberálisok csatlakoztak a konzervatív földbirtokos arisztokráciához — közben vajmi keveset változtak a körülmények a hatalmi struktúrából kiszorult többség számára. Ezzel együtt, a huszadik századi ecuadori történelem nem pusztán heves konzervatív—liberális harcok sorozata hivatalokért, hatalomért, pozícióért — ez is, és még sokkal több. Ecuadorban él ugyanis a század legcsodálatosabb latin-amerikai politikusa: Jose Maria Velasco Ibarra — a két hónappal ezelőtt újraválasztott elnök. Ez a negyedik alkalom, hogy elnökké választották, de egyik elnöki periódusa sem követte közvetlenül az előzőt. Eddigi három elnöksége közül kettő ért véget a törvényes idő lejárta előtt, katonai puccsal.

Velasco az ecuadori politika viharmadara, akit lenyűgöző szónoki képessége ellenállhatatlanná tesz a tömegek szemében. Ezen kívül a tekintélyelv megszállottja, s igencsak nehezére esik megosztani a hatalmat a törvényhozással. Politikája éppen úgy nem tűri az ellentmondást, mint tüzes temperamentuma, és számos vitakérdésben egymásnak ellentmondó véleményeket képvisel, így azután — egyik vagy másik időszakban — minden párt támogatását elnyeri. A júniusi választást a legnagyobb többséggel nyerte meg, amit valaha ecuadori elnök kapott, s mindezt az ő szokásosan okos módján csinálta. Függetlenként indult, s megnyerte szövetségesének a szegény tömegeket, hatalmas tirádákkal bebizonyítva nekik, hogy mind a liberális, mind a konzervatív párt elnökjelöltjei mögött a kormányzó oligarchák állnak. Alapvető gazdasági és társadalmi változások szükségességéről beszélt, az oligarchák és politikai maffiavezérek uralmának a végéről, a nemzeti jövedelem tisztességes elosztásáról. Végül majdnem négyszázezer szavazatot kapott, ami elsöprő győzelem; s mellesleg a riói döntés szidalmazása a kampány folyamán az ecuadori nacionalizmus bajnokává is avatta.

Velasco szeptemberben foglalja el hivatalát, de a quitói kiren-

deltség nemigen merné megsaccolni, vajon meddig marad ott. Miután a legutóbbi három elnök kitöltötte törvényes idejét, talán vége a múlt labilitásának. Velasco megválasztása négy évre szól, de számításba véve, hogy a függetlenség százharminc éves történelmében ő a hetvenedik elnök — semmi sem biztos. Remélem, ott leszek majd, és közelről láthatom, mi lesz.

WASHINGTON D. C. — 1960. AUGUSZTUS

Tudom, hogy türelmetlen vagyok, és túlságosan kíváncsi, de majd' megbolondultam az egy hét alatt, amíg a döntés megszületett. Duffin végre behívatott, és közölte, hogy Edwin Terrell (* *), a kirendeltség vezetője jóváhagyta kinevezésemet, és King ezredes válasza is kedvező. A tiszt, akinek a helyére megyek, szeptembertől a guayaquili bázis vezetője lesz, s a kirendeltség azonnali helyettest kér. A WH személyzeti tisztje most intézi, hogy külön tanár irányításával egész napos spanyol nyelvtanfolyamra járjak, hogy minél előbb kimehessek Quitóba. A fedőállásom szerint az USA nagykövetségének politikai szekciójában attaséhelyettes leszek, tehát a külügyminisztérium külszolgálati tisztviselőjeként diplomáciai státusom lesz.

Aztán Duffin beavatott egy titokba. Elmondta, hogy a terv szerint jövő nyártól ő lesz a quitói kirendeltség vezetője, és ezért választott engem. Addig is, mint mondta, a WH Osztály legközkedveltebb kirendeltségvezetőjével, Jim Nolanddal (* *) dolgozom együtt. A spanyol nyelvtanfolyamot, s a külüggyel való intézkedéshez szükséges időt számítva Duffin szerint még karácsony előtt Quitóban leszek.

Ezután Duffin találkozót szervezett nekem Rudy Gomezzel (* *), az osztály helyettes vezetőjével, aki a végső jóváhagyást adja minden kevésbé fontos személyi kérdésre. Mogorva pasas. Fel sem nézett, úgy közölte velem, hogy amennyiben nincs nyomós okom az itthon maradásra, el kell mennem Quitóba. Mondtam, hogy akarok is menni, egészen őszintén, mire megadta az engedélyt. Valójában az elsők közt vagyok az egykori osztályból, akit területre helyeznek — az egyetlen, akiről azt hallottam, hogy előttem áll, Christopher Thoren (* *), aki ebben a hónapban kezdi meg munkáját az ENSZ-ben, külügyminisztériumi fedőbeosztásban.

WASHINGTON D. C. — 1960. AUGUSZTUS

Ecuadort megismerni egyszerre lelkesítő és kijózanító élmény. Az új kongresszus, amelyet júniusban választottak meg Velascóval együtt, augusztus tizedikén összeült, noha maga Velasco csak szeptember elsején foglalja el hivatalát. Ha a velascisták kongresszusi taktikája alapján jósolni lehet, az új kormány inkább szenteli magát a letűnt rezsim, a ponce-isták üldözésének, mint az ország kormányzásának. A velascisták ugyan sokan vannak a kongresszusban, de többségük az nincs. A megnyitón, ahol Ponce elnök és a Legfelsőbb Bíróság elnöke mondta el évi üzenetét, Ponce-ot szüntelenül megzavarták inzultusaikkal és gúnyolódásaikkal a karzatokon üvöltöző velascista csoportok — egyszerűen nem lehetett hallani a három és fél órás beszédet. A Legfelsőbb Bíróság elnökét viszont — aki Ponce-ot követte — csendben és figyelemmel hallgatták végig. A kongresszusi ülések azóta úgy zajlanak le, hogy a velascisták megpróbálják lejáratni a Ponce-kormányt, s Ponce két legfontosabb minisztere — a belbiztonsággal is foglalkozó államminiszter és a külügyminiszter — inkább lemondott, semhogy állandó megaláztatásnak tegye ki magát a kongresszusi interpellációk (politikai kínvallatások) során.

A velascisták Ponce és támogatói elleni támadásai a hagyományos rivalizálást is tükrözik ugyan, de most a szokásosnál is élesebbek, mert megkezdték bosszúhadjáratukat a kormány ellen; annak a választási kampány idején és korábban velük szemben alkalmazott elnyomó intézkedései miatt. A legemlékezetesebb incidens egy velascista tüntetésen történt március 19-én, amikor öt velascistát megöltek, és sokat megsebesítettek. A megmozdulással tulajdonképpen Velasco hazaérkezését — több éves önkéntes argentínai száműzetés után —, és politikai kampánya kezdetét ünnepelték. Az ezt követő velascista kampány legalább olyan mértékben irányult Ponce és a régivágású ecuadori oligarchák ellen, mint amennyire fellépett a Velasco által javasolt politikai program érdekében. Míg a nemzeti jövedelem tisztességesebb elosztására és a hatékonyabb kormányzásra tett reformjavaslatok álltak a Velasco-kampány középpontjában, mégis sokan szkeptikusak Velasco személyi stabilitását illetően. Azt is kétségbe vonják, vajon lesz-e ereje megtörni annak a százegynéhány családnak az uralmát, amely a nemzedékeken át az országot irányította.

Az embereknek mindenesetre tetszett, amit Velascótól hallottak, hiszen az országot végletes igazságtalanságok és túlságosan is szembetűnő nyomor szorongatja. Nemcsak arról van szó,

hogy az egy főre jutó nemzeti jövedelmet tekintve Ecuador Dél-Afrika után a legszegényebb ország (220 dollár évente, körülbelül az egyharmada Argentínáénak, és egytizede a miénknek), hanem arról is, hogy még ez a nagyon alacsony átlag is egyenlőtlenül van elosztva. A népesség legfelső egy százalékának körülbelül a miénkhez hasonlítható jövedelme van, míg a lakosság kétharmad része átlagosan és családonként havi tíz dollárt keres. Ez az alsó kétharmad — főleg indiánok és keverék származásúak — egyszerűen kívül vannak a pénzgazdálkodáson, és teljességgel kiszorultak az ország életéből is, társadalmi-gazdasági nincstelenek.

Azon keveseket kivéve, akik az ellenkezőjét gondolják, széles tömegek értenek egyet abban, hogy az ecuadori nyomor és gazdagság végleteinek gyökerei a földbirtokokban keresendők. Akárcsak másutt, a legjobb földek itt is néhány földbirtokos kezében vannak, akik meglehetősen kevés mezőgazdasági munkást alkalmaznak, s így nagymértékben hozzájárulnak az urbánus munkanélküliség növekedéséhez. A kis földek pedig nem hoznak többet, mint ami az önfenntartáshoz kell. Még a tengerparton is, ahol a banánt, kakaót, kávét és rizst kis- és középméretű birtokokon termesztik. Alacsony termelékenységhez és a bérmunkások megélhetésének bizonytalanságához vezetnek a változó árak, a piaci nehézségek, a nehezen megszerezhető hitelek és az alacsony szintű gépesítés.

Éppen ezért a gazdasági fejlődéshez nélkülözhetetlen a földreform, és egy stabil gabonaexport-piac — hogy Ecuador megfelelő összegeket fordíthasson az oktatásra, az egészségügyre, a lakásépítésre és egyebekre. Az ország szegénységének jelei tipikusak: gyenge táplálkozás, a rossz ivóvíz miatti bélfertőzések okozta megbetegedések magas aránya; ebben az évben például háromszázhetvenezer gyerek nem tud iskolába járni, mert nincs elég iskola; ötszáznyolcvanezer lakás hiányzik a 4,3 milliós országban.

A nyomor megszüntetésének lehetőségeit kívül is, belül is keresik. A kifelé tekintő ecuadoriak erőfeszítése arra irányul, hogy stabilizálják a zuhanó árakat, amelyek az utóbbi években arra szorították az országot, hogy mind nagyobb mennyiséget produkáljon a szükséges import fedezéséhez. Nagyon fontos a külföldi segítség, amely részben a Nemzetközi Együttműködési Adminisztrációtól származik; ennek a szervezetnek technikai segély missziója van Ecuadorban. Az országhatárokon belül pedig az ecuadori kormánynak hozzá kell fognia a reformprogramhoz: az agrárreformhoz, hogy növelje a termelékenységet s a mezőgazdasági alkalmazottak számát; a pénzügyi reformhoz, hogy

növelje az állami bevételeket és átalakítsa a nemzeti jövedelem elosztását; az adminisztratív reformhoz, hogy javítsa a kormány, és számtalan, jelenleg autonóm állami szerv működését — és csökkentse a korrupciót. Már kísérlet folyik a *huasipungo* eltörlésére — ez a földbirtoklás egyik veszélyes formája; bár az állami hatóság inkább a telepítés felé orientálódik, és a földek felszabadítása lassacskán folyik. Elengedhetetlenül fontos a népszaporulat csökkentése — ami jelenleg évente 3,1 százalékos; ez viszont a hagyományok és a katolikus egyház politikája miatt ütközik nehézségekbe. Mindezek a programok a gazdasági növekedéshez járulnának hozzá, s a lakosság létminimumon tengődő kétharmad része életszínvonalának emeléséhez. Ezeknek a reformoknak az ígérete hozta Velasco szenzációs győzelmét — nemsokára alkalma lesz rá, hogy bizonyítson.

WASHINGTON D. C. — 1960. SZEPTEMBER

Néhány hétig egész nap spanyolul tanultam, hol egy tanárral, hol a nyelvi laboratóriumban. Valószínűleg ezt fogom folytatni egészen novemberig, amikor is bevonulok a külügyminisztériumba, és egy-két hetes eligazító kurzuson veszek részt. Közben minden reggel beugrom Duffinhoz, és még több háttéranyagot olvasok el az ecuadori osztályon.

Velasco már elnök. Két olyan dologhoz is hozzáfogott, amely hatással van a quitói kirendeltség műveleteire, és egyéb, bennünket érintő kérdésekre is. Először: megpróbálja eltávolítani az összes kormányalkalmazottat, aki Ponce-ot támogatta; másodszor: felkavarta a perui határproblémákat, érvénytelennek minősítve a riói döntést.

Közvetlenül a hatalom átvétele után Velasco megfosztott állásától negyvennyolc katonatisztet, és a hadügyminisztériumba helyezte őket. Tisztogatásba kezdett a rendőrségen is, két rangidős ezredest távolított el, akik a kirendeltség fő kapcsolati ügynökei voltak. Letartóztatták és azzal vádolják őket, hogy részt vettek a március 19-i felkelésben.

Ennél is komolyabb, hogy távozásra kényszerítette kirendeltségünk egyik műveleti tisztjét, aki USOM közbiztonsági fedőállásban volt ott, az ICA-program keretében. Az illető, Bob Weatherwax (* *), az első vonalban irányította a rendőrséget a március 19-i felkelésen, és sikerült egyértelműen azonosítani őt, hirtelenszőke hajáról, vörös arcáról — akár egy albínó. Amint Velascót beiktatták hivatalába, Weatherwax-ot és Jim Nolandot, a kirendeltség vezetőjét hívatta Jorge Acosta Velasco, az elnök

unokaöccse és a család kedvence (az elnöknek nincs gyereke), és javasolta, hogy Weatherwax egy időre hagyja el az országot, hogy ezzel elkerülje a felelősségre vonást a március 19-én történtekért. Acosta — aki mind Weatherwax-nak, mind Jim Nolandnak jó barátja — azt javasolta, hogy csendben, készségesen történjék mindez, ne hivatalosan. Végül is Noland egyetértett vele, és Weatherwax most itthon van Washingtonban; valamivel agyonüti az időt, amíg visszatérhet.

A kormánytisztogatást főleg Manuel Araujo Hidalgo irányítja, akit Pichincha megyéből (Quito tartomány) választottak a képviselőházba, és jelenleg (a belbiztonsági ügyeket is kezelő) államminiszter. Azután került erre a posztra, hogy Velasco — egyhetes szolgálat után — kirúgta az első államminiszterét. Araujónak le kellett mondania képviselői mandátumáról — s nyilván ő a velascista csőcselék vezére.

Araujo szélsőbalos, s a kubai forradalom heves védelmezője — nem a megfelelő ember a legfontosabb belbiztonsági poszton. Az Egyesült Államokkal szemben különösen ellenséges, és a kirendeltség nagyon aggódik, hogy veszélyeztetheti a közbiztonsági programot, mert a rendőrség is a hatáskörébe tartozik. A legnagyobb veszély az, hogy minden erőfeszítésünk, amely arra irányult, hogy az állam biztonsági erőit valamelyest feljavítsuk a tizenegyedik Amerika-közi konferenciára — amely hat hónap múlva lesz —, a továbbiakban lehetetlen.

Araujo tisztogatásai nemcsak a katonaságot és a rendőrséget érintik. A kormány polgári alkalmazottai közül is kiszűrik a ponce-istákat — amit az is megkönnyít, hogy a kongresszus eltörölte az állami szolgálatra vonatkozóan a Ponce-rezsim alatt hozott törvényt. Velasco nyilván meg akarja pakolni a kormányt a saját embereivel.

Velasco székfoglaló beszédének egyik kijelentését — mely szerint eltörli a riói protokollt — növekvő nyomás és aggodalom fogadta, hisz' a feltámadó vita veszélyeztetheti az Amerika-közi konferenciát. Az ecuadoriak kétségtelenül Velasco mögött állnak ebben a kérdésben, miközben Velasco ezt arra használja, hogy hazafiatlansággal és a határproblémák kedvező megoldása elleni elfogultsággal vádolja azokat, akik szembeszállnak politikájával. Így sem a konzervatív párt, sem a keresztényszocialisták — akik támogatták ugyan Ponce rezsimjét — nem fordulnak nyíltan szembe Velascóval.

A központ aktái, amelyek a quitói kirendeltség és az alárendelt guayaquili bázis műveleteivel foglalkoznak, híven tükrözik azt a gondos elemző munkát, amelynek körülményei között a műveletek lezajlanak. S bár az elemzések tartalmazzák olyan tényezők kiértékelését is, mint a biztonsági és fedőeljárások, legnagyobb részben mégiscsak az ellenséggel foglalkoznak.

Az Ecuadori Kommunista Párt (PCE)

Noha a PCE a második világháború óta legális párt Ecuadorban, még soha nem volt képes a szükséges ötezer aláírást összeszedni ahhoz, hogy képviselőjelöltet indíthasson országos választáson. Ugyanakkor Pedro Saad, a PCE főtitkára kinevezett szenátor volt a tengerparti munkás- és szakszervezetek képviseletében 1947-től idén júniusig, amikoris a guayaquili bázis egyik politikai akciójának következtében távoznia kellett. (Az ecuadori szenátusnak számos ilyen kinevezett tagja van a hegyvidéktől a tengerpartig, akik különböző speciális érdekcsoportokat képviselnek, így szakszervezeteket, bizonyos kereskedelmi, oktatási, mezőgazdasági közösségeket, vagy éppenséggel a hadsereget.) A PCE tagságát a kirendeltség körülbelül ezerre becsüli, s további ezerre az Ecuadori Kommunista Ifjúságét (JCE). A PCE országos végrehajtó bizottságának szinte minden tagja Guayaquilben él. Az egyre súlyosbodó szovjet—kínai problémában a PCE vezetősége a szovjeteket támogatja, bár néhány hegyvidéki PCE-vezető, különösen Quitóban, kezd a sokkal aktívabb kínai vonal felé fordulni.

Az idei választásokon a PCE csatlakozott a szocialista párt balszárnyához, és a Népi Erők Tömörüléséhez (CFP), hogy együtt támogassák a baloldal elnökjelöltjét, a guayaquili egyetem rektorát — aki mindössze 46 ezer szavazatot kapott, a leadott voksoknak csak hat százalékát. A PCE erejét mégsem a szavazatok számán kell lemérni, hanem a diák-, ifjúsági és szakszervezetekben, ahol komoly befolyása van.

Az Ecuadori Szocialista Párt (PSE)

Noha jóval nagyobb, mint a kommunista párt, a PSE hosszú évek óta együttműködik a kommunistákkal a szakszervezetekben. A szocialisták újabban két szárnyra bomlottak; egy jobbol-

dalira, amely az idén a liberálisokkal vett részt Galo Plaza sikertelen elnökválasztási kampányában, és egy balszárnyra, amely a PCE-vel és a CFP-vel szavazott.

A kubai forradalom támogatása és kegyetlen forradalmi elvei miatt a baloldali szocialisták veszélyesek és ellenségesek az USA-érdekekkel szemben. Sikereik azonban szakszervezeti és értelmiségi körökre korlátozódnak. Az Ecuadori Munkás Konföderáció elnöke például éppúgy baloldali szocialista, mint a hegyvidék kinevezett szakszervezeti szenátora.

Az Ecuadori Munkás Konföderáció (CTE)

A CTE Ecuador legjelentősebb szakszervezeti szövetsége; a kommunisták és a szocialisták alapították 1944-ben, és az SZVSZ tagja. Noha kezdetben a kommunisták főtitkára, Pedro Saad volt a CTE elnöke, a negyvenes években egy szocialista került a helyére, és azóta névlegesen e párt befolyása alatt áll. A kommunisták megtartották a vezetés második helyét, s úgy tűnik, ismét jelentős szerepet játszanak, ha ugyan nem kizárólagos ellenőrzést gyakorolnak az irányítás fölött. A CTE tagságát körülbelül hatvanezerre becsülik — amely kevesebb ugyan, mint a rosszul szervezett munkásság tíz százaléka, de ahhoz elég, hogy komoly bajt okozzon.

Az Ecuadori Egyetemi Hallgatók Föderációja (FEUE)

A Latin-Amerikában hagyományos baloldali diákmozgalmakhoz hasonlóan, a FEUE — a vezető ecuadori diákegyesület — a PCE, JCE és a szocialisták balszárnyának gyakori — valószínűleg inkább folyamatos — ellenőrzése alatt áll. Zajos kampányai az Egyesült Államok ecuadori és latin-amerikai jelenléte — különösen az USA-ból származó tőke — ellen irányulnak, és erősen támogatják a kubai forradalmat. Megfelelő harci feladat esetén a FEUE képes a diákokat — a középiskolásokat is — sztrájkokra, utcai demonstrációkra és propagandakampányokra mozgósítani. Baloldali professzorok és adminisztratív vezetők támogatják az öt állami egyetemen, Quitóban, Guayaquilben, Portoviejóban, Cuencában és Lojában.

Az Ecuadori Ifjúság Forradalmi Egyesülete (URJE)

A kommunisták, a szocialisták és a népi erők ifjúsági szervezetei 1959-ben megalakították az URJE-t, amely a legfontosabb baloldali ifjúsági mozgalommá vált. Részt vesz falfestésben, röpcédulák terjesztésében — számos forradalmi agitációban. Noha az URJE tagadja, hogy kommunista fedőszervezet lenne, a kirendeltség úgy tekinti, mint a PCE ellenőrzése alatt álló, legaktívabb és legveszélyesebb terrorista és lázadó fenyegetést. A szervezet erősebb Guayaquilben, mint Quitóban; mindkét helyen körülbelül ezer tagja van. Az URJE feltétel nélkül támogatja a kubai forradalmat, sőt, számos URJE-vezető Kubába utazott, feltehetően forradalmárképzésre.

Ellenséges elemek az ecuadori kormányban

A velascista mozgalom — a maga heterogén populista jellegével — a szélsőjobbtól a szélsőbalig mindenféle politikai színezetet magában rejt. A mi fő ellenségünk a kormányban az államminiszter, Manuel Araujo Hidalgo, de mások, például az oktatási miniszter és kisebb posztok birtokosai is veszélyesek. A kirendeltségnek folyamatos programja, hogy figyeli a kormányon belül a baloldal előretörését, és a helyzetről rendszeresen jelentést küld a központnak, a nagykövetnek és a külügyminisztériumnak. A kormányon kívül a tartományi fővárosok polgármesterei — például Ambatóban és Esmeraldasban — forradalmi szocialisták.

A kubai misszió

A kubai nagykövetség a nagykövetből és négy hivatalnokból áll. A kirendeltségnek nincs konkrét információja arról, hogy a kubai nagykövetség támogatja-e az ecuadori forradalmi szervezeteket, de a szélsőbalhoz fűződő kapcsolatuk iránt nemigen van kétség. A kormányban Araujo az „angyaluk", de szerte az országban támogatja őket a baloldal. Miközben a kirendeltség folyamatosan arra törekszik, hogy beépüljön a nagykövetségre — és ugyanezt teszi a guayaquili bázis az egy emberből álló kubai konzulátus ellen —, a CIA legfőbb célja, hogy propaganda- és politikai akcióműveleteivel elérje a diplomáciai kapcsolatok megszakítását.

A cseh képviselet

Ecuador 1957-ben megszakította ugyan diplomáciai kapcsolatát Csehszlovákiával, de Ponce, elnöksége utolsó hetében fogadta a brazíliai cseh követet, és a kapcsolatot helyreállították. A kirendeltség szerint néhány héten belül — talán egy kicsit később — a csehek megpróbálnak diplomáciai képviseletet létrehozni Quitóban, ami kétségtelenül magával hozza a hírszerzés megjelenését is.

A quitói kirendeltség és a guayaquili bázis műveletei a fenti célok ellen irányulnak, és az ecuadori RMD-ben — ami az elvek és rangsorok általános rögzítése — az alábbiak szerint határozták meg a fontossági sorrendet:

A)
Információ gyűjtése és továbbítása a kommunisták és az USA-val ellenséges más politikai szervezetek erejéről és szándékairól, beleértve nemzetközi támogatási, irányítási forrásaikat, és hatásukat az ecuadori kormányban.

1. feladat
Be kell juttatni ügynököt és/vagy technikai behatolást létesíteni a PCE, a szocialista párt, a JCE, az URJE és a kapcsolódó szervezetek lehető legmagasabb szintjére.

2. feladat
Be kell juttatni ügynököt és/vagy technikai behatolást létesíteni az ecuadori kubai képviseletbe.

B)
Információ gyűjtése és továbbítása az ecuadori kormány stabilitásáról és a disszidens politikai csoportok erejéről és szándékairól.

1. feladat
Legyen ügynökünk és egyéb hírforrásunk a kormány, a biztonsági szolgálat és a vezető politikai szervezetek legmagasabb szintjén.

2. feladat
Legyen ügynökünk és egyéb hírforrásunk az ellenzéki politikai pártokban, különösen a feléjük húzó katonai vezetők körében.

C)
Propaganda- és lélektani hadviselés útján:
1. terjesszünk el olyan információkat és véleményeket, amelyek ellensúlyozzák az USA-ellenes és a kommunista propagandát;
2. semlegesítsük a kommunisták és szélsőbaloldaliak befolyását a fontos tömegszervezetekben, illetve segítsünk nem kommunista ellenszervezetek megalakításában és fenntartásában.

1. feladat
Helyezzünk el megfelelő propagandaanyagot a leghatásosabb helyi kommunikációs eszközökben.

2. feladat
Támogassuk politikai, szakszervezeti, diák- és ifjúsági szervezetek demokratikus vezetőit, különösen azokon a területeken, ahol a kommunista hatás különösen erős (FEUE, CTE), és próbáljuk meg rávenni őket arra, hogy szálljanak szembe a kommunista felforgatással.

Mindez egy ilyen kis kirendeltség és bázis számára meglehetősen nagy feladat; noha az ecuadori CIA-keret ebben a költségvetési évben több mint ötszázezer dollár. A quitói kirendeltségen, a vezetőn, James B. Nolandon (* *) kívül egy helyettes (ez a poszt jelenleg üres, és nem is töltik be a következő év elejéig), egy műveleti tiszt (erre az állásra küldenek engem), egy jelentéseket kezelő tiszt, John Bacon (* *), aki a legfontosabb műveletekből is irányít néhányat, egy kommunikációs tiszt, egy adminisztrátor (aki a pénzt és az eszközöket is kezeli, s egyúttal Noland titkárnője), továbbá egy gépírónő dolgozik. Az egész kirendeltség a nagykövetség politikai szekciójában dolgozik fedőállásban, az egyetlen Bob Weatherwax (* *) kivételével, aki közbiztonsági (USOM) fedőállásban lévő műveleti tiszt.

A guayaquili bázis adja a konzulátus teljes politikai szekcióját; a bázisfőnökből, Richard Wheelerből (* *) (ő volt az elődöm Quitóban), egy műveleti tisztből, egy adminisztrátorból — aki egyben a kommunikációt is ellátja — és egy gépírónőből áll.

Az RMD-ben rögzített elvek és célkitűzések számos műveleten keresztül válnak gyakorlattá, felhasználva beépített ügynökeinket; ezeknek a műveleteknek a részleteit tekinti át a következő rész, az elején a quitói kirendeltségre, aztán a guayaquili bázisra koncentrálva.

A quitói külföldi hírszerzési és kémelhárítási műveletek (FI-CI)

ECSIGIL. Ez a legfontosabb beépülési műveletünk az ecuadori kommunista pártba; két ügynökre épül, akik tagjai a PCE-nek és közeli munkatársai Rafael Echeverria Floresnek, a hegyvidéki PCE-vezetőnek. Az ügynökük: Mario Cardenas (* *), akinek a fedőneve ECSIGIL-1, és Luis Vargas (* *), aki ECSIGIL-2. Körülbelül négy éve tesznek jelentéseket, amióta „arrajáróként" beszerveztük őket — mert kiábrándultak a kommunista pártból. Noha a két ügynök jó barátságban van, és annak idején együtt jöttek be a nagykövetségre, úgy irányítottuk az eseményeket, hogy ne tartsanak olyan szoros kapcsolatot, s ha valamelyikük esetleg lebukik, ne rántsa magával a másikat is. Elkülönítésük azt is megakadályozza, hogy jelentéseiket illetően összedolgozzanak.

Cardenast egy „háttérember" irányítja, Mario Cabeza de Vaca (* *), aki második világháborús katonai szolgálatai idején amerikai állampolgár lett, de később visszatelepült Ecuadorba. A felesége is amerikai — ő egyébként az USA-nagykövetség élelmiszer- és italkantinját irányítja. Vargast egy másik összekötő irányítja, Miguel Burbano de Lara (* *), a Pan American—Grace Airways quitói repülőtéri menedzsere. Az összekötőknek sem szabad ismerniük egymást, noha mindketten tudják, hogy Vargas és Cardenas is ügynök, de külön-külön találkoznak a kirendeltség jelentési tisztjével, John Baconnel, aki ezt a műveletet irányítja.

Bár egyik ügynöknek sincs igazán fontos pozíciója a pártban, közel vannak viszont Echeverriához és a quitói döntéshozatali folyamatokhoz. Gyakorlatilag minden fontos dologról rendelkeznek némi információval, így az ECSIGIL-műveletről hetente öt-hat jelentés megy Washingtonba.

ECFONE. Ez a művelet egy ügynök beépítése a PCE-be, aki a Velasco-kormány terveiről és politikájáról is jelentést tesz. Az ügynök — Atahualpa Basantes Larrea (* *), ECFONE-3 beszervezése az egyik legérdekesebb kirendeltségi teljesítmény. 1960 elején, amikor Velasco politikai mozgalmának vezetői elkezdték előkészíteni Velasco visszatérését Buenos Airesből, szervezni politikai kampányát, egy velascista vezető, Oswaldo Chiriboga (* *), ECFONE, folyamatosan jelentéseket tett a választási kampány alakulásáról. Egy napon arról számolt be, hogy összetalálkozott egy régi barátjával, aki aktív kommunista volt,

de később elsodródott a magtól, és most nagyon nehéz anyagi helyzetben van. Noland, a főnök, azt javasolta Chiribogának, hogy tanácsolja Basantesnek, legyen aktívabb a pártban, és ugyanakkor legyen Chiriboga tanácsadója Velasco kampányának kommunista párti vonatkozásait illetően. Kezdettől nagy gondot fordítottak arra, hogy Chiriboga és Basantes kapcsolata biztonságos és diszkrét legyen, Noland pedig szerény összegeket adott át Chiribogának Basantes tanácsadói költségeire — ez a klasszikus módszere egy ügynök anyagi függősége kiépítésének. Basantes számára nem jelentett gondot, hogy fokozza PCE-beli tevékenységét, és nemsokára értékes információkkal jelentkezett. Chiriboga természetesen óvatosan közelített az érdektelen témáktól a mind fontosabbak felé, miközben lassacskán növelte Basantes ügynöki függőségét. Noha Basantes jelentési kötelezettsége véget ért a júniusi választásokkal, Chiriboga „meggyőzte" őt arról, hogy továbbra is szüksége van a „tanácsaira".

ECOLIVE. Ezt az ügynököt, aki az URJE-be épült be, nemrégiben szervezték be — ECOLIVE-1 —, de nagy jövőt jósolnak neki, esetleg a PCE-be, vagy más forradalmi szervezetbe való átirányítással. Jelenleg az URJE tevékenységéről, terveiről és a riói döntés semmissé tételével kapcsolatos Velasco-féle próbálkozás támogatására szervezett utcai demonstrációkról ad jelentéseket.

ECCENTRIC. Ez az ügynök orvos, dr. Felipe Ovalle (* *), aki már a második világháborús FBI-idők óta kapcsolatban áll az amerikaiakkal. Noha eredetileg kolumbiai, már hosszú évek óta Ecuadorban él, szerény orvosi praxisa van, amely túlnyomórészt onnan származik, hogy ő végzi a nagykövetség részéről mindazok egészségügyi vizsgálatát, akik vízumot kérnek az Egyesült Államokba. Az Ovalle-ra vonatkozó 201-es ügynöki akta szerint orvosi diplomájának azonosítása — amelyet állítólag egy kolumbiai egyetemen szerzett — lehetetlennek bizonyult. Ovalle az évek során közeli kapcsolatot épített ki Velasco elnökkel, és jelenleg a háziorvosa. Heti találkozásaik eredményét jelenti a kirendeltségnek. Alkalmanként ezek az információk elég érdekesek ahhoz, hogy Washingtonba továbbítsák, de rendszerint kevésbé fontos apróságok.

ECAMOROUS. A kirendeltségnek az Amerika-közi konferencia előkészítésével kapcsolatos fő tevékenysége az ecuadori rendőrség hírszerzési osztályának kiképzése és felszerelése. A hírszerzési osztályt az Országos Rendőrfőkapitányság Speciá-

lis Szolgálatok Osztályának nevezik, vezetője Jose Vargas (* *) rendőrkapitány, ECAMOROUS-2, aki itt és a központban kapott kiképzést. Weatherwax, közbiztonsági fedőállásban lévő tisztünk szinte kizárólag Vargasszal dolgozik, aki nemrégiben bajba került, mert a vezetője volt egy Velascót támogató, fiatal rendőröket egyesítő titkos szervezetnek. A titkos szervezkedés pedig — akárcsak a katonaságnál — a rendőrségnél is tilos.

Minden erőfeszítésünk ellenére Vargas alkalmatlannak látszik arra, hogy igazán sokat segítsen nekünk, bár sikerült beszerveznie három vagy négy jelentéktelen ügynököt, akik jelentéseket tesznek a szélsőbal-megmozdulásokról, Vargas szülővárosában, Riobambában — amely egy hegyvidéki tartományi székhely —, és Esmeraldasban, egy tengerpari tartományi fővárosban. A jelentések közvetlenül Vargashoz jönnek, tőle pedig a kirendeltségnek; ezek az információk általában kevéssé érintik az ecuadori kormány felsőbb régióit. Araujóról viszont, a rendőrséget felügyelő államminiszterről kockázatos volna egy rendőrtisztnek információt gyűjteni.

Az Amerika-közi konferencia ideje alatt az információigényt főleg unilaterális (kizárólagosan CIA) műveletekkel kell biztosítania a kirendeltségnek, és mielőtt ezek az információk kimennek Vargashoz, álcázni kell őket a forrás védelmében. Noha szigorúan véve az ECAMOROUS kapcsolati műveletet, a rendőrségi hírszerzést teljes egészében a kirendeltség irányítja. Vargast Noland fizeti és az ő járandóságán kívül egyéb pénzeket is folyósít neki, ügynökeire és egyéb költségeire. Szintén a kirendeltség adott Vargasnak néhány műszaki felszerelést — például fényképezőgépeket és nem túl hatékony audiofelszerelést —, valamint kiképezték főtechnikusukat, Luis Sandoval (* *) hadnagyot.

Vargas fiatal és elég meggondolatlan, de barátságos, jóindulatú és intelligens. Noha úgy tekintik, mint a rendőrségre hosszú távra beépíthető ügynököt, a jövőben esetleg más műveletekbe is bedolgozhat. Elsősorban a kirendeltség felé lojális, s ha kérik, boldogan használja rendőrségi hatalmát fedezéknek a kirendeltség által kívánt akciókra.

ECOLE. Ez a kirendeltség legfőbb beépülési művelete a rendőrség hírszerzésen kívüli részébe, és ez hozza az információkat az Ecuadori Munkás Konföderációról (CTE) is. A főügynök, Wilfredo Oswaldo Lugo ezredes (* *), ECOLE, azóta dolgozik az USA kormányának, mióta a második világháború idején az FBI kötelékében nácik után nyomozott. 1947 óta a quitói kirendeltség ügynöke, és Velasco első heteinek rendőrségi tisztogatása

óta ő az országos rendőr-főkapitányság személyzeti osztályának vezetője.

Noland, Weatherwax és a hírszerző főnök, Vargas kapitány meglehetősen nyílt kapcsolatával ellentétben Noland és Lugo kapcsolata szigorúan bizalmas. Noha úgy tekinthető, hogy az ügynök beépült a biztonsági szolgálatba, válság idején jelentése értéktelen, hiszen helyzeténél fogva információi a kormány terveiről és reakcióiról a rendőrségi és katonai egységeknek kiadott parancsokra épülnek.

Az évek folyamán Lugo ezredes beszervezett néhány ügynököt, akik kommunista és hasonló jellegű tevékenységekről számolnak be. Közülük kettő folyamatosan, aktívan a CTE ellen dolgozik. Jelentéseik ugyan kevésbé érdekesek, mint a PCE-ügynököké — Cardenasé, Luis Vargasé és Basantesé —, de ott vannak a listán tartalékban, ha netán bármi történne a jobb ügynökökkel. Noland rendszeres havi fizetést folyósít Lugo ezredesnek is.

ECJACK. Körülbelül két esztendővel ezelőtt a hadsereg megalakította az ecuadori katonai hírszerző szolgálatot (SIME), Roger Paredes alezredes (* *), ECJACK irányítása alatt, aki később kapcsolatba lépett Nolanddal. Paredest néhány éve az amerikai hadseregben, Fort Leavenworth-ban képezték ki. 1959-ben azután, saját kormánya támogatásának hiánya miatt, Paredes azt sugalmazta Nolandnak, hogy ha nyugdíjba vonulna a hadseregtől, és teljes időben a kirendeltségnek dolgozna, sokkal hatékonyabb lehetne. Akkoriban a SIME gyakorlatilag csak papíron létezett, és ma is teljesen haszontalan.

Paredes ötlete éppen időben érkezett Nolandhoz; akkor, amikor a kirendeltség vizsgálati és megfigyelőcsoportját rajtakapták, hogy meghamisítja a jelentéseket és a költségszámlákat. Az ECSERUM-csoportot kirúgták, és Paredes nyugdíjba ment a hadseregtől, hogy egy új csoportot szervezzen. Jelenleg öttagú megfigyelő- és vizsgálati csoportja van Quitóban, és két további ügynöke a fontos déli tengerparti városban, Lojában. Ez a két ügynök az ottani kommunista tevékenységet kíséri figyelemmel.

A művelet kirendeltségi irányítása teljesen Paredes alezredes kezében van, aki a SIME-t használja fedőszervezetként, és a részt vevő ügynökök állítólagos támogatójaként. Az egyik alügynök a belügyi funkciót is ellátó államminisztérium személyi igazolvány részlegének a vezetője. Mivel minden állampolgárt nyilvántartanak, és mindenkinek rendelkeznie kell az államminisztérium által kibocsátott személyi igazolvánnyal, ez az ügynök gyakorlatilag bármelyik ecuadori állampolgár nevét, születési

helyét és idejét, a szülők nevét, foglalkozását, lakóhelyét és fényképét azonnal meg tudja szerezni. Legfőbb haszna, hogy ezeket az adatokat csatolja a kirendeltség LYNX-listájához, amelyen az a mintegy száz kommunista és egyéb szélsőbalos aktivista szerepel, akiket a kirendeltség a legveszélyesebbnek tart. Ezt a listát megkövetelik a nyugati félteke összes kirendeltségén arra az esetre, ha a helyi kormány válság esetén segítséget kérne (vagy erre kérné őt az USA kormánya) a veszélyes elemek megelőző letartóztatásához. Az ECJACK-csoport ideje egy részét azzal tölti, hogy ezt a listát naprakésszé tegye, és a kívánt információkat az esetleg újonnan felkerülőkről megszerezze.

Ezt a csoportot használják arra is, hogy kövesse a kubai nagykövetség alkalmazottait, és azonosítsa azokat, akik a nagykövetségre látogatnak. Megfigyelő munkájukat a kirendeltség ügyetlennek és feltűnőnek értékeli ugyan, de terveik vannak további képzésre, járművek beszerzésére (jelenleg uganis a csoportnak nincs járműve), esetleg rádiófelszerelésre is. Paredes természetesen szoros kapcsolatot tart a SIME katonatisztjeivel, így a kirendeltség ezt a szolgálatot is megfigyelheti és ellenőrizheti, illetve hitelesítheti az amerikai hadsereg ezredesének jelentéseit, aki a katonai kisegítő tanácsadó csoport (MAAG) hírszerző tanácsadója.

ECSTACY. A quitói központi postahivatalban ECSTACY—1 a főnöke a beérkező légipostai küldeményeket kezelő részlegnek. Ha levelek érkeznek Kubából, a szovjet tömbből és a kommunista Kínából, ő ezeket félreteszi a bátyjának, ECSTACY—2-nek, aki eljuttatja a kirendeltségnek. John Bacon, a kirendeltség jelentési tisztje kezelésbe veszi őket, majd — még aznap — visszajuttatja a postára. Darabonként fizetnek érte. A „kezelés" az érdekes levelek óvatos és nyomtalan felnyitását, elolvasását, lefényképezését és lezárását jelenti. Bacon minden héten sürgönyben jelenti a fontos levelek lényegét, másolatokat küld a központba és az érintett kirendeltségekre.

Mivel a legtöbb levél a külföldre utazó ecuadoriaktól érkezik, ez a postai megfigyelő szolgálat hozzásegíti a kirendeltséget a kommunista országokba utazók megfigyeléséhez, és veszélyességük felméréséhez. A levelek néha beszervezésekhez is vezethetnek, olyanok esetében például, akiket meghívtak valamely kommunista országba vagy ösztöndíjat ajánlottak fel nekik, például a moszkvai Népek Barátsága Egyetemen. A külföldi levelek általában olyan ecuadoriaknak szólnak, akik már ellátogattak abba az országba. Figyelmet fordítanak a levél írójának esetleges politikai elégedetlenségére is, beszervezés esetére.

Az ECSTACY-művelet a kirendeltségi tisztnek nagyon sok idejét emészti föl, mivel naponta harminc-negyven levél érkezik. Ugyanakkor értékes kisegítő tevékenység, és jelentősége figyelemre méltó a kubai, szovjet, kelet-európai és kínai részleg számára a DDP-aligazgatóságon.

ECOTTER. Egy másik kisegítő tevékenység az utazásellenőrzés, amely arra szolgál, hogy a kirendeltség szemmel tartsa a kommunisták, politikusok és egyéb érdekes emberek mozgását a belföldi és a nemzetközi járatokon. ECOTTER—1 (* *) a polgári repülési hivatal alkalmazottja a quitói repülőtéren, és minden utaslistát eljuttat ECOTTER—2-nek (* *), aki behozza a nagykövetségre a kirendeltségnek. Az utasiisták mindössze egyetlen nappal a gép indulása után érkeznek hozzánk, ahol mindenki elolvassa, majd visszajuttatják, amikor az újabb halom megérkezik. ECOTTER—1 megszervezte, hogy a repülőtéri határőrség az utaslistán megjelölje azok nevét, akik — útlevelük szerint — kommunista országba vagy Kubába utaznak; ezt az információt eljuttatják a központba, és bekerül a kirendeltség aktájába. Az érdekes embereknek — főleg helyi kommunisták vagy kommunista diplomatáknak — minden utazásáról jelentést kap a központ, és jelzik annak a kirendeltségnek vagy bázisnak is, ahová az utas az utaslista alapján tart.

ECTOSOME. A csehek elleni hírszerzés fő kirendeltségi ügynöke Otto Kladensky (* *), a quitói Oldsmobile-kereskedő. Jelentéseinek száma természetesen csökkent, amióta három évvel ezelőtt a cseheket eltávolították az országból, de most, hogy a quitói nagykövetséget újra megnyitják, nyilván ismét szoros kapcsolatba kerül majd a cseh tisztviselőkkel. Addig is, a cseh kereskedelmi utazókról tesz jelentéseket, és foglalkozik egy, a velascista mozgalomba beépült ügynökkel, ECOXBOW—1-gyel (* *).

ECOXBOW. Az idei politikai kampány előtt Noland összebarátkozott egy nyugdíjas katonatiszttel (alezredessel), Reinaldo Varea Donosóval (* *), ECOXBOW—1-gyel, akit Kladenskyn keresztül ismert meg. Vareát, aki katonai körökben a velascisták fontos vezetője volt, Kladensky segítségével nyugdíjazták. Noland — szintén Kladenskyn keresztül — támogatta Varea szenátorválasztási kampányát, sikerrel: Vareát augusztusban a szenátus alelnökévé választották. Varea Velasco katonai támogatásá-

ról informál, s rendszeres kapcsolatban áll a hadügyminisztérium vezető köreivel és a fontosabb katonai egységekkel.

Varea havonta hétszáz dollárt kap a kirendeltségtől, ami az ecuadori körülményeket figyelembe véve magas összeg; de ugyancsak magas hozzáférhetőségének szintje a kormány politikájának és stabilitásának fontos információihoz. A művelethez Kladensky szobát bérel az új luxushotelben, a Quitóban (amelyet az Amerika-közi konferenciára építettek), ahol ő és Varea fogadják partnereiket. Noland alkalmanként a hotelben találkozik Vareával, de mivel igyekszik kapcsolatukat titokban tartani, inkább Kladenskyn át érintkeznek.

AMBLOOD. Ez év elején a miami műveleti bázist — fedőnevén JMWAVE — azért hozták létre, hogy támogassa a kubai Castro-rezsim elleni műveleteket. A havannai kirendeltség felkészül arra, hogy Miamiból folytassák a munkát, ha Kubával a kapcsolat megszakad, és bezárják a havannai nagykövetséget. Ők kérték meg a quitói kirendeltséget — mint a kubai műveletek háttérben maradó támogatóját —, hogy biztosítson címeket, amelyeken titkosírással érintkezhetnek az ügynökökkel. Paredes alezredes, a megfigyelő- és vizsgálati csoport vezetője kibérelt jó néhány postafiókot a Santiago de Cuba-i csoport tagjai számára. A csoport vezetője Luis Toroella (* *), AMBLOOD—1 régebben kubai kormányalkalmazott volt, akit az Egyesült Államokban képeztek ki, és most küldtek vissza Kubába, hogy vezesse az AMBLOOD-csoportot.

A Kubába szóló üzeneteket titkosírással (SW) írják Miamiban, és elküldik a quitói kirendeltségre; itt egy fedőlevelet ír hozzá Francine Jacome (* *), (ECDOXY), aki amerikai állampolgár ecuadori férjjel, és alkalmanként kisegítő feladatokat lát el a kirendeltségnek. Kubából Quitóba szintén titkosírással írják az üzeneteket, amelyeket a postafiókról Paredes hoz el a kirendeltségre, és innen továbbítják a JMWAVE-bázisra, Miamiba.

Pszichológiai és félkatonai műveletek Quitóban (PP)

ECURGE. A legfőbb kirendeltségi propagandaügynök Gustavo Salgado (* *), egy volt kommunista, aki sokak szerint az ország kiemelkedő liberális politikai újságírója. Cikkei hetente többször is föltűnnek az *El Comercio*ban, a legfontosabb quitói napilapban, és több vidéki újságban is. Salgado álnéven is ír, más kiadványokba.

Az ecuadori és nemzetközi témák megfelelő hangszerelését a

kirendeltségen John Bacon dolgozza ki, majd továbbadja az ügynöknek végső megfogalmazásra. A propagandaügyekre vonatkozó központi irányítás is egy terjedelmes kötetet tesz ki; eszerint Salgado kommentálhat más országokban lejátszódott eseményeket is, ezeket a cikkeket másutt újraközlik.

Salgado nagyon hasznos azért is, mert közzétesz olyan információkat, amelyek kommunista és hasonló szervezetekbe beépített ügynököktől származnak, és kommunista hátteret sugall a felforgató tevékenységek mögé. Az ügynököt teljesítménye alapján fizetik.

ECELDER. A röplapok, röpcédulák Ecuador fontos propagandaeszközei, és az ECELDER-művelet a kinyomtatásukra szolgáló titkos tevékenység. Öt testvér — mindegyiküknek más munkahelye van — osztja meg a munkát egy kis, családi nyomdában. A család neve Rivadeneira, a keresztnevek pedig Marcelo (* *), Jorge (* *), Patricio (* *), Rodrigo (* *) és Ramiro (* *). A testvéreket jól ismerik a helyi kosárlabdázó körökben, fő erősségei voltak a katolikus előkészítő iskola csapatának La Salléban, a mejiai ügyvédi előkészítő iskola elleni hagyományos versengésben. Noland, aki maga is aktív kosaras, mindig azzal a testvérrel tartja a kapcsolatot, aki az adott pillanatban a nyomdát vezeti.

A röplapok szövegét rendszerint John Bacon írja a kirendeltségen, a végső megfogalmazás pedig Gustavo Salgado dolga. Nyomtatás után az anyag egy titkos elosztó csoporthoz kerül. Az ECELDER-nyomda egyébként legális, nyílt kereskedelmi tevékenységet is folytat. A kirendeltség röplapjaira rendszerint fiktív nyomdajel kerül, mert az ecuadori törvények értelmében minden nyomtatott anyagon lennie kell nyomdajelnek. A nyomda birtokában vannak a kommunisták és hasonló csoportok nyomdajelei, arra az esetre, ha a kirendeltség olyan anyagot nyomtat, amelyet nekik akar tulajdoníttatni.

ECJOB. A katolikus egyetemi diákok egy csoportját — ECJOB—1 (* *) irányításával — használják arra, hogy szétosszák az ECELDER-nyomdában készült röpcédulákat. Mivel a nyomtatványokon hamis nyomdajel van, és a csoport engedély nélkül osztja szét, gyors és hatásos technikára van szükség. Rendszerint néhány teherautó cikázik Quito zsúfolt utcáin, és a röplapokat a levegőbe hajítják. Jó néhányszor előfordult, hogy a szétosztó csoport egyes tagjait letartóztatták, de ECJOB—1-nek gond nélkül sikerült visszavásárolni a szabadságukat. A vezetőn kívül a

csoportban senki sem tudja, hogy az akció az USA nagykövetségének égisze alatt folyik.

A csoportot falfestésre is használják — ez Ecuador másik fő propagandaeszköze. Rendszerint kora reggel dolgoznak, festik a kirendeltség által rendelt jelszavakat, vagy átfestik a kommunisták és szimpatizáns csoportok jelszavait. Nagyon kell figyelniük arra, hogy elkerüljék a találkozást az ellenséges falfestőkkel, akik gyakran azért róják az utcákat, hogy megkeressék a nem kommunistákat, akik rendre elrontják az ő munkájukat. John Bacon ebben a műveletben is részt vesz.

ECACTOR. Az antikommunista politikai akciók közül a legfontosabb kirendeltségi művelet a konzervatív párt és a keresztény-szocialista mozgalom kiválasztott vezetőinek támogatása és irányítása. A művelet kezdetben a Ponce-kormány magas szintű beépített ügynökétől, Renato Perez Drouet-től (* *) indult, aki Ponce elnöksége idején a kormányzat főtitkára volt — azóta visszatért quitói utazási irodájának vezetéséhez. Perezen keresztül a kirendeltség finanszírozza a Kereszténységszocialista Mozgalom antikommunista propagandáját és politikai akcióit, amelyeknek egyébként Perez az egyik vezetője is.

Az 1960-as választási kampány előtt Perez azt javasolta Nolandnak, hogy támogasson egy fiatal mérnököt, Aurelio Davila Cajast (* *) (ECACTOR—1-et) — aki meg is nyerte Noland tetszését. Davila fokozta tevékenységét a konzervatív pártban, és a kirendeltség anyagi támogatásával júniusban képviselőházi tagnak választották — a távoli és ritkán lakott amazonasi tartományban, Nagóban. Davila ma ifjú vezetőként mint üstökös emelkedik a konzervatív pártban, és jó a kapcsolata a katolikus egyházzal is, amelyet a párt politikailag képvisel. Kimondottan és aktívan antikommunista; Noland szerint felvilágosult eszméket képvisel a társadalmi reform terén. A kirendeltség most abban segíti őt, hogy létrehozza saját politikai szervezetét, amely bekapcsolódhatna a katolikus egyetem diákjainak mozgalmaiba is. Noland és Davila Perez közvetítésével érintkezik, miként az adományokat is ő juttatja el. Sürgős esetben az üzenet és a pénz Barbara Svegle (* *), a kirendeltségi gépírónő segítségével jut el Davilához, akivel egy házban lakik.

Noland szintén Renato Perez segítségével ismerte meg — s később be is szervezte — Carlos Arizaga Toralt (* *), ECACTOR—2-t, aki Cuencában, Ecuador harmadik legnagyobb városában a konzervatív párt fontos vezető egyénisége. Rajta keresztül finanszírozta Noland a konzervatív párt jelöltjeit, köztük az ügynök fiát, Carlos Arizaga Vegát (* *), ECACTOR—3-at,

akit beválasztottak az azuayi körzet tanácsába — ennek a fővárosa Cuenca. Az ECACTOR-műveletnek ezzel a csoportjával meglehetősen nehéz a kapcsolattartás; rendszerint Noland utazik Cuencába a találkozókra, bár alkalmanként a főügynök is feljöhet Quitóba. A program anyagi ereje jelenleg antikommunista propagandára, a cuencai egyetem diákpolitikájára és a konzervatív párt ifjúsági csoportjainak helyi utcai akcióira megy.

Nemrégiben újabb ügynököt szerveztek be Ecuador negyedik legnagyobb városában, Ambatóban, amely szintén hegyvidéki tartományi székhely. Jorge Gortaire (* *), ECACTOR—4, nyugdíjas ezredes, az Amerika-közi Védelmi Tanácsnál teljesített szolgálata után nemrégiben tért vissza Washingtonból. Gortaire neve szerepel azon a listán, amely a tisztogatáskor készült, és Ponce támogatóit tartalmazza — 1956-ban ugyanis a hadsereg képviseletében kinevezett szenátor lett. Mandátumát ugyan csak részben töltötte le, mert Ponce az Amerika-közi Védelmi Tanácsba delegálta. Washingtonban a CIA-központ egy tisztje foglalkozott vele, akinek az volt a dolga, hogy a Védelmi Tanács küldöttei közül kiválassza a lehetséges ügynökanyagot. Az ő Gortaire-ről szóló jelentéseit továbbították aztán Quitóba, a kirendeltséghez. Noland felvette vele a kapcsolatot, az ecuadori osztály megkezdte a lenyomozását, abból a célból, hogy antikommunista akciókban és propagandában használják Ambatóban. Helyzeténél fogva különösen fontos ügynök, mert Ambato polgármestere egy forradalmi szocialista, aki erőteljesen támogatja a szélsőbaloldali elemek beszivárgását a városi elöljárósági gépezetbe. Gortaire-nek kiváló perspektívája van, lehet, hogy ő lesz a hadügyminiszter, ha Ponce-ot a legközelebbi szavazáskor újra megválasztják. Addig is jelentéseket tesz a katonai parancsokkal kapcsolatos esetleges olyan szóbeszédekről, amelyek elégedetlenségre utalnak.

ECOPTIC. A szocialisták, mint már említettem, két riválisra oszlanak: az Ecuadori Szociáldemokrata Pártra (PSE) és a Forradalmi Szocialista Pártra (PSR). Noland az egyetemi sportegyesületben végzett munkája során — az egyik legjobb ecuadori profi focicsapatot támogatja — találkozott Manuel Naranjóval (* *), ECOPTIC—1-gyel, a PSE fő vezetőjével. A beszervezés után Noland anyagi támogatásával júniusban a képviselőház tagjává választották Naranjót — aki kitűnő közgazdász egyébként —, Pichincha (Quito) tartomány képviseletében. A folyamatos anyagi támogatás célja — akárcsak más ügynökök esetében —, hogy Naranjo személyes politikai szerveze-

tet alakítson ki, és a kívánatos irányba befolyásolja pártját olyan kérdésekben, mint például a kommunizmus és Castro, valamint a PSR-rel szembeni harc.

ECBLOOM. A quitói kirendeltség munkájának talán a leggyengébb pontja a szakszervezeti művelet, bár e téren is figyelemre méltó lehetőség rejlik olyan politikai akcióügynökökben, mint Aurelio Davila és Manuel Naranjo. Mivel Velasco változatlanul nagy hatást gyakorol a munkásosztályra és a szegényekre, Noland folytatja a velascista mozgalom egyik régi ügynökének, Jose Baquero de la Callénak (* *) a támogatását. Baquerónak elnöki ambíciói vannak, egyébként a velascista mozgalom jobbszárnyához tartozik, amely szorosan kapcsolódik a katolikus egyházi hierarchiához. Jelenleg ő Velasco munkaügyi és népjóléti minisztere, és Noland azt reméli, hogy segítségével megerősödnek a nem kommunista szakszervezetek. Szoros egyházi kapcsolata még le is szűkíti tevékenységének körét az egyház által ellenőrzött Katolikus Munkásközpontra (CEDOC), amely viszonylag kicsi, iparosorientált szervezet. Noland havi fizetést ad Baquerónak, és külön összeget politikai szervezete céljaira, valamint a velascista politikát, illetve a kormányt érintő információkra.

ECORT. A diákműveleteket legnagyobb részben a guayaquili bázis vezeti. A quitói kirendeltség irányítja és finanszírozza viszont a legfontosabb ecuadori antikommunista diákújságot, a *Voz Universitariát* (* *). Ennek a műveletnek az ügynöke Wilson Almeida (* *), ECORT—1, az újság szerkesztője. Almeida ennek a kiadványnak liberális orientációt ad, mert a katolikus diákmozgalmat a kereszténytyszocialista párt részéről Renato Perez, a konzervatívoktól Aurelio Davila támogatja. Az ECORT-újság fő feladata a kubai forradalom és az egyetemi diákok egyesületébe való kommunista beszivárgás elleni propaganda.

A guayaquili bázis fő műveletei a következők: FI-CI műveletek

ECHINOCARUS. Az Ecuadori Kommunista Párton (PCE) belüli szakadás jelei — a forradalom vagy a békés úton kivívott szocializmus kérdésében — egyre nyilvánvalóbbak. A PCE-vezetés Pedro Saad főtitkár köré tömörül, aki a hosszú harc, a tömegek fokozatos felkészítése mellett foglal állást, míg a tengerparti vezetők — Rafael Echeverria Flores (a pichinchai tartomá-

nyi bizottság vezetője) köré csoportosulva — a gerillaharcok és a terrorizmus mielőbbi megkezdésére hajlanak. Így nemcsak az ország, hanem maguk a kommunisták is megoszlanak a hegyvidék és tengerpart mentén — a guayaguili bázis feladata pedig a Saad-csoport megfigyelése.

A bázis legjobb beépített ügynöke ECHINOCARUS—1 (* *), aki valamivel a sejtszint fölé épült be, de elég messze a Saad-féle végrehajtó bizottság titkaitól. A guayaquili bázis reméli, hogy talál egy igazán első osztályú beépülő ügynököt, vagy hogy sikerül végrehajtania egy gyümölcsöző műszaki beépülést a jelenleg is folyó célpont-tanulmányozás alapján.

ECLAT. A quitói ECJACK vizsgálati és megfigyelőcsoport guayaquili megfelelője az ECLAT-művelet. Ez a csoport öt ügynökből áll, akik hozzáférnek a kormány személyi és rendőrségi aktáihoz. A csoportot egy volt katonatiszt vezeti, aki jelenti azokat az információkat is, amelyeket volt kollégái közt, a tengerparti katonai garnizonokban szed föl. Akárcsak Quitóban, a guayaquili vizsgálati csoport is naprakészen vezeti a LYNX-listát a legfontosabb baloldali személyekről.

ECAXLE. A politikai hírszerzés nagy részét a bázison Al Reed (* *) végzi, aki — bár amerikai állampolgár — élete nagy részét Guayaquilben töltötte. Örökölt itt egy családi üzletet, ami ugyan elég rosszul megy, de legalább szoros kapcsolatot tart fenn a legkülönbözőbb üzletemberekkel, szakmai és politikai vezetőkkel.

A guayaquili PP-műveletek

ECCALICO. Ami a bázis gyöngesége információgyűjtés terén, azért kárpótolnak szakszervezeti és diákműveletei. Az ECCALICO az a szakszervezeti művelet, amelynek során a bázis szervezetet hozott létre azzal a céllal, hogy megakadályozza Pedro Saad megválasztását a tengerparti szakszervezeteket képviselő kinevezett szenátor posztjára, még az év elején. Ugyanez a szervezet a magja egy új tengerparti szakszervezeti konföderációnak, amelyet nemsokára beindítanak.

A művelet legfontosabb ügynöke Emilio Estrada Icaza (* *), az ország egyik legnagyobb bankjának vezérigazgatója. A főbb alügynökök: Adalberto Miranda Giron (* *), a Guayas tartományi alkalmazottak szövetségének vezetője, egyúttal a bázis jelöltje, aki kiütötte Saadot; és Victor Contreras Zuniga

(* *), guayaquili antikommunista szakszervezeti vezető. Estradán keresztül a bázis finanszírozta Miranda választási kampányát, melynek lényege új, antikommunista szakszervezetek alakítása és bejegyeztetése volt a tengerparti tartományokban, főleg Guayasban (Guayaquil). A választás olyan pontrendszer alapján folyt le, amely a szakszervezeti tagok számától függ. Noha a műveleten keresztül újonnan bejegyzett szervezetek valójában csak különböző cégek társadalmi klubjai — amelyeket rendszerint a vezetés hozott létre — Estrada hathatós és diszkrét támogatásának eredményeként a CTE és más, kommunisták által befolyásolt szakszervezetek tiltakozását a választási bíróság elutasította. Ugyanakkor közvetlenül a választások előtt a választási bíróság — helyt adva az ECCALICO-ügynökök tiltakozásának — diszkvalifikált legalább tizenöt Saadot támogató szervezetet. Így történt, hogy a mérleg nyelve Miranda javára billent, őt választották meg. Blair Moffet (* *), a guayaquili bázis vezetője ezért a műveletért dicséretet kapott a központtól — hisz' eredményeképp a PCE főtitkárát megfosztották szenátusi mandátumától, amelyet már a negyvenes évek óta tartott.

A bázis terve most az, hogy folytatja új tengerparti szakszervezeti szövetség létrehozásának munkálatait; ugyanazokat a szervezeteket, ügynököket és fedőmechanizmust alkalmazva, mint a választások idején. A CIA programjait és az ORIT szakszervezeti képviselőjét szintén felhasználják, akárcsak a választásoknál, bár ezek egyébként nincsenek közvetlen kapcsolatban a bázissal. A szakszervezeti műveletek hosszú távú stratégiája nyilvánvalóan az, hogy gyengítsék a kommunista és forradalmi szocialista vezetésű CTE-t, és ugyanakkor a kirendeltség és a bázis által ellenőrzött demokratikus szakszervezeti formációt hozzanak létre.

ECLOSE. A FEUE (Ecuadori Egyetemi Hallgatók Föderációja) választásainak ellenőrzését a guayaquili bázis végzi. Alberto Alarcon (* *), ECLOSE útján, aki üzletember és aktív a liberális pártban. Az öt ecuadori egyetem minden évben más-más időpontban megújítja a tisztségviselőit. Évente konvenciót tartanak abból az alkalomból, hogy a FEUE országos vezetősége átteszi székhelyét az egyik egyetemről a másikra. Alarcon ezeken a választási konvenciókon ügynökcsoportokat működtet, amelyek megfelelő antikommunista propagandával és elegendő pénzzel vannak felfegyverkezve ahhoz, hogy szavazatokat vásároljanak, s eltérítsék a hangulatot a kommunista és szimpatizáns jelöltektől. Ezzel a művelettel a FEUE országos ellenőrzésétől éveken át távol tartották a kommunistákat, noha befolyásuk még min-

dig erős ezen a szinten is, és számos helyi FEUE-csoportban. Mindazonáltal, azok az erőfeszítések, amelyek arra irányultak, hogy elszakítsák a FEUE-t a prágai Nemzetközi Diákszövetségtől — és egyúttal átirányítsák a CIA által ellenőrzött leydeni COSEC-be —, mindeddig sikertelenek maradtak.

WASHINGTON D. C. — 1960. NOVEMBER

Feszültség és válsághangulat uralkodik Quitóban a kubaiak elleni legfontosabb áttöréssel kapcsolatban. Októberben a kubai nagykövetség kommunista sofőrje egy közvetítőn keresztül felajánlotta szolgálatait az amerikai nagykövetségnek, és a kirendeltség azonnal felvette vele a kapcsolatot. Motivációja pusztán anyagi, de eddigi információi pontosak voltak. Befolyása természetesen korlátozott, de a kubai diplomatákról nagyon hasznos információkat adhat, amelyeket arra fogunk felhasználni, hogy néhányukat beszervezzük.

A probléma az, hogy az ügynök, ECALIBY—1 (* *) immár hetekkel ezelőtt elmulasztott egy találkozót, és nem jött el a későbbi alternatív találkozóra sem. Blair Moffet, a guayaquili bázis vezetője kezeli az ügyet, aki átmenetileg, az én megérkezésemig, Quitóba ment. Még a lakásán is kereste az ügynököt. Ott se tudott róla senki, mostanában nemigen látták. Moffet attól tart, hogy az ügynök bajba került, mert az ECJACK megfigyelőcsapat jelentése szerint a nagykövetségen sem jelentkezett. Moffet egy ideig mindenesetre óvatosan folytatja az alternatív találkozók helyszíneinek biztosítását egy esetleges kubai provokáció ellen.

A kirendeltség kampánya, hogy szakítást provokáljon Kuba és Ecuador diplomáciai kapcsolatában, elakadt, mert Manuel Araujo államminiszter a kubai forradalom lelkes híve; és egyik vezetője annak a Velasco-programnak, amely a Ponce-adminisztráció befeketítésére, és a kormány megtisztítására irányult. Araujo kampánya hatásos, legalábbis ahhoz eléggé, hogy defenzívába vonuljanak a mi konzervatív és kereszténydemokrata politikai akcióügynökeink, akikre a diplomáciai kapcsolat megszakításában számítunk. Szintén eredményes a hazafiságot a kormány támogatásával azonosító Araujo-kampány, melynek következtében növekszik a feszültség a riói döntés és a perui határkérdés ügyében.

A múlt hónapban például Araujo árulással vádolta a konzervatív ifjúsági szervezetet — amelyen keresztül Aurelio Davila végzi a kirendeltség politikai akcióprogramjait —, mert az fel-

szólította a konzervatív pártot, hogy hivatalosan is vonuljon ellenzékbe Velascóval szemben. Araujót ekkor a konzervatívok a képviselőházba citálták, hogy ott feleljen a hazaárulásra vonatkozó megjegyzésével kapcsolatos kérdésekre — vádaskodásával ugyanis megsértette az alkotmányt. Az ülés este tíztől másnap reggel ötig tartott. Araujo, felbátorodva kereszténvszocialistákat és konzervatívokat a karzatokról szidalmazó velascisták biztatásától, az ülést ismét arra használta föl, hogy kipellengérezze a Ponce-adminisztráció korrupcióit. Hazaárulással vádolta a negyvennyolc elbocsátott katonatisztet is. A karzatok Araujót éltető fülsiketítő üvöltözése miatt a konzervatívoknak, kereszténvszocialistáknak, liberális és szocialista képviselőknek — akik ki akarták kérdezni őt — el kellett hagyniuk a termet.

Araujo újabb hazaárulási vádja hatalmas hullámokat vert katonai körökben, és a hadügyminiszter, de még maga Velasco is cáfolta, hogy bármelyik tiszt hazaáruló lett volna.

Az október eleji események óta a velascisták a kormány támogatásával folytatták a hazafiasságot a kormány támogatásával azonosító kampányt a perui kérdésben. Október 18-án Guayaquilben, másnap pedig Quitóban ezrek vonultak az utcára, hogy tömegdemonstrációval támogassák Velascót és Araujót. Október 20-án pedig a FEUE szervezte meg az eddigi legnagyobb tüntetést Quito történetében. Diákok, kormányalkalmazottak és a legkülönfélébb foglalkozású emberek csatlakoztak a menethez és vettek részt a gyűlésen a quitói futballstadionban, ahol Velasco és mások a riói döntést támadták.

November elején Araujót ismét a kongresszus elé rendelték, hogy válaszoljon a feltett kérdésekre. Az utat a minisztériumból a kongresszusi palotába egy rozzant, öreg gebén tette meg, amelyről azt állította, hogy Ponce belügyminisztere (egy kereszténvszocialista, szoros kirendeltségi kollaboráns) adta el a rendőrségnek harmincezer sucre-ért — ez kétezerötszáz dollár. Elmondta, hogy az exminiszter a bátyjával adatta el a gebét, amelyet bebalzsamozva kellene kiállítani a múzeumban a Ponce-adminisztráció emlékműveként.

A minisztériumból a kongresszusi palotához vezető úton persze hatalmas tömeg csatlakozott hozzá. Ennek a százötven centinél is alacsonyabb, Van Dyke-szakállas, nyomorék embernek a színielőadása — ahogy gúny tárgyává tette a Ponce-ista elitet —, nos, emiatt oly hihetetlenül népszerű a szegény tömegek körében. A velascisták ismét megtöltötték a karzatokat, interpellációja alatt hangosan éltették Araujót és egyszerűen túlordibálták azokat a konzervatív és kereszténvszocialista törvényhozókat, akik kritizálni próbálták őt. Ugyanazon a napon a velascisták

egy csoportja megtámadta egy konzervatív diákcsapat tüntetését, és az Araujo és a kormány ellenőrzése alatt álló rendőrség előbb a diákokra tört, aztán meggyőzte a velascista csoportokat, hogy széledjenek szét.

A „lovasbemutatót" követő napon Araujo csaknem lebuktatta a mi ECJOB propagandaterjesztő csoportunkat. A csoport négy tagja éppen röplapokat osztogatott — a kommunisták és Castro ellen —, amikor véletlenül maga Araujo vette észre őket. Személyesen hajtotta végre a letartóztatást, azon a címen, hogy ügynökeink nyomdajel nélküli nyomtatványokat terjesztenek; az ECELDER-nyomda ugyanis elfelejtette rátenni fiktív nyomdajelei egyikét. A csoport vezetője ezúttal nem tudta visszavásárolni a letartóztatottak szabadságát, és Nolandnak kellett elmennie Aurelio Davilához, hogy képviselői tekintélyének felhasználásával szabadon bocsáttassa őket.

A kirendeltség kampányba kezdett Araujo félreállítására — de ez nagyon lassú folyamat lesz. Davila segítségével röplapot terjesztettek, amely a kubai forradalom támogatása miatt kommunistának nevezi Araujót, de velascista ügynökeink, Baquero munkaügyi miniszter és Varea, a szenátus alelnöke mégsem tudták Velascónak Araujóba vetett bizalmát megrendíteni. A kampány nehéz, mert szükségszerűen összekapcsolódik Velascónak a konzervatívok és a keresztényszocialisták elleni politikai harcával, s így szinte megsemmisítik velascista ügynökeink Velasco elleni harcának eredményeit. A kampány során a jobboldali politikai ügynökök, például Davila révén ügyelnek rá, hogy Araujo kommunista voltára irányítsák a figyelmet, és Velascót magát semmiféle vád ne érje.

Néhány nappal ezelőtt azonban erőink „ezüstérmet" — második helyezést nyertek el, amikor a keresztényszocialisták lélegzetelállító ceremóniát szerveztek egy diák emlékére, akit Velasco előző kormányzása idején a rendőrök öltek meg, amikor berontottak egy sztrájkoló iskolába. A néma felvonulással egybekötve tervezett szertartást a megelőző napok során Araujo helyettese provokációnak minősítette, amely szerinte arra irányul, hogy szakadást idézzen elő a kormány és a katolikus diákok között. Amikor a menet az Independence Plazára (a Függetlenség terére), az elnöki palota elé érkezett, velascista csapatok botokkal és kövekkel támadtak a felvonulókra. A menetet kiszorították a térről, és a Függetlenségi Emlékműnél hagyott koszorújukat szétszaggatták. Aztán — immár a tér birtokában — vadul éltették a város más pontján tartott beszéde után palotájába visszatérő Velascót. Számos összecsapás volt még délután és este; velascista bandák járták az utcákat és rátámadtak a kereszténszocia-

lista menet elszórt maradványaira, amelyeknek egyébként a lovasrendőrség is a nyomába eredt. A kormány azonban az ellenséges demonstrációk elfojtására nyilvánvalóan szívesebben használja politikai támogatóit, mint rendőrséget, és ez a taktika — amelyet a kongresszusban is alkalmaznak — bizonyítja erejét most az utcákon is.

S ha mindez még nem volna elegendő a bajból, Araujo most eltávolította egyik szakszervezeti ügynökünket is: John Snydert (* *), a Távíró, Telefon és Postai Dolgozók Nemzetközi Szervezetének (PTTI) Amerika-közi képviselőjét, aki két éve szervezi az ecuadori kommunikációs dolgozókat. Araujo megvádolta őt azzal, hogy sztrájkot szervez közvetlenül az Amerika-közi konferencia előtt — az igazi ok azonban az volt, hogy a CTE kérte Snyder eltávolítását, aki túlságosan eredményesen dolgozott. Jose Baquero de la Calle, a mi munkaügyi miniszterünk nem tudott segíteni — egyszerűen nincs akkora súlya a szavának Velascónál, mint Araujónak.

Az Araujo elleni kampányt gátolja a perui határproblémák miatt támadt krízishangulat. Szeptemberben Velasco elküldte külügyminiszterét az ENSZ-közgyűlésre, aki ott ismét elítélte a riói döntést, mondván, hogy úgy írták alá, hogy közben perui csapatok tartották elfoglalva Ecuador területeit.

A miniszter hozzátette, hogy Ecuador felveti majd a kérdést az Amerika-közi konferencián. Peru válaszában a jótálló hatalmak összehívását kérte, és azzal fenyegetőzött, hogy nem vesz részt a konferencián. A jótálló hatalmak — köztük az amerikai küldöttség — októberben találkoztak Rio de Janeiróban, de nem hoztak nyilvánosságra közös nyilatkozatot. Ugyanakkor az ecuadori osztályon levő külügyminisztériumi dokumentumok arra engednek következtetni, hogy a jótállók ellene szavaztak annak, hogy Ecuador önhatalmúlag megtagadja a riói döntést — de aztán külön-külön találkoztak mindkét féllel, és megpróbálták rávenni őket a békés megegyezésre. December elején mindenesetre kiadnak majd egy közös nyilatkozatot, melyben elutasítják Velasco álláspontját. Ecuadorban erős reakció várható — Guayaquilben szeptemberben a mi konzulátusunkat és a peruit is kővel dobálták meg a riói egyezmény miatt.

A kirendeltség különböző helyekről kapott jelentései szerint Velasco a szovjetektől és a kubaiaktól fog támogatást kérni abban az esetben, ha a határprobléma ellene fordul. Ugyanakkor felmerült az a gyanú, hogy az oktatási miniszter fegyvervásárlásról folytatott tárgyalásokat közelmúltban tett csehszlovákiai látogatása során, bár utazásának hivatalos célja oktatási eszközök vásárlása volt az ecuadori iskolák számára.

Ecuadorban a kongresszusi ülésszak az alkotmány szerint augusztus 10-től október 7-ig tart, de további harmincnapos kiterjesztése lehetséges. Ebben az évben a kongresszus úgy döntött, hogy meghosszabbítja ülésszakát, bár a jobboldaliak és a velascisták közti harcokban nem született döntés semmilyen jelentős reformról, még az agrárreformról sem, ami Velasco kampányának egyik legfontosabb ígérete volt. A másik reformot pedig, a közigazgatásit, az állami szolgálati törvény eltörlése vetette vissza néhány évvel. Ennél is rosszabb, hogy a kongresszus, közvetlenül az ülésszak vége előtt, ötven százalékkal megemelte a saját fizetését, visszamenőleg az ülésszak kezdetétől. Az új összeg napi huszonöt dollárnak felel meg — s az ecuadori szintet figyelembe véve nagyvonalú emelésnek számít, hiszen a lakosság kétharmadának egy-egy családra jutó havi jövedelme tíz dollár.

Az utolsó két hétben, mielőtt külszolgálatra jelentkeztem volna, speciális tanfolyamot kellett végeznem a szakszervezeti műveletek témakörében. Noha a kurzus középfokú képzés volt műveleti tisztek számára, a WH Osztály oktató tisztje megnyugtatott, hogy csak azért kell mennem, hogy meglegyen a létszám, és a későbbiekben nem kell majd feltétlenül szakszervezeti műveletekkel foglalkoznom, pusztán azért, mert elvégeztem ezt a tanfolyamot.

Névlegesen a kurzust az oktatási hivatal, gyakorlatilag az IO/4 szervezte (Nemzetközi Műveletek Osztálya, négyes csoport, szakszervezeti műveletek). A tanfolyamon főként a nemzetközi osztály és a területi osztály műveleti tisztjei veszekedtek-vitatkoztak egymással azon, ki, miként használja a nemzetközi osztály — azaz Cord Meyer (* *) — által ellenőrzött szakszervezeti ügynököket. A WH Osztály tisztjei gyakorlatilag egybehangzóan kárhoztatták az ORIT-ot, amely a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségének regionális szervezete a nyugati féltekén. Azt mondták, hogy az ORIT reménytelenül hitelét vesztett és teljesen hatástalan szervezet, s képtelen arra, hogy a latin-amerikai nem kommunista munkás- és szakszervezeteket magához vonzza. George Meany (* *) és Serafino Romualdi (* *) azonban meggyőzte a Cég vezetőit, hogy az ORIT megmenthető, tehát a WH Osztálynak meg kell próbálni segíteni.

Nyomatékosan hangsúlyozták annak az előnyeit, hogy a nemzetközi szakmai titkárságokon dolgozó ügynököket használjuk, akik — legalábbis Latin-Amerikában — a Cég kizárólagos irányítása alatt állnak. Lloyd Haskins (* *), az Olajipari és Vegyi Dolgozók Nemzetközi Egyesületének végrehajtó titkára előadást tartott arról, hogy hogyan tud ő segíteni abban, hogy a latin-amerikai olajipari munkásokat beszervezze. A Mezőgazdasági Munkások Nemzetközi Egyesületének (IFPAAW) szintén ér-

dekes lehetőségei vannak Latin-Amerikában; ezt a szervezetet egy másik felderítő ügynökség segítségével alapították, és igen eredményes volt a második világháború után Malájföldön kirobbant kommunista felkelés elfojtásában. Mi Latin-Amerikában hasonlóképpen használjuk ezt a szervezetet a gerillamozgalmak parasztbázisának felszámolására, méghozzá oly módon, hogy támogatjuk az agrárreform és a szövetkezeti mozgalom mellett állást foglaló mezőgazdasági szervezeteket. A tanfolyam elsősorban azt hangsúlyozta, hogy a Cégnek szakszervezeti műveletei révén olyan szakszervezeteket kell létrehoznia a kevésbé fejlett országokban, amelyek gazdasági kérdésekre koncentrálnak, és távolmaradnak a politikától és az osztályharc ideológiájától. Ez az amerikai szakszervezetek „Gompers-hagyománya", amely — szegény országokban alkalmazva — emeli a béreket, s ezzel csökkenti azt a hatást, amelyet az alacsony bérekkel operáló országokból származó import az amerikai foglalkoztatás szintjére gyakorol.

A szakszervezeti műveleti kurzus után egy kéthetes orientációs tanfolyamra mentem a külügyminisztérium Külszolgálati Intézetébe. Noha az egész iszonyúan unalmas volt — és amúgy is csak a fedőállás miatt vettem rajta részt —, mégis elgondolkodtatott arról, milyen szerepet játszik a Cég az amerikai külpolitika latin-amerikai vonatkozásaiban. Úgy tűnik, két fő program van, amelyen a latin-amerikai kormányoknak munkálkodniuk kell: az első a gazdasági növekedés iparosítás útján, a második pedig gazdasági, társadalmi és adminisztratív reformok, amelyekkel a legdurvább igazságtalanságok eltüntethetők.

A gazdasági növekedéshez tőkére, technológiára és politikai stabilitásra van szükség. Az USA-kormányprogramok éppen ebben segítenek, különösen Nixon alelnök két évvel ezelőtti körutazása óta; az Amerika-közi Fejlesztési Bankot tavaly alapították, az Export-Import Bank finanszírozó tevékenységét kiterjesztették, a CIA műszaki fejlesztési segélyprogramjait szintén, és most Társadalmi Fejlődés Alapítványt hoztak létre, ötszázmillió dollár amerikai tőkével, egészségügyre, lakásépítésre és hasonló programokra. Kennedy Latin-Amerikáról tartott beszédeiből sokan azt a következtetést vonják le, hogy ezek a programok még inkább előtérbe kerülnek, ha ő lesz az elnök.

A CIA-műveleteknek döntő jelentősége van a gazdasági növekedést és a politikai stabilitást célzó programokban, főként a tőke elkerülhetetlen kimenekítése és a magánberuházások visszaesése miatt, ami mindig bekövetkezik, ha kommunista veszély fenyeget. A kubai forradalom az egész féltekén felkavarta és felbátorította a bizonytalanság erőit — s a mi dolgunk ezt elhárítá-

ni. A CIA-műveletek azzal segítik elő a stabilitást, hogy segítséget nyújtanak a helyi kormányoknak biztonsági szolgálatuk kiépítésében — főleg a rendőrségnél, de a katonaságnál is —, és a szélsőbal mozgalmak leverésében. Dióhéjban: felépítjük a biztonsági erőket és elnyomjuk, gyengítjük, elpusztítjuk a szélsőbalt. E programok révén időt adunk a baráti kormánynak ahhoz, hogy valóra váltsa reformjait, amelyek csökkentik a kommunizmus táptalajának tekinthető igazságtalanságokat.

A kubai forradalom egyértelműen a szélsőbalé, s a külügyminisztérium meg az amerikai üzletemberek attól félnek, hogy Kuba megkísérli „exportálni" forradalmát a körzet más országaiba is — amely első lépésként persze a tulajdon kisajátításával járna. Az Egyesült Államok legfőbb célja tehát Latin-Amerikában az, hogy Kubát kizárja a kontinensről. Quitóban — a parancsok szerint — mindent meg kell tennünk azért, hogy Ecuador és Kuba diplomáciai és gazdasági kapcsolatai megszakadjanak, és gyengítenünk kell az ottani kommunista pártot is — kerül, amibe kerül.

Janet és én heteken át mindenféle oltásokat kaptunk, azt hiszem, az összes ismert betegség ellen; ő most külszolgálati protokolltanfolyamra jár, hogy megtanulja, mi a dolga egy diplomatafeleségnek. Bob Weatherwax rengeteget mesélt nekünk az ottani lakáshelyzetről és az életről — kissé fantasztikusan hangzik. Hozott egy karácsonyi bevásárlólistát a Noland családtól, s mi majd minden ajándékukat feladjuk a mi csomagjainkkal. Már nemsokára.

Ma mentem be utoljára az osztályra, mielőtt indulok. A RID-csoporthoz kellett mennem az álnevemért — azért a titkos névért, amelyet az elkövetkező harminc évben használni fogok minden belső Cég-iraton: levelezésen, sürgönyön, táviraton, jelentésen, bármin, amit aláírok. Ez lesz az a név, amelyen engem ismernek majd; ez lesz a különböző javaslatokon, személyzeti iratokon. Aláírtam a papírokat, az igazi nevemmel ismerve el, hogy CIA-alkalmazásomban a hivatalosan adott álnevet használom majd. Aztán ránéztem a névre — hogyan is lehetnék én vesztes JEREMY S. HODAPP-pal?

QUITO, ECUADOR — 1960. DECEMBER 6.

Végre itt vagyunk. Döcögő DC—7-es gépünknek több mint tíz órába telt, hogy Quitóba érjen; megálltunk Panamában és Calibanis — Janet és én szerencsére az első osztályon utaztunk, hála a kormányszervek nagyvonalúságának, amely engedélyezi ezt a luxust ilyen hosszú út esetén. Mögöttünk ült Galo Plaza, a ré-

gebbi ecuadori elnök, a liberális párt vezetője, aki Velascóval szemben alulmaradt az idén. Érdekes lett volna beszélgetni vele, de attól tartottam, túl merésznek tűnik a dolog.

Tiszta, napsütéses időben értünk Quitóba, a gép ablakán át hófödte vulkánokat és zöld völgyeket láttunk, amelyek hosszan elnyúltak a hegyek oldalán. Mindenki hallott már az Andokról — de személyesen látni ezt a gyönyörű vidéket — magával ragadó élmény.

A quitói repülőtéren — egészen modern épület, most építették az Amerika-közi konferenciára — Blair Moffet várt bennünket, s ideadta a nagykövetségi tájékoztatót, amely főleg az egészségügyi veszélyeket sorolja föl. Aztán elvitt egy kis hotelba, egy lakónegyedben, egyetlen háztömbnyire a mi nagykövetségünktől. Később, kellemes meglepetésünkre, maga Noland jött üdvözölni bennünket; jegyeket hozott az aznap délutáni bikaviadalra, ahová ő is eljön a feleségével és néhány barátjával.

Ma tartják Quito legnagyobb évi fesztiválját: annak az évfordulóját ünneplik, hogy a város felszabadult a spanyol elnyomás alól. Néhány napja már tartanak az ünnepségek, bikaviadalokkal, parádékkal, állatbemutatókkal. Elég izgalmas volt, a zene meg az „olék" felkavaróak, de ha Paco Camino tényleg a világ egyik legjobb torreádora, kíváncsi vagyok, milyenek lehetnek a többiek, hiszen ő valósággal lemészárolta a bikát.

Utána egy partira mentünk Nolandékkal, ahhoz a családhoz, amely a quitói mozihálózatot tartja a kezében. Úgy tűnt, mintha mindenki vérrokona, de legalábbis sógora lett volna a másiknak — s a vendégek között volt Jorge Acosta (* *), Velasco unokaöccse, aki a kirendeltség legjobb barátja a kormányban. Ő irányítja a Nemzeti Tervtanácsot — nem valami nagy hatalommal járó állás, de mint a Velasco család kedvence, nincs messze a döntéshozatali folyamatoktól. Épp mostanában javasolta Acosta, hogy Weatherwax, a közbiztonsági fedőállásban dolgozó munkatársunk nyugodtan visszatérhet az országba, semmilyen veszély nem fenyegeti.

Erősödött a politikai nyomás a múlt héten. December elsején a quitói költségvetési kormányzat — amely liberális párti ellenőrzés alatt áll — megkezdte új ülésszakát. Komoly összeütközések voltak a liberális és a velascista tömegek közt, és amikor Araujo rendőrsége közbeavatkozott, az első könnygázbombát a liberális polgármester kapta.

Holnap a jótálló hatalmak kibocsátják közös nyilatkozatukat, melyben elutasítják Velasco álláspontját a riói döntésre vonatkozóan. Noland egyáltalán nem reméli, hogy a kinyilatkoztatást itt nyugodtan fogják fogadni.

QUITO — 1960. DECEMBER 8.

Azt mondják, időbe telik, míg az ember megszokja ezt a háromezer méteres tengerszint feletti magasságot. A levegő ritka, és szokatlanul álmos vagyok, de egyikünk sem tapasztalta még azt a rettenetes fejfájást, amit néhányan jósoltak. Az éjszakák hűvösek, és nappal is nagy a különbség napon és árnyékban; de mivel nagy a szárazság, az emberek gyapjúruhákat hordanak még a meleg napokon is. Eddig Quitóban a legszebbnek a rengeteg virágot találtam: mintha tavasz lenne — bár valaki azt mondta, hogy itt csak két évszak van, az esős és a száraz, és a virágok egész évben nyílnak. Amint időnk lesz, ellátogatunk a várostól északra levő emlékműhöz, ahol az Egyenlítő áthalad. Mindössze fél óra kocsival, és úgy lehet fényképezni, hogy az ember egyik lábával az északi, másikkal a déli féltekén áll.

Noland azt mondja, szeretné, ha átvenném a műveleteket Blair Moffettől, hogy ő visszatérhessen Washingtonba. De Blair azt mondja, nem tér vissza addig, míg meg nem tudja, mi történt a kubai nagykövetség sofőrjével.

A riói egyezményről kiadott állásfoglalás durva arculcsapása volt minden újabb tömegmegmozdulásnak, és a Velasco hatalomra jutása óta dédelgetett új reményeknek. Hatalmas tömegtüntetést szerveznek holnapra a Függetlenség terén.

QUITO — 1960. DECEMBER 9.

Az érzelmek túláradtak. Ma, quitói tartózkodásom negyedik napján átéltem ittlétem alatt az első tömegtámadást az amerikai nagykövetség ellen. Későn hagytam el a szállodát, és az igazgató már figyelmeztetett, hogy a lázadók kővel dobálják a nagykövetséget. Amikor odaértem, egy kis csoport kiáltozott az épület előtt, de én a hátsó bejáraton mentem be, és ekkor vettem észre, hogy rengeteg ablak betörött a korábbi támadások alatt.

Egész nap csörögtek a kirendeltség telefonjai, az ügynökök sorra adták jelentéseiket az URJE által vezetett lázadók mozgásáról, akik többször is újra rátámadtak a nagykövetségre. Araujo távol tartotta a rendőrséget, tehát a tömeg szinte teljesen kénye-kedve szerint cselekedhetett. A kirendeltség ablakából figyeltem, a legfelső emeletről. Kedvenc jelszavuk, miközben a köveket hajigálták, ez volt: „Kuba, Oroszország, Ecuador". Az Ecuadori—Észak-amerikai Kulturális Intézetet, amelyet az USIS és a perui nagykövetség tart fenn, szintén megtámadták, akárcsak guayaquili konzulátusunkat.

Miközben a nagykövetséget támadták, Quitóban szinte teljesen leállt az autóbusz-közlekedés, a buszok a város északi részében gyülekeztek, majd az Independence Plaza felé karavánban haladva fölvették útközben az utcákon a tömegeket. A téren ezrek tolongtak, mire a beszédek elkezdődtek, amelyekben ismét a riói egyezményt támadták, többek közt maga Velasco és külügyminisztere. Araujo a maga részéről a szovjetekkel való diplomáciai kapcsolatról beszélt, mintha arra lenne szüksége Ecuadornak az igazság kivívásához. A tömeg jelszavakat üvöltött a jótálló hatalmak és az OAS (Amerikai Államok Szervezete) ellen. Később a külügyminiszter bejelentette, hogy rövidesen két cseh diplomata érkezik az országba, hogy megnyissák a cseh képviseletet.

QUITO — 1960. DECEMBER 14.

A nagykövetség elleni támadások folytatódnak, de most már enyhébbek és szórványosak. A rendőri védelmet is megerősítették, sőt néhány katonai egységet is ide vezényeltek. A higgadtabb, józanabb kormányalkalmazottak, mint például Acosta, arra kényszerítették Araujót, hogy a rendőri védelmet rendelje vissza a nagykövetséghez. A zendülések átterjedtek más városokra is, ahol a kétnemzetiségű kulturális központokat támadták meg. Több tömegdemonstrációt is tartottak, a legnagyobbat tegnap „Igazságmenet" néven, ami újra ezreket vonzott az Independence Plazára. Változatlanul az URJE a legnagyobb erő a támadások mögött, noha a meneteket és demonstrációkat több más szervezet is támogatja, főként hazafias motivációk alapján.

Két fontos szakszervezet alakult mostanában, de pillanatnyilag csak az egyik a miénk. Guayaquilben az ECCALICO-ügynökök, akik Miranda kampányát vezetik a PCE főtitkára, a szakszervezeti szenátor Saad ellen, konvenciót tartottak december 9. és 11. között, és ezen megalapították az Ecuadori Tengerparti Szakszervezetek Regionális Konföderációját (* *) (CROCLE), mint a CTE elleni harc állandó bázisát a guayasi körzetben. Mindkét fő akcióügynök, Victor Contreras (* *) és Enrique Amador (* *) benne vannak a végrehajtó bizottságban, s Contreras az elnök. Az ORIT-képviselő nagyon segítőkész volt, különösen abban, hogy önkéntelenül „lefedezte" ügynökeinket. Most az a terv, hogy a CROCLE-t építsék be az ORIT-ICFTU struktúrába, a guayaquili bázis által támogatott jelenlegi ecuadori tagszervezet, a kicsi és hatástalan guayasi Munkások Konföderációja (COG) helyett.

Quitóban az USOM szakszervezeti részlege, melynek fő feladata, hogy tanfolyamokat tartson a szabad szakszervezetekről szerte az országban, megtette az első lépést egy nem kommunista, országos szakszervezeti konföderáció megszervezése felé. Ennek a hónapnak az első hetében vezetésükkel megalapították az Ecuadori Szabad Szakszervezetek Koordináló Bizottságát. Ez a bizottság nemsokára tartományi koordináló bizottságokat hoz majd létre, amelyek azután megalakítják a helyi szervezeteket. Ezután majd megalakul az országos központ. A kirendeltség úgy tervezi, egyelőre hagyja, hogy az USOM irányítsa ezeket az első lépéseket, és később, amikor a kirendeltség új helyettes vezetője megérkezik, valószínűleg beszállunk majd az országos konföderáció létrehozásába. Jelenleg a legtöbb, amit tehetünk: Miranda bejuttatása a szenátusba, és a CROCLE megalakítása.

Bill Doherty (* *), aki egy másik IO osztályhoz tartozó nemzetközi szakszervezeti ügynökhálózat, a PTTI (* *) Amerikaközi képviselője, néhány napja ide érkezett, hogy részleteket tudjon meg John Snyder leváltásáról. Szeretne folyamatos PTTI- támogatást biztosítani a kommunikációs dolgozók szervezetének, a FENETEL-nek (* *) a szervezésben, oktatásban és lakásügyekben, de Araujo ellenséges hozzáállása mit sem változott. Noland nem szívesen fedi fel Dohertyvel való kapcsolatunkat Baquero de la Calle munkaügyi miniszter előtt, de még ha megpróbálná is, Baquero valószínűleg akkor sem tudná kijátszani Araujót.

A guayaquili diákműveletek is nagy sikert hoztak. Ebben a hónapban tartották Porteviejóban a FEUE országos kongresszusát, és az Alberto Alarcon (* *) által vezetett ECLOSE-erők végül régen áhított győzelmet arattak. A kongresszus a különböző FEUE-alapszervezetek vezetőségválasztásának új módszerét fogadta el. Mostantól a választás közvetlen, kötelező és egységes lesz, szemben az eddigi rendszerrel, amely valamelyes előnyt biztosított a kommunistáknak és egyéb baloldali kisebbségeknek. Az országos vezetőség székhelye ebben az évben Quito lesz, ahol a FEUE igencsak visszafogott, mérsékelt kezekben van.

Találkoztam Bernbaum nagykövettel — ő néhány héttel előttem érkezett ide, és ez az első nagyköveti posztja. Karrierdiplomata és nem valami színes ember. Noland azt mondja, hogy semmit nem tud a tevékenységünkről, még a politikai akcióműveleteinkről sem, és nem is akar tudni róluk. Ma a nagykövet meglátogatta Velascót Kennedy egy üzenetével, és a látogatást kihasználva egyúttal bejelentette, hogy az illetékes amerikai szervek kölcsönöket hagytak jóvá bizonyos közmunkákra és fej-

lesztési programokra. A bejelentés nyilvánosságra hozatala várhatóan csillapítja majd az USA-ellenességet.

Újságcikkek állítása szerint több kormány kéri az Amerika-közi konferencia elhalasztását vagy helyének megváltoztatását, részben a tüntetések miatt; a kubai sajtó és rádió pedig azt javasolja Ecuadornak, hogy kövesse őt, s lépjen ki az Amerika-közi szervezetből.

QUITO — 1960. DECEMBER 15.

Aurelio Davila (**), az ECACTOR-program egyik legfontosabb politikai akcióügynöke fontos és ügyes győzelmet aratott ma. Egy olyan tömegtüntetést irányított, amely Velasco politikáját támogatta a riói döntés kérdésében, és a dolog visszaütött Araujóra. A különböző katolikus iskolák és a katolikus egyetem diákjai az Independence Plazára vonultak, ahol kommunistaellenes jelszavakat kiabáltak. Velasco is jelen volt, és mikor a hadügyminiszter beszélni kezdett, az ellentüntetők egy kis csoportja a „Kuba, Oroszország, Ecuador" jelszót kiabálta, amelyet azonnal túlharsogott a diáktömeg „le a kommunizmussal" jelszava.

Araujo, aki szintén az emelvényen állt, lement, hogy csatlakozzon az ellentüntetőkhöz. Csaknem azonnal zendülés robbant ki, Velascónak kellett megragadnia a mikrofont, hogy lecsillapítsa a tömegeket. A beszédek folytatódtak, Velascóé is, bár az elnököt nyilvánvalóan idegesítette, hogy Araujo megzavarta ezt az őt támogató, nagy tömegdemonstrációt.

A bíboros, Davila és más konzervatív párti vezetők ösztönzésére ma pásztorlevelet tett közzé. A bíboros, akinek befolyása legalább akkora, mint bármelyik politikusé — beleértve Velascót is —, arra figyelmeztet, hogy a vallást és a szülőföldet súlyos és azonnali veszély fenyegeti a kommunizmus részéről; s hozzáfűzte, hogy Ecuadornak nem szabad a határkérdések megoldását sürgetve Kuba és Oroszország felé közelednie.

Ma éjjel újabb demonstrációt tartottak Velasco perui politikájának támogatására, de ezt egy baloldali, Népi Forradalmi Liberális Párt nevű szervezet kezdeményezte, amely a liberális párt fiataljai közül verbuválódott, de sok velascista is tagja. Felszólalt Aruajo, és Gonzalo Villalba, a CTE alelnöke és a kommunista párt egyik quitói vezetője is. A Szovjetunióval való diplomáciai és kereskedelmi kapcsolat felvételéről beszéltek, miközben az Egyesült Államokat és a konzervatívokat ostorozták.

QUITO — 1960. DECEMBER 16.

Araujónak vége! Késő délután az elnöki palotában bejelentették, hogy elfogadták Araujo lemondását; de mi már napközben kaptuk a jelentéseket, hogy Velasco végleg megszabadul tőle. Néhány hete erőteljes propagandát folytatunk ellene, és tegnapi viselkedése a tüntetésen, úgy látszik, eldöntötte a kérdést. A külügyminiszter, aki az Egyesült Államok jó barátja, szintén támogatta Araujo leváltását, és Araujo szenvedélyes azonosulása a szélsőbaloldallal végül is csekély manőverezési lehetőséget hagyott számára.

Amióta lemondását bejelentették, utcai tüntetések, összecsapások törtek ki támogatói — főleg az URJE köre — és az Araujo-ellenes velascisták között. Jelenleg a város déli része könnygázban úszik, de ügynökeinktől azt hallottuk, hogy a tüntetők végül szétszéledtek.

QUITO — 1960. DECEMBER 22.

A perui kérdés miatti tüntetések továbbra is folytatódnak, de mostanra elvesztették USA-ellenes színezetüket. Tulajdonképpen egy másik kampány lépett a helyébe, amellyel a katolikus csoportok a bíborost támogatják a pásztorlevél utáni támadások ellenében — ez utóbbit a forradalmi szocialisták szakszervezeti szenátora szervezte. Aurelio Davila vezeti az ECACTOR-program alapján finanszírozott kampányt, amelynek keretében olyan katolikus szervezetek leveleit és aláírásait teszi közzé az újságokban, mint a CEDOC, a szakszervezeti konföderáció és a Nemzeti Katolikus Tanács, amelynek Davila az elnöke.

A kampány ma egy tüntetésen csúcsponthoz érkezett; ezrek meneteltek az esőben Quito utcáin Kuba, Oroszország és kommunizmus elleni jelszavakat kiabálva. A fő szónok maga a bíboros volt, aki beszédében megismételte pásztorlevele legfontosabb részét, a kommunizmus azonnali fenyegetését. Majdnem kilencvenéves már, de igazán hatásos szónok.

Átvettem első műveleteimet, és találkoztam első hús-vér ügynökeimmel — végre valódi titkosszolgálati tiszt vagyok.

Az első művelet, amelyet átvettem, az ECJACK, a megfigyelő- és vizsgálati csoport, amelyet Paredes alezredes vezet. Néhány nappal ezelőtt Blair elvitt hozzá, és az ő révén a kubai nagykövetség közeléből figyelhetem, vajon van-e valami nyoma az eltűnt sofőrnek. Ezzel a művelettel együtt átvettem a titkosírásos levelezést is a kubai ügynökökkel, és mindjárt javasol-

tam a központnak, hogy tetemes időt takaríthatnánk meg, ha ideküldenének valakit, aki megtanítana a levelek írására és kezelésére. Ilyenformán küldhetnénk távírón az üzeneteket, és megtakaríthatnánk azt az időt, amit az SW-levelek kezelésére most fordítunk. Néhány napon belül Noland bemutat Francine Jacome-nak (* *), aki a fedőleveleket írja.

Blair átadta nekem az ECFONE-műveletet is. A főügynököt, Oswaldo Chiribogát kinevezték Ecuador hollandiai ügyvivőjének, és a továbbiakban a hágai kirendeltség fogja őt használni. Találnunk kellett valakit Basantes, a kommunista pártba beépült ügynök mellé, és Noland Velasco orvosát, dr. Ovalle-t (* *) választotta, az eddig használt fedőmechanizmus fenntartásával. Dr. Ovalle telefonon jelentkezik majd, ha Basantes jelentést tesz neki, én pedig elmegyek a rendelőjébe. A művelet jelentősége megnőtt, amikor októberben Basantest beválasztották a pichinchai körzeti bizottságba. Tekintettel a PCE tengerparti és hegyvidéki vezetése közti növekvő nézeteltérésekre, ez egyenértékű tisztség azzal, mintha a helyi végrehajtó bizottságban lenne benne.

Úgy tűnik, a kirendeltség az utóbbi napokban egy Télapó-műveletet indított. Noland házában az összes feleség és a kisegítő személyzet bonbonokat, kartonszám cigarettát, szivart, üvegszám whiskyt, konyakot, pezsgőt és bort csomagol — és golflabdák tucatjait. Ezek „műveleti" karácsonyi ajándékok ügynököknek és „kapcsolatoknak" — barátoknak, akik végül hasznos ügynökökké válhatnak.

A CIA-kirendeltségek legtöbb tisztjétől elvárják, hogy a lehető legtágabb körben személyes kapcsolatokat építsen ki helyi vezetőkkel — akár oktatási, üzleti, különféle szakmai vagy politikai területről. A WH Osztály külügyminisztériumi fedése megkönnyíti a „kapcsolatok" fenntartását, míg a kirendeltség szórakozásra, klubéletre, ajándékokra és a háztartási költségek kiegészítésére fordítható anyagi fedezete jelentős előnyt biztosít számunkra külügyminisztériumi kollégáinkkal szemben.

Nolandnak kétségtelenül óriási sikere van az ecuadoriaknál. Úgy tűnik, mindenkit ismer a városban, aki számít. Régebben egyetemi futballsztár és edző volt, vonzó személyiség, rengeteg energiával. Felesége országos golfbajnok, és a WAC volt kapitánya. Ketten együtt ők a legeredményesebb pár a nagykövetségen, és ünnepli őket a helyi közösség. Ezeket a „kapcsolatokat" főképp Noland politikai és sportélete, illetve mindkettőjük quitói tenisz és golfklubbeli nagyon aktív szerepe révén építették ki.

QUITO — 1960. DECEMBER 30.

Aligha kétséges, hogy elhalasztják az Amerika-közi konferenciát. Peru megmakacsolta magát, s nem vesz részt, mert Ecuadornak szándékában áll felvetni a Protokoll kérdését; Venezuela és a Dominikai Köztársaság még mindig válságban van Trujillónak Betancourt elleni merényletkísérlete miatt; és az USA—kubai kapcsolatok még mindig rosszabbra fordultak. Mindannyian tudjuk, hogy invázió lesz, de addig biztosan nem, amíg Kennedy átveszi a hatalmat.

Nem segítette a konferencia kilátásait az sem, hogy Peru ma megszakította kapcsolatát Kubával. A szakítás részben annak demonstrálása, hogy nagyra értékelik azt a szerepet, amelyet az Egyesült Államok játszott a Protokoll jótállóinak októberi döntésében, részben pedig a limai kirendeltség novemberi műveletének eredménye. A művelet során egy kubai disszidensekből szervezett kommandó rajtaütött Lima kubai nagykövetségén, és dokumentumokat zsákmányolt. A limai kirendeltség a valódi dokumentumok közé csempészett néhányat, amelyeket a TSD hamisított, többek között egy feltételezett listát azokról a személyekről Peruban, akik összesen körülbelül tizenötezer dollárt kaptak havonta a kubai nagykövetségtől.

Egy másik hamis dokumentum a Limában lévő kubai nagykövetség egy nemlétező kampányára vonatkozott, amely az ecuadoriak álláspontját támogatja a Riói Protokoll ügyében. Mivel nem túl sok perui hitt a dokumentumok valódiságában, a limai kirendeltségnek nagy nehézségei voltak a sajtónyilvánosságot illetően. De néhány nappal ezelőtt egy konzervatív képviselő a perui törvényhozásban jegyzőkönyvbe vetette azokat, és végül tegnap felbukkantak a limai sajtóban. Noha a kubaiak tiltakoztak, azt állítván, hogy a dokumentumok hamisak, Lima kubai nagykövetségének egyik újkeletű disszidense — aki jelen volt a rajtaütésnél és most a Cégnek dolgozik —, „megerősítette", hogy a TSD dokumentumai valódiak. A konzervatív perui kormány ezek után a dokumentumokat ürügyül használva szakította meg kapcsolatát Kubával. Mi is megpróbálkozhatnánk valami hasonlóval, bár Velasco valószínűleg nem cselekedne. Ő kubai támogatást szeretne Peru ellen a Protokoll kérdésében, ha meg tudja szerezni.

Megoldódott a kubai nagykövetség sofőrjének eltűnése. Azzal próbálta önnön fontosságát bizonyítani a nagykövetség kertészének, hogy elmondta neki: nekünk dolgozik. A kertész pedig megmondta az egyik kubainak, mire a sofőrt kirúgták. Megré-

múlt és elrejtőzött vidéken — meg van győződve arról, hogy a kubaiak megpróbálják megölni.

Tegnap bejött a nagykövetségre, és Blair találkozott vele. Szó sem lehet a művelet megmentéséről, de Blair adott neki egy szerény összeget, amivel visszajut a faluba, és segít magán egy ideig. Noland igazán dühös Blairre, mert szerinte nem vett magának elég fáradságot arra, hogy kitanítsa az ügynököt a megfelelő biztosításra. Kár — én ugyanis reméltem, hogy ezt a műveletet is megkaphatom. Blair most visszatér Washingtonba.

QUITO — 1961. JANUÁR 4.

Most aztán biztosan elhalasztják az Amerika-közi konferenciát, hiszen az USA megszakította kapcsolatait Kubával. Minden távirat és levél, amit eddig a havannai kirendeltségre küldtünk, mostantól a miami JMWAVE-kirendeltségre megy. Gondolom, a konferenciára addig nem kerül sor, amíg a disszidensek JMARC inváziója le nem zajlik. Ha viszont a kubai forradalom megsemmisítése után kerül rá sor, ez alaposan megváltoztatja majd az itteni biztonsági helyzetet. Például nem kell majd aggódnunk a kubai nagykövetség URJE-re irányuló támogatása miatt, és mindezek a majdani tiltakozók és agitátorok nem lesznek olyan lelkesek.

Most érkezett két cseh diplomata, hogy képviseletet nyissanak. A központban csak egyikükről vannak nyomok, ő feltehetően hírszerző. A központ kívánságára szorosan figyeljük majd — olyan ügynökök révén, mint az Oldsmobile-kereskedő Otto Kladensky — annak jeleit, hogy melyik épületet szeretnék megvenni vagy kibérelni. Mielőtt 1957-ben kiutasították őket, a kódszobájukat lehallgattuk, és a központ azt akarja, hogy ismét megpróbáljuk.

Weatherwax, a közbiztonsági tisztünk visszatért, és reméljük, hogy munkája révén most felélénkül majd az információgyűjtés a vidéki területeken — jelenleg majdnem semmi. Csempészakciók nehezítik a helyzetet. Néhány terület — különösen Quitótól északra a kolumbiai határig — a csempészforgalomból él, és a vidéki biztonsági erők, ha ugyan nincsenek maguk is lefizetve, gyakran kisebbfajta háborúkat viselnek ellenük. A vidéki biztonsági erők gyengesége gyakorlatilag felhívás a gerillaakciókra, ezért reméljük, hogy a Közbiztonsági Misszión keresztül megerősítjük őket, és egyidejűleg némi vidéki információra is szert teszünk.

QUITO — 1961. JANUÁR 29.

Ma van a Riói Protokoll aláírásának évordulója — azt hittük, hogy lesz majd néhány támadás a nagykövetség ellen. Erőszakra azonban csak az ecuadoriak között került sor. Guayaquilben a külügyminiszter beszédet mondott a határproblémákról, és utána árulóként hurrogták és fütyülték ki a guayaquili egyetemhez tartó menetben. Araujo és URJE-beli barátai elszántan dolgoznak a miniszter leváltása érdekében, mert ő volt az egyik fő erő Araujo kibuktatása mögött, és emellett jó barátja az Egyesült Államoknak. Az ellene folyó kampány arra épül, hogy tagja volt annak az ecuadori küldöttségnek, amely aláírta a Protokollt 1942-ben.

Átvettem az ECSTACY levélátvizsgálást John Bacontól. Ő régi és időigényes módszert alkalmazott, én viszont kértem, hogy jöjjön ide egy TSD-fotótechnikus, alaposan nézze át és hozza rendbe a kirendeltség fotólaboratóriumát, ahol a leveleket kezelnem kell. Mára ő is, és az SW-technikusok is befejezték a munkát. A laboratórium mintha új lenne. Minden működik, és az elkövetkező hetekben a technikus további új felszereléseket küld majd. Az SW-technikus pedig azért is jött, hogy megtanítson a Kubában lévő ügynököknek menő s a tőlük érkező üzenetek írására és előhívására, s hagyott itt utánpótlást előhívóból és tintatablettákból is. Mostantól a miami bázis táviratban küldi nekem a továbbítandó üzeneteket, és én is táviratban közlöm velük a hozzám érkező üzeneteket, ha előhívtam.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 1.

Hamarosan újabb válságot robbanthat ki az, hogy Velasco oly nehezen tűri az ellenzéket. Két nappal ezelőtt az Országos Orvos Egyesület kongresszusának nyitóünnepségén mérges szóváltásba keveredett a liberális quitói polgármesterrel. Aztán tegnap, egy új műtrágyagyár felavatásán, ahol mindketten jelen voltak, a velascisták kifütyülték és fujjolták a polgármestert, és paradicsomot hajigáltak hozzá, arra kényszerítve őt, hogy elhagyja az ünnepséget. Tegnap éjjel mind Velasco, mind a polgármester hívei utcai demonstrációkat tartottak, és az államminiszter megfenyegette mindazokat, akik zavarják a közrendet — persze, nem a velascistákról van szó.

Ma az államminiszter admininsztratív ürüggyel bezáratott egy quitói rádióállomást (mert nem újította meg időben a működési engedélyét), egy olyan műsort követően, amelyben a hallgatókat

arra biztatták, hogy telefonáljanak s vegyenek részt a műsorban, a polgármester iránti támogatásukat kifejezve. Maga a miniszter hívta fel a stúdiót az adás ideje latt, és az állomásra vonatkozó fenyegetéseit a műsor részeként leadták. Később bezárta az állomást. További velascista utcai tüntetések ma éjjel.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 8.

Komoly felkelés tört ki egy nagy *haciendán,* Chimborazo tartományban, tőlünk délre. Körülbelül kétezer indián fordult a hacienda tulajdonosa és a helyi hatóságok ellen. Három rendőr megsebesült, kirendelték a hadsereget, két indiánt megöltek, és több mint hatvanat letartóztattak. Az indiánok vezetői a CTE Campesino Bizottságának szervezői voltak, és a forradalmi szocialista kinevezett szakszervezeti szenátor (szintén egy PCE-vezető) kampányt kezdett az indiánok kiszabadításáért.

Az indiánok panaszai eléggé jogosak — gyakran bánnak velük rosszul ezeken a rettenetes birtokokon. Itt a tulajdonos tavaly óta nem fizetett nekik, és nem tartotta számon a napi munkájukat. A CTE követeli, hogy folytassanak vizsgálatot a letartóztatott indiánokkal szembeni állítólagos kegyetlenkedések ügyében is, továbbá, hogy ismerjék el a bérekkel, lakással és iskolával kapcsolatos követeléseiket.

Többen mondták nekem, hogy ez az a típusú incidens, amelytől megfagy a vér az itteni földbirtokosok ereiben. Ha csak egyszer is kicsúszik a kézből egy ilyen felkelés és elterjed az országban, aligha lehet megjósolni, hol ér véget. Talán épp az elnöki palotában.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 15.

Az új kirendeltségvezető-helyettes, Gil Saudade (* *) a hónap elején megérkezett. Átveszi a szakszervezeti és diákműveleteket, de Bacon megtartja az ECURGE tömegkommunikációs műveletet. Saudade és én szorosan együtt dolgozunk azon, hogy ügynököket készítsünk fel a Nemzeti Szuverenitás, Gazdasági Egyenjogúság és Béke jegyében rendezendő latin-amerikai konferenciára, amelyet március első hetében tartanak Mexico Cityben.

Gil ügynökei ifjabb Yuan Yepez del Pozo (* *), ECLURE-2, és Antonio Ulloa Coppiano (* *), ECLURE-3. Mielőtt Gil megérkezett, Noland fejlesztési stádiumban lévő kap-

csolatként kezelte őket, s anyagilag besegített abba is, hogy átvegyék a Népi Forradalmi Liberális Pártot (PLPR * *). Ez a párt jelentékeny számú követőt vonz Velasco fiatal támogatói közül, és reméljük, hogy fel tudjuk használni arra, hogy ezeket a radikálisokat eltérítsük Kuba támogatásától és az USA-ellenességtől. Araujo támogatói azok közé tartoznak, akikről a leginkább reméljük, hogy sikerül idecsábítani. Gil biztos abban, hogy a párt megtartja majd baloldali karakterét, és kemény ellenzékiségét a hagyományos ecuadori politikai pártokkal szemben. A dolgot valójában kézben tartó ügynök az idősebb Juan Yepez del Pozo (* *), aki író, és egyben az Ecuadori Társadalomtudományi Intézet igazgatója. Magasabb politikai ambíciói vannak — és a párt fő tanácsadója.

A mexicói konferenciát a korábbi mexicói elnök, a baloldali Lazaro Cardenas rendezi, és a kubai forradalom támogatására irányuló propagandaakciónak szánja. Mivel a kommunisták és a baloldaliak az egész féltekéről jelen lesznek, a központ hónapokkal ezelőtt felkérte a kirendeltségeket, hogy tegyenek javaslatot ügynökökre, akik részt vehetnek a konferencián, információgyűjtés céljából.

Gil ügynökein kívül elküldjük Atahualpa Basantest (* *), az egyik legjobb PCE beépült ügynökünket. Mind a központ, mind a Mexico City-i kirendeltség örömmel fogadja, hogy ott lesz, én pedig írásban küldtem el neki a követelményeket dr. Ovalle-on keresztül. Ha lehetséges, megpróbál meghívást szerezni Kubába, miután a konferencia véget ér.

Propangandaműveleteink jelentős Kuba-ellenes kommentáranyagot segítettek elő. A középponti téma a nemzetközi kommunizmus behatolásának veszélye Kubán keresztül a nyugati féltekére — de nemrégiben különleges történetek helyezték éles megvilágításba Manuel de Marona (* *) és Jose Miro Cardona (* *) kubai disszidensvezetők nyilatkozatait. A kubai felforgató tevékenységről keringő vészjósló vádak közt volt egy beszámoló a Miamiban lévő kubaiaktól, mely szerint Castro fegyvereket küldött a gerilláknak Kolumbiába és Ecuadorba, hogy Peru ellen használják — ez a sztori eredetileg a bogotai *El Tiempo*ban bukkant fel, majd megismételték a quitói *El Comercio*ban. Egy másik, havannai történet szerint Castro erőfeszítéseinek — hogy behatoljon Dél-Amerikába — középpontja főként Ecuador és Brazília. Ugyanez a változat azzal is megvádolja Castrót, hogy kétszázezer dollárral járul hozzá a Mexico City-i konferenciához.

Araujo azzal segítette propagandaműveleteinket, hogy megjelent a kubai televízióban, és megígérte, hogy Ecuador népe és

kormánya támogatja a kubai forradalmat. Itt erős visszhangja támadt a dolognak, és mind Velasco, mind pedig a külügyminiszter nyilatkozatokat adott ki, melyben visszautasítja Araujo nagylelkűségét.

Gustavo Salgado (**), a közismert kolumnista helyezi el ezeknek az anyagoknak a többségét számunkra. Elintézte azt is, hogy nyilvánosságot kapjon a Limában lévő kubai nagykövetség ellen intézett tavaly novemberi támadás. Nemrégiben a kommandó vezetőjét meginterjúvolta az *Agencia Orbe Latinoamericano* hírügynökség, amely a chilei, santiagói kirendeltség egész féltekére kiterjedő propagandaműveletének eszköze. Az illető elmondta, hogy a rajtaütés során zsákmányolt többi dokumentum (azon kívül, amely a Limában lévő kubai nagykövetség által fizetett peruiak névsorát tartalmazta) felfedte, hogy Kuba bizonyos peruiakat és ecuadoriakat arra használt fel, hogy fegyveres konfliktust szítsanak a két ország közt; s ez viszont hangulatilag előkészítene egy kommunista felkelést Peruban. Salgado mai cikkében felelevenítette a hátteret és az interjút, és követelte azon ecuadoriak nevének közzétételét, akik részt vettek ebben a kubai kalandban. Araujo nyilván első lenne ezen a listán. Ezek az „egyéb dokumentumok" természetesen szintén a Cég termékei.

A kampány célja a közvélemény előkészítése, hogy később, amikor a kubai invázió bekövetkezik, visszafogottabb legyen a visszhangja. Más latin-amerikai kirendeltségek is ezt teszik, de itt mi összeköthetjük ezt a propagandát a határvitába való kubai beavatkozással is.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 18.

Velasco erősen reagál a külügyminiszter lemondatására irányuló baloldali kampányra, és néhány jelentés azt sugallja, hogy ez lehet negyedik periódusa végének a kezdete.

Tegnap reggel a külügyminiszter elkísért egy kiváló kolumbiai jogászt a központi egyetemre, ahová meghívták beszédet tartani (a nemzetközi jog szakembere és egyik előterjesztője a Riói Protokoll eltörlésére irányuló ecuadori tézisnek). Amikor megérkeznek, néhány száz diák gúnyolni kezdte a külügyminisztert, és paradicsomot dobált hozzá. Jó néhány el is találta, de végül menedékre talált az épületben, és a kolumbiai megtartotta beszédét. Velasco dühös volt, mert — noha a külügyminisztert támadták meg — a botrány megzavarta az ő propagandakampányát, amelyben a kolumbiait Peru ellen akarta felhasználni.

Ma letartóztattak öt URJE-tagot, akik részt vettek az incidensben, s ez újabb tiltakozásáradathoz vezetett. A CTE elítélte a letartóztatásokat, és követelte a PCE indián szervezőjének, Carlos Rodrigueznek a szabadon bocsátását is, aki Riobambában van börtönben a közelmúltbeli chimborazói indánfelkelés miatt. A forradalmi szocialisták amiatt tiltakoztak, hogy a letartóztatottak közül hárman ifjúsági szervezetük tagjai. A FEUE is tiltakozik, mert az öt letartóztatott egyetemista. Egyúttal követelik mind a külügyminiszter, mind az államminiszter lemondását, ez utóbbiét a diákok törvénytelen letartóztatása és a rádióállomás február 1-i bezárása miatt.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 20.

Ez a nagy erőszak napja volt. Tegnap az államminiszter elrendelte az öt diák szabadon bocsátását, de ők nem voltak hajlandók elhagyni a börtönt. Habeas corpus-kihallgatást követelnek (a. m. „A test legyen a tiéd!"; 1679-es angol törvény, melynek értelmében bírói elfogatóparancs nélkül senkit sem szabad személyes szabadságától megfosztani — a *ford.*), amelyet a quitói polgármester előtt kell megtartani, és fel lehetne használni Velasco zavarba hozására, és a miniszter lemondásának kierőszakolására. Ma a kora reggeli órákban a diákokat egyenként rendőrségi autókba tuszkolták, és a város különböző pontjaira vitték, majd kirakták őket a kocsikból.

A jogi és filozófiai kar az URJE-tagok vezetésével meghatározatlan időre sztrájkba kezdett ma reggel, az államminiszter és a külügyminiszter távozását követelve.

A sztrájkbizottságot támogatja a quitói FEUE-vezérkar, amely az egész egyetemet negyvennyolc órás sztrájkra hívta fel, és az egyetemi tanács — élén a rektorral — tiltakozást nyújtott be a kormány ellen.

Miután a sztrájkot meghirdették, főleg az állami monopóliumok és a vámhatóságok állami alkalmazottai közül verbuválódott velascista tömeg gyűlt össze a filozófiai kar belvárosi székhelyén. Rövid szópárbaj után a tömeg kővel kezdte dobálni a sztrájkoló egyetemistákat, hogy bekényszerítse őket az épületbe. A délelőtt nagy részében a kar épülete körüli utcákat ellenőrizték, és borzalmas kegyetlenséggel fenyegették a diákokat.

Az egyetemi kormányzat és a diákok különleges bizottságot alakítottak, hogy az felkeresse az államminisztert, és rendőrségi védelmet kérjen a sztrájkoló diákoknak a fenyegető tömeg ellen. A miniszter pusztán annyit közölt, hogy a kormány nem lép fel

a sztrájkolók ellen, nyitva hagyva a rendőrségi védelem kérdését.

Délután öt óra körül a tömeg ismét összeverődött, ezúttal az Independence Plazán, Velascót éltető és a diákokat elítélő jelszavakat kiáltozott. Onnan az államminisztérium épülete elé vonultak, ahol a miniszter az erkélyről mondott beszédet, azt állítván, hogy törvényesen cselekedett, amikor letartóztatta azt az öt diákot, akik paradicsomot dobáltak a külügyminiszterhez, de alighogy meghirdették a sztrájkot, elengedték őket.

Megfigyelőcsoportom Paredes ezredes vezetésével a belvárosban cirkál, amióta reggel megkezdődött a sztrájk. Paredes továbbította nekünk jelentéseiket a tömeg mozgásáról, és jelezte, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a diákokat meglincselik. Elküldtük távírón a jelentéseket a központba, de Noland egyelőre nem bocsátkozik jóslásokba arra vonatkozóan, vajon Velasco kitart-e — szerinte némi vérontásnak kell történnie ahhoz, hogy a hadsereg nyugtalankodni kezdjen.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 21.

A mai akciók központja Guayaquil volt. A FEUE és az URJE által szervezett utcai demonstrációt a polgármester irányította velascista tömegek támadták meg (Quitótól eltérően Guayaquilben ugyanis a polgármester Velasco erős támogatója). A tüntetők többször is arra kényszerültek, hogy a guayaquili egyetem épületeiben keressenek menedéket, amikor lövéseket adtak le a tömegből. A rendőrség végül könnygázzal oszlatta fel az összecsapást, és az egyetemi hatóságok a kormánynál tiltakoztak, védelmet kérve a diákok számára.

Estére a guayaquili diákok egy másik tömegtüntetést szerveztek, és újra megtámadták őket a valescisták. A felvonulók végül visszatértek az egyetemre, és ki más lett volna a fő szónok, mint Araujo! Ma tért vissza Kubából, és a diákok a vállukon vitték a szállodából az egyetemre. Beszédében elragadtatottan dicsérte a kubaiakat, és újabb, Patrice Lumumba meggyilkolása ellen tiltakozó havannai tüntetésekről számolt be.

Manuel Naranjo (* *), Noland ügynöke — mérsékelt, szocialista párti képviselő — rávette pártját, hogy közzétegyen egy nyilatkozatot, amelyben bírálja az URJE-t a diáksztrájkban és a külügyminiszter elleni paradicsomdobálásban betöltött szerepe miatt. Wilson Almeida (* *), a mi fő diákújságunk, a *Voz Universitaria* szerkesztője szintén közzétett egy nyilatkozatot az

URJE ellen és a külügyminiszter mellett. A velascista szakmai szakszervezetek pedig az államminiszter mellett nyilatkoztak.

A mai legfőbb propagandatéma a kubai nagykövetségről származik; kiadtak egy szenzációs nyilatkozatot, melyben azt állítják, hogy a most következő szenthéten támadások fogják érni a körmeneteket, s a támadók azt fogják kiabálni, hogy „éljen Fidel, Kuba és Oroszország!". A támadásokért a kubai nagykövetséget fogják majd okolni. A nyilatkozatban a kubaiak tagadták azt az újabban elterjedt állítást is, mely szerint hatvan kubai jött Ecuadorba, hogy zavargásokat keltsen — s hozzáteszik, hogy az USA által fizetett ügynökök léptek be az országba Peru felől. A nyilatkozatban megpróbálták Araujo havannai televíziós megjegyzéseit az ecuadoriak és a kubaiak szolidaritásának kifejezéseként beállítani, mint ezt Velasco is többször kifejezte. A továbbiakban a nyilatkozat kifejti, hogy a quitói kubai fotókiállítás a forradalomról készült képeket mutatja be, és nem kommunista propaganda a célja, mint az a kiállítás jobboldali kritikusai legutóbb állították. Hozzáteszi, hogy a kiállítás rendezésében a kubai követségen kívül a CTE, az Országos Kulturális Intézet és a központi egyetem is részt vett. A nyilatkozat azzal a megállapítással zárul, hogy a legutóbbi provokációk arra irányulnak, hogy megzavarják Kuba és Ecuador jó kapcsolatát, és megakadályozzák a kubaiak részvételét az Amerika-közi konferencián. A nyilatkozat szerint az igazi bűnös az USA kormánya — amelyet segít Peru, mivel Kuba Ecuadort támogatja a Riói Protokoll kérdésében. A nyilatkozat Velasco dicséretével zárult.

Ahogy én látom, egy diplomáciai képviselet részéről ilyen nyilatkozat kiadása rendkívüli dolog. Egyebek között bizonyítja, hogy propagandánk a kubaiak elevenére tapint és Noland reméli, hogy ráveszi a politikai akcióügynököket — például Renato Perezt és Aurelio Davilát —, hogy vádolják meg Kubát az ecuadori politikába való beavatkozással.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 22.

Válaszul a tegnapi kubai sajtóközleményre, ma a mi nagykövetünk adott ki egy nyilatkozatot — amely a kirendeltségen valamennyiünket megmosolyogtatott. Azt mondta, hogy azok a bizonyos, Egyesült Államok által fizetett és kiképzett ügynökök, akik Ecuadorban vannak, műszaki szakemberek, akiket az ecuadori kormány hívott meg, hogy járuljanak hozzá munkájukkal a nép életszínvonalának emeléséhez. Hozzátette, hogy az Egyesült Államok támogatja a rend, stabilitás és fejlődés politikáját —

mint az a műszaki és gazdasági segítségi programjainkban is megnyilvánul —, és javasolta, hogy a kubai nagykövetség terjessze vádjait és megfelelő bizonyítékait az ecuadori kormány elé.

Havannában a kubai nagykövetség nyilatkozatát azonnal újraközölték, hogy az egész kontinensen elterjedjen. Arra helyezték a hangsúlyt, hogy az Egyesült Államok és Peru együttműködése része annak a tervnek, hogy elzárják Kubát Latin-Amerika többi részétől, és megakadályozzák részvételét az Amerika-közi konferencián. Ami az elszigetelést illeti, nem is lehettek volna pontosabbak, hiszen ez a központi témája a propagandairányításunknak.

Ma az eddigi legdurvább erőszak történt Guayaquilben. Az egyetem épületében sztrájkoló diákokat megtámadta a velascista diákok és állami alkalmazottak egy sokkal nagyobb létszámú csoportja, és erőszakkal kiűzték s sztrájkolókat. Nyolc embert szállítottak kórházba a délelőtt folyamán. Délután két bomba okozott komoly károkat a guayaquili kereskedelmi palotában — bár áldozatok nem voltak —, és a polgármester hivatalából azt jelentették, hogy az ablakon oda is bedobtak egy bombát, ami nem robbant fel. Azonnal megindult a polgármester melletti támogatásáradat — aki ma este bejelentette, hogy terroristák megpróbálták meggyilkolni. A guayaquili bázis szerint több ügynökük is azt hiszi, hogy a bombákat maga a polgármester helyezte el.

Rendőrségi ügynökeink által megerősített sajtójelentések szerint a kormányellenesség Cuencába is eljutott. Tegnap egy diákcsoport a tartományi kormányzó hivatala elé vonult és kérte az iskolának járó pénzt. Semmi közük nem volt az itteni vagy a guayaquili sztrájkolókhoz, de ezt a rendőrség nem tudta; lovasság támadt a menetre kardokkal, és több diákot megsebesítettek. Cuenca nagyon konzervatív város, ahol ez elkerülhetetlenül Velasco-ellenes reakciót keltett. Ma az egyetemisták támogató tüntetést tartottak a quitói és a guayaquili diákság mellett, és tiltakoztak a tegnapi rendőri ostobaság ellen. Csatlakoztak a két miniszter lemondását követelő felhíváshoz is.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 23.

Eredményre vezetnek az ECACTOR-program ügynökeinek — különösen Aurelio Davilának — az erőfeszítései, hogy a figyelmet a kommunizmusra és Kubára összpontosítsák. Ma a bíboros újabb pásztorlevelet bocsátott ki — ezúttal az egyházi hie-

rarchia összes érsekének, püspökének és plébánosának aláírásával. Davila már néhány hete afelé irányította a konzervatív párt vezetőit, hogy erre a levélre rávegyék a bíborost. A levél minden katolikust felszólít arra, hogy tegyen komoly és hatásos erőfeszítéseket az Ecuadort fenyegető kommunista veszély ellen, miközben a kommunistákat azzal vádolja, hogy a határproblémából a saját felforgató céljaikra próbálnak előnyt kovácsolni. A levél azt is felpanaszolja, hogy a határkérdésben az ecuadoriak gyengeségét a kommunista taktika okozza.

Ennél is fontosabb a konzervatív pártnak az a mai felhívása, hogy szakítsák meg a diplomáciai kapcsolatot Kubával. Ez az első hivatalos felszólítás egy hivatalos párttól, és részben a kubai nagykövetség két nappal ezelőtti nyilatkozatára épül.

Az új pásztorlevél és a szakításra irányuló felhívás leginkább úgy használja a hazafiasságot és a határkérdést, mint Velasco, csak finomabban, hogy diszkreditálja a szélsőbalt és a kubaiakat. Reméljük, sikerül majd olyan tömeges közhangulatot teremteni, különösen a katolikusok között, amely ellensúlyozza az URJE-t, Araujót, a CTE-t és a PCE-t — és persze a kubai nagykövetséget — azzal, hogy megosztó ereje révén gyengíti Velasco kampányát a Riói Protokoll ellen. Ez remélhetőleg megerősíti majd a külügyminiszter pozícióját, és magát Velascót is ebbe az irányba sodorja. Bár Velasco jobboldalellenes támadásai miatt akkora a gyűlölet, hogy ellenállhat, és ismét a mi ECACTOR-tömegeink ellen fordulhat. Ez esetben egyszerűen folytatjuk a kampányt, teljes propagandagépezetünk bevetésével, hogy elvegyük a hazafiasság zászlaját az ellenségtől a Protokoll kérdésében.

Ugyanezeken a politikai akcióügynökeinken keresztül egy antikommunista front létrehozásán dolgozunk, mely a Kubához fűződő kapcsolatok megszakítására koncentrál és arra, hogy leleplezze a szélsőbaloldali elemek beszivárgását az ecuadori kormányba. Jelenleg az aláírási kampány a végéhez közeledik, a front megalakulását néhány napon belül bejelentik.

John Bacon új programot indít Gustavo Salgado, fő tömegtájékoztatási ügynöke révén; „riadófelhívások" sorozata jelenik majd meg fizetett hirdetésként az újságokban, a kommunizmus, a kubaiak és mások ellen. Rövidke jegyzetekről van szó, és ha Bacon elég gyorsan írja őket, minden héten kétszer-háromszor megjelenhetnek. Az állítólagos védnök a nem létező ecuadori antikommunista front lesz, amely nem tévesztendő össze a politikai akció fronttal, ez ugyanis valódi szervezet lesz.

QUITO — 1961. FEBRUÁR 28.

Tegnap Országos Hazafias Nap volt, és hirtelen úgy tűnt, hogy a kormány szervezte Peru-ellenes tüntetésen az egész ország elfelejtkezett a belső gyűlölködésekről. A tüntetések élesen Peru-ellenesek voltak, mert az utóbbi napokban több ízben is olyan vádaskodások keltek szárnyra Limából, hogy Ecuador a határproblémában támogatást fogadott el Castrótól és általában a kommunistáktól. A vádakat a limai kirendeltség röptette fel, épp azért, hogy megakadályozzák az esetleges kubai támogatást, illetve azt, hogy az ecuadoriak elfogadják, ha netán mégis felajánlják.

Mára a dolgok rendeződtek. Egy kétoldalas újságcikkel — és vagy háromezer aláírással — beindult az ECACTOR finanszírozta antikommunista polgári frontunk. A nyilatkozat elején az aláírók — főleg a konzervatívok és keresztényszocialisták — leleplezik a kommunista beépülést a kormányba, a CTE-be és a FEUE-be, azzal együtt, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom Ecuadort választotta második célpontnak Kuba után arra, hogy hódítson Amerikában. A front célját úgy írják le, mint az ország védelme a kommunista felforgatás ellen, és elsődleges céljuk a kapcsolatok megszakítása Kubával.

Noha a front mögötti jobboldali erők politikai színezete közismert, Noland reméli, hogy a frontnak mégis nagyobb mozgástere lesz, mint a politikai pártoknak, hiszen mindössze egyetlen politikai kérdésre koncentrál: a kommunizmusra és Kubára. Mint ilyen, a front sokkal hatásosabb eszköz kell hogy legyen abban, hogy nyomást gyakoroljon Velascóra a Kubával való szakítás, továbbá az URJE, Araujo és a CTE meg a többiek megfékezése érdekében. Ez nem lesz olyan egyszerű — ma Velasco egy tartományi fővárosban tartott beszédében azt mondta, hogy Ecuadorban lehetetlen a kommunizmus. Ma — hetedikként Latin-Amerikában — Salvador is megszakította kapcsolatát Kubával.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 5.

A diáksztrájkok alábbhagytak, és úgy tűnik, Velasco egyelőre túlélte a zűröket, noha növekvő ellenzék veszi körül — különösen a szegényebb osztályok körében, akik annak idején rá szavaztak — az infláció és a kormány korrupciói miatt.

A kommunizmusra és Kubára irányuló propagandaműveleteink erősítik Velasco ellenzékét a jobboldaliak körében —

amennyiben ez egyáltalán lehetséges. Az ECACTOR- és ECURGE-programokból finanszírozva röpcédulák, kiadványok, deklarációk, falfestések áradatát jelentettük meg, főleg Salgado révén, és az Országos Védelmi Fronton keresztül. Bacon „riadófelhívásai" az *El Comercio*ban szintén beindultak.

Az Amerika-közi konferencia elhalasztásáról keringő újabb pletykák miatt a kormány több nyilatkozatban erősítette meg, hogy eltökélt szándéka a rend fenntartása a konferencia ideje alatt. Mindazonáltal csak március 1-én került sor az első letartóztatásokra Guayaquilben a február 22-i diáksztrájkolók elleni támadás miatt. A másodfokú bíróság cselekvésre kényszerítette az elsőfokút, és a letartóztatottakról kiderült, hogy a guayaquili polgármester egyik beosztottjától kapták a parancsot. A sztrájk során letartóztatott FEUE- és URJE-vezetőket szabadon engedték. Mindez persze nem segít a konferenciának.

Mexico Cityben ma megnyílt a nemzeti szuverenitásról, gazdasági egyenjogúságról és békéről szóló konferencia. Az öt ecuadori küldöttből három a mi ügynökünk; ha minden kirendeltségünkön ilyen rózsás volna a helyzet, végtelen lehetőségeink lennének. Egyelőre nem tudni, hogy Basantes, az én PCE beépült ügynököm megy-e Kubába.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 7.

A mexikói szovjet nagykövet Quitóba érkezett baráti látogatásra. Körülbelül három napig lesz itt, és tárgyalni fog egyebek között arról, hogy Ecuador banánt adjon el a szovjeteknek. Természetesen, készen áll programtervünk a látogatás megzavarására. Ez azzal kezdődött, hogy ma az Országos Védelmi Front egy nyilatkozatban szólít fel a kiutasítására. Egy másik bejelentés — ez Davila műve a katolikus egyetem ifjúsági szervezetében — azzal vádolja a Kremlt, hogy évente több millió dollárt költ arra, hogy beszivárogjon Latin-Amerikába, és ebből az Ecuador elleni költségvetés — propagandára, az agitátorok bérére, titkos futárokra és szabotázs-, robbantás- és fegyverszakértőkre — 250 721,05 dollár.

John Bacon „riadófelhívása" a látogatás ellen szól. Imígyen:

„Riadó, ecuadoriak, a kommunista agitátorok ellen! A hivatalos szovjet újság neve Pravda, a szó igazságot jelent — ez pedig jelenkorunk történelmének egyik kiugró szarkazmusa.

Ha letépjük a maszkot e komédia színészeiről, kiderül, hogy az igazság nem igazság, hanem eltorzított, rágalmazássá ferdített igazság. Hát ez Oroszország és ez a kommunizmus. És ez most

Kuba és ez a fidelizmus. A nagy nemzetközi csalás tanítványai, akik egyben mesterei a megtévesztésnek és felforgatásnak, megpróbálják bevezetni módszereiket Ecuadorban is, hasonlókat ahhoz, amelyeket az ő diktatúrájuk alkalmaz. Először is, a hivatalos ügynökök Pilátusként mossák kezeiket, hogy kibújjanak a felelősség alól, noha az első terrorista bombák másutt robbannak. Riadó, ecuadoriak, van olyan barátság, amely megbecstelenít bennünket."

Bacon azonban problémába ütközött az ecuadori Antikommunista Frontnak tulajdonított „riadófelhívás" kampányával. Ma reggel meglepve olvasta, hogy ezen a néven valódi szervezetet alapítottak. Ma bocsátották ki első kiadványukat, melynek témája: „A vallásért, a hazánkért az életünket adjuk". A csoport jelképe egy kondorkeselyű, amint hatalmas karmaival egy sarlót és egy kalapácsot marcangol.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 10.

Hat antikommunista szervezettől — köztük az Országos Védelmi Fronttól is — megtagadták az engedélyt, hogy a szovjet nagykövet elleni utcai demonstrációkat tartson. Másnap éjjel Davila néhány emberét a Hotel Quitóhoz küldte, és ott kisebb zavargást rendeztek. A szovjet delegáció rendőrségi védelme jelentős, és eddig nem történt semmi komolyabb.

A szovjet nagykövet találkozott a külügyminiszterrel, az oktatási miniszterrel, s Velasco elnökkel is, és bejelentették, hogy hamarosan ecuadori kereskedelmi küldöttség látogat a Szovjetunióba. A kormány banánt, panamakalapot és fát akar eladni, cserébe mezőgazdasági és útépítő gépekért. A túlzott rendőrségi felügyelet — amihez még lovasság is tartozik, amikor a nagykövet tartományi templomokat és egyéb turistalátványosságokat látogat — a mi propagandakampányunkat segíti.

Ma a Védelmi Front gyűlést tartott egy színházban, ahol Velascót támadták a kommunizmus iránti engedékeny politikája miatt, különösen azért, mert változatlanul részrehajló Araujo iránt. Támadták az infláció és a megnövelt reprezentációs és lakásépítési juttatások miatt, amelyeket a kabinet tagjainak ad. A gyűlés után a résztvevőket velascisták és URJE-tagok támadták meg az utcán, és „Éljen Araujo"-t kiáltoztak. Kővel dobálták a nagykövetségünk által fenntartott kétnemzetiségű kulturális központot, és belőttek egy kereszténységocialista vezető otthonába.

Ha a Velascóval szembeni ellenzék Kuba és a kommunizmus

miatt súlyosbodik — hát még sokkal erősebb a gazdaságpolitika miatt. Az elmúlt három napban a Pénzügyi Tanács megváltoztatta azt a pénzügyi és gazdaságpolitikát, amely Velasco hatalomra kerülésekor kezdődött, nagyrészt a hegyvidéki Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Ipari Tanács növekvő ellenállása miatt.

A probléma a hegyvidéki és tengermelléki gazdaság versengéséből fakad, és abból, hogy Velasco a pénzügyi politika irányítását a guayaquili velascisták kezébe tette. Közvetlenül a választás után ezek az emberek kampányt kezdtek a Pénzügyi Tanács és a központi bank régi vezetése ellen, amely Ponce alatt pénzügyi szigorral és a külkereskedelmi egyensúly helyreállításával végigvitte a stabilizációs politikát. A hegyvidéki velascista vezetők azt állították, hogy ez a fajta politika megfojtja a gazdasági fejlődést, és a pénzkészlet növelését javasolták. Amikor Velasco átvette a hatalmat, ez a csoport kapta meg a kormány legfontosabb pénzügyi pozíciót — közte a Gazdasági és Fejlesztési Minisztériumokat —, és végül a Pénzügyi Tanács és a központi bank vezetője lemondott, és ezeket a posztokat is ugyanez a guayaquili pénzügyi kör vette át.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 11.

A Mexico City-i békekonferencia véget ért, és a Mexico City-i kirendeltségtől megérkezett a távirat, hogy Basantesnek sikerült meghívást kapnia Kubába. Legalább két-három hétig lesz ott, és amikor visszatér Mexico Citybe, a miami kirendeltség egy tisztje kikérdezi majd. A Mexico City-i kirendeltség nagyon elégedett volt ügynökeink munkájával a konferencián. Amely egyébként az előre látható határozatokat fogadta el: a kubai forradalom támogatását; a Monroe-doktrína újraélesztését célzó minden szerződés eltörlését; tiltakozott az Egyesült Államok latin-amerikai katonai, műszaki és gazdasági jelenléte ellen, a nehézipar és a külföldi cégek államosítását követelte; kulturális és diplomáciai kapcsolatok létesítését a szovjet táborral és a kommunista Kínával; Panamát támogatta a Panama-csatornáért folytatott harcban.

Mivel a legtöbb fontos látogató Quitóban a Hotel Quitóban lakik, javasoltam Nolandnak, hogy jobban szemmel tarthatnánk őket, ha előnyünkre fordítanánk a tényt, hogy a szállodát egy amerikai társaság menedzseli, és lehallgatókat szerelnénk föl a szobákban. Javasoltam, hogy szerezhetnénk néhányat a hotel lámpái közül, elküldenénk a központba, ahol beszerelnék az adókat, amelyeket más szobákból kísérhetnénk figyelemmel. Az

amerikai igazgató révén (akit mindannyian ismerünk) elérhetnénk, hogy ezeket a lámpákat mindig oda tegyék, ahová az általunk fontosnak ítélt vendég érkezik.

Nolandnak tetszett az ötlet, és szerez majd két lámpát Otto Kladensky segítségével, aki szobát bérel ott a Reinaldo Vareával (* *) (a szenátus alelnökével) fenntartott kapcsolat számára. Miután visszakapjuk a lámpákat a központból, majd eldöntjük, hogy az igazgatót, vagy valaki mást kérjünk meg az elhelyezésükre. Javasolni fogom, hogy elemes lehallgatót szereljenek be, mert az akkor is működik, ha a lámpa esetleg nincs bekapcsolva.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 15.

Itt nagy izgalmat és egyöntetűen kedvező kommentárokat váltott ki Kennedy elnöknek a „Szövetség a Haladásért" (Alliance for Progress) szervezetről elmondott beszéde, amelyet a Washingtonban akkreditált latin-amerikai nagykövetek előtt tartott. Castro egy nappal később elhangzott beszédét ellene használjuk majd fel: azt mondta, hogy a kubai forradalmat támogatja Ecuador, Uruguay és Brazília. Az Országos Védelmi Front révén folyamatos propagandamunkát végzünk Velasco kubai politikája ellen, s meglehet, ez volt az oka annak, hogy Ponce házát két napja megdobálták kővel. A támadók elmenekültek, de valószínűleg velascisták voltak.

Ugyancsak propagandaanyagra teszünk szert a kubai disszidensek megfigyelése révén. Meglehetősen rendszeresen kapjuk a fő disszidenscsoportok, a Forradalmi Demokratikus Front bulletinjét, és a disszidensek rendszerint nyilatkoznak, amikor megérkeznek Guayaquilbe, de mindeddig Noland nem akart közvetlen kapcsolatba kerülni velük.

Noland finanszírozza az Antikommunista Keresztény Front megalakítását Cuencában, Ecuador harmadik legnagyobb városában. A főügynök Carlos Arizaga Toral (* *), ECACTOR—2, a konzervatív párt egyik ottani vezetője, akinek a fia, Carlos Arizaga (* *), ECACTOR—3 tartományi tanácsos, és aktív szerepe lesz a frontban, melynek megalakulását most jelentették be.

Bacon végül megoldotta problémáját; nemlétező szervezete nevét Ecuadori Antikommunista *Akció*ra változtatta, front helyett.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 19.

Feszülnek a húrok — ezt akartuk. A baloldal aláírási kampányt szervezett Velasco kubai politikájának támogatására. Két napja közleményt tettek közzé, amelyben a Védelmi Frontot azzal vádolják, hogy Perut segíti azzal, hogy kubai kapcsolatok megszakítását erőlteti. A nyilatkozatot háromoldalnyi aláírás követte, köztük Araujóé, és más, baloldali politikai, oktatási és kulturális személyiségé.

Maga Velasco tegnapi beszédében — melyben megemlékezett az egy évvel ezelőtti eseményről, mikor Quitóba érkezett, hogy megkezdje kampányát, és támogatóit megölték — hangoztatta, hogy amíg ő az elnök, Ecuador nem szakítja meg kapcsolatát Kubával. Hangsúlyozta azt is, hogy Ecuador nem kommunista ország, és célzott egy személye ellen irányuló felforgató összeesküvésre is — nyilván a hadseregben érlelődő jobboldali szervezkedésről szóló legújabb híresztelésekre gondol. Ugyanezen a gyűlésen Araujo is szónokolt. Ha ez így megy tovább, a kubai kérdésben úgy elszigeteljük Velascót, hogy fő támogatója a szélsőbal marad.

Gil Saudade, a kirendeltség helyettes vezetője ifjabb Juan Yepez del Pozóval, a Forradalmi Liberális Néppárt országos összekötőjével manifesztót tetetett közzé, a Mexico City-i békekonferenciáról való visszatérése alkalmából. A ma megjelent manifesztó elítéli a konzervatívokat és a keresztény szocialistákat a kommunisták és Kuba elleni jelenlegi kampányukért, de erősen kritizálja a liberális pártot és a kommunistákat is. A velascista szegény rétegekhez intézett felhívásában Yepez a szegények átfogó forradalmára szólít fel, de hangsúlyozza, hogy ez törvényes keretek közt megy majd végbe. A manifesztó elítél néhány totalitáriánus rezsimet, jobb- és baloldalit egyaránt. Ha ez a párt belendülne, ellenőrzés alá vehetnénk Velasco baloldali támogatóinak nagy részét, s fokozatosan a kubai megoldás ellen fordíthatnánk őket. Gil most arra ösztönzi Yepezt, hogy alakítson szervezetet Guayaquilben.

QUITO — 1961. MÁRCIUS 27.

Velasco a kapkodás jeleit mutatja — legalábbis részben a mi propagandánknak köszönhetően. Március 23-án felforgató tevékenység miatt őrizetbe vétetett egy Ponce idejéből való hadseregparancsnokot, majd két nappal később a „habeas corpus" kihallgatáson a quitói polgármester szabadon engedte. A kor-

mány annyira nevetségessé vált, hogy Velascónak meg kellett szabadulnia államminiszterétől, aki ma — „egészségi okokra" hivatkozva — lemondott. Új minisztere kinevezését bejelentve Velasco kritizálta a tendenciózus felhívásokat, amelyek szinte naponta jelennek meg a sajtóban. Szokás szerint hivatkozott négyszázezer szavazatára, és azzal vádolta a propagandistákat. hogy megpróbálnak zavart kelteni. Velasco orvosa, dr. Ovalle (* *) szinte minden héten megvizsgálja az elnököt, és jelentése szerint Velasco állapota feszült a nép támogatásának elvesztése miatt, amit a jobboldal Kuba- és kommunizmusellenes kampányának tulajdonít.

Hazatért Atahualpa Basantes, PCE beépült ügynököm, aki a Mexico City-i békekonferencia után Kubába utazott. Mexico Cityn keresztül jött haza, ott kikérdezte őt a miami kirendeltség egy tisztje. Első jelentésében, amelyet most kaptam meg dr. Ovalle-től, Basantes erősen célozgat arra, hogy tudja, hogy a Cégnek dolgozik — nyilván onnan, hogy Mexico Cityben találkozott tisztekkel. Noland egyelőre ragaszkodik a velascista fedés fenntartásához, úgyhogy továbbra sem találkozom vele személyesen. Viszont Basantes egyszerűen nem hagyja abba a kubai forradalom dicsőítését — nem is tudom, mit csináljunk.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 2.

Kellemes meglepetések érték a kirendeltséget ezen a héten. Tegnap az egyetemi sportegyesület hivatásos futballcsapata új vezetőséget választott, és Noland lett az igazgató. A klub elnöke Manuel Naranjo (* *), szocialista párti vezető lett, akivel Noland a sportegyesületben találkozott, és onnan szervezte be. Quito első futballcsapata tisztségviselőjének lenni határozottan tekintélyes dolog Noland, egy USA-nagykövetségi tisztviselő számára. Részben annak a képességének köszönheti, hogy jól mozog a megfelelő körökben, részben viszont kétségtelenül annak, hogy egyenruhákat és felszerelést hozatott a csapatnak a diplomáciai csatornákon keresztül és nagyvonalúan hozzájárul a klubhoz, saját reprezentációs keretéből.

Ennél is fontosabb, hogy a szocialista párt évi konvencióját tartja most; az elsőt azóta, hogy tavaly szétváltak a mérsékelt szárnyra, illetve a szélsőbaloldali forradalmi szocialista pártra. Naranjót választották főtitkárnak ma, ami azt jelenti, hogy tovább nő a befolyásunk, hogy mérsékelt vonalban tartsuk a pártot. Naranjo és kollégái marxistáknak mondják magukat, de visszautasítják az osztályharc és a proletárdiktatúra koncepció-

ját. Fontos, hogy van némi befolyásunk arra a csoportra, amely a szociáldemokrata meggyőződésű embereket vonzza.

A propaganda változatlanul erős. A katolikus egyetem ifjúsági szervezete épp most tartotta kongresszusát, melynek finanszírozásába Davilán keresztül besegítettünk. A kongresszus figyelemre méltó nyilvánosságot kapott, így az is, hogy egy kongreszszusi delegáció meglátogatta a bíborost, és az is, hogy Kuba- és kommunizmusellenes záródokumentumot fogadtak el.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 4.

Velasco tovább harcol a jobboldal Kuba- és kommunizmusellenes kampánya ellen. Ismét kirohanást intézett az Országos Védelmi Front ellen; azzal vádolta a jobboldali politikai pártokat, hogy a frontot arra használják, hogy az embereket az ő kormánya ellen fordítsák, gazdasági és politikai okokból. Később a konzervatív párt főtitkárhelyettese válaszolt neki, aki a Védelmi Front végrehajtó bizottságának is tagja, viszontvádolva őt, hogy érzelmileg túlságosan elragadtatja magát a fronttal kapcsolatban. Kifogásolta Velascónak azokat a vádjait is, melyek szerint a frontot ellenzéki politikai pártként manipulálják.

Velasco idegessége a hadsereg vezetésében végrehajtott újabb tisztogatásban és a hadügyminiszter mai lemondásában nyilvánult meg. Az új miniszter a guayaquili velascista klikkből való, kinevezése felerősíti azt a vádaskodást, hogy az elnököt a tengermelléki velascista oligarchia manipulálja.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 15.

A Kuba elleni invázió úgy kezdődött, hogy „disszidensek" bombáztak kubai repülőtereket. Az Independence Plazán a baloldaliak gyűlést tartottak — Araujo volt a főszónok — a bombázás ellen, de a nagykövetségünket egyelőre nem érte támadás. Noland mindenesetre elintézte Lugo ezredessel (* *) és Vargas kapitánnyal is (* *), hogy az elkövetkező napokban megfelelő védelmet kapjunk. Az invázió ugyanis minden ürügyet megad majd az URJE-nak és a többieknek az újabb ablaktörögetésre.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 18.

Az invázió igazában ma indult be, de a jelentések ellentmondóak, és a központ egyelőre semmit nem közölt. USA-ellenes tüntetések voltak Quitóban és Guayaquilben egész nap; a nagykövetség, az USOM és a kétnemzetiségű kulturális központ védelmére a katonaságot rendelték ki. Itt Quitóban Araujo vezeti a tömegeket.

Daviláék megpróbáltak demonstrációt szervezni az invázió támogatására, de ez alkalommal kisebbségben maradtak, és a rendőrségnek kellett megvédeni őket. Az érzelmek általában az invázió ellen fordulnak, jóllehet ellenzői közül sokan felfogják, mi történne itt, ha győzne a kommunista forradalom. Csak éppen jobban gyűlölik az amerikai beavatkozást, mint a kommunizmust.

A Quito belvárosában lévő jezsuita főtemplomot — építészeti emlék a gyarmatosítás korából — az URJE-tüntetés során kővel dobálták, és valamivel később bomba robbant a nagykövetség kertjében. Akárhogy is: a dolgok még rosszabbra is fordulhatnak.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 19.

A dolgok valóban rosszabbra fordultak. Ma reggel kaptunk egy propagandaeligazító táviratot — a többi WH-kirendeltséggel együtt —, benne instrukciókat arra, hogyan kezeljük a disznóöbölbeli inváziót. A távirat szerint úgy kell beállítanunk, mint az Escambray-hegység felkelőinek megsegítésére indult missziót, nem pedig területszerzésre irányuló akciót. Mint ilyen, a küldetés sikeres volt. Noland szerint ez azt jelenti, hogy az egész elbukott, és a központban fejek hullanak majd a porba. Még sosem láttam ilyen mogorvának.

A Védelmi Front jelentős méretű demonstrációt hozott össze az invázió támogatására; Castro- és kommunizmusellenes beszédek is elhangzottak. Volt egy utcai tüntetés Quito belvárosában is, ahol orosz zászlót égettek és jelszavakat kiabáltak Fidel, az URJE és a jezsuita templom kődobálói ellen.

Nem tudom, mit gondoljak az inváziórol. Olyan érzés ez, mint elveszíteni egy játszmát, melynek elvesztésére még álmodban sem gondoltál soha. Aggódom a Kubában levő AMBLOOD-ügynökökért is. A sajtó ezrek letartóztatásáról számol be, sokat pusztán annak gyanújával visznek el, hogy nem támogatja Castrót. Mi csak öt-hat levelet váltottunk titkosírással

— ezek nem voltak nagyon leleplezők. Toroellának (* *) sok pénze, fegyvere és jachtja van, és nyilván kapcsolatot tart Miamival rádión, akárcsak titkosírással Quitón keresztül. Kíváncsi vagyok, jól van-e.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 24.

A disznó-öbölbeli kudarc antikommunista visszhangja — főként Davila erőfeszítéseinek eredményeképp — elűzte a baloldaliakat az utcákról. Volt ugyan egy Castro melletti tüntetés három nappal ezelőtt, de utána a kormány egy hétre minden utcai demonstrációt betiltott, hogy lecsillapítsa a kedélyeket. 21-én bejelentették a Castro elleni harcra szervezett Ecuadori Brigád megalakítását, és jelentkezésre szólítottak föl, azt állítva, hogy az eddig csatlakozottak közt vannak katonák, diákok, munkások, ápolónők, papok és „fehérgallérosok". Ugyanezen a napon a katolikus egyetem épületén belül gyűlést tartottak az invázió támogatására.

Véletlenül éppen most zajlik a hagyományos novéna is a bánatos szűzanya tiszteletére, amely ürügyül szolgál a szabadban érvényes gyülekezési tilalom megszegésére. A prédikációk a kommunizmus küszöbönálló veszélyére figyelmeztettek, amely velascizmus néven hatol be az országba. Ez aligha tetszik az elnöknek, hiszen ez az egyik leglátogatottabb vallási szertartás, és ráadásul abban a jezsuita templomban tartották, amelyet az URJE-tüntetésen kővel dobáltak meg. Tegnap a novéna egy utcai demonstrációval ért véget, amelyen a résztvevők politikai gyűléssé alakulva tüntettek a kommunizmus és az URJE ellen. Ma pedig másfél oldalas cikk jelent meg az újságban, amely ismét elítéli a templom elleni támadást. Araujo és az URJE tagadják, hogy ők álltak volna a kődobálás mögött; s komoly esély van arra, hogy egy konzervatív párti ifjúsági vagy kereszténydemokrata csoport tette.

A zűrzavar közepette Gil Saudade egy nemzetközi szervezet létrehozásán dolgozik. A múlt hónapban Quitóba érkezett a Jogászok Nemzetközi Szövetségének (ICJ * *) főtitkára és adminisztratív titkára, hogy előkészítsék egy ecuadori tagszervezet kiépítését. Saudade-nak sikerült megszerveznie, hogy találkozzanak az idősebb Juan Yepez del Pozóval (* *), aki társadalomtudós, a Bolivar Társaság vezetője, és a Forradalmi Liberális Néppárt fő tanácsadója. Az ICJ-funkcionáriusok látogatása egy latin-amerikai körút része, melynek célja, hogy tagszervezeteket

toborozzanak ott, ahol még nincs, és nyilvánosságot biztosítsanak az ICJ munkájának.

Ma az ICJ ecuadori tagszervezete hivatalosan is megalakult, és Velasco a tiszteletbeli elnöke. A központi egyetem rektora, egy liberális hajlamú független vezető az ideiglenes végrehajtó bizottság elnöke, amelyben részt vesz az ecuadori Legfelsőbb Bíróság elnöke is. Egyéb tekintélyes ügyvédek és jogi szervezetek is csatlakoztak, köztük Carlos Vallejo Baez (* *), akivel Yepez az *Ensayos* magazint szerkeszti, amelyet Saudade anyagilag támogat. Vallejo egyébként a PLPR-ban is aktív, Yepez pedig az ICJ tagszervezetének főtitkára lett.

Gil felhasználja az Amerika-közi Sajtó Dolgozók Föderációját (IFWN) is, amelyet tavaly alapítottak Limában, az Amerikai Sajtóegyesület fedésével. Ez a szervezet inkább egy szakszervezethez hasonlít, ellentétben az Amerika-közi Sajtótársasággal, amelyhez főleg kiadók tartoznak. Az IFWN a sajtószabadság biztosítására szolgál, egyébként pedig az antikommunista propaganda eszköze. Most tartották Quitóban évi konferenciáját, Kuba és a félteke jobboldali diktatúrái elleni nyilatkozatokkal. Gazdasági, társadalmi és politikai reformokra szólítottak fel. Az USA-ból érkezett újságírókat arra használták, hogy új tömegtájékoztatási ügynököket szemeljenek ki és szervezzenek be a különböző kirendeltségek számára, míg Saudade a házigazda szervezeten, az Ecuadori Újságírók Nemzeti Unióján keresztül végezte munkáját.

QUITO — 1961. ÁPRILIS 30.

Az USOM megtette a magáét a disznó-öbölbeli megaláztatás ellensúlyozására. Egy félmillió dolláros csekket nyújtottak át a munkaügyi és népjóléti miniszterünknek, Baquero de la Callénak (* *), a „campesino" telepítésére és integrálására. Jelen volt a jól szervezett ünnepségen Jorge Acosta (* *), az Országos Telepítési Intézet vezetője. Acostának furcsa kapcsolata van a kirendeltséggel. Legtöbbünk elég jól ismeri őt, és közelebb van hozzánk, mint egy átlagos „kapcsolat". Mivel nem fizetünk neki, nem igazi, ellenőrzött ügynökünk, bár mindent elmond, amit tud. A fő gondja az, hogy Velasco — úgy tűnik — a szélsőbalon kívül inkább minden támogatóját elveszti, semmint megszakítsa a kapcsolatot Kubával. Még Acosta sem tudja legyőzni makacsságát.

Az Amerika-közi konferencia egyértelműen lekerült a napirendről. Velasco a nyilvánosság előtt is elfogadta azt a javasla-

tot, amelyet közösen tett Kolumbia, Venezuela és Panama elnöke: meghatározatlan időre halasszák el a konferenciát. Mi nem voltunk meglepve, mert a biztonság túl nagy gondot jelentene most. A szóbeszédnek se vége, se hossza, mely szerint egyik vagy másik ország a biztonsági kockázat miatt javasolta az elhalasztást, s a nemrégiben felfedezett, Egyesült Államokból érkezett hajórakomány csempészett fegyver nemigen csillapította az aggodalmakat.

Mielőtt Velasco bejelentette a konferencia elhalasztását, nemzeti egységre, s a pártpolitikai indulatok csillapítására szólított fel. Ugyanezen a napon a quitói kereskedelmi tanács leleplezte a kormány mulasztását, a központi bank heti statisztikai bulletinjének közlését illetően. Ez már öt hete nem jelent meg, és a tanács azt állítja, hogy a kormány szándékosan titkolja a gazdasági helyzet romlását. A kormány valóban gondolkodik azon, hogy bizonyos rendkívüli gazdasági intézkedéseket vezessen be, de jó előre kijelentették, hogy ezek közt nem lesznek új adórendelkezések.

QUITO — 1961. MÁJUS 5.

Az Országos Védelmi Front és a bíboros Velascóra nehezedő nyomását maga az elnök is tetézi. Április 30-án a bíborost eltávolították a vezető állampolgárokból álló, tekintélyes Országos Védelmi Tanácsból, amely felelős azért, hogy a titkos hadügyi költségvetést hogyan, mire használják fel. Velasco akciójának bejelentése óta számos katolikus csoport nagy publicitással szervezett szolidaritási látogatást tett a bíborosnál, köztük ma a Védelmi Front is. A látogatásokon elhangzó beszédek a kommunizmus kegyetlenségéről és a kommunista hatalomátvétel Ecuadorban fenyegető veszélyéről szóltak. Velasco akciója a bíboros eltávolítására nyilvánvalóan bosszú a bíborosnak a kommunista kérdés kormányzati kezelésére vonatkozó bírálata miatt — és a bíboros iránt különösen a szegények és írástudatlanok körében megnyilvánuló rokonszenv pedig tovább marja Velasco hatalmi bázisát.

QUITO — 1961. MÁJUS 7.

Jelentős áttörést értünk el most. Egyik legértékesebb PCE beépült ügynökünk, Louis Vargas (* *) nemrégiben jelentett valamit, ami véleménye szerint komoly itteni gerillaművelet kezde-

te. Vargas ugyan nem volt tagja annak a csoportnak, amelyet most képeznek ki, de szoros kapcsolata és gyakori találkozása a csoport vezetőivel jelentős információk birtokába juttatta. Rafael Echeverria Flores, az első számú hegyvidéki PCE-vezető, és Jorge Ribadeneira Altamirano, a PCE és az URJE quitói vezetője irányították a képzést, amelyhez egy külföldi szakértő is csatlakozott — az ő nemzetiségét az ügynöknek nem sikerült kiderítenie.

Vargas időben továbbította az információt a kirendeltségnek, és Noland értesítette José Vargas kapitányt, a rendőrségi hírszerzés főnökét. Ma délelőtt Sandoval hadnagy csapdát állított, és a délelőtti tanfolyam alatt húsz URJE-tagot letartóztattak a Quitóhoz közeli hegyen. Ribadeneira és Echeverria is a letartóztatottak közt van. A képzést irányító külföldi szakértő bolíviai, ezért a La Paz-i kirendeltségtől kérünk információt a rendőrségi hírszerzés számára. Kár, hogy nem kubai, bár a propagandaeredmény mindenképp jelentős lesz.

QUITO — 1961. MÁJUS 9.

Főcímekben szerepelnek a gerillaletartóztatások ma reggel! Tegnap az államminiszter helyettese sajtókonferenciát tartott, amelyen szétosztotta a rendőrségi hírszerzők jelentését. Noland tanácsára a rendőrségi jelentésben úgy állították be a letartóztatottakat, mint a számos csoport egyikét, amelyek egy ideje gerillaképzésben részesülnek szerte az ország eldugott vidékein. A sajtó hatásosan dúsította szenzációvá a jelentést, amely azt is tartalmazta, hogy a képzésben robbantás, gerilla-hadviselés, utcai harcok és terrorcselekmények szerepelnek.

A külföldi neve Juan Alberto Enriquez Roncal, harminckét éves bolíviai állampolgár, a múlt hónapban érkezett Ecuadorba. Mielőtt Quitóba jött, Guayaquilben tartott kiképzést URJE-tagoknak. A rendőrségen mindent beismert, azt is, hogy kiképzőgyakorlatokat tartott Ribadeneira ügyvédi hivatalában.

Velasco ma nyilatkozott, s azt mondta, hogy mindenféle terrorizmust el fog fojtani — de közben szabadon engedte a letartóztatottakat, Ribadeneira, Echeverria és Enriquez kivételével. Guayaquilben a korábbi tanfolyamok résztvevőinek vezetőjét is letartóztatták, ennek ellenére a szabadon bocsátásoknak egész biztosan negatív visszhangja lesz majd a közvéleményben, különösen azután, hogy a múlt éjjel egy erőművet bombáztak Guayaquilben.

QUITO — 1961. MÁJUS 13.

Basantes, a nyugdíjas őrnagy, PCE beépült ügynök jelentette, hogy a guayaquili PCE-vezetés (Pedro Saad és társai) iszonyúan dühös Ribadeneirára és Echeverriára. Szerintük Enriquez egy CIA „agent provocateur", és Echeverria és Ribadeneira szépen besétáltak a csapdába.

Közben a gerillaoktató ma beismerte, hogy ő tulajdonképpen Argentínából való, harminchat éves, és Claudio Adiego Franciának hívják. A rendőrségen azt állította, hogy nem volt pénze, és azért adott órákat a gerilláknak, hogy folytathassa az utazását. A célpontja Kuba, de azt mondja, nincs meghívása. Beszámolt hosszú argentínai forradalmi tevékenységéről, majd megváltoztatta a történetet, immár azt állítva, hogy nem is képezte az URJE és a PCE embereit, csak elmesélte nekik argentínai tapasztalatait.

Ez az újabb fordulat továbbra is az újságokban tartja a történetet, és az egész eset jót tesz a Disznó-öböl miatt bebörtönzöttek kegyelmi ügyében indított aláírásgyűjtési kampányunknak. A kampányt az összes latin-amerikai kirendeltség támogatja. Quitóban a politikai akcióügynökök adták körbe a petíciót; ma pedig megjelent a sajtóban a Castrónak címzett, kegyelmet kérő távirat, és két oldalon a több mint hétezer aláírás.

A guayaquili bázis diákműveletei újabb sikersorozatot hoztak az elmúlt hónapokban; ezek csúcsa a két nappal ezelőtti bejelentés, hogy a FEUE kilép a prágai székhelyű Nemzetközi Diákszövetségből.

Ez a végső győzelem a FEUE választási rendszerében végrehajtott változással kezdődött Portoviejóban tavaly decemberben, majd azt követte márciusban a cuencai egyetemen, és a múlt hónapban Quitóban a központi egyetemen a választási győzelem. Mindkét esetben legyőzték az Alberto Alarcon által vezetett erők a velascisták és a szélsőbal által kiszemelt FEUE tisztségviselő-jelölteket. Egyetlen kudarcunk színhelye a lojai egyetem volt, ahol a baloldali jelölt nyert. Guayaquilben a kép kissé zavaros, mert a FEUE kettévált, a polgármestert támogató velascista és URJE-tagok által vezetett szélsőbaloldali csoportra.

A FEUE országos tanácsának mai, quitói szavazását még jóvá kell hagynia az év folyamán esedékes FEUE-kongresszusnak, de addig is meg lehet szilárdítani a FEUE és a Cég által ellenőrzött leydeni COSEC (* *) kapcsolatait.

QUITO — 1961. MÁJUS 15.

A legújabb akció helyszíne Ambato. Tegnap kubai fotókiállítást nyitottak meg itt a Kubai Baráti Társaság helyi csoportjának védnöksége alatt. Az ünnepséget az ambatói polgármester, egy forradalmi szocialista hozzájárulásával a kereskedelmi palotában tartották. A polgármester a beszédében odáig ragadtatta magát, hogy a quitói bíborost árulónak nevezte, a kubai nagykövet pedig heves kirohanást intézett az Egyesült Államok ellen.

A beszédek után eddig meg nem magyarázott áramszünet akadályozta meg a Kubáról szóló film levetítését, később pedig egy körülbelül húszfőnyi csoport megrohanta a palotát, és a legtöbb fényképet és állványt összetörte. A rendőrség akkor érkezett a helyszínre, amikor már minden lezajlott. A csoport tagjai gyorsan távoztak, s közben revolvereikkel a levegőbe lövöldöztek. Nem voltak letartóztatások.

A rajtaütés szervezője Jorge Gortaire (* *) nyugdíjas ezredes, az ambatói keresztényszocialista mozgalom vezetője volt. Noland tavaly óta anyagi támogatást nyújt neki az ECACTOR-programból, egy kommandó felállítására, és a polgármester elleni politikai kampányra. A támadás óvatos megszervezése — különösen a rendőrséggel való együttműködés — vezetett sikerre. Mindazonáltal a polgármester további fotókat szerez Quitóból, hogy a kiállítás nyitva maradhasson.

QUITO — 1961. MÁJUS 22.

Guayaquilben a bázis kérésére a rendőrség nemrégiben letartóztatott három kínai kommunistát, akik néhány napja érkeztek az országba. Ecuador havannai nagykövetétől kapták a vízumot, és állítólag a Kínai Ifjúsági Szövetség képviseletében utaztak ide. A bázis megpróbálta elintézni, hogy hosszabb ideig maradjanak fogva — hogy tanulmányozhassák a beszervezési lehetőségeket —, de a kiutasításukra vonatkozó parancsot már kiadták.

A rendőrség — szintén a bázis kívánságára — azon dolgozik, hogy szenzációvá növessze az esetet. A hivatalos jelentés propagandával és felforgatással vádolja őket, azt állítva, hogy a szállodai szobában egy erős rádió adó-vevő működött, amelyen Kubával és más kommunista országokkal léptek kapcsolatba esténként, tíz óra után. Ostoba, nevetséges vádak, de olyan félelemmel teli és feszült a hangulat mostanában, hogy a legtöbb ember elhiszi majd.

Ugyanazon a napon, amikor a kínai kommunistákat kitolon-

colták, egy Velasco meggyilkolására szervezett összeesküvés lepleződött le. A merényletkísérletről egy guayaquili rádióállomás számolt be (egyébként tévesen, amiért is kiadták az utasítást a rádióállomás bezárására), de a források ellenőrzése során a nyomok egyenesen a kubai konzulhoz vezettek. A konzul megtagadta, hogy a vizsgálat során vallomást tegyen, mire az ecuadori kormány kiutasította az országból. Távozása újabb propagandaürügyet szolgáltatott számunkra a kubai beavatkozás demonstrálására — noha egyszerűen csak provokáció áldozata volt, mert ő jelentette az összeesküvést a guayaquili biztonsági erőknek. Az a gyanúnk, hogy a provokációt Velasco, illetve az emberei ötlötték ki, hogy lecsendesítsék a Védelmi Frontot és más antikommunistákat.

Itt, Quitóban az Országos Védelmi Front nyilvános gyűlések, sajtókonferenciák, nyilatkozatok útján harsogóbb propagandát folytat, mint valaha. Kritizálja Velascót kubai politikájáért, Ecuador kubai nagykövetének elbocsátását követeli azért, mert egy Castro-portrét adott át „az ecuadori nép nevében"; követeli, hogy Velasco nyomja el a kommunizmust, és utasítsa ki a kubai nagykövetet Ambatóban tartott USA-ellenes beszéde miatt. A front továbbra is ragaszkodik hozzá, hogy Velasco határolja el magát a kommunizmustól, noha az elnök épp mostanában jelentette ki, hogy ameddig ő irányít, Ecuador nem lesz kommunista ország. A konzervatív párt is csatlakozott a kampányhoz a kubai nagykövet kiutasítása ügyében.

Cuencában Carlos Arizaga Vega (* *), az ECACTOR-művelet ottani vezetője olyan petíciót köröztetett és küldött el Velascónak, amely Ecuador kubai nagykövetének leváltását követeli a portréátadás miatt. Velasco viszont a cuencai körzet katonai parancsnokát — egy közismert antikommunistát — bocsátotta el, újabb kritikákat provokálva.

Ambatóban a városi tanácsosok keményen elítélték a polgármestert a bíborosra tett megjegyzéseiért, valamint azért, hogy a kubai fotókiállítás céljára rendelkezésre bocsátotta a kereskedelmi palotát. De a kiállítás záróünnepségén tegnap a polgármester, Araujo és más CTE-, illetve PCE-vezetők sorra megismételték antiklerikális szólamaikat. Később utcai felvonulást tartottak, melynek során szembetalálkoztak egy Gortaire szervezte katolikus ellendemonstrációval, kövekkel, botokkal és fegyverekkel felszerelkezve. Kőcsata következett, melyben — noha lövések is eldördültek — úgy tűnik, senki sem sebesült meg. A számbeli fölényben lévő ellendemonstráció könnyedén legyőzte a baloldaliakat, sőt Araujo komoly veszélybe került,

meg akarták lincselni. Ha a rendőrség nem avatkozik be, valami jóvátehetetlen történt volna.

A válságok közepette a szakszervezeti műveletek mégiscsak haladnak valahogy, noha komoly gondok vannak. A CROCLE — tengermelléki szervezetünk — folyamatosan szolgálja ugyan a Kuba- és a kommunizmusellenes propagandacélokat, de ügynökeink a szakszervezeti tevékenységben nem olyan hatékonyak, mint szeretnénk. Szünet nélkül egymással veszekszenek, és nem mozognak, nem szervezkednek. Mégis, addig nem válunk meg tőlük, míg Gil Saudade néhány ügynökét át nem irányítja a PLPR-ból (* *) az egyelőre embrionális állapotban lévő országos szabad szakszervezeti konföderáció vezetőségébe. Miranda, a tengerparti kinevezett szakszervezeti szenátor szintén nem hatékony, és a CROCLE-ügynökökkel veszekszik. Végül pedig José Baquero, a munkaügyi miniszterünk úgy döntött, hogy a kicsiny és eredménytelen katolikus szakszervezeti csoportot támogatja a most születő világi szervezeteink helyett. Az ő hatékonysága is korlátozott, hiszen miniszterként felelős a közegészségügyi szolgálatért, a társadalombiztosítási rendszerért, a kisebbségek védelméért, a tűzoltóságért, a szövetkezetekért éppen úgy, mint a munkaügyért.

A központ Nemzetközi Szervezetek Osztálya két újabb ügyben küldött ügynököket a segítségünkre. Márciusban William Sinclair (* *), a PSI Amerika-közi képviselője és William H. McGabe (* *), egy másik PSI-képviselő jött ide, hogy segítsenek a kereskedelmi dolgozók kongresszusának megszervezésében, amely néhány héttel később megalakította a kereskedelmi dolgozók új országos szövetségét. McGabe egyébként Brit-Guayanában dolgozik, ahol a georgetowni kirendeltségen Cheddi Jagan marxista kormányának szakszervezeti ellenzékét szervezi és építi fel. Ugyancsak ide érkezett — tájékozódó látogatásra — a Mezőgazdasági és Agráripari Dolgozók Nemzetközi Szövetségének (IFPAAW * *) képviselője, hogy esetleg segítséget nyújtson az ecuadori tengermelléki mezőgazdasági dolgozók megszervezéséhez.

QUITO — 1961. MÁJUS 28.

A kubaiak jól időzített műveletet hajtottak végre. Tegnap Guayaquilba érkezett Carlos Olivares kubai külügyminiszter-helyettes, aki egyúttal legtekintélyesebb közvetítőjük. Baráti látogatás ez Kuba és a dél-amerikai országok kapcsolatának támogatására, természetesen alaposan építve a disznó-öbölbeli invázióra.

Ma meglátogatta Velascót, de négyszemközti beszélgetésükről képtelenek voltunk jelentést szerezni.

Olivares látogatása egybeesik azokkal a legújabb jelentésekkel, amelyek arról számolnak be, milyen jelentős nyilvánosságot biztosítottak az ecuadori nagykövet kubai egyetemeken tartott legújabb beszédeinek. A kubai sajtóvisszhangok szerint a nagykövet támadta az Egyesült Államokat, azt állítva, hogy Ecuador, akárcsak Kuba, az „önkényes, igazságtalan és kapzsi amerikai imperializmus" áltozata. A jelentések újabb kitöréseket provokáltak Velasco kubai politikája ellen.

Ma az elnök ismét beszédet mondott, és kísérletet sem tett arra, hogy eltitkolja, micsoda károkat okoz a kampányunk. Meg nem nevezett személyeket azzal vádolt, hogy az országot fel akarják osztani kommunistákra és antikommunistákra, és megismételte, hogy ameddig ő az elnök, Ecuador nem lesz kommunista ország.

Kampányunk Salgado, Davila, Perez, Arizaga, Gortaire és más ügynökök felhasználásával folytatódik. John Bacon is folytatja „riadófelhívásai" megjelentetését, minden második-harmadik napon, s figyelemmel kísérjük propagandánkban a Disznóöböl ügyben letartóztatottak sorsát, s a mostanában történt quitói gerillaletartóztatásokat is.

Ambatóban Gortaire-nek sikerült tető alá hoznia egy antikommunista frontot, amelyben liberálisok és konzervatívok, valamint a fasiszta ARNE és mások is részt vesznek. Ez az első eset, hogy a liberális párt jelentős mértékben beszáll antikommunista frontba, és tisztán mutatja Gortaire presztízsét és szervezőkészségét.

QUITO — 1961. MÁJUS 29.

Ha a mi propagandakampányunk és politikai akcióink nem kényszerítik Velascót megfelelő cselekvésre, megteszi ezt a roszszabbodó gazdasági helyzet. Ma a Pénzügyi Tanács elnöke — akit maga Velasco nevezett ki — lemondott, tiltakozásul a gazdaságban okozott károk ellen, amelyek a Kuba és a kommunizmus körüli bizonytalanságból erednek.

Nem sikerült az inflációt lassítani azzal sem, hogy március elején visszatértek a pénzügyi stabilizációs politikához, és Velasco számos új közvetett adót vezetett be, amelyek nagyon népszerűtlenek. Amíg Velasco és társai továbbra is a negyvenéves velaszizmusról szónokolnak, a legtöbb ember a hanyatló vásárlóerő miatt küszködik. A sucre szabadpiaci árfolyamesése jelzi a

helyzet romlását: hat hónapja tizennyolc volt egy dollár, most pedig több mint huszonkettő.

A Pénzügyi Tanács elnöke lemondása alkalmával a rosszabbodó gazdasági helyzetet a bizalom hiányának tulajdonította, amelynek oka Velasco belső toleranciája a kommunizmus iránt, és ellentmondó viselkedése Kuba-ügyben. Állította, hogy Velascónak most már cselekednie kell ahelyett, hogy filozofikus nyilatkozatokat tesz; és a következő speciális problémákat ragadta ki: Ecuador kubai nagykövetének tevékenysége; a Kuba quitói nagykövetségéről és a guayaquili konzulátusról származó agitáció; a kubai nagykövet beszéde Ambatóban; és Velasco világos színvallásának hiánya a kommunizmust illetően.

Velascót valóban bántja a lemondás, amelynek Noland szerint lehet némi további hatása. A lemondási nyilatkozat akkor sem lehetett volna jobb, ha mi magunk írjuk. Épp az, amit akarunk.

QUITO — 1961. MÁJUS 30.

Velasco végre cselekszik. Beépült velascista ügynökeink közül többen is jelentették, hogy Velasco megkérte Olivarest, hívja vissza a kubai nagykövetet. Nem lesz „persona non grata" jegyzék — pusztán csöndes távozás. Ez kezdetnek jelentős, és utal arra, hogy Velasco lassacskán szembenéz a realitással: egyszerűen nem hagyhatja továbbra is figyelmen kívül a keresztényszocialisták, konzervatívok, a katolikus egyház és a többi antikommunista nyomását — és hát a miénket sem. Amint tudomást szerzünk a kubai nagykövet utazási terveiről, azonnal továbbítjuk egy ellenséges búcsúztató bizottságnak.

Negatív esemény: egy bíró ma bizonyítékok hiányában szabadon engedte Echeverriát és Ribadeneirát. Ő a szélsőbal legjobb barátja a bíróságon, és ennek a két embernek az utolsó reménye. A „habeas corpus" eljárás korábban már kudarcba fulladt számukra, és a szabadon bocsátásukért folytatott CTE-kampány sem volt igazán hatásos. A bíró dokumentumokat kért be a rendőrségtől információik eredeti forrásairól, beleértve az informátorok nevét. Minthogy a kirendeltség az egyetlen informátor, ez gyakorlatilag megölte a jogi esetet.

QUITO — 1961. JÚNIUS 3.

Velasco nagyon fontos beszédet tartott ma este. Egy politikai gyűlésen megkísérelte megfogalmazni a politikai irányvonal tisztázását, amit a Védelmi Front és a jobboldali politikai pártok követeltek. Bejelentett egy liberális doktrínát, ami számára inkább együttműködést, semmint konfliktust jelent az osztályok között. Elítélte a kommunizmust, dicsőítette a képviseleti demokráciát, és úgy ábrázolta saját vonalát, mint a szélsőbal és szélsőjobb közti középutat. Azt is mondta, hogy a kommunizmust nem rendőrségi nyomással kell támadni, hanem a nyomor, az éhség, a betegség, a tudatlanság felszámolásával. A mi kampányunk hatására utalt azzal, hogy vádolta az antikommunistákat, mert el akarják venni tőle támogatóit, és megosztják a négyszázezer ecuadorit, akik az antikommunizmus jegyében szavaztak rá.

Ez a beszéd — közvetlenül a kubai nagykövet kiutasítása után — kissé gyengíti majd a kampányt. A mi célunk a teljes szakítás Kubával, nem érjük be egy kiutasítással. A gazdaság valószínűleg nekünk dolgozik. A sucre árfolyama most huszonhárom, hat hónapja tizennyolc volt; vita tombol az inflációval kapcsolatban, különösen a gyógyszerek árát tekintve, amely Latin-Amerikában itt a legmagasabb.

QUITO — 1961. JÚNIUS 7.

Velasco „antikommunista" beszédét nagyon jól fogadták, még a konzervatív párt is óvatos egyetértéséről nyilatkozott. A legtöbb ember most Velasco cselekedeteire figyel; s nekünk még nagy utat kell megtennünk, mielőtt lazíthatunk kissé. A Velasco beszédét követő napon a hadügyminiszter nyugtázta, hogy Velasco saját helyzetét következetes antikommunistaként határozta meg — ez nyilvánvaló kísérlet arra, hogy megállítsa népszerűsége csökkenését, amit a kirendeltség szervezte antikommunista kampány okozott.

A liberális párt meglehetősen hirtelen, élesen szembefordult az elnökkel, részben kétségtelenül azért, mert nemrégiben egy velascista tömeg megtámadta az újságukat, az *El Comerciót*. A párt megalapításának évfordulós ünnepségén azt mondták, hogy a velascizmus elmúlt harminc éve görcsös állapotba rántotta az országot, amelyet természetesen csak a liberális párt tudna megmenteni. A liberálisok panaszai főleg a rosszabbodó gazdasági helyzetre épülnek: a sucre most huszonötre esett.

Valamelyes enyhülés azért bekövetkezett — nagymértékben Velascónak az elmúlt két-három hétben végrehajtott antikommunista akciói miatt. Ma Washingtonban a Nemzetközi Valuta Alap tízmillió dolláros kisegítő kölcsönt jelentett be Ecuadornak, stabilizációs célokra. Bejelentésében az IMF azt is mondta, hogy a Központi Bank, amely a kölcsönt kérte, hitelszigorításos politikát fog alkalmazni, és egyéb szabályozókat is bevezet, hogy véget vessen a tőke kimenekítésének, elismerve azt is, hogy erőfeszítéseket tettek már a külföldi valutatartalékok csökkentésének megállítására.

Az IMF-nyilatkozat kellemetlenül érintette a kormányt, amely titokban akarta tartani az egészet. A gazdasági miniszter nem volt hajlandó kommentálni a bejelentést, mondván, hogy kérdéseiket egyenesen az IMF-nek kell feltenni.

QUITO — 1961. JÚNIUS 12.

Az első viszonylag nyugodt periódus, amióta megérkeztem, az elmúlt hét volt, amikor Velasco „antikommunista beszéde" elhangzott. A zűrzavaros időszakban, miközben válságtól válságig haladtunk, észre sem vettem, mennyit fejlődött spanyol nyelvtudásom. Noland különösen elégedett fejlődésemmel, és azzal a módszerrel is, ahogyan máris barátokat szereztem az ecuadoriak között, ami természetesen lehetetlen nyelvismeret nélkül. Főleg a golfklubban találkoztam emberekkel, miközben próbálom megtanulni a játékot.

Janetben a nyelvvel kapcsolatban tudati gát fejlődött ki, és ez súrlódásokhoz vezetett köztünk. Egyebek között ez leszűkíti baráti körét olyanokra, akik beszélnek angolul, és hátráltatja őt a személyzet irányításában és a vásárlásban is. A politika — sajnos — nem érdekli. De ezek apró panaszok, és azt mondják, mindennaposak a külszolgálatosoknál. És határozottan jelentéktelenek a legnagyobb újsághoz képest: októberben megszületik az első gyerekünk, akit ugyan nem éppen mostanra terveztünk, de mindketten nagyon örülünk neki.

A kirendeltségi rutin fáradságos — éjszakák, hétvégék, ha bármi történik. Az újságok elolvasása után minden reggel a papírmunkával kezdünk: a műveletekről szóló sürgönyök, információs jelentések, sürgős táviratok fogadása. Noland ragaszkodik ahhoz, hogy minden reggel mindannyian időrendben végigolvassuk az összes bejövő és kimenő sürgönyt, és tisztában legyünk mindennel. Mindenki mindennap végignézi a repülőtéri utaslistákat is, és Noland azt is megköveteli, hogy elolvassuk a

külügyminisztériumi sürgönyöket, és a nagykövetség anyagait. Az olvasás után ügynöktalálkozókra kell mennem — noha én csak vagy öttel találkozom személyesen. A legrosszabb az információs jelentések írása, mert különleges szabályokat és formai előírásokat kell követni.

Amióta (körülbelül hat hónapja) megérkeztem, a kirendeltség fő programja a propaganda- és politikai akciókampány Araujo, Kuba és általában a kommunizmus ellen. Ennek nagy része az ECACTOR-program. Körülbelül évi ötvenezer dollárba kerül, és ilyen helyen, mint Quito, heti ezer dollárért sok mindent meg lehet vásárolni. Érzésem szerint nem irányítjuk ugyan az országot, de határozottan segítünk abban, hogy olyan irányba mozduljanak a dolgok, ahogyan mi akarjuk. A másik fő kirendeltségi program a PCE-be való beépülés, ez folyamatosan jó információkat szolgáltat. Nincs kétség afelől, hogy Echeverria és társai itt a hegyvidéken minden előkészületet megtesznek arra, hogy felkészüljenek fegyveres gerillaműveletekre. Fönn kell tartanunk a nyomást Velascóra, hogy szakítson Kubával és fogja szorosabbra a szélsőbalt.

QUITO — 1961. JÚNIUS 15.

Velasco szemmel láthatóan úgy gondolja, hogy az önmagáról adott „antikommunista" jellemzés véget vetett a kapmánynak. Egy beszédében valamelyik nap elismételte régi lemezét, hogy elnöksége alatt Ecuador sosem lesz kommunista, de hozzátette azt is, hogy nem szakít Kubával diplomáciai ok nélkül.

Ugyanakkor a gerillaképzésért letartóztatott URJE-vezetőt, Jorge Ribadeneirát egy isten háta mögötti Amazonas-dzsungelbeli garnizonba küldték katonai szolgálatra. Távolléte súlyos csapás lesz az URJE-vezetés számára Quitóban, és a PCE-ben is.

Gustavo Salgado révén megpróbáljuk összekapcsolni a múlt havi gerillaletartóztatásokat a Kubában zajló gerillaképzésekről szóló disszidensjelentésekkel. A miami JMWAVE-kirendeltség nemrégiben közzétett egy cikket arról, hogy Havannában különböző latin-amerikai országokból érkezett, tíz-tizenöt fős csoportokat részesítenek gerillakiképzésben. A cikket eljuttattuk Salgadónak, aki hozzátette a múlt havi URJE kiképzőepizódot, és két egymást követő napra elintézte a közlést. Valahogyan meg kell őriznünk a sürgető fenyegetés látszatát a kommunizmusról és Kubáról szóló propagandakampányunkban.

Ma a külügyminiszter bejelentette, hogy Ecuador kubai nagy-

követe „külszolgálati érdekből" távozik a posztról. Velasco határozottan törekszik arra, hogy kibékítse a jobboldalt, valójában azonban most nincs is más lehetősége.

QUITO — 1961. JÚNIUS 16.

A minap bejelentették, hogy Arosemena alelnök június 18-án látogatásra indul a Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Lengyelországba. Egy ideje tudunk már erről a körútról. A meghívás a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsától származik, és a delegációban számos törvényhozó is részt vesz, Arosemenán kívül. Formálisan ez magánjellegű utazás, diplomáciai és kereskedelmi célok nélkül, de Arosemena közismert baloldali eszméire tekintettel — s alkoholista is egyébként — némi baj bizonyosan származik majd belőle.

Velasco az utazás ellen van, mert Adlai Stevenson aznap érkezik, amikor Arosemena elmegy, és Velascónak égető szüksége van a gazdasági segítségre. Stevenson Latin-Amerikában utazgat, a „Szövetség a Haladásért" ügyének népszerűsítése érdekében, és megpróbálja feledtetni a disznó-öbölbeli fiaskót; Velasco pedig egy kívánságlistát készül átadni neki. Természetesen nem akarja, hogy Arosemena utazása veszélyeztesse a Stevensontól esetleg várható segítséget, miután a megfelelő légkör megteremtése érdekében már kiutasította a kubai nagykövetet és megszabadult saját USA-ellenes kubai nagykövetétől is. Ezért aztán Arosemena utazása éles, nyilvános szóváltást robbantott ki köztük. A külügyminiszter ma bejelentette, hogy a kabinet egyhangúlag úgy döntött, hogy Arosemena utazása jelenleg „alkalmatlan", de hangsúlyozta, hogy az utazás Arosemena saját költségére történik, hivatalos célok nélkül. Arosemena a maga részéről úgy próbálta védeni utazását, hogy meg nem nevezett velascista kormánytagokról azt mondta: a pénz őrültjei. Dr. Ovalle szerint Velasco iszonyúan mérges.

QUITO — 1961. JÚNIUS 20.

Arosemena a tervezett időben elutazott, és ma elmegy Stevenson nagykövet is. Velasco Ecuador fejlesztési szükségleteit tizenhét oldalas memorandumban terjesztette elő, amely a kezdeti követelményeket körülbelül kétszázmillió dollárban állapítja meg. Stevenson találkozott a quitói FEUE-szervezet mérsékelt vezetőivel, és a szabad szakszervezeti mozgalom vezetőivel is. Én is

beszélgettem vele röviden, tegnap a nagykövetségen. Néhány nap múlva egy ecuadori delegáció indul Washingtonba a fejlesztési miniszter vezetésével, hogy új kölcsönöket sürgessen. Arosemena utazása, úgy tűnik, nem veszélyezteti Velasco Stevensonnak előadott kívánságait, de kettőjük összetűzése így sem simítható el könnyen.

Ma Velasco ismét leváltotta az államminisztert. A Ponce alatti hadügyminisztert nevezte ki a helyére; ez a lépés nyilvánvalóan azt a törekvést fejezi ki, hogy megfelelő legyen a biztonsági szervezet, mielőtt a kongresszus augusztusban újra összeül.

QUITO — 1961. JÚNIUS 29.

Noland úgy határozott, hogy további lépéseket tesz az itteni kubaiak megfigyelése érdekében, és telefonlehallgatót szereltet föl a nagykövetségükön. Engem kért meg arra, hogy irányítsam ezt az új műveletet, és néhány napja bemutatott Rafael Buchelinek (* *), az összes quitói telefonközpontért felelős mérnöknek. Bucheli Noland régi barátja, mert a bátyja (fedőneve: ECSAW) a Ponce-kormányban fontos politikai akcióügynökünk volt, egészen addig, amíg egy autóbalesetben életét nem vesztette. Bucheli kapcsolatot létesít majd abban a telefonközpontban, ahol az irodája van, és amelyhez az otthona és a kubai nagykövetség is tartozik. Noland bemutatott Alfonso Rodrigueznek (* *) is, aki a teljes, központon kívüli telefonhálózat főmérnöke. Vele az egyetemi sportkör futballcsapatában végzett munkája közben találkozott Noland. Beszervezte, majd Rodriguez javasolta, hogy Bucheli is segíthetne, nem tudván arról, hogy Bucheli már szintén be van szervezve.

Noland és én a két mérnökkel kezdtük tervezni a műveletet, de Noland hagyni fogja, hogy én egyedül irányítsam az ügyeket. Az első, amire szükségem van, a központ jóváhagyása, és némi felszerelés a panamai kirendeltségtől, ahol a TSD most állított fel egy regionális kisegítő bázist. A panamai kirendeltség Fort Amadorban, a csatornaövezetben van, és ott tartózkodik a kisegítő személyzet, melynek tagjai rövid idő alatt eljutnak a környéken lévő kirendeltségekre. Aztán Rodriguez beszerel majd egy speciális vonalat Bucheli lakásán, ahol felállítjuk az LP-t (a lehallgatóposztot). Megkérem majd Francine Jacome-ot (* *) — aki a fedőleveleket írta az AMBLOOD titkosírás-üzenetekben —, hogy szervezze meg az átírást.

QUITO — 1961. JÚLIUS 7.

A változatosság kedvéért jó hírek Velascóról. Ma kinevezte Jorge Acosta Velascót (* *) pénzügyminiszterré. Mostanáig Acosta a Telepítési Intézet igazgatója és a Nemzeti Tervtanács alelnöke volt, kissé távol elnök nagybátyjától. Folyamatosan informálta Velasco makacsságáról Nolandot a Kubával való szakítás ügyében, és mostantól a kabineten belülről folytatja a munkát.

Bernbaum nagykövet szintén igyekszik puhítani Velascót a szakítás kérdésében. Hála kitartásának, most jelentettek be egy ötmillió dolláros lakásépítési kölcsönt, és elintézett egy meghívást Velasco számára Kennedyhez is; ezt is közzéteszik néhány napon belül, és valószínűleg majd októberben kerül rá sor.

Davila és a konzervatívok tovább szorítanak. Ma minden tagjának megtiltotta a párt, hogy állást vállaljon a Velasco-kormányzatban.

QUITO — 1961. JÚLIUS 11.

A bíboros tegnap Kuba-ellenes pásztorlevelet adott ki, amelyben feltehetőleg túllőtt a célon. A levél lázító hatású, vésztjósló és szinte hisztérikusan figyelmeztet Kuba és a kommunizmus veszélyére. Felhív minden ecuadori katolikust, hogy lépjen fel a kommunizmus ellen; persze nem mondja meg, hogy mit tegyen. A nyilatkozat olyannyira túlfűtött, hogy az ellenkező hatást válthatja ki, de Noland bízik abban, hogy a Davila-csoport, amely a mi kezdeményezésünkre vette rá a bíborost a levél kiadására, tudja, miről van szó.

Ma az ECJOB-csoporton keresztül szétosztottunk egy aláíratlan röpcédulát. A röplap a bíborost támadta a nyilatkozatok miatt. A katolikus szervezetek, a várakozásnak megfelelően, azonnal tiltakoztak.

QUITO — 1961. JÚLIUS 15.

A politikai helyzet új fordulatot vett, s ez egy időre háttérbe szorítja a kubai és kommunista ügyeket. A kormány ellenzéke hirtelen Arosemena alelnök mögött egyesült, nagymértékben magának Velascónak köszönhetően.

Három nappal ezelőtt Velasco új gazdasági minisztert nevezett ki, aki állami megrendelésekkel foglalkozó útburkoló vállalkozó. Kapcsolatba hozzák azokkal a guayaquili pénzügyi érdek-

csoportokkal, amelyek Velascót is körülveszik, és kinevezése azonnal feleleventette azt a kritikát, hogy Velascót a guayaquili klikk uralja. Tegnap a kormány bejelentette a valutaátváltási árfolyamok egységesítését, ami azt jelenti, hogy a gép-, nyersanyag-, gyógyszer- és más alapanyagok importőreinek körülbelül húsz százalékkal többet kell fizetniük sucréban a központi bankon keresztül folyósított minden egyes dollárért. Az egységesítés tulajdonképpen ugyanaz, mint a sucre hivatalos leértékelése, és azonnal áremelkedést fog okozni, mert nem voltak kompenzáló intézkedések, mint például adókiigazítások, vámmentesítések. A leginkább érintett szektor a hegyvidéki mezőgazdaság, de az árak mindenütt emelkednek majd.

Az egységesítés éppen akkor jött, amikor néhány új, közvetett adót bejelentettek, szénsavas üdítőkre, sörre, hivatalos papírokra, munka nélkül szerzett jövedelmekre, autópálya-használatra és egyéb cikkekre. Ezek az adók szintén áremelkedést és egyben a vásárlóerő további csökkenését okozzák; arról nem is beszélve, hogy ellentmondanak Velasco nemrégiben tett nyilatkozatainak, melyek szerint az adók máris túlságosan magasak.

Washingtonban az IMF nyilatkozatot adott ki, amely támogatja az egységesítést. Ez nem meglepő, hiszen mindenki tudja, hogy az egységesítés volt a tízmillió dolláros kölcsön feltétele. Ecuadorban viszont minden jelentős politikai szervezet — és egyéb csoportok, mint a FEUE és a CTE — bejelentette, hogy ellenzi az egységesítést és az új közvetett adókat.

Az új gazdasági intézkedések nem is jöhettek volna rosszabbkor Velasco számára, mert a tegnapi nap másik eseménye az volt, hogy Arosemena hazatért Moszkvából. Hívei, köztük szélsőbaloldali vezetők, már egy hete reklámozták az alkalomra szervezett nagyszabású fogadtatást. A quitói repülőtéren ezrek jelentek meg, többek közt Araujo vezetésével. Plakátok, transzparensek voltak láthatók: „Kuba igen, jenkik nem", „Le az imperializmussal!", és „Kapcsolatokat akarunk Oroszországgal!" feliratokkal.

Velascónak kemény csatát kell vívnia egyensúlya megtartásáért. Még az is lehet, hogy szakít Kubával, hogy megszerezze a jobboldal támogatását — bár erre nem mernénk fogadásokat kötni.

QUITO — 1961. JÚLIUS 23.

Vitathatatlanul Arosemena lett a Velasco-ellenzék vezére. Noha a konzervatívok és a keresztényszocialisták fenntartják ellenzéki pozíciójukat a kubai és a kommunista ügyben, az új gazdasági intézkedések kiváló ürügyet adtak a FEUE-nak, a CTE-nek, az URJE-nak, a PCE-nek és a forradalmi szocialistáknak, hogy felsorakozzanak Arosemena mögé. Még a reakciós Radikális Liberális Párt és a mérsékelt Szocialista Párt is csatlakozott Manuel Naranjo ügynökünk vezetésével a szélsőbalhoz Arosemena támogatásában.

Velascót felzaklatta Arosemena hirtelen népszerűsége. A számára adott guayaquili fogadáson a helyi tankegységeket riadókészültségbe helyezték, hogy félelmet keltsenek, és hogy csökkentsék a résztvevők számát (sikertelenül). Miközben Velasco védeni próbálta az új gazdasági intézkedéseket, azon az alapon, hogy a kormánynak több bevételre van szüksége közmunkák céljára, keserűen támadta Arosemenát, amiért megosztja a velascista mozgalmat. Mivel Arosemena és híveinek egy része változatlanul velascistának mondja magát, jóllehet, szembefordult Velascóval, az elnök felszólította őket, hogy távozzanak a mozgalomból, és alakítsanak csoportot más néven.

A guayaquili diákműveletekben most éppen visszaesés állt be. Egy hete a guayaquili egyetemen FEUE-vezetőségválasztásokat tartottak — valószínűleg ez a legfontosabb FEUE-részleg, az ottani diákok erőteljes aktivitása miatt. A mi erőink — amelyeket az ECLOSE-műveletből finanszíroztunk — Alberto Alarcon vezetésével alulmaradtak a szélsőballal szemben. Az URJE egyik vezetőjét választották meg FEUE-elnöknek. A választás rosszkor jött, épp akkor, amikor a szélsőbal zajosan kiállt Arosemena mellett, és Velasco ellen a gazdasági kérdésekben.

QUITO — 1961. JÚLIUS 27.

Gil Saudade, a kirendeltség helyettes vezetője úgy döntött, hogy kockára teszi az ECLURE pártjának, a Forradalmi Liberális Néppártnak a jövőjét Velasco elnökségének fenntartásáért. Még mindig azt reméli, hogy elhódíthatja a velascista baloldalt Araujo mellől, habár azon az áron, hogy ez Velasco nyílt és közvetlen támogatását jelenti. Amikor a párt első országos konvencióját megnyitották Quitóban néhány napja, Velascót tiszteletbeli elnökké választották.

A konvenció előkészítése hónapokig tartott, ennek keretében

nyilvános nyilatkozatokat is közzétettek a fő kérdésekről. Június végén például a PLPR kiadott egy nyilatkozatot, amelyben Velasco kubai politikáját támogatta (ez tudatos manőver volt Saudade részéről), de erősen megbélyegezte „azt a húsz családot, amely már a függetlenség kivívását megelőző időszak óta kizsákmányolja Ecuadort, és az országot a nagybirtokosok és kapitalisták elnyomása alatt tartja kiváltságai megőrzése érdekében". A nyilatkozatban azt is kifejtették, hogy az ecuadori nép igazi ellensége a konzervatív párt, a keresztényszocialista mozgalom, a radikális liberális párt és a szocialista párt — amelyek mindegyike az ország szegényeit elnyomó gazdag oligarchiát képviseli.

Két héttel később a PLPR újabb nyilatkozatot tett közzé, amelyben élesen kritizálta a bíboros legutóbbi pásztorleveleit, őt magát pedig ügynökeink azzal vádolták, hogy csupán egyike az oligarcháknak, akik a kommunista mumust saját céljaikra használják föl. Jelenleg Gil fizetési listáján rajta van a párt országos vezetője, ifjabb Juan Yepez del Pozo (* *), az országos szervezőtitkár, Antonio Ulloa Coppiano (* *); a jogtanácsos Carlos Vallejo Baez (* *), és a művelet szellemi atyja, idősebb Juan Yepez del Pozo (* *), akinek nincsen tisztsége.

Saudade nagyon elégedett a PLPR-konvencióval, amely tegnap éjjel Velasco szónoklatával ért véget. A záróülés hatalmas nyilvánosságot kapott, rengetegen voltak jelen. Noha a pártnak taktikai okokból támogatnia kellett Velasco kubai politikáját, Saudade óvatosan úgy intézte, hogy ifjabb Juan Yepez nyitóbeszédében mind a szélsőballal, mind a szélsőjobbal szembeállítsa a PLPR-t, hozzátéve, hogy a párt sose teszi magáévá a szovjet marxizmus despotizmusát.

Gil két új ügynököt csípett fel a konferencián, mindkettőt a szabad szakszervezeti mozgalomba szeretné irányítani, hogy biztosítsa a kirendeltség ellenőrzését a guayaquili bázis CROCLE-művelete fölött. Az egyik új ügynök Mattias Ulloa Coppiano (* *), a PLPR országos szervező titkárának, Antonio Ulloának a testvére. Mattias egy közös szállítási szövetkezet egyik vezetője. A másik új ügynök Ricardo Vazquez Diaz (* *), a guayaquili PLPR-delegáció egyik vezetője, és a konferencia egyik titkára volt.

QUITO — 1961. JÚLIUS 31.

Úgy tűnik, Velasco és a kubaiak ott tartanak, hogy kölcsönös segítségnyújtási társaságot alapítanak. Tegnap interjú jelent meg az új kubai nagykövettel, aki elmondta, hogy Kuba volt az első ország, amely támogatta Ecuadornak a Riói Protokoll felülvizsgálatára vonatkozó követelését; s a Protokoll erőszakos fenntartását a Platt-féle törvénymódosítás érvényben tartásához és a guantanamói támaszpontunk fenntartásához hasonlította. (A washingtoni törvényhozás 1901-ben szavazta meg Orville H. Platt connecticuti szenátor törvénymódosító indítványát, amelynek értelmében felrúgták az 1898-as spanyol—amerikai háború utáni megállapodást, és fenntartották Kuba washingtoni katonai megszállását — a *ford.*) Ma a külügyminisztérium nyilatkozatban hangsúlyozta, hogy Ecuador ellenez bármiféle kollektív vagy többoldalú intervenciót Kubában.

Ugyanakkor a Védelmi Front erői sem pihennek. Egy Kubát támogató gyűlésen három nappal ezelőtt Araujo beszédét megzavarta egy megmagyarázatlan áramszünet. A színház körül rendőrségi egységek és lovasság akadályozott meg egy ellendemonstrációt. Hasonlóképpen, amikor az új kubai nagykövet átadta megbízólevelét az elnöki palotában, a Védelmi Front által szervezett Castro-ellenes csoport ütközött össze egy URJE-csoporttal, amely az új nagykövet ünneplésére vonult a palotához. Az incidenst tüntetés követte, amit végül a rendőrség könnygázzal oszlatott szét.

A TSD kisegítő bázisa magnetofonokat, tárcsázásfelvevőket és indítószerkezeteket küldött Panamából, hogy fölszereljük a lehallgatót a kubai nagykövetségen (kódneve: ECWHEAT). A múlt héten Larry Martin rádiótechnikus volt itt, hogy betanítsa Rafael Buchelit (* *) a felszerelés használatára; s egy segítőtársával együtt Bucheli létrehozta a kapcsolatot a telefonközpontban. Bucheli és segítőtársa a quitói repülőgép-modellező klub tagjai, kérni fogok egy katalógust, hogy kiválaszthassák azokat a modelleket, amiket megrendelhetek. Később majd beszélünk a fizetésről.

QUITO — 1961. AUGUSZTUS 4.

Egy újabb államminiszterbe került Velasco taktikája — az ellenzék megfélemlítésére. A miniszter és a radikális liberális párt országos vezetője közötti legutóbbi vita során a miniszter olyan személyeskedő sértéseket vágott ellenfeléhez, hogy az párbajra

hívta ki. Ezért tegnap a miniszter lemondott, hogy elfogadhassa a kihívást, mivel a párbaj Ecuadorban tilos. A Guayaquilból való liberális vezető tegnap Quitóba érkezett a végső előkészületekre, de a repülőtéren több száz velascista tüntető várta, legtöbbjük civil ruhás rendőr és állami alkalmazott. A liberális vezető épphogy megúszta a lincselést, és több nemzetközi járat késett, mert a rendőrség végül is könnygázt használt, és hatalmas volt a káosz. A párbaj aztán elmaradt, mert a segédeknek valamilyen módon sikerült megfelelő elégtételt szerezni az exminisztertől, és az ügy a lovagiasság szabályai szerint lezárult.

A quitói repülőtéri tüntetés alatt egy baráti látogatáson lévő szovjet delegáció futott be váratlanul. Utazásukról kaptunk ugyan jelentéseket a környező kirendeltségektől, de Quitóba érkezésük időpontját nem közölték, nyilván azért, hogy elkerüljék az ellenséges fogadtatást. Az országos védelmi frontbeli ügynökeink nyilatkozatokat fognak kiadni, és tüntetnek a látogatás ellen. A küldöttség a Hotel Quitóban lakik majd, de még nem kaptuk vissza a lehallgatóval felszerelt lámpákat a panamai kisegítő bázisról.

QUITO — 1961. AUGUSZTUS 31.

Mellékvágányra került arra irányuló propaganda- és politikai akciókampányunk, hogy Velasco ellenzéke Kubára és a kommunizmusra összpontosuljon, mert fontosabbak a valutaátváltási árfolyam egységesítésére és az új adókra vonatkozó múlt havi gazdasági intézkedések. A közvélemény figyelmének középpontjába került az infláció is. A kormánynak azonban eltökélt szándéka a gazdasági intézkedések végigvitele az exportösztönzés érdekében. Az új adókat azzal indokolják, hogy szükségesek a rendőrség, a fegyveres erők, az oktatás és a közmunkák céljaira. Mindazonáltal az intézkedések egységbe forrasztották Velasco ellenzékét, és holnap az ország minden kereskedelmi kamarája az egységesítésről szóló rendelet hatálytalanítását fogja kérni.

A három hete újból összeült kongresszus az ellenzéki politikai viták központja, és a megfélemlítés velascista taktikáját máris felújították: a karzatot ellenséges tömegekkel tömték meg. Az egyik ülés alkalmával, amikor az ügyvivő államminisztert szólították, hogy válaszoljon a guayaquili rendőri elnyomással kapcsolatos kérdésekre, semmit sem lehetett hallani a karzat üvöltözésétől. Narancs- és banánhéjak röpültek, köpködés záporozott az ellenzéki képviselőre, aki kérdezni próbálta a minisztert. Mindazonáltal a képviselő órákig beszélt a guayaquili elnyomás

ellen, miközben a karzatról szünet nélkül becsmérelték, de végül is kénytelen volt menedékbe vonulni. Közben a teremben, a képviselők között is tettlegességre került sor, az ellenfelek hamutartókat dobáltak egymáshoz, ám a teremőrség nem volt hajlandó kikergetni a karzat zendülőit.

Arosemena, a kongresszus elnökeként, továbbra is Velasco ellenzékének vezére. Noha mindkét házban lojális velascistákat választottak a tisztségekre, nem világos a pontos pártpolitikai egyensúly, mert nem tudni, hányan pártoltak át Velascótól Arosemenához — például Reinaldo Varea (* *), a szenátus újraválasztott alelnöke Arosemena mellett állt ki. Két héttel ezelőtt Arosemena meghívott egy CTE-delegációt a kongresszus két házának együttes ülésére, amelyen ő elnökölt. A küldöttség tagjai kérték a kongresszust, hogy helyezze hatályon kívül a júliusi egységesítő intézkedéseket és új adókat, hozzátéve, hogy amennyiben ez nem történik meg, a CTE általános sztrájkra fog mozgósítani. Ez alkalommal Arosemena kidobatta a velascista tömegeket, amikor azok ordítozni kezdtek.

QUITO — 1961. SZEPTEMBER 2.

Saudade határozottan halad előre Forradalmi Liberális Néppártjával (PLPR * *) — ez idő szerint a bogotai kirendeltség segítségével. Amióta Quitóba érkezett, Saudade folyamatosan levelezik a bogotai kirendeltséggel, amely a liberális párt balszárnyát támogatja, Forradalmi Liberális Mozgalom néven (MLR). Az MLR kolumbiai tapasztalatai fontosak Saudade számára, mert azt reméli, hogy hasonló sikereket érhet el itt a PLPR-rel.

Néhány héttel ezelőtt Saudade elintézte, hogy ifjabb Juan Yepez del Pozo (* *) a PLPR nevében meghívja Quitóba a MLR vezetőjét, Alfonso Lopez Michelsont (* *), tapasztalatcserére, és hogy előmozdítsa a PLPR szervezési munkáját. Saudade természetesen nem fedte fel az MLR-hez fűződő CIA-érdekeket, de a bogotai kirendeltség megerősítette a meghívás elfogadását. Kíváncsi vagyok, vajon Lopez tudatos ügynök-e, és közvetlen kapcsolatuk van-e vele, vagy a bogotai kirendeltség más MLR-vezetőkön keresztül befolyásolja őt.

Lopez tegnap érkezett, találkozik Velascóval és Arosemenával is, és több beszédet fog tartani. Ellátogat Guayaquilbe is. Saudade rajta tartja a szemét, és máris jó publicitása van az ügynek.

Arosemena megszilárdítja a CTE-től kapott politikai támogatását. Ma a szenátus az ő ösztönzésére ötvenezer sucrét adott a CTE országos konvenciójára, amelyet ebben a hónapban tartanak Ambatóban. A CTE — a forradalmi szocialisták hegyvidéki munkás- és szakszervezeti szenátora útján — köszönetét fejezte ki, és meghívta Arosemenát, hogy mondjon beszédet a konvenció záróülésén; ő elfogadta a meghívást.

A CTE kampánya az egységesítő és adórendelkezések ellen tovább folytatódik, egyúttal sztrájkra mozgósítanak, amelynek időpontját még mindig nem határozták meg.

A mi PCE beépült ügynökeink jelentése szerint a pártban nagy az öröm, hogy Arosemena együttműködik a CTE-vel — és a szélsőballal általában —, de a baloldali vezetők aggódnak alkoholizmusa miatt, és vigyáznak, nehogy túl közel kerülve hozzá, később megégessék magukat.

Néhány napon belül bemikrofonozzuk a cseh képviseletet. Noland hónapokon át hajszolta Otto Kladenskyt, hogy csikarjon ki információkat a csehektől állandó képviseletük lehetséges helyeiről, és most végül szerződést írtak alá egy nagy házra, amely épp befejezés előtt áll. Az épület adatait tanulmányozva Noland rájött, hogy az építésvezető főmérnök barátja az egyetemi sportkörből. Ismeri a ház tulajdonosát is, de a mérnökkel történt megbeszélések után úgy döntött, nem szól neki, nehogy az megijedjen és visszautasítsa szerződése kockáztatását.

Öt vagy hat berendezésre elegendő felszerelés érkezett a központtól, és az audioműszerészek már itt vannak; tanulmányozzák a ház terveit, hogy megállapítsák, hogyan fogják használni a szobákat. Legfontosabb számunkra a kódszoba, majd a nagykövet hivatala, aztán a dolgozószobák és hálószobák.

Mivel a ház Quito egyik legszebb új negyedében van, rengeteg kisegítő bázis áll a rendelkezésünkre, amelyeket a beszerelés során használni tudunk. A terv szerint a két technikus éjjel megy be a házba a mérnökkel, aki szerencsére beszél angolul. Én egy megfigyelőposzton leszek és a házat tartom szemmel, az egyik nagykövetségi USIS-tisztviselő lakásának hátsó hálószobájából. Noland és Vargas kapitány, a rendőrségi hírszerzés főnöke, valamint Vargas néhány kemény legénye Noland adminisztratív kisegítőjének a lakásán lesz, aki a célponttól mindössze két háztömbnyire lakik. Walkie-talkie összeköttetés lesz a ház, az én megfigyelőposztom és a kisegítőbázis között. Ha bármi történik, felhívjuk Vargast, és legényei „hivatalosan" közbelépnek, míg a mi rádiósaink eltűnnek.

QUITO — 1961. SZEPTEMBER 20.

A cseh képviselet elleni első lehallgatási kísérlet elbukott. A technikusok hibája volt, s még szerencsések, hogy nem kapták el őket. Kontárok! Minden tökéletesen ment körülbelül reggel ötig, amikor — az ébrenmaradásért küszködve — észrevettem, hogy a két műszerész, bőröndjeikben cipelve a felszerelést, kisiet a házból, és szalad az utcán a kocsihoz. Nyomukban rohant a mérnök, és elhajtottak. Tájékoztattam Nolandot a walkie-talkie-n, majd mindannyian a nagykövetségre mentünk, hogy találkozzunk a műszerészekkel.

Hihetetlen sztori. Egész éjjel dolgoztak, három felszerelést rögzítettek a falban, és éppen le akarták tapétázni a rádió adóvevő nyomait, amikor meglepte őket négy indián őr, akik a szomszédos szobában aludtak egész éjjel. A mérnököt ismerik az indiánok, akiknek a tulajdonos azt mondta, hogy senkit ne engedjenek be az épületbe; a mérnök azt mondta nekik, hogy beijedt műszerészeink egyszerű technikusok, akiket ő hozott ide dolgozni. Reggel öt órakor? Míg a mérnök lekötötte az indiánok figyelmét, a műszerészek kitépték a falból a felszerelést és összepakoltak.

A csehek minden nap megnézik a házat, és nyilván észreveszik majd a hatalmas lukakat, ahonnan a felszereléseket kitépték. Noland adott némi pénzt a mérnöknek, hogy vásárolja meg az indiánok hallgatását, de bizonyosan nehézségei lesznek a cseheknek szóló magyarázatokkal. Legjobb, ha hülyének tetteti magát, és reméli, hogy az indiánok hallgatnak.

Feltehetően túl késő van ahhoz, hogy újra megpróbálkozzunk az egésszel, mert a csehek nemsokára beköltöznek, ezért, feltételezem, hogy a központ a telefonlehallgatást fogja kérni helyette. Ezzel a művelettel is vannak műszaki problémáink — a kubai nagykövetségen mindmáig nem működik jól a telefonlehallgatás. A központ azt akarja, hogy próbáljunk ki egy új szerkezetet, amely a feszültségváltakozás helyett a telefonvonalon megszólaló hangra kapcsolja be a magnót. Az a gond vele, hogy a vezeték veszi egy közeli rádióadó adását, és amit végül lehallgatunk, az nem más, mint zene, zene, zene.

Az egyetlen igazi áldozata ennek az egész elszúrt munkának valószínűleg a kutyám. Szegény Lanita. Múlt héten kipróbáltam rajta a kutya-altatót, arra az esetre, ha a csehek váratlanul őrzőkutyákat állítanak a házhoz. Néhány éve a kirendeltség legalább öt éjszakát töltött azzal, hogy ezt a különleges port fasírtba keverve felhasználja, de nem tudták vele elaltatni a cseh kutyákat. És most, csak pár perccel azután, hogy beadtam Lanitának az

előírt adagot, elájult. Múltak az órák — kómába esett. Másnap kijött az állatorvos és elvitte, mondván, hogy a központi idegrendszere bénult meg. Még mindig a kutyakórházban van, és ha meghal, hatalmas számlát fogok küldeni a TSD-nek.

QUITO — 1961. SZEPTEMBER 24.

A CTE-konvenció tegnap kezdődött meg Ambatóban, és majdnem ugyanolyan volt, mint a kongresszus. Arosemena volt az egyik vendég, és amikor a ceremónia kezdetét vette, egy csoport velascista, akiknek valahogyan sikerült beszivárogni a színházba, éltetni kezdte Velascót, és fujolni Arosemenát és a kommunizmust. A CTE-tagok elkezdték éljenezni Kubát és Arosemenát — nagyszabású ökölharc alakult ki. Pisztolyokkal lőttek a levegőbe, bűzbombák robbantak, és csak akkor lehetett véget vetni a kavarodásnak, amikor a rendőrség megérkezett és könnygázzal árasztotta el a színházat. Amíg odabent elkezdődött az ünnepség, az egész folytatódott kint az utcán, könnygáz és bűzbombák terjengő szaga közepette.

Velasco egyszerűen képtelen kompromisszumra: ez az epizód csak ellene dolgozik.

QUITO — 1961. SZEPTEMBER 25.

Most már tudom, mi történt az ügynökökkel Kubában, a titkosírás-lánc másik végén. Az *El Comercio* ma reggel első oldalon közli Luis Toroella (**) és más AMBLOOD-ügynökök letartóztatását, és tervüket Castro meggyilkolására. A cikk telexjelentés Havannából és a tegnapi kubai kormányközleményre épül, és főcíme természetesen utal a Quito és Havanna közötti titkosírás-kapcsolatra.

Az ügynökök nyilvánvalóan mindent elmondtak, bár a történetben nem szerepel a quitói postafiók száma, amely Paredes ezredes valódi nevén fut. Sürgős táviratot küldtem a miami kirendeltségnek, hogy informáljanak róla, vajon a postafiók számát megtudták-e vagy sem, mert Paredes ezredesnek le kell fedeznie magát, hogy megvédje a megfigyelőcsoportot. Az ügynököket egészen biztosan már hónapokkal ezelőtt letartóztatták — talán még a disznó-öbölbeli invázió idején — és a miami kirendeltségnek tájékoztatnia kellett volna bennünket erről az egészről, hogy megszüntessük a postafiókot, és eltüntessük a nyomait annak, kinek a nevén volt eredetileg.

Nem tudtam, hogy Castro megölésére készülnek, de az újságcikk elég részletes tervet közöl arról, hogy páncélöklöket akartak bevetni a havannai sportcentrum közelében tervezett rajtaütés során. A rádióvonalat nyilván erre a műveletre használták. Nem közlik, hogyan fogták el őket — remélem, nem az én rossz titkosírás-technikám miatt. Azt sem közlik, mikor kerülnek a *paredón* elé (ez az a fal, amely előtt a kivégzésre várók állnak) — talán máris.

QUITO — 1961. OKTÓBER 3.

A CTE a holnapi napot jelölte ki a huszonnégy órás általános sztrájkra a júliusi gazdasági intézkedések ellen. Azt állítják, hogy ötszáz szervezet vesz részt benne, és csatlakozott hozzájuk a FEUE és Manuel Naranjo szocialista pártja. Velasco a sztrájkot kormánya elleni forradalom meghirdetésének nyilvánította, hozzátéve, hogy ha az új adókat eltörlik, nem lesz pénz „tanárokra, rendőrségre és katonaságra".

Az elmúlt néhány napban a kormány propagandakampányt próbált folytatni a sztrájk ellen. Bojkottnyilatkozatokat publikált számos „szakszervezet", amelyek valójában velascista politikai szervezetek. Az igazi szakszervezetek közül csak a katolikus CEDOC, és a mi szabad szakszervezeti mozgalmunk, benne a CROCLE bojkottálja a sztrájkot — mindkettő az adók eltörlése mellett van ugyan, de ellenzi a CTE előretörését.

Ma este Baquero de la Calle, a mi munkaügyi miniszterünk országosan közvetített rádióbeszédében felforgató politikai akciónak minősítette a sztrájkot, amelynek semmi köze sincs munkaügyi problémákhoz — így akarván megcáfolni a CTE-nek azt az állítását, amely szerint a sztrájknak pusztán gazdasági indítékai vannak, és semmi köze a politikához. Egyik sem igaz, mert a sztrájk politikai és gazdasági jellegű, de mi mindenképpen ellenezzük, mert a szélsőbal támogatja.

Senkinek sincsenek kétségei afelől, hogy összecsapások lesznek, amikor a sztrájkolók a közúti és személyszállítás megakadályozására utcai barikádokat emelnek. Különleges kommunikációs csatornát építettünk ki rendőrségi ügynökeinkkel, hogy időben értesüljünk az ország különböző részeiből befutó jelentésekről. Nagy a feszültség.

QUITO — 1961. OKTÓBER 4.

Velasco igazán érthetetlen. Ma délelőtt Quitóban és Guayaquilben jobbára normális kereskedelmi tevékenység folyt, és nyilvánvaló volt, hogy a sztrájknak csak részleges sikere lehet. Mégis, délre a lovasrendőrség, és a hadsereg tankjai olyan erőfitogtatást rendeztek, hogy minden bezárt, és a délután folyamán a sztrájk mindkét városban teljessé vált. Ha a kormány nem teremt ilyen ijesztő atmoszférát, a sztrájk valószínűleg elbukott volna. De a tartományokban komoly összecsapások voltak, különösen Tulcanban a kolumbiai határon, ahol több embert megöltek és megsebesítettek.

QUITO — 1961. OKTÓBER 6.

Tulcanban a sztrájk folytatódik. Tegnap egy kongresszusi bizottság — Manuel Naranjo részvételével — odautazott az államminiszterrel és más magas rangú rendőr- s biztonsági tisztekkel együtt. A kongresszusi bizottság, a miniszter csoportja és a tulcani sztrájkbizottság találkozója Velasco- és kormányellenes politikai tüntetésbe csapott át. A tömeg valójában olyan fenyegetően viselkedett, hogy a miniszternek egy katonai védelem alatt álló kormányépületben kellett menedéket keresnie.

Ma Esmeraldas tengerparti tartományban egy spontán sztrájkbizottság úgy döntött, hogy követi a tulcaniakat, és meghatározatlan időre kiterjeszti a sztrájkot.

Velasco folytatja a kemény vonalat. Négy CTE-vezetőt tartanak fogva a sztrájk kezdete előtti nap óta, és további tizenkilenc letartóztatott névsorát tették közzé.

QUITO — 1961. OKTÓBER 11.

Velasco azzal vetett véget a tulcani és esmeraldasi sztrájknak, hogy közmunkákat ígért, és holnap Tulcanba utazik, hogy meghallgassa a panaszokat. Néhány napja ismét védte az egységesítést és az új adókat Guayaquilban, viszont a polgármesterrel megvádoltatta Arosemenát, hogy a kongresszus elnöki székéből felforgatja a közrendet. A kongresszus már harmincnapos rendkívüli ülésszakánál tart, de nem sok jel utal arra, hogy ez bármi jelentősebb eredményhez vezetne — legföljebb még több tüntetéshez és összecsapáshoz Velascóval. Senki sem reméli, hogy az elmúlt két nap átmeneti nyugalma folytatódik.

Ma véget ért az országos golfbajnokság; én borzalmas voltam, de Noland és a felesége jól játszott. Kihagyom a klubbeli ünnepséget ma este, mert Janet bármikor szülhet. Nőgyógyásza a quitói golfbajnok, s ő vezeti a ma esti partit. Remélem, hogy a Kolumbus napi szülésre vonatkozó jóslata csúszik egy kicsit, mert ő holnap aligha lesz megfelelő állapotban.

QUITO — 1961. OKTÓBER 12.

Igaza volt! Reggel öt órakor el kellett hívnom Albertót a klubból. Csodával határos módon minden tökéletesen ment — fiú.

QUITO — 1961. OKTÓBER 16.

Az államminisztérium politikai biztonsági hivatala „összeesküvést" talált ki ürügyül az ellenzéki vezetők letartóztatására. Ez oly valószínűtlen, hogy várhatóan minden eddiginél rosszabb helyzetbe hozza Velascót. Az elmúlt három napban politikai biztonsági ügynökök ellenzéki vezetőket tartóztattak le, köztük azt a baloldali képviselőt, aki múlt augusztusban kérdéseket próbált feltenni a hadügyminiszernek; továbbá, az Országos Védelmi Front néhány jobboldali vezetőjét. Szerencsére egyik ügynökünk sincs a tizenhat letartóztatott között, noha a biztonságiak egyaránt keresnek kommunistákat és konzervatívokat is.

Az „összeesküvést" ma jelentette be a biztonsági hivatal főigazgatója, aki az államminisztérium politikai biztonsági részét vezeti — egy olyan hivatalt, amitől szándékosan nagyon távol maradtunk. Az „összeesküvés" — vezetői szélsőjobb- és szélsőbaloldaliak — kirobbanását egyébként holnap estére időzítették. Jelentős mennyiségű fegyvert mutattak be a nyilvánosságnak, amelyekről azt állították, hogy a Vasfüggöny mögül valók, és hogy a házkutatások során a kommunisták lakásain találták. Nincs gondolkodó ember, aki elhisz egy ilyen átlátszó koholmányt, de Velasco azt reméli, hogy visszaszerzi a szegények és tanulatlanok támogatását, ha úgy dönt, hogy erőszakkal feloszlatja a kongresszust.

Válaszul a letartóztatásokra és az „összeesküvésre", a liberálisok, konzervatívok, kereszténydemokraták, szociáldemokraták és a fasiszta ARNE közös koordinációs irodát hoztak létre, annak megakadályozására, hogy Velasco diktatorikus hatalmat biztosítson magának.

Jorge Acosta (**), a pénzügyminiszter ma tért vissza Wa-

shingtonból. Igyekezett utazását sikeresnek feltüntetni, a riportereknek számos „függőben lévő" és „aláírásra kész" kölcsönről számolt be, de nem tudott azonnali segítséget hozni. Velasco bizonyosan csalódott.

Ebben a válsághelyzetben a munkaügyi miniszterünk lemondása szinte észrevétlen maradt. Velasco meg akart szabadulni tőle, így aztán hagyta, hogy leváltsa a guayaquili tűzoltóparancsnokot szabálytalan pénzkezelés miatt; majd Velasco törölte az intézkedését, nem hagyván az ügynöknek más utat, mint a lemondást. Hatástalan miniszter volt, és ügynökként sem különösebben hatékony, így aztán Saudade nem túl szomorú a menesztése miatt. Most majd megpróbálja törölni őt a fizetési listáról.

QUITO — 1961. OKTÓBER 17.

Az egész országot felbolygatta a kongresszusban tegnap éjjel történt lövöldözés, és olyan szóbeszédek keringenek, hogy katonai megmozdulás készül Velasco ellen.

A kongresszus két házának együttes ülésén tegnap éjjel velascista tömegek töltötték meg a karzatot, narancs- és banánhéjakat dobáltak, és a legsúlyosabb sértéseket kiabálták. Lojális velascista törvényhozók csatlakoztak a karzat lázadóihoz, és amikor az elnöklő Arosemena utasítást adott a karzat kiürítésére, a rendőrség nem mozdult. Kövek záporoztak fentről, és az ellenzéki törvényhozók az asztaluk alatt kerestek fedezéket, míg mások védőgyűrűt vontak Arosemena köré.

Négyórai zendülés után, hajnali egy órakor lövéseket adtak le a karzatokról, néhánnyal Arosemena asztalát célozták meg. Végül ő is előhúzta a revolverét, a tárat a levegőbe ürítette, és elhagyta a termet, azt állítva, hogy több mint negyven civil ruhás rendőr van a karzatokon, akik szolgálati revolverüket használják.

Velasco ma tagadta, hogy diktatúra bevezetésére törekedne, míg a lojális velascista törvényhozók azzal igazolják a tegnap éjszakai zendülést, hogy az ecuadori demokrácia megőrzéséhez volt rá szükség. Arosemena ma azt mondta, hogy a Legfelsőbb Bíróságnál azt a vádat emeli Velasco ellen, hogy megpróbálta megöletni őt. Guayaquilban ma a rendőrség a levegőbe lövöldözve és könnygázzal vert szét egy kormányellenes FEUE-tüntetést. Ez nem mehet így a végtelenségig.

QUITO — 1961. OKTÓBER 24.

Tegnap az államminiszter inkább lemondott, semmint szembenézzen azzal, hogy a kongresszus politikai töltetű kérdéseket intézzen hozzá a három hete tartó általános sztrájk kezdete óta alkalmazott elnyomó intézkedésekről. Velasco Jorge Acostát nevezte ki ügyvivő államminiszterré; ez eshetőség lehetne a kirendeltség számára, de Noland szerint a helyzet túlságosan reménytelen ahhoz, hogy produktív munkát reméljünk Acostától.

Ma Velasco végül megtette a várt lépést a konzervatív párt támogatásának visszaszerzéséért. Noland győzködte Davilát, hogy tegyen meg mindent azért, hogy a konzervatívok a Kubával való kapcsolat megszakítását szabják Velasco támogatásának feltételéül. Így a konzervatívok elutasították a munkaügyi miniszteri tárcát, amit Velasco ma felajánlott nekik, és Velasco helyzete tovább gyengül. Acosta elmondta Nolandnak, hogy Velasco változatlanul makacs Kuba-ügyben, de ő mindent megtesz, hogy meggyőzze nagybátyját arról, hogy számára a túlélés egyetlen lehetősége, ha szakít Kubával, és visszanyeri a konzervatív támogatást.

Én nem láttam írásban semmi olyasmit, hogy a Cég vagy a külügyminisztérium Velasco maradását, vagy bukását akarja-e — csak annyit tudok, hogy a mi politikánk célja a Kubával való szakítás kierőszakolása. Nyilvánvaló az a veszély, hogy Velasco makacssága miatt megbukik, és a hajlékony Arosemena kerül hatalomra, akit erősen befolyásol a CTE, a FEUE és más nemkívánatos elemek. Ezért abszolút döntő, hogy Acostának milyen befolyása van Velascóra a szakítás ügyében.

QUITO — 1961. OKTÓBER 27.

Képtelenek voltunk újra bejutni a cseh képviseletre mielőtt beköltöztek — így a lehallgatási műveletnek végképp befellegzett.

Két nappal ezelőtt éjszaka valaki belőtt a képviselet hatalmas első ablakainak egyikén, de a kertben ugyanakkor elhelyezett bomba nem robbant fel. Az ablakok nagyon drágák, és az Egyesült Államokból kell importálni, ez egy időre felborítja a csehek nyugalmát — ami az ablakból megmaradt, azt bedeszkázták. Mi nem utasítottunk egyetlen ügynököt sem erre a terrorista akcióra, de Noland szerint Vargas kapitány, a rendőrségi hírszerző főnök szervezte. Nekik kell egyébként kivizsgálni a támadást.

Épp most vettem át egy új műveletet — az ECACTOR politikai akcióprogram tulcani részét. Noland rendszertelen időkö-

zönként találkozott ugyan az ottani konzervatív ifjúsági szervezet vezetőjével, Enrique Molinával (**), de az irányítás és anyagi támogatás nehéz volt, mert az ügynök csak ritkán tudott Quitóba jönni, és Nolandnak sincs ideje odamenni: két hosszú napon át tart az autóút a kolumbiai határra és vissza.

Az út Quito és Tulcan között olyan gyönyörű, hogy leírhatatlan. Termékeny, zöld völgyek és hófödte vulkánok, terméketlen szurdokok, amelyeket kígyózó patakok mosnak szét, tükörsima tavak, gyönyörű panoráma a magasból, mintha repülőről látná az ember. És végig a kockaköves Pan-American autóút kanyarog föl s le a hegyekről, gyönyörű indián falvakat szelve keresztül, ahol néhány kilométerenként a kalapok, poncsók, de még a hajviselet stílusa is megkülönbözteti a közösségeket.

Vittem pénzt Molinának és megmondtam neki, hogy Carchi tartomány antikommunista frontjára használja fel, de valószínűleg főleg Velasco-ellenes propagandára fordítja majd. Megszerveztem egy kommunikációs csatornát is neki, hogy jelentse információit a politikai nyugtalanságról, és megpróbáljuk majd váltogatni a találkozókat: egyik hónapban ő jön Quitóba, a másik hónapban én jövök ide.

QUITO — 1961. NOVEMBER 1.

Újabb összecsapás tört ki Cuencában, amikor egy kormányellenes FEUE-demonstrációt kegyetlenül szétkergetett a rendőrség. A diákokhoz rengetegen csatlakoztak, és amikor a tüntetők kormányépületeket támadtak meg, kirendelték a katonaságot. A lövöldözés során hét ember sebesült meg.

Velasco bejelentette, hogy az összetűzés ellenére is hivatalos látogatást tesz Cuencában, a tartományi függetlenségi ünnepségre, holnapután. A feltevések szerint további összetűzésre kerül sor, mert a cuencai körzetben nagyon dühösek Velascóra, amiért nem sikerült enyhítenie az ottani termékek, különösen a panamakalapok csökkenő árának következményeit. Egy ideje már az éhezés miatt elvándorolnak a tartományból — ez még Ecuadorban is ritka jelenség —, és a quitói kormány képviselői egyre népszerűtlenebbek ebben az erősen konzervatív, katolikus körzetben.

Rendőri ügynökeink jelentései szerint a cuencai tüntetések ma is folytatódnak.

QUITO — 1961. NOVEMBER 3.

Azuay tartományban (amelynek Cuenca a fővárosa) katonai igazgatást vezettek be tegnap, mivel egy népfelkelés során legalább tíz ember megsebesült. Velasco leváltotta a tartományi kormányzót és néhány más kormánytisztviselőt, és odaküldte Jorge Acosta ügyvivő államminisztert, hogy személyesen vizsgálja ki az ügyet. Acosta odautazása csak további tiltakozásokat eredményezett, amelyeket újabb letartóztatások követtek. A cuencai városi vezetés elhalasztotta a függetlenség évfordulójának megünneplését, és felkérte Velascót, ne menjen oda.

De Velasco máris Cuencában van, és sok jelentés érkezik a rendőrségtől és rádión újabb jelentős tüntetésekről és lövöldözésekről.

QUITO — 1961. NOVEMBER 4.

Cuencában tegnap legalább két személyt megöltek és nyolcat megsebesítettek. Velasco, megérkezése után egy menet élére állt, és gyalog vonult a repülőtérről a városba — súlyos provokáció a helyi ellenséges hangulattal szemben, amelyet temetési koszorúk, és a házakat díszítő fekete zászlók is jeleznek, a gyász miatt. Velascót és bizottságát az egész úton gúnyolták, fújolták, és végül meg is támadták kövekkel és botokkal. Amikor a lázadást elfojtották, lövöldözés tört ki, de Velasco ragaszkodott hozzá, hogy ő elnököljön a katonai parádén. Végül rávették, hogy egy teremben mondja el beszédét, melyben az erőszakért az ellenzéki politikai vezetőket hibáztatta.

Cuencából Velasco számos kisvárosba, végül pedig Guayaquilbe megy beszédeket tartani. Ma a kongresszus nyolc órán át vitatkozott a cuencai eseményekről. A CTE, a FEUE és a forradalmi szocialisták Velascót kárhoztatták, a konzervatív párttal és a kereszténységszocialista mozgalommal együtt. Furcsa szövetség a mi politikai akcióügynökeinknek, de a Velasco-ellenes lendület uralja az eseményeket.

Jorge Acosta, az ügyvivő államminiszter megkapta Velasco jóváhagyását ahhoz, hogy egy másik kubait is kiutasítson az országból — az ügyvivőt, mert a nagykövet éppen Havannában van. A kubai ügyvivővel történt találkozás után a külügyminiszter bejelentette, hogy az elhagyja az országot. Homályos magyarázatot adott, pedzegetett valamilyen összefüggést bizonyos ecuadori politikai személyiségek és a kubai kormány között, de hangsúlyozta, hogy az ügyvivő távozása semmilyen változást

nem jelent Ecuador kubai politikájában. Az ügyvivő viszont azt mondta, hogy önként utazik haza Kubába. Világos, hogy a külügyminiszter vonakodott végrehajtani Acosta utasítását, hogy utasítsa ki a kubait — és az is kétséges, vajon eredményre vezet-e Velascónak ez az elkeseredett lépése a konzervatívok és más jobboldaliak támogatásának visszaszerzéséért. Acosta azt mondta Nolandnak, hogy Velasco változatlanul nem hajlandó a teljes szakításra Kubával, de lépni fog a *Prensa Latina* tudósítója ellen.

Velasco végül némi jó hírt is kapott a gazdasági segítségről. Két nagy kölcsönről írtak alá megállapodást éppen most Washingtonban: az egyik 4,7 millió dollár afrikai pálmaolaj termesztésére és birkatenyésztésre, a másik egy ötmillió dolláros kölcsön a középosztály számára lakásépítésre. Jó publicitása volt, de nem várunk gyors hatást.

QUITO — 1961. NOVEMBER 5.

Jorge Acosta ma bejelentette, hogy a kubai ügyvivőt, mint persona non gratát kiutasították az országból. Ezt a helyesbítést folyamatosan közölte a kormány rádióadója. A kubai nagykövetség (tekintélymentési célból) erősködött, hogy a kubai ügyvivőnek sose mondták, hogy kiutasítják; ugyanakkor a külügyminisztérium nyilatkozata inkább a kiutasításról, mint önkéntes visszatérésről szólt.

QUITO — 1961. NOVEMBER 6.

Ha megy is, Velasco aligha megy el csöndesen. Újabb erőszakos cselekmények voltak ma Quitóban és Guayaquilban is, ahol tizenegyen meghaltak, és legalább tizennégyen megsebesültek — mind diák és munkás. Egyik jelentést a másik után küldjük a központba — a guayaquili bázis ugyanezt teszi.

A kongresszus délben összeült, és Arosemena megvádolta Velascót, hogy megsértette az alkotmányt. Egy FEUE-küldöttség kereste fel a kongresszust, hogy kifejezze támogatását, és körülbelül három órakor a kongresszusi palotát katonai alakulatok zárták körül, és a telefonösszeköttetést is elvágták.

Ma reggel az egész kabinet lemondott, és Velasco, aki csak délben tért vissza Guayaquilből, a délután nagy részét katonai egységek látogatásával töltötte. Rádióbeszédet is mondott, mely-

ben megvádolta Arosemenát, hogy diktátornak nyilvánítja magát, s hozzátette, hogy leváltja őt az alelnöki funkcióból.

Az éjszakát itt fogom tölteni a nagykövetségen, a rendőrségi és katonai rádiót hallgatom, és fogadom az utcai cirkáló ügynökök telefonjelentéseit. A legújabb hír az, hogy Arosemena és néhány más törvényhozó éjfél után elhagyhatta a kongresszusi palotát, és amint Arosemena néhány háztömbnyire lévő otthona felé tartottak, letartóztatta őket Velasco biztonsági főigazgatója. Arosemenát és a többieket börtönbe vitték, de több ügynök úgy gondolja: ez Arosemena szándékosan veszélyes cselszövése, hogy Velascót alkotmányellenes lépésre kényszerítse — amely a katonaságot is ellene fordíthatja.

A kabinet lemondása ellenére Acosta továbbra is államminiszter. Ma reggel kiutasította az országból a *Prensa Latina* tudósítóját, egy olyan kubait, akit már tavaly, Ponce elnöksége alatt is kiutasítottak, de visszajött, amikor Araujo lett az államminiszter.

Gyakorlatilag minden órában küldünk helyzetjelentést a központba.

QUITO — 1961. NOVEMBER 7.

Velascónak vége, de az utódlás még nem dőlt el. Ma reggel öt óra körül a mérnöki zászlóalj Quitóban fellázadt, mert Velasco megsértette az alkotmányt Arosemena letartóztatásával — de egy lojális katonai egység megtámadta őket. Reggel nyolc óra körül tűzszünet volt, hogy elvigyék a halottakat és sebesülteket, s valamivel később a Katonai Főparancsnokság bejelentette, hogy mind Velasco, mind Arosemena megsértette az alkotmányt. Később a Legfelsőbb Bíróság elnökét nevezték ki az ideiglenes kormány elnökévé. Velasco elfogadta a döntést, és a Legfelsőbb Bíróság elnöke elfoglalta hivatalát az elnöki palotában.

Miután elhagyta az elnöki palotát, Velasco számos lojális katonai alakulatot látogatott végig ma délután, és a katonai hírszerzők jelentése szerint barátai otthonában tartózkodik, de menedékjogot kér valamelyik latin-amerikai követségen. Acosta már korábban menedékjogot kapott a venezuelai nagykövetségen.

Arosemena vívja a maga harcát az elnökségért. Őt és a többi törvényhozót ma este elengedték a börtönből, s azonnal a törvényhozási palotába mentek. Arosemena összehívta a két ház együttes ülését, amely őt magát nevezte ki elnöknek. A kongresz-

szus meghosszabbított ülésszakának alkotmányban rögzített ideje ma éjfélkor lejár, de a kongresszus a palotában marad Arosemenával.

Ma éjjel megint a nagykövetségen alszom — ha netán a katonaság úgy dönt, hogy megmozdul valamelyik elnök érdekében. Reméljük, kitartanak a Legfelsőbb Bíróság elnöke mellett — ő jobboldali, aki hajlana a Kubával való szakításra, és általában a baloldal elnyomására.

QUITO — 1961. NOVEMBER 8.

Mégis Arosemena! Ma reggel a törvényhozási palotát ejtőernyősök és tankok vették körül, de közvetlenül dél után megjelentek a légierő harci gépei, egészen alacsonyan elszálltak a palota felett, és a levegőbe lőttek, hogy megfélemlítsék a katonai egységeket. Amikor világossá vált, hogy a légierő Arosemena és a kongresszus mögött áll, a Legfelsőbb Bíróság elnöke lemondott — mindössze tizennyolc óráig volt a kormány elnöke —, és a katonai egységeket visszarendelték a palotától. Később, délután, a Katonai Főparancsnokság elismerte Arosemenát.

A döntés előtti órákban URJE- és FEUE-demonstrációk törtek ki Quito különböző részein Arosemena mellett, és később szerte az országból özönlöttek az Arosemenát támogató nyilatkozatok, főleg a CTE-szervezetektől, a FEUE-tól és az URJE-tól.

Miközben a törvényhozási palota még körül volt véve délelőtt, Arosemena egy centrista kabinetet jelölt ki, két liberálissal, két demokratikus szocialistával, egy kereszténydemokratával, egy konzervatívval és három függetlennel. Az egyik szocialista Manuel Naranjo, aki pénzügyminiszter lett. Ma délután Arosemena találkozott támogatóival, köztük Araujóval is, akit Arosemena így jellemzett: „az a nagy harcos". De mikor Araujo felállt egy székre, hogy beszédet intézzen a kavargó tömeghez, csak eddig jutott: „Quito nemes népe" — és túlharsogta őt a gúnyolódás. Noha csak holnap iktatják be — Arosemena első tette az volt, hogy rendkívüli ülésszakra hívta össze a kongresszust, az alelnök megválasztására és egyéb ügyek intézésére. Reinaldo Varea Donoso elnökölt a mai, első ülésen.

Velasco nem adta fel — legalábbis nem teljesen. A mexikói nagykövetségről nyilatkozatot adott ki, melyben leszögezi, hogy nem mondott le, és emlékeztet mindenkit arra a négyszázezer szavazatra, amit tavaly kapott. Négyszer választották meg, és háromszor mozdították el: győztes a korteskampányban, vesztes a

hivatalban. Ha szakított volna Kubával, elnyerhette volna a konzervatívok és más jobboldaliak támogatását, és megbirkózott volna a gazdasági kérdésekkel kapcsolatos baloldali kampánnyal.

QUITO — 1961. NOVEMBER 9.

Ma reggel, mielőtt a beiktatási ceremóniára sor került, a FEUE „nagytakarítási műveletet" szervezett: jelképesen kisöpörték és felsúrolták az elnöki palotát, hogy megtisztítsák a helyet, mielőtt Arosemena átveszi.

Arosemena és új kabinetje aztán egy több ezres menet élére állt, és a törvényhozási palotából az Independence Plazán lévő elnöki palotába vonult. Beszédében Arosemena úgy ábrázolta Velasco uralmát, mint ami hajdan négyszázezer támogatóval indult, és négymillió ellenséggel végződött. Cselekvést ígért cirkalmas beszédek helyett; megfogadta, hogy az ő kormánya a béke és harmónia kormánya lesz, ő maga pedig minden ecuadori elnöke, nemcsak a kiváltságos keveseké. A mi szempontunkból a legfontosabb kijelentése az volt, hogy továbbra is fenntartja a diplomáciai kapcsolatot Kubával.

A beiktatási beszédekben más baljóslatú jelzések is voltak. Így például a CTE elnöke a „jenki imperializmust" támadta, éltette a kubai forradalmat, és Népi Forradalmi Front megszervezésére szólított fel. (A front megalakítását már jelentették a PCE-be beépült ügynökeink, a front magában foglalja majd a CTE-t, a forradalmi szocialistákat, a PCE-t, az URJE-t, az Ecuadori Indiánok Szövetségét és egy új diákfrontot, a Forradalmi Egyetemi Diákmozgalmat is.) Beszélt a FEUE elnöke is, ismét elmondta, hogy a diákok részt vettek Velasco megbuktatásában. Noha ő mérsékelt irányvonalat követ, és a guayaquili bázis diákműveletének támogatásával választották meg, az elmúlt hónapokban a Velascóval szembeni ellenzék gazdasági és egyéb okok miatt túlságosan megnövekedett ahhoz, hogy Alberto Alarcon és ügynökei a mérsékelt FEUE-vezetést távol tarthatták volna Arosemena támogatásától.

A diplomáciai kapcsolatok az ecuadori kormánnyal úgy folytatódnak, mintha Velasco meghalt vagy lemondott volna — ami azt jelenti, hogy nincs szó az új kormány formális elismeréséről. Minden törvényes és alkotmányos.

QUITO — 1961. NOVEMBER 11.

Az általános politikai légkör megkönnyebbült, optimista, elégedett — majdhogynem eufórikus. A Velasco-féle tizennégy hónapos megfélemlítés után a hagyományos pártok hívei boldogok, hogy Arosemenát látják hatalmon — legalábbis jelenleg.

A képviselőház elnökévé Davilát választották a rendkívüli kongresszusi ülésszak idejére. Reinaldo Varea lett a szenátus alelnöke — köszönőbeszédében azt mondta, inkább meghal, minthogy megsértse „ennek az új és meg nem érdemelt bizalomnak a törvényes szabályait". Ezután a kongresszus kétnapos szünetre vonult vissza, és hétfőn ül össze újra, hogy alelnököt válasszon. Nagy lesz a feszültség a hét végén, folyik majd az alkudozás, hogy ki legyen a második ember Arosemena mögött. Ez a választás nagyon fontos, mert senki sem tudja, meddig húzza Arosemena gyakori alkoholizálásával. Noland úgy gondolja, hogy Vareának, az egyik vezető jelöltnek jók az esélyei. Legfőbb vetélytársa a Központi Egyetem rektora, egy liberális párti független vezető, aki mögött a FEUE és a szélsőbal áll.

Velascót feltették egy Panagra-járatra ma délután, Panamába. Az ország nagy része újra békés, és megszűnt a vandalizmus meg az üzletek fosztogatása. Az október 4-i általános sztrájk óta legalább harmincketten haltak meg öt városban, és rengetegen megsebesültek. Nem volt ez kifejezetten vértelen államcsíny.

QUITO — 1961. NOVEMBER 13.

Noland sikerre vitte saját „csínyét". A hét végén Varea telefonált, és találkozót kért a Quito hotelbeli „védett szobánkban". Puhatolózott, vajon Noland tudja-e, honnan kaphatna ő támogatást az alelnökké választásához, valamint, hogy Noland szerint a konzervatívok támogatnák-e őt. Noland azt mondta, ő úgy gondolja, igen; de taktikusnak kellett lennie, és természetesen nem fedhette föl a kapcsolatát Davilával vagy más jobboldali ügynökökkel.

Később Noland találkozott Davilával is, aki viszont tanácsot kért tőle, hogy a konzervatívok kit támogassanak alelnöknek. Noland óvatosan Vareát javasolta, azzal indokolva, hogy ha a központi egyetem rektorát választják meg, a rektorhelyettes, egy forradalmi szocialista veszi át az egyetemet. Davila megígérte, hogy a konzervatív szavazat Vareára megy. Később Davila és Varea találkoztak, hogy megegyezzenek, és Noland biztos benne, hogy egyik sem tud arról, hogy ő a másikkal is találkozott.

Ma reggel az *El Comercio*ban egy jegyzet jelent meg Gustavo Salgado révén, amely csúnyán kompromittálta a rektort: az Ecuadori Kommunista Párt és az URJE nevében támogatásról biztosította őt. Lesz cáfolat, de túl későn, mert a kongresszus ma délben összeül, hogy megválassza az alelnököt.

A karzat zsúfolásig megtelt CTE- és FEUE-aktivistákkal, akik a rektor megválasztásáért üvöltöttek. Davila elnökölt, és az első titkos szavazáson Varea hatvannégy szavazatot kapott — a legtöbbet a négy jelölt közül, de tizenkettővel kevesebbet a szükséges kétharmadnál. Amikor ennek a szavazásnak az eredményét bejelentették, a karzaton kitört a zendülés. Vareát a következő titkos szavazáson megválasztották; a FEUE és a CTE tagjai a vereségtől egészen megvadultak, és kövek, papírgombócok, köpködések záporoztak Davilára. Rendőrség persze sehol — mint rendesen.

Varea — miután Davila bejelentette, hogy ő az alelnök — beiktatási beszédében kissé túl szerénynek mutatkozott: „Meg fogjátok látni, hogy hiányoznak belőlem azok a képességek, amelyek méltóvá tesznek arra, hogy a köztársaság alelnöke legyek. Tele vagyok hibával, de ezek leküzdésére irányul az életem, amelyet egyszerűséggel és áldozattal töltöttem meg. Ti és én, isten segítségével apránként meg tudjuk oldani azokat a nagy problémákat, amelyek az ecuadori népet sújtják." Noland azt mondta, megemeli Varea fizetését hétszázról ezer dollárra havonta, és ha elnök lesz, még jobban.

Humphrey szenátor tegnap megérkezett, és jelentéseket teszünk az ellene irányuló lehetséges demonstrációkról. Látogatást tesz majd Arosemenánál, és beszédet mond a kongresszusban, de tegnap, az újságíróknak tett megjegyzéseiben nagyon igaza volt a célt illetően: az Egyesült Államok készen áll arra, hogy támogassa a szegény országok fejlődését, de kormányaiknak végre kell hajtani agrár-, adó- és közigazgatási reformokat. Ha nem így lenne, az Egyesült Államok végül is a bolsevizálódást finanszírozná.

QUITO — 1961. NOVEMBER 17.

Arosemena kormánya még kéthetes sincs, de máris nyilvánvaló jelek utalnak arra, hogy rezsimjében jelentős a baloldal részvétele. A miniszteri és miniszterhelyettesi szintű kinevezések, például Manuel Naranjóé, az új pénzügyminiszteré, még határozottan elfogadhatóak. De a középszintű beosztások egyre nagyobb számban kerülnek marxisták és más baloldaliak kezébe, akik,

habár hivatalosan nem tartoznak a PCE-hez vagy a forradalmi szocialistákhoz, barátságtalanok az Egyesült Államokkal szemben. A kinevezések főleg az oktatás, a népjóléti és a társadalombiztosítási rendszer körében kifogásolhatóak, jóllehet, Guayaquil és Guayas tartomány új kormányzata is kedvezőtlen színezetűvé kezd válni.

Mind a kirendeltségen, mind a guayaquili bázison feljegyzéseket készítünk Arosemena kormányának új tagjairól a nagykövetnek, a főkonzulnak és a washingtoni külügyminisztériumnak. A feljegyzések alapja a mi kartotékrendszerünk, és a PCE-beépült ügynökeinktől a kérdéseinkre kapott válaszok arra, miként reagál a párt a kinevezésekre. Az első jelek szerint a szélsőbal befolyása sokkal nagyobb lesz Arosemena alatt, mint Velasco idején volt.

A külügyminisztérium és a központ mérsékelten borúlátó, s a központ azt a különleges kívánságát továbbította nekünk, hogy folyamatosan, szorosan figyeljük Arosemena kinevezéseit. Aggódnak, hogy ez csak a kezdet, és Ecuador tovább sodródik balra, akárcsak Brazília, amely máris abba az irányba tart. Kuba ügyében a külügyminisztérium bejelentette, hogy a Velasco által kiutasított kubai ügyvivő mégis maradhat — Velasco utolsó napjainak kavarodása közepette valahogy itt maradt Quitóban.

A fejlemények ellensúlyozására új propaganda- és politikai akcióműveleteket indítunk ECACTOR-ügynökökön keresztül — mint Davila, Perez, az Országos Védelmi Front — és propagandaügynökök révén, mint Gustavo Salgado. Reinaldo Varea alelnök szintén nagyon fontos, hiszen közismerten antikommunista. A hadsereg nyugdíjas alezredese, s Fort Rileyben és Fort Leavenworth-ben tanult az USA-ban. Ecuadori katonai attasé is volt Washingtonban, aztán az Amerika-közi Védelmi Tanács ecuadori képviselőjének tanácsadója, majd hadügyminiszter-helyettes, később pedig hadügyminiszter.

Nyitólépésként és egyúttal közvetett támadásként a guayaquili bázis egy féloldalas nyilatkozatot jelentetett meg tegnap az újságokban a CROCLE szakszervezettel a kommunizmus veszélyéről, és a CTE-nek a prágai SZVSZ iránt tanúsított szolgai engedelmességéről. Felszólított a kommunizmus visszaszorítására, óva intett a Szovjetunióval való diplomáciai kapcsolat felvételétől, és felvetette a Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konföderációjának — mint a CTE demokratikus alternatívájának — a megalapítását.

Arosemena megkezdte a belbiztonsági erők átszervezését. Ma vizsgálat kezdődött annak megállapítására, hogy a Nemzetbiztonsági Igazgatóság (NSD — politikai biztonsági hivatal) ügy-

nökei közül kik a felelősek Arosemena november 6-i letartóztatásáért. A listán szereplő nevek közül sok feltehetően egyszerűen nem is létezik, és a nem létező személyek fizetését az NSD felső vezetői vágták zsebre.

A rendőrség felső vezetését is átszervezik. José Vargas kapitányt, a rendőrségi hírszerzés vezetőjét kétségtelenül kiteszik, hiszen köztudott, hogy egy Velasco-párti titkos szervezet vezetője a rendőrségen belül. Reméljük, hogy Luis Sandoval hadnagy (* *), Vargas főtechnikusa, aki eléggé apolitikus, a helyén marad.

QUITO — 1961. NOVEMBER 20.

A kirendeltség PCE-beépülési programja hirtelen jobb helyzetbe került, mint valaha. Pichincha tartomány PCE-tagjai új tartományi bizottságot választottak, és nemcsak Basantest választották újra, hanem Cardenast és Luis Vargast is beválasztották. Ez három ügynököt biztosít számunkra a nyolctagú bizottságban, amely a Központi Bizottsághoz hasonlítható, annál is inkább, mert a szakadék egyre mélyül a Pedro Saad főtitkár vezette tengerparti, és a Rafael Echeverriával, a pichinchai tartományi bizottság elnökével az élén működő hegyvidéki vezetés között.

Újabb műveletet vettem át Nolandtól — ezúttal Oswaldo Lugo (* *) ezredest, a rendőrségen a legmagasabb szinten beépült ügynökünket. Noland tegnap éjjel bemutatott Lugónak, aki elmondta, hogy kinevezték rendőr-főkapitánnyá a déli régióban, cuencai székhellyel. Még néhány hétig itt marad, és bemutat a mostohafiának, Edgar Camachónak (* *), aki egyetemista és Lugo alügynökeinek összekötőjeként dolgozik a CTE-ben. Lugo reméli, hogy havonta legalább egyszer Quitóba jön, és akkor találkozunk, de a sürgős jelentéseket elküldi Camachón keresztül. Nagyon barátságos, intelligens és okos tiszt.

A guayaquili bázis műveletei komoly megrázkódtatást szenvedtek tegnap: a legfontosabb szakszervezeti és politikai hírszerző ügynökünk hirtelen meghalt. Emilio Estrada Icaza (* *), Ecuador egyik legnagyobb bankjának az igazgatója, egy műtrágyacég elnöke, Guayaquil volt polgármestere; közismert gyűjtője a spanyolok előtti korszak művészeti emlékeinek. Estradán keresztül sikerült a bázisnak kibuktatnia Saadot a szenátusból, és megalakítani a CROCLE szakszervezetet.

QUITO — 1961. DECEMBER 19.

A karácsonyi nyugalom előtt fellángolt az aktivitás, számunkra kevés különösebben boldogító eredménnyel. Három nappal ezelőtt Arosemena volt a fő szónok a CTE által irányított Ecuadori Indián Föderáció kongresszusán. A pulpituson a CTE elnökével, egy forradalmi szocialistával, Carlos Rodriguezzel, az indián föderációért felelős PCE-szervezővel, továbbá az indián PCE-taggal, Miguel Lechonnal, a föderáció most megválasztott elnökével osztozott. Az ünnepségre teherautókkal Quitóba hozott indiánok ezreihez intézett beszédében Arosemena gyors cselekvést ígért a *huasipungo* eltörlésére.

Tegnap az indián kongresszust a tengerparti *campesinók* kongresszusa követte, amely a CTE szervezete a tengerparti mezőgazdasági munkások számára. Ezen a kongresszuson is Arosemena volt a fő szónok, és ez is, miként az indiánoké, nagyon sikeres volt a szélsőbal szempontjából.

A guayaquili bázis Alberto Alarcon irányította diákműveletei újabb vereséget szenvedtek. Az országos FEUE-kongresszus nemrégiben ért véget Guayaquilben, és a szélsőbal volt túlsúlyban. Az országos vezetőség székhelye jövőre a guayaquili egyetem lesz, ahol az URJE-aktivisták uralják a helyi FEUE-szervezetet. Cuenca és Portoviejo egyetemeinek delegációi, amelyek Alarcon irányítása alatt állnak, kivonultak a kongresszusról, amikor a kubaiakat támogató, és a „Szövetség a Haladásért" gondolatát elutasító határozatokat fogadtak el. A szélsőbaloldali hatalomátvétel elleni tiltakozásokat szerveztünk Davila és a katolikus egyetemi ifjúsági szervezet, valamint Wilson Almeida, a *Voz Universitaria* szerkesztője révén.

Diákműveleteinkben az is kudarc volt, amikor a quitói FEUE-szervezet elnökéül egy forradalmi szocialistát választottak. A szavazás után az új tisztségviselők nyilatkozatot adtak ki, amelyben támogatásukról biztosították Arosemenát az agrárreform és a Kubára vonatkozó „be nem avatkozás" szükségességét illetően.

Most mind a quitói, mind a guayaquili, sőt a lojai FEUE-szervezet szélsőséges kezekben van. Közben az utcákon továbbra is az URJE jelenléte dominál. Néhány nappal ezelőtt egy URJE-csoport megtámadott egy kubai disszidenscsoportot (néhány százan érkeztek ide, hogy Guayaquilben telepedjenek le), amint egy kormányhivatalba igyekeztek, hogy bejelentkezzenek.

A rendőrséggel közös műveleteink átmeneti állapotban vannak. José Vargast nem egyszerűen elbocsátották a rendőri hírszerzés kötelékéből — jelenleg letartóztatásban van titkos velas-

cista rendőrségi szervezetének más tagjaival együtt. Szerencsére Luis Sandovalt nem érinti az ügy, és folytatja a munkát. Sokkal gyakrabban találkozom vele, amióta Vargast elmozdították; és amíg felmérjük az új rendőrségi hírszerzési főnököt, Pacifico de los Reyes őrnagyot (* *), Sandoval marad a fő rendőri hírszerzési kapcsolatunk — valójában fizetett, beépült ügynök. De los Reyes Vargasnak adott berendezésünk ürügyén bejött a kirendeltségre — a látogatás nyilvánvalóan a kapcsolat felvételére irányult. Noland és én felváltva találkozunk vele, anélkül, hogy megmondanánk, hogy én rendszeresen találkozom Sandovallal is.

Lugo ezredes átvette a parancsnokságot a cuencai zónában. A rendszeres érintkezés a mostohafián, Edgar Camachón keresztül történik majd, kivéve, amikor ő — nagyjából havonta — Quitóba jön. Azt akarja, hogy tartsam magamnál a fizetését, és az ügynökei fizetését is — azt is neki adom majd át —, úgyhogy feltételezem, hogy minden hónapban jönni fog.

Folyik egy országos szabad szakszervezeti konföderáció megalakítása. December 16—17-én a CROCLE által vezetett, már működő szabad szakszervezeti szövetségek konvenciót tartottak, ahol megválasztották az országos konföderáció alakuló kongresszusának szervező bizottságát — az új szervezet neve Szabad Szakszervezetek Szövetségeinek Ecuadori Konföderációja (CEOSL) lesz. A konvenció elnöke Enrique Amador, a guayaquili bázis egyik szakszervezeti ügynöke volt, fő szónoka pedig Alberto Miranda Giron (* *), a bázis ügynöke, akit tavaly tengermelléki szakszervezeti szenátornak választottak meg. Az alakuló kongresszust jövő év április végére tűzték ki.

Közben, a haladás homlokzata mögött komoly gondok gyülekeznek a szabad szakszervezeti csoportok fölött. Ennek legfőbb oka a különböző szervezetek vezetőinek bürokratikus hiúsága és az állások biztosítása. Az alakuló CEOSL legjobb állásaiért folyó versenyfutás féltékenységet és súrlódásokat szül. November elején az IO Osztály legfontosabb Nyugati Félteke szakszervezeti ügynöke, Serafino Romualdi (* *) (az AFL-CIO latin-amerikai képviselője) jött Guayaquilba, hogy némi egyetértést teremtsen. A most véget érő konvenció az ő utazásának eredménye volt, de a különböző vezetők még mindig veszekednek.

Most, hogy Velascónak vége, Gil Saudade Forradalmi Liberális Néppártja egyre hanyatlik, ha ugyan el nem tűnik végleg. Amilyen gyorsan csak lehet, megpróbálja néhány ügynökét átcsoportosítani a CEOSL-ba, remélve, hogy a fizetett ügynökök segítségével talán kialakul némi rend a szervezetben. Ha nem — örökre gyenge marad, és nem lesz méltó ellenfele a CTE-nek.

A mi Országos Védelmi Frontunk újabb felhívást adott ki a kubai kapcsolatok megszakítására, s a nemrégiben tartott konzervatív párti konvención olyan határozat született, hogy általános támogatást adnak Arosemenának, de ragaszkodnak a Kubával való szakításhoz. (A konzervatívok konvenciójáról megjelent fotó kínos — csaknem ember nagyságú kereszt a szónok asztala előtt — úgy néz ki az egész, mint egy jezsuita lelkigyakorlat.) Davilát a párt főigazgató-helyettesévé választották. Az összes többi jelentős politikai párt is konvenciót tartott, és továbbra is mind támogatja Arosemenát.

A külügyminisztérium hazardírozik Arosemenával, és talán a katonaság antikommunista tradíciójával is. Néhány napja egy új kölcsönt jelentettek be: nyolcmillió dollár költségvetési támogatást az amerikai kormánytól — negyven évre, kamat nélkül. Ezt eredetileg Jorge Acosta tárgyalta le, amikor még Velasco pénzügyminisztere volt.

A kongresszus jövő augusztusig szünetet tart, gyakorlatilag anélkül, hogy egyetlen törvényt hozott volna az elmúlt 112 napos ülésszakon, amely több mint tízmillió sucréba került. Hihetetlen, de nem tett a kongresszus semmit sem a valutaárfolyam egységesítésére vonatkozó rendelkezés visszavonására, pedig annak idején ez kovácsolta össze Velasco ellenzékét. Arosemena és a CTE, úgy látszik, szintén elfelejtették ezt a fontos témájukat.

QUITO — 1961. DECEMBER 23.

Az év végi ünnepek miatt lelassult az iram; ezt használjuk ki arra, hogy körbejárjunk whiskyvel, cigarettával, golflabdákkal és egyéb ajándékokkal. Noland az új adminisztratív beosztottat, Raymond Laddet (* *) vezeti be Quito utazási ügynökei és idegenforgalmi köreibe, hogy átvehesse és kiterjessze a kirendeltség utazás-ellenőrző műveleteit. Az új főügynök Patricio Ponce (* *) lesz, Noland régi barátja, a bikaviadalok prominens személyisége, akit Ladd mihamarabb elhelyez valamilyen fedőállásban. Januárban én is átadom majd a levélellenőrzést Laddnek.

Szerencsénk van, hogy Laddet kaptuk erre az adminisztratív munkára, amelyet rendszerint nők végeznek, mert ő irányíthat néhány műveletet is. Előző állomáshelyén, a Costa Rica-i San Joséban megtanult néhány műveleti módszert, és noha (formális képzettségének hiánya miatt) nem vették föl a műveleti kiképzésre, Noland dolgoztatni akarja őt bizonyos, nem túl bizalmas

területeken. Tökéletesen beilleszkedik, mert golfbajnok, vad pókerjátékos, és általában rámenős, mozgékony ember.

Ha nem az elmúlt év izgalmain s az állandó válsághelyzeten töprengek, rá kell jönnöm, hogy mindössze két fő célunk volt, és egyiket sem sikerült elérni. Nem tudtuk véghez vinni a szakítást Kubával, és azt sem, hogy a kormány lépéseket tegyen a helyi kommunista és hasonló jellegű mozgalmak növekvő ereje ellen. Velascót illetően nem tettünk közvetlen erőfeszítést kormánya megdöntésére. De a konzervatívok és a keresztényszocialisták Kuba és a kommunizmus elleni, „kvázi-vallásos" kampányának finanszírozásával kétségtelenül segítettünk nekik abban, hogy Velasco hatalmi bázisa összeomoljon, éppen a szegények között, akik olyan hatalmas többséggel szavaztak rá. Mire Velasco bejelentette az új adókat és a valutaátváltási árfolyamok egységesítését, a mi kampányunk a jobboldaliak vezetésével és az infláció segítségével már ellene fordította a széles közvéleményt. Aztán már könnyű feladat volt a CTE, az URJE, a FEUE és más szélsőbaloldaliak számára bitorolni az antivelascista zászlót, és oligarchaellenes jelképként és törvényes utódként előtérbe tolni Arosemenát.

Az elkövetkező hónapokban legfontosabb feladataink közé tartozik az Országos Védelmi Front és egyéb műveletek útján felújítani a kubai kapcsolatok elleni kampányt, miközben körültekintően figyelnünk kell a szélsőbal-beszivárgást Arosemena kormányába — és készülődésüket fegyveres akcióra. Noha a második és a harmadik ember Arosemena mögött a mi fizetési listánkon szerepel, nehéz lenne vitatni, hogy a jelenlegi biztonsági helyzet javulást jelent a Velasco alatti állapothoz képest.

Az alapvető okok, amiért egyáltalán biztonsági probléma van, azért változatlanok: a gazdaság és a hatalom nagyon kevesek kezében koncentrálódik, s a tömegek kiszorulnak mindkettőből. Ilyen végletes igazságtalanság csak végletes megoldásokra bátoríthatja az embereket, és egyelőre jele sincs azoknak a reformoknak, amelyekről mindenki beszél. Gondolkodtam a reformokról is. A barátaim hozzáállása — akár kékvérű konzervatívok, akár újgazdag liberálisok, netán megfontolt függetlenek — nem túl biztató. Megvető szóhasználatuk a Velascót támogató szegényekre — a *chusma* — mutatja, milyen hosszú utat kell még megtenni.

A fiam csak tízhetes, de már mutatja a személyiség és tudatosság kialakulásának némely jelét. Büszke apa, igen, az vagyok — három hete kereszteltük Cotocollaóban, egy régi templomban, gyönyörű fehér ruhában, amit a kirendeltségi családoktól kaptunk.

Nem tudom, mit csinálják Janettel. A közös érdeklődés hiánya miatt változatlanul egyre távolodunk egymástól. Gyakorlatilag semmit sem tud a munkámról, és érdektelensége (a politika és a nyelv iránt) a többi amerikai feleség felé fordította, akik jelentéktelen ügyeken panaszkodnak. Segítenem kell rajta, de a mindennapi rutin után oly kevés energiám marad — a golfot leszámítva, amivel a legtöbb szabad időmet töltöm. Tisztességtelen menekülés, tudom, de pihenés is.

QUITO — 1962. JANUÁR 2.

A kubai külügyminiszter-helyettes, Carlos Olivares visszatért Ecuadorba — ez alkalommal azért, hogy támogatást hajtson fel az OAS-külügyminiszterek konferenciája előtt, amelyet ebben a hónapban tartanak Punta del Estében, Uruguayban.

Az USA kormánya reméli, hogy a konferencián valamilyen közös fellépést ér el Kuba ellen — legalább egy olyan határozatot, hogy minden ország, amelynek jelenleg diplomáciai és gazdasági kapcsolata van Kubával, szakítani fog. Tegnap Olivares találkozott egy tengerparti üdülőhelyen Arosemenával, aki biztosította őt Kubával kapcsolatos intervencióellenes politikájáról. Ma pedig azt mondta, hogy Ecuador szembehelyezkedik minden Kuba-ellenes szankcióval a Punta del Este-i konferencián.

Az egyik ok, amiért szeretnénk elszigetelni Kubát, az, hogy a központ szerint a kubaiak latin-amerikaiak ezreit képezik ki gerilla-hadviselésre, szabotázsra és terrorizmusra. Minden kirendeltségnek jelentenie kell az utazásokat Kubába, Moszkvába vagy Prágába — ez utóbbiak hosszabb, de széles körben használt útvonalak Kuba felé. Jelenleg legalább hatvankét ecuadori tartózkodik Havannában, a forradalom harmadik évfordulójának megünneplésére hívták meg őket. Néhányat közülük kétségkívül beszippantanak a kiképzőtáborokba. Miguel Lechon, az Indiánok Ecuadori Konföderációjának elnöke is tagja a csoportnak.

QUITO — 1962. JANUÁR 16.

Új kampányunk nagyot csattant — szó szerint. Az URJE országos konvencióját két nappal ezelőtt kellett volna megnyitni Cuencában, de a megelőző éjszakán bombák robbantak két cuencai templom bejáratánál. Senki nem sérült meg — Carlos

Arizaga Vega antikommunista aktivistái óvatosak voltak —, de nagy „spontán" tüntetések törtek ki a bombamerényletek ellen azon a napon, amikor a konferenciát meg kellett volna nyitni. A rendőrség a vérontás elkerülése érdekében betiltotta az URJE-konvenciót.

A konzervatív párt Davila irányításával határozott politikai nyilatkozatra szólította fel Arosemenát Kuba- és kommunizmusügyben (az új konzervatív nyomás nyitányaként). Ő azt felelte, hogy az ecuadoriaknak a belső problémákra kellene koncentrálniuk, amelyek „elsőbbségben" vannak Kuba kérdéséhez képest. Davila holnaputánra tüntetést szervez Quitóban, szolidaritásul a cuencai megmozdulással.

Tegnap a Népi Forradalmi Mozgalom (amelyet a PCE, az URJE és más szélsőbaloldali szervezetek alakítottak, amikor Arosemena került hatalomra) delegációt küldött az államminiszterhez. Elmondták neki, hogy a cuencai bombázás nem az ő művük, és visszautasítják a terrorizmust mint politikai eszközt. A múlt éjjel Guayaquilben Pedro Saad otthonában robbant bomba — megint nem sérült meg senki.

Propagandánk fő témája ezekben a napokban az a lövöldözés, amely a múlt hónapban volt Havannában, amikor egy csoport kubai menedékjogot akart kérni az ecuadori nagykövetségen — úgy, hogy autóval törtek be a kertbe. A kubai biztonsági erők tüzet nyitottak, hogy feltartóztassák őket, és azután több holttestet szállítottak el.

Gil Saudade továbbra is nemzetközi szervezeteivel foglalkozik. Ezúttal a WAY (* *) ecuadori tagszervezetével, az Országos Ifjúsági Tanáccsal. Ez diákokat, munkásokat, sportegyesületeket, mezőgazdasági és egyházi ifjúsági csoportokat, fiú- és lánycserkészegyleteket, és az ifjúsági vöröskeresztet tömöríti. Gil ezt a műveletet Juan Moeller (* *), az ecuadori ifjúsági vöröskereszt elnöke révén irányítja, aki épp most ültette be az ifjúsági vöröskereszt egy másik vezetőjét az Ifjúsági Tanács főtitkári székébe. Az elkövetkező hónapok fő feladata az lesz, hogy az augusztusra tervezett WAY-kongresszusra megszervezzék az ecuadori részvételt, és továbbítsák az ecuadori vezetőnek a központ útmutatásait arról, hogy mely kérdéseket kell támogatni és melyeket ellenezni.

QUITO — 1962. JANUÁR 19.

A kampány ismét javában folyik Quitóban. A tegnapi gyűlés Kuba és a kommunizmus ellen óriási volt — és jelentősen segítette a kormány is. Az ECACTOR-finanszírozta szervezők több napi előkészítő munkája után tegnap reggel a liberális államminiszter további intézkedésig megtiltott az egész országban mindennemű nyilvános politikai tüntetést; közte a tegnap délutánra tervezett gyűlést is. Döntését a minap történt bombamerényletek és a megújított kampányunk nyomán keletkezett feszültség váltotta ki.

A szervezők körbeüzentek, hogy a gyűlést a tilalom ellenére is megtartják, szolidaritásul a cuencai és a guayaquili tüntetésekkel. A tömeg egy, a belváros peremén lévő színházban gyülekezett, hamarosan ezrekké növekedett, és elindult az Independence Plaza felé. A rendőrség könnygázzal és lovassággal próbálta megállítani, de a szabályos ütközetet annak ellenére elvesztette, hogy tizenkét ember megsebesült. A tüntetők megtámadtak egy URJE-ellentüntetést is, amely gyorsan szétoszlott.

Az Independence Plazára érve a tömeg jelszavakat kezdett kiabálni a kormány és Arosemena ellen. A szónokok a kommunizmust és Castrót támadták, és a szakításra szólítottak föl, közben pedig ecuadori támogatást követeltek a küszöbönálló Punta del Este-i konferencián várható Kuba-ellenes szankciósorozathoz.

Tegnap, amikor az államminiszter bejelentette a tüntetési tilalmat, elítélte a jobboldal haditervét, amely azon alapul, hogy a kormánynak nincs határozott politikája Kubával és a kommunizmussal kapcsolatban. Ma a miniszter felszólította a népet, hogy szüntesse be a „külső problémák" körül dúló belső harcot, a bíboros pedig újabb pásztorlevelet bocsátott ki, melyben a kommunistákat vádolja a cuencai templomok bombázásával.

A kampány beindul Tulcanban is. Tegnap — a tilalom ellenére — kommunistaellenes megmozdulás volt, majd a tüntetők összecsaptak egy baloldali ellendemonstrációval.

A nagykövet is aktívan részt vesz a propagandamunkában, s így szépen kiegészít minket. Tegnap jelentős nyilvánosság előtt adott át egy csekket Manuel Naranjónak (* *); annak a nyolcmillió dolláros költségvetési kölcsönnek a második részletét, amelyet Arosemena hatalomra kerülése után jelentettek be. A lapok főhelyen hozták a fotókat, amint a nagykövet átnyújtja a csekket.

QUITO — 1962. JANUÁR 21.

Guayaquilban a bázis egy tüntetést finanszírozott tegnap. Ezrek vonultak az utcára, miután az egyik főtemplom bejáratánál bomba robbant — megint nem volt sérülés. Ezek a bombamerényletek túlnyomórészt egy kereszténytszocialista csoport művei, s az érzelmek fölkorbácsolására szolgálnak. Az ember azt hinné, ez könnyen felismerhető, de Renato Perez, Noland fő kereszténytszocialista ügynöke szerint addig tudják csinálni, amíg szükséges. A guayaquili tüntetésen részt vett az Országos Védelmi Front, a mi CROCLE szakszervezetünk, a liberálisok, a konzervatívok, a kereszténytszocialisták és a fasiszta ARNE.

Tegnap Riobambában is tartottak antikommunista tüntetést — hála Noland új, Davalos (* *) nevű ügynöke erőfeszítéseinek. Renato Perez és Aurelio Davila révén Noland pénzeket juttat a lojai és más tartományi városokban rendezendő tüntetésekre is.

A Punta del Este-i konferencia ma nyílik, de úgy tűnik, hogy Ecuador nem fog támogatni semmiféle Kuba-ellenes közös lépést, minden nyomásunk ellenére, amelyet a jobboldalon keresztül a kormányra próbálunk gyakorolni.

QUITO — 1962. JANUÁR 31.

A Punta del Este-i konferencia tegnap véget ért. A Kuba-ellenes szankciókra irányuló minden erőfeszítésünk elbukott, „hála" az olyan országok ellenállásának, mint Ecuador. Még az OAS-ból való kizárásra is mindössze tizennégyen szavaztak, Ecuador tartózkodott.

Ma a Kereszténytszocialista Mozgalom hivatalosan befejezte működését az Arosemena-kormányban, a konzervatív párt pedig nyilatkozatot ad ki a kormány Punta del Este-i állásfoglalása ellen. A prominens kereszténytszocialista külügyminiszternek vagy le kell mondania, vagy ki kell lépnie a pártból.

Múlt éjjel a cseh képviselet ellen ismét bombamerényletet követtek el, és a hatalmas új ablakok, amelyeket az októberi támadás során betörtek helyett most raktak be, ismét teljesen összetörtek. Munkába jövet a képviselet mellett autóztam el és az ácsok már dolgoztak, hogy ismét bedeszkázzák az egészet. A merénylők a sűrű ködben elmenekültek — nyilván megint a kereszténytszocialisták voltak.

QUITO — 1962. FEBRUÁR 28.

A fontos politikai pártok többsége konvenciót tartott ebben a hónapban, a júniusi helyi, tartományi és kongresszusi választások előkészítésére. Ahol csak lehetséges, utasítottuk az ügynököket, hogy erőltessék a Kuba és a helyi kommunista szervek elleni határozatokat.

Manuel Naranjo csak részben volt eredményes a szocialista párti konvención, ahol pártja úgy döntött, hogy választási célokra ismét egyesül a liberálisokkal az Országos Demokratikus Frontban. Az egyesülésről szóló nyilatkozat harcra szólított az ecuadori totalitariánus mozgalmak ellen — de kinyilvánította a párt hitét a marxista filozófiában, „az ecuadori politikai és gazdasági helyzetre alkalmazva". Egy külpolitikai nyilatkozatban — amelyet két nappal a konvenció vége után adtak ki — fenntartották a kubai ügyekbe való be nem avatkozás elvét, egyúttal szembefordultak Kubának az OAS-ból való kizárásával és a gazdasági blokáddal.

A konzervatív párt egy másik nyilatkozatot adott ki, melyben követeli, hogy Arosemena távolítsa el a kommunistákat és kommunistaszimpatizánsokat a kormányból, s azt állítja, hogy kommunista összeesküvés van folyamatban azzal a céllal, hogy a közeljövőben szerte az országban felkeléseket robbantsanak ki. A konzervatívok Azuay tartományban (Cuenca) egyik fő ECACTOR-ügynökünket, Carlos Arizaga Vegát (**) választották meg a párt vezetőjének.

Araujo egy olyan szervezet kiépítésével próbálkozik, amely vonzza a baloldali velascista szavazókat. A Népi Akció Mozgalma gyűlést tartott ma, a választások előkészítésére.

Folytatódó kampányunk gerince továbbra is az, hogy a kormány új kinevezettjeit kommunista szimpátiával vádoljuk. A viták folytatódnak arról is, hogy Ecuador miért nem támogatta Punta del Estében a Kuba-ellenes határozatokat és Arosemena védekezésre kényszerül. Politikai akció- és propagandakampányunkban megpróbáljuk megismételni, amit annak idején Velascónál tettünk: elrekeszteni a Kubára és a kommunizmusra irányuló támogatást úgy, hogy csak a szélsőbal maradjon mellette. Arosemena, a maga részéről, gyakran állította nyilvánosság előtt, hogy a kommunisták sosem fogják irányítani az ő kormányát.

A néhány héttel ezelőtt történt argentin—kubai szakítás — amely a Frondizi elnökre nehezedett növekvő katonai nyomás eredménye volt — újabb híreszteléseket szült, miszerint az ecuadori katonai erők hasonló nyomást fognak gyakorolni Aroseme-

nára. A jobboldaltól származó pletyka a katonaságra irányított sugalmazó propaganda — de még eredménye is lehet, különösen, mivel nem egészen három héttel a szakítás után Argentína százötvenmillió dollárt kapott a „Szövetség a Haladásért" új pénzügyi alapjaiból. Már csak Ecuadornak és öt másik latinamerikai országnak van kapcsolata Kubával.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 1.

Ma egy FEUE-tüntetésre keresztényszocialisták szivárogtak be, és katonaságellenes jelszavakat kiabáltak — mintha a felvonulók tennék —, hogy a hadseregben ellenérzést keltsenek a baloldal ellen. A menet a belvárosból az Independence Plazára ment, ahol Arosemena beszédet tartott, és a tüntetés vezetői petíciót nyújtottak át, fokozott támogatást követelve az egyetemeknek. A helyzet valóban súlyos — a központi egyetem professzorai például tavaly december óta nem kaptak fizetést.

A kereszténysZocialisták terve tökéletesen működött. A menetet a FEUE elnöke, az egyetem rektora és rektorhelyettese, az oktatási miniszter és az államminiszter vezette. Mielőtt a beszédek elkezdődtek, az Independence Plazán kiáltozás tört ki, hogy „Halál a hadseregre" és „Több egyetemet és kevesebb katonát". Mintha áramütés érte volna a különböző fegyvernemek tiszti karát, és új, ez egyszer nem tőlünk származó híresztelések terjednek katonai megmozdulás lehetőségéről.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 3.

Kielégítő volt a kereszténysZocialisták beszivárgása a FEUE-menetbe. A lehető legjobb reakciók érkeztek. Tegnap a hadügyminiszter és minden fegyvernem parancsnoka nyilatkozatot adott ki, melyben a hosszas hallgatást megtörve elismerte, hogy számos olyan tevékenység folyik, amelynek célja, hogy káoszt teremtsen a fegyveres erők körében, és elszigetelje őket az ecuadori néptől és kormánytól. Ezeket, a nyilatkozat szerint, a nemzetközi kommunizmus irányítja folyóiratok, magazinok, rádió, híresztelések, sztrájkok, munkabeszüntetések, vidéki felkelések, milíciakiképzések útján folytatott kampányaiban s legutóbb a március elsejei FEUE-demonstráción. Az eredetileg gazdasági jelszavakkal indult tüntetést a nyilatkozat szerint a hadsereg elleni hangulatkeltésre használták. A nyilatkozat annak az elhatározásnak a hangsúlyozásával zárult, mely szerint a miniszter és a

katonai vezetők minden szükséges erőfeszítést meg fognak tenni, hogy megvédjék a katonai intézményrendszert.

A tegnapi katonai nyilatkozat szépen egybeesett a konzervatívok, a keresztényszocialisták, az ARNE, a katolikus ifjúsági, nő- és szakszervezetek egy újabb gyűlésével — amelyet Aurelio Davilán keresztül mi finanszíroztunk. A gyűlés célja az volt, hogy ismételten követeljék a kapcsolatok megszakítását Kubával, Davila volt a fő szónok. A március 1-i felvonulás katonaságellenes jelszavaiért a kommunistákat és castroistákat tette felelőssé, akik szerinte saját milíciájuk felállítására törekednek. Kárhoztatta Arosemenát, amiért védelmezi a „fenyegető" kommunistákat, majd a képviselőház elnökeként támogatásáról biztosította a hadügyminisztert és a hadsereg vezetőit.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 16.

A sors súlyos keze lecsapott alelnökünkre, Reinaldo Vareára. Tegnap a kormány bejelentette: kiderült, hogy használhatatlan ócskavas az egymillió dollár értékű katonai felszerelés, amelyet Velasco megbízásából vásárolt tavaly egy titkos küldöttség az Egyesült Államokban. A bejelentés épp néhány nappal azután került nyilvánosságra, hogy Velasco egyik exminisztere felszólította a velascistákat, hogy kezdjenek szervezkedni a júniusi választásokra. A bejelentéssel nyilvánvalóan egy kampány vette kezdetét, amely a velascista mozgalom kompromittálására irányul, még a választás előtt.

Varea úgy kerül a dologba, hogy mint a szenátus alelnöke, ő volt a vásárló küldöttség vezetője. Nem vádolják azzal, hogy a pénzt ellopták volna, de az a tény, hogy az egyesült államokbeli tartalékalkatrész-társaság kicsalhatott egymillió dollárt, kétségtelenül valakinek a hozzá nem értésére utal. Tankok és katonai személyszállító járművek fotói jelentek meg az újságokban — néhánynak nincs motorja vagy kereke, a többi egyszerűen rozsdás és szétesőben van.

Varea már jelezte Nolandnak, hogy a dolog felszínre kerülhet, de remélte, hogy sikerül titokban tartani. Nem lehet tudni, milyen hatással lesz ez Vareának mint Arosemena utódjának a helyzetére, de Noland igazán rosszkedvű.

A PCE most tartotta ritka országos kongresszusai egyikét. A pichinchai delegáció tagjaként Basantes is, Cardenas is jelen volt. A párton belül tovább fokozódik a megosztottság abban a kérdésben, vajon hamarosan fegyveres akcióba kezdjenek-e, vagy pedig folytassák a tömegek agitálását a végtelenségig. Jól-

lehet, Pedro Saadot újraválasztották a főtitkári posztra és változatlanul szilárdan kézben tartja a vezetést, Rafael Echeverria, a quitói PCE-vezető kezd a legjelentősebb vezéregyéniségként kiemelkedni azok közül, akik mielőbbi fegyveres cselekvést sürgetnek. Sajnos, egyik ügynökünk sem került be az új központi bizottságba, amelynek viszont tagja lett Miguel Lechon indián vezető.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 25.

Néhány napja a cuencai antikommunista erők (a keresztényszocialisták és a konzervatívok) újabb tömegdemonstrációra készülnek a kubai kapcsolat és a kormányba történő kommunista beszivárgás ellen. Ezt az akciót Noland Carlos Arizagán keresztül finanszírozta, aki arra is fel fogja használni, hogy kinyilvánítsák szolidaritásukat az ottani fontos katonai alakulattal. Az egész dolog nagyon sikeres volt. Az engedély rendőrségi elutasítása ellenére ezrek vonultak az utcára poszterekkel, zászlókkal és megfelelő antikommunista, Castro- és URJE-ellenes jelszavakkal. Követelték Arosemena és a különböző posztokra kinevezett baloldaliak lemondását is, és szolidaritást vállaltak a katonai erőkkel a hadsereg szélsőséges támadóival szemben. Kétezer aláírást tartalmazó petíciót adtak át a tartományi kormányzónak, Arosemena fő képviselőjének.

Lugo ezredes, Cuenca rendőrparancsnoka közölte velünk, hogy — noha a quitói rendelkezés miatt nem adhatott engedélyt az utcai tüntetésre — sikerült elkerülnie az erőszakos beavatkozás. A menetet lényegében nem ellenőrizte a rendőrség, és nem volt rendbontás sem.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 28.

Az Aurelio Naranjo ezredes vezetése alatt álló cuencai katonai helyőrség váratlanul üzenetet küldött Arosemenának, amelyben hetvenkét órát ad neki arra, hogy megszakítsa a kapcsolatot Kubával, és elbocsássa baloldali munkaügyi miniszterét. Az egész országot megrázta a lázadás, noha a dolog kimenetele még kétséges, mert eddig egyetlen más katonai alakulat sem csatlakozott.

Arosemena tárgyalt ma délután Varea alelnökkel és a sajtóval. Keménységet tanúsítva szigorú büntetést ígért azoknak, akik a lázadásért felelősek. A hagyományos pártok látszólag Arose-

menát és az alkotmányt támogatják, de a konzervatívok nyilatkozatot adtak ki, amelyben a Kubával és Csehszlovákiával való szakítást követelik, és a kormány megtisztítását a kommunistáktól. A FEUE, a CTE, az URJE és más szélsőbalosok természetesen Arosemena mögött állnak.

A kulcskérdés az, vajon miként reagál a hadügyminiszter és mit szólnak a fegyveres erők parancsnokai itt, Quitóban. Kapcsolatban vagyunk különböző ügynökeinkkel, akik közel vannak a tűzhöz, de képtelenek vagyunk egyértelmű választ kapni, nyilván azért, mert a katonai vezetők egyelőre köntörfalaznak.

Ez a cuencai lázadás nyilván annak a megújult agitációnak az eredménye, amelyet január óta folytatunk a konzervatívok és a kereszténytyszocialisták segítségével. Nem lehetett pontosan megjósolni, hogy mikor kerül sor egy ilyesfajta lépésre, de az elmúlt két nap több szenzációs eseménye valószínűleg megtette hatását.

Tegnap felkelés híre érkezett Quitóba a hatalmas tengermelléki Tenguel haciendáról — ez a United Fruit egyik leányvállalatáé —, ahol egy ideje kommunista agitáció folyik. Nyolcszáz munkás sztrájkol amiatt, hogy a társaság bérbe ad földeket farmereknek, és a sztrájk híreszteléseket indított el egyéb mezőgazdasági területeken kirobbant felkelésekről is. Egy kereszténytyszocialista gyűlésen, ahol Renato Perez volt az egyik szónok, a tengueli felkelést a munkások kommunista vezetésének tulajdonították. Szintén tegnap történt, hogy Cuencában a konzervatív párt tartományi bizottsága felszólította az országos bizottságot, hogy hivatalosan is vonuljon ellenzékbe Arosemena rezsimjével szemben. E lépés kulcsfigurái Carlos Arizaga Vega Cuencában és Aurelio Davila Cajas (* *) az országos bizottságban.

A másik szenzáció a Frondizi elnök elleni argentínai katonai puccs. Noha a katonai lépés közvetlen oka az ebben a hónapban tartott választásokon aratott peronista győzelem, mi majd propagandánkban úgy interpretáljuk a történteket, hogy kiváltó oka Frondizi vonakodása a Kubával való szakítás ügyében, és általában toleranciája a szélsőbal iránt.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 29.

A válság tovább tart. Ma a cuencai katonai helyőrség nyilatkozatot tett közzé, amelyben követeli a szakítást Kubával és Csehszlovákiával, és a kormány megtisztítását a kommunistáktól. A hadügyminiszter, a vezérkari főnök és a hadseregparancsnok közvetve támogatást nyújtanak a cuencai alakulatnak, azzal, hogy nem küldenek csapatokat a lázadás leverésére. Válaszul a

mai cuencai követelésre, a hadseregparancsnok nyilvánosan utasította a cuencai parancsnokot, hogy tartózkodjon a politikai nyilatkozatoktól, de ugyanakkor nyilatkozatot küldött a hadügyminiszternek, melyben közli: a fegyveres erők egyetértenek abban, hogy Kubával szakítani kell.

A legtöbb nagyvárosban tüntetések voltak ma: Quitóban egy Arosemena mellett, és egy ellene; Guayaquilben Arosemena mellett; Cuencában pedig ellene — az ottani felvonulók feliratokat vittek, ezzel a szöveggel: „Krisztus király igen, kommunizmus nem".

Arosemena megpróbál visszavágni, de a fegyveres erők együttműködésének hiányában szinte semmi hatalma sincs. Ma az egész kabinet lemondott; s elfogadta az államminiszter lemondását (mert hagyta elfajulni a biztonsági helyzetet), a munkaügyiét (ez gesztus a jobboldaliak felé, akik őt szélsőbalosnak titulálják), és a gazdaságiét (mert ő egyike a konzervatív párti vezetőknek a Kuba és a kommunizmus elleni kampányban).

QUITO — 1962. MÁRCIUS 30.

A holtpont Arosemena és a cuencai helyőrség között a harmadik napon sem változott, noha Arosemena lázasan keres valamiféle tekintélymentő alternatívát. Ma bejelentette, hogy tíz vagy tizenöt napon belül népszavazást rendez a kubai kapcsolat ügyében. A népszavazást már több csoport indítványozta, köztük a pichincai Ipari Kamara, melynek tagjai az utóbbi hónapok minden feszültségét és ingadozását nagyon megszenvedik.

Lehet, hogy Arosemenának nincs már tíz vagy tizenöt napja a népszavazás lebonyolítására. Ma délután Quitóban az antikommunista erők nagy tüntetést kezdeményeztek, amely a kubai kapcsolatok megszakítását követelte. A hadügyminisztériumban a vezérkari főnök — közismert antikommunista — azt mondta a tüntetőknek, hogy ő és más katonai vezetők osztják nézeteiket Kuba ügyében. A tüntetésnek kifejezetten Arosemena-ellenes felhangjai is voltak. Hasonló megmozdulásokra került sor ma Cuencában és Riobambában. A sajtóban igyekszünk olyan megnyilatkozásokat ösztönözni, amelyek szolidárisak a Kubával való szakításért küzdő mozgalommal; ilyen a Forradalmi Liberális Néppárt (* *) nyilatkozata, ezt Gil Saudade csikarta ki ifjabb Juan Yepezből.

A válság ellenére minden egyéb tevékenység folytatódik. Ma Nolandot ünnepeltük Manuel Naranjo elnökletével, egyéves egyetemi sportköri igazgatói munkájáért. Kapott egy érmet és egy elismerő oklevelet — megannyi jó publicitás.

QUITO — 1962. MÁRCIUS 31.

Alakul a megoldás. A konzervatívok ma hivatalosan befejezték közreműködésüket Arosemena kormányában, és tárgyalások kezdődtek Arosemena és a liberálisokból, szociáldemokratákból és függetlenekből álló Országos Demokratikus Front között. A front feltételeinek egyike, hogy további támogatása fejében Arosemena szakítson Kubával és Csehszlovákiával. Közben a választási bíróság alkotmányjogi okokra hivatkozva elutasította a népszavazás ötletét.

A konzervatívok kormányból való kivonulását reflektorfénybe állította a két napja lemondott gazdasági miniszter nyílt levelének megjelenése. A cuencai jobboldal a levélben azzal vádolt meg kommunistákat, akiket Arosemena hagyott beépülni a kormányba, hogy akadályozzák az ország gazdasági fejlődését.

A megoldás érdekes módon úgy született meg, hogy Varea alelnök személye a hadsereg számára elfogadhatatlan, mivel benne volt abban az ócskavas-szélhámosságban. Különben Varea javára már valószínűleg félreállították volna Arosemenát. A liberálisok és a demokratikus front más tagjai domináns kormányzati helyzetüktől választási esélyeik megnövekedését várják. A konzervatívok és keresztényszocialisták viszont arra építhetik választási kampányukat, hogy nekik köszönhető a szakítás Kubával (amennyiben ez bekövetkezik). Mindenki elégedett lesz, Arosemenát és a szélsőbalt kivéve; noha Arosemena legalább a felszínen marad, egyelőre.

A cuencai kereszténytyszocialista bombaosztag végül a múlt éjjel lebukott. Közvetlenül éjfél után bombát robbantottak a bíboros otthonában (aki a belvárosi bazilikában töltötte az éjszakát), és néhány órával később az antikommunista frontban is. Balszerencséjükre mindkét bombamerénylet elkövetőjét elkapták, és a rendőrségen elismerték, hogy az antikommunista front tagjai. Eddig még nem jutottak el a Kereszténytyszocialista Mozgalomig, amely kitervelte a bombázásokat. Mindennek nagy a füstje, de kicsi a lángja, s legalább újabb ürügyet szolgáltat a bíboros melletti szolidaritási tüntetésekre.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 1.

A válságnak vége — a kubaiak csomagolnak. Ma bejelentették, hogy az Országos Védelmi Front belép a kormányba, öt kabinetposztot kap, és a kapcsolat megszakad Kubával. Az új államminiszter, Alfredo Albornoz (* *) független antikommunista, akit

Noland személyesen ismer. (A fia Nolandnak is, nekem is barátom — ő az elnöke a YMCA tanácsának, amelyben én váltottam fel Nolandot januárban. Az új államminiszter tekintélyes bankár, egyúttal a quitói Buick- és Chevrolet-lerakat tulajdonosa. Noland kapcsolati megállapodást szeretne kötni vele, amint lehetséges.)

Ma újabb antikommunista tüntetést és meneteket szerveztek Quitóban és lent délen, Lojában a kubai szakítás ünneplésére. A konzervatívok és a kereszténységszocialisták három napon belül újabb nagy tüntetést terveznek, hogy támogatásukról biztosítsák a bíborost — a bombamerénylők beismerése ellenére (amely az újságokban eldugott, kis közleményben jelent meg).

QUITO — 1962. ÁPRILIS 2.

Végre siker. Arosemenával lezajlott első találkozásán az új kabinet egyhangúlag megszavazta, hogy szakítsák meg a kapcsolatot Kubával, Csehszlovákiával és Lengyelországgal, amely nemrégiben küldött ide egy diplomatát képviselete megnyitására. A találkozó után Arosemena sajnálkozott, hogy nem sikerült népszavazást tartani, míg a Liberális Párt vezetői maguknak tulajdonították a szakítás érdemét.

Holnap a külügyminisztérium hivatalosan értesíti mindhárom képviseletet. A lengyelen kívül három cseh és hét kubai tartózkodik Ecuadorban. A külügyminisztérium legfőbb gondja, hogy találnia kell egy olyan országot, amelynek van havannai nagykövetsége, ahol befogadják az ecuadori nagykövetségen tartózkodó menekülteket — majdnem kétszázan vannak.

A szélsőbal megpróbált tüntetéseket szervezni a határozat ellen, de csak kis csoportokat sikerült mozgósítania.

Ma délután pezsgővel ünnepeltünk a kirendeltségen, és a központ gratulált.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 4.

A mai kereszténységszocialista és konzervatív utcai tüntetésről azt állítják, hogy az eddigi legnagyobb Quito történetében. Tízezrek hömpölyögtek végig a belváros utcáin az Independence Plaza felé, ahol a bíboros utolsó szónokként azt mondta, hogy Jézus tanításait követve megbocsát azoknak a terroristáknak, akik meg akarták őt ölni. Aurelio Davila volt a tüntetés egyik szervezője, és szerzett egy kubai zászlót, amit a disszidensek egy cso-

portja átadott a bíborosnak. (A fő disszidenscsoportot, a Forradalmi Diák Igazgatóságot a miami kirendeltség vezeti, és néhány országban a helyi képviselők közvetlenül az ottani kirendeltség irányításával dolgoznak, de itt Noland jobbnak látja bizonyos távolságra tartani őket, Davila révén.)

Noland máris találkozott az új államminiszterrel, Alfredo Albornozzal (* *), hogy a beépült ügynökeinktől szerzett információkat továbbítsa neki a kommunista összeesküvésekről. Ma José Vargas egyik alügynökétől érkezett szenzációs jelentés, arról, hogy Jorge Ribadeneira, az URJE egyik fővezére azonnali fegyveres cselekvésre szólította fel követőit egy, a tengerpart felé eső vidéken. Jelenleg nagyon rossz az összeköttetésünk az alügynökökkel, de Noland igyekszik részletesebb információhoz jutni. Amikor az államminiszterrel találkozott, Noland megtudta, hogy annak is vannak információi a gerillaműveletről, melynek központja Santo Domingo de los Colorados, egy kisváros, Quitótól néhány órányira. Ma éjjel a hadügyminisztérium egy ejtőernyős-zászlóaljat küld a helyszínre, hogy megtámadja a gerillákat. Óvintézkedésként a miniszter további rendelkezésig megtiltott minden nyilvános tüntetést, és a hadügyminiszterrel együtt azt reméli, hogy sikerül a gerillaműveletet titokban tartani, míg megtudják a csoport létszámát. Lehet, hogy mégse sikerül, mert néhány más ügynök — köztük Paredes, a megfigyelőcsoport vezetője — jelenteni kezdi az ejtőernyősök mozgósítását.

Szembekerülni egy eredményes gerillaművelettel — ez egyik örök lidércnyomásunk, hiszen nagyon könnyű a hegyvidék és a tengerpart közti összeköttetést és közlekedést elvágni. Sok területen továbbá a nehéz földrajzi viszonyok is kedveznek a gerillaműveleteknek, és ha sikerül megragadni a mezőgazdaságban dolgozó indiánok és parasztok fantáziáját — ami kétségkívül nem könnyű feladat, a vallás és egyéb hagyományok miatt —, a gerillák hatalmas emberutánpótlásra és újoncanyagra tesznek szert. Ez az, amiért mi folyamatosan próbálunk kormányakciót provokálni a szélsőbal különböző csoportjai ellen; éppen ezt a helyzetet akarjuk elkerülni.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 5.

José Vargasnak a gerillacsoportban lévő ügynökével lehetetlen érintkezni, és kevés tartalmas hír érkezik a hadügyminisztériumba a hadműveleti területről. Leküldtem Paredes alezredest Santo Domingóba, hátha felcsíp valamit, de nem tudott a művele-

tek közelébe férkőzni. A legjobb információk a hadügyminisztériumból Ed Breslin (* *) őrnagytól, az amerikai katonai hírszerzési tanácsadótól jönnek. Még csak rövid ideje van Quitóban, de már sokkal eredményesebben dolgozta be magát az ecuadori katonai hírszerzés emberei közé, mint elődje. Noland és én a katonai hírszerző szervezetekben végzett ügynöktoborzás érdekében szorosan együttműködünk vele, és a kapcsolatunk kitűnő. Ő képezte ki a tankok személyzetét, amelyek tavaly partra szálltak a Disznó-öbölben. Breslin azt jelenti, hogy a gerillák nem tanúsítanak ellenállást, és számos letartóztatás történt.

A guayaquili repülőtéren tegnap éjjel történt két, Kubával kapcsolatos esemény jó propagandaanyagot szolgáltat nekünk. Az első: letartóztattak egy háromhónapos kubai gerillakiképzésről visszatérő ecuadorit. A neve Guillermo Layedra, CTE-vezető Riobambában, s hazatéréséről a bázist a Mexico City-i kirendeltség értesítette, amely nagyon részletes információkkal rendelkezik minden Kubába és Kubából történő utazásról, a mexikói bevándorlási hivatal révén. Layedra utazásának időpontját Pedro Velez Moran (* *) alezredesnek, a bázis egyik kapcsolati ügynökének továbbították. A propaganda szempontjából bennünket a könyvek, pamfletek, forradalmi dalok hanglemezei érdekelnek, és legfőképp egy fénykép róla, kubai katonai egyenruhában. A bázis számít arra, hogy Velez révén másolatot kap a kihallgatási jegyzőkönyvből és kérdéseket továbbít a központ kívánsága szerint.

A másik eset — szintén Velez alezredes munkája — akkor történt, amikor egy Chiléből Havannába tartó kubai gép leszállt itt, hogy üzemanyagot vegyen fel. A fedélzetén vagy hetven utas volt, legtöbbjük perui diák, akik „ösztöndíjjal" utaztak Kubába tanulni — valószínűleg gerillaképzésre. A bázis megkérte Velezt, hogy szerezzen egy példányt az utaslistából — ez ilyen megállás esetén szokatlan kívánság —, amelyet majd továbbít a limai kirendeltségnek. A várakozás során észrevették, hogy a pilóta egy borítékot ad át a kubai nagykövetség harmadtitkárának (a kubaiak még nem mentek el), és egy vámtiszt követelte, hogy mutassák meg a borítékot. A kubai diplomata pisztolyt rántott, és mivel fenyegetően hadonászott a vámtiszt előtt, letartóztatta őt a repülőtéri katonai különítmény. Csak ma reggel tízkor engedték szabadon, de megtarthatta a borítékot.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 6.

A sajtó ma közölte az első tudósításokat a Santo Domingó-i gerilla-hadműveletekről — szenzációs beszámolókat egy háromszáz vagy még több emberből álló csoportról, amelyet Araujo irányít. A hadügyminisztérium később bejelentette, hogy harminc gerillát letartóztattak, jelentős mennyiségű fegyverrel, tölténnyel és katonai felszereléssel. A kihallgatásokról szóló első jelentések arra utalnak, hogy a csoport létszáma száznál kevesebb, és Araujo nem vesz részt benne, de a hadműveletek folytatódnak.

Noha az első kihallgatásokról beszámoló jelentések arra is fényt derítenek, hogy a gerilla-hadművelet a cuencai lázadás lecsapódása volt, és nagyon gyengén szervezték, mi majd megpróbáljuk komolynak és veszélyesnek feltüntetni a propagandánkban. A legtöbb letartóztatott fiatal URJE-tag, Jorge Ribadeneira követői, akiket könnyen kizárhatnak, a PCE-ből, ha — mint az valószínű — a Saad-vezette végrehajtó bizottságnak semmi köze a hadművelethez. A PCE-be beépült ügynökök jelentése szerint Ribadeneira a párt tudta nélkül cselekedett.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 10.

A Santo Domingó-i gerillaakciót leverték. Rövid tűzharcban negyvenhat embert fogtak el. Mindössze egyetlen sebesülés történt — egy gerilla lába megsérült. Mindegyiküket Quitóba hozták, és másolatot kapunk a kihallgatásokról, Breslin őrnagy révén. Tekintélye megalapozásához segítségül Pacifico de los Reyesnek (* *), a rendőri hírszerzés új főnökének információkat adtam sok letartóztatottról, amelyeket ő a sajátjaként fog továbbadni a katonai kihallgató csoportnak.

Az ügy propagandakezelése csak részben sikeres. A hadügyminisztérium bejelentette, hogy a lefoglalt fegyverek nem azonosak az ecuadori hadseregben használtakkal, és nyilván kívülről juttatták azokat az országba — az igazság viszont az, hogy a fegyverek gyakorlatilag mind hagyományos vadászpuskák, és a hadseregtől ellopott M—1-esek. A sajtóhoz eljuttatott kihallgatási jelentések azt állítják (hamisan), hogy a hadműveleteket nagyon gondosan tervezték, és jóváhagyták a PCE múlt havi kongresszusán.

A sajtókommentárok viszont hajlanak arra, hogy romantizálják a hadműveletet. Négy vagy öt lány részvételét például érzelmi okoknak tulajdonítják. A letartóztatottak azonban — miután

a rendőrségre vitték őket, ahol találkozhattak ügyvédekkel — azt mondják, ők csak kiképzésre mentek Santo Domingóba, hogy megvédjék Arosemena kormányát a cuencai katonai helyőrséggel szemben, amely a megbuktatására törekszik. A FEUE egy ügyvédi bizottságot hozott össze a gerillák védelmére, és sajnos a közvélemény a kezdeti riadalom után mindinkább szórakozik, sőt, mulat a történteken.

Két tényező marad változatlanul nagyon fontos. Először, az a könnyedség, amellyel a gerillacsoportot felgöngyölítették, újra magabiztossá tette az ecuadori katonaságot, és a jövőben arra bátoríthatja, hogy követelje a kormánytól a szélsőbal elhallgattatását. Másodszor: a hadművelet tovább mélyíti a szakadékot a szélsőbalon belül — a PCE-ben és azon kívül is —, azok közt, akik gyors fegyveres cselekvést, illetve hosszú távú munkát akarnak a tömegekkel. Ez a szánalmas kaland nekünk mindkét szempontból jól jött.

QUITO — 1962. ÁPLILIS 23.

Rövid szabadság után újra itt, a hűvös és ritka hegyvidéki levegőn. A lengyelek, a csehek és a kubaiak mind távoztak, úgyhogy nem kell többet ellenséges diplomáciai képviselet miatt aggódnunk. A telefonlehallgatás a kubaiaknál alig hozott valamit, mert nagyon óvatosak voltak, de nemsokára el fogom kezdeni figyelni Araujo telefonját, és talán egy másikat is, ha meg tudom szervezni az anyag átírását. A műszaki problémákat a hangra bekapcsoló felszereléssel nem tudják megoldani, így visszatérünk a régi, feszültségváltozásra reagáló szerkezetekhez.

Noha megpróbáltuk a Santo Domingó-i gerilla-hadműveletet az érdeklődés középpontjában tartani — ez nem volt könnyű. A riói kirendeltség segített nekünk, egy cikk előkészítésével, amely a hadműveletben részt vevő egyik lány — egy Abigail Pereyra nevű brazíliai — kommunista hátteréről szólt. A sztorit a santiagói kirendeltség által irányított, az egész földrészre kiterjedő hírügynökség, az *Agencia Orbe Latinoamericano* dobta fel, riói tudósítója révén. A történetből kiderül, hogy a lány apja szövetségi képviselő, és Luis Carlos Prestesnek, a Brazil Kommunista Párt régi vezetőjének a háziorvosa, anyja pedig a Rio de Janeiró-i szovjet kereskedelmi képviseleten portugált tanít. Mindkét szülő vezető szerepet tölt be a Kínai—Brazil Kulturális Társaságban, és az anyja ez év elején meglátogatta Kubában Abigailt, aki gerillaképzésen vett ott részt — a cikk szerint. Ez

egy ideig a börtönben tarthatja őt, de a közvélemény mielőbbi szabadon bocsátása mellett van.

Gil Saudade létrehozta újabb propagandacélú frontszervezetei egyikét. A legutóbbi néhány nappal ezelőtt alakult, és a Népek Szabadságának Bizottsága nevet kapta (* *). Ezen a csoporton keresztül fogja Gil közzétenni a Rab Nemzetek Európai Egyesületének (* *) dokumentumait, és egyéb, a Cég által irányított szervezetekét, amelyek a kommunista országokban élők emberi jogaiért és állampolgári szabadságáért lépnek fel. Az ügynök, akinek a révén a bizottságot alapította, Isabel Robalino Bollo (* *), akivel Velasco régebbi munkaügyi minisztere, Jose Baquero de la Calle révén találkozott. Robalino a Katolikus Szakszervezeti Központ (CEDOC) egyik vezetője, s mint ilyen, Gil fő műveleti ügynöke. Ő lett a titkára a bizottságnak, amely sok prominens liberális értelmiségit és politikust tömörít.

QUITO — 1962. ÁPRILIS 27.

A kormány feloldotta a kubai szakítás óta érvényes politikai tüntetési tilalmat, és kezd felerősödni a júniusi választás előtti kampány. Jó néhány ügynökünk jelölt lesz, a fő választási műveletünk egyelőre Ambatóban van, ahol Jorge Gortaire (* *) nyugdíjas ezredes, kereszténytyszocialista vezető azon dolgozik, hogy megakadályozza a forradalmi szocialista polgármester újraválasztását.

Gortaire a Rotary Klubnak is a vezetője, és az ambatói antikommunista front elnöke, amelyet rajta keresztül finanszírozunk. Kivételes képességeinek köszönhetően a front egyetlen jelöltlistát indít, amelyet a konzervatívok, a liberálisok, a kereszténytyszocialisták és a .függetlenek, és természetesen a fasiszta ARNE is támogat. Noland szerint Gortaire az egyik legjobb ügynöke — Renato Perez és Aurelio Davila után.

Gil Saudade óriási lépés előtt áll saját, és a guayaquili bázis szakszervezeti műveleteiben. Holnap kezdődik a Szabad Szakszervezetek Konföderációjának (CEOSL * *) alakuló konvenciója, és Gil meglehetősen biztos abban, hogy a bázisnak a CROCLE-ban dolgozó ügynökei és az ő Forradalmi Liberális Néppártjában dolgozó ügynökök révén biztosítjuk majd az irányítást. Az utóbbi hónapokban a PLPR-ügynökök egyre tevékenyebbek, és Gil számít rá, hogy ellensúlyozni tudják a CROCLE-ügynököket megosztó regionalizmust.

QUITO — 1962. MÁJUS 1.

A CEOSL — a Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konföderációja — hivatalosan megalakult, és számos ügynökünk került a vezetésbe. Victor Contreras Zuniga (* *) az elnök, Matias Ulloa Coppiano (* *) a külkapcsolatokkal foglalkozó titkár, és Ricardo Vazquez Diaz (* *) az oktatási titkár. A dolog nagy visszhangot keltett; szolidaritási üzenetek érkeztek a mexikói ORIT-tól, az ICFTU-tól és a brüsszeli Nemzetközi Szakmai Titkárságtól. Meghívták a Cég által irányított más szakszervezetek vezetőit, például az uruguayi szakszervezetek konföderációját.

Az első ülések témája az ICFTU-hoz és az ORIT-hoz való csatlakozás volt; az ORIT most indított egy fontos kiképzőiskolát Mexikóban. A CEOSL hamarosan embereket küld, tanulókat az ORIT-iskolára. Ezt a mexikói kirendeltség működteti Morris Paladino (* *), az ORIT főtitkárhelyettese révén, akin keresztül az IO (Nemzetközi Műveletek) Osztály az ORIT-ot ellenőrzi. (Az ORIT új főtitkára, Arturo Jauregui még nincs közvetlenül beszervezve, noha ő járt itt márciusban az iskola népszerűsítésére.)

Gil Saudade-nak most szorosan együtt kell működnie a guayaquili bázissal, hogy ügynökei, Ulloa és Vazquez harmonikusan tudjanak együtt dolgozni a bázis ügynökével, Contrerasszal. Egyikük sem tudhat a másik hozzánk fűződő kapcsolatáról.

Sajnos, csúcspontjához érkezett a CROCLE és az ECCALICO guayaquili ügynökei közötti vita a két évvel ezelőtti választási művelet kérdésében. A bázis néhány nappal ezelőtt felmondott Adalberto Miranda Giron tengermelléki szakszervezeti szenátornak, mert nyilvánosságra került, hogy bizonyos, nem megengedhető üzletekbe ment bele külföldi társaságokkal. A CEOSL alakuló konvencióján pedig a munkásosztály árulójának bélyegezték, ami annak a kampánynak a kezdete, hogy teljesen eltávolítsák őt a szakszervezeti mozgalomból.

QUITO — 1962. MÁJUS 3.

Az „ócskavas-szélhámosság" a század ecuadori botránya lett, és a baloldal egyre inkább arra használja fel, hogy nevetségessé tegye a hadsereget. Ma a vezérkari főnök és a hadseregparancsnok közös nyilatkozatot adott ki, amelyben védik magukat a CTE-vezetők május elsejei beszédeiben elhangzott támadások és egyéb olyan kísérletek ellen, amelyekben megpróbálják összefüggésbe hozni őket az „ócskavas-szélhámossággal". Arra fi-

gyelmeztettek, hogy a baloldali kampány végső célja a hadsereg teljes felszámolása. Növekszik az elkeseredés katonai körökben, az újabb röplapok és falfestések miatt is, amelyek „ócskavas-üzletembereknek" nevezik őket.

Újabb válság bontakozott ki a mezőgazdasági területeken, s ez kegyetlenül feltárja az ország elmaradottságát. Az elmúlt két hónapban a kormány a gazdasági tervezés érdekében megpróbálta felmérni a mezőgazdaság helyzetét és az állatállományt. Számos indiánfelkelés robbant ki, mert olyan szóbeszédek terjedtek el, hogy a felmérés a kommunisták kísérlete arra, hogy elvegyék az indiánok állatait. Több alkalommal halálos áldozatok és sebesültek is voltak, például Azuay tartományban, ahol egy tanítót és a testvérét — ők végezték a felmérést — machetekéssel feldaraboltak, és csak a rendőrség megérkezése akadályozta meg az indiánokat abban, hogy földi maradványaikat elégessék.

Mivel gyakran a mezőgazdasági területeken dolgozó papok a felelősök a híreszteléséért, a kormánynak arra kellett kérnie az egyházi hierarchiát, hogy utasítsa papjait, segítsenek a felmérésben, ahol csak lehetséges. Azuayban a felmérést mindenesetre felfüggesztették.

Elgondolkodtató a vallásos érzület ereje. Nagypénteken, két héttel ezelőtt, több tízezer indián és nagyon szegény ember vonult körmenetben a szentképek alatt déltől este hatig, a szakadó esőben. Ugyanígy Guayaquilben és más városokban is.

QUITO — 1962. MÁJUS 12.

Néhány ügynökünk komoly választási kampányt folytat, mások viszont támogatás hiányában visszavonultak. Quito polgármesterének jelölteti magát mind José Baquero de la Calle, Velasco ex munkaügyi minisztere, aki független velascistaként fut, mind pedig idősebb Juan Yepez del Pozo, a Nemzetközi Jogász Bizottság ecuadori szervezetének főtitkára, aki a Forradalmi Liberális Néppárt jelöltje. Amikor Baquero jelöltségét a konzervatív párt elutasította, visszalépett, és amikor Yepeznek sem sikerült jelentős velascista támogatást toboroznia, ő is visszalépett. Oswaldo Chiriboga (* *), a velascista mozgalom egy régi ügynöke szintén jelöltette magát polgármesternek, de ő is visszalépett. Mindnyájuk kirendeltségi támogatása csak névleges volt, mert nemigen volt esélyük a sikerre.

Viszont Renato Perez jelöltsége a kereskedelmi tanácsba, Aurelio Daviláé a képviselőházba, és Carlos Arizagáé képviselőnek, nagyon jól halad. Alfredo Perez Guerrero, az ICJ-tagszer-

vezet elnöke, a központi egyetem reformista rektora vezeti a Nemzeti Demokratikus Front (liberálisok, szocialisták és függetlenek) jelöltlistáját, és a mi segítségünk nélkül is nyerni fog. A Kereszténységszocialista Mozgalom és a konzervatív párt más jelöltjeit közvetve támogatjuk, Pereznek és Davilának juttatott adományokkal.

QUITO — 1962. MÁJUS 13.

Mivel Arosemena változatlanul vonakodik attól, hogy eltávolítsa a szélsőbaloldaliakat a kormányból — sőt beszivárgásuk egyre fokozódik —, Noland az ECACTOR-programból támogatott politikai műveletek kiterjesztését javasolta, és a központ jóváhagyta. Nemcsak az eddigi ügynökök útján fogja növelni a nyomást Quitóban, Cuencában, Riobambában, Ambatóban és Tulcanban, hanem két új beszervezettünk, két fontos quitói kereszténységszocialista vezető révén is. Én vagyok a felelős mindkét új műveletért.

Az egyik új ügynök Carlos Roggiero (* *), nyugdíjas kapitány, az Országos Védelmi Front egyik vezető kereszténységszocialista képviselője. Roggiero a kereszténységszocialisták militáns akciócsoportjai, köztük a titkos „bombarobbantó különítmény" főnöke. Már elkezdtem őt különböző gyújtogató, tömegfeloszlató és -zaklató eszközök használatára tanítani, amelyeket a TSD-től kaptam, a központból. Segítségével alakítunk vagy tíz — egyenként öt-tíz tagú — csoportot, találkozók és kisebb tüntetések megzavarására, általános utcai ellenőrzésre, és a Kommunista Ifjúság, az URJE és hasonló csoportok fenyegetésére.

A másik új ügynök José Maria Egas (* *), fiatal ügyvéd, aki szintén a kereszténységszocialisták képviselője az Országos Védelmi Frontban. Egas politikusi pályája gyorsan emelkedik, lenyűgöző hatású szónok. Segítségével öt csoportot fogok alakítani, egyenként négy-öt emberből, a mi felforgató-ellenőrző megfigyelő listánkkal (hivatalos nevén LYNX-lista) kapcsolatos munkára. Paredes alezredes megfigyelőcsoportja egyszerűen nem győzi a munkát, és más vonalon is szükség van rájuk. Az Egas által irányított csoport segítségével állandóan megfigyelés alatt tarthatunk otthonokat és munkahelyeket, s ha a helyzet tovább romlik, és az igazság pillanata elérkezik, naprakész információval fogunk rendelkezni az azonnali letartóztatásokhoz. Ha Egas munkája megkívánja, továbbképezhetjük őt a központban, és kiterjeszthetjük a műveletet fizikai megfigyelésre is.

A szélsőbaloldali információgyűjtés fokozására elintéztem

egy másik telefonlehallgatást Rafael Bucheli (* *) és Alfonso Rodriguez (* *) segítségével. Az új lehallgató Antonio Flores Benitez lakástelefonján lesz; ő nyugdíjas kapitány, és úgy tűnik, kissé titokzatos kapcsolatban áll Rafael Echeverria Floresszel, a quitói PCE-vezetővel. A PCE-be beépült ügynökeinktől, Cardenastól és Vargastól több utalás is érkezett arra, hogy ez a Flores kulcsfigura egy olyan szervezetben, amelyet Echeverria a PCE-n kívül alapított. Esély van arra, hogy Echeverria olyan csoportot hoz létre, amely a leendő középpontja a gerillaakcióknak és a városi terrorizmusnak — egyelőre még egyik ügynökünk sem került bele. Egy ideig lehallgatom Florest, hátha kiderül valami érdekes — Edgar Camacho fogja csinálni az átírást, mert Francine Jacome-nak csupán az Araujo-vonal átírására van ideje. Az LP — lehallgatóposzt — egy elektronikai műhely áttetsző fedésével Bucheli lakásán marad.

Raymond Ladd (* *), ambiciózus adminisztratív tisztünk nagyon aktív a kosárlabda-szövetségben, ahol adminisztratív teendőket lát el, és edzést tart a lánycsapatnak. E tevékenysége során ismerkedett meg Modesto Ponce-szal (* *), Ecuador postaügyi miniszterével, aki rövidesen azt kérte tőle, hogy Ladd a követségen az összes postát átnézze — amit már úgyis megkapunk a megfigyelők révén. Nehogy rájöjjön, hogy már megkapjuk a kubai és a szovjet tábor postáját, Ladd elfogadta Ponce ajánlatát, így aztán kétszer kapjuk ugyanazt. Lehet, hogy Ponce segítségével megkíséreljük kiterjeszteni a figyelést, ezért Ladd pénzt kezdett adni neki a postáért, „kiadásai fedezésére", ami normális fedőcsatorna.

QUITO — 1962. MÁJUS 21.

Arosemena visszaütött a hadseregnek azért a megaláztatásért, hogy rákényszerítette a Kubával való szakításra. A múlt héten leváltotta a hadügyminisztert, a hadseregparancsnokot Párizsba küldte katonai attasénak, s a légierő parancsnokát szintén katonai attasénak Buenos Airesbe. A keresztényszocialisták, konzervatívok és mások azonnal tiltakoztak ezeknek a szilárdan antikommunista tiszteknek az elmozdítása miatt, újra azzal vádolva a kormányt, hogy kommunista befolyás alatt áll.

Aztán lemondott Alfredo Albornoz (* *), az alig hét hete kinevezett államminiszter. Majd az Országos Demokratikus Fronthoz tartozó összes többi miniszter is. Az indok: Arosemena nem tartja be azt az ígéretét, amit a múlt hónapban tett, amikor a front belépett a kormányba, s nem bocsátja el két baloldali

kulcsemberét, a kormányzat főtitkárát és Guayas tartomány kormányzóját.

Noland sajnálja, hogy elvesztette Albornozt, mert mind az információgyűjtés terén, mind pedig Albornoznak a kormány nemkívánatos elemei elleni akcióit tekintve, értékes kapcsolat volt kialakulóban köztük. Arosemena új támogatókat keres, mert a front kitart a lemondások mellett.

Tegnap új minisztereket neveztek ki, miután Arosemena titkos ígéretet tett, hogy leváltja Guayas tartomány kormányzóját. Ma bejelentették a lemondást. Noha ez lépés a megfelelő irányba, az adminisztráció főtitkára maradt (ez pedig kormányszintű személyzeti vezető beosztás) másokkal együtt, akik hasonló beállítottságúak. Az új miniszterek közt van Juan Sevilla (**), akivel együtt golfozok, munkaügyi és népjóléti miniszternek nevezték ki. Saudade majd eldönti, vajon Sevillát lehet-e használni a szakszervezeti műveleteiben.

QUITO — 1962. JÚNIUS 4.

A választás előtti utolsó napokban hagyományos erőszak lángolt fel több városban — a választást egyébként tegnap tartották. A jobboldal is megosztott volt, akárcsak a centrum és a velascisták — rengetek jelölt volt az egész országban, kivéve a szélsőbalt, amely nem vett részt az egészben.

A konzervatívok nyerték a legtöbb helyet a képviselőházban (noha többséget nem), és övék a győzelem a legtöbb városi és tartományi versenyben is. Aurelio Davilát, aki Quitóban a konzervatív kampányt irányította, Pichincha tartomány képviselőjévé választották. A keresztényszocialista listáról Renato Perez Quito városi tanácsosa lett. És Carlos Arizaga Vega lett Azuay tartomány konzervatív párti képviselője.

A velascisták vereséget szenvedtek — mindössze hat képviselői és két polgármesteri posztot nyertek; ez utóbbi egyike Ambatóban van. Jorge Gortaire jelöltje, akit az antikommunista front (**) támogatott, a második lett, de Gortaire-nek kétségtelen érdeme, hogy legyőzték a hivatalban ülő forradalmi szocialista polgármestert.

A választásokon bebizonyosodott, hogy hatékony a konzervatívok kampánya a kommunisták kormányba való beszivárgása ellen. Az is világos, hogy Arosemena és az Országos Demokratikus Front súlyos vereséget szenvedett. Bizonyos, hogy amikor a kongresszus ülésszaka megnyílik, a konzervatívok újabb és erő-

sebb nyomást fejtenek ki a szélsőbaloldali elemek kirekesztésére a kormányból.

Reinaldo Vareát alaposan elpáholják az ócskavas-szélhámosság ügyében. Az eset érezteti hatását a politikai színtéren, és szerencsétlenségünkre Varea nem védekezik elég hatásosan. Néhány napon belül Washingtonba megy, a Walter Reed Kórházba, gyomorfekélyét kezeltetni — Davila lesz az ügyvivő alelnök.

QUITO — 1962. JÚNIUS 15.

A Nemzetközi Valuta Alap most jelentett be újabb ötmillió dolláros stabilizációs hitelt Ecuadornak, az elkövetkező tizenkét hónapra, a fizetési mérleg egyensúlyban tartásának könnyítésére. A bejelentés optimista és elismerő volt, mondván, hogy Ecuador 1961 közepe óta megállította külföldi devizatartalékainak csökkenését, és fizetési mérlegében egyensúlyt ért el. Az új hitel egyik feltétele természetesen annak a tavaly hozott valutaátváltási árfolyam-egységesítési rendeletnek az érvényben tartása, amely hozzájárult Velasco bukásához.

Két program is beindul ebben a hónapban, annak az országos erőfeszítésnek a részeként, hogy vidéken megakadályozzuk a kommunista felkelések kirobbantását. Az egyik az ecuadori hadsereg és az amerikai katonai segély misszió Polgári Akciója — ez tulajdonképpen már létezik néhány éve, de most kiterjesztették és intézményesítették. Az akció lényege, hogy egyenruhás katonai egységek vesznek részt a közösségek fejlesztési munkálataiban, ezzel is demonstrálva, hogy a hadsereg a nép oldalán áll. A cél az, hogy ellensúlyozzuk a szegény néprétegek fogékonyságát a kommunista propaganda- és szervező tevékenység iránt. A program arra szolgál, hogy a népet — különösen vidéken — a kormányhoz kösse a katonaságon keresztül, amely láthatóan és konkrétan járul hozzá a nép jólétéhez.

A most bejelentett Polgári Akció-program — mint az első ilyen jellegű program Latin-Amerikában — másfél millió dollár értékű pénzt és felszerelési hozzájárulást kér az Egyesült Államok katonai segély missziójától, és további félmillió dollárt az AID-től. A tervek közt szerepel útépítés, csatornázás, ivóvízrendszer és közegészségügyi létesítmények, először Azuay tartományban, majd Guayaquil nyomornegyedeiben, aztán a Quitótól északra fekvő Cayambe-Olmedo térségben. Széles körű publicitás fogja kísérni ezeket a munkálatokat, hogy más területeken is felfigyeljenek és hasonló tervjavaslatokra ösztönözzenek.

A kirendeltségen Breslin tábornokkal (* *), az amerikai ka-

tonai különítmény hírszerzési tanácsadójával fogunk együttműködni. Breslin a misszió tagjait, akik idelátogatnak és a munkálatokban részt vesznek, felderítőként fogja hasznosítani — tartsák nyitva a szemüket és jelentsék az ellenségesség jeleit, a kommunista agit-prop. tevékenység szintjét, és a program általános hatékonyságát.

A másik új program szorosabban kapcsolódik a szokásos kirendeltségi műveletekhez. Washington tulajdonképpen az AID-, ORIT- és CIA-kirendeltségek révén folyamatban levő szakszervezeti tevékenységek korlátozottsága miatt indítja be. A probléma az ORIT tehetetlensége fölött folyó vitához kapcsolódik, de ennél átfogóbb. Lényegében arról van szó, hogyan lehet felgyorsítani a szakszervezeti szervező tevékenység kiterjesztését Latin-Amerikában, hogy elvonják a munkásokat a szélsőbal hatalmában levő szakszervezetektől, és megállítsák a kommunista és castroista beépülést. Ez az új program több éves tanulmányozás és tervezés eredménye, és a Szabad Szakszervezetek Amerikai Intézetén (AIFLD * *) keresztül irányítják, amelyet tavaly alapítottak Washingtonban a szakszervezeti oktatás céljára.

Az új intézet alapításának oka, hogy az AID szakszervezeti tevékenysége behatárolt, mert közvetlenül függ az amerikai kormánytól. Meglehetősen gyenge hatásfokkal szolgálja a szakszervezetek szervezkedési és jogi csatáinak piszkos harcait. Az ORIT-programok is behatároltak, mert tagszervezeteik gyengék, vagy néhány országban nem is léteznek, noha itt kiterjesztéssel is próbálkoznak, egy új ORIT-iskola létesítésével Mexikóban. Az irányítás nehéz, és az eddigi szereplés gyenge.

A CIA-kirendeltségek ilyen típusú műveletei részben személyzeti korlátok miatt behatároltak, de sokkal inkább a rendelkezésre álló pénzösszeg miatt, amelyeket fedéssel a kirendeltségen keresztül, vagy pedig nemzetközi szervezetek révén — mint az ORIT és az ICFTU — lehet eljuttatni.

Az igazgató tanács vezető tagjai prominens üzletemberek, ezért az AID-pénzből hatalmas összegeket irányítanak az AIFLD-be, úgy, hogy a szervezet látszólag a Latin-Amerikában működő amerikai cégekkel áll kapcsolatban. Hivatalosan az AIFLD nem profitorientált, magán részvénytársaság, amelynek anyagi dotációját alapítványokból, üzletekből és az AFL—CIO-ból is fedezik.

Az AIFLD vezetője Serafino Romualdi, a Nemzetközi Műveletek Osztályának régi ügynöke, aki lemondott az AFL—CIO Amerika-közi képviselőjének posztjáról, és végrehajtó igazgató lett. Az igazgató tanács tagjai között olyan hatalmasságok vannak, mint George Meany (* *), J. Peter Grace (* *), és Jo-

seph Beirne (**), az Amerikai Kommunikációs Dolgozók (CWA) elnöke, amely a nyugati féltekén a Nemzetközi Postai, Telefon és Távíró Dolgozók Szervezetének (PTTI **) legnagyobb tagszervezete. Az AIFLD tulajdonképpen a virginiai Front Royal-beli CWA kiképző iskola mintájára épül fel, ahol a PTTI tagszervezeteinek latin-amerikai vezetőit képzik. Az IO Osztály részéről az AIFLD mindennapos irányítása Romualdi és William Doherty (**), a PTTI korábbi Amerika-közi képviselője, az AIFLD jelenlegi szociális programok igazgatója révén történik. Jelentős latin-amerikai liberálisok, mint például José Figueres (**), Costa Rica korábbi elnöke és a Cég régi kollaboránsa, időről időre részt vesznek az igazgató tanács munkájában.

Az AIFLD fő célja antikommunista szakszervezetek létrehozása Latin-Amerikában. Az ürügy viszont — mivel még közvetetten is kényes dolog az AID révén szakszervezeti szervezkedést finanszírozni — „a felnőttoktatás" lesz, és olyan szociális folyamatok beindítása, mint a munkáslakás-építés, hitelegyesületek és szövetkezetek. Az első feladat oktatási intézmények létrehozása minden latin-amerikai országban, amely átveszi és kiterjeszti a már sok helyütt működő AID-tanfolyamokat. Noha ezeket az intézeteket névlegesen és adminisztratív szempontból is a washingtoni AIFLD irányítja, a terv szerint a lehetőségeknek megfelelően minél többet közülük fizetett CIA-ügynökök vezetnek majd, s a kirendeltségek gyakorolják a műveleti ellenőrzést. Ezek az AIFLD-ügynökök többnyire, remélhetőleg, amerikai állampolgárok lesznek, némi szakszervezeti háttérrel, noha — akárcsak az ORIT esetében — külföldi állampolgárokat is használhatnak. A latin-amerikai intézetek programjai szakszervezeti vezetőket készítenek föl, akik a tanfolyam végeztével kilenc hónapig mást se tesznek, mint új szervezeteket hoznak létre, s ezért fizetést és költségtérítést kapnak a helyi intézettől. Az AIFLD a szociális programokra és a felnőttoktatásra összpontosítja majd népszerűsítési kampányát, s diszkréten a háttérben tartja a szervezési programot.

Ebben a hónapban a latin-amerikai országokban folyó képzés mellett az AIFLD haladó tanfolyamokat indított Washingtonban. Mind a latin-amerikai, mind a washingtoni kurzusokon részt vevő embereink állandó feladata lesz, hogy lehetséges ügynököket szemeljenek ki. Olyan ügynökök is részt vehetnek a tanfolyamokon, akik már dolgoznak szakszervezeti műveletekben — így fejlesztik módszertani tudásukat és tekintélyüket.

Az Ecuadorba érkezett egyesült államokbeli AIFLD-képviselő, aki most hozza létre az oktatási intézetet — három héten be-

lül megkezdődik az első tanfolyam —, nem ügynök, de ide küldték, hogy ne késlekedjenek. Gil Saudade elintézte, hogy a CEOSL ecuadori titkára, Ricardo Vazquez Diaz legyen az AIFLD ecuadori oktatási programjának felelőse. Carlos Vallejo Baez, aki kapcsolatban áll a Forradalmi Liberális Néppárttal, szintén tagja lesz a tanári karnak. Vagy beszervezi Saudade ezt az AIFLD-képviselőt, vagy a központ küld egy ügynököt helyette.

Ez a két új program, a katonai Polgári Akció, és az AIFLD kétségtelenül gyorsabban terebélyesedik, mint a legtöbb latin-amerikai országban. Nemrégiben olvastam a SATT (Stratégiai Analitikai Célpont Csoport) — egy speciális, osztályok közti, szakértői csoport — jelentését, amely az elmúlt hónapokban titokban meglátogatta az összes latin-amerikai országot. Az volt a céljuk, hogy áttekintsék az összes amerikai kormányprogram állását minden országban, és felmérjék, mennyire súlyos a városi terrorizmus és a gerilla-hadviselés fenyegetése. Mi titkos kiegészítést készítettünk a SATT-jelentéshez, és javaslataik közé került a LYNX-lista kiterjesztése, a készenléti tervek felfrissítése, hogy folytathassuk műveleteinket egy harmadik országból is, abban az esetben, ha elveszítjük nagykövetségi hivatalainkat. Végül is Ecuador, Bolíviával és Guatemalával együtt a SATT-jelentésben abba a kategóriába került, ahol a legnagyobb a fegyveres felkelés veszélye. A Polgári Akció és a szakszervezeti programok azonnali kiterjesztésének hangsúlyozása feltehetően a SATT-jelentés következménye.

QUITO — 1962. JÚLIUS 21.

Áttörés a guayaquili diákműveletekben. Az Alberto Alarcon által vezetett antikommunisták megnyerték a FEUE-választásokat. Szélsőbaloldali tisztségviselők — URJE-tagok — helyére léptek. Még két hete sincs, hogy Alarcon itt volt Quitóban egy golfversenyen, amely Bernbaum nagykövet védnöksége alatt zajlott; akkor Nolanddal együtt megtették a végső előkészületeket a FEUE-választásokra.

Gil Saudade elindított egy másik új műveletet: üzletemberek és értelmiségiek szervezetét hozta létre, hogy gazdasági és társadalmi reformokat támogasson. Ilyen fajta szervezeteket már más kirendeltségek is alapítottak, és ezek hatásosnak bizonyultak propagandaszempontból, és arra is, hogy választások és más politikai akcióműveletek finanszírozására használják. A mi csoportunkat Gazdasági és Társadalmi Reformtanulmányok Központjának (CERES * *) hívják, és két ügynök, Mario Cabeza

és Vaca (* *) és Jaime Ponce Yepez (* *) vezeti. Cabeza de Vaca korábban Mario Cardenas, PCE beépült ügynök összekötője volt, de személyes konfliktusuk támadt, ezért John Bacon átirányította Cardenast Miguel Burbano de Larához (* *), aki már Luis Vargasszal (* *), egy másik PCE beépült ügynökkel is tartja a kapcsolatot. Később Bacon Cabeza de Vacát átadta Saudade-nak a CERES szervezet számára. Jaime Ponce a Quito Shell Oil embere, és barátja Nolandnak és nekem. Noland szervezte be, hogy a CERES-nek dolgozzon, majd átadta Saudadenak. A bogotai kirendeltség azzal segít nekünk, hogy ideküld egy delegációt az ottani hasonló szervezettől (Tanulmányok és Társadalmi Akciók Központja, CEAS * *). Most épp itt vannak.

QUITO — 1962. AUGUSZTUS 2.

Arosemena hazatért washingtoni hivatalos látogatásáról. Kennedyvel folytatott hivatalos tárgyalásán nem volt zavarban; kiderült, hogy fel tudja sorolni az összes amerikai elnököt, Washington óta. Hozzátette, hogy nem emlékszik valamennyi ecuadori elnök nevére, mert olyan sok volt belőlük az elmúlt fél évszázadban. Kennedy láthatóan jól szórakozott, de a külügyminisztérium jelentései a látogatásról meglehetősen borúlátóak.

Arosemenának köszönhetően az utolsó Santo Domingó-i gerillát is szabadon bocsátották. Az utóbbi hónapokban lassanként, szép csendben kiengedték őket, és hacsak Davila és társai nem csinálnak ügyet belőle az egy hét múlva megnyíló kongreszszusi ülésszakon, az eset szépen elsüllyed a bürokrácia ingoványában. A gerillák közül többen már Kubában vannak, további kiképzésen.

Antonio Flores Benitez lakásán a telefonlehallgatás jobb információkkal szolgál mostanában, mint bármely PCE beépült ügynökünk. Florest vagy tíz-tizenöt ember hívogatja, nagyon keveset mondanak, épp csak jelszavakat találkozók szervezésére, nyilvánvalóan álneveket használva. Paredes alezredes ECJACK megfigyelőcsoportja révén próbálom azonosítani Flores kapcsolatait, de a munka nagyon lassan halad, különösen mert Florest nem lehet követni — részben a csoport kis létszáma és szakértelmének alacsony szintje miatt, de főleg azért, mert Flores nagyon óvatos, és figyelemelterelő intézkedéseket tesz.

Még így is azonosítottam Rafael Echeverriát, a PCE legfőbb quitói vezetőjét, mint a titkos kapcsolatok egyikét, a hadügyminisztérium kommunikációs osztályának egyik tiszthelyettesével

együtt, aki az elnökség archívumának főnöke, és Arosemena személyes testőrségének helyettes vezetője. Jóllehet, Flores nagyon óvatosan tárgyal telefonon, a telefonátiratok elemzése sokat segített, mert a felesége bőbeszédű, amikor Flores nincs otthon. Jó néhány fontos azonosítás az ő óvatlansága révén sikerült.

Jelenleg az a benyomásom, hogy Flores, aki nem tagja a PCE-nek, egy olyan szervezet hírszerző csoportjának a vezetője, amelyet Echeverria a PCE-struktúrán kívül hozott létre. Ha ugyanilyen sikeres gerilla- és terroristacsoportja is, gyorsan kell cselekednünk, le kell csapni a szervezetre, mielőtt fegyveres felkelés robban ki.

Egy másik átírót is beállítottunk a telefonátírás gyorsítására. Rodrigo Ribadeneira (**), a titkos nyomda testvértulajdonosainak egyike az új ember. Rodrigo Ecuador egyik legjobb kosárlabda-játékosa, és Noland ösztöndíjat szerzett neki az Egyesült Államokba. Júniusban hazatért Ecuadorba, és családi-anyagi problémák miatt valószínűleg fel kell adnia az ösztöndíjat. Francine Jacome nem fog tudni dolgozni néhány hónapig, így Rodrigo átveszi tőle az Araujo-vonalat, amely, bár érdekes, nem hoz annyit, mint a Flores-vonal.

Két rendőrségi ügynök új beosztást kapott. Pacifico de los Reyes (**), a rendőri hírszerzés főnöke tegnap egy FBI-tanfolyamra utazott Virginiába, Quanticóba. Az ösztöndíjat az AID közbiztonsági osztályától kaptuk számára — ott marad az év végéig. Mielőtt elutazott, megkérdezte, akarok-e kapcsolatot tartani a rendőri hírszerzéssel, amíg ő nem lesz otthon. Luis Sandovalt (**), a rendőri hírszerzés főtechnikusát javasolta, akivel én tavaly óta rendszeresen találkozom, de erről Reyes nem tud. Sandovalt három napja mutatta be, és mindketten jól játszottuk a szerepünket. Mielőtt Reyes elment, százados ból őrnaggyá léptették elő. A központ kiképzési hivatalánál elintézek számára egy különleges hírszerzőkurzust, az FBI-tanfolyam befejezése után.

Oswaldo Lugo ezredest, legrégebbi és legfontosabb rendőrségi ügynökünket a cuencai körzetből visszahelyezték a negyedik körzet parancsnokának, guayaquili székhellyel. Beosztása alapján az összes tengermelléki rendőri egység parancsnoka lett, és jelentős segítője lesz a guayaquili bázis műveleteinek. Néhány napon belül villámlátogatást teszek Guayaquilben, és bemutatom Lugót a bázis vezetőjének.

QUITO — 1962. AUGUSZTUS 10.

Ma megnyílt a kongresszus új ülésszaka és az agrárreform az elsők közt szerepel a napirenden. A szenátusban az Országos Demokratikus Front irányít, míg a képviselőházban a konzervatívoknak van csekély többsége, amikor támogatja őket a baloldali populista erők két vagy három képviselője.

A konzervatívok Varea lemondását akarják, és Nolandnak nem áll módjában sem ezt meggátolni, sem pedig Vareát megmenteni. Ha Vareától megszabadulnak az ócskavas-szélhámosság ürügyén, a konzervatívok megpróbálják majd Arosemenát is leszavazni, vagy fizikai állapota miatt lemondásra kényszeríteni. Sajnos, először Vareának kell mennie, mert Arosemena lemondatása úgy, hogy Varea az alelnök, majdnem lehetetlen.

Varea továbbra is a szenátus elnöke, és a képviselőház alelnöke Carlos Arizaga Vega (* *) lett, a mi ECACTOR politikai akcióügynökünk Cuencából. Gyorsan Davila helyére lépett a jobboldali tábor vezetésében is — Davila most a szervezési munkára koncentrál, és nem jelöltette magát képviselőnek.

QUITO — 1962. AUGUSZTUS 29.

Négynapi politikai válság után, melynek során a kormány összes minisztere lemondott, Arosemenának végül meg kellett válnia baloldali főtitkárától. Ez kétségkívül jelentős győzelem a konzervatívoknak és a kereszténvszocialistáknak, noha bizonyos liberálisok és szocialisták szintén csatlakoztak a tavaly óta tartó kampányhoz, a kulcspozícióban levő baloldal ellen.

A második lemondás, amelyet elfogadtak, Manuel Naranjo pénzügyminiszteré volt, aki Noland vezető ügynöke a Demokratikus Szocialista Párt vezetésében. Az kényszerítette lemondásra, hogy az üzletemberek élesen ellenezték szigorú takarékossági politikáját, habár széles körben elismeréssel adóztak személyes tisztességének és adóreform-kezdeményezéseinek.

Noland egy másik ügynökének helyzete is romlik. Két nappal ezelőtt a képviselőház megszavazta, hogy Vareát vonják felelősségre az ócskavas-szélhámosság miatt — még mindig ez a legfontosabb kérdés az ecuadori napi politikában. Nem vádolják a pénz ellopásával, csak hanyagsággal és nemtörődömséggel. Az akkori hadügyminisztert szintén vád alá helyezi a képviselőház, az alelnökkel együtt. A támadást Carlos Arizaga Vega vezeti.

Araujo visszaérkezett Guayaquilba egy kínai utazásról, amelyre még a múlt hónapban ment el. A repülőtéren propagan-

daanyagot és öt tekercs oktatófilmet foglaltak le az utcai harcok technikájáról. Kínában fogadta őt a miniszterelnök-helyettes — megpróbáljuk kideríteni, kapott-e egyéb segítséget is.

QUITO — 1962. SZEPTEMBER 3.

A szakszervezeti műveletek a szokásos, vegyes eredményekkel haladnak előre. A CEOSL-on belüli CROCLE-vezetőség ragaszkodott Alberto Miranda tengermelléki kinevezett szakszervezeti szenátor megtámadásához, a guayaquili telefontársasághoz fűződő üzleti kapcsolatai miatt. Most azzal vádolják, hogy benne volt az United Fruit leányvállalatának akciójában, amikor is el akarták bocsátani azokat az alkalmazottakat, akik a leányvállalatnál működő szakszervezet tagjai, amely nemrégiben csatlakozott A CROCLE-hez és CEOSL-hoz. Ugyanezek a guayaquili CROCLE-vezetők megpróbálták kizáratni a szenátusból is Mirandát, de ez a kísérlet is kudarcot vallott. A bázis szerint ez a Miranda-ellenes kampány bizonyos mértékig még jogos is, de éppen most nem kívánatos, mert megosztja az erőket. A bázis azt tervezi, hogy megválik azoktól a CROCLE-ügynököktől, akik ragaszkodnak a tartományi önállóság fenntartásához, és ellenzik erőfeszítéseinket, hogy tengermelléki tartományi konföderációkat léptessünk a helyébe. Ha ez megtörténik, Gil Saudade quitói ügynökei a CEOSL-t teljes irányításuk alá vonják; most készül erre a lépésre.

Közben folyik az AIFLD-program, szoros együttműködésben a CEOSL-lal, Ricardo Vazquez Diaz révén. A jövő hónapban Vazquez szemináriumot tart szakszervezeti vezetőknek, s négyet kiválaszt majd közülük a Washingtonban októberben induló háromhónapos AIFLD-tanfolyamra.

Két héttel ezelőtt itt járt egy PTTI-delegáció, hogy szervezésről és olcsó lakásépítési programról tárgyaljon ecuadori tagszervezetével, a FENETEL-lel (**), amely az egyik legfontosabb szakszervezet a CEOSL-ban. A PTTI FENETEL-vezetőket képez iskolájában, a virginiai Front Royalban, és a látogatást felhasználták arra is, hogy népszerűsítsék az AIFLD-szemináriumnak. A küldöttség tagja volt a PTTI új amerikaközi képviselője, és egy kubai, aki az emigráns kubai telefonos dolgozók szakszervezetének vezetője. Ez a PTTI-szervezet kétségtelenül a leghatékonyabb nemzetközi szakmai titkárság, amely Ecuadorban az IO Osztály irányításával dolgozik.

Muszáj elgondolkodni azon, hogy az ecuadori munkásosztály egyáltalán hogyan marad életben ahhoz, hogy szervezkedjen.

Két héttel ezelőtt az Országos Tervtanács elnöke a képviselőháznak készített általános gazdasági jelentésében kimutatta, hogy egy munkás 1961-ben havonta átlagosan 162 sucre jövedelemhez jutott — körülbelül hét dollárhoz.

QUITO — 1962. SZEPTEMBER 10.

Noland átadta nekem az ECACTOR politikai akcióművelet egy másik ágát. Mostantól én kezelem az ambatói ügyeket, Jorge Gortaire-rel.

Két hete leutaztam Nolanddal Ambatóba, hogy találkozzam Gortaire-rel, és megbeszéljük egy telefonlehallgatási művelet tervét, amelytől azt reméljük, hoz némi információt Araujo kínai támogatásáról, ha ugyan létezik ilyesmi egyáltalán. Előzőleg az ambatói Villa Hilda Hotel igazgatója — egy cseh emigráns — jelentette Gortaire-nek, hogy Araujo lefoglalta a bungalók egyikét. Ez lesz Araujo első látogatása ambatói híveinél, amióta visszatért a kommunista Kínából, és Gortaire azt javasolta, hallgassuk le a házikót — amelyet majd ő fog figyelni, amikor a hónap végén Araujo odautazik.

A múlt hét végén visszamentem a felszereléssel, és néhány napot Gortaire-rel töltöttem. Kivette a bungalót, ahol Araujo fog lakni; elhelyeztük a mikrofonokat, a rádióadót és az erősítőt az egyik szekrényajtó mögött. Tökéletesen működik, és Gortaire könnyűszerrel figyelheti, mert a lakása mindössze két háztömbnyire van a Villa Hilda Hoteltól. Az egyetlen zavaró motívum az volt, hogy Gortaire elfelejtette bezárni az ajtót, és amikor épp a szekrénybe helyezett asztalon álltam, hogy felszereljem a szerkezetet, néhány szobalány rontott be. Megdöbbenve nézték, hogy mit művelek én ott, de Gortaire szerint egyszerűen föl se fogták, mit csináltam. Időnként azért beugrik majd az igazgatóhoz, hogy megtudja, vajon a szobalányok említettek-e valamit arról, hogy láttak az asztalon állni.

QUITO — 1962. OKTÓBER 3.

Arosemena megúszott egy újabb alkotmányos vád alá helyezési kísérletet — a jogcím cselekvőképtelensége volt —, főképp azért, mert a konzervatívok nem álltak egységesen a javaslat mögött, és mert Varea annyira hitelét vesztette.

Pablo Maldonado (* *) bevándorlási igazgatóval folyó munkám közben — melynek során megpróbáljuk megakadályozni

vagy késleltetni az ecuadoriak utazását Kubába, és alaposan átnézni a hazatérők csomagjait — összeakadtam Manuel Cordova Galarza (* *) belügyi államtitkár-helyettessel, aki Maldonado közvetlen főnöke.

Cordova együttműködési készségét fejezte ki a Kubába irányuló utazások beszüntetésére, és azt mondta, hogy Jaime del Hierro (* *), az államminiszter szintén alig várja a hatásos intézkedéseket. Hozzátette, hogy amikor csak akarom, felkérhetem őt vagy az államminisztert új javaslatokra.

Noland nem rajong azért, hogy együttműködjünk Cordovával vagy Del Hierróval, mert szerinte Arosemena nem fogja megengedni, hogy igazán hatásos intézkedéseket hozzanak. Azt mondja, hogy ezek valószínűleg csak megpróbálják az együttműködés látszatát kelteni, hiszen miniszterként és közbiztonsági államtitkár-helyettesként szolgálni ezt a kormányt — jóvátehetetlen. Véleménye szerint épp olyanok, mint a többi liberális, aki Arosemenát szolgálja — szégyenletes opportunisták. Egyelőre Maldonadóval dolgozom együtt, és kerülöm a kapcsolatot Cordovával és Del Hierróval.

Cordova ma Cuencába utazott, hogy kivizsgáljon egy borzalmas incidenst, amely egy Cuencától húsz kilométernyire fekvő indián faluban történt. Az Andok-vidéki Misszió — amelyet ENSZ-szervezetek támogatnak, és a szociális fejlődésre és önsegélyezésre oktatják a vidéki indiánokat több országban — egyik orvosi csoportja körúton volt a falvakban, amikor furcsa ellenségességet tapasztaltak az egyik közösségnél, amelyet egyébként már többször meglátogattak. Leállították a dzsipet, és az orvos meg a társadalmi aktíva gyalog folytatta útját, a nővért és a sofőrt a kocsiban hagyva. Az indiánok épp a templomban voltak, s amikor az orvos meg az aktíva belépett, kifejezetten ellenséges fogadtatásra találtak: az indiánok elkezdték lökdösni őket. Amikor egy idő után nem tértek vissza a kocsihoz, a nővér utánuk ment a faluba, de a templomban őt is fenyegették, amikor csatlakozott a többiekhez. Az indiánokat addigra vezetőik valóságos dührohamba kergették; mindannyian azt hitték, hogy az Andok-vidéki Misszió emberei kommunisták. Mikor a helyzet veszélyessé vált, a misszió tagjai bemenekültek a sekrestyébe, de az indiánok követték őket, és nem engedték ki onnan. Az idősebb pap, aki már harmincnyolc éve szolgál ott, előkerült, és a csoport kérlelni kezdte, hogy magyarázza el az indiánoknak, hogy ők nem kommunisták, egyszerűen csak segíteni jöttek. A pap nem volt hajlandó beavatkozni még akkor sem, amikor a csoport védelemért könyörögve letérdelt előtte — egyszerűen megáldotta őket és távozott. Akkor nagyon megverték őket — a nő-

vért ott hagyták eszméletlenül, az orvost és az aktívát pedig kivonszolták az utcára.

A nővér, miután magához tért, elmenekült, vissza a dzsiphez, és hozott egy rendőrjárőrt Cuencából. Mire visszatértek a faluba, az orvost és az aktívát kövekkel, botokkal és machete-késekkel meggyilkolták, és megtámadták a helyi tanárt is, aki megpróbált beavatkozni. Az indiánok épp meg akarták égetni, azt hivén, hogy halott, amikor a nővér és a rendőr megérkezett.

Az előzetes vizsgálatok kiderítették, hogy korábban a pap utasította az indiánokat, szegüljenek szembe a mezőgazdasági felméréssel és az állatállomány számbavételével, mert az valójában kommunista összeesküvés; és ugyancsak ő terjesztette el, hogy az Andok-vidéki Misszió tagjai kommunisták. A barátaim szerint a papot majd valami nyugdíjas rendházba küldik büntetésül.

Arosemena azzal jutalmazta meg Manuel Naranjót, hogy kinevezte Ecuador ENSZ-képviselőjévé. Már el is utazott New Yorkba, és Noland intézkedett, hogy a Cég New York-i hivatala kapcsolatot létesítsen vele. A Cég megpróbálja majd használni őt az ENSZ-ben folyó különleges CIA-műveletekben.

QUITO — 1962. OKTÓBER 7.

Ma tartják a brazíliai választásokat — ez a csúcspontja a WH Osztály egyik legnagyobb politikai akcióműveletének. Az év nagy részében a Rio de Janeiró-i kirendeltség és a konzulátusokon levő bázisai szerte az országban több millió dolláros művelet keretében finanszírozták a szövetségi, állami és községtanácsi hivatalok antikommunista jelöltjeinek kampányát. Remélhetőleg ezek a jelöltek ellenerővé válnak a Goulart-kormány balszárnyával szemben — ebbe az adminisztrációba nagymértékben beépültek a kommunisták és általában a szélsőbaloldaliak.

Most már végleges Noland visszahelyezése Washingtonba, amire már hónapok óta számított. Ötévi itteni szolgálat után decemberben felváltja őt Warren L. Dean (* *), aki jelenleg a Mexico City-i kirendeltség helyettes vezetője. Itt senki sem tud semmit az új főnökről, azon kívül, hogy korábban az FBI embere volt, és azt kívánja Nolandtól, hogy intézze el kutyái azonnali kiadatását, amelyek ugyanazon a járaton jönnek Mexico Cityből.

QUITO — 1962. OKTÓBER 15.

A Santo Domingó-i gerillakaland végkifejletéhez érkezett, már ami a PCE-t illeti. A most zárult központi bizottsági plénumon Jorge Ribadeneirát kizárták a pártból, azzal az indokással, hogy az URJE-ben „frakciós" tevékenységet folytatott, és PCE- és JCE-tagokat gerillaműveletekbe vont be. A kizárás megfelel a pichinchai tartományi bizottság határozatának, amelyet a vizsgálat után, augusztusban hoztak. Ribadeneira a központi bizottság póttagja és a Rafael Echeverria vezette pichinchai tartományi bizottság rendes tagja volt. PCE-ügynökeink jelentése szerint a harc most az URJE-ben folytatódik, ahol Ribadeneira hívei csatáznak a PCE és Pedro Saad által irányított vonallal. Csak találgatni lehet, vajon a központi bizottság mit gondolna Echeverria PCE-n kívüli párhuzamos műveleteiről, hiszen a jelentések szerint továbbra is fegyveres cselekvésre és gerillaakciókra készíti fel csoportját. Ez derül ki Antonio Flores ECWHEAT-féle telefonlehallgatásából.

Továbbra is együtt dolgozom két quitói kereszténytyszocialista vezetővel, Carlos Roggieróval és José Maria Egasszal, a militáris akciók, illetve a felforgató tevékenység megfigyelése terén. Egas meglehetősen szoros kapcsolatban van a nagykövetség politikai szekciójának vezetőjével („papírforma" szerint az én főnökömmel), aki nem tudja, hogy ő az én ügynököm. Egas most utazott el külügyminisztériumi ösztöndíjjal az amerikai választási kampány tanulmányozására. Főleg Kaliforniában tölti majd az idejét, de a választások után visszatér Washingtonba, ahol a központban egyhónapos, intenzív titkos műveleti kiképzésen vesz részt, különösen megfigyelésből és kivizsgálásból.

Velasco ismét a politika felé kacsingat, és az 1964-es választásokra való visszatérésének kísértete már a horizont felett lebeg. Az *Agencia Orbe Latinoamerica* hírügynökségen keresztül elintéztük, hogy meginterjúvolják őt Buenos Airesben, és beismerte, hogy 1964 januárjában tervezi visszatérését a kampányra. Az interjú közlése pontosan azokat a reakciókat váltotta ki, amelyeket akartunk, úgyhogy ECACTOR-ügynökeink megkezdhetik műveleteiket visszatérésének, illetve jelöltségének megakadályozására.

Nolandnak van egy újabb velascista ügynöke, aki néhány hete kezdte hívogatni őt a nagykövetségen, hogy a quitói velascista vezetők szervezkedési tevékenységének érdekességeit kínálja neki. Az új ügynök neve Medardo Toro (* *) — eleinte alaposan felidegesítette Nolandot, mert hírhedt fegyveres bandita. Egyike volt a négy embernek, akiket letartóztattak, mert rálőttek Arose-

menára a múlt évi októberi kongresszusi ülésszakon; akkor februárig börtönben volt, amikor is a Legfelsőbb Bíróság elejtette az ügyet. Áprilisban visszakerült a börtönbe, mert inzultálta Arosemenát, és májusban már képviselőjelölt volt a júniusi választásokra. Vesztett, és most nyilván valami megélhetést keres. Eddigi információi segítettek megfejteni a Velasco visszatéréséről szóló állandó szóbeszédeket, és Noland, noha személyesen tart ettől az embertől, úgy gondolja, hosszú távú lehetőségek vannak benne. Különösen Toro metsző tekintete zavarja őt, de vagy hamarosan találkozgatnia kell vele a nagykövetségen kívül, vagy elfelejteni az egészet. Toro politikailag — dinamit.

Gil Saudade megpróbálja megmenteni Forradalmi Liberális Néppártját, noha több ügynökét már átcsoportosította a CEOSL szakszervezetbe. Velasco bukása után újrakezdődött a harc a PLPR-ben ügynökeink és egy Araujóhoz közel álló szélsőbaloldali csoport között. A küzdelem a múlt héten Araujo barátainak kizárásával le is zárult. Most Gil ismét aktivizálni próbálja ügynökeit, hogy elvonják a velascista baloldalt Araujótól, így a PLPR-nek lehet némi befolyása, ha Velasco visszatér az 1964-es választási kampányra.

QUITO — 1962. NOVEMBER 6.

Végre befejeződött Reinaldo Varea ellen az alkotmányos felelősségrevonási eljárás, amely augusztus óta uralta a politikai porondot. A szenátus ma felmentette őt, ám Velasco akkori hadügyminisztere két évig nem viselhet közhivatalt. Varea esetleg maradhat alelnök, de politikai haszna gyakorlatilag megszűnt. Egyetlen esélye nagyon keményen dolgozni tekintélye visszaszerzésén, hogy amikor Arosemena a következő részegségi botrányt csinálja, Varea már ne legyen akadálya annak, hogy Arosemenát fizikai alkalmatlansága miatt eltávolítsák. Még így is nagyon kicsi, szinte semmi esélye sincs arra, hogy legyőzze a konzervatívok és a kereszténydemokraták iránta táplált ellenszenvét, hiszen végül is velascista.

QUITO — 1962. NOVEMBER 8.

A kongresszus tegnap esti, utolsó ülésén hűségesek maradtak a hagyományokhoz. Némi ökölharc után — amelyben Davila is részt vett — elfogadták a költségvetést. Csak tegnap kezdődött a költségvetési vita, és — természetesen — sekélyes és elkapko-

dott volt. Általános az egyetértés, hogy az új adótörvények ellenére nagyon nehéz lesz a költségvetés pénzügyi fedezetét előteremteni.

Az 1962-es kongresszusi ülésszak, akárcsak az 1961-es és az 1960-as, agrár-, adó- és adminisztratív reformok nélkül ért véget. Az ülésszakot a konzervatívok és a kereszténytyszocialisták uralták, akik az ócskavasbotrány ürügyén politikai fórumként használták a kongresszust mind az Arosemena-kormány, mind a velascista mozgalom támadására. Jelentős törvénykezés szóba se került.

QUITO — 1962. DECEMBER 20.

Újabb válság — az eddigi legsúlyosabb — robbant ki tegnap. Alessandri chilei elnök Kennedyvel lezajlott találkozójáról hazatérőben megállt Guayaquilben, és hivatalos látogatást tett Arosemenánál. A repülőtéren Arosemena olyan részeg volt, hogy mindkét oldalról támogatni kellett, és később a fogadáson meg kellett kérnie egy vendéget, hogy mondja el helyette a pohárköszöntőt.

A botrány híre futótűzként terjedt szét az országban, és Carlos Arizaga Vega már aláírásokat gyűjt a kongresszus rendkívüli ülésszakának összehívására, hogy leváltsák Arosemenát. Ezúttal nagyon úgy néz ki, hogy Arosemenának le kell mondania.

Megérkezett az új kirendeltségvezető feleségével és kutyáival, s a jövő héten Nolandék elutaznak. Ma Jim kitüntetést kapott a quitói városi tanácstól, ifjúsági és spórtmunkájának elismeréséül. Renato Perez, az ügyvivő tanácselnök volt az ünnepség elnöke. Holnap a golfklubban nagy partin fogják ünnepelni a Noland házaspárt, és holnaputánra Janet és én vagy száz barátot hívunk meg hozzánk, hogy elbúcsúztassuk őket.

QUITO — 1962. DECEMBER 28.

Nolandék elutaztak, és az új főnök, Warren Dean (* *) nem rejtette sokáig véka alá, hogyan is dolgozik. Egyik nap — Noland még itt volt — Ray Ladd és én leléptünk, hogy a délutánt több idegenforgalmi barátunkkal a kétes hírű Mirador bárban töltsük (ahonnan egyébként látni az egész várost). Másnap Dean jól leszúrt bennünket az értekezleten, és kétséget kizáróan az értésünkre adta, hogy tudni óhajtja, ki, mikor, merre jár. Ezután Noland folytatta le velem szokásos baráti beszélgetéseinek

egyikét, és figyelmeztetett, hogy vadabb szokásaim talán nem lesznek Dean ínyére, és lehetnék kicsit visszafogottabb. Őszintén szólva azt hiszem, hogy az új főnök a régi katonai legorombítás technikájának híve — enyhe megfélemlítés tekintélye megalapozására. A munkával töltött számos éjszaka és hétvége mellett azért mégiscsak jogos itt-ott egy délutánnyi szabadság.

Az új főnök nagydarab ember, majdnem két méter, és egy kicsit kövér. Láthatóan gondjai vannak a tengerszint feletti magassággal — noha Mexico Cityből érkezett —; minden délután komoly küzdelmet vív íróasztala mögött, és nyitva tudja tartani a szemét. A fő változások, amelyeket addig javasolt: a szélsőbal elleni információgyűjtő akció kiterjesztése, műszaki műveleteken és ügynökbeszervezéseken keresztül. Azt akarja, hogy én is fokozzam munkámat Pacifico de los Reyes őrnaggyal, a rendőri hírszerzés korábbi főnökével, aki most tért vissza az FBI-akadémia virginiai tanfolyamáról, és a központ több hetes intenzív titkos hírszerző kurzusáról. Most nevezték ki a pichinchai bűnügyi vizsgálati osztály élére, de továbbra is felügyeli a hírszerzést is.

José Maria Egas, a fiatal keresztényszocialista vezető szintén visszatért külügyminisztériumi ösztöndíjas utazásáról és a mi speciális kiképzésünkről. Dean azt is akarja, hogy ezzel az ügynökkel is komolyabban foglalkozzam, mert a központ egyre nagyobb pánikba esik, hogy komoly felkelés áll küszöbön. Fokozott hangsúlyt kaptak az olyan programok, mint például a felforgatókat ellenőrző megfigyelőlista, és Egas csoportjai döntőek ebben a műveletben. Mostantól kétszáz dollárnak megfelelő összeget fizetek neki, ami az ecuadori színvonalat figyelembe véve nagyon magas — de ez Dean utasítása.

QUITO — 1963. JANUÁR 12.

Guayaquilben múlt héten az URJE országos konvencióján megszavazták Jorge Ribadeneira és kilenc másik URJE-vezető kizárását, akik benne voltak a Santo Domingó-i gerillaakcióban. A kizárás a konvenció PCE-irányítására utal, és a konkrét vád a kizártak ellen negyvenezer dollár elpazarlása volt, amelyet a kubaiak adtak Ribadeneirának és csoportjának gerillaműveletekre, de Quevedo környékén, és nem Santo Domingóban.

A legjobb jelentés a konvencióról a guayaquili bázis egyik új ügynökétől, a kizárt URJE-vezetők egyikétől jött. Noha az ügynök, Enrique Medina (* *), többé nem jelent az URJE-ról, a bázis igyekszik biztosítani, hogy benne legyen abban az új szervezetben, amelyet a kizárt URJE-vezetők most fognak létrehozni.

Mostantól az URJE többé nem a felkelést kirobbantó fő veszély számunkra. A legfontosabb vezetőket kidobták, és most, hogy a kommunista irányítás ismét szilárd, a hangsúly nem a fegyveres akción, hanem a szervezkedésen, a tömegekkel való együttműködésen lesz inkább — nem hagyva el természetesen a szelektív agitációt, bombázások és utcai akciók révén. A fő dolgunk most annak az új szervezetnek a megfigyelése lesz, amelyet Ribadeneira és a kizárt vezetők alakítanak; amellett, hogy bővítjük beépülésünket az Araujo- és Echeverria-csoportokba Quitóban. Néhány napon belül a bázis megjelenteti az URJE-konvencióról szóló megfelelő beszámolót a guayaquili sajtóban, és mi majd átvesszük itt, Quitóban. Ez robbanásként hat majd az URJE-ra és a kizártakra, mert ők rendszerint megpróbálják a belső vitákat csöndesen elintézni. Ribadeneira akkor se lehetne számunkra hatékonyabb, ha az ügynökünk volna.

Igazgatósági évem a YMCA-ban letelik, de szervezni fogok egy YMCA-kosárlabdacsapatot. Dean hajlandó a kirendeltség pénzéből áldozni a játékosok fizetésére, így megszerezhetünk néhányat Quito legjobbjai közül. Veszünk mezeket is, cipőket pedig az Egyesült Államokból hozatunk a diplomáciai futárpostával. A kirendeltség adminisztratív asszisztense, Ray Ladd lesz a csapat edzője. A kirendeltség számára a fő előny, hogy tovább szélesítjük kapcsolataink és a lehetséges ügynökök körét a YMCA-n keresztül, amelyet itt csak néhány éve alapítottak.

QUITO — 1963. JANUÁR 16.

A CEOSL újjászervezése halad, bár az, hogy a guayaquili bázis felmondott a régi CROCLE-ügynököknek, szükségessé tette, hogy novemberben idelátogasson Serafino Romualdi, az AIFLD végrehajtó igazgatója, egyúttal az AFL—CIO latin-amerikai képviselője. A harc a szervezetük önállósága mellett kardoskodó régi CROCLE- (* *) és COG- (* *) ügynökök, és a mi utasításunkra ezeknek az új, Guayas tartományi föderációba való beolvasztásáért, kezdő ügynökeink között oda vezetett, hogy néhány nappal ezelőtt a CROCLE- és COG-vezetőket kizárták a CEOSL-ből. A kizártak közt van Victor Contreras (* *), aki csak a múlt év áprilisában lett a CEOSL első elnöke. Matias Ulloa Coppiano most az ügyvivő CEOSL-főtitkár, és Ricardo Vazquez Diaz az ügyvivő szervező titkár. Mindketten Gil Saudade ügynökei, aki eredetileg a Forradalmi Liberális Néppártján keresztül szervezte be őket.

Ricardo Vazquez Diaz Carlos Vallejo Baezzal (* *) együtt

nagyon hatékonyan dolgozik az AIFLD oktatási programjának kiterjesztése ügyében. Az elmúlt hónapokban tanfolyamokat tartottak Guayaquilben és Cuencában is, akárcsak itt, Quitóban. További tanfolyamokat szerveznek más tartományi városokban is, hogy erősítsék az ottani CEOSL-szervezeteket.

QUITO — 1963. JANUÁR 18.

Ismét sikeresek voltak Quitóban az Alberto Alarcon révén irányított diákműveletek. Decemberben a quitói FEUE-szervezet vezetőségválasztásán olyan szoros volt az eredmény, hogy mindkét oldal csalást emlegetett, és végül a szavazást semmisnek nyilvánították. Ma újabb szavazást tartottak, és Alarcon jelöltje, egy mérsékelt nyert. A FEUE országos vezetőségének székhelye most Cuencában van, ahol az antikommunista erők megfelelő irányítás alatt állnak.

A guayaquili bázis számos PCE-dokumentumot tett közzé, miután Lugo ezredessel, a rendőrség tengermelléki vezetőjével hozzácsatoltatta őket ahhoz a háromtonnányi propagandahalomhoz, amelyet a múlt év októberében foglalt le. Néhány napon belül ezek a dokumentumok nyilvánosságra kerülnek egy szenátusi bizottság jelentésében, amelyet a propagandaanyag kivizsgálása után készített. Közte van a PCE Központi Bizottságának határozata Ribadeneira kizárásáról. Dean úgy döntött, hogy szélsőbalellenes kormányintézkedésekre irányuló új kampányának részeként annyi pánikpropagandát sajtol ki az ügyből, amennyit csak bír.

QUITO — 1963. JANUÁR 30.

Közbiztonsági fedőállásban levő új kirendeltségi tisztünk megérkezett, és Dean engem jelölt ki, hogy tartsam vele a kirendeltség kapcsolatát. A neve John Burke (* *), és ő a legnagyobb stréber, akit valaha láttam. Mintha egyfolytában azon gondolkodna, hogy felmászik az elnöki palota padlására, és a jövő héten bemikrofonozza Arosemena hálószobáját. Az a gond vele, hogy eltörte a lábát, és amíg az összeforrt, az elmúlt másfél évben minden tanfolyamon részt vett, amit a TSD tartott, mert semmi más dolga nem volt. Az elmúlt hónapokban audio-, fotó- és egyéb műszaki felszereléseket küldött a kirendeltségre, közte egy mázsa kocsikulcsot is — minden egyes Ford, General Motors és Chrysler típushoz, amit 1925 óta a piacra dobtak. Dean

végül kirobbant a felszerelések miatt, és sürgönyzött a központba, hogy egyetlen fogaskereket se küldjenek a kirendeltségre, hacsak ő külön nem kéri. Szegény Burke. Nem volt valami jó startja, és Dean még azt is megmondta nekem, hogy kizárólag az AID keretében folyó rendőrségi munkába vonjam be, míg újabb utasítást nem kapok. Első AID-feladata, úgy tűnik, az lesz, hogy kenuval végighajózzon az Amazonas dzsungeljei közt, és felmérje a vidéki rendőrhatóságok kapacitását — nem kifejezetten titkos művelet ez, de még érdekes is lehet, ha például beleszalad az Auca-törzsbe és megskalpolják.

Tulajdonképpen Burke-nek elég dolga lesz a legális rendőrségi munkával. A közbiztonsági program keretében az AID körülbelül egymillió dollár értékű fegyvert és felszerelést ad a rendőrségnek: kétezer puskát egymillió tölténnyel, ötszáz 38-as kaliberű revolvert félmillió tölténnyel, körülbelül hatezer könnygázgránátot, százötven, tömegmegmozdulások kordában tartására alkalmas különleges puskát tizenötezer tölténnyel, majdnem kétezer gázálarcot, negyvennégy hordozható rádióegységet és tizenkilenc rádióállomást, valamint laboratóriumi és vizsgálati felszerelést. Az itteni rendőrségi képzésen kívül a közbiztonsági hivatal körülbelül hetven embert küld az Amerikaközi Rendőrakadémiára (* *), a Panama-csatorna övezetben levő Fort Davisbe. Ezt az akadémiát panamai kirendeltségünk alapította tavaly, és azt a célt szolgálja, hogy — sok szempontból a latinamerikai katonatiszteknek a katonai segélyprogramok keretében folyó kiképzőkurzusaihoz hasonlóan — központja legyen a felkelések leverésére alkalmazható módszerek oktatásának.

QUITO — 1963. FEBRUÁR 15.

Dean minden nap elszántabb a tekintetben, hogy megelőzzön egy meglepetésszerű felkelést. Különösen két csoportról követel rendszeres beszámolót, és azt akarja, hogy én csináljam a munka nagy részét. A két csoport, nem meglepő módon Araujo és Echeverria csoportja.

Áttörést értünk el Araujo csoportjának megfigyelésében, egyik közeli munkatársa, egy velascista politikai bérenc, Jaime Jaramillo Romero beszervezésével. Jaramillót a múlt hónapban letartóztatták Araujóval és két másik kizárt PLPR-vezetővel, amint toborozni próbáltak a tartományokban. Nem sokkal ezután „besétált" a nagykövetség politikai osztályára, és miután a külügyminisztériumi tisztviselő leinformálta, úgy döntöttünk, hogy diszkrét kapcsolatot létesítünk vele, a guayaquili bázis

nem hivatalos fedőállásban dolgozó műveleti tisztjén keresztül. Elintéztem, hogy ez a tiszt, Julian Zambianco (* *) Quitóba jöjjön, és egy kisegítő ügynök, José Molestina (* *) segítségével bérelt kocsival Zambianco felkereste Jaramillót a lakásán.

Ezután megbeszélést tartottak Zambianco kocsijában, ezt én magnóra vettem egy másik autóban, amellyel Zambianco biztosításáról gondoskodtam. Előzőleg beszereltem Zambianco kocsijába egy rádió adó-vevőt, hogy leghallgassam a beszélgetést. Jaramillo információi jónak tűnnek — köztük egy különösen, mely szerint Araujo hamarosan Kubába utazik, további pénzsegítségért. Mivel Dean nagy híve a poligráfnak, kérvényeztem, hogy jöjjön egy vizsgálati tiszt amint lehetséges, és tesztelje Jaramillót. Ha minden tiszta, át fogom adni egy másik összekötőnek, hogy ne kelljen Zambiancót minden alkalommal iderendelni Guayaquilból. A telefonlehallgatás tovább tart Araujo vonalán, de nem hozott semmi jó információt.

A másik oldalon viszont Antonio Flores Benitez — Echeverria egyik fő helyettese — telefonmegfigyelése még mindig kitűnő információkat szolgáltat. Flores nyilvánvalóan nagyon jó anyagot kap a hadügyminisztériumban, az elnöki palotában és a rendőrségen dolgozó ügynökeitől. Gond viszont, hogy Echeverria terveinek és gerilla- és terroristaszervezetének megfigyelése elégtelen, noha kapunk némi anyagot Mario Cardenastól, az egyik PCE beépült ügynökünktől, aki közel van Echeverriához. Dean instrukciói alapján három újabb műveletet tanulmányozok Echeverria megfigyelésének kiterjesztésére.

Először is megpróbálunk auditív beépülést alkalmazni a Libreria Nueva Culturába, a quitói PCE-könyvesboltba, amelynek vezetője José Maria Roura, a második számú PCE-vezető Quitóban és Echeverria legközelebbi munkatársa. Gyakran találkoznak a könyvesboltban — ez általában a PCE-vezetők találkahelye —, amely Quito belvárosának egy régi ház földszintjén, egy utcai szobában működik. A tulajdonos után nyomozva kiderült, hogy az egyik golftársamé, Ernesto Davalosé (* *). Davalos megengedte, hogy bemenjünk a házba, és még a biztonsági őrizetet is megígérte az audioszerkezet felszerelésének idejére, amelyet a könyvesbolt feletti szobából fogunk megoldani vasárnap, amikor a bolt zárva van. Remélem, ki tudok venni egy irodahelyiséget az utca másik oldalán lévő modern épületben, lehallgatóposzt (LP) céljára, ahonnan fényképezhetnénk is a látogatókat és figyelhetnénk a telefont.

Másodszor, megpróbáljuk lehallgatni Echeverria lakását. Quito belvárosában, viszonylag új épületben lakik, de a beszerelés nem lesz könnyű, nehéz lesz bejutni. A lakása alatti emeleten

van a Club de Lojanos (a lojaiak regionális klubja), ahonnan talán fel tudunk fúrni, hogy elhelyezzük a mikrofont és az adót. Ez a művelet nagyon nehéz és lassú lesz, különösen, ha akkor kell csinálnunk, amikor Echeverria vagy a felesége otthon van, de Cardenas szerint Echeverriának fontos találkozói vannak otthon, és mindent megbeszél a feleségével, aki egyébként cseh. Annak is utánanézek, tudok-e szerezni egy lakást Echeverriával szemben, amely LP-ként és OP-ként szolgálhatna ebben a műveletben.

A harmadik művelet is műszaki jellegű, ezúttal Antonio Flores Benitez ellen. Nemrégiben költözött egy magas, modern épületbe, ahol talán meg tudjuk oldani, hogy ugyanarról az LP-ről figyeljük a telefonját és a lehallgatóit is. Noha nem sok esély van arra, hogy az ő lakásába, vagy valamelyik szomszéd lakásba be tudunk jutni a felszereléssel, de az éppen fölötte lévő lakás melletti bérlemény megürül néhány héten belül. Lehet, hogy azt kiveszem, és onnan kezdem figyeltetni a telefont (inkább mint a Rafael Bucheli házában lévő LP-ről), és később majd meglátom, vajon a technikusok le tudnak-e fúrni oldalirányba, vagy pedig titkos behatolással kell felszerelnünk a mikrofonokat. Azt már tudjuk, hogy Flores sok kapcsolatával otthon találkozik, és tevékenysége legnagyobb részét megtárgyalja a feleségével — aki pletykál róla telefonon, amikor ő nincs otthon.

Ami a kormányt illeti, Dean azt akarja, hogy intenzívebben foglalkozzam Pablo Maldonadóval (* *), és építsek ki kapcsolati együttműködést Manuel Cordova belügyi államtitkár-helyettessel és Jaima del Hierro államiniszterrel. Noha Noland tavalyi utasítása alapján mostanáig kerültem a rendszeres kapcsolatot Cordovával és Del Hierróval, újra összejönni velük nem lesz nehéz. Az ok, mint Dean mondta, annak kipuhatolása, vajon hajlandók-e a mi információink alapján cselekedni. Ha magas szintű hajlandóságot állapítunk meg, pontosabban fogjuk tudni felmérni, milyen információ késztet cselekvésre, ha olyan rendőrségi ügynökökön keresztül juttatjuk el, mint Pacifico de los Reyes és Oswaldo Lugo.

Ezekhez a műszaki műveletekhez szükségem van néhány új ügynökre az átíráshoz, a fényképezéshez és a futármunkára — s ha ők beválnak, nem lephet meg bennünket sem Araujo, sem Echeverria. A csapat, amelyik felszereli a telefonlehallgatót, Edgar Camacho és Francine Jacome lesz — Francine a futár. Rodrigo Ribadeneira átállhat az új audioművelet átírására, és az ő anyagának továbbítását is Francine végzi majd. Minden reggel nyolckor odajön a lakásomra, átadja az átiratot, és átveszi a többieknek szóló esetleges instrukciókat.

Még egy próbálkozás, amely fontos lehet: pénzt adtam Jorge Gortaire-nek, hogy vegyen egy Land Rovert, és utazzon el a déli hegyvidéken és a tengermelléken lévő katonai garnizonokba. Az utazás célja, hogy Gortaire „megszondázza" a katonai vezetőket azzal a pletykával kapcsolatban, amely egy Arosemena-ellenes megmozdulásról kering, és ugyanakkor kipuhatolja a katonai vezetők hozzáállását egy ilyen akcióhoz, még ha a szóbeszéd nem is igaz.

QUITO — 1963. MÁRCIUS 1.

A ma reggeli lapok jelentős cikkekben számolnak be Mr. McCone vallomásáról, melyet Washingtonban tett a szenátus előtt a Kubában folyó gerillaháborús kiképzésről. Az igazgató Ecuadort az egyik olyan országként említette, ahonnan a legtöbb résztvevőt toborozták, és elmagyarázta, hogyan próbálja eltitkolni a Mexico Cityben lévő kubai nagykövetség a Kubába történő utazásokat azzal, hogy külön papíron adja a vízumot és nem üt pecsétet az útlevélbe. Jelentése a központ egy másik jelentését követi, amelyet a múlt hónapban bocsátott ki a külügyminisztérium, s mely szerint 1962-ben 1000—1500 latin-amerikai fiatal vett részt gerillakiképzésen Kubában.

A sajtójelentéseket kommentálva ma reggel Dean elmondta nekem, hogy Mexico Cityben az egyik művelet a légi utazást ellenőrző csoport irányítása volt. Ott az útlevélbe a határőrök beütik a „Kubából érkezett" vagy „Kubából távozott" pecsétet, hogy az utazásnak biztosan nyoma maradjon az útlevélben. A kirendeltség lefényképezi az összes utas útlevelét, és a sajtófotózásnál használatos nagy objektívvel az összes utast is, amint beszállnak vagy kiszállnak a repülőtéren. A Mexico City-i kirendeltség utazási ellenőrzési csoport műveletéhez csatolják az utazások egyéb adatait, főleg a többi fontos kubai átszállóhelyről, Madridból vagy Prágából, gépi feldolgozásra. A Pablo Maldonadóval való együttműködés fokozására Dean azt akarja, hogy odaadjam neki az ecuadoriak Kubába utazásáról készült havi összesített listát. Ezen kívül a Mexico City-i kirendeltség továbbítja a neveket és a továbbutazás dátumát az övezet összes kirendeltségének, így az utazókat vissza lehet tartani, vagy, ha hazatérnek, alaposan meg lehet motozni. Ezt az információt is továbbadom Maldonadónak, és ezzel „nyitok" Cordovánál és Del Hierrónál.

Megpróbáltam megtudni Deantől, vajon miért akarja, hogy én dolgozzam együtt az államtitkár-helyettessel és az állammi-

niszterrel, amikor a magas szintű kapcsolatokat rendszerint a kirendeltség vezetője tartja kézben. Azt felelte, hogy azt akarja, tapasztalatokat szerezzek, mert később jól jöhet nekem. Meglehetősen keserűen nyilatkozott Winston Scottról (* *), a Mexico City-i kirendeltség vezetőjéről. Scottnak nagyon szoros kapcsolata van mind az elnökkel, Adolfo Lopez Mateosszal (* *), mind az államminiszterrel, Gustavo Diaz Ordazzal (* *). Amikor Scott időről időre elhagyta az országot, vagy hazautazott, elintézte, hogy fennmaradjon az érintkezés az elnökkel és az államminiszterrel, de sosem hagyta, hogy Dean személyes kapcsolatot létesítsen velük, noha ő volt az ügyvivő COS (kirendeltségvezető), amikor Scott távol volt.

GUAYAQUIL — 1963. MÁRCIUS 31.

A CIA-tiszt munkájában az a legjobb, hogy sokáig sose unatkozik az ember. Pénteken, két napja, lerepültem Quitóból, hogy beszervezzek valakit, akit már vagy egy éve ismerek, és akit a bázis főnöke, Ralph Seehafer (* *) összekötőként akar használni egyik PCE beépült ügynökéhez. A beszervezés jól ment, és holnap bemutatom Seehafernek az új ügynököt, Alfredo Villacrest (* *).

Pénteken érkeztem, hogy a tengerszint feletti magasságtól távol tölthessem a hétvégét, no, meg azért is, mert Alfredo meg én a szombat estéket rendszerint Guayaquil ócska lebujaiban töltjük. A múlt éjjel sem volt ez másképp; az utolsó helyről ma reggel nyolc óra körül jöttünk el Alfredóval, végigzötyögtünk a külvárosi nyomornegyed aszfaltozatlan, gidres-gödrös utcáin, s közben ő a negyvenötöséből a levegőbe lövöldözött, megrogygyant, öreg, ablak nélküli dzsipje pedig gyakorlatilag darabokra rázódott szét.

Ma délután felhívott a szállodában és elmesélte, hogy éppen csak megúsztunk egy újabb Arosemena-botrányt. Valószínűleg pár perccel azután, hogy mi elhagytuk a Cuatro y Mediát múlt éjjel (ez egy korai megálló volt, egy óra körül jöttünk el), Arosemena és társasága megérkezett oda. Máris városszerte kering a történet arról, hogy Arosemena és társai elkezdtek kötekedni a pincérekkel — mindenki homoszexuális ott —, és végül azt parancsolták, hogy egyikük lámpaernyőt tegyen a fejére. Arosemena előkapta a pisztolyát, amit mindig magánál hord, és ahelyett, hogy lámpernyőbe lőtt volna, fejen találta a pincért. Senki sem tudja biztosan, vajon a pincér meghalt-e vagy kórházban van, de az ügyet magára fogja vállalni Arosemena magántitkára, Galo

Ladesma (közismert nevén „Venenon" [Méreg] Ladesma). Ladesma ma elutazott Panamába, és ott várja a fejleményeket. Alfredo azt mondja, ha épp ott lettünk volna, amikor Arosemena és csoportja megérkezett, végig maradnunk kellett volna, hiszen a hely mindössze egy teremből áll, és Arosemena mindig meghívja az összes jelenlevőt, hogy csatlakozzon a társaságához. Látom magam előtt a nagykövet arcát, ha ez történt volna, és a nevem benne lenne az ügyben: isten veled, Eucador.

GUAYAQUIL — 1963. április 2.

Úgy volt, hogy a mai első géppel megyek vissza Quitóba, de tegnap nagyon érdekes helyzet alakult ki. Miután ebédnél bemutattam Villacrest a bázis főnökének, Seehafer és én visszamentünk a konzulátusra, és meglátogatott bennünket az USIS-hivatal vezetője. Elmondta, hogy aznap reggel egy fiatalember jött be a konzulátusra azzal, hogy egy „információról" akar beszélni valakivel, és végül hozzá irányították. Az illető azt mondta, hogy perui, és értesülései vannak perui forradalmi mozgalomról és a kubai részvételről. Az USIS-főnök szerint a perui olyan ideges és zavaros volt, hogy szerinte elmekórtani eset, de Seehafer megkért, hogy találkozzam vele, ha nincs jobb dolgom. Elintéztük, hogy az USIS-főnök megadja a szállodai szobám számát (úgy volt, hogy a perui aznap délután visszatér a konzulátusra), ahol este felhív.

A perui bejött a szállodába, és beszélgettünk két-három órát. Bőséges jegyzeteket készítettem, mert egyetlen nevet sem ismerek a perui témában, és ma reggel telexeztem a limai kirendeltségnek és a központba. A perui Enrique Amaya Quintana, DUHAM—1 (* *), középszintű aktivista a Forradalmi Baloldali Mozgalomban (MIR). Most vett részt egy háromhónapos kiképzésen Kubában, több száz más MIR-taggal együtt. Mostanában szivárognak vissza Peruba Kolumbián és Ecuadoron keresztül.

A leendő ügynök legfontosabb jellemzője, hogy — amennyiben igazat mond — kiválasztották őt a MIR-csoportból egy speciális kommunikációs kiképzésre. Mutatott egy jegyzetfüzetet, tele lakáscímekkel szerte Latin-Amerikában, ahová a titkos leveleket küldik. Továbbá mutatott egy szótárt is, amely annak a rejtjelrendszernek a kódjait tartalmazza, amelyet használni fog a titkosírásban és a rádió-összeköttetésben Havannával.

Ma délután táviratot kaptunk Limából és a központból is, amelyekben megerősítik Amaya státusát a MIR-ben, és figyelmeztetnek, nehogy hagyjuk kicsúszni a kezünkből. A MIR a leg-

fontosabb potenciális gerillaszervezet Peruban, több száz olyan taggal, akit Kubában képeztek ki, és kidolgozott terve van a fegyveres felkelésre.

Lima küldött egy kérdéslistát, ezen ma végigmegyek Amayával. Valóban ideges típus, és nem fog tetszeni neki a magnó, de én ragaszkodni fogok hozzá, hogy mindent felvegyünk, s később ne a jegyzeteimre kelljen támaszkodni. Ezzel a módszerrel többet is tudok kiszedni belőle. Nem lesz könnyű rávenni, hogy maradjon velünk — anyagi segítséget akar ahhoz, hogy a feleségét és a gyerekét kihozza Peruból és letelepedjen valahol másutt. Azt mondja, elvesztette az illúzióit a kubai kiképzésen, de nekem az az érzésem, hogy az idegeit viselte meg a tudat, hogy már majdnem a harctéren van.

QUITO — 1963. ÁPRILIS 5.

Erre a MIR-ügyre, úgy tűnik, mindenki felbolydult a központban. Nemcsak a perui és az ecuadori csoport — a kubai részleg és még az orosz osztály is beszáll a dologba. Összekötőként bevontam Julian Zambiancót (* *), és tegnap megérkezett a központból Wade Thomas (* *), hogy a helyszínen vegye kézbe az ügyet — ő a kommunista pártba való beépülési műveletek szakértője. Közben mindennap találkoztam Amayával, s mindent magnóra vettem, majd táviratokban foglaltam össze az eredményeket Limának és a központnak. A pasas lassan kitisztul — minden stimmel körülötte — és tegnap végül rávettem arra, hogy legalább egy rövid időre menjen még vissza Peruba a régi barátaihoz. A limai távirat hangjából kiderül, hogy Amaya lesz az első fontos beépült ügynökünk a MIR-ben. Az én részvételem az ügyben ma véget ért, és visszatértem Quitóba.

QUITO — 1963. ÁPRILIS 12.

Most jött egy jelentés Mario Cardenastól, az egyik legjobb PCE beépült ügynökünktől, akinek közeli, bár nem bensőséges kapcsolata van Echeverriával. Cardenas azt jelentette, hogy José Maria Roura, Echeverria quitói főtisztje elutazott a kommunista Kínába, ahol — azt reméli — fizetni kezdenek, s ez végül képessé teszi majd az Echeverria-csoportot a fegyveres akcióra. Echeverria azt mondta Cardenasnak, hogy bármelyik pillanatban álljon készen arra, hogy Kolumbiába utazzon, és átvegye a pénzt

meg a dokumentumokat, amelyeket Roura, akit nagyon jól ismernek, nem hozhat be az országba.

Megtárgyaltuk a kirendeltségen, vajon tájékoztassuk-e Jaime del Hierrót, az államminisztert, vagy Manuel Cordovát, az államtitkár-helyettest, de biztonsági okokból úgy döntöttünk, hogy külön őrt állítunk arra, hogy figyelje Roura visszatérését, Juan Sevilla (* *) pénzügyminiszteren keresztül. Sevilla, akivel együtt golfozok több mint egy éve, kapott az alkalmon, épp úgy, ahogy gondoltam, és kiállította személyi titkárát, Carlos Rendon Chiribogát a quitói repülőtérre, hogy figyelje Rourát. Most csak abban reménykedünk, hogy Roura egyenesen Quitóba jön vissza, s nem áll meg Kolumbiában, így nem kényszerülünk arra, hogy védjük Cardenast. Ha véletlenül megtudjuk, hogy Roura Guayaquilbe érkezik, Sevilla átküldheti a titkárát oda. Közben én haladok az audioművelettel Roura könyvesboltjában, s néhány napon belül a panamai kirendeltség kisegítő egységétől ideérkezik Larry Martin (* *), a műszerész, hogy felszerelje a lehallgatót.

Roura utazásán kívül figyeljük Araujo visszatérését is. Most éppen Kubában van, s talán ő is hoz pénzt; bár az esély kicsi arra, hogy akár ő, akár Roura olyan óvatlan lenne, hogy személyesen hozzon pénzt. Hogy visszatérése után is időben kapjunk információt, ismét idehívattam Zambiancót Guayaquilból, hogy Jaime Jaramillót (* *) adja át egy új összekötőnek, Jorge Andinónak (* *), aki szállodatulajdonos, és Ecuador legjobb vízilabda-játékosa. Andinót szintén körülbelül azóta ismerem, hogy ideérkeztem, és ő is elég készségesnek mutatkozott arra, hogy segítsen. A szállodában kapja majd meg a jelentéseket, de egy másik üzletében — néhány háztömbnyivel odébb — fogja továbbadni nekem. Az egyik rejtély, amit épp most próbálunk megfejteni, hogy vajon van-e közelebbi kapcsolat Echeverria és Araujo csoportjai között, mert Echeverria számos jelét adta annak, hogy kapcsolatban áll a kubaiakkal.

Medardo Toro, a velascista terrorista, akit Noland szedett fel tavaly, és köztes állapotban tartotta kapcsolatukat, most a szokásos alapon tesz jelentéseket. Dean azt mondta, rendezzem a helyzetét, így aztán bevontam az ügybe Zambiancót, hogy hasonlóan intézze el, mint két hónappal korábban Jaime Jaramillóval. Amíg nem lesz jó összekötőm hozzá, Zambiancón keresztül fog folyni az ügy, de ezen a módon legalább nagyon biztonságos. Lefőképp lépést akarunk tartani Velasco terveivel a jövő évi választásokra való visszatérését illetően. Kár, hogy Toro olyan messze van Araujo csoportjától.

QUITO — 1963. ÁPRILIS 14.

Úgy látszik, minden nap újabb és újabb pletykák kelnek szárnyra a gerillaháború és a terrorizmus azonnali kitöréséről. Ezek részben a mi folytatódó propagandakampányunk hatását tükrözik, amelynek célja a kommunizmusra irányítani a figyelmet, hogy így provokáljuk ki a kormánytól, hogy szigorúan lecsapjon. De a feszültség részben olyan esetek miatt fokozódik, mint például a Lugo ezredes rendőrsége által Guayaquilban lefoglalt propagandaanyag, egy terrorista életveszélyes sérülése, és egy kiképzésen felrobbant bomba. A gondunk az, hogy az ecuadori rendőrség és katonaság nem lenne képes arra, hogy megbirkózzon egy elszánt gerillamozgalommal.

Egy friss incidens megerősíti kételyeinket. Két nappal ezelőtt a haditengerészet egyik hadtáphajója épp visszatérőben volt a Galapagos-szigetekről, fedélzetén egy csoport egyetemistával, akik kirándulni voltak a szigeteken. Egy tengerparti őrjárat állt lesben a sötétben, közvetlenül a partnál, egy csempészhajó érkezésére várva. Az őrjárat azt hitte, hogy a hadtáphajó a csempészhajó, és kétórás tűzharc tört ki a haditengerészet két hajója között. Az őrjárat végül rádión kért segítséget Guayaquilból, és a haditengerészet kommunikációs központja lefújta a csatát. Ami még rosszabb: olyan pontatlanul tüzeltek, hogy a kétórás tűzharc során nem esett komolyabb sérülés a hajókon, és mindösszesze egyetlen tengerész sebesült meg. Miután megérkeztek Guayaquilba, a diákok elterjesztették a történetet, amely ma sajtónyilvánosságot is kapott Guayaquilban, de a haditengerészet hallgatott.

Amikor Dean tudomást szerzett ma délelőtt az esetről, azt mondta, hogy haladjak gyorsabban az új műszaki műveletekkel — s hozzátette, hogy a központ ránk fog mászni, ha meglep bennünket Araujo, Echeverria vagy mások, részben a már működő gerillamozgalmak következtében Peruban, Venezuelában és Guatemalában, részben meg Brazília kitartó hanyatlása következtében Goulart alatt. Itt az utóbbi időben az egyetlen biztató jel az államminiszter és az államtitkár-helyettes fokozódó együttműködési készsége az utazási ellenőrzés kiterjesztésére, és olyan rendőrségi akciók engedélyezésére, mint például Lugo ezredes legújabb műveletei. Ugyanakkor Arosemena nyilvánvalóan fékentartja Del Hierrót és Cordovát, s akadályozza igazán hatékony cselekvésüket.

QUITO — 1963. ÁPRILIS 19.

Újabb fontos utazás, amin el kell tűnődni — ezúttal Antonio Flores Benitez, Echeverria egyik aktivistája indult ma Kubába. Nem tudunk rájönni, vajon miért küldi Echeverria Florest Kubába, amikor Araujo ott van, és Roura pedig Kínában. Cardenas szerint Roura kínai utazása a PCE végrehajtó bizottságának engedélye nélkül történt, és ha Pedro Saad rájön, Rourának, a központi bizottság tagjának, és valószínűleg Echeverriának is komoly baja lesz belőle. Semmi kétség afelől, hogy Echeverria gyorsan halad előre a PCE-n kívüli, saját szervezetével.

Flores nagyon óvatos volt, és nem említette ezt az utazását telefonon, de a felesége elkottyantotta néhány nappal ezelőtt. A telefont most a fenti lakásból figyeljük. Rodrigo Rivadeneira költözött be a lakásba, Ramiro bátyjával és anyjával együtt, s a testvérek együttes munkája nyomán az átírás mindig naprakész. A kapcsolat létesítése egyszerű volt; Rafael Bucheli és egy aszszisztens egyszerűen a ház földszintjén lévő kapcsolótáblán hozta létre az összeköttetést. Amíg Flores távol van, megpróbálunk lépni az audioműveletben is, bár a technikus nem túlságosan lelkesedik azért, hogy vasbetonon fúrjon keresztül ilyen nehéz szögben.

Úgy határoztam, hogy Rodrigo Rivadeneirát fogom a megfigyelő- és lehallgatóposzton használni a PCE-könyvesbolt elleni műveletben is. Vasárnap Larry Martin és én megcsináltuk a felszerelést a fölötte lévő szobából, miközben Ernesto Davalos (* *) fedezett bennünket. Davalos nagyon ideges volt, mert a gondnok kommunista, és ideje javát a könyvesboltban tölti. Noha megígértem, hogy nagyon csendesek leszünk, Martin úgy határozott, hogy a felszerelést a lambéria és néhány padlódeszka alát teszi. Amikor felszedtük a deszkákat, akkora volt a recsegés az évszázados szögek miatt, hogy Davalos majdnem szívrohamot kapott. Ugyanez történt, amikor visszakalapáltuk a deszkákat a helyükre, de szerencsére a gondnok semmi jelét nem adta a gyanakvásnak, legalábbis Davalos szerint. A hangminőség jó (Echeverria vezeti a boltot, amíg Roura Kínában van), bár az utcai zajok néha elnyomják a beszélgetést.

Rivadeneira kibérelte LP-nek az utca másik oldalán lévő irodát, és egy álszekrényben ül, amelyet Fred Parkerrel (* *), egy amerikai állampolgárságú kisegítő ügynökkel építtettem, akinek bútorgyára van Quitóban. Parker úgy építtette meg a szekrényt, hogy darabokban lehetett szállítani. Amikor Rivadeneira benne ül, keresztüllát az álcázott oldalán, lehallgat, a magnót kezeli, és

fotókat csinál azokról, akik a boltot látogatják, és ezen kívül naplót vezet.

Szerencsém volt abban is, hogy éppen a megfelelő lakást tudtam kibérelni, Echeverria lakásával szemben, egy kicsivel fölötte. Ezt a megfigyelő- és lehallgatóposztot (OP-LP) most béreltük Luis Sandoval, a rendőri hírszerzés főtechnikusa révén, aki elfogadta ajánlatomat, hogy belátható időn belül főállásban dolgozzék nekünk. Sandoval leszerel a rendőrségtől, és fedésként reklámfotó-stúdiót nyit az OP-LP-n. Elegendő felszerelést adtam neki a kezdéshez — később jön még több —, és ő fogja előhívni és nagyítani azokat a képeket is, amelyeket Rivadeneira készít a könyvesboltról. Amint alkalmunk nyílik rá, visszahívjuk Larry Martint, hogy csinálja meg az audiofelszerelést Echeverria lakásának lehallgatására — valószínűleg a Loja Klubból fúrnak föl, amely az egész emeletet elfoglalja Echeverria lakása alatt.

QUITO — 1963. ÁPRILIS 24.

Szenzációs esetre bukkantunk, amely az első igazi áttörésünk lehetne, bár úgy tűnik, hogy Arosemena beavatkozása miatt nem tudjuk majd végigvinni a dolgot. Néhány nappal ezelőtt a guayaquili bázis információt kapott egyik beépült ügynökétől, hogy egy kubai nő URJE-tagokat képez ki. A bázis továbbadta az információt Lugo ezredesnek, akinek sikerült letartóztatnia a nőt. A neve July da Cordova Reyes, legalábbis a papírjai szerint, és lehetséges, hogy leleplezzük az első olyan esetet, amikor a kubaiak kiképző különítményeket küldenek olyan országba, amelyllyel nincs diplomáciai kapcsolatuk; mindenesetre Ecuadorban erre még nem volt példa.

Lugo ezredes azonban jelentette, hogy a letartóztatás után utasították őt, hogy ne vezessen le alapos kihallgatást. Felvetettem a kérdést Jaime del Hierro államminiszternek, hangsúlyozva az eset kiemelkedő fontosságát a kubai beavatkozás mértékének feltárásában, különös tekintettel a következőkre: vannak-e itt más kubaiak a nőn kívül; mikor érkezett, és kiket oktatott; hol és kiket képzett ki korábban; a nő hírszerző tevékenysége Kubában; miként tartja a kapcsolatot megbízóival, és így tovább. Fel vagyunk készülve arra, mondtam az államminiszternek, hogy hozassunk egy szakértőt Washingtonból, aki segíthetne a kihallgatásban annak feltárása nélkül, hogy amerikai állampolgár. Kitérő válaszokat kaptam az államminisztertől, és kikövetkeztettük: Arosemena adott parancsot arra, hogy ne fújják föl az ügyet. Két nappal ezelőtt a guayaquili kormányzó el-

rendelte kiutasítását; mi megpróbáljuk menteni a menthetőt, de jelenleg nem vagyunk nagyon bizakodóak.

A szélsőbal abba a kétértelmű helyzetbe kényszerült, hogy épp azt a kormányt támogatja, amelyik Kubával szakított. Arosemena egyébként biztosan nem tudja átejteni a szélsőbalt, vagy akárki mást azzal kapcsolatban, milyen keményen kell harcolnia a támogatásért. Két nappal ezelőtt eltörölte a múlt novemberi költségvetési törvény egyik cikkelyét, amely megtiltotta, hogy bármely kormány-tisztviselői fizetés magasabb legyen, mint az elnöké. Ennek a törvénynek az volt a célja, hogy határt szabjon a magas jövedelmeknek, amelyekhez bizonyos önálló kormányhivatalok vezetői és más olyan tisztségviselők jutottak hozzá, akiknek egynél több kormányzati állásuk volt. Néhányan például ezer dollárnak megfelelő összeget kerestek havonta, kétszer annyit, mint Arosemena. Nyilvánvalóan azért érvénytelenítette ezt a törvénycikkelyt, hogy magához édesgesse liberális párti támogatóit és másokat is, akiket sértett a jövedelemkorlátozási törvény. Undorító ez az egész egy kétségbeejtően szegény banánköztársaságban, ahol a népességnek több mint a fele száz dollárnál kevesebbet keres évente.

QUITO — 1963. MÁJUS 1.

Némi siker a Da Cordova-ügyben. Április 27-én Mexikóba deportálták, de ott megtagadták tőle a beutazást és visszatért Guayaquilbe. Lugo ezredes nem folytathatja a kihallgatást, míg erre nem kap engedélyt a minisztériumtól, így újra fel fogom vetni a kérdést Del Hierrónak vagy Manuel Cordovának. Warren Dean boldog — nagyon bizalmasan elmondta nekem, hogy Gustavo Diaz Ordaz, a mexikói államminiszter tényleg az ottani kirendeltségvezető zsebében van — és ide kellene eljutnom Del Hierróval. Ennek módja pedig az, Dean szerint, hogy pénzt kell juttatni egy magas rangú kormánytisztviselő szeretőjének kitartására: a *casa chica* lakbérére, kosztjára, ruházkodására, szórakozására. Mint mondta, Mexikóban a kirendeltség vezetője autót vett az államminiszter szeretőjének. A mexikói elnöknek — akivel a kirendeltség vezetője szintén szorosan együttműködik — a fülébe jutott, honnan van az autó, és a saját barátnőjének is követelt egyet. Érdekes egy kirendeltség, az biztos.

Gil Saudade valamelyest előrehalad a szakszervezeti műveletekben. A múlt hónapban megalapították a guayasi tartomány szakszervezeti föderációját (FETLIG **), a CEOSL tagszakszervezeteként, a CROCLE helyett. Régóta áhított fejlemény

volt ez, és talán véget vet a nézeteltérésnek, amely oly hosszú ideig pusztította a CEOSL-t. Az AIFLD-tanfolyamok, főleg a mi ügynökeinknek, Vazquez Diaznak és Carlos Vallejo Baeznak köszönhetően, továbbra is bővülnek. Vazquezt nemrégiben erősítették meg a CEOSL szervező titkári, Mattias Ulloa Cippianót pedig a főtitkári poszton. Ők látták el ezeket a tisztségeket a régi CROCLE-ügynökök januári eltávolítása óta.

Ma csak a CTE és a katolikus CEDOC vonult az utcára Labour Day (a Munka Napja) alkalmából. Egy nagyon kevés embert vonzó parádé helyett nagykövetünk rezidenciájára hívta meg a CEOSL-csoportot fogadásra, amelynek csúcspontja Mattias Ulloa előadása volt.

QUITO — 1963. MÁJUS 11.

Ma szenzációs új eset oldotta meg a bombarobbanások egy részét, és tartotta izgalomban a várost egész nap. Közvetlenül éjfél után négy terrorista (kettő az URJE-ból) leintett egy taxit, elkábította a sofőrt, megkötözte és betette a csomagtartóba. Ezután a terroristák körbejárták a várost, elmentek több nagykövetség előtt, ahová a magukkal vitt bombákat szánták, az autóban egy csomó fegyver és töltény is volt. A nagykövetségeknél mostanában megerősített rendőrségi védelem miatt végül is a bombatámadás ellen döntöttek. Hajnaltájt a sofőr magához tért, és miután meglazította a kötelékeit, sikerült kinyitnia a taxi csomagtartóját. A terroristák látták, hogy elmenekül, de sikerült elfutnia és rendőrért szaladt.

Pacifico de los Reyes őrnagy vette kezébe az ügyet. A terroristák pánikba estek, és a taxit a város szélére vitték, ahonnan gyalog próbáltak tovább menekülni, felfelé a vulkán oldalán, amely Quito egyik szélén emelkedik. Az embervadászat a nap folyamán széles körű riadalmat és túlzott félelmet keltett Quitóban, de a terroristákat végül elfogták. Már bevallottak jó néhány, a közelmúltban történt bombamerényletet és fegyveres rablást, amelyekkel a gerillaműveleteket finanszírozták. A legszenzációsabb, hogy vezetőjük az a Jorge Ribadeneira, aki a Santo Domingó-i gerillaügy kapcsán vált ismertté, és tagjaik közé tartozik Claudio Adeigo Francia, az az argentínai, akit 1961-ben letartóztattak URJE-tagok kiképzéséért.

Nem tudtunk erről az új Ribadeneira-csoportról, és kértem De los Reyest, próbálja meg kideríteni, vajon kapcsolatban állnak-e Echeverria csoportjával.

QUITO — 1963. MÁJUS 17.

De los Reyes őrnagy letartóztatta Franciát, de Ribadeneira még bujkál. Letartóztatta Echeverriát és Carlos Rodriguezt is, aki Echeverria fő munkatársa az indiánügyekben, de mindketten az ártatlanságukat hangoztatták, és el kellett engednie őket. Szenzációsan rájátszunk az ügyre, fényképek jelentek meg a fegyverekről és a töltényekről minden újságban. Dean minden lehetséges eset propagandahasznosításával akar előrenyomulni: Layedraé, Da Cordováé, ez — és Araujo, Roura és Flores utazásai is. Valahogy rá kell kényszeríteni Arosemenát, hogy lecsapjon.

Még korai lenne biztosat állítani, de mintha a politika máris változnék. Ma Pablo Maldonado bevándorlási hivatala megtagadta az útlevelet tíz fiatal ecuadoritól, akik „ösztöndíjjal" utaztak volna „tanulni" Kubába. Már korábban is adtam ilyen jellegű információkat Maldonadónak, de ez az első eset, hogy határozott lépéseket tett, és lehet, hogy beválik. Az útlevelet kérő diákok azt mondták, hogy ők csak Mexikóba akartak menni (ahol elintéznék a vízumot és a továbbutazást). A tiltakozások már megkezdődtek, és meglátjuk, mennyi idő alatt lehet Del Hierrót, Maldonado főnökét megpuhítani.

QUITO — 1963. MÁJUS 19.

Roura léprement! Juan Sevilla (* *) pénzügyminiszter hívott fel ma reggel, és elmondta, hogy Roura megérkezett a repülőtérre, és huszonötezer dollárt találtak nála készpénzben. Carlos Rendon, Sevilla személyi titkára kint volt a repülőtéren, és ő motozta Rourát; aki jelenleg a rendőrség fogságában van, a lefoglalt pénzzel együtt. Javasoltam Sevillának, tegye az ügyet még szenzációsabbá azzal, hogy felröptet egy történetet, miszerint Roura hamis iratokat, kompromittáló papírokat és más hasonló anyagot is hozott. Ez nagy ügy lesz.

Jorge Gortaire visszajött Quitóba néhány nappal ezelőtt. Befejezte a déli és a tengermelléki katonai garnizonokban tett látogatását — a többszöri elakadások miatt sokszor késett. Részletes jelentést fog írni, ha visszamegy Ambatóba, de azt mondja, nagyon komoly ellenérzés van Arosemenával szemben a katonai parancsnokságokon. Ha Reinaldo Varea nem lenne, semmi sem tartaná vissza a katonai vezetőket attól, hogy szervezkedni kezdjenek, és kikényszerítsék Arosemena lemondását. Egyelőre sem-

mit sem óhajtanak csinálni, mert még mindig az alkotmányos utódlás hívei. Varea a szépséghibája az ügynek, mert az ócskavas-szélhámosság oly nevetségessé tette a hadsereget. Mindazokat a tiszteket, akikkel Gortaire beszélt, komolyan foglalkoztatja a kommunista beszivárgás a kormányba, és izgatja a fegyveres akció előkészületei, de valami komolyabbnak kell történnie ahhoz, hogy megmozduljanak Arosemena ellen. Így tehát fenn kell tartanunk a nyomást, maximálisan kihasználva minden esetet a propaganda és a tömegkommunikáció eszközei útján, valamint a politikai akcióügynökökön keresztül. Ami Vareát illeti, Dean azon tépelődik, hogy kérje-e fel őt a lemondásra, nagyvonalú végkielégítési összeg kíséretében. Egyelőre még nem döntött.

QUITO — 1963. MÁJUS 21.

A Roura-ügy főcímekben — szenzációs! Mindenki erről beszél az országban. Jaime del Hierro vezeti az ügyet, és táplálja a „kompromittáló iratokkal" kapcsolatos sugalmazásokat. Azt nyilatkozta a sajtónak, hogy a pénznél fontosabbak Roura dokumentumai, ezek az Egyesült Államokból származó újabb keletű jelentésekkel állnak összhangban, melyek szerint Che Guevara több dél-amerikai országban, köztük Ecuadorban kirobbantott gerillaháború tervein dolgozik. A közlés szerint a dokumentumok között az ecuadori gerillaháborúra és terrorizmusra vonatkozó „titkos terv" is van.

Tegnap éjjel Del Hierro megkérdezte, vajon tudnék-e szerezni valakit Washingtonban, aki megállapítja, hogy a bankjegyek hamisak-e, mert a Központi Bank szakemberei szerint valódiak. Gyanítom, hogy ő és a barátai meg akarják tartani a pénzt, így aztán táviratoztam a központba, hogy mit lehet tenni az ügyben.

Del Hierro akciója kissé zavarba hoz, lelkesedése túlságosan hirtelen támadt föl. Talán Sevilla gyakorol rá erős nyomást, mert ő volt a felelős a letartóztatásért; ugyanakkor Del Hierro egyelőre nem hajlandó megadni az engedélyt a kubai July da Cordova kihallgatásának folytatására.

QUITO — 1963. MÁJUS 23.

Del Hierro kezd nyugtalankodni, mert a sajtó és mások egyre sürgetik, adja ki a kompromittáló Roura-dokumentumokat. Persze nincs egy sem, és Roura ügyvédei már mozgolódni kezdtek. Azonban mind Del Hierro, mind Sevilla továbbra is fenntartja

az ügy publicitását azzal, hogy a Roura-esetet az ország leigázását célzó külföldi ideológia importjának példájaként emlegetik. Del Hierro idézte a tíz diák esetét is, akiknek az útlevélkérelmét visszautasították, s akik meghamisították a dokumentumokat, hogy Kubába utazzanak gerillakiképzésre. Tegnap Sevilla titkára, aki a repülőtéri letartóztatást végrehajtotta, azt mondta egy sajtónyilatkozatban, hogy a Roura-dokumentumok közt instrukciók vannak arra vonatkozóan, hogyan kell megszervezni egy marxista forradalmat, hogyan kell szítani az osztályok közti gyűlölködést, és hogyan kell szervezkedni a *campesinók*ban, és a mezőgazdasági bérmunkások közt.

Tegnap Del Hierro elrendelte az Új Kína Hírügynökség itteni tudósítójának letartóztatását Guayaquilben, akinek a sajtókártyáját Roura zsebében találták meg, amikor megérkezett az országba. A tudósító csak néhány napja tért vissza Európából, és utazása biztosan kapcsolatban volt Rouráéval.

Roura védekezése tegnap egy nyilatkozat közzétételével kezdődött, amely azt bizonyítja, hogy aggódik a Saad és a guayaquili PCE-vezetőség részéről várható megrovás miatt. A pénz birtoklását azzal védte, hogy a Gouzi Shudian (a Pekingi Nemzetközi Könyvesbolt) meghívta Londonba, és az utazás hirtelen jött, és a PCE jóváhagyása nélkül történt. Mivel a kormány az utóbbi időben többször foglalt le olyan anyagokat, amelyeket ő a könyvesboltban tartott eladásra, Roura azt mondta, hogy huszonötezer dollárt szerzett egy nyomdára, hogy az végezze el ezeknek az anyagoknak az utánnyomását, amelyekről a Gouzi Shudian gondoskodik. Londonból Pekingbe utazott, mondta és sérelmezte jegyzetei elkobzását, amelyeket a kommunákban és másutt készített.

Semmi kétség afelől, hogy az ügy miatt Roura nagy bajba kerül a PCE-ben — talán ki is zárják, mint Ribadeneirát. Fontosabb, hogy letartóztatása elmélyíti a szakadékot a Saad- és az Echeverria-csoport között. Milyen nevetséges fedőtörténet ez.

QUITO — 1963. MÁJUS 24.

Rourának minden szempontból rossz napja volt. Hivatalos vallomást tett a bíróság előtt, azt állítva, hogy Pekingben valami Chan Kung Vennel folytatott tárgyalásokat az új nyomdagépekről. A pénzt azonban, mint állította, úton hazafelé Bernben adta neki egy bizonyos Po I Fo. Ellenőrizzük ezeket a valószínűtlen neveket a központban — Roura fantáziája nem ismer határokat.

Roura ügyvédje megjelent az Államtanács előtt (ez a legmaga-

sabb fórum, ahová a személyes szabadság kormány általi megsértése esetén fellebbezni lehet), amely visszautasította Roura szabadlábra helyezési kérelmét, és szakvéleményezésre terjesztette Rourának azt a Sevilla és Del Hierro elleni vádját, hogy megsértették az alkotmányt. Most perbe fogják a „dokumentumok" és a pénz miatt is. Rengeteg időnk lesz arra, hogy megfelelő dokumentumokat üssünk össze Del Hierrónak Roura ellen, de először valami máson dolgozunk.

John Bacon, a kirendeltség jelentési tisztje és én azt javasoltuk Deannek, hogy készítsünk elő egy kompromittáló dokumentumot Antonio Flores Benitez ellen — a holmija közé csempésszük, amikor megérkezik a repülőtérre. Persze elképzelhető, hogy közúton jön Kolumbiából, vagy esetleg Guayaquilbe érkezik, de Deannek tetszik a terv, és kérte, hogy álljunk neki. A dokumentum Flores és Echeverria jelentése lesz a kubaiak számára szervezetük állapotáról és terveikről a fegyveres akcióra. Leírjuk, amit tudunk a szervezetről, s ahol szükséges, némi fantáziával egészítjük ki, az ECWHEAT telefonlehallgatásból származó információ, valamint Cardenas és Vargas, az Echeverria-csoportba beépült két legjobb ügynökünk jelentései alapján. Hangsúlyosan fogjuk emlegetni (a későbbi propaganda céljából) Floresnek a hadügyminisztériumba, a katonai kommunikációs rendszerbe, az elnöki testőrségbe s az elnöki archívumba beépült ügynökeit. Azt tervezzük, hogy megemlítjük az Araujo csoportjához és Gonzalo Sono Mogróhoz fűződő kapcsolatokat, ez utóbbi úgy tűnik, különálló szervezetet képez ki robbanószerek és fegyverek használatára.

QUITO — 1963. MÁJUS 26.

Zsúfolt hétvége volt. Bacon és én tegnap befejeztük a „Flores-jelentést", és ő kivitte Mike Burbanóhoz (* *), hogy végső formába öntse, tökéletes spanyol nyelven és komcsi zsargonban. Ő ismeri ezt a nyelvet legjobban, mert Cardenas és Vargas összekötője. Semmi kétség: szenzációs és pusztító dokumentumot készítettünk.

Bacon a jelentésben általános elemzését adta az ecuadori politikai helyzetnek, „reformista" politikája miatt megfelelő módon leszólva a Saad-féle vezetést. Bebizonyítja, hogy az Echeverria-csoport már kapott pénzt Kubától, és ez a jelentés az újabb juttatások alátámasztására szolgál. Július végére teszi egy totális terrorista kampány kezdetét (miután egy jelentésből tudjuk, hogy a CTE általános sztrájkot tervez arra az időpontra).

Bombamerényletek és gerillatámadások lesznek rendőr- és katonatisztek lakása ellen, valamint kulcsfontosságú intézmények, mint például a vízművek, a telefonközpont és az elektromos társaságok ellen.

Burbano visszaadta a művet, és én legépeltem — öt oldalt tett ki, vékony, kék másolópapíron. Aztán Dean bejött, és megegyeztünk abban, hogy jobb lesz, ha Juan Sevilla, a pénzügyminiszter téteti Flores holmija közé, mint Jaime del Hierro államminiszter. Elmentem Sevillához; tüstént beleegyezett, és azt mondta, ismét Carlos Rendont, a titkárt fogja használni, és azt a vámost, aki elkapta Rourát. Amikor visszaérkeztem a nagykövetségre, Dean úgy viselkedett, mint egy kisfiú. Átment a „Favoritába", vett egy tubus fogkrémet, és három órát töltött azzal, hogy kiürítse és megtisztítsa a tubust. Aztán összehajtotta a papírokat, megtaposta egy kicsit, összetekerte, hogy beleférjen a tubusba, és kétséget kizáróan hitelesnek minősítette a jelentést. Átvettem a tubust, benne a precízen elhelyezett jelentéssel, visszamentem Sevillához, holnap ő odaadja Rendonnak, aki majd elhelyezi, ha lehetséges. Rendon nem mozdul a repülőtérről, míg Flores meg nem érkezik, és ha Kolumbián keresztül jön, vagy Guayaquilba érkezik, majd kitalálunk valami más módot a jelentés elhelyezésére. Így vagy úgy, ennek aztán igazán provokálnia kell valamilyen reakciót.

QUITO — 1963. MÁJUS 29.

Tegnap még egy szenzáció robbant ki, amikor Araujo visszatért kubai utazásáról. Kár, hogy nem készítettünk számára is egy dokumentumot, bár épp azt tette, amit akartunk. Sevilla vámosai, akiket Sevilla útján tájékoztattam Araujo közelgő visszatéréséről, megpróbálták megmotozni őt, de Araujo akkora botrányt csapott, hogy bevitték őt a közonti bevándorlási hivatalba motozásra. Mindössze negyvenegy dollárja volt, és később elengedték — de előkelő helyen szerepelt a lapokban üvöltözése a repülőtéren, hogy a forradalom nemsokára kitör Ecuadorban.

A többi propaganda is kedvezően alakul. A Roura-ügyben megtartott államtanácsi ülés szalagcímekben jött, s vezető helyen közölték Sevilla nagyon hatásos vádját a kommunizmus és Kuba ellen, amivel Roura elleni akcióját indokolta. Guillermo Layedra ügye, aki felrobbantotta a kezét, miközben URJE-tagokat tanított bombagyártásra, a bíróság elé került, és még mindig szenzációt kelt Jorge Ribadeneira legutóbbi huszárcsínye is. Nem voltunk képesek viszont elérni a kubai nő kihallgatását.

QUITO — 1963. MÁJUS 31.

Az első próbálkozás Echeverria lehallgatása ügyében majdnem katasztrófába torkollt. Az audio-műszerészek, Larry Martin (* *) és asszisztense a héten jöttek vissza Panamából, és én minden részletre kiterjedő tervet dolgoztam ki a biztonságra és a fedésre. Gil Saudade felhozta Lojából egyik ügynökét, Cristobal Mogrovejót (* *), aki az ottani katolikus diáktevékenységekben vesz részt, s az egyetlen ügynökünk, aki könnyedén kibérelheti a Loja Klubot, az Echeverria lakása alatti emeleten. Felhozattam Julian Zambiancót Guayaquilból, hogy legyen a csoport vezetője, és irányítsa Mogrovejót, a fedés biztosítékát. Luis Sandoval és én az OP—LP-n voltunk az utca túloldalán, s walkie-talkie-n tartottuk a kapcsolatot Zambiancóval. Szereztem két kocsit menekülési célokra is, Pepe Molestina (* *) révén.

A hét elején Mogrovejo elintézte, hogy ma, pénteken egész délutánra kibérelje az egész klubot, s opciót is kapott, hogy a bérletet meghosszabbíthatja a hétvége hátralévő részére, ha „üzleti tárgyalásai" a külföldiekkel további találkozókat tennének szükségessé. A megfigyelésből tudtuk, hogy Echeverria melyik szobát használja dolgozónak, és kiszemeltük a megfelelő helyet alatta, ahonnan fel kell fúrni.

A csoport ma reggel körülbelül tíz órakor lépett be a klubba, és Martin és az asszisztense nyugodtan fúrni kezdtek, lassan és kézzel, nehogy megzavarják Echeverriát vagy a feleségét, akik jártak-keltek a lakásban. Körülbelül délután négy órakor a klub igazgatója robbant be vagy egy tucat virágos kalapos nővel, mondván, hogy meg akarja nekik mutatni a klubot. Mogrovejo tiltakozott, mondván, hogy neki azt ígérték, teljes nyugalmat biztosítanak, de mivel a klub igazgatója és a nők nem tágítottak, Zambiancónak kellett közbeavatkoznia, hogy távol tartsa őket attól a szobától, ahol éppen a fúrás zajlott. Az incidens elég nagy gyanakvást keltett a klub igazgatójában, és elég nagy pánikot Mogrovejóban ahhoz, hogy leállítsa a műveletet. Rádión közöltem Zambiancóval, hogy a technikusok tömjék be és fessék le a lyukakat. Ez mindössze néhány percbe telt, és a csoport rövidesen elhagyta az épületet.

Egyelőre hagyom ezt a dolgot hűlni, közben más kapcsolatot keresek a Loja Klubhoz. Mogrovejo rossz választás volt. Nem altatjuk el az ügyet, mert Cardenas szerint Echeverria jó néhány jelét adta már annak, hogy valamilyen módon érintkezik Kubával — gondolom, valószínűleg titkosírással és rádión. Nemrégiben itt járt egy fotótechnikus Panamából, és szerinte a TSD-nek

vannak akkora objektívjei, amelyek „átlátnak" a függönyön (amelyet Echeverria néha az íróasztala elé húz munka közben), és olvasható képeket tudnak csinálni az asztalon fekvő dokumentumokról. Ez lehet az egyik módja annak, hogy elolvassuk a levelezését.

QUITO — 1963. JÚNIUS 2.

Florest elkapták — újabb nagy ügyünk van! Juan Sevilla és én éppen golfoztunk ma délelőtt, amikor egy labdaszedő jött futva, és telefonhoz hívta őt. Berohantunk a klubba, és persze Carlos Rendon volt az, a személyi titkára, aki azért telefonált, hogy megmondja: Flores megérkezett, és a gépezet tökéletesen működött. Sevilla egyenesen a repülőtérre rohant, én meg hazamentem és vártam. Késő délután telefonált, és mikor átmentem hozzá, elmesélte, hogy Rendon látta Florest megérkezni, és a fogpasztás tubust a kabátujjába rejtette. Óvatosan hagyta kiesni, amikor Flores csomagját vizsgálta át, „megtalálta", elkezdte vizsgálni, végül kinyitotta, és „felfedezte" az elrejtett jelentést.

Floresszel együtt érkezett meg egy másik közismer kommunista, Hugo Noboa, akinél ezernégyszáz dollárnyi készpénzt találtak egy titkos zsebben. Ezt a pénzt, a propagandaanyagot és forradalmi dalokat tartalmazó hanglemezeket koboztak el a Flores-jelentéssel együtt, Florest és Noboát letartóztatták, és a politikai biztonsági hivatalba vitték kihallgatásra. Most pedig a publicitást kell beindítani.

QUITO — 1963. JÚNIUS 3.

Ezért alaposan meg kell harcolnunk. Csak egy kis hír jelent meg a mai sajtóban Flores és Noboa letartóztatásáról, és az egyetlen utalás a Flores-jelentésre az volt, hogy mikrofilmet találtak a bőröndjében. Flores a hír szerint tiltakozik, mondván, hogy ha mikrofilm volt a bőröndjében, akkor azt vagy San Juanban, illetve Puerto Ricóban, ahol átszállt, vagy pedig itt, Quitóban tették bele.

Beszéltem Juan Sevillával, aki úgy gondolja, hogy Arosemena el fogja tussolni az egész ügyet, a hamis dokumentummal együtt. Sevilla szerint ezért van Flores még mindig a biztonsági hivatal fogságában, a Pacifico de los Reyes őrnagy vezette rendőrségi vizsgálati osztály helyett. Hozzátette, hogy a kulcsfigura Jaime del Hierro államminiszter, és azt is, hogy amennyiben is-

merem őt, be kellene bizonyítanom neki, hogy fontos Flores és a dokumentum. (Se Sevilla, se Del Hierro nem tudja, hogy a másikkal is kapcsolatban állok.)

A délután legnagyobb részében megpróbáltam telefonon elérni Del Hierrót vagy Manuel Cordovát, az államtitkár-helyettest. Nem jellemző rájuk, hogy így próbálnának kitérni előlem, Dean viszont majd' felrobban, hogy a jelentés nem került felszínre.

QUITO — 1963. JÚNIUS 4.

Most már nem is kétséges, hogy Arosemena megpróbálja elleplezni az ügyet, és megvédeni Florest, de mi szinte óránként feszegetjük a dolgot. Sevilla lemondással fenyegetőzött, ha az esetet eltussolják, és az új kabinet válságáról szóló pletykák tegnap és ma annyira felerősödtek, hogy az adminisztráció főtitkára nyilvánosan cáfolta a válsághíreket.

Del Hierro végül visszahívott tegnap, és amikor Cordova lakásán találkoztunk, odaadta nekem a „Flores-jelentést", hogy nézzem meg, valódi-e, mert olyan súlyos dolog. Nem minősíthettem egy futó rápillantás után valódinak, így aztán visszahoztam a kirendeltségre. Amikor erről beszámoltam Deannek, dühbe gurult, fel és alá rohangált, és azt mondta, hozzam azonnal nyilvánosságra a jelentést, vagy megnézhetem magam. Tényleg utálja ezt a Del Hierrót, akiről azt hiszi, szándékosan késlelteti a nyilvánosságra hozatalt, hogy megvédje a liberális pártot a kellemetlenségtől; a dokumentum végül is meglehetősen kompromittáló a kormányra nézve is, még akkor is, ha elsődlegesen az Echeverria-csoport leleplezésére irányul.

Biztató jel, hogy Florest a biztonsági hivatalból a rendőrségre vitték, így közvetlenül Del Hierro keze alá került. Vallomásában Flores csak azt mondta el, hogy újságíróként volt Európában egy negyvenöt napos körúton (baloldali hetilapnak, a La Mañananak ír), és nem említette Kubát.

QUITO — 1963. JÚNIUS 5.

Dean indulatai nem csillapulnak. Ma reggel követelte tőlem Del Hierro titkos minisztériumi telefonszámát — odaadtam neki. Felhívta Del Hierrót, és dühödten közölte vele, hogy a dokumentum természetesen valódi, és minden ecuadorinak el kell olvasnia. Dean óvatosságból felvette a beszélgetést a diktafonjára,

arra az esetre, ha Del Hierro netán panaszkodik a nagykövetnek.

Azután azt javasoltam Deannek, hogy odaadnám a dokumentum másolatát Jorge Rivadeneira Araujónak, Rodrigo Rivadeneira bátyjának — aki a Flores-telefonlehallgatást írja át. Jorge sokáig részt vett a titkos nyomdai műveletben a bátyjaival együtt, és az *El Comercio*nak, Quito vezető napilapjának ír. Rendszerint nem helyezünk el propagandaanyagot Jorge révén, de most Dean beleegyezett, mivel ez a leggyorsabb útja annak, hogy nyomást gyakoroljunk Del Hierróra. Később elvittem egy példányt Rodrigónak, ő majd odaadja Jorgénak, aki megmutatja a szerkesztőinek a lapnál. Ez romba döntheti kapcsolatomat Del Hierróval és Cordovával, és Dean nem törődik vele — azt gondolja, hogy Arosemena és a liberálisok úgysem húzhatják már sokáig.

QUITO — 1963. JÚNIUS 6.

A Del Hierro elleni csel varázslatosan működött. Ma reggel körülbelül tíz órakor Cordova hívott fel a nagykövetség portájáról, és amikor lementem, kivitt Del Hierróhoz, aki a kocsijában várt. Azt mondta, sürgősen kéri vissza a Flores-dokumentumot, mert a sajtó valamiképpen hozzájutott egy példányhoz, és még ma ki kell adnia az eredetit. Felszaladtam a dokumentumért, visszaadtam Del Hierrónak, és elmondtam Deannek, aki örömujjongásban tört ki. Aztán felhívtam Rodrigo Rivadeneirát, hogy riassza a bátyját, s mondja meg, hogy a dokumentumot a minisztérium a mai nap folyamán közzéteszi. Lehet, hogy a ma esti lapokban még nem lesz benne, de már az egész város erről duruzsol.

Ma az Államtanács hivatalosan visszautasította Roura vádját Del Hierro és Sevilla ellen, ami nem volt váratlan. Roura most hosszú ideig jégen lesz, így Flores kiszabadulási esélye nulla. Holnap megjelenik a lapokban Sevilla hivatalos vallomása az Államtanács előtt — egy teljes oldal, amiért mi fizetünk, és amelyben olyan PCE-adatok lesznek, mint a tagság száma és a toborzási elvek, ezeket továbbítottam Sevillának közzétételre.

Mario Cardenas és Luis Vargas is azt jelenti, hogy Echeverria lelkileg teljesen összetört ettől a csapás súlya alatt. Attól fél, hogy Roura letartóztatása és most a Flores-ügy miatt biztosan megfeddi majd a Saad-féle vezetés, talán ki is zárják a PCE-ből. Most elrejtőzött valahová, az ügynökök megpróbálják kideríteni, hová.

QUITO — 1963. JÚNIUS 7.

Végre megjelent nyomtatásban, és a szenzáció óriási. Minden benne van: Saad és a guayaquili vezetés olyan jellemzése, hogy „burzsoá bűnökkel teli öreg bürokraták, akik a moszkvai vonalat követik, és a forradalom fékjei". Valamint: „Mi (az Echeverria-csoport) hűségesek vagyunk a kubai forradalom tapasztalataihoz, és a fegyveres felkelés előkészületeinek szükségességéhez." Araujót olyan beállításban említi, mint akinek számos kiképzett és felfegyverzett csapata van, s a Ribadeneira-csoportot pedig úgy, mint ami hasznos lehet a „mi" céljaink szempontjából. Felsorolja a különböző fontos kormányhivatalokat, ahol Floresnek kapcsolatai vannak — köztük az elnöki palotát is —, és a műveletek (városi terrorista és vidéki gerillamegmozdulások) kezdetének időpontját július végében jelöli meg, ugyanazt a dátumot, amikorra a CTE-nek a „mi" sürgetésünkre általános sztrájkra kell felhívást kiadnia.

Ha ez a dokumentum nem volna önmagában is elég, puszta véletlenségből a CTE tegnap általános sztrájkot jelentett be július végére. Az ügynökeink már jelezték, hogy ez a bejelentés várható, ezért vettük bele a Flores-dokumentumba. A bejelentés is a mai lapokban jelent meg, együtt a Flores-dokumentummal, bizonyítva ennek valódiságát. Mi több: Sevilla Államtanács előtt tett vallomása is ma jelent meg.

QUITO — 1963. JÚNIUS 15.

Több jó hír is akad. Először is, most kaptam meg második előléptetésemet, amióta Quitóba jöttem; most GS—11 vagyok, ami körülbelül a hadsereg századosi rangjának felel meg. A másik, hogy év végén áthelyeznek Uruguayba, Montevideóba — ezt nem hivatalos úton, Noland leveléből tudtam meg egyik nap. Kértem, hogy nevezzenek ki Guayaquilba a bázis vezetőjének, ha megürül az állás, de a montevidói áthelyezés jó hír, mert újra közel leszünk a tengerhez. Ezek a hegyek mostanában kezdenek nyomasztóvá válni, és ezen kívül Noland azt írja, hogy Montevideóban jól lehet élni, és jó műveletek vannak.

Zambianco és Medardo Toro (* *), a velascista bérgyilkos találkozói gyümölcsözőek, de Dean egyre idegesebb, hogy vajon időben értesülünk-e róla, minek akar Velasco visszatérni a jövő évi választásokra. Zambianco révén kidolgoztam egy tervet, amely szerint Torót Buenos Airesbe küldjük orvosi kezelés ürügyén egy hátsérülés miatt, amely már néhány éve különleges ke-

zelést igényelt. Toro megkapja a kezelést Montevideóban, de Buenos Airesben kapcsolatba lép Velascóval, és a közelében marad. Azt reméljük, hogy Velasco a bizalmába avatja majd őt, és valami titkárfélét, általános segítőtársat csinál belőle — ez nem lehet nehéz, hiszen Toro két gépfegyverrel a vállán Velasco mellett volt egészen addig a pillanatig, amíg az el nem hagyta az elnöki palotát. Értesítettem a Buenos Aires-i kirendeltséget, kapcsolati tervet készítettem egyik tisztjük számára, és kértem, hogy Torót vegyék fel a poligráflistára, amikor a vizsgálók legközelebb arra járnak. Remélhetőleg Toro hamarosan elintézi az ügyeit, és a hónap végén utazhat.

A hét végére Guayaquilbe megyek, és egy napra a tengerpartra — aztán Mantába és Portoviejóba, a Guayastól északra fekvő Manabi tartomány két városába. Portoviejóban bemutatom Federico Zambiancót Jorge Gortaire testvérének, Federico Gortaire-nek (* *), aki alezredes, és a tartományi katonai egységek parancsnoka. Manabi tartomány — még ecuadori mérték szerint is — iszonyatos szegénysége miatt a kommunista tevékenység igen fellendült az utóbbi években. Zambianco különböző műveletekben vesz részt a tartományban, köztük egy közismerten antikommunista pap támogatásában, és kapcsolatot fog tudni tartani Gortaire-rel gyakori odautazásai során. A kapcsolatfelvétel előkészületeit Jorge Gortaire intézte, amikor a múlt hónapban ott járt, úgyhogy ezt az új műveletet könnyű lesz beindítani. A cél az, hogy a Manabiban folyó kommunista tevékenységekről szóló információkat eljuttathassuk Gortaire alezredeshez, aki bátyja szerint késedelem nélkül erőteljesen és gyorsan akcióba lép majd, miután szabad mindazoktól a politikai megkötésektől, amelyek gyakran korlátozzák Lugo ezredest Guayaquilban.

Warren Dean rövidesen hazamegy hat- vagy nyolcheti szabadságra. Szegény Gil Saudade! Általában úgy van, hogy amikor a kirendeltség vezetője elmegy, a helyettes egyszerűen átveszi az irányítást ügyvivő kirendeltségvezetőként. De a jelenlegi feszültség és a helyzet labilitása miatt Dean a központtól kért ideiglenes helyettest. Dave McLean (* *) jön, az osztályvezető, King ezredes (* *) különleges asszisztense, akinek, meglepetésemre, sikerült túlélnie a lenyakazási kampányt a kubai inváziót követően. Ugyanakkor a központban Dean majd megpróbál kiszorítani egy-két helyet műveleti tisztek számára nagykövetségi fedőállásban.

QUITO — 1963. JÚNIUS 22.

A kormányon belül fokozódik a harc a frakciók között, amelyek a cselekvés különböző útjait kívánják követni a növekvő feszültséggel és a küszöbön álló felkeléstől való félelemmel szemben. Juan Sevilla pénzügyminiszter a kemény vonal híveinek vezetője, míg Jaime del Hierro államminiszter valahol középen próbál manőverezni, hogy a liberálisok a kormányban maradhassanak, és megőrizzék jövedelmeiket. Arosemena vezeti a „galambokat", akik nem veszik tudomásul a veszélyt és a baloldalt, akik szeretnék megtörve látni a hagyományos pártok hatalmát. Így az együttműködés, amelyet a biztonsági területen Del Hierrótól kapunk, nem egyértelmű.

Ma például a kormány végre bejelentett egy programot, amelyet tavaly óta próbálok keresztülvinni: a kubai utazások szigorítását. Mostantól az ecuadoriak utazása Kubába hivatalosan tilos, és minden útlevélbe bepecsételik: „Kubai utazásra nem érvényes." Ez a program Pablo Maldonado műve, aki épp mostanában mondta nekem, hogy egy ilyen drasztikus intézkedés jóváhagyása nagyon nehéz lenne. A másik oldalon viszont Del Hierro még mindig kitér arra irányuló kívánságaim elől, hogy a kubai nő közelébe férkőzhessünk, aki Guayaquilben kiképezte a gerillákat — most a gyakorlatilag elzárt Tulcanba küldték; ez olyan hely, ahonnan „megszökhet", és a határon átkelve eltűnhet Kolumbiában.

Guayaquilben két nappal ezelőtt egy antikommunista tévékommentátor épphogy megmenekült, amikor bomba robbant a kocsijában. Tegnap Lugo ezredes rendőrsége a bázis egyik ügynökétől kapott nyomot követve, rajtaütött egy bombagyártó és -raktározó üzemen, Antonio Chang, egy URJE-aktivista magányos házában. Chang feleségét, két fiát, egy spanyol technikust és egy kisegítőt letartóztattak. Fantasztikus vallomásokat tettek, bevallották azt a tényt is, hogy egy kubai tanította őket. (A kubai nem élt ugyan Kubában az 1940-es évek óta, de ezt a tényt apró betűkkel adták hírül a közlemények.)

Közben megpróbáljuk az összes — régi és új — ügyben fenntartani a folyamatos sajtó-, rádió-, tévényilvánosságot, és a környező országok kirendeltségei segítenek ebben. Amint egy-egy ügy kipattan, tájékoztatjuk Caracast, Bogotát, Limát, Rio de Janeirót, Santiagót és a többit, és azonnal postázzuk kivágva, ami itt megjelent. Ezek a kirendeltségek szerkesztői kommentárokat jelentetnek meg az Ecuadort fenyegető kommunista veszélyről, és visszaküldik a cikkeket, amelyekből aztán mi újabb szerkesz-

tői kommentárokat készítettünk, most már az Ecuadorról megjelenő külföldi visszhang alapján.

Dean szabadsága előtt még egy utolsó erőfeszítést tett, hogy kipréseljen valami keveset Vareából, diszkreditált alelnökünkből. Azt mondta neki, hogy mondjon beszédeket az összes, nemrégiben történt ügy kapcsán a kommunista összeesküvésekről és a bombamerényletekről. Tegnap Varea az Ipari Kamara országos konvencióján tartott beszéddel kezdett, melyben a kommunizmust ráknak nevezte, amely elpusztítja az ország életét. A remény, hogy legyőzheti Arosemenát, még mindig nagyon csekély, de három nappal ezelőtt a Legfelsőbb Bíróság vádat emelt három személy ellen az ócskavas-szélhámosság miatt, és Varea, szerencsére, nem volt köztük.

QUITO — 1963. JÚNIUS 25.

Újabb szenzáció robbant ki ma: ezúttal a mi segítségünk nélkül. Az egész ma reggel kezdődött, amikor Lenin Torres forradalmi ejtőernyős csoportjának tagjai, akik azóta letartóztatásban vannak, hogy tavaly megpróbálták elősegíteni az ugyancsak letartóztatott gerillák szökését, most maguk is megszöktek, és három társukkal együtt el akarták téríteni az Area Airlines DC—4-es gépét, ami Guayaquil és Quito között közlekedik. A terv az volt, hogy Quito fölött elrepülve röplapokat szórnak, amelyekben felszólítják az embereket, hogy gyülekezzenek az elnöki palota előtt, és követeljék Torres és a többi fogva tartott ejtőernyős szabadon bocsátását. A gép város fölötti körözésével egyidejűleg URJE-tagok megfélemlítő bombamerényleteket akartak végrehajtani, követelve Flores, Noboa és Roura szabadon bocsátását is. Leszálltak volna, majd fedélzetükre véve a szabadon engedetteket, Kubába repültek volna.

Az ejtőernyős, aki megszökött, egy őr kíséretében szabadlábon volt, sürgős családi ügy miatt. Az őrt leütötte, megkötözte és otthagyta. De az őr kiszabadította magát, és jelentette a repülőgép-eltérítési tervet, amelyet korábban kihallgatott. Pacifico de los Reyes (* *), a quitói bűnügyi vizsgálati osztály vezetője néhány emberét szerelőruhába öltöztette a repülőtéren, és amikor a négy gépeltérítő megérkezett, azonnal őrizetbe vették őket. Elkobozták tőlük a fegyvereket, bombákat, könnygázpalackokat, walkie-talkie-kat, meg a röplapokat is. Letartóztatásuk után sejtették, hogy Araujo és Ribadeneira is benne van a tervben, de lehet, hogy ez csak De los Reyes provokációja. Lehet, hogy az egész epizódot megrendezték, de legalábbis alaposan beépültek.

A sztori szalagcímekben van a délutáni lapokban, és újabb megrázkódtatáshullámot indított el az országban, hiszen ez itt az első politikai gépeltérítési kísérlet.

QUITO — 1963. JÚNIUS 27.

Ma a többinél is nagyobb napunk van propagandaszempontból. De azért illusztrálja, hogyan is működik kampányunk, amelynek célja a figyelem ráterelése a kommunista problémára. Az *El Comercio* első oldalán négy cikk foglalkozik ezzel. A főcímek Reinaldo Varea tegnapi sajtókonferenciájáról tudósítanak, amelyen elítélte a kommunizmust, amiért szervezett felforgatással, terrorista akciókkal és vérfürdőkkel fenyegeti az országot. Az Oroszország és Kína által támogatott Kubát jelölte meg az Amerika ellen irányuló kommunista terror központjaként, hozzátéve, hogy amikor a kongresszus augusztusban összeül, terrorizmusellenes törvényt kellene megszavaznia, lehetőleg a kommunizmus törvényen kívül helyezésével. Egy második cikk Jaime del Hierro sajtókonferenciájáról számol be, amelyen megígérte, hogy a kommunista terrorizmus minden központját felszámolják az országban. Egy harmadik cikk Lugo ezredes további razziáiról számol be Guayaquilban, és egy másik bombagyár felfedezéséről, ahol százötven bombát foglaltak le — és tudósít Lugo ezredesnek, Manuel Cordovának, az országos rendőrfőkapitánynak és Guayas tartomány kormányzójának két napja megtartott stratégiai találkozójáról. Egy negyedik cikk a meghiúsított gépeltérítés újabb részleteit közli. Nem hanyagolják el persze az ócskavas-szélhámosságot sem — ezzel egy ötödik cikk foglalkozik az első oldalon. Az első oldalon megjelent anyagokon kívül egy belső vezércikk a legújabb terrorista esetek miatti riadalomról számol be, míg egy másik szerkesztőségi írás sikert kíván néhány kubai menekültnek, akik nemrégiben kommandókat tettek partra Kubában.

QUITO — 1963. JÚNIUS 28.

A Lugo ezredes vezette guayaquili rendőrség újabb háromszáz bombát foglalt le a tegnapi razziákon, és most már tizenkilenc a letartóztatottak száma.

Szintén tegnap történt, hogy Juan Sevilla (* *) pénzügyminisztert ünnepelték egy banketten, amelyet az Ipari és Kereskedelmi Kamara és a textilgyárosok szövetsége rendezett. A kom-

munizmust elítélve Sevilla azt mondta: „az ország súlyos erkölcsi válságon megy keresztül. Elkedvetlenítő végigjárni a kormányhivatalokat, s látni, miként romlottak meg a morális értékek. Elengedhetetlen, hogy visszaállítsuk a morális értékeket". Egy oklevelet kapott „a szabad magánvállalkozásnak és az ország nyugati ideológiájának védelmében tanúsított világos demokratikus állásfoglalása" elismeréseként.

A repülőgép-eltérítési kísérlet tálalása folytatódik a tömegtájékoztatásban, s nemkülönben a Roura-ügyé is. Ma bejelentették, hogy a Rourától elkobzott pénzt szakértők fogják megvizsgálni, nem hamis-e. Ez késleltető formalitás, hiszen már megmondtam Del Hierrónak, hogy a washingtoni pénzügyi osztály nem hajlandó csalárd módon azt igazolni, hogy a pénz hamis.

QUITO — 1963. JÚLIUS 5.

Az újabb esetek sorozata, különösen a Roura- és a Flores-ügy meghozta az egyik általunk áhított eredményt. A PCE Központi Bizottságának rendkívüli ülésén az Echeverria vezette pichinchai tartományi bizottságot feloszlatták, Rourát kizárták, és Echeverriát felfüggesztették. Jaime Galarza, Echeverria egyik közeli munkatársa már közzétett egy olyan cikket, amelyben Pedro Saadot, a PCE főtitkárát vádolja azzal, hogy a Flores-dokumentum és Roura letartóztatása mögött állt, mondván, hogy ilyen információ csak magas rangú párttagoktól szivároghatott ki.

Az utóbbi három hónap kampányának lendülete egyéb hatásokat is produkál. Legtöbb politikai akcióügynökünk, különösen az ECACTOR-program jobboldali ügynökeinek jelentése szerint a riadalom és a helyzet súlyossága miatt Arosemena ellen nagyobb az esély katonai, mint kongresszusi megmozdulásra. A nagykövet fogadásán tegnap a politikusok sokat beszéltek arról, hogy meglepi őket, mennyire messzire jutottak a kommunista előkészületek. Ugyanakkor mindenkit nyugtalanít Velasco visszatérésének esélye, és az a lehetőség, hogy újra győzhet jövőre. A kongresszus néhány tagja szeretne eljárást kezdeményezni Arosemena ellen, de sokan tudják, az esélyek Arosemenának és az ő elnöksége alatt meggyengülten és megosztottan működő kongresszusnak kedveznek.

QUITO — 1963. JÚLIUS 8.

Rafael Echeverria még mindig bujkál, és ügynökeink ritkán látják őt. Tevékenysége közelebbi megfigyelése érdekében elintéztem, hogy a Jorge Gortaire utazásához vásárolt Land Rover Luis Vargashoz, a PCE-be épült ügynökhöz kerüljön. Odaadtam a kocsit José Molestinának (* *), aki kisegítő ügynök és használtautó-kereskedő, hogy adja el, és ugyanakkor John Bacon odaküldte Vargast, hogy tegyen ajánlatot. Molestina nem ismeri Vargast, még kevésbé mint kommunistát, és amikor beszámolt nekem az ajánlatról, mondtam, hogy fogadja el. Most Echeverria (akinek nincs autója) valószínűleg meg fogja kérni Vargast, hogy fuvarozza őt a találkozóira.

A tömegtájékoztatás továbbra is vájkál a legújabb ügyekben, akárcsak a Vareával kapcsolatos mentőakcióban. A guayaquili bázis elhelyezett egy vezércikket az ottani legfontosabb napilapban, az *El Universo*ban, amely Vareát dicséri az utóbbi időben elmondott antikommunista beszédei miatt. Mi átvettük a cikket itt, az *El Comercio*ban. Felhasználtuk a CEOSL-t is, hogy vádolja a kommunisták terrorista terveit.

A georgetowni kirendeltség (Brit Guayana) műveletei épp most hoztak nagy győzelmet a marxista miniszterelnök, Cheddi Jagan ellen. Jagan baloldali-nacionalista útra vezette az országot, amióta az ötvenes években hatalomra került a feketéknél befolyásosabb indiaiak támogatásával. A georgetowni kirendeltség műveletei már több éve arra irányultak, hogy kiépítsenek egy Jagan-ellenes helyi szakszervezeti mozgalmat, főként a Nemzetközi Közszolgálaton (PSI * *) keresztül, amely a közalkalmazottak nemzetközi szakmai titkársága. A fedőszerv a PSI egyesült államokbeli tagszervezete, a Közalkalmazottak Amerikai Szövetsége.

Tavaly a georgetowni kirendeltség a PSI-n keresztül finanszírozott a költségvetéssel kapcsolatban egy Jagan-ellenes kampányt, amelynek során felkeléseket és általános sztrájkot szerveztek, majd brit beavatkozást sürgettek a rend helyreállítására. Múlt áprilisban, a kirendeltség anyagi támogatásával és irányításával egy másik bénító sztrájk kezdődött, amelyet a guayanai köztisztviselők szakszervezete, a PSI helyi tagszervezete vezetett, és mostanáig tartott, míg sikerült Jagant rávenni, hogy megadja magát. Látogatóink, akik a georgetowni kirendeltségen is jártak, azt mondják, a Cég azt reméli, hogy a fekete közösség vezetőjét tudja hatalomra juttatni, noha Jagan és az indiaiak vannak többségben.

QUITO — 1963. JÚLIUS 11.

Arosemena megbukott, és négytagú junta vette át a hatalmat.

Az események a múlt éjjel kezdődtek azzal, hogy Arosemena bankettet adott a Grace Lines elnökének tiszteletére — a W. R. Grace Co.-nak nagy beruházásai vannak Ecuadorban —, amelyre magas rangú ecuadori katonatiszteket is meghívtak, mivel a cég elnöke az USA haditengerészetének nyugállományú admirálisa. Pohárköszöntőjében Arosemena kedvezően szólt az Egyesült Államok latin-amerikai üzleti tevékenységéről, de sértegette nagykövetünket: gunyoros megjegyzéseket tett az Egyesült Államok diplomáciai képviselőire. Részegségében Arosemena hihetetlenül közönséges volt, és végül otthagyta a bankettet és vendégeit.

Ma reggel a katonai fegyvernemek parancsnokai hadügyminisztériumi találkozójukon úgy döntöttek, hogy Arosemenát egy juntával helyettesítik, és dél körül az elnöki palotát tankok és csapatok vették körül. Átmentem az elnöki palotával közvetlenül szemben lévő Majestic Szállodába, ahol Jorge Andino (* *), kisegítő ügynök, egyúttal a hotel tulajdonosa, elintézte, hogy egy szobából kövessem az eseményeket. Figyeltem a katonai hírszerzés rádióját is, és telefonon meg walkie-talkie-n jelentettem mindent a kirendeltségnek, ahonnan az államcsínyről szóló jelentéseket küldözgették a központba és Panamába (az ottani katonai parancsnokságokra, ahová befut a Cég minden, Latin-Amerikával foglalkozó jelentése).

Néhány feszült óra telt el, mivel Arosemena, akiről tudták, hogy fegyvere van, nem volt hajlandó fogadni az új junta delegációját. Az elnöki lakásban maradt, miközben a junta tagjai megérkeztek, és dolgozni kezdtek az elnöki irodákban. Végül Arosemenát egy szárnysegéd lefegyverezte és a repülőtérre vitték, ahol feltették egy katonai gépre, amely Panamába vitte — ugyanoda, ahová Velascót küldték nem egészen két évvel ezelőtt.

Miközben az államcsíny folyamatban volt, a hadsereg baloldali tüntetést vert szét, amelyben három személy meghalt, és tizenheten megsebesültek, de ezek a számok biztos sokkal magasabbnak bizonyulnak, ha valaha is pontos felmérés készül. Varea hasztalan próbálta összehívni a puccs közben a kongresszust, saját elnöki utódlásának biztosítására — neki vége.

A junta tagjai a hadsereg, a légierő és a tengerészet parancsnokai, és egy ezredes, aki az Országos Védelmi Tanács titkára volt. A junta vezetője ugyan a tengerész kapitány, de egybehangzó az a vélemény, hogy az agy és a fő irányító Marcos Gan-

dara (* *) ezredes a Védelmi Tanácstól. Nem kétséges, hogy ezek az emberek antikommunisták, és végül meg fogják tenni azt, amit akarunk, a szélsőbal szétverésére, még mielőtt az komoly fegyveres akcióba kezdene.

QUITO — 1963. JÚLIUS 13.

A junta számára nem jelent problémát a hatalom konszolidálása. Hűségnyilatkozatok érkeznek a katonai egységektől az ország minden részéből; a polgári jogokat felfüggesztették, a kommunistákat és a szélsőbaloldaliakat összeszedik és börtönbe zárják, egyedül Guayaquilban több mint százat börtönöztek már be. A kommunizmust törvényen kívül helyezték (ez a junta első törvénye), elrendelték a cenzúrát, kijárási tilalom van este kilenctől reggel hatig, és a jövő évi választásokat elhalasztották.

Néhány napba telik, míg az Egyesült Államok hivatalosan is elismeri a juntát, de mi már elkezdtünk adatokat adni a LYNX-listáról De los Reyes őrnagynak itt Quitóban, és Lugo ezredesnek Guayaquilben; ezeket ők katonai kollégáikkal együtt felhasználják a letartóztatási kampány során. Egyelőre még ezekkel a rendőrségi ügynökökkel dolgozunk, de amint az Egyesült Államok elismeri a juntát és Dean visszatér, döntések születnek majd új, kormányszintű kapcsolatok kialakításáról. A legvalószínűbb kapcsolati ügynök Aurelio Naranjo ezredes, hadügyminiszter, aki a cuencai katonai garnizon főnöke és annak a mozgalomnak a vezetője volt, amely rákényszerítette Arosemenát, hogy szakítson Kubával; továbbá Luis Mora Bowen (* *) ezredes, államminiszter; és a junta vezetője, Marcos Gandara ezredes.

A kommunizmus törvényen kívül helyezése mellett a junta kedvezően áll hozzá a reformokhoz, amelyeket a polgári kormányzatok képtelenek voltak megvalósítani. Első nyilatkozatában a junta kifejtette, hogy célja a morális értékek visszaállítása, mert az ország a széthullás és az anarchia szélére került. Csak addig tartják kézben a kormányrudat, amíg a terrorista és felforgató hullám megállításához, és az ország legsürgősebb problémáinak megoldásához szükséges. Azt is kijelentették, hogy kormányuk nem lesz oligarchikus, és politikájuk arra irányul, hogy ösztönözzék a gazdasági és társadalmi fejlődést az életszínvonal emelése érdekében. Ez utóbbit azonban nemcsak fejlesztés, hanem a jövedelmek újraelosztása is szolgálja majd. Legfontosabb terveik közt szerepel az agrár-, az adó- és az adminisztratív reform.

Gandara ezredes egy sajtóértekezleten elmondotta, hogy a reformokat rendeleti úton vezetik be, és a szélsőbal szétzúzása után a junta alkotmányozó gyűlést fog összehívni, új alkotmányt dolgoznak ki, és választások lesznek. Hozzátette azonban, hogy a junta két évig is hatalmon maradhat e tervek megvalósítása érdekében, s ez általános felháborodást keltett valamennyi politikai körben, pártállásra való tekintet nélkül. A junta ma — eléggé ügyetlenül — nyilatkozatot adott ki, miszerint „nem maradnak sokáig hatalmon".

A hatalomátvétel igazolására a junta kijelentette, hogy Arosemena foltot ejtett a nemzet becsületén gyakori részegeskedésével és a kommunisták iránti szimpátiájával. Arosemena a maga részéről azt mondja Panamában — amit Velasco —, hogy nem mondott le. Varea szintén Panamában van, de ő boldogan utazott el. A quitói repülőtéren tegnap letartóztatták, kapott a juntától egy borítékot egyhavi fizetésével.

QUITO — 1963. JÚLIUS 31.

A junta uralmának első három hete meglehetősen szelíd volt, ahhoz képest, hogy katonai diktatúráról van szó. Sőt, a legutóbbi napok feszült válságléghköre után mintha valójában eufóriás lenne a hangulat. Ma a juntát elismerte az Egyesült Államok, de mindvégig szorgalmasan adtuk az információkat De los Reyes őrnagynak és Lugo ezredesnek. Ez is mutatja, milyen fontosak lehetnek a kirendeltségi műveletek, amikor a hagyományos diplomáciai kapcsolatok szünetelnek. Mindazonáltal a mi szempontunkból legfontosabb kommunista vezetőknek — Echeverriának például — mindeddig sikerült elkerülniük a letartóztatást. Nagyon valószínű, hogy néhányan már el is hagyták az országot.

A junta — legalábbis egyelőre — jelentős politikai támogatást kap a konzervatívoktól, kereszténydemokratáktól és másoktól — nem formálisan, pártokként, hanem egyéni szinten. Nem tudható, hogy ez meddig tart, mert a junta szemmel láthatóan elszánta magát, hogy véget vet Velasco és Ponce hatalmi harcának, és annak a bizonytalanságnak, amivel ez a *caudillismo* jár. A junta egyúttal jelentős népi támogatásra tesz szert azzal, hogy hangsúlyozta: megszünteti a különleges kiváltságokat és az oligarchák uralmát, továbbá, hogy a lakásépítés, a közegészségügy, az oktatás fejlesztését ígérte.

A mi szempontunkból a junta, ha átmeneti is, határozottan kedvező megoldást jelent a fejlődést eddig akadályozó bizonyta-

lanşággal és a felkelés veszélyével szemben. Az ország számára szükséges reformok bevezetésével és a szélsőbal szétverésére tett határozott intézkedésekkel a junta visszaállítja a bizalmat, megállítja a tőkemenekülést, és gazdasági fejlődésre serkent.

QUITO — 1963. AUGUSZTUS 15.

Dean visszatért szabadságáról, és igyekszik sürgősen kiépíteni kapcsolatát a juntával. Már rendszeresen találkozik Gandara ezredessel, a legbefolyásosabb juntataggal, Aurelio Naranjo ezredessel, a hadügyminiszterrel, és Luis Mora Bowen ezredessel, az államminiszterrel. Gandaránál csaléteknek használja a Latin-Amerikára és a világra vonatkozó hírszerzési összefoglalókat (fedőneve: PBBAND), amelyeket minden pénteken megkapunk a központtól, s a hét végén lefordítják, hétfőn pedig eljuttatják Gandarának. Gandara már elvi egyetértését adta egy közös telefonlehallgatási művelethez, amelyhez mi adjuk a felszerelést és az átírókat, ők pedig elintézik a kapcsolatot a telefonközpontokban, és fedést biztosítanak az LP-nek. Ideiglenesen abban egyeztek meg, hogy a katonai akadémián legyen az LP. Dean olyan telefonlehallgatási műveletet akar, amely felér a Mexico City-ivel, ahol mint mondja, a kirendeltség több, mint harminc vonalat tud figyelni egyidejűleg. Miután ez a művelet beindul, Rafael Buchelit arra tartalékoljuk, hogy a junta tudta nélkül érzékeny politikai vonalakat figyeljen.

Gil Saudade-ot áthelyezték Brazíliába, Curitibába (az egy emberből álló bázisra a konzulátusra), és Loren Walsh (* *), akit helyette küldtek, nem beszél spanyolul. Walshnak — akit a Távol-keleti Osztályról helyeztek át a WH Osztályra, egy karachi kiküldetés után — félbe kellett szakítania spanyol nyelvtanfolyamát, hogy részt vehessen egy osztályok közötti kémelhárítási tanfolyamon; ezt most mindenkitől megkívánják, aki vezetőnek vagy helyettesnek megy ki kirendeltségre. Számomra ez azt jelenti, hogy nekem kell átvenni Gil legtöbb műveletét: Wilson Almeidát (* *) a *Voz Universitariával*; a CEOSL szakszervezeti műveletet Matias Ulloa Coppianóval, Ricardo Vazquez Diazzal és Carlos Vallejo Baezzel; a tájékoztatási műveletet, amely Antonio Ulloa Coppianóra, az *Agencia Orbe Latinoamerico* quitói tudósítójára épült. Ezeknek az ügynököknek a többsége egyúttal a Forradalmi Liberális Néppárt vezetője is, és Antonio Ulloa Coppiano irányítja a PLPR rádióadóját, amelyet ő és ifjabb Juan Yepez del Pozo segített megvenni saját tájékoztatási fórumunk céljára. Ez a fejlemény több, mint bosszantó, mert az új

helyettes egyik műveletet sem veheti át, mivel egyik ügynök sem beszél jól angolul. Dean szerint nemsokára jön váltás, mert kapott három új követségi státust, s kettőt az elkövetkező hónapokban, egyet pedig a jövő év elején fognak betölteni. Nem tehetek mást, fogom a kezét, míg nem jön valaki, akinek ideje lesz rá, hogy érdemben is foglalkozzon velük.

Jelenleg körülbelül százhuszonöt politikai fogoly van Quitóban, nemcsak kommunisták, hanem velascisták és a Népi Erők Tömörülésének tagjai is. A junta álláspontja az, hogy hagyja őket száműzetésbe vonulni, bár néhányan politikai előéletüktől függően Ecuadorban maradhatnak. Ennek megítélése azokon az információkon alapul, amelyeket mi adunk Luis Maria Bowen ezredesnek, az államminiszternek. A kihallgatások és az ezeket követő nyomozás miatt a bebörtönzöttek elleni eljárás lefolytatása Guayaquilben és másutt is el fog húzódni. Noha Dean szorosan együttműködik az államminiszterrel a perelőkészítő eljárásokban, azt reméli, hogy ezeket az új eseteket felhasználva olyan új részleget hozhat létre a hadügyminisztériumban, amely kizárólag antikommunista hírszerzéssel foglalkozik majd. Ez alapvetően ugyanaz, mint amit korábban a rendőrségen hívtunk életre. Tulajdonképpen a hadügyminisztérium jobb lesz, mert a politikai döntéshozatal előbb-utóbb visszakerül az államminisztériumhoz és a rendőrséghez, és akkor a katonai részlegünk távol tarthatja magát a normális politikai ügyektől, és a szélsőbaloldalra koncentrálhat.

A junta reformprogramjában az első helyen az egyetemek és az országos kulturális alapítvány — a Casa de la Cultura — szerepel, mindkettő régi és hagyományos fellegvára a baloldali és kommunista agitációnak és toborzásnak. Több kirendeltségi és bázisművelet arra összpontosít, hogy biztatást adjon a juntának az egyetemi reformhoz, Guayaquilben, Alberto Alarcon révén irányított ügynökök, és a Wilson Almeida által kiadott diáklap, a *Voz Universitaria* segítségével. Gandara szerint néhány napon belül kiadják az első egyetemi reformrendeletet, amelynek egyik fontos pontja, hogy csökkentik a diákok részvételét az egyetemi irányításban.

QUITO — 1963. AUGUSZTUS 30.

A szakszervezeti műveletek körül látszólag állandó a zűrzavar, de ezért kárpótolnak az időnként felvillanó sikerekkel. Ricardo Vazquez Diaz, az egyik szakszervezeti ügynök — akit Gil Saudade-tól vettem át — valamelyik nap azt mondta nekem, hogy a

szeretője hivatalos gyorsíró a kabinet és a junta összes fontos tárgyalásán, és másolatokat adott neki, tájékoztatásul és segítségül CEOSL-munkájához. Bemutatott nekem néhányat, és miután Dean megnézte őket, azt mondta, kezdjek fizetést adni a nőnek Vazquezen keresztül. Mostantól kezdve még a résztvevőknél is hamarabb kapunk másolatokat ezeknek a találkozóknak a jegyzőkönyveiről. A nagykövetségen csak a nagykövet és az első tanácsos számára tesszük ezeket hozzáférhetővé, Washingtonban rövid összefoglaló kerül majd korlátozott szétosztásra, de kívánság szerint a teljes spanyol szöveg elolvasható. Dean szerint a nagykövet főleg az iránt érdeklődik, miként reagálnak a junta és a kabinet tagjai a vele való megbeszélések után, hogy ezeket a jelentéseket fel tudja használni a további találkozók megtervezésére. Végül megpróbáljuk majd közvetlenül beszervezni Vazquez szeretőjét, ECSIGH—1-et (* *), de jelenleg nagyon óvatosan kell foglalkoznom az üggyel, nehogy veszélyeztessem a CEOSL-műveleteket. Vazquez azt állítja, hogy senkinek sem szólt a jelentésekről, amit el is hiszek, hiszen ha mondta volna valakinek, az egy másik CEOSL-ügynök lett volna, aki viszont említette volna nekem. Ezek a jelentések a politikai hírszerzés gyöngyszemei — éppen olyanok, amilyeneket a titkos műveleteknek produkálniuk kell.

(Mellékesen, módosult a terminológia: az eddig PP-műveleteknek nevezett szakszervezeti, ifjúsági, diák-, tájékoztatási, félkatonai és politikai műveleteket most különleges akcióknak, vagy CA-nak nevezik. Ezt ugyanakkor hajtották végre a központban, amikor a régi PP-gárda egyesült a Nemzetközi Műveletek Osztályával, és most együttesen Titkos Műveletek Törzskarának hívják őket.)

A szakszervezeti műveletekben komoly gondjaink voltak az új kormánnyal, részben a junta önkényességének következtében — a sztrájkjogot például felfüggesztették. Ebben a vonatkozásban a junta hajlik arra, hogy ugyanúgy kezelje a CEOSL szakszervezeti mozgalmat, mit a CTE-t. Ezt az általános irányvonalat súlyosbítja, hogy a gazdasági miniszter, Enrique Amador Marquez (* *), a guayaquili bázis egyik volt szakszervezeti ügynöke, akitől tavaly megváltak regionalizmusa miatt. Amador mindent megtesz régi CROCLE- és COG-barátainak kedvező és a CEOSL-ra nézve hátrányos döntések érdekében.

Jelenlegi legsúlyosabb ügyünk azzal kapcsolatos, hogy a junta megkísérli újjászervezni a vasutat, amely a legkevésbé gazdaságos kormányintézmények egyike — ezek egyébként együttesen az állami bevétel hatvanöt százalékát emésztik föl. A vasút élére kinevezett alezredes a CEDOC (katolikus) vasúti szakszervezeti

tet részesíti előnyben, amely a CEOSL része, és a Londonban székelő Közlekedési Dolgozók Nemzetközi Föderációjának (ITF * *) a tagszervezete.

Megszerveztem, hogy Jack Otero (* *), az ITF Amerika-közi képviselőjének helyettese, szerződéses szakszervezeti ügynökeink egyike Quitóba jöjjön Rio de Janeiróból, hogy közreműködjön a CEOSL vasutas-szakszervezet védelmében. Most itt van, de ahelyett, hogy utasításainkat követve önmérséklettel közelítene a témához, ecuadori termékek ITF-bojkottjával fenyegetőzik. Annak lehetősége, hogy rohadt ecuadori banánnal megrakott hajók vesztegeljenek a világ különböző táján lévő kikötőkben, ellenfenyegetéseket váltott ki a juntából, így aztán meg kellett szakítanunk Otero látogatását. Az ITF vasutas-szakszervezetre rájár majd a rúd egy ideig, de mi most Washingtonból várunk lépéseket, olyan magasabb szinten, mint Andrew McLellan (* *), aki Serafino Romualdi helyére került az AFL-CIO Amerika-közi képviselőjeként, amikor Romualdi megalakította az AIFLD-t. A juntának mindössze egy kis felvilágosításra van szüksége a szabad szakszervezeti mozgalom és a CTE közötti különbségről. De ez nem könnyű, amikor a színfalak mögött Amador a CEOSL riválisai érdekében dolgozik.

Az államminiszter készségesen megfogadja tanácsainkat a politikai foglyok ügyében. Az USA Panama-csatorna övezetben működő különleges katonai erőitől érkezett kihallgatócsoport van most itt, az ottani gerillaellenes iskoláról jöttek, és részt vesznek az itteni kihallgatási és lenyomozási munkában. Az eredmények nem lélegzetelállítóak, de kiváló információkkal szolgálnak a nyilvántartás számára. Így a bebörtönzöttek szabadon bocsátása nagyon lassan folyik, és legtöbbjük a chilei száműzetést választja. Az egyik nagy hal Araujo, akinek sikerült elrejtőznie, s néhány nappal ezelőtt ő és hat társa menedékjogot kapott a bolíviai nagykövetségen. Valószínűleg hosszú ideig lesz ott, amíg arra vár, hogy a junta szabad távozást biztosítson neki.

Az egyetemi reform folytatódik. A lojai és a guayaquili egyetemet már átvették, most a quitói Központi Egyetem következik. Ez azt jelenti, hogy az egyetemi kormányzatból és a karokról elbocsátják a kommunistákat és a szélsőbaloldaliakat. Ugyanez a folyamat zajlik az elemi és középiskolákban, s minden tartományban a katonai kormányzó felel érte.

A kormányhivatalokban szintén szélesedik a reform. Máris folyik a külügyminisztérium és a gazdasági minisztérium átszervezése. Eddig a junta nem működött rosszul — holnap érkezik Teodoro Moscoso (* *), a Szövetség a Haladásért koordinátora, hogy új segélyegyezményekről tárgyaljon.

QUITO — 1963. SZEPTEMBER 8.

Minden más akciómat félre kell tennem, annyira zavarosak ezek a szakszervezeti műveletek. Nem csoda, hogy Saudade-nak oly kevés ügynöke volt: csak beszélnek és beszélnek, így azután ha csak egyetlen ügynökkel találkozom, rámegy majdnem az egész délelőtt vagy délután.

McLellanhez intézett segítségkérésünk a visszájára sült el. Táviratozott a juntának, és azzal fenyegette őket, hogy az AFL—CIO erőfeszítéseket fog tenni a Szövetség a Haladásért segélyeinek leállítására, és hogy az OAS-hoz és az ENSZ-hez fordul, ha a junta nem vet véget szakszervezet-ellenes politikájának. Három nappal ezelőtt a kormányzat főtitkára kipellengérezte McLellan táviratát, és az újságíróknak dokumentumokat mutatott, amely szerint a CROCLE és a COG támogatja a juntát és a vasutak élére állított alezredest. Most aztán a junta teljesen fel fogja függeszteni a vasutas dolgozók szervezkedési jogát. Valahogyan meg kell fordítanunk ezt az irányzatot, ezért azt kértük, hogy látogasson ide Washingtonból egy másik magas rangú személyiség; talán William Doherty (* *), a PTTI korábbi latin-amerikai képviselője, aki most az AIFLD-nél van. Dohertyt az egyik leghatékonyabb szakszervezeti ügynökünknek tartják, és Dean szerint képes lesz arra, hogy megváltoztassa a junta magatartását a mi szervezeteinkkel szemben.

Nemrégiben a CA-csoport két műveleti tisztet küldött a panamai kirendeltségre, hogy ugyanúgy működjenek közre a földrész szakszervezeti műveleteiben, amiként a TSD Panamában dolgozó tisztjei is dolgoznak az egész területen. Rövid látogatásra Quitóba érkeztek, leginkább tájékozódás céljából, de egyúttal elintézik az ORIT-nál, hogy küldjön valakit a juntával tárgyalni ezekről a kérdésekről. Egyik szakszervezeti műveleti tisztünk, Bill Brown szerint Arturo Jaureguit (* *), az ORIT főtitkárát nemrégiben teljesen beszervezték, így most hatékonyabban irányítható. Azelőtt a Mexico Cityben lévő ORIT irányítását Morris Paladino (* *) főtitkárhelyettesen keresztül gyakoroltuk, aki az AFL—CIO fő képviselője is. Talán magát Jaureguit veszszük rá, hogy avatkozzon be.

Múlt héten itt volt két poligráfkezelő is, hogy megvizsgálja az ügynököket. Végül úgy döntöttem, hogy találkozom Atahualpa Basantesszel (* *), egyik PCE-be épült ügynökünkkel, aki 1960 óta jelentést tesz, de ürügyként a poligráfvizsgálatra hivatkozva, még soha nem találkozott közvetlenül kirendeltségi tiszttel.

A Basantesszel folytatott vizsgálat érdekes volt, mert rávilágított, hogy a LCFLUTTER nemcsak a jelentések őszinteségének

és a pénzfelhasználás korrektségének megállapításában hasznos. Basantes esetében — és ez a vizsgáló szerint nem ritka — a poligráf valóságos szóáradatot hozott ki velünk kapcsolatos motivációjáról, és pártbeli elvtársai iránt táplált érzelmeiről. Határozottan zavaros ember, akit a pénz hozott hozzánk, noha meg van győződve arról, hogy a kapitalizmus pusztító hatású hazája számára. Miért dolgozik nekünk? Részben a pénzért, de ugyanakkor ezt azzal igazolja önmaga előtt, hogy a PCE-vezetőség romlott. Ezentúl megpróbálok vele legalább havonta egyszer találkozni. Jelentéseinek száma az utóbbi hat hónapban visszaesett, leginkább azért, mert dr. Ovalle (* *) nagyon rosszul tartja kézben az ügynököket, úgyhogy másik összekötő után fogok nézni. A fizetés emelése helyett, ami bizonytalan, beleegyeztem, hogy fizessük Basantes új életbiztosításának díját — ami elég drága, mert negyvenes évei végén járva az egészségi állapota gyenge, de ez újabb lehetőség lesz kézben tartására.

A poligráfkezelő, aki a Basantes-ügyben velem dolgozott, Les Fannin (* *). Fannint 1960-ban Szingapúrban letartóztatták, amint egy helyi kollaboránst vizsgált, akit a kirendeltség megpróbált beszervezni a szingapúri rendőrségbe beépült ügynöknek. A Cég akkor valami hárommillió dollárt ajánlott fel a szingapúri miniszterelnöknek váltságdíjként Fanninért, és Rusk külügyminiszter még egy bocsánatkérő levelet is írt, remélve, hogy Fannin kiszabadul. Végül is hónapokat töltött a szingapúri börtönben, mielőtt szabadon engedték. Azt mesélte nekem, hogy a Cég vizsgálata szerint a brit MI—6, amely a szingapúri szolgálatot az idő tájt irányította (mert Szingapúr még angol gyarmat volt), kezdettől fogva tudott a beszervezési kísérletről. Határozott válasz volt ez annak a régi megállapodásnak a megsértésére, amely szerint a CIA tartózkodik a beszervezésektől, hacsak nem kér előzetesen engedélyt MI—6-tól. Fannin szerint a MI—6 megszervezte, hogy a szingapúri biztonsági tiszt belemenjen a játékba, és aztán, a poligráfvizsgálat pillanatában letartóztatták Fannint.

Saudade egyik Kubába küldött ügynökét épp most tartóztatták le, amikor visszatért Guayaquilba — és úgy tűnik, senki se tudja, mit tegyünk az ügyben. Az illető az a lojai ügynök, Cristobal Mogrovejo (* *), akit fedésként használtunk a Loja Klubban csaknem csúfosan végződött audiofelszerelésnél, Echeverria lakása alatt. Dean kemény az ügyben, hiszen miután távozott Kubából és a miami (volt havannai) kirendeltség tisztjei találkoztak vele, megmondták neki, hogy ne térjen vissza Ecuadorba. Pontosan azért küldtük ezt az utasítást, hogy védjük Mogrovejót; de mivel nem engedelmeskedett, Dean nemigen igyekszik

kiszabadítani. Azért tartóztatták le, mert kubai propagandaanyag volt a bőröndjében (elképesztően hülye). Letartóztatását széles körben kommentálják Lojában, ahol a lojai egyetem jogászhallgatói szövetségének elnöke, és közismerten bigott katolikus.

Egyelőre felfüggesztettük a lehallgatási műveleteket Flores és Echeverria lakása ellen. Flores előbb vagy utóbb száműzetésbe megy, Echeverria pedig még mindig bujkál. A könyvesboltban a fényképezési-lehallgatási műveletet szintén felfüggesztettük, miután a junta rögtön az államcsíny után bezárta az üzletet. Most a szögek újabb recsegése-csikorgása közepette ki kell hoznunk a felszerelést.

QUITO — 1963. SZEPTEMBER 20.

Ebben a hónapban állandó volt a mozgás: jöttek-mentek az ügynökök, látogatók, új kirendeltségi személyzet. Megérkezett az első új kirendeltségi műveleti tiszt — Morton (Pete) Palmer (* *), fedőállása a nagykövetség gazdasági osztályán van. Bizonyos, hogy nyereség a kirendeltség számára, máris kezdem ráruházni a titkos akcióműveletek egy részét.

Dean megbízott, hogy foglalkozzam egy másik látogatóval: Ted Shannonnal (* *), a panamai kirendeltség korábbi vezetőjével, aki jelenleg a kémelhárítás azon szekciójának a főnöke, amely a központban azokért a CIA-tisztekért felelős, akik AID közbiztonsági fedőállásban dolgoznak. Shannon volt a panamai Amerika-közi Rendőr Akadémia (* *) megalapítója, amely egyébként jövőre Nemzetközi Rendőr Akadémia (* *) néven Washingtonba költözik. Meglehetősen dühös volt, hogy nem használjuk ki eléggé a mi közbiztonsági fedőállásban lévő tisztünket, John Burke-öt (* *). Dean beszélt Shannonnak aggodalmairól, hogy Burke-öt túlbuzgósága bajba keveri, de miután Shannon elment, Dean utasított, gondolkozzak rajta, hogy milyen műveleteket adhatnánk Burke-nek. Dean azon nyugtalankodik, hogy a központ meg fogja bírálni, amiért nem foglalkoztatja kellőképpen az embereit, bár valóban rengeteg olyan munka van, amit Burke el tud végezni. Első lépésként összehozom őt a Különleges Erők kihallgatócsoportjával, amely a politikai foglyokkal dolgozik.

Reinaldo Varea (* *) tegnap visszatért Ecuadorba, de bajai távolról sem értek véget. Közvetlenül az államcsíny után ugyan a junta törölte a Varea elleni alkotmányos felelősségrevonási eljárást, de bejelentették, hogy ha visszatér, bíróság elé állítják.

Hazatérése azt jelenti, hogy pere újrakezdődik. Egyébként beleegyezett, hogy tartózkodik mindennemű politikai tevékenységtől. Panamából Houstonba utazott, ahol a központ egy tisztje végkielégítést adott neki, de ha Deannak találkoznia kell vele, kapcsolatot teremthet Otto Kladensky (* *) révén.

Hazatért Manuel Naranjo is, más lett helyette Ecuador ENSZ-nagykövete. A központ nagyon elégedett az ENSZ-ben nekünk végzett munkájával, Dean hasonlóképpen. Arra készül, hogy Naranjót — aki visszatért szocialista párti munkájához — állandó ügynöki státusra ajánlja, ez pedig jelentős bevételt, mellékjövedelmeket, állandó jellegű állást és nyugdíjat jelent.

Juan Sevilla (* *), Arosemena pénzügyminisztere az egyetlen olyan politikai akcióügynökünk, aki a régi kormányban betöltött tisztsége ellenére a juntánál is állást kapott. Ecuador új NSZK-beli nagykövetévé nevezték ki, valószínűleg azért, mert határozott intézkedéseket tett a junta hatalomátvétele előtti hónapokban. Aktáját továbbítjuk a bonni kirendeltségnek, és intézkedünk a kapcsolatok felvételének ügyében, amennyiben az NSZK-ban használni akarják őt. Néhány héttel ezelőtt pénzt adtam Sevillának személyi titkára, Carlos Rendon számára, aki közreműködött Roura letartóztatásánál, és a Flores-dokumentum elhelyezésénél. Rendont nyilvánvalóan megfélemlítették, és néhány hónapon belül elhagyja az országot.

Federico Gortaire alezredest Manabi tartomány hadsereg-parancsnoki beosztásából áthelyezték Chimborazo tartomány katonai kormányzójának. Időnyerés céljából egyelőre Jorge Gortaire-en keresztül fogunk érintkezni vele, de Dean azt akarja, hogy amint lehet, az egyik új tiszt közvetlenül Riobambában találkozzon Goraire-rel.

Dean még mindig nem hajlandó közbenjárni Luis Mora Bowen ezredes államminiszternél Cristobal Mogrovejo ügyében. Mogrovejo azt mondta a rendőrségen, hogy a mi megbízásunkból ment Kubába, és az anyja még a nagykövethez is eljött, de Dean egyszerűen süketnek tetteti magát. Szerintem segíteni kellene annak a szerencsétlen alaknak, hogy kikerüljön abból a mocskos, nyomorúságos börtönből.

Viszonylag gyorsan véget érnek az ország mézeshetei a juntával. A hagyományos politikai pártok aggódnak, hogy a junta tovább marad hatalmon, mint ígérte, és a katonatisztek nagyarányú előléptetése sem túl népszerű. Kiváltképpen az nem, hogy a junta elsőként önmagát léptette elő, és most egy ezredes, egy admirális és két tábornok alkotja a csapatot.

QUITO — 1963. OKTÓBER 15.

A junta önkényes akciói miatt a szakszervezeti műveletek még mindig rendezetlenek. A múlt hónap óta folynak egy új országos közlekedési törvény előkészületei, de a junta nem hajlandó konzultálni a gépjárművezetők országos szövetségével, amely a taxi-, teherautó- és buszsofőröket tömöríti, holott őket érinti leginkább az új törvény. Mindenki egyetért abban, hogy valahogyan véget kell vetni az általános közlekedési káosznak és az utakon folyó vérontásnak. A túlzsúfolt buszok rossz műszaki állapotuk miatt gyakran lezuhannak a hegyoldalakon és a sofőr, ha túléli és mozogni tud, általában gyorsan megszökik a helyszínről. A gépkocsivezetők szövetsége első számú célpontunk, el akarjuk csábítani a CTE-től, és végül átédesgetni a CEOSL-ba. Így aztán visszahívtuk Jack Oterót (* *) Rio de Janeiróból, hátha közben tud járni a juntánál a közlekedési törvény ügyében, noha a gépkocsivezetők szövetsége nem tagja a ITF-nek. Talán eredményes lehet az erőfeszítés, ha nem a juntánál, akkor a gépkocsivezetők szövetségénél.

Gondokkal terhelt az AIFLD-művelet is. Az itteni országos program vezetője nem ügynökünk, így aztán nem tudjuk úgy irányítani (hacsak nem Washingtonon keresztül), hogy tevékenysége harmonizáljon a miénkkel. Doherty végül idejött, hogy rendbehozza az AIFLD-programot számunkra, de ezzel még nincs vége a dolognak. El fogja intézni, hogy Emilio Garza (* *) beszervezett és ellenőrzött ügynök, az AIFLD bogotai embere idejöjjön, és itt maradjon addig, amíg szükséges, hogy úgy menjenek a dolgok, ahogy Dean akarja. Ez leginkább személyi megbízatások kérdése, amelyekben ügynökeinknek akarunk kedvezni. Az AIFLD-programot előbb-utóbb a kirendeltségek fogják irányítani — a szervezet azonban mindeddig olyan gyorsan növekedett, hogy sok esetben nem ügynökök lettek az AIFLD-vezetők, és csak a miénkhez hasonló kényelmetlen rendszerben folyhat az irányításuk.

A politikai foglyokat szabadon engedik, és mehetnek számüzetésbe, amint az ügyüket kivizsgálták. Még mindig több mint száz van hátra — Flores és Roura Chilébe mennek. Araujónak végül szabad távozást engedélyeztek, és egy hete Bolíviába utazott. Echeverria még mindig bujkál, és kikerülte a csapdát, amit Vargas (* *) Land Roverjával állítottunk számára. Cardenas, Vargas, Basantes (* *) és a többi beépült ügynökünk valahogy elkerülte a letartóztatást.

A múlt héten politikai foglyokként vették őrizetbe néhány napra forradalmi liberális néppárti beépült ügynökeinket is.

Gyűlést tartottak, és ezzel megszegték azt a kormányrendeletet, mely szerint előzetes engedély nélkül tilos politikai gyűlést tartani. A letartóztatottak között volt ifjabb Juan Yepez del Pozo, Carlos Vallejo Baez (* *) és Antonio Ulloa Coppiano (* *). Csak néhány napig tartották fogva őket, és később Vallejo és Ulloa beismerte nekem, hogy ők rendezték az egészet reklámcélokból. Pete Palmer (* *) átveszi ezeket az ügynököket, s a következő hasonló csínyt előbb meg fogják beszélni velünk — különben hiába várják, hogy kihozzuk őket, ha a junta késlekedne elengedésükkel.

Újabb kirendeltségi tiszt érkezett: Jim Wall (* *), régi barátom, akivel együtt voltam tanfolyamon Camp Pearyn. Wall most húzott le két évet Santiago de Chilében, nem hivatalos fedőállásban, mint egyetemista. Átvesz majd néhányat az én műveleteim közül is — valószínűleg az ECACTOR politikai akcióügynököket. Fedőállása a nagykövetség gazdasági osztályán lesz, akárcsak Palmeré.

A poligráfkezelők jelenleg Buenos Airesben vannak, és Dean biztos akar lenni benne, hogy Medardo Toro átesik a vizsgálaton. Az a benyomásunk, hogy az ottani kirendeltség nem veszi eléggé komolyan ezt az ügyet — kétségtelen, hogy van nekik épp elég argentínai problémájuk is. A művelet csekély eredményességi fokának kiderítésére Dean megkért, hogy menjek Buenos Airesbe, és tolmácsoljak Toro poligráfvizsgálatánál. Elmegyek Montevideóba is, mert Toro ott kap kezelést a hátára, és Velasco képviseletében kapcsolatot létesített Kuba montevideói nagykövetségének egyik beosztottjával.

Moscoso látogatása jó hírt hozott az ecuadoriaknak — tízmillió dolláros új kölcsönöket jelentettek be ebben a hónapban az Amerika-közi Fejlesztési Banktól.

QUITO — 1963. NOVEMBER 7.

Furcsa utazás volt — csalódást okozott ugyan a Toro-ügyben, de biztató volt leendő motevideói kinevezésem szempontjából. Buenos Airesben a kirendeltség, mint gyanítottuk, még a jelentéktelennél is jelentéktelenebbnek tekinti a Toro-ügyet. Mindössze annyit remélhetünk, hogy a kirendeltség egy tisztje néha találkozni fog Toróval, átveszi a jelentéseit, és odaadja a fizetését. Montevideóban még rosszabb a helyzet — az ottani kirendeltségvezető, Ned Holman hallani sem akar Velascóról. Holman volt Noland elődje a quitói kirendeltségen, és elege van már Velascóból. Még így is érdekes a dolog, mert Velasco Torón

keresztül próbál utat találni a kubaiakhoz. Toro már vagy kétszer-háromszor találkozott Ricardo Gutierrezzel. A montevideói kirendeltség úgy kezeli Gutierrezt, mint a kubai hírszerzési művelet főnökét. A kirendeltség szerint a művelet nagyrészt Argentína és az ott folyó gerillatevékenység felé irányul. Érdekes lesz megtudni, vajon Velasco kap-e pénzt a kubaiaktól — nem lenne meglepő, ha ismét jelöltetné magát az elnökválasztáson, hiszen nem volt hajlandó szakítani Kubával, és gyakran dicsérte Castrót.

Buenos Airesben tolmácsoltam Toróén kívül két másik vizsgálatnál is: az egyik szakszervezeti vezető volt, aki a kirendeltség egyik legjobban beépült ügynöke a peronista mozgalomban, a másik pedig egy argentin tengerészeti hírszerző tiszt és a felesége, akik együtt dolgoznak a tengerészeti hírszerzésbe beépülve.

QUITO — 1963. NOVEMBER 10.

Október 31-én a kormány felszólította a gépjárművezetők országos szövetségét, hogy vesse alá magát „pénzügyi vizsgálatnak". Ez azt jelenti, hogy ellenőrzésük alá vonják az egyetlen olyan szervezetet, amely teljesen megbéníthatja az ország életét. Hosszú időbe telik, amíg ezt a szervezetet be lehet vonni az ITF-be. Valójában nem is szakszervezet ez, hiszen tagjai közül sokan taxi-, busz-, sőt: benzinkút-tulajdonosok. Orientációját tekintve inkább a középosztályt, semmint a munkásosztályt képviseli, de hosszú távú terveink szempontjából ez a legfontosabb a szervezett szakmai csoportok közül, amelyet erősebben befolyásunk és ellenőrzésünk alá kell vonni.

Bill Doherty (* *) elintézte, hogy Emilio Garza (* *), a bogotai AIFLD-ügynök idejöjjön, és elsimítsa a CEOSL-ügynökeink és az AIFLD-művelet közötti problémákat. Az ügynök kitűnő választás volt, és én már javasoltam is, hogy helyezzék át Ecuadorba, ha bogotai megbízatása lejár. Ő a leghatékonyabb az összes hivatásos szakszervezeti ügynök között, akivel valaha is dolgoztam.

Az elmúlt hat hétben rendszeresek voltak a terrorista bombamerényletek, főleg kormányépületek ellen. Quitóban kezdődtek — október közepén egy hét alatt ötször —, de most kiterjedtek Guayaquilre is. Egyik ügynökünk sem tudja, milyen csoport áll a bombázások mögött, és Dean egyre idegesebb. Bosszantó is, mert azt a látszatot kelti, hogy a junta a sok letartóztatás és a kényszerszáműzetések ellenére tehetetlen.

Holnapután megpróbálom beszervezni José Maria Rourát, aki május óta a Garcia Moreno börtönében rohad. Megengedik, hogy elhagyja az országot. Guayaquilba repül, aztán Limába, La Pazba, végül Chilébe.

Lugo ezredes az elmúlt hetekben Quitóban volt, és elmondta, hogy a rendőrségi kihallgatók szerint Roura nagyon levert, sőt kiábrándult is politikai múltját illetően. Ugyanakkor nagyon aggódik a családjáért, amely sokat nélkülöz, és baráti adományokból él.

Ez az információ egybecseng a kihallgatási jegyzőkönyvekből s az egyéb forrásokból származó értesüléseinkkel, és a PCE beépült ügynököktől Roura családjáról érkezett információkkal. Lugo azt sugalmazta nekem, hogy Roura érett lehet a beszervezési megközelítésre, de úgy gondolja, hogy ennek nem a börtönben kellene megtörténnie.

Miután megtárgyaltuk a lehetőségeket, Dean arra kért, utazzam azon a Guayaquil—Lima járaton, amellyel Roura megy, és próbáljak szerencsét a gépen. Elintéztük, hogy ECBLISS—1 (* *), a Braniff amerikai állampolgárságú guayaquili cégvezetője, a bázis egyik kisegítő ügynöke, közvetlenül Roura mellé vegyen nekem jegyet. Most érkezett meg a központ jóváhagyása, és a limai kirendeltség elintézi a rendőrséggel, hogy Roura ha akar, ott maradhasson néhány napig. Különben mindössze körülbelül két órája van az érkezés és a La Pazba való továbbindulás között. A mi céljaink szempontjából a repülőutat követően valószínűleg Lima jobb helyszín az ügy továbbvitelére, mint La Paz. Ha beszélek vele, meghívom, hogy maradjon Limában az én költségemre. A világ egyik legsötétebb börtönében töltött hónapok után talán elfogadja. Mindenesetre a dolog megér egy jelenetet a gépen — Roura köztudottan nagyon ingatag —, mert fontos, hogy beépüljünk a santiagói emigráns közösségbe és Roura kitűnő forrás lenne, amikor végül visszatér ide.

QUITO — 1963. NOVEMBER 13.

A dolog nem ment tökéletesen, de nem is torkollott katasztrófába. A délben induló guayaquili járatra szálltam fel, és meglepetésemre Roura ugyanazon a gépen utazott, rendőri őrizetben. Lugo ezredes azt mondta nekem, hogy Roura a reggeli géppel megy, és azt akartam a legkevésbé, hogy Roura Quitóban lásson, vagy akármilyen kapcsolatba kerüljek vele. A bázis intézkedései a Braniff igazgatójával tökéletesen sikerültek — ma hajnalban háromkor várt rám a repülőtéren, és átadta a jegyet,

amely közvetlenül Roura mellé szólt, akit akkor vonnak ki a rendőri őrizet alól, amikor beszáll a gépbe.

Amikor beszálltam, rémülten láttam, hogy az egész kabinban alig van vagy tíz ember. A stewardess odavezetett az üléshez, Roura mellé, aki már ott volt, és az egész eltervezett bemutatkozásom, fedőtörténetem szépen omladozni kezdett. Úgy akartam kezdeni a beszélgetést, ahogy egy ismeretlen beszédbe elegyedik a mellette ülő ismeretlennel. És csak abban az esetben akartam a közvetlenül Roura mellé szóló helyet, ha a gép tele van — hogy másvalaki ne ülhessen oda. Így viszont túlságosan átlátszó volt a dolog.

Végtelen hallgatás következett, miután leültem Roura mellé. Elkeseredetten törtem a fejem, milyen új ürügyet találjak a beszélgetés beindítására — valakinek meg kellett szólalnia, hiszen nyilvánvaló céllal ültem ott. Ekkor a stewardess váratlanul visszatért, és ajánlotta, hogy ha aludni szeretnék, üljek át máshová, hiszen egész sorok maradtak üresen. Időt nyertem arra, hogy magamhoz térjek, és kitaláljak valamit. Előrementem talán tíz sorral egy másik üléshez, és kezdtem nekikeseredni.

Végiggurultunk a kifutópályán és felszálltunk. Ahogy teltek a percek, öt, tíz, húsz, mindinkább úgy éreztem, hogy beleragadtam az ülésbe. Majd' megfagytam, és kifogásokat kezdtem kiagyalni — például a rossz biztonsági körülmények — arra, hogy miért is nem beszéltem Rourával. De valahogy meg kellett törnöm a jeget, végül is felálltam, és elindultam vissza Roura felé, enyhén sokkos állapotban, mint mikor a jéghideg tengerbe sétál bele az ember.

Bemutatkoztam, álnevet használva, és Roura kedvesen beleegyezett, hogy beszéljek vele. Leültem, és belekezdtem új bemutatkozó mesémbe, némileg megkönnyebbülve, amint haladtam előre. Amerikai újságírónak mondtam magam, aki az utóbbi néhány hétben Ecuadorban volt, hogy az analfabétizmus, a betegség és a nyomor problémáit tanulmányozza egy készülő cikksorozathoz. A repülőtéren örömteli meglepetésemre észrevettem, hogy ő is ezzel a géppel utazik, és azon töprengtem, vajon hajlandó lenne-e ezekről beszélgetni velem, egy kommunista forradalmár szemszögéből nézve az ecuadori problémákat. Hozzátettem, hogy hallottam letartóztatásáról is, és csodálkozásomat fejeztem ki, hogy ilyesfajta önkényesség és tisztességtelen eljárás megtörténhet.

Kávézgatás közben, Ecuador problémáiról beszélgetve telt el a repülés. Roura nyíltan és lassan beszélt, s úgy tűnt, némi kölcsönös szimpátia is kialakult kettőnk között. Körülbelül húsz perccel a leszállás előtt Roura személyes helyzetére tereltem a

szót. Elmondta, hogy átszáll a La Paz-i gépre, és onnan néhány nap múlva tovább utazik Santiagóba. Beszélt arról, hogy nem tudja, mi legyen a családjával, és arról, hogy nehéz idők várnak rá az emigrációban.

Most kellett megtenni ajánlatomat, finoman, de úgy, hogy Roura tisztán értse, miről van szó. Azt mondtam, néhány barátommal találkozom Limában, akiknek ugyanaz a foglalkozásuk, mint az enyém. Valószínűleg ők is szívesen beszélgetnének vele, és biztosan fölajánlanának némi honoráriumot is egy interjúért, hiszen komoly céget képviselnek. Érdeklődést mutatott, de azt mondta, csak arra van engedélye a peruiaktól, hogy a repülőtéren tartózkodjon, amíg továbbutazik. Azt feleltem, hogy a barátaim bizonyára el tudják intézni, hogy maradhasson néhány napig; s meg kellene tudakolnia a bevándorlási hivataltól, hogy eltölthet-e egy napot Limában, mielőtt egy későbbi géppel, esetleg ma éjjel vagy holnap továbbutazna La Pazba. Ki tudja, tettem hozzá, talán valamiféle állandó anyagi támogatást is el lehetne intézni neki Santiagóban, a családjának pedig Quitóban. Azt is el lehetne talán rendezni, hogy a családja után menjen és együtt élhessenek Santiagóban. Éreztem, hogy vette a lapot, és kezdte érteni, miről van szó.

Amikor a „biztonsági öveket becsatolni" jelzés megjelent, kivettem a zsebemből egy cédulát, amelyen rajta volt az álnevem és egy washingtoni postafiók száma. Mondtam, hogy Limában a Crillon Hotelben szállok meg, s ha maradna néhány napig, hívjon ott fel, és folytathatnánk a beszélgetést. Ha nem, akkor is mindig elér, a megadott postafiókon keresztül. Nem mondta, hogy engedélyt kér a repülőtéri hatóságoktól, de nemet sem mondott. Úgy éreztem, a maradás mellett döntött. Végül, tán hogy meggyőzzem szavahihetőségemről, valójában arról, hogy CIA-s vagyok, búcsút intettem neki, Pepitónak szólítva őt, akárcsak PCE-elvtársai. A leszálláshoz visszatértem a másik ülésre.

A repülőtéren lesétáltam a lépcsőn a bejárathoz, ahol a limai kirendeltség egyik tisztje várt, aki a repülőtéri hatóságokkal való kapcsolatért felelős. Elintézte, hogy amennyiben Roura kéri, engedélyt kapjon, s ha nem kéri, hát felajánlják neki — természetesen anélkül, hogy gyanakvást ébresztenének a beszervezési kísérletet illetően. Az érkezési oldalon figyeltük a Braniff-gépet, mert Roura még mindig benn volt. Végül feltűnt, elindult lefelé a lépcsőn, majd hirtelen megfordult, felrohant a lépcsőn, vissza a repülőgépbe. Abban a pillanatban érkezett hatalmas léptekkel a gép felé tartva, inkább rohanva tíz egyenruhás rendőr a lépcsőhöz. Vezetőjük beszállt a gépbe, majd sokáig semmi sem történ A limai kirendeltség tisztje elindult, hogy megkeresse repü-

lőtéri rendőrségi és bevándorlási kapcsolatait, és megtudja, mi történt, én pedig a nagykövetségre mentem, a kirendeltségre, hogy ott várjam be a repülőtéri híreket. Ha Roura marad, bejelentkezem a Crillonba, és várom a telefonját. Ha továbbmegy La Pazba, felszállok a déli Avianca járatra, vissza Quitóba.

Amikor a nagykövetségre értem, rossz hírek vártak. Rourát megijesztette a rendőrség, amikor felé rohant, és azt hitte, valami rettenetes dolog készül. Nem volt hajlandó kiszállni a gépből, amíg a csatlakozása nem indul. Aztán nagyon idegesen ment végig az épületen, s csak az érdekelte, hogy le ne késse a csatlakozást La Pazba, ahová végül a terv szerint elutazott.

A limai kirendeltség vezetője, Bob Davis (* *), elnézést kért tőlem kapcsolati szerveik túlbuzgóságáért — a gép felé tartó rendőrök csak mélegen üdvözölni akarták Rourát, a néhány napra szóló tartózkodási engedély felajánlásának bevezetőjeként. A limai kirendeltség elfuserálta a műveletet. Biztos vagyok benne, hogy Roura maradt volna. Most viszont várhatunk arra, hogy levél vagy távirat érkezzen a postafiókba. Dean azonban azon töpreng, hogy esetleg felkeressük Rourát, ha Santiagóba ér.

A limai kirendeltségen érdeklődtem, hogyan halad a MIR beépülési művelet — ezt én indítottam el Guayaquilben, Enrique Amaya Quintana beszervezésével. A kirendeltség helyettes vezetője, Clark Simmons (* *), instruktorom volt Camp Pearyn, ő a művelet felelőse. Azt mondta, Amaya információi aranyat érnek. Rögzített körülbelül tíz bázistábort és rejtekhelyet, a városi infrastruktúra nagy részének azonosításával, oktatásuk és tervezésük minden fázisának teljes részletezésével. A limai kirendeltségnek van egy jegyzetfüzete tele térképekkel, nevekkel, címekkel, fényképekkel és minden egyébbel, ami fontos a MIR-ről, amelyet a kirendeltség a Peruban fenyegető lázadás legfontosabb központjának tekint. A jegyzetfüzetet spanyol nyelven vezetik, és naprakész állapotban tartják, hogy a megfelelő pillanatban át tudják adni a perui hadseregnek.

A limai kirendeltségről telexet küldtem a központba a Rourabeszervezésről, és erről másolatokat Quitóba és La Pazba. Dean már látta a telexet, mire visszaértem ma délután, és mámoros hangulatban van, noha még nem lehetünk biztosak abban, hogy Roura elfogadta az ajánlatot. Holnap megszerzem a bolíviai és a chilei vízumot, hogy gyorsan el tudjak utazni, ha Roura táviratozik a washingtoni postafiók címére.

QUITO — 1963. NOVEMBER 17.

Nem telt túl sok időbe a Roura-beszervezés problémájának megoldása. A különleges titkosságra utaló RYBAT-jelzéssel ma kaptunk egy telexet a La Paz-i kirendeltségtől, s eszerint Roura titkos találkozót tartott két vezető bolíviai kommunistával. A találkozón beszámolt nekik a beszervezési kísérletemről, és azt mondta, hogy ha valaha újra a szeme elé kerülök, megöl. A két bolíviai közül az egyik a La Paz-i kirendeltség ügynöke lehet, bár valószínű, hogy az információ forrása lehallgatási művelet. Nem lesz szükségem a vízumokra, de Dean még hisz abban, hogy hat hónapon belül, esetleg egy-két év múlva Roura meggondolhatja magát. Legalább tudja, hogy érdeklődünk iránta, és megvan neki a postafiókszáma.

Mindössze három hetem van, mielőtt távozom, és amint adom át a műveleteket a három új tisztnek, egy csomó kevésbé fontosat le is zárok — természetesen gondoskodva arról, hogy ha szükség lesz rájuk, ismét felújíthatók legyenek.

A befejezett ügyek közt van dr. Philip Ovalle, Velasco személyi orvosa, Atahualpa Basantes PCE beépült ügynök összekötője. Ovalle egyre szenilisebb, és valószínűleg ő a fő oka annak, hogy Basantes jelentései hanyatló formát mutatnak. Mielőtt felmondtam neki, rávettem a nagykövetet, hogy tegye vissza a vízumkérelmek eldöntésében részt vevő orvosok listájára (a konzuli osztály ugyanis kidobta őt, amiért néhány szifiliszest küldött az Egyesült Államokba), mert egyébként nehézségünk támadhatott volna vele. Velasco visszatérésének esélye olyan csekély, hogy nem érdemes időt pazarolni arra, hogy Ovalle-lal találkozzunk, és formációkat kapjunk a velascistákról. Beszerveztem egy új összekötőt Basantes mellé, aki szerintem fellendíti majd az ügynök jelentéseit. Gonzalo Fernandeznek (* *) hívják, korábban az ecuadori légierő ezredese volt, egykor pedig katonai attasé Londonban, míg politikai okokból nyugdíjba nem kényszerítették. Mivel Basantes is katonatiszt volt, jó esély van arra, hogy jól fognak együtt dolgozni.

Lezártam a levélátvizsgálást is, amit akkor vettem vissza, amikor az adminisztratív kisegítő néhány hónapja elutazott. Emiatt az ügynökök nagyon felizgatták magukat, de miután elmagyaráztam nekik, hogy egyszerűen nincs időnk arra, hogy kinyissuk, elolvassuk, lefényképezzük és visszazárjuk a leveleket, és kétszer még találkozzunk is velük, amikor átvesszük és visszadjuk a postát — úgy tűnt, megértették. Elégedettek voltak a végkielégítési összeggel, és megállapodtunk abban, hogy két-három havonta lesznek találkozók, amikor is fizetünk a propagandáért, amit

elégetnek. Nem is rossz: néhány száz dollár egy tonnáért. Véleményem szerint a postai megfigyelés tiszta időpazarlás, és csak a központ osztályai — például a kubai alosztály fogad el akármit, és pazarol időt arra, hogy elmélyedjen a levelekben, és ellenőrizze titkosírási szempontból.

TAMPA — 1963. DECEMBER 10.

Hazafelé a gépen összehasonlítottam a jelenlegi ecuadori helyzetet azzal, amit akkor találtam ott, amikor odaérkeztem. Noland gyakorlatilag rá se ismerne a helyre, annyit fejlődött. A quitói kirendeltségen most nyolc tiszt van — köztük Gabe Lowe (* *), aki tavasszal tölti be az utolsó üres státust — szemben azzal az öttel, amennyi akkor volt, amikor én idejöttem; továbbá két titkárnő, több dolgozó feleség és egy újabb kommunikációs tiszt. Guayaquilben változatlanul két tiszt van a konzulátuson, de van egy azon kívül is. Most pedig Dean azt tervezi, hogy további tiszteket szerez nem hivatalos fedőállásban, különösen Guayaquilbe. Jelentősen nőtt a kirendeltség költségvetése — 1960-ban ötszázezer dollár volt, most majdnem nyolcszázezer.

A műveletek is jobbak most. A felkelésellenes program fejlődik, segítik a letartóztatások, a száműzetések és a junta által fenntartott általános elnyomás. Folyamatban van néhány új műveletünk — különösen jelentős a telefonlehallgató és a katonai hírszerző egység, amelyet Dean épp most szervez. A tevékenységek közül sok a juntával együttműködve zajlik. A juntába viszont sikerült beépülnünk a rendőrségen, a katonaságon és a junta fő gyorsíróján keresztül, aki szerepel a fizetési listánkon. Úgy tűnik, a diákműveletek is javulni kezdenek, szakszervezeti műveleteinkben pedig mindkét szervezet, a CEOSL és az AIFLD is jól kiépített, mindazon problémák ellenére, amelyekkel szembe kellett nézniük. A legjobb PCE beépült ügynökünk túlélte az eseményeket, és több újat is szereztünk, köztük a guayaquili bázison is.

A kép még kedvezőbb, ami az általános politikai helyzetet illeti. Amikor megérkeztem, Araujo volt az államminiszter, és a hagyományos pártok két és fél éven át mindent összekutyultak, ezzel is arra bátorítva a népet, hogy szélsőséges megoldásokban keressen kiutat: valamennyi politikus, Velasco és követői, a konzervatívok, a keresztényszocialisták, a liberálisok és a szocialisták szűk szektariánus érdekeikért harcoltak, időnként a mi beszervezett ügynökeink és kapcsolati ügynökeink vezetésével. De

nem sikerült a demokratikus folyamat útján megvalósítaniuk azokat a reformokat, amelyekről szónokoltak. Most végre ezek a reformok rendeleti úton megvalósíthatók, és biztosnak látszik, hogy a junta által az országra kényszerített rend meggyorsítja majd a gazdasági fejlődést. Változatlanul a földreformra van a legégetőbb szükség. Az év folyamán közzétett jelentés szerint az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) megállapította, hogy nyolcszázezer ecuadori család (több, mint hárommillió ember) végtelen nyomorban él, míg ezer gazdag család (kilencszáz földbirtokos, és száz üzletember, illetve kereskedő) osztályrésze a határtalan gazdagság.

IIII.

Mély hatást gyakorol az emberre az első látogatás a központ új épületében, kint Virginiában. Vagy húsz-harminc percnyi autóút a Potomac folyó mentén Washingtonból — gyönyörű sztráda a sziklák közt, melyen a központhoz a lehajtást „Közúti Hivatal" tábla jelzi, mintha megtévesztene bárkit is. Maga a hétszintes épület óriási, valamiféle H alakban, magas kerítéssel és erdőkkel övezve — nagyon bonyolult eligazodni benne. Azt olvastam, hogy tízezer alkalmazott számára épült, de a hatalmas parkolókban álló autók számából ítélve ezt a számot máris meghaladták.

Két napot az ecuadori ügyekkel foglalkozó tiszttel töltöttem, végigtárgyaltuk mindazt, ami soha nem kerül bele a hivatalos jelentésekbe, és felcsíptem valamit a központ bürokráciájának változásaiból is. A legfontosabb változás egy új aligazgatóság életre hívása, a DDS & T (tudomány és módszertan), amely a régi Tudományos Hírszerzési Hivatal és a Kutatási és Jelentési Hivatal egyesítésével jött létre, számos egyéb hivatallal együtt mindkettő a DDI-ből került át. Az új egység teljes egészében átvette a tudomány és a technológia különböző kulcsterületeire vonatkozóan a világ minden részéből érkező információk feldolgozását és az ezeken a területeken elérendő haladás követelményeinek kijelölését, nem meglepő módon különös hangsúllyal a szovjet fegyverkezési fejleményekre. Feladata az új műszaki gyűjteményrendszerek kifejlesztése is. A Koordinációs Hivatal (DDC) megszűnt.

A másik fontos változás a DDP-n (Tervezési Hivatalban) történt, ahol a régi Nemzetközi Műveletek Osztálya (IOD) és a Lélektani és Félkatonai Akciók Törzse (PPS) egyesült és új nevet kapott: Különleges Akciók Törzskara (CA). Most itt összpontosul a koordináció és irányítás minden CA- (korábban PP) műveletre vonatkozóan. Az új CA-osztály tagjai — talán mert sokan közülük veterán résztvevői azoknak a vitáknak és súrlódásoknak, amelyek állandóak voltak az IOD és a területi osztályok között az IOD ügynökök területi munkája miatt — új terminológiát agyaltak ki, s ez gyakori élcelődések tárgya a központ folyosóin. Nem ügynöknek nevezik az ügynököt, hanem „titkos munkatársként emlegetik feljegyzéseikben és jelentéseikben. Az ügynökirányításra vonatkozó problémák — amelyek sosem gyógyuló sebeket ejtettek a régi Nemzetközi Műveletek Osztályán — pusztán az ügynök szó kiiktatásával egyszerűen eltűnnek.

Hamarosan életbe lép egy másik változás is a DDP-n: a Szovjet-Oroszország Osztály és a Kelet-európai Osztály egyesül — de Görögország a Közel-keleti Osztályra kerül. Így az összes kommunista ország ugyanahhoz a területi csoporthoz tartozik; amelyet a szovjet blokk (SB) osztályának hívnak majd. A műveletek kommunikációs jele szintén megváltozik: REDWOOD helyett REDTOP lesz.

Alakult egy teljesen új DDP Osztály is, a Hazai Műveletek Osztálya (DOD) — amely a CIA Egyesült Államokon belüli, persze csak külföldre és külföldiekre irányuló — hírszerzésért felelős. A DOD leginkább amerikaiak beszervezésével foglalkozik, például tudósokéval és ösztöndíjasokéval, akiket nemzetközi konferenciákon használnak. A DOD-nak „kirendeltsége" van Washington belvárosában, és irodája számos más városban.

A WH Osztályon az a nagy újság, hogy bealkonyul J. C. King (* *) ezredes osztályvezetőségének. A disznó-öbölbeli invázió óta fokozatosan megnyirbálták hatáskörét, kiemelték az osztály fennhatósága alól a kubai ügyekre vonatkozó döntéshozatalt, és az osztályvezetőt körülvették olyan tanácsadókkal, mint Dave McLean (* *) — ügyvivő kirendeltségvezető volt Quitóban, amikor a junta átvette a hatalmat —, és Bill Hood (* *), aki a tavaly újonnan létesített műveleti főnök beosztást foglalta el. Kinget az a rangidős tiszt váltja majd a főnöki poszton, akit a Disznó-öböl ügy után hoztak át a Távol-keleti Osztályról. A neve Desmond FitzGerald (* *), a WH Osztály kubai alosztályának helyettes vezetője — ez szintén a Disznó-öböl után újonnan létesített állás. A másik helyettes osztályvezető, Ray Herbert (* *) továbbra is személyzeti ügyekkel foglalkozik, és olyasmikkel, amik nincsenek közvetlen kapcsolatban a Kuba elleni műveletekkel.

WASHINGTON D. C. — 1964. FEBRUÁR 10.

Kint töltöttem az éjszakát Jim Noland házában. McLeanben élnek, nem messze a központtól — úgy tűnik, mindenki oda költözik mostanában. Miután Noland visszatért a központba, a WH Osztály brazil csoportjának vezetőjévé nevezték ki — ez kulcsposzt, mivel Brazília Goulart vezetésével mindinkább balratolódik. Noland tavaly többször járt Brazíliában, és azt mondja, szerinte most számunkra Brazília jelenti a legnagyobb gondot Latin-Amerikában — valójában sokkal komolyabbat, mint Kuba a rakétaválság óta.

Nem tett jót a brazil műveleteknek az 1962-es nagyszabású

választási művelettel kapcsolatos parlamenti vizsgálat, amely tavaly májusban kezdődött, és ügye még mindig folytatódik a bíróságon. A vizsgálat kiderítette, hogy a riói kirendeltség egyik fő politikai akcióművelete, a Demokratikus Akció Brazíliai Intézete (IBAD) és a hozzá kapcsolódó Népi Demokratikus Akció (ADET * *) legalább tizenkétmillió dollárnak megfelelő összeget, de valószínűleg inkább huszonötmilliót költött antikommunista jelöltek támogatására az 1962-es választási kampány során. Külföldi eredetű juttatásokat derítettek föl tizenegy közül nyolc kormányzóválasztásnál, továbbá tizenöt szövetségi szenátorjelöltnél, kétszázötven szövetségi képviselőjelöltnél, és körülbelül hatszáz helyi törvényhozási jelöltnél. A választási eredmény vegyes volt; a kirendeltség által támogatott jelölteket választották meg kormányzónak Rio Grandéban és Sao Paulóban; mindkettő kulcsfontosságú állam, de egy baloldali Goulart-támogató lett a kormányzó a kritikus északkeleti Pernambuco államban. A képviselőházban a három párt mandátumaránya nagyjából változatlan maradt, amit bizonyos szempontból győzelemnek könyveltek el.

A parlamenti vizsgáló bizottság azért némi befolyás alatt állt — kilenc tagja közül öt maga is fogadott el IBAD- vagy ADEP-juttatást, de csak az akadályozta meg a nyilvános botrány kirobbanását, hogy a First National City Bank (* *), a Bank of Boston (* *) és a Royal Bank of Canada (* *) nem volt hajlandó felfedni az IBAD-nak és az ADEP-nek juttatott pénzek külföldi eredetét. Tavaly augusztus végén Goulart elnök bezáratta az ADEP-et és az IBAD-ot, és a novemberben kiadott parlamenti jelentés leszögezte, hogy az IBAD és az ADEP törvényellenesen befolyásolni próbálta az 1962-es választásokat.

WASHINGTON D. C. — 1964. FEBRUÁR 12.

Mivel Montevideóban legfontosabb feladataim a kubai műveletekhez kapcsolódnak, az elmúlt néhány napban az uruguayi csoport és a kubai alosztály között ingáztam, hogy tájékozódjam a Kuba elleni főbb műveletekről. Mindössze öt latin-amerikai országnak van még kapcsolata Kubával, és a montevideói kirendeltségen a Kuba elleni műveletek állnak a kirendeltségre vonatkozó direktívák közt az első helyen — ez az egyetlen kirendeltség a féltekén, ahol a szovjet nagykövetség elleni művelet a direktívák közt csak a második helyen áll. Ennek oka az, hogy Uruguayban jelentősen erősödnek a kommunisták, különösen a szakszervezeti mozgalomban — és kétségtelenül a kubai nagy-

követség segítségével. Ezen túlmenően határozott jelek utalnak arra, hogy Kuba montevideói nagykövetségéről támogatják az Argentína északi részén jelenleg folyó gerilla- és terrorista tevékenységeket is.

Pillanatnyilag két fontos célja van a kubai műveleteknek Montevideóban. Az első, hogy a kapcsolatok megszakítása érdekében minden lehetőséget kihasználnak Venezuela Kuba-ellenes vádjainak támogatására — a kubai agresszióról és intervencióról szóló vádak alapja az, hogy tavaly novemberben a venezuelai tengerparton fegyverrejtekhelyet fedeztek föl. A fegyverek egy belga gyárostól származtak, aki azt állította, hogy Kubának adta el őket. A venezuelai ügy célja, hogy olyan határozatot vigyünk keresztül az OAS-ban, amely szakításra szólítja fel az összes latin-amerikai országot, amelynek még van diplomáciai kapcsolata Kubával. Azt reméljük, hogy egy ilyen, nem az USA-tól, hanem Venezuelától eredő határozati javaslatnak van annyi dinamizmusa, hogy az OAS elfogadja. Kiváltképpen, ha az elkövetkező hónapokban elegendő olyan propagandát tudunk előállítani, amely nem az USA-ból származik. A diszkréció kedvéért nem kérdeztem rá, de az egész fegyverrejtekhely-kampány úgy tűnik nekem, mintha szőröstől-bőröstől a caracasi kirendeltség műve lenne. Az a gyanúm, hogy a fegyvereket, esetleg a helyi szervekkel együtt, a kirendeltség rejtette el, és azután „felfedezték".

Miközben arra irányul Uruguayban legfőbb erőfeszítésünk, hogy elérjük a Kubával fenntartott diplomáciai kapcsolatok megszakítását, akár műszaki úton, akár egy ügynök beszervezésével, be kell épülnünk montevideói követségükre, hogy többet tudjunk tevékenységükről. Már folyik néhány értékes műveletünk a kubai nagykövetség ellen, de mindeddig nem tudtunk műszakilag beépülni, sem pedig bárkit beszervezni munkatársai közül.

Nem mintha a kirendeltség nem próbálkozott volna. Tavaly jó néhány „hideg" beszervezési megközelítés történt, és ott volt Rolando Santana (* *) önkéntes disszidálása is. Santana sajnos csak rövid ideje volt Montevideóban, és nem jutott hozzá titkos információkhoz, mert nem volt hírszerző. Mindazonáltal az eset hasznos volt a propagandaműveletek szempontjából.

Egy másik alkalommal hajszál híján beszerveztünk valakit, akiről azt hittük, hogy a kubai hírszerzés főnöke Montevideóban. Az illető Earle Perez Freeman (* *) elhárított egy „hideg" utcai beszervezési megközelítést tavaly decemberben Montevideóban, éppen, mielőtt háromévi uruguayi szolgálat után, esedékes volt hazatérése Kubába. Mexikóban, míg várt a havannai gépre, váratlanul beállított az amerikai nagykövetségre, és a ki-

rendeltségi tisztekkel való beszélgetés után beleegyezett, hogy menedékjogot kérjen az Egyesült Államokban. A felelős tiszt Bob Shaw (* *) volt, korábban oktatóm az ISOLATION-on, és gondatlansága még mindig állandó beszédtéma a központban. Miután ugyanis megtették a szükséges előkészületeket arra, hogy Perezt a Mexico City-i repülőtérről katonai gépen elszállítsák, Shaw autón indult vele a repülőtérre. Közben Perez hirtelen pánikba esett, kiugrott Shaw kocsijából, és eltűnt a tömegben. Máig sem érti senki, miért szegte meg Shaw az alapszabályt, hogy Perezt két tiszt közé a hátsó ülésen helyezze el. Még ha Perez meg is gondolta volna magát, egy ellenőrzött körülmények közt folytatott beszélgetés meggyőzhette volna arról, hogy jöjjön. De legalább a hirtelen pánik, és a kapcsolat elvesztése elkerülhető lett volna. Perez visszatért Havannába, és semmi sem utal arra, hogy tudnának a kubaiak a Mexico City-i kirendeltséghez fűződő kurta kapcsolatáról. A központban mindenesetre egyöntetű az a vélemény, hogy a Mexico City-i kirendeltség különlegesen pocsék munkát végzett az ügyben — még a Montevideóból irányított kubai műveletekről sem kezdeményeztek előzetes kihallgatást a pasassal.

Az ügynökbeszervezést illetően Montevideóban a kubai csoport érdeklődése elsősorban a kódfejtő tisztre irányul, akit a kirendeltség Roberto Hernandez néven azonosított. A D ügyosztály kubai kommunikációs ügyekkel foglalkozó tisztjei szerint a szovjetek a kubaiak rendelkezésére bocsátják a saját diplomáciai és hírszerzési levelezésükben használt rejtjelrendszert, amit lehetetlen megfejteni és elolvasni. Azt mondták, ha be tudnám szervezni a kódfejtőt, megoldható lenne, hogy a központ egy szakértője lemásolja az anyagot, amelyet aztán — mintha mi sem történt volna — visszajuttatnánk a kódszobába. A további — és a rejtjelrendszer esetleges megfejtésére várva az USA-ban raktározott korábbi — anyagokat így el lehetne olvasni.

MIAMI — 1964. MÁRCIUS 14.

Otthon töltött szabadságunk felét Janet szüleinek michigani házában, másik felét pedig az én floridai otthonomban töltöttük. Két hete még egy fiam született, éppen azon a napon, amikorra az orvos jósolta. Nagy öröm — ismét minden tökéletesen ment. Amikor a csecsemővel néhány hónap múlva utazni lehet, Janet és a gyerekek Montevideóba repülnek, de én máris megyek, mert a tiszt, akit váltok, szeretne távozni.

Útban Montevideóba megálltam itt, és a mai nap nagy részét

a Miamiban lévő JMWAVE-kirendeltségen töltöttem annak kiderítésére, hogyan tudnának segíteni a mi Kuba elleni programunkban Montevideóban. Charlie McKay (* *), a JMWAVE-tiszt, aki a repülőtéren várt, azt javasolta, hogy inkább a tengerparton beszélgessünk a Homestead légibázison lévő kirendeltségi hivatal helyett, így aztán a napon heverésztünk, míg vissza nem vitt a repülőtérre. Személyében épp a megfelelő emberrel tárgyaltam, hiszen a hatvanas évek elején Montevideóban dolgozott, és ismeri az ottani műveleteket.

A miami CIA-műveletek nagyszabásúak, de úgy tűnik, főleg a menekültek kihallgatására, az információk megszerzésére és raktározására, és a Kubába irányuló félkatonai beszivárgásra és kiszöktetésre koncentrálnak. Vannak műveleti tisztjeik és olyan kubai emigráns ügynökeik is, aki ideiglenes státusban segítenek a térség kirendeltségeinek beszervezési műveletekben, lehallgatások átírásában és sok más feladat végrehajtásában. Nemrégiben kérte fel a montevideói kirendeltség a JMWAVE-t, hogy kutasson fel egy nőt, aki hozzánk csalogatná a köztudottan nagy szoknyavadász kubai kódfejtőt. McKay szerint épp most találták meg a jelöltet — egy lélegzetelállító kubai szépséget, aki már végzett ilyesfajta munkát. Jövő héten elküldi majd az életrajzát és a műveleti múltjának leírását a montevideói kirendeltségre, azzal a fényképpel együtt, amit nekem mutatott.

Az Uruguayra vonatkozó fő miami művelet azonban az AMHALF-program, amelyben három, Havannában dolgozó uruguayi diplomata vesz részt. Ezek: az ügyvivő Zuleik Ayala Cabeda (* *) és két diplomata, German Rosen (* *) másodtitkár, és Hamlet Goncalves (* *) első titkár. Egyiküknek sem volna szabad tudnia, hogy a másik kettő is a Cégnek dolgozik, de a miami kirendeltség gyanúja szerint beszéltek erről egymással. Az a feladatuk Havannában, hogy bizonyos Kubaiaknak elintézzék a menedékjogot, feltöltsék és kiürítsék a közvetítő rejtekhelyeket más ügynökök számára, valutát váltsanak, és bizonyos kikötői és katonai mozgásokat figyeljenek meg. A velük való érintkezés Miamiból az „egyirányú hangkapcsolaton" (rádió) keresztül történik, de egy-két hetenként legalább egyikük Nassauba vagy Miamiba utazik a CIA-tól független, más feladatok miatt, például kemény valutát vagy ékszert hoznak ki, amit emigráns kubaiak hagytak hátra. A csempészet CIA-munkájuk fedésére szolgál, de ugyanakkor kényesebbé teszi a műveletet, amely különben is rendkívüli, mert diplomatákat használunk fel az ellen ország ellen, ahol akkreditálva vannak. A külügyminisztériumnak nehéz perceket okozna, hogy megfelelő mentségeket találjon az uruguayi kormány előtt, ha ez a művelet lelepleződne.

MONTEVIDEO — 1964. MÁRCIUS 15.

Ez a város csodálatos — érthető, miért számít főnyereménynek a WH Osztályon ide kerülni. Gerry O'Grady (* *), a kirendeltség helyettes vezetője várt a repülőtéren, és a Plaza de la Libertadon lévő Hotel Lancasterbe vitt, ahol tavaly is megszálltam, amikor ott jártam. Aztán átmentünk hozzá, egy hatalmas, hetedik emeleti lakásba, a Rambla felett, kilátással a Pocitos-strandra, és tapasztalatcserével töltöttük a délutánt. O'Grady januárban jött, de a családja csak akkor érkezik, ha a gyerekek iskolaéve véget ér. Őt is a Távol-keleti Osztályról helyezték át, korábban Tajpejben és Bangkokban teljesített szolgálatot. Nagyon barátságos fickó.

MONTEVIDEO — 1964. MÁRCIUS 18.

A második legkisebb dél-amerikai országból a legkisebbe átköltözvén úgy tűnik, hogy óriási lépéseket tett előre az ember a nemzeti fejlődésben — s a kontraszt nyilvánvalóbb, mint a hasonlóság. Valójában Uruguay kivétel a legtöbb latin-amerikai általánosság alól, mivel integrált társadalma — legalábbis látszatra — modern és jó szándékú jóléti állam köré szerveződik. Itt nincs végtelen nyomorban élő, a társadalom peremére szorult indián tömeg, nincs természetes földrajzi ellentmondás a tengerparti ültetvények és a hegyvidéki farmok között, nincs állandó válság és politikai bizonytalanság, nincs analfabéta tömeg, nincs militarizmus és mértéktelen népszaporulat. Itt Uruguayban érzékelem azokat a hallatlanul nagy eredményeket, amelyeket reményeim szerint a junta reformprogramja ér majd el Ecuadorban.

Úgy tűnik, Uruguayban minden a felvirágzás szolgálatában áll. Az egy főre jutó jövedelem itt a legmagasabb Latin-Amerikában, hétszáz dollár körül van. A lakosság kilencven százaléka írástudó, és csak Montevideóban több mint tíz napilap jelenik meg. Az ország erősen városiasodott (85 százalék), és a 2,6 milliós népességnek több mint a fele Montevideóban él. A közegészségügy és az étkezés kielégítő, a társadalombiztosítás és a nyugdíjprogramok pedig bármily mércével nézve is magasan fejlettek. A népsűrűség a latin-amerikai átlagnak csak mintegy harmada, és a népszaporulat is itt a legalacsonyabb — csak 1,3 százalék. A legfontosabb, hogy Uruguay földrajzi helyzete a földterület nyolcvannyolc százalékának hasznosítását teszi lehetővé — a legnagyobb részén marhatenyésztés folyik. A politikai stabilitás modellje ez, ebben a században a katonaság szinte

egyáltalán nem avatkozott be a politikába, és igazán kiérdemelték az elnevezést: Amerika Svájca.

Uruguay kitűnő helyzetének eredetét az 1903-as választásoknál kell keresni. Ekkor választották meg José Batlle y Ordonezt, az egyik legnagyobb és leghatékonyabb nyugati liberális reformert, aki véget vetett a város és falu gyilkos harcának, amely — mint csaknem mindenütt Latin-Amerikában — a tizenkilencedik század folyamán Uruguayban is katasztrofális mértéket öltött, Batlle-nek köszönheti Uruguay a szociális törvényeket, amelyek legalább olyan vívmányokat tartalmaztak, mint a kor hasonló törvényei másutt; ő vezette be a nyolcórás munkaidőt; a heti fizetett pihenőnapot; a munkásbaleseti kártérítést; a minimálbért; a nyugdíjat és a táppénzt; az állam által támogatott, ingyenes, világi oktatást. Annak érdekében, hogy megszabja a munkásjóléti juttatások menetét, és határt szabjon a külföldi és hazai magánérdekeltségek kezében lévő gazdasági hatalom koncentrációjának, Batlle állami monopóliumokat létesített a közművek, a pénzügyek és bizonyos kereskedelmi és ipari tevékenységek területén. Politikai téren meghirdette az együttes részvétel elvét, amelynek értelmében a Nemzeti Párt néven ismert kisebbségi Blanco Párt megoszthatja a hatalmat Batlle saját Colorado Pártjával — olyan végrehajtó testület formájában, amelyben mindkét párt tagjai részt vesznek. E mechanizmus révén osztoztak a hatalmon, kizárták a kisebb pártokat és véget vetettek a véres politikai hatalmi harcoknak. Az uruguayiak Batlle-nek tulajdonítják belpolitikai stabilitásukat, és társadalmuk integrációját, továbbá a jövedelem állami támogatás útján történő újrafelosztását, a társadalombiztosítási rendszert és az állami kereskedelmi, pénzügyi és közmű-monopóliumokat.

1954 óta azonban Uruguayban csökkent az életszínvonal, nem növekszik a GDP (a bruttó nemzeti össztermék), a termelékenység és az egy főre jutó jövedelem hanyatlik, és az ipari termelés növekedése a nagyon alacsony népszaporulat alá zuhant. A beruházások aránya a GDP-nek mindössze tizenegy százaléka évente, ami talán annak a jele, hogy az uruguayiak nem hajlandók csökkenteni a fogyasztás szokásos színvonalát. A közép- és alsó néprétegek életszínvonalának csökkenése következtében állandósult az agitáció és nyugtalanság, s ez gyakori, széles körű és bénító sztrájkokban mutatkozik meg, amelyek immár meghatározzák az ország életét.

Vajon mi történt ebben a leginkább utópikus modern demokráciában? Az ötvenes évek óta az uruguayi gazdaság fő problémája az, hogy hogyan ellensúlyozzák Uruguay fő exporttermékei — marhahús, bőr és gyapjú — világpiaci árának csökkenését.

Mivel az exportjövedelem csökkent — most a harminc évvel ezelőtti szintnél is alacsonyabb —, Uruguay importját erősen megszorítja a szükséges készáruk, továbbá a világválság idején és az 1945—55 közötti fellendülés során létrehozott iparágakban nélkülözhetetlen félkészáruk megdrágulása. A következmény: infláció, a fizetési mérleg deficitje, gazdasági stagnálás, növekvő munkanélküliség (jelenleg tizenkét százalék), valutaleértékelés.

Uruguay problémája részben elkerülhetetlen volt, mert a korábbi fellendülés a második világháború és a koreai háború idején kialakult szokatlanul jó értékesítési lehetőségekre épült. A gondokat bizonyos kormányintézkedések is súlyosbították, különösen a munkanélküliség enyhítésére és a politikai támogatás biztosítására létesített új munkaalkalmak a kormányhivatalokban és az állami vállalatoknál. Miután a harmincas évek idején létesített „három-kettő szisztéma" szerint osztják szét a kormányállásokat (három a többségi párt képviselőinek, kettő a kisebbséginek), nyugodtan leszögezhető, hogy mindkét párt hibás az adminisztráció jelenlegi túltelítettségéért. A kormányalkalmazottak száma az 1938-as 58 ezerről 1955-re 170 ezerre, mostanra pedig 200 ezerre nőtt. A vonzó nyugdíjfeltételek és a mellékes jövedelmi lehetőségek miatt az a közhit uralkodik, hogy mindenkinek joga van egy kormányálláshoz — noha a bérek oly távolról követik csak az inflációt, hogy a legtöbb kormányalkalmazottnak egynél több állásra van szüksége ahhoz, hogy megéljen. Mindennek következménye, hogy a közigazgatási költségvetést eleve beépített deficittel tervezik, ráadásul az adminisztrációt gyakran kritizálják alkalmatlansága, lassúsága, végeláthatatlan bürokratizmusa, a lógások túltengése, a gyenge irányítás, az alacsony műszaki felkészültség és az általános korrupció miatt.

Uruguay az állami alkalmazottak szociális és társadalombiztosítási lehetőségeit a kettős valutaátváltási árfolyam útján megtakarított exportjövedelmek egy részéből fedezi. Az exportőrnek a központi bank pesóban fizet, de a szabadpiacinál alacsonyabb átváltási árfolyam alapján, s a kettő közötti különbözetet fordítják a kormány kiadásaira. Ez a módszer egyrészt a jövedelem újrafelosztásának egy formája, másrészt pedig exportadóként működik, ami viszont rontja az ország áruinak versenyképességét a nemzetközi piacokon. Egyúttal termelékenységcsökkentő intézkedésként szolgál a nyersanyag-termelő szektor, a marha- és birkatenyésztők számára, aki nem hajlandók adózni a montevideói kormány bürokráciájának és társadalombiztosítási rendszerének eltartására. Így az utóbbi években a tenyésztők gyakran egyszerűen nem dobták piacra a gyapjút és a marhát, vagy csempészet

útján adták el az árut — rendszerint a Dél-Brazíliával közös ellenőrizetlen határon át.

A város és a vidék érdekellentéte az exportkeresmények csökkenésével oda vezetett, hogy visszaesett a termelékenység és hanyatlott az életszínvonal Uruguayban. Ellenzékben töltött csaknem száz év után, 1958-ban a Blanco Párt nyerte meg a választást egy befolyásos vidéki érdekcsoporttal, a Vidéki Akcióért Küzdő Szövetségi Ligával koalícióban. Ez a koalíció az állattenyésztőknek kedvező programokat kezdeményezett, eleinte kevés sikerrel. 1959-ben nagy nemzetközi hitelre volt szükség a fizetési mérleg hiányának csökkentésére, és a Nemzetközi Valuta Alap kölcsönszabályainak megfelelően pénzügyi reformokat vezettek be az infláció megfékezése, a kereskedelmi mérleg kiegyensúlyozása és az export növelése reményében. Leértékelték a pesót, visszafogták az exportjövedelmek lefölözését, importmegszorításokat vezettek be, csökkentették a fogyasztás szubvencionálását és egyébb állami támogatásokat. A gazdasági talpraállás programja mégis elbukott, részben mert az ipari importárak tovább növekedtek, miközben folytatódott az infláció és fokozódtak az egyéb bajok is. A peso — amelyet a dollárhoz viszonyítva 1959-ben 1,5-ről 6,5-re értékeltek le — tovább romlott, most egy dollár 18 pesót ér. A megélhetési költségek emelkedése, az 1962-ben nem túlságosan baljós 15 százalék volt, 1963-ben viszont 33,5 százalékos lett. A folytatódó gazdasági hanyatlás ellenére a Blanco Párt megtartotta a hatalmat az 1962-es választásokon is, főleg azért, mert közvetlenül a választások előtt új állami állásokat hoztak létre.

Talán az állattenyésztőket érintő szigorításoknál és a jövedelem újrafelosztásának egyéb ellentmondásainál is alapvetőbb az uruguayi politika felhígulása. Az együttes részvétel elve — amit arra találtak ki, hogy megossza a hatalmat a két nagy párt között, és biztosítékul szolgáljon arra, hogy egyik sem birtokol mértéktelen hatalmat — alapján működő végrehajtó hatalom kilenctagú, hat a többségi és három a kisebbségi pártból. Gyakorlatilag viszont mintha egy harmadik törvényhozó testület lenne az Országos Kormányzó Tanács (NCG) a nagy pártokban kialakult és a választási rendszer által elmélyített frakciózás miatt. A jelenlegi NCG-ben például három tag van az egyik Blanco-frakcióból, kettő a másikból, és egy a harmadikból. A kisebbségi Colorado-tagok is megoszlanak: kettő az egyik frakcióból és egy a másikból. Így a végrehajtó hatalomban öt különálló frakció van jelen, mindegyik a saját külön programjával és politikai szervezetével. Eléggé korlátozottak a kormány vezetési és dön-

téshozatali lehetőségei, amelyeket végül is a gyakran párthatárokat is átlépő frakciós állásfoglalások szabnak meg.

Az országgyűlés hasonlóan széttöredezett és még inkább önös érdekeket szolgál. Egy különleges törvény szerint minden szenátor és képviselő évente vámmenetesen vehet egy új külföldi kocsit, ami az inflációs uruguayi árakon eleve kétszeres-háromszoros értéknövekedést jelent. Egy 1961-es törvény hasonló módon kedvezett a politikusoknak, kiemelt nyugdíjat biztosítva a köztisztviselőknek, különleges állami kölcsönöket a törvényhozóknak és igencsak bőkezű segítséget a törvényhozók lakásának fenntartására.

Mi lehet a megoldás az ország gondjaira, amikor oly sok minden dolgozik a javukra? Gazdasági szigorra lenne szükség, és reformokra az állami vállalatoknál, az állattenyésztésben, s legfőképp a kormányzatban.

Az autonóm cégekként, decentralizált intézményekként emlegetett huszonnyolc állami vállalat — közismerten nem hatékony, korrupt és pazarló. Ilyen kis országhoz mérten óriási a működési körük: vasutak, légiközlekedés, teherszállítás, buszjáratok, kőolajfinomítás és -elosztás, cementgyártás, szeszgyártás és -import, húscsomagolás, biztosítás, kölcsön, hitel és kereskedelmi banküzlet, tengeri hajózás, a montevideói kikötő igazgatása, telefon- és távírószolgálat, víz- és csatornázási szolgáltatások. Hasonlóképpen fontos lenne a központi kormányzat — az autonóm cégekkel és decentralizált intézményekkel szemben álló minisztériumok — igazgatási rendszerének javítása, a pazarlás és a korrupció megszüntetése.

Az állattenyésztési szektorban két fő problémát kell megoldani: az egyik a föld és a jövedelem koncentrációja, a másik a tőke és technológiaszegénység. Ami a földterület koncentrációját illeti: a birtokosak öt százalékának a kezében van a föld hatvan százaléka, míg hetvenöt százaléknak a földterület kevesebb, mint tíz százaléka jut — a nagybirtok—kisbirtok probléma elkerülte Batlle figyelmét. Ráadásul a földek több mint negyven százalékát bérlemény formájában hasznosítják, ami szükségképpen nem ösztönzi a tőkeberuházást. A nagy földbirtokokat nyilvánvalóan újra fel kell osztani, hogy fokozzák a föld kihasználását mind a termelési, mind pedig munkaalkalom-teremtési szempontból.

Ami a kormányzatot illeti, javaslatok hangzottak el bizonyos alkotmányos reformokra, például az elnöki rendszerhez való visszatérésre vonatkozóan. Felmerült a jelenlegi „együttes részvétel" alapján működő végrehajtó testület fenntartásának lehe-

tősége is azzal a módosítással, hogy tagjait egyetlen pártból választják.

Úgy tűnik, senki sem tudja, hogyan oldhatná meg Uruguay mindezeket a problémákat, de mindenki egyetért abban, hogy az ország gazdasági, politikai és morális válságban van.

MONTEVIDEO — 1964. MÁRCIUS 21.

A montevideói kirendeltség közepes méretű, mint a WH-kirendeltségek általában. Ned Holman (* *) kirendeltségvezetőn, és helyettesén, O'Gradyn kívül négy műveleti tiszt (egy a szovjet műveletekre, egy a kommunista párt és a kapcsolódó csoportok ellen, egy a titkos [CA] műveletekre és egy a kubaiakra), egy adminisztratív kisegítő, két kommunikációs tiszt, és három titkárnő dolgozik itt — mindegyikük fedőállásban a nagykövetség politikai szekciójában. A diplomáciai testületen kívül, nem hivatalos fedőállásban két amerikai állampolgárságú szerződéses ügynökünk van, akik eseti tisztként dolgoznak bizonyos CA- és FI-műveletekben.

Uruguay fejlettségi foka — például Ecuadorral összevetve — magas és ez tisztán tükröződik a kirendeltség műveleti környezetének elemzésében; sokkal bonyolultabb és ellenségesebb közeg ez, mint a szegény és fejletlen országoké. Noha vannak hasonlóságok a kirendeltségek célpontjaiban, a legfőbb különbségek az itteni ellenség nagyobb ütőképességéből adódnak.

Az Uruguayi Kommunista Párt (PCU)

A megszokott, gyenge és frakciós Ecuadori Kommunista Párttal összehasonlítva, a PCU jól szervezett, szilárd párt, befolyása sokkal nagyobb, mint szavazatvonzó képessége. Részben a választási rendszernek (a *ley de lemas*-nak) köszönhetően, a PCU csak minimális mértékben vesz részt az országos törvényhozásban: a százharminc mandátum közül hárommal rendelkezik. A párt ereje mégis növekszik, nagymértékben a gazdasági helyzet romlása miatt. Míg az 1958-as választásokon a PCU 27 ezer szavazatot kapott (2,6 százalék), 1962-ben már 41 ezret (3,5 százalék). A kirendeltség becslése a taglétszámot illetően is emelkedik: 1962-ben háromezer tagra, most pedig hatezerre becsülik a létszámot — ez még mindig kevesebb annál a tízezernél, amelyet a PCU állít.

A PCU politikai tevékenysége nagyrészt politikai szervezetén,

a Baloldali Felszabadítási Fronton keresztül folyik — közismert nevén FIDEL (Frente Izquierda de Liberacion). A PCU-n kívül a FIDEL tömöríti az Uruguayi Forradalmi Mozgalmat (MRO), és több más, apróbb baloldali csoportocskát. Ariel Collazo, az MRO fő vezetője, tagja a képviselőháznak, s ez a három PCU-mandátummal együtt — négyre emeli a FIDEL kongresszusi képviselőhelyeinek számát.

Uruguay különlegesen engedékeny politikai atmoszférájában a PCU-nak szabad az útja a diák- és szakszervezetekben csakúgy, mint a politikai porondon általában. A párt lapja, az *El Popular* naponta jelenik meg, és szerte Montevideóban terjesztik — meglehetősen hatásos propagandaeszköz a PCU számára az „észak-amerikai imperializmus", és a hagyományos uruguayi burzsoá pártok korrupciója ellen. Míg nagyon sok kommunista pártban repedések keletkeztek a szovjet és kínai modell vonalai mentén, a PCU-ban alig van zavar, ez a párt továbbra is rendíthetetlenül támogatja a szovjeteket. A kubai forradalom támogatása, és mindenfajta szakítási kísérlettel való szembehelyezkedés a PCU legfontosabb politikai feladatai közé tartozik.

Az Uruguayi Munkás Konföderáció (CTU)

A PCU negyven-egynéhány éves fennállása során mindig aktív szerepet vállalt az uruguayi szakszervezeti mozgalomban. Ez 1947-ben érte el csúcspontját, amikor a párt irányította a szervezett munkásság hatvan százalékát tömörítő Általános Munkás Szövetséget. Sztálin halálát követően az ideológiai megosztottság visszavetette a PCU szakszervezeti befolyását, és a montevideói kirendeltség által támogatott riválisa, az Uruguayi Szakszervezeti Konföderáció (CSU) lett a domináns szervezet. A CSU csatlakozott az ORIT-hoz (* *) és az ICFTU-hoz (* *), de hanyatlásnak indult, amikor az Uruguayi Szocialista Párt megvonta támogatását, a PCU pedig felújította szervezkedési erőfeszítéseit. A hatvanas évek elején a PCU vezetésével megalakult a CTU, és mára ez a legnagyobb és legfontosabb uruguayi szakszervezet. A CTU-n belül a PC-vezetés mellett a szocialisták balszárnyának befolyása is jelentős.

A CTU támogatja a kubai forradalmat, szembeszegül a kormány gazdaságpolitikájával, különösen azokkal a reformokkal, amelyeket a Nemzetközi Valuta Alap ösztönzésére fogadtak el (devalvációs gazdasági szigor), s amelyek az alsó, a közép- és a kisjövedelmű rétegeket sújtják elsősorban. Míg a munkásoknak csak töredéke kommunista (a legtöbb munkás a hagyományos

pártokra szavaz), a PCU-nak és más szélsőbaloldaliaknak a CTU-ban érvényesülő hatására több százezer munkás, talán az összes dolgozó fele mozgósítható, igaz, a panaszok, sérelmek jogosak.

Az akciók skálája széles: az ülő- vagy egy-két órás munkalassító sztrájkoktól egészen az általános, hosszú sztrájkig, amely megbénítja a gazdaság fontos szektorait. Nyilvánvaló persze, hogy a CTU tagja a prágai Szakszervezeti Világszövetségnek.

Az Uruguayi Egyetemi Diákok Föderációja (FEUU)

Az országos diákmozgalom helyzete hasonló a szakszervezeti mozgalméhoz: a kommunisták elenyésző kisebbségben vannak ugyan a diákok között, de irányítják a föderációt. Két felsőfokú tanintézmény van Uruguayban: a Köztársasági Egyetem, körülbelül tizennégyezer hallgatóval, és az Országos Műszaki Főiskola (Universidad de Trabajo) körülbelül tizennyolcezer diákkal, mindkettő Montevideóban. A FEUU tevékenysége a Köztársasági Egyetemen összpontosul ugyan, de kiterjed a középiskolás szintre is. A FEUU főtitkára tagja a PCU-nak, és ha megfelelő célt mutatnak fel, nagyszámu diák mozgósítható utcai akciókra és sztrájkokra. A FEUU kampányai közt szerepel a kubai forradalom, és a CTU-követelések támogatása, és az „észak-amerikai imperializmus" elleni támadások.

Az Uruguayi Szocialista Párt (PSU)

Noha a Castrót támogató PSU politikai erőként hanyatlik Uruguayban — az 1962-es választásokon hosszú évek óta először zárták ki őket az ország irányításából —, még van némi befolyása az értelmiségiek, írók és szakszervezeti tagok körében. A szocialisták jelentős problémája belső megosztottsága a békés, illetve erőszakos politikai tevékenység híveinek ellentéte. A PSU aktivistáinak egy csoportja, Raul Sendic, az Uruguay északi részén lévő Bella Union cukoripari munkásainak vezére irányításával kivált a PSU-ból, és egy kis, aktivista forradalmi szervezetet alakított. Továbbra is gyengék, és Sendicről úgy tudják, elmenekült, és Argentínában bujkál.

Az Uruguayi Forradalmi Mozgalom (MRO)

Noha az MRO a kommunista párttal együtt vesz részt a FIDEL-ben, megőrzi függetlenségét, és a PCU-nál sokkal harciasabb politikai arculatát. Mivel a fegyveres felkelés mellett kötelezte el magát, veszélyesnek tekintik, de valószínűleg nincs több tagja néhány száznál, s ez jelentősen korlátozza befolyását.

Trockisták és anarchisták

A Luis Naguil vezette Forradalmi Munkáspárt (POR) trockista csoport, amely a Negyedik Internacionálé Posadas frakciójához csatlakozott. Száznál kevesebb tagja van, és befolyása csekély. Hasonlóan kevés számú anarchistát tömörítő csoportot vezetnek a Gatti fivérek, Mauricio és Gerardo; ők Montevideóban dolgoznak, de szintén csak alkalmi kirendeltségi megfigyelésre érdemesek.

Argentínai emigránsok

Uruguay, a maga engedékeny és jóindulatú politikai éghajlatával hagyományos menedék más országokból, elsősorban Argentínából és Paraguayból érkezett politikai emigránsok számára. Amióta Peront 1955-ben elmozdították, Uruguay biztos menedéke azoknak a peronistáknak, akiknek a tevékenységét otthon időről időre erőteljes elnyomás nehezíti. A Buenos Aires-i kirendeltséget meglehetősen gyengének tartják a peronisták elleni beépülési műveleteket, különösen a szélsőbalt illetően. A montevideói kirendeltség éppen ezért számos sikeres műveletet folytatott Uruguayban peronista célpontok ellen, amelyek révén felfedezték, hogy a peronistákat Kuba támogatja. Az egyik művelet, lehallgatás Julio Gallego Soto emigrációban élő peronista újságíró lakásán, titkos kapcsolatra derített fényt Gallego és a kubai hírszerzés korábbi montevideói főnöke, Earle Perez Freeman között — aki majdnem disszidált Mexico Cityben. Tulajdonképpen a mi kirendeltségünk készítette a legátfogóbb elemzést a peronizmuson belüli bonyolult csoportokról. Ezek közül azokat, amelyek a CIA-t érdeklik, „Baloldali peronisták és argentin terroristák" gyűjtőnévre keresztelték. Jelenleg több jel is utal arra, hogy az argentín kormány megengedi a peronisták visszatérését, és az argentin forradalmi tevékenység nagy része nemsokára visszaköltözik Buenos Airesbe.

Paraguayi menekültek

Az argentin szélsőségeseknél is nagyobb mértékben kényszerül arra a Paraguayi Kommunista Párt (PCP), hogy tevékenysége túlnyomó részét az országon kívül végezze. Mivel szétszóródott Buenos Airesben, Montevideóban és Sao Paulóban, a PCP-nek meglehetősen kicsi a befolyása, hiszen három-négyezer tagjából mindössze ötszáz él Paraguayban. A PCP-aktivisták bebörtönzése és zaklatása rendkívül hatékony a Stroessner-kormány jóvoltából. Ugyanakkor a PCP alakított egy szervezetet, az Országos Egyesült Felszabadítási Frontot (FULNA), amelyben néhány nem kommunista is részt vesz — főleg a paraguayi liberális párt balszárnyáról és a Febrerista-mozgalomból; a kettő közül egyik sem működhet Paraguayban. A FULNA központja Montevideóban van.

MONTEVIDEO — 1964. MÁRCIUS 22.

Körülbelül egy évvel ezelőttig a montevideói kirendeltségen tipikusnak tekinthető antikommunista műveletek folytak, olyanok, mint más kirendeltségen és a féltekén. A legfontosabb közülük Benito Nardone (* *) révén folyt, aki a Mezőgazdasági Akció Ligájának vezetője és 1960—61-ben Uruguay elnöke volt. Más műveletek azt célozták, hogy az utcák ellenőrzését kivegyék a kommunisták és más baloldaliak kezéből; különítményeink, gyakran szolgálaton kívüli rendőrök részvételével szétverték gyűléseiket, és általában terrorizálták őket. Rendőrségi kapcsolati ügynökeink a kihallgatásokon megkínozták a kommunistákat és más baloldaliakat. Ezek közül a műveletek közül kiemelkedő siker volt, amikor közvetlenül Nardone elnöki periódusának lejárta előtt, 1961 januárjában elértük a kubai nagykövetnek, Garcia Inchausteguinek és a szovjet nagykövetség első titkárának kiutasítását, az uruguayi ügyekbe való állítólagos beavatkozás miatt. A kirendeltség célja persze a diplomáciai kapcsolatok megszakítása volt, de az NCG más tagjai körében túlságosan erős volt az ellenállás.

Ezeket a műveleteket az ecuadori ECACTOR-programhoz hasonlóan kiterjesztették, miután 1960-ban Tom Flores (* *) érkezett a kirendeltség élére. Viszont amikor 1962-ben Wymberly Coerr nagykövet idekerült, ragaszkodott hozzá, hogy Flores véget vessen a Nardonéval folytatott politikai beavatkozásnak, és a militáns akcióműveleteknek, amelyek több halálos áldozatot követeltek, és a kommunistákat „mártírokkal" látták

el propagandájuk céljaira a „fasiszta" Blanco-kormány ellen. Flores nem engedelmeskedett, és Coerr nagykövetnek sikerült őt áthelyeztetnie innen, s a kérdéses műveletek véget értek. Holmant küldték Flores helyére, de ő is diszkrét kapcsolatot tart fenn Nardonéval, pusztán információgyűjtés céljából — politikai akciók nélkül. Jelenleg Nardone a rák végső stádiumában van, így a vele való együttműködés gyakorlatilag lezárult.

A kirendeltség többi művelete minden területre kiterjed. Lássuk az RMD-t:

A:

Gyűjtsön információt és jelentse a kommunista és az Egyesült Államokkal ellenséges politikai szervezetek erejét és szándékait, beleértve nemzetközi támogatásból származó forrásaikat és irányításukat.

1. feladat: Építsen be ügynököt és/vagy indítson technikai beépülési műveletet a kubai, a szovjet és más kommunista képviseletek ellen Uruguayban.

2. feladat: Építsen be ügynököt vagy indítson technikai beépülési műveletet a lehető legmagasabb szinten az Uruguayi Kommunista Pártba, az Uruguayi Kommunista Ifjúság szervezetbe, a FIDEL-be, az Uruguayi Munkás Konföderációba, a Szocialista Pártba, az Uruguayi Egyetemi Diákság Föderációjába, az MRO-ba és egyéb szervezetekbe.

3. feladat: Építsen be ügynököt vagy indítson technikai beépülési műveletet az Uruguayban működő argentin terrorista és baloldali peronista szervezetekbe, a Paraguayi Kommunista Pártba, a FULNA-ba, és más, harmadik országbeli szervezetbe, amely Uruguayban működik.

B:

Tartson fenn kapcsolati viszonyt az uruguayi biztonsági szervekkel, főleg a katonai hírszerző szolgálattal és a montevideói rendőrséggel.

1. feladat: Gyűjtsön információt a kapcsolati viszonyok révén, hogy kiegészítse a kirendeltség egyoldalú műveleteit; és szerezzen értesüléseket az uruguayi kormány politikájának azon vetületeiről is, amelyek az USA kormányának politikájára, valamint az uruguayi kommunista mozgalomra vonatkoznak.

2. feladat: Tartson fenn információs csereprogramot a kap-

csolati szervekkel, hogy információt — köztük saját forrásból származót is — biztosítsunk az uruguayi kormány számára a kommunistákról és a hozzájuk kapcsolódó politikai mozgalmakról Uruguayban.

3. feladat: Vegyen részt az uruguayi biztonsági szolgálatokkal közös műveletekben, hogy kiegészítse a kirendeltség egyoldalú műveleteit, és segítse a szolgálatok információszerző tevékenységét.

4. feladat: Képzés, irányítás és anyagi támogatás révén fejlessze az uruguayi biztonsági szolgálat képességeit az uruguayi kommunista mozgalommal kapcsolatos hírszerzés terén.

C:

Titkos műveletek útján: 1) terjesszen olyan információkat és nézeteket, amelyek ellensúlyozzák az USA-ellenes és kommunista szimpatizáns propagandát; 2) semlegesítse a kommunista vagy szélsőbaloldali befolyást a tömegszervezetekben, vagy segítsen nem kommunista vezetésű alternatív szervezetek létrehozásában.

1. feladat: Helyezzen el megfelelő propagandaanyagokat a legbefolyásosabb tömegkommunikációs eszközökben, beleértve a sajtót, rádiót és televíziót.

2. feladat: Támogasson demokratikus szakszervezeti, diák- és ifjúsági vezetőket, különösen olyan területeken, ahol erős a kommunista befolyás (az egyetemisták szervezetében és a munkás konföderációban), és ahol a demokratikus vezetőket fel lehet biztatni a kommunista felforgatás elleni harcra.

Külföldi hírszerzési és kémelhárítási műveletek (FI-CI)

AVCAVE. Az Uruguayi Kommunista Pártba történt négy ügynökbeépítés közül AVCAVE—1 (* *) a legfontosabb; ő „középszintű"; míg a többi „alsó szintű". A kirendeltség igen mérsékelt sikere a PCU-ba való ügynökbeépítés terén — összehasonlítva más országokéval, például Ecuadorral — nagyrészt annak tudható be, hogy itt magasabb az életszínvonal, és fejlettebb a népjóléti rendszer: az uruguayi kommunisták egyszerűen kevésbé nélkülöznek, mint szegényebb országbeli kollégáik, s így kevésbé fogékonyak arra, hogy zsoldosalapon szervezzük be őket.

Hasonlóképpen jelentős, vagy talán a legfontosabb szempont, hogy Uruguayban kifinomultabb a politikai színvonal, kiemelkedő a pártvezetés, minimális a párton belüli megosztottság, és a párttagok létszáma az utóbbi években növekedett még a forradalom halvány reménye is felvillanhat, tekintettel arra a zűrzavarra, amit a hagyományos politikai pártok teremtenek az országban.

Nem mintha a kirendeltség nem próbált volna beszervezni „magas szintű" ügynököt. Időnként levélbeszervezési kampányok és utcai „hideg" megközelítési kísérletek voltak, de sikertelenül. AVCAVE—1 értesülései területi bizottsági tagságából adódnak és az is segíti őt ebben, hogy szoros a kapcsolata egy kezdeti stádiumban levő Kína-barát csoporttal. Pozíciója lehetővé teszi a kirendeltség számára, hogy sejtelme legyen a PCU politikájának egy-egy aspektusáról, de AVCAVE—1 távol áll a hatalom központját jelentő titkárságtól. Némi érdeklődésre tarthat viszont számot az, hogy időnként szolgálatot teljesít a PCU-központban.

AVPEARL, Paul Burns (* *), a PCU-ba való beépülésért felelős tiszt jó néhány hónapja azzal próbálkozik, hogy bemikrofonozza a PCU-központ tanácstermét, ahol a titkárság ülésezik, és más fontos tárgyalások lezajlanak. AVOIDANCE—9 (* *) révén — aki egy alacsony szinten beépült ügynök a PCU-ban, és alkalmanként őrségben van a PCU-központban — sikerült a kirendeltségnek agyagmintát vennie a tanácsterem kulcsáról, amelyről aztán kulcsmásolatokat készítettünk. De mivel a PCU-központot állandóan huszonnégy órás őrség vigyázza, lehetetlen a tanácsterem bemikrofonozása titkos behatolással.

AVOIDANCE—9 lefényképezte a teremben levő elektromos berendezéseket is, amelyeket az őrök ellenőriznek szokásos körútjukon az épületben. A kirendeltség küldött Washingtonba ilyen, Uruguayban általában használatos konnektortípust. A TSD a központban beépíti a lehallgatót (a szuperminiatűr mikrofont, rádióadót és kapcsolókat) saját készítésű, ugyanilyen porcelán fali konnektorokba. A tanácsterem konnektorainak Minox-fényképére is szükség volt ahhoz, hogy a legkisebb részletet, a festett peremet és a pöttyöket is lemásolhassák. A beszerelés mindössze annyiból áll majd, hogy az eredeti konnektorokat kiveszik, és beteszik a helyükre azokat, amelyeket most a

TSD-n elkészítenek. Ha a művelet sikerül, a sztereojel az elektromos vezetéken halad egészen az első nagy transzformátorig.

A vezetéket is megvizsgálták, hogy megtudják, milyen házak és lakások vannak a célépület és az első transzformátor között. Az LP-t ezek közül valamelyikben kell elhelyezni, mert ezek a frekvenciajelek nem „lépik át" a transzformátort. Kisegítő műveletekben már kipróbált több ügynök is számításba jön LP céljára. AVOIDANCE—9-cel a lehető legkevesebbet közölték munkája valódi természetéről, mert végtelenül anyagias, és félő, hogy beavatottságát felhasználva később zsarolná a kirendeltséget. Így aztán a lojálisabb AVCAVE—1-et kérték meg, hogy jelentkezzen őrségbe, s most havonta egy-két éjszakán neki is lehetősége nyílik az AVPEARL-szerkezet beszerelésére. Jelenleg a kirendeltség várja a központtól a készüléket, hogy tesztelje, mielőtt beszereli.

AVBASK. A kirendeltség egyetlen beépült ügynöke az Uruguayi Forradalmi Mozgalomban (MRO) Anibal Mercader (* *) fiatal banktisztviselő, akit Michael Berger (* *) fedezett fel és szervezett be — az a tiszt, akinek a helyére megyek. Az ügynök értesülései rendszerint alsó-, illetve középszintűek, mert nincs valami közel az MRO vezetéséhez. Motivációi megfelelőek, s van bizonyos remény arra, hogy feljebb is kerül majd ebben a viszonylag kis szervezetben. Mivel azonban az MRO terrorista orientációjú, jelenthet bizonyos problémát, hogy az ügynök, még ha van is hajlandósága, meddig menjen el szervezetének valóban pusztító műveleteit illetően. Ugyanakkor az ügynök azon tépelődik, vajon emigráljon-e az Egyesült Államokba, ahol, mivel tehetséges a bankszakmában, tisztes jövedelemhez jutna, avagy Uruguayban maradjon, ahol csak izgalom és feszültség vár rá.

AVBUTTE. Ez támogató és kisegítő program egy amerikai állampolgárságú szerződéses műveleti ügynök segítésére. A neve Ralph Hatry (* *), és külföldi hírszerzéssel foglalkozik. Fedőállása szerint a Thomas H. Miner és Társa montevideói képviselője — ez egy chicagói propaganda- és marketingvállalat, amely más országokban is szolgáltatott fedést CIA-tiszteknek. A körülbelül hatvanéves Hatrynek hosszú múltja van az amerikai hírszerzési munkát illetően, teljesített távol-keleti kiküldetést is, egy egyesült államokbeli olajtársaság képviselőjének fedőállásában. Montevideói munkájának közvetlen háttere egy szerződés

nehéznek bizonyult letárgyalása volt, ebben Gerry O'Grady, a kirendeltség helyettes vezetője is részt vett, és kiderült, hogy Hatry nagyon nehéz ember, de fontos támogatói vannak. A DDP helyettese, Thomas Karamessines (* *) utasításokat adott, hogy találjanak Hatrynek egy állást valahol, s addig járt körbe az aktája, míg végül az uruguayi csoportnál kötött ki.

Hatry tavaly jött Motevideóba, és azóta egyfolytában problémákat okoz, legnagyobbrészt személyes anyagi ügyeivel, s azzal az erőfeszítésével, hogy mind több mellékjövedelemre tegyen szert. Holman, a kirendeltség vezetője a lehető legnagyobb távolságra tartja magát Hatrytől — Hatry épp ellenkezőleg. Mivel Berger a kirendeltségen a legfiatalabb, őt jelölték ki, hogy vegye Hatryt a műveleteibe, és foglalkozzon az igényeivel. Mint az a nem hivatalos fedőállásban levő tiszteknél gyakori, Hatry problémái annyi időt raboInak el, hogy ez már önmagában semlegesíti ittléte előnyeit. Mindemellett Hatry négy műveletet kezel: egy levélátvizsgálást, egy száműzött paraguayi vezetőt, a Paraguayi Kommunista Pártba és a FULNA-ba beépült több ügynököt, továbbá a kubai nagykövetséget ellenőrző egyik megfigyelőposztot.

AVBALM. Ebben a műveletben Epifanio Mendez Fleitas, a paraguayi Colorado Párt száműzött vezetője az ügynök. Noha a Colorado Párt képezi a Stroessner-diktatúra politikai bázisát, Mendez Fleitas múltbéli erőfeszítéseiért — reformokat támogatott, és a Coloradókat Stroessner ellen próbálta egyesíteni — a száműzött közösség vezető pozícióját „érdemelte ki". Fő tevékenysége az írás és az, hogy legalábbis a politikai szervezet látszatát adja a Népi Colorado Mozgalomnak (MOPOCO), amelyet néhány éve alakított. Azért folytatjuk Montevideóban ezt a műveletet, hogy segítsük az asunciói kirendeltséget és a központot abban, hogy szemmel tarthassák a száműzött paraguayiak Strossner tábornok elleni szervezkedését.

AVCASK. Ez a művelet is paraguayi emigránsok ellen irányul, pontosabban a Paraguayi Kommunista Párt (PCP) és a FULNA ellen. A főügynök, AVCASK—1 (* *) a Paraguayi Liberális Párton belüli baloldali csoport aktív tagja, jelentéseket tesz a párton belüli baloldali tendenciákról, és összekötőként szolgál két alsóbb szintű ügynökhöz, AVCASK—2-höz (* *) és AVCASK—3-hoz (* *). AVCASK—2 szintén a Liberális Párt tagja, de a FULNA-ban dolgozik, és AVCASK—1-nek a FULNA-

ról és a PCP ott végzett munkájáról tesz jelentést. AVCASK—3 a PCP tagja, és éppen egy félkatonai szárnyhoz csatlakozik, amely fegyveres akcióra készül a Stroessner-kormány ellen. Csak AVCASK—1 tudja a három ügynök közül, hogy a CIA a művelet védnöke, és liberális párti munkáját használja a másik kettőnek adott instrukciók és fizetés fedezésére. A program éves költsége körülbelül ötezer dollár. Hatry találkozik AVCASK—1-gyel, és ő tesz jelentést Michael Bergernek.

AVIDITY. A kirendeltség levélátvizsgáló tevékenysége feltárja a szovjet tábor, Kuba, a kommunista Kína, és — a helyi címzettől függően — bizonyos más országok levelezését is. A főügynök AVANDANA (* *), egy idősebb ember, akinek szolgálati ideje még Európára, s a második világháborús időre nyúlik vissza. Ő veszi át a leveleket AVIDITY—9-től (* *) és AVIDITY—16-tól (* *), akik a montevideói központi postahivatalban dolgoznak. AVANDANA mindennap találkozik az egyik alügynökkel, átveszi és visszaadja a leveleket. A fizetés az elfogadott levelek alapján történik.

A leveleket AVANDANA a lakásán vizsgálja át, ahol fotófelszerelése és gőzölőasztala van. Az érdekes levelekről összefoglalókat ír, s ezeket a mikrofilmmel együt átadja Hatrynek, aki továbbítja Bergernek. Ez a művelet körülbelül tízezer dollárba kerül évente.

AVBLINKER. Amikor a kirendeltség elhatározta, hogy megfigyelőposztot létesít a kubai nagykövetséggel szemben, úgy döntött, hogy AVENGEFUL—7 (* *) lesz az OP-n, aki AVANDANA felesége és segítőtársa az AVIDITY levélátvizsgálásban, és alkalmanként az AVENGEFUL telefonlehallgatási művelet átírója. Az OP egy nagy épületben van a kubai nagykövetséggel szemben, Montevideo elegáns Carrasco negyedében. A kirendeltség fizeti AVBLINKER—1 és AVBLINKER—2, egy amerikai házaspár házbérét, akik az OP-házban laknak (a férj egy amerikai cég uruguayi leányvállalatánál dolgozik). AVENGEFUL—7 minden napját az emeleti utcai szobában tölti, lefényképezi a bemenő és kijövő embereket, naplót vezet a belépés és kilépés idejéről és a fényképekkel kapcsolatos eseményekről. A fényképeket AVANDANA hívja elő és nagyítja. AVENGEFUL—7 múltja a Cégnél szintén a második világháborús időkre nyúlik vissza, amikor ellenséges vonalak mögött dolgozott Európában.

A naplóval és a fényképekkel kapcsolatos munkán kívül AVENGEFUL—7 a rádióbázisa az AVENIN megfigyelőcsoportnak, amely ideje nagy részében kubai célpontokon dolgozik. Az asszony az OP-ról rádiójeleket ad le, ha a követésre kiszemelt alany elhagyja a nagykövetség épületét — különböző jeleket ad, ha az illető gyalog vagy kocsival megy, az egyik utcán, vagy a másikon. A csoport tagjai kocsikban várnak négy-öt háztömbnyire, és ott ragadnak rá a kiszemeltre. A naplót és a fényképet Hatrynek adja, aki neki továbbítja a megfigyelési célpontokra vonatkozó utasításokat.

AVENIN. A kirendeltségnek két megfigyelőcsoportja van, a legrégibb és leghatékonyabb az AVENIN, amelyet Roberto Musso (* *) vezet. A csoport héttagú. Egy ügynök az állami tulajdonban levő elektromos műveknél van, egy pedig a távíró társaságnál és másolatokat szerez azokról a kódolt táviratokról, amelyeket a szovjet tábor képviseletei kapnak a kereskedelmi hálózaton keresztül. A legtöbb megfigyelőügynök, akárcsak Musso, a montevideói városi kormányzat alkalmazottja; a kapcsolattartás és az utasítások Paul Burnsön keresztül történik, aki az egészért felel, egy „védett" irodából, egy háztömbnyire a városháza palotájától.

A csoport jól képzett, és a WH Osztályon az egyik legjobb önálló megfigyelőcsoportnak tekintik. A járművek közt van két nagy méretű kupé, és egy Volkswagen furgon; ez utóbbi tetején periszkópos fényképezőgép, amellyel 360 fokos látószögben lehet képeket készíteni és figyelni a tetőszellőzőn keresztül. Álcázó rádiót is használnak a járművek közötti, a járművek és a kubai nagykövetségnél levő OP közti, s a gyalogosok és a járművek közti kapcsolattartásra. A gyalogosok kis elemes adó-vevőt hordanak a ruhájuk alatt, s így kommunikálnak a járművekkel és egymással is. Őket egyébként kiképezték arra is, hogy titkos utcai felvételeket készítsenek, kis, 35 milliméteres automata Robot-gépekkel, amelyek tokja ártatlan csomagnak álcázza őket.

Az AVENIN-csoportot az ötvenes évek közepén alakították, magvát eredetileg másodállású rendőrnyomozók alkották. Az AVENIN-csoport fő feladata szovjet hírszerzők és kapcsolt célpontok követése volt tavalyig, amikor egy új, önálló csoport jött létre. Legszenzációsabb ügyük egy uruguayi külügyminisztériumi tisztviselő és egy szovjet hírszerző közötti titkos találkozósorozat leleplezése volt — valamennyi ilyenkor szokásos kellékkel, jeladásokkal, közvetítő-rejtekhelyekkel stb. A fotók és egyéb bizonyítékok — amelyeket a kirendeltség továbbított az uruguayi

hatóságokhoz — a szovjet tiszt kiutasítását és jelentős propagandaelőnyöket eredményeztek. Tavaly az AVENIN-csoportot levették a szovjet célpontokról, és átállították a kubaiakra, részben mert megnőtt a kubaiak fontossága, részben pedig azért, mert a csoport ekkorra már meglehetősen közismert volt a szovjetek körében.

Az elektromos műveknél dolgozó AVENIN-ügynök nagyon értékes, mert hozzájut azok névsorához, akik bármilyen címről elektromos szolgáltatást igényelnek. A listák nemcsak azért hasznosak, mert azonosítani lehet azokat a lakásokat és hivatalokat, ahová a megfigyelt személyeket követik, hanem azért is, mert ellenőrizni lehet az épületek biztonsági szintjét, esetleges „védett helyek" szempontjából. Ugyanez az ügynök megrendelésre szállítja az elektromos művek által kiszolgált bármely ház építészeti terveit, ezeket lehallgató felszereléséhez, vagy más célokra szolgáló titkos behatolásokhoz használják. Ugyanez az ügynök az elektromos művek nevében rutinszerű ellenőrző vizsgálatokat is végezhet, s ez gyakorlatilag lehetővé teszi a bejutást Montevideo bármely hivatalába, lakásába, házába, illetve ezek elektromos berendezéseinek felderítésére.

AVENGEFUL. A kirendeltség telefonlehallgató műveletei az AVALANCHE kapcsolati szolgálaton (a montevideói rendőrségen) keresztül folynak. Ez a viszony még a második világháború idején kezdődött, amikor az FBI volt felelős a kémelhárításért Dél-Amerikában. Jelenleg ez a legfontosabb művelet a kirendeltség és az uruguayi szervek között. A kapcsolásokat a telefonközpontnak a rendőrség kérésére a társaság mérnökei teszik lehetővé. Harminc páros kábel fut a fő belvárosi központból a rendőrség központjába, ahol a legfelső emeleten van az LP.

A lehallgatóposztot Jacobo de Anda (* *) főtechnikus és Juan Torres (* *) segédtechnikus és futár látja el, és a harminc pár mindegyikéhez külön indítószerkezetük és magnetofonjuk van. Torres intézi el, hogy a társaság mérnökei összekapcsolják a vonalakat, és mindennap ő adja át a szalagokat egy másik futárnak, AVOIDANCE-nek (* *), aki továbbadja az átíróknak, akik vagy otthon dolgoznak, vagy pedig „védett" irodákban. Ugyanez a futár szedi össze az átiratokat, és a régi szalagokat a leíróktól, visszaadja Torresnak, aki mindennap elküldi a kirendeltségre egy másik futárral, aki a rendőrség hírszerző osztályán dolgozik. Így a rendőrségi hírszerzés intézi a kapcsolatokat és látja el az LP-t.

Az AVOIDANCE-futár kirendeltségi ügynök, akit a rendőr-

ségiek közül csak Torres ismer. A rendőrség egyetlen átírót sem ismer, de a kirendeltségek minden átiratról — különleges eseteket kivéve — másolatot ad a rendőrségi hírszerzésnek. Minden kirendeltségi tiszt, aki a számára érdekes egyénekről telefonlehallgatást kap, köteles foglalkozni saját anyagának az átíróival: így a szovjet műveleti tiszt, Russel Phipps (* *) felelős a két idősebb szovjet emigránsért, akik angolra írják át a szovjetek vonalait; a CP-tiszt, Paul Burns (* *) felel a PCU-vonalak átírójáért; míg a kubai műveleti tiszt a kubai vonalak átírójáért. A legtöbb átírót egymástól is távoltartják, akárcsak a rendőrségtől.

A kirendeltség, amely az anyagi fedezetet és a felszerelést biztosítja a művelethez, közvetlenül a Guardia Metropolitana főnökével, a telefonlehallgatás rendőrségi felelősével érintkezik. Az illető általában a Guardia Metropolitanához, a rendőrség félkatonai rohamcsapatához vezényelt ezredes vagy alezredes. Jelenleg ez az ezredes Roberto Ramirez (* *). Rendszerint úgy jelöli ki a lehallgatandó telefonvonalakat, mintha a csempésztevékenység elleni saját műveletének része lenne, ami a kirendeltség politikai természetű vonalainak is fedést biztosít. Torres és De Anda A Guardia Metropolitana főnökének felügyelete alatt dolgozik, noha a művelethez az elvi engedély a belügyminisztertől (belbiztonság) és a montevideói rendőrség főnökétől származik. A kirendeltség ösztönzi a csempésztevékenység ellen folytatott telefonlehallgatási műveleteket, nemcsak azért, mert ez jó fedés, hanem azért is, mert a rendőrség csempészműveletei hasznosak számukra. Az ilyen műveletek ellensúlyozzák a politikai botránytól való félelmet, ami csak attól függ, hogy az adott időben éppen ki a belügyminiszter.

Jelenleg csak hét vonalat figyelnek. Köztük hármat a szovjet célpontokon (egyet a nagykövetségen, egyet a konzulátuson, a harmadikat pedig váltogatva egy másik nagykövetségi telefon, illetve a kereskedelmi iroda vonala között); kettő kubait (egyet a nagykövetségen, egyet a kereskedelmi irodában); egy argentin forradalmárét, aki szoros kapcsolatban áll a kubaiakkal; egyet pedig az Uruguayi Kommunista Párt központjában.

A biztosítás komoly gond az AVENGEFUL-műveletben, mert rengetegen tudnak róla: volt miniszterek és beosztottjaik, volt rendőrfőnökök és beosztottjaik, a Guardia Metropolitana jelenlegi tisztjei és a bűnügyi vizsgálati és hírszerző osztályok. A rendőrségi hírszerzésnek továbbított másolatok nagyon veszélyesek, mert jóllehet, a kirendeltség állandóan sürgeti a biztonsági rendszabályok szigorítását, az osztályon laza a titkos ügykezelés. Rendszeresen jelennek meg leleplezések a PCU lapjában

az *El Popular*ban a rendőrségi telefonlehallgatásokról, igaz olyan részletek nélkül, amelyek a művelet lezárását követelnék. Így aztán a telefonlehallgatás Montevideóban nagyon bizonytalan, ingadozó és nagy a komoly botrány eshetősége.

AVBARON. A kirendeltségnek egyetlen ügynököt sikerült beépítenie a kubai képviseleten, egy helyi alkalmazottat, aki kirendeltségi munkáját alacsony szintű PCU beépült ügynökként kezdte. A neve Warner (* *), a kubai nagykövetség sofőrje, akinek az édesanyja szakácsnőként dolgozik a nagykövetségen. Vagy két hónapja elbocsátották a sofőrt, és a kirendeltség utasította az ügynököt, hogy édesanyja segítségével próbálja megszerezni az állást. Paul Burns felelős műveleti tiszt gépkocsi-vezetői gyorstanfolyamra járatta az ügynököt, aki hirtelen nagyon fontos szereplője lett a kubaiak elleni műveletnek. Anyja kérésére fölvették, és habár már az első napon balesete volt a nagykövetség kocsijával, lassanként a bizalmukba férkőzött. Noha nem jut hozzá dokumentumokhoz, vagy forradalmárok kubai támogatására vonatkozó bizalmas értesülésekhez, értékes személyes adatokat szállít a kubai tisztviselőkről, és információkkal szolgál a nagykövetség és a kereskedelmi iroda védelmére foganatosított biztonsági és egyéb rendszabályokról. Az ügynök közvetlenül találkozik a kirendeltségi tiszttel, rendszerint egy „védett lakásban" vagy kocsiban.

ECFLUTE. Az egyetlen kettősügynök-lehetőség az itteni kubai hírszerző szolgálat ellen Medardo Toro (* *), akit a quitói kirendeltség küldött ide Ecuadorból, hogy jelentéseket tegyen a száműzött exelnökről, Velascóról. Toro azt állítja, hogy kapcsolatot létesített Velasco és a kubai kormány között Ricardo Gutierrez kubai diplomatán keresztül, aki feltehetően az itteni hírszerzés főnöke. Velasco esetleges kubai támogatására utaló jelek reményében, mind a quitói kirendeltség, mind a központ nagyon érdeklődik a csatorna megfigyelése iránt. Ned Holman, a montevideói kirendeltség vezetője azonban továbbra is elzárkózik az ügy kezelése elől. Ezt azzal indokolja, hogy így is több, mint elegendő munkánk van már, és nem óhajtja, hogy még többet foglalkozzunk a száműzöttek megfigyelésével. Egyelőre Toro és Gutierrez találkozóit a Buenos Airesből küldött telexjelentéseken keresztül ellenőrzik.

AVBUSY/ZRKNICK. A Montevideóban levő kubaiak elleni legfontosabb kémelhárítási művelet egy ismert kubai hírszerzési kisegítő ügynök levelezésének megfigyelése. Az ügy 1962-ben kezdődött, amikor kódolt rádióüzenetek mentek Havannából egy — feltételezések szerint Limában vagy La Pazban dolgozó — kubai ügynöknek. Az NSA megfejti ugyan az érdekes információkat tartalmazó üzeneteket, de képtelen megállapítani a címzett, vagyis az ügynök személyazonosságát. Az egyik havannai üzenetben megadtak egy montevideói nevet és címet, ahová az ügynöknek írnia kell, ha szükséges, és egy speciális jelet, amelyet fel kell tüntetnie a borítékon, jelezve, hogy műveleti levelezésről van szó. A montevideói címzett Jorge Castillo banktisztviselő, a FIDEL politikai front aktivistája, a jel pedig Castillo lakcímének, az Edifico Panamericanónak az aláhúzása. A műveleti levelezés a várakozás szerint titkosírással folyik majd.

A kirendeltség beszervezte a Castillo környékén dolgozó postást, hogy szemmel tartsák ezt a kommunikációs csatornát, ha netán aktivizálódna. Mivel a postásnak — AVBUSY—1 (* *) — nem lehet szólni a különleges jelzésről (amely bizalmas forrásból származik), a kirendeltségi tisztnek Castillo teljes postáját át kell néznie. Nagyon időigényes foglalatosság. Mindeddig semmiféle műveleti levelezés nem érkezett. de a központ értesülése szerint sikeresen azonosítottak ezzel a módszerrel kubai ügynököket hasonló ZRKNICK-esetekben. (ZRKNICK a fedőneve minden olyan kommunikációs megfigyelési műveletnek, amely a kubai ügynökök ellen irányul Latin-Amerikában.)

AVBLIMP. Az itteni szovjet nagykövetség kerttel és magas falakkal körülvett palota. A szovjet személyzet mozgásának szemmel tartására, a kirendeltség megfigyelőposztot működtet a nagykövetséggel szemben, körülbelül egy háztömbnyire levő magas épületben. A megfigyelést egy házaspár végzi, az OP a lakásuk, megosztják a munkát: naplót vezetnek a szovjet személyzet ki-belépéséről, lefényképezik a látogatókat, időnként magukat a szovjeteket is, a látogatók autóinak rendszámát, és jeleznek az AVBANDY megfigyelőcsoportnak ugyanúgy, mint ahogyan a kubai nagykövetséget figyelő AVENIN-csoportnak jelez az OP. Az AVBLIMP OP különleges megfigyelési feladata a szovjet személyzet alá- fölé rendeltségi viszonyainak szemmel tartása, ami hosszú kiképző találkozókat igényel a szovjet műveleti tiszttel. A lakás egy kirendeltségi kisegítő ügynök tulajdona, aki színleg bérbe adja az OP-házaspárnak.

AVBANDY. Az új (1963) megfigyelőcsoportot a szovjetek és a hozzájuk kapcsolódó célpontok ellen alakították; vezetője egy katonai őrnagy, és személyi állományához még öt ügynök tartozik. A csoportnak két nagy méretű kupéja és hasonló kommunikációs rendszere van, mint az AVENIN-csoportnak, szükség esetén összehangolva az AVBLIMP megfigyelőposzttal. A csoport vezetője AVBANDY—1-re (* *) eredetileg az uruguayi katonai hírszerző szolgálattal közös kapcsolati művelet hívta fel a kirendeltség figyelmét, s egy idő után katonai feletteseinek tudta nélkül, beszervezték őt a csoport vezetésére. A csoportot éppen most részesíti intenzív kiképzésben Eziquiel Ramirez (* *), a központ egy kiképzőtisztje, aki a megfigyelőcsoportok betanítására szakosodott. Összességében nyolchetes lesz a tanfolyam, mire a jövő hónapban befejezi a munkát.

AVERT. Már néhány éve a kirendeltségé AVERT—1 kisegítő ügynök révén egy ház, amelynek egyik fala közös a szovjet konzulátussal. A konzulátus és az AVERT-ház egyazon — de középen kettéosztott — háromemeletes épületnek a két oldala. A ház a szovjet nagykövetség mellett van, hátsó fala a nagykövetség hátsó kertjére néz. A konzulátuson az irodák mellett két szovjet család is lakik, s egyikük a konzul. Az AVERT-ház évekig üresen állt, s műveleti célokra csak a technikusok használták egy-egy alkalommal, hogy szuper felszerelésükkel fogják a szovjetek nagykövetségi kommunikációs berendezéseinek sugárzását. Ha sikeres az ilyen elektronikus művelet, akkor el lehet olvasni a kódolt üzeneteket, de nekünk ez Montevideóban mindeddig nem sikerült.

Újabban komoly bizonytalanság van akörül, mi legyen az AVERT-házzal: használjuk-e megfigyelőposztként, hiszen a nagykövetség hátsó kertjére néz, ahol a szovjetek időnként beszélgetnek; vagy arra használjuk-e, hogy lehallgassuk a konzulátusi irodahelyiségeket és lakásokat; eladjuk-e; vagy tartsuk-e meg egyelőre ismeretlen célra. Pillanatnyilag ez utóbbi mellett döntöttek, noha a kirendeltség erősen gyanítja, hogy a szovjetek tisztában vannak azzal, hogy az épület a mi ellenőrzésünk alatt áll. Ami azt illeti, valószínűleg be is mikrofonozták a mi oldalunkat, már csak önvédelmi rutinból is.

Szovjet megközelítő ügynökök

A montevideói kirendeltség szovjet műveleteinek leggyengébb pontja a megközelítőügynök-program — olyan uruguayiak vagy mások felkutatása és alkalmazása, akik személyes kapcsolatot tudnak kiépíteni a szovjet hivatalnokokkal, hogy személyiségi jellemzőikről adjanak jelentéseket, és ha megfelelőnek látszanak, beszervezzék, vagy disszidálásra bírják őket. Noha három vagy négy kirendeltségi ügynöknek is van kapcsolata szovjet beosztottakkal, ezek a kapcsolatok gyengék, és a jelentések szűkösek.

AVDANDY. A kubaiak, szovjetek és más kommunista országok montevideói képviselete elleni kirendeltségi program része, hogy naprakész fényképei és életrajzi adatai legyenek a személyzetről. Noha a kubaiak és szovjetek elleni megfigyelőposztok jó fényképeket készítenek, csak korlátozott mértékben lehet használni őket, mert védeni kell az OP-t. Az uruguayi külügyminisztérium viszont rendelkezik minden olyan külföldi fotójával, aki diplomáciai képviselet tagja; a fényképek alapján adják ki a személyazonossági kártyát, amelyet mindegyiküknek magánál kell tartania. AVDANDY—1 (**) a külügyminisztérium középszintű hivatalnoka, másolatokat ad ezekről a fényképekről a kirendeltség vezetőjének, apró-cseprő információkkal együtt. Erőfeszítéseket tettek arra, hogy a kommunista diplomaták útlevelét annyi időre szerezzék meg, amíg le is lehet fényképezni azokat. De az ügynök vonakodott vállalni azt a többletkockázatot, hogy a tartózkodási engedély-, illetve vízumkérelemhez mellékelt útleveleket kikölcsönözze nekünk. Hajlandósága arra, hogy a külügyminisztérium protokoll osztályának aktáit lemásolásra átadja a kirendeltségnek, rutinjellege ellenére értékes támogatás.

ZRBEACH. A CIA segíti az NSA kódfejtő munkáját. Ennek egyik módszere az, hogy bizonyos USA-nagykövetségeken rádiófigyelő csoportot tartanak fenn. Nem kizárólag, de többnyire ott rendelkezik a CIA-kirendeltség ilyen figyelő kontingessel, ahol szovjet diplomáciai képviselet van. A rádiófigyelők nagy hatásfokú műszereikkel meghatározzák a használt frekvenciát, felveszik és rögzítik az adásokat, majd továbbítják az NSA-nak. Ennek a programnak a neve ZRBEACH. Ilyen csoport működik néhány éve a montevideói kirendeltségen is. A rádiófigyelő szolgálat mozgó stúdiókat is létesít, méghozzá a lehető legköze-

lebb a célba vett kódológépekhez, hogy felfoghassák azok sugárzását — erre használták az AVERT-házat is a szovjet nagykövetség közelében. A ZRBEACH-csoport a DDP D ügyosztályának irányításával dolgozik, noha helyi főnökük a kirendeltség vezetője.

Amikor Ned Holman megérkezett Montevideóba, javasolta, hogy vonják vissza a ZRBEACH-csoportot, mivel nem elég produktív. Tevékenységüket fokozatosan csökkentették és az utóbbi hetekben már csomagolják is felszerelésüket. Többen más kirendeltségekre mentek, és nemsokára elutazik Fred Morehouse (* *), a ZRBEACH-csoport vezetője is, új állomáshelyére, Caracasba.

AVBALSA. Az uruguayi katonai hírszerző szervekkel fenntartott kapcsolat felelőse Gerry O'Grady, a kirendeltség helyettes vezetője, aki rendszeresen találkozik Zipitria alezredessel (* *), a szolgálat helyettes vezetőjével. Alkalmanként Holman is összejön Zipitriával, és amikor szükséges, Carvajal ezredessel (* *), a katonai hírszerzési főnökkel is. A montevidói kirendeltség már néhány éve próbálkozik — csekély sikerrel —, hogy oktatás, felszerelés- és pénzjuttatás útján felfejlessze a kapcsolati szerv ütőképességét. Információgyűjtő tevékenységük még most is főként a helyi baloldali sajtó cikkeinek kivágásából áll. A szervezet fő problémája abban az uruguayi katonai hagyományban gyökeredzik, amely szerint távol kell maradni a politikától. Ezt támasztja alá az is, hogy Carvajal vonakodik szervezetét felhasználni a PCU és más szélsőbaloldali csoportok elleni műveletekre. Zipitria, a helyettese viszont vad antikommunista, akinek eszméi már-már a fasisztoid elnyomást súrolják — őt Carvajal keményen kordában tartja. Jelenleg a kirendeltség információs forrásként használja a helyettest a kormány szélsőballal kapcsolatos politikájára és a katonai köröknek a polgári kormány elleni zsörtölődésére vonatkozóan. Remélhetőleg valamikor Zipitria lesz a szervezet főnöke.

AVALANCHE. A fő közbiztonsági erő Uruguayban a Montevideói Rendőr-főkapitányság — fedőnevén AVALANCHE —, amellyel a kapcsolati tevékenység a második világháborús időkre nyúlik vissza, amikor az FBI kísérte figyelemmel a jelentős náciszimpatizáns tendenciákat Uruguayban és Argentínában. Amikor a negyvenes évek végén a kirendeltséget megnyitották, számos közös műveletet átvettek az FBI-tól, köztük a telefonle-

hallgatási programot is. Noha a belügyminisztériumhoz több rendőrkapitányság tartozik, a montevideói rendőrség műszaki felszereltsége és egyéb képességei miatt a belügyminiszter szinte mindig úgy határoz, hogy a fontosabb eseteket a montevideói rendőrség, az AVALANCHE kezeli még akkor is, ha Montevideón kívül vannak.

Akárcsak Ecuadorban, itt is a belügyminiszter hatáskörében van a rendőrség, és a kirendeltség kapcsolata a polgári biztonsági erőkkel a miniszternél kezdődik, aki jelenleg Felipe Gil (* *) Blanco párti politikus — vele Holman időről időre találkozik. Rendszeresen, illetve szükség szerint tartja a kapcsolatot Ventura Rodriguez ezredessel (* *), a montevideói rendőr-főkapitánnyal; a helyettesével, Carlos Martinnal (* *); a nyomozók főnökével; a helyettesével, Juan José Braga felügyelővel (* *); Alejandro Otero rendőrfőnökkel (* *), a Hírszerzési és Kapcsolati Osztály vezetőjével; Roberto Ramirez ezredessel (* *), a Guardia Metropolitana (a zavargásokat kezelő rohamrendőrség) főnökével; Mario Barbe alezredessel, (* *) a Guardia Republicana (a félkatonai rendőrlovasság) főnökével, és másokkal. Közülük legfontosabb a miniszter, a rendőr-főkapitány, a hírszerzési és kapcsolati főnök, és a Guardia Metropolitana vezetője, aki a telefonlehallgatást is kezeli.

Az ügy politikai érzékenysége miatt, akárcsak Argentínában, itt is lehetetlen AID Közbiztonsági Misszió útján besegíteni a rendőrség ütőképességének fejlesztésébe. Így ez arra korlátozódik, amit a kirendeltség állományához mérten tenni tud. De míg Argentínában egy nem hivatalos fedőállomásban levő műveleti tiszt évek óta látszólagos szerződés alapján vezeti az argentín államrendőrség telefonlehallgatási munkáját és egyéb közös műveleteket, Uruguayban mindezeket a feladatokat a kirendeltség tisztjei látják el, hivatalos nagykövetségi fedőállásban. Januárig az AVALANCHE-sal kapcsolatos minden munkát a kirendeltség helyettes vezetője végzett, de Holman átvette tőle, amikor Wiley Gilstrapet (* *), a helyettest kirendeltségvezetőnek nevezték ki San Salvadorba, és O'Grady jött a helyére, aki elég gyengén beszél spanyolul. A kirendeltség hosszú távú tervei között továbbra is szerepel egy AID Közbiztonsági Misszió felállítása, amelynek keretében egy CIA-tiszt is dolgozna, hogy felszabadítsa a kirendeltség tisztjeit más munkára. Mindenesetre erre várni kell mindaddig, míg olyan erős belügyminiszter fel nem tűnik a színen, aki harcolni fog az AID Közbiztonsági Misszióért. Az uruguayi rendőrség tisztjeit a kirendeltség addig is elküldi rendőrakadémiára, amely Panamából Nemzetközi Rendőr Akadémiaként Washingtonba költözött.

A kirendeltség számára végzett rendőrségi munkák közül a legfontosabb az AVENGEFUL telefonlehallgatás. Egyéb tevékenységek kiegészítik a kirendeltség saját gyűjtőprogramját, és megakadályozzák, hogy a rendőrség felfedezze az ilyen jellegű műveleteket. A telefonlehallgatáson kívül ezek az egyéb tevékenységek a hírszerzési és kapcsolati osztályon keresztül benyolódnak.

Utazás-ellenőrzés. A kirendeltség minden nap megkapja a rendőrségtől az összes érkező és induló utas listáját a montevideói repülőtérről és a kikötőből is, ahonnan éjszakánként átkelőhajók indulnak Buenos Airesbe. Naponta megküldik azt a különleges listát is, amelyet az I&E csoport állít össze a diplomáciai útlevéllel utazókról, a fontos politikai személyiségekről, a kommunistákról, baloldaliakról, és a peronista mozgalom vezetőiről. Ha kérjük, megkapjuk azoknak a névsorát is, akik a Montevideo és Buenos Aires közötti forgalom ugyancsak jelentős tranzitállomásánál, Coloniánál lépnek be vagy ki. A montevideói motelek és hotelek napi vendéglistáját szintén megkaphatjuk. Az utazás-ellenőrzés leggyengébb pontja a Carrasco repülőtér, amely Montevideo fő repülőtere ugyan, de kívül esik Montevideo megyén, Canelones megyéhez tartozik, s a montevideói és canelonesi rendőrség között jelentős a rivalizálás. Ennél is fontosabb azonban a nagy hasznot hajtó repülőtéri csempészforgalom, amelyet a vámtisztek féltékenyen védelmeznek, s ezért akadályozzák a rendőrségi ellenőrzés kiterjesztését. Így aztán sikertelenek maradtak a kirendeltség erőfeszítései, az ellenőrző listák és a dokumentumfényképezés bevezetése.

Névellenőrzések. A nagykövetség vízumosztálya rendszeresen kér információt a rendőrségtől, általában azokról az uruguayiakról, akik az Egyesült Államokba szóló vízumért folyamodnak. A hírszerzési és bűnügyi vizsgálati aktákból származó adatokat a kirendeltség továbbítja a vízumosztálynak, s ennek alapján döntik el, hogy megadják-e vagy megtagadják a vízumot.

Életrajzi adatok és fényképek. Uruguay országos szavazólistája tulajdonképpen személyi nyilvántartás. Az AVALANCHE-szolgálattól megkapjuk gyakorlatilag bármely uruguayi vagy állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi teljes nevét, születése helyét és idejét, a szülők nevét, továbbá lakcímét, munkahelyét és fényképét. Ez az anyag hasznos az AVENIN és AVBANDY csoportoknak a megfigyelésben, a LYNX-lista számára, és számos egyéb célból is.

Rendszámadatok. További segítség a kirendeltségnek a szovjet és kubai nagykövetség látogatóival kapcsolatos elemző munkája szempontjából az autótulajdonosok neve és címe, akiknek

a rendszámtábláját lefényképezik vagy feljegyzik a megfigyelőposztokon. A rendőrség anélkül továbbítja ezeket az adatokat, hogy tudná, milyen célt szolgálnak. Ezeket az adatokat a két megfigyelőcsoport jelentéseinek kiegészítésére is felhasználják.

Jelentés. A montevideói rendőrség hírszerző és kapcsolati osztálya a kormány (és a kirendeltség) fő információs forrása a sztrájkokat és utcai tüntetéseket illetően. Az ilyen típusú információk fontossága megnövekedett az elmúlt néhány évben, mivel a PCU által irányított szakszervezetek a kormány gazdaságpolitikája elleni tiltakozásul fokozzák sztrájk- és tüntetéskampányukat. Sztrájkok és tüntetések idején az I&E folyamatosan telefonjelentéseket ad a kirendeltségnek az események alakulásáról. Beszámolnak a résztvevők számáról, az erőszak mértékéről, a kormány utasításáról, és becslést közölnek a megmozdulás hatékonyságáról. Mindez feldolgozva bekerül a kirendeltség jelentéseibe, amelyeket a központnak, a Déli és az Atlanti Hadseregparancsnokságnak, és másoknak küld. Az I&E hó végi átfogó jelentést is készít a sztrájkokról és polgári megmozdulásokról, s ezekből a kirendeltség is kap egy példányt.

A rendőrfőnök tud a különböző rendőrtisztek és a kirendeltség közötti érintkezésről — ezt „hivatalos" kapcsolatként tartják nyilván — de a kirendeltség diszkrét kapcsolatot tart fenn a korábbi I&E főnökkel, akit fölfelé buktattak, és most a vizsgálati osztály negyedik vagy ötödik legmagasabb rangú tisztje. Ez a tiszt, Antonio Piriz Castagnet (* *) felügyelő beépült rendőrségi ügynökként fizetést kap a kirendeltségtől, és nagyon készségesen együttműködik olyan feladatok elvégzésében, amelyekről a felettesei nem tudhatnak. Ezért a kirendeltség ezt az ügynököt használja olyan, kényesebb feladatok elvégzésére, amelyek esetében kirendeltségi érdek, hogy a rendőrfőnök vagy mások ne tudjanak róla. Piriz értékes információkat szállít a sztrájkokra és a polgári megmozdulásokra vonatkozó kormányzati tervekről, a rendőrségen belüli személyi mozgásokról, és a lehetséges politikai hangsúlyeltolódásokról is.

Az AVENGEFUL telefonlehallgatást nem számítva, az AVALANCHE-program teljes költsége körülbelül huszonötezer dollár évente.

SMOTH. A brit hírszerző szolgálat (MI—6), amelyet a CIA SMOTH kódnéven tart nyilván, a brit gazdasági és politikai érdekeknek megfelelően, hosszú ideje aktív a River Plate területen. A kirendeltség a központon keresztül rendszeresen megkapja a SMOTH jelentéseinek másolatát, de ezeknek nagyon cse-

kély a jelentősége. A britek a költségvetés megnyirbálása miatt nemsokára bezárják egytagú montevideói irodájukat, de elutazása előtt a SMOTH-tiszt be fogja mutatni Holmant a Buenos Aires-i kirendeltség parancsnokának, aki ezentúl az MI—6 érdekeit képviseli Montevideóban. Tulajdonképpen hasonló cipőben járó kollégánk udvariassági formulájáról van szó, a SMOTH-kapcsolat nem különösebben fontos a montevideói műveleti program szempontjából.

ODENVY. A Rio de Janeiró-i nagykövetségen az FBI-nak (kódnevén ODENVY) van egy irodája (jogi ügyekkel foglalkozó attasé fedőállásában), amelynek a főnöke felelős az FBI érdekeinek gondozásáért Uruguayban és Argentínában. Az FBI-főnök időnként Montevideóba jön a rendőrségre, és ilyenkor udvariassági látogatást tesz a kirendeltség vezetőjénél. Az FBI hamarosan nyit egy irodát a Buenos Aires-i nagykövetségen, s ez átveszi az uruguayi FBI-ügyek kezelését.

Különleges műveletek (CA)

AVCHIP. Ralph Hatryn kívül van még egy nem hivatalos fedőállásban levő szerződéses tiszt, az illető fiatal, volt tengerészgyalogos, aki színleg több amerikai exportvállalat montevideói képviselője. A tisztnek, Brooks Readnek (* *), a fedése jól tartotta magát az elmúlt három-négy évben, mióta Montevideóban dolgozik. Ez főként annak köszönhető, hogy leginkább a brit társasággal járt össze, akikkel az angol nyelvű színházi csoport vezetőjeként ismerkedett meg Montevideóban. Noha eredetileg a kirendeltség FI (külföldi hírszerzési) programjában vett részt, tavaly átirányították a CA-hoz tömegtájékoztatási és diákműveletek összekötő és közvetítő tisztjeként. Összevetve az állandó tengernyi problémával, amit Ralph Hatry okoz, időigényessége ellenére öröm O'Grady számára Read ügyeinek kirendeltségi kezelése.

AVBUZZ. Sok reggeli és délutáni lap jelenik meg Montevideóban, ezért a sajtó ügyei AVBUZZ—1 (* *) kezében összpontosulnak, ő felel azért, hogy bizonyos propagandaanyagokat elhelyezzen a különböző lapokban. Mivel minden nem kommunista lap a fő politikai pártok legfontosabb frakciójának tulajdonában van vagy ezeket támogatja, a tartalomtól függően bizonyos

újságokban könnyebb cikkeket elhelyezni, mint másokban. AVBUZZ—1 számára hozzáférhető minden liberális lap, de a leggyakrabban a Blanco Párt Union Blanca Democratica frakciójának két napilapját (*El Pais* és *El Plata*), a Colorado Párt 14-es listájának reggeli lapját (*El Dia*), és valamivel kisebb mértékben a Batlle-ista és Colorado Unió reggeli lapját *(La Mañana)* használja. AVBUZZ—1 rendszerint a terjedelem alapján fizet a szerkesztőknek, és az anyag aláírás nélkül, a kérdéses orgánum szerkesztőségi cikkeként jelenik meg. Ezt a műveletet O'Grady irányítja, Brooks Readen keresztül, aki viszont közvetlen kapcsolatban van AVBUZZ—1-gyel. Mindent összevetve, a kirendeltség naponta két-három cikkre számíthat. Az újságkivágásokat megküldik a központnak, és más kirendeltségnek újraközlésre.

AVBUZZ—1 a kirendeltség irányításával alkalmanként röplapokat is ír, rendszerint antikommunista témákban. Van egy kis létszámú elosztó csoportja, amely az irántunk barátságos nyomdában titokban előállított anyagot az utcára viszi. AVBUZZ—1 hasznosítja a tévét és a rádiót is, de nem annyira, mint az újságokat, mivel ezek sokkal kevesebb politikai kommentárt közölnek.

AVBLOOM. A diákműveletek a nem kommunista vezetők FEUU-pozíciókba való bejuttatásához nyújtott bőséges támogatás ellenére, kevéssé voltak eredményesek az utóbbi években. Nemrégiben a kirendeltség javasolta — és a központ beleegyezett —, hogy a diákműveleteket az egyetem helyett inkább a középiskolai szintre összpontosítsák. Az elgondolás lényege az, hogy az ifjabb korban megkezdett antikommunista nevelés jobb eredményeket hozhat később, amikor a diák egyetemre kerül. Brooks Read számos antikommunista diákvezető csoportjával dolgozik, és fizeti a vezetőket szervezési és propagandamunkájukért. A kirendeltségen ezért a műveletért is O'Grady felel.

AVCHARM. A szakszervezeti műveletek évek óta arra irányulnak, hogy megerősítsék az Uruguayi Szakszervezeti Konföderációt (CSU **), amely az ORIT—ICFTU-struktúrához tartozik. Mindeddig sikertelenül próbáltuk megállítani az évek óta tartó hanyatlást. Hamarosan el kell dönteni, vajon támogassuk-e továbbra is a CSU-t. Ha a CSU megmentésére vonatkozó határozat születik, a kirendeltségnek le kell váltania a szervezet jelenlegi hatástalan vezetőit — ez az előre látható ellenállással számolva nem valami kecsegtető feladat; gyakorlatilag elölről

kell kezdeni mindent. Tény, hogy a CSU nagymértékben hitelét vesztette, és a szervezett munkásság vagy a CTU-n és a szélsőbalon belül, vagy azzal együttműködve sorakozik fel. A kirendeltség CSU-n kívüli szakszervezeti műveletei olyan kiválasztott szakszervezetekre irányulnak, amelyeket segíteni és befolyásolni lehet, talán végül irányítani is, a Latin-Amerikában működő Nemzetközi Szakmai Titkárságokon, például a Szállítómunkások Nemzetközi Föderációján (* *) keresztül.

A szakszervezeti tevékenység legfontosabb új művelete a Szabad Szakszervezeti Fejlődés Amerikai Intézete (AIFLD) (* *) montevideói fiókintézményének tavaly novemberi megnyitása volt. Szakszervezeti Oktatás Uruguayi Intézete (* *) néven működik. Igazgatója Jack Goodwyn (* *) amerikai állampolgár, szerződéses ügynök, aki egyúttal az AIFLD montevideói képviselője. Alexander Zeffer (* *), a kirendeltség szakszervezeti műveletekkel foglalkozó tisztje diszkréten találkozik Goodwynnel a tervek, jelentések és egyebek megbeszélésére. Az AIFLD-intézetben folyó helyi képzés mellett küldenek uruguayiakat a mexikói ORIT-iskolára és a washingtoni AIFLD-kurzusra is.

AVALON. Ennek az ügynöknek, A. Fernandez Chaveznek (* *) hosszú évek óta az a feladata, hogy propagandaanyagokat helyezzen el, és hírforrásként szolgáljon politikai témákban. Időnként, amikor AVBUZZ—1 nem tudja a kirendeltség által kért anyagokat elhelyezni az újságokban, Chaveznek még sikerülhet, mert rengeteg barátja van politikai és sajtókörökben. Ő tudósítja Montevideóból az ANSA olasz hírügynökséget, és a santiagói kirendeltség által irányított *Agencia Orbe Latinoamericano* hírügynökséget is. Noha alkalmanként találkozik Holmannal, állandó kirendeltségi kapcsolata Paul Burns, a CP-tiszt.

AVID. Noha a Benito Nardone révén folytatott politikai akcióműveletek nagyjából véget értek, Holman továbbra is találkozik Nardonéval, a feleségével, Olga Clerici de Nardonéval (* *) (aki nagyon aktív a ruralista mozgalomban), és Juan Jose Garival (* *), Nardone politikai főmunkatársával. A jelenlegi Blanco-kormányban Gari kapta a ruralistáknak járó zaftos politikai állást: az állami jelzálogbank elnöke. Ha politikai változás történne, és a kirendeltség visszatérne a politikai és militáns akciókhoz, Mrs. Nardonéval és Garival kezdenénk a munkát, még akkor is, ha maga Nardone rákbetegsége miatt már nem éri meg.

AVIATOR. Holman nemrégiben O'Gradyre ruházta a kapcsolatfejlesztő érintkezés fenntartását Juan Carlos Quagliottival (* *), a nagyon gazdag fasiszta beállítottságú ügyvéddel és marhatenyésztővel. Ő a vezetője a hozzá hasonlóan jómódú uruguayiak csoportjának, amelyet érzékenyen érint, hogy az elmúlt években csökkent a kormány hatékonysága és előretört a szélsőbal. Igyekszik rávenni a katonai vezetőket, hogy avatkozzanak bele a politikai ügyekbe, és nyilvánvaló, hogy a jelenlegi gyenge és megosztott végrehajtó hatalommal szemben erős katonai vagy a hadsereg ellenőrzése alatt álló kormányt részesítene előnyben. Noha a kirendeltség nem pénzeli vagy buzdítja őt, megkíséreljük figyelni a tevékenységét, ezúton is értesüléseket gyűjtve a katonai körökben uralkodó irányzatokról, amelyek újszerű megoldásokat keresnek az uruguayi nehézségekre. Amennyiben a kirendeltségi műveletekkel katonai intervenciót kell elősegíteni, nyilvánvaló Quagliotti a megfelelő ember, akinek a révén cselekedni kell.

Kisegítő ügynökök

Mint más kirendeltségeknek, nekünk is viszonylag sok kisegítő ügynökünk van, akik a kirendeltségi műveletek céljára bérelnek és tartanak járműveket vagy ingatlanokat. Ezek az ügynökök — főként a kirendeltségi tisztek társasági ismerősei — rendszerint nem fizetést, hanem inkább whiskyt vagy más drága és nehezen beszerezhető cikket kapnak, amelyek diplomáciai úton vámmentesen hozhatók be. Ezek közül az egyik leghatékonyabb ügynök Tito Banks (* *), egy brit származású gyapjúkereskedő.

A montevideói kirendeltség — az ecuadorihoz hasonlóan — nem kis költségvetéssel dolgozik, viszonylag kis létszámú személyzetéhez mérten. Az éves kirendeltségi költségvetés valamivel több, mint egymillió dollár. A szovjetek elleni ügynökbeépítési program, a kubaiak elleni közvetlen beszervezés, a PCU-ba való magasabb szintű beépülés és a rendőrségi hírszerző tevékenység tökéletesítése terén komoly javulásra, a diák- és szakszervezeti műveletekben pedig a hatékonyság fokozására van szükség.

Jövő héten kezdem átvenni a kubaiak ellen irányuló összes műveletet; akad köztük olyan, amelyet nem elődöm, Michael Berger kezelt. Bizonyos nehézségei voltak a spanyol nyelv megtanulásával, és tulajdonképpen csak angolul beszélő ügynökkel tudott foglalkozni. Jövő héten feleségül vesz egy uruguayi lányt,

a nászút után hazamegy, majd elutazik új állomáshelyére, a Dominikai Köztársaságba.

A következő műveleteket veszem át: a paraguayiak elleni AVCASK-műveletet; az AVIDITY levélátvizsgálást; Ralph Hatryt és problémáit (sajnos); AVENGEFUL—9-et, a telefonlehallgatás átíróját; a kubai nagykövetség sofőrjét; a kubai nagykövetség megfigyelőposztját; az AVENIN megfigyelőcsoportot; az AVBASK-beépülést az MRO-ba; a külügyminisztériumban dolgozó protokoll-tisztviselőt, aki fényképeket és egyéb adatokat ad nekünk a kommunista diplomatákról; és a postást, aki a ZRKNICK kubai kisegítő hírszerző ügynök leveleit kézbesíti. Átmenetileg (remélem) átveszem Holman kapcsolatait Antonia Piriz (* *) felügyelővel, a montevideói rendőrségbe beépült fő ügynökkel, és Alejandro Oteróval (* *), a hírszerzési és kapcsolati osztály vezetőjével.

MONTEVIDEO — 1964. MÁRCIUS 26.

A kormányzó Blanco Párt jelenleg egyre mélyülő válságban van, ami mind az uruguayi politika összetettségét és töredezettségét, mind pedig ezeknek a körülményeknek a mi műveleteinkre gyakorolt hatását példázzák.

Januárban a Montevideóval határos Canelones körzet rendőrfőnöke belekeveredett egy bizarr bankrablásba, amelynek során a rendőrség agyonlőtte a két rablót, amint elhagyták a bank épületét. A sajtójelentések leleplezték, hogy a bandának volt egy harmadik tagja is, aki a rendőrfőnöknek dolgozott, és előzőleg ő javasolta, melyik bankot, mely napon és mikor rabolják ki, sőt, azt is, hol rejtőzzenek majd el a rablók. A rendőrfőnök látta el a rablókat fegyverrel, amelyeket úgy alakítottak át, hogy nem működtek. A rendőri rajtaütés során a golyózáporban egy rendőr és egy járókelő megsebesült; s a rendőrfőnök azzal indokolta az eltúlzott méretű lövöldözést, hogy először a rablók lőttek a rendőrségre. A legironikusabb az egészben, hogy a rablás előtti héten a montevideói sajtó több cikket is közölt, amelyek szerint egy valószínű bankrablásról érkezett bizalmas értesülés miatt szokatlan rendőrségi mozgolódások vannak Canelonesban. Ha a rablók olvasták volna a lapokat, rájöhettek volna, hogy elárulták őket.

A szabálytalan rendőri eljárást hatalmas felzúdulás követett, ami belügyminisztériumi vizsgálathoz vezetett, és mozgalom indult azzal a követeléssel, hogy távolítsák el és állítsák bíróság elé a rendőrfőnököt, amiért nem akadályozta meg a rablást.

Nincsenek egyértelmű határvonalak a Blanco Párton belül a rendőrfőnök támogatói — aki az egyik Blanco-frakció tagja — és Felipe Gil (* *) belügyminiszter hívei közt — ő egy másik Blanco-frakció tagja, és a rendőrfőnök elleni mozgalmat vezeti. A rendőrfőnök hívei tulajdonképpen azzal vádolják a minisztert, hogy a rendőrfőnöktől mindvégig tájékoztatást kapott az ügyről, így ő a felelős az etikába ütköző eljárásért.

Benito Nardone tegnap meghalt, de szinte az utolsó pillanatig rádióelőadásokat tartott a canelonesi rendőrfőnök támogatására. Juan Jose Gari (* *) jelentései szerint nincs kilátásban gyors megoldás, így a Blancók továbbra is gyengülnek — olyan folyamat ez, amely erjedést okoz fönt, a Blanco NCG többségében is. A Coloradók közben nem tétlenkednek. A Blanco Párton belüli repedéseket kihasználva elérték — éppen a megérkezésem utáni napon —, hogy a képviselőház elnökévé Coloradót válasszanak meg. Ugyanakkor Holman fő feladata a miniszterrel — egy AID Közbiztonsági Misszió megalakítása a rendőrségen — egyelőre függőben van, Gil döntésére várva.

MONTEVIDEO — 1964. ÁPRILIS 1.

Goulart-nak vége Brazíliában — sokkal gyorsabban és könnyebben, mint legtöbben várták. Megadta a hadseregnek és az ellenzéki politikai vezetőknek a szükséges végső ürügyet, amelyre vártak: egy beszédet a hadsereg őrmestereinek szövetségében, amelyben arra utalt, hogy a tiszthelyetteseket támogatja a tiszti testülettel szemben. Az alacsony rangú matrózok és tengerészgyalogosok fegyelemszegése után közvetlenül elhangzott beszéd nem is lehetett volna ennél jobban időzítve a mi céljaink szempontjából. A riói kirendeltség tájékoztatása szerint Goulart valószínűleg Uruguayba jön, vagyis: jogos volt Holman félelme attól, hogy újabb emigránsproblémák merülnek föl. Az Egyesült Államok gyakorlatilag azonnal elismerte az új katonai kormányt. Ez nem volt valami diszkrét dolog, aláhúzta, hogy Washington eufóriásan boldog, hiszen a Brazília Goulart-féle balratolódásának megakadályozását célzó két és fél éves műveleti erőfeszítések hirtelen meghozták gyümölcsüket.

Goulart elleni kampányunk nagyjából ugyanazt a vonalat követte, mint a Velasco- és az Arosemena-kormányba való kommunista beszivárgás elleni tevékenységünk két-három évvel ezelőtt Ecuadorban. Holman szerint a riói kirendeltség és nagyobb bázisai finanszírozták a Goulart-kormány elleni városi tömegdemonstrációkat, amelyek fő motívumai — isten, haza,

család és szabadság — éppoly hatásosak, mint valaha. Goulart bukása kétségtelenül a gondosan megtervezett és következetes propagandakampányoknak köszönhető, amelyek legalább az 1962-es választási műveletig nyúlnak vissza. Holmant aggasztja az emigránsok várható újabb rohama — a paraguayiakon és argentínaiakon kívül ezekkel az emberekkel is foglalkoznunk kell.

MONTEVIDEO — 1964. ÁPRILIS 3.

Az első kubai beszervezésem sikeresnek látszik. Egy (kubai) kereskedelmi küldöttség érkezett Brazíliából, és a jövő hét közepéig itt lesz. A riói kirendeltség egyik ügynöke jelentette, hogy úgy vette észre, mintha Raul Alonzo Olive (* *), a küldöttség egyik tagja — és talán a legfontosabb, mert magas beosztásban van a cukoriparban — elégedetlen lenne a forradalommal. A riói kirendeltség a riói ügynököt esetleg fenyegető porovokáció elkerülése érdekében, meg a múlt heti brazíliai zűrzavar miatt is, azt javasolta, hogy a beszervezési megközelítés itt, vagy Madridban, a Havannába való visszatérésük előtti utolsó állomáson legyen.

Megérkezés után az AVENIN megfigyelőcsoport követte őt, és az első alkalommal, amikor egyedül volt, átadtak neki egy cédulát, amelyben találkozót kértem tőle. A szöveget úgy fogalmaztam, hogy megértse: a CIA-tól származik. Miután elolvasta, az utasítást követve, gyalog elindult egy meghatározott utcán, én fölvettem, és „védett helyre" vittem beszélgetni. A központ kérdéslistát küldött, amely főként az idei cukortermésre, az aratás gépesítésére tett erőfeszítésekre vonatkozik, és arra akar választ, vajon ismer-e még valakit, akiről tudja, hogy elégedetlen. Körülbelül két óra hosszat beszélgettünk, mert csatlakoznia kellett a többiekhez, de még többször találkozunk, mielőtt továbbutazik Madridba. A kapcsolati utasítások most érkeztek meg a madridi kirendeltségtől.

Alonzo azt mondta, hogy az ez évi cukortermésnek körülbelül ötmillió tonnának kell lennie, és hosszasan értekezett a cukornádaratő gépekkel kapcsolatos problémákról, amelyeket az okoz, ha lejtőn vagy emelkedőn használják őket. Meglepő módon sok kormányszintű vezetőt ismer, noha nem volt különösebben aktív a Batista elleni küzdelemben.

Magnóra vettem a megbeszélést, aminek nem örült különösebben, és távirati úton jelentettem a lényeget. Úgy számítja, hogy a jövő hét nagy részében talán tovább is Madridban maradnak, így a kommunikációs kiképzést majd ott el lehet végez-

ni. Furcsállom készségét arra, hogy visszatérjen Kubába, és beleegyezését, hogy fizetését a CIA-nál őrizzük, de őszintének tűnt. Madridban majd elvégzik a poligráfvizsgálatot, ami segít eldönteni, hogy jóhiszemű-e.

MONTEVIDEO — 1964. ÁPRILIS 5.

Goulart tegnap érkezett, és meglepően nagy lelkesedéssel üdvözölték. A katonai hatalomátvételt tulajdonképpen meglehetősen rosszul fogadták itt, Uruguayban, mert Goulart országos választások eredményeként került hatalomra, és egy erős brazil katonai kormányzat gondot okozhat Uruguaynak az emigránsok miatt. A Goulart-kormányzat tisztségviselői már egymás után érkeznek, és a riói kirendeltség egyik sürgönyt a másik után küldi, kérve, hogy gyorsabban jelentsük nekik az érkezéseket. Egyetlen információforrásunk ebben az ügyben Otero (* *) rendőrfőnök, az ő hírszerzési és kapcsolati osztálya kezeli az emigránsok ügyeit. Nyilvánvaló, hogy a riói kirendeltség teljes mellszélességgel támogatja a katonai kormányt. Egy esetleges ellenpuccs vagy felkelés elfojtásának az a kulcsa, hogy kézre kerítsék vagy emigrációba kényszerítsék Leonel Brizolát, Goulart szélsőbaloldali sógorát, aki Guanabara (Rio de Janeiro) szövetségi képviselője, és jelenleg bujkál.

A központ már megkezdte az új brazil kormányt támogató, és Goulart-t diszkreditáló kampányát az egész térségben. Például Arturo Jauregui (* *), az ORIT főtitkára táviratban biztosította az ORIT támogatásáról a brazil kormányt. Ez negatív visszhangot kelthet olyan helyeken, mint például Venezuela, mert a CIA korábban azt kívánta az ORIT-tól, hogy ellenezze, hogy katonák vegyék át a hatalmat a szabadon választott kormányoktól — ahogyan most alakulnak a dolgok, ez nem túl realisztikus álláspont.

AVBUZZ révén jelenleg támogatást igyekszünk kialakítani az OAS-ban Venezuela számára Kuba elleni ügyében, amely a tavaly felfedezett fegyverrejtekhelyen alapul. Féloldalas fizetett hirdetést tettünk közé a Colorado napilapjában, a *La Mañanaban*, ez tegnap jelent meg. Színleg Hada Rosete (* *), a kubai forradalmi tanács (* *) itteni képviselője, az AVBUZZ-program egyik propagandaügynöke írta és szignálta az anyagokat. Valójában O'Grady és Brooks Read írta, a központtól és a kirendeltségi aktákból származó információk alapján. A nyilatkozat a fegyverrejtekhelyet a féltekén folyó átfogó szovjet és kubai beépüléssel hozza összefüggésbe, és tartalmaz Rolando Santa-

nának (* *), a tavaly disszidált kubainak tulajdonított állításokat is. Úgy ábrázolja a Venezuelában, Hondurasban, Peruban, Kolumbiában, Argentínában, Panamában és Bolíviában tapasztalható lázongásokat, mintha azokat a Mexico City-i, Buenos Aires-i és a montevideói szovjet és kubai nagykövetségekről irányítanák, s még a kínai kommunistákat is megemlítették.

MONTEVIDEO — 1964. ÁPRILIS 18.

Holman annak a kényszerű-kelletlen beismerésével tért vissza egy kirendeltségvezetői konferenciáról, hogy több figyelmet kell fordítanunk a brazil emigránsokra. Nyilvánvalóan magától Johnson elnöktől származik a döntés, hogy nemcsak rövid lejáratú erőfeszítéseket kell tenni egy ellenpuccs és felkelés megakadályozására, hanem hosszú távra kell biztonsági erőiket a lehető leggyorsabban és leghatékonyabban kiépíteni. Soha többé nem szabad megengedni, hogy Brazília annyira balra tolódjék, hogy komoly befolyása legyen a kommunistáknak és a hasonszőrűeknek, sőt a hatalomátvétel veszélye fenyegessen.

Itt, Montevideóban ez az irányvonal azt jelenti, hogy az emigránsokkal kapcsolatos fokozott információgyűjtéssel kell segítenünk a riói kirendeltséget. Ez egyelőre a rendőrségi hírszerzésen keresztül megy, és az én feladatom lesz. Holman ugyanis, amint sejtettem, azt akarja, hogy továbbra is én dolgozzak együtt Oteróval, Pirizzel, De Andával, Torresszel és másokkal, miközben ő tartja a magas szintű kapcsolatokat, Felipe Gil belügyminiszterrel és Ventura Rodriguez ezredessel, a rendőrfőnökkel. Kezdetnek Oterót utasítottam, hogy rendelje ki néhány emberét Goulart és három-négy másik fontos száműzött lakhelye elé (a riói kirendeltség szempontjai alapján). Ezek az emberek az emigránsok személyes biztonsági tisztjeinek adva ki magukat, naplót vezetnek majd a látogatókról. A jelentések fontosabb részeit, az újonnan érkezettekről szóló információkkal együtt távirati úton továbbítjuk a riói kirendeltségnek, a teljes anyagot futárral küldjük.

Itt a politikai sodrások a brazil katonai kormány ellen dolgoznak, és nagyon megnehezítik kedvező lapkommentárok ösztönzését. A brazil kormány mindazonáltal a nyomás legkülönbözőbb formáit bevetve próbálja elérni, hogy Goulart és emigráns támogatói ne folytassanak itt semmiféle politikai tevékenységet.

A Kubához fűződő kapcsolatok megszakítása mellett éppen olyan nehéz hangulatot kelteni, mint Brazília mellett. Nem mintha az uruguayiak kedvelnék a kommunizmust, vagy egyet-

értenének a kubai forradalommal. Az uruguayi külpolitika sarkköve a szigorú be nem avatkozás, hiszen az ország sebezhető két hatalmas szomszédjának nyomásával szemben. Mivel a Kuba elleni szankciók vagy kollektív akciók könnyen Kuba belügyeibe való beavatkozásként értelmezhetők, a kirendeltség szakításra irányuló programja ellentétes Uruguay hagyományos politikájával.

Mindezek ellenére folytatjuk tömegtájékoztatási kampányunkat minden kubai témában. Azt reméljük, hogy a fegyverrejtekhely ügyében tett venezuelai kísérletek egy OAS külügyminiszteri konferencia összehívására nemcsak magát a konferenciát eredményezik, hanem határozatot is arról, hogy minden OAS-ország szakít Kubával. Néhány napja Betancourt egykori külügyminisztere, Marcos Falcon Briseno járt itt, hogy támogatást toborozzon a konferenciának, de nem tudta rávenni az uruguayiakat a kampányban való aktív részvételre.

MONTEVIDEO — 1964. ÁPRILIS 24.

Most látogatott meg bennünket az új WH-osztályvezető, Desmond FitzGerald (* *), aki körutat tesz a területi kirendeltségeken. Holman állófogadást rendezett a kirendeltség személyzete és a feleségek számára, és az irodában mindegyikünk röviden beszámolt FitzGeraldnak a műveleteinkről. Elégedett volt a kubai beszervezéssel, de gyanítja, hogy provokáció is lehetett, mert az illető túlságosan magasra becsülte a cukortermést. FitzGerald szerint ebben az évben nem ötmillió tonna, hanem négymilliónál is kevesebb lesz a termés. Arra biztatott, koncentráljak arra, hogy megfelelő beszervezési kísérlettel közelítsem meg a kubai kódfejtőt is. Amikor elmondtuk neki, hogy az egyik kirendeltségi irodánknak közös fala van a szomszédos épület ellenőrizetlen lakásával, utasított, tegyünk azonnal hatalmas táblát a falra: „Ezt a szobát lehallgatják!" Hiába, a rangnak megvannak a maga kiváltságai a CIA-ban is.

FitzGerald külön nyomatékot adott annak, hogy a montevideói kirendeltség figyelmet fordítson az új brazil kormány támogatására, információgyűjtés és propagandaműveletek révén. Holman átadta O'Gradynek a teljes brazil ügyet. A riói kirendeltség is segíteni fog, egyik kapcsolati ügynökét ideküldi katonai attasénak a brazil nagykövetségre. A neve Camara Sena ezredes, és bármelyik nap megérkezhet. O'Grady fog találkozni vele, és segít neki beépülni az emigráns közösségbe.

Goulart itteni népszerűsége ellenére az NCG tegnap úgy sza-

vazott, hogy elismeri a brazil kormányt, ez a lépés a feszültség enyhítését szolgálhatja. Ugyanakkor Goulart-nak politikai menedékjogot adtak, s nem menekültként kezelik; ez lazább státus, több szabadságot enged neki a politikai tevékenységre.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 2.

A központ jóváhagyta a tervemet Roberto Hernandez, a kubai kódfejtő beszervezésére. Meglátjuk, kitart-e a szerencsénk. Ezequiel Ramirezt (* *), a központ kiképzőtisztjét — most fejezte be az AVBANDY megfigyelőcsoport kiképzését — használom majd a kontaktus megteremtésére. Úgy néz ki, mint egy spanyol vagy latin-amerikai és (amennyiben közeledését elfogadja) kevésbé veszélyes Hernandez számára, addig is, amíg meg tudjuk szervezni a titkos találkozókat. Ramirez ma útnak indítja az AVENIN megfigyelőcsoportot, hogy kövessék Hernandezt a nagykövetségről bárhová a városban, ahol az első megközelítés megtörténhet.

Nagyon nehéz megjósolni esélyeinket, noha Warnernek (* *), a kubai nagykövetség sofőrjének jelentései kitűnőek, s bepillantást nyújtanak Hernandez személyiségébe. A feleségével — aki egyébként most szült — problémái vannak, ugyanakkor mélyebb kapcsolatba bonyolódott Mirtával, uruguayi barátnőjével. Mirta miatt visszautasítottam azt a lányt, akit a miami kirendeltség ajánlott, és azon igyekszem, hogy felkeltsem Hernandez érdeklődését egy esetleges Buenos Aires-i áttelepülés iránt. Kódfejtő tevékenységén kívül ő a nagykövetség műszaki tisztje is, hivatásos fényképész. Talán áttelepülése elrendezését megtoldhatnánk azzal, hogy fényképészüzletet nyissunk neki. Pillanatnyilag a központ utasításai alapján harmincezer dollárt ajánlhatunk fel neki, ha hajlandó elmondani, amit a kubai hírszerzés műveleteiről tud; ötvenezer dollárt a vallomásért és a kódkönyvek átadásáért; illetve visszahelyezéséért; és havi háromezer dollárt abban az esetben, ha a nagykövetségen marad és nekünk dolgozik. Van egy „védett" lakásom készenlétben, ha Hernandez rááll az alkura, és amint lehet, átveszem Ramireztől.

A minap megkörnyékeztem Holmant és közöltem vele, többet tudnék a rendőrségi munkával és a kubai műveletekkel foglalkozni, ha nem volnék ennyire leterhelve a paraguayiakkal, a levélátvizsgálással és Ralph Hatryvel. Piszok lépés volt, mert azt javasoltam, hogy Alex Zeffer (* *), a szakszervezeti műveletekkel foglalkozó tiszt vegye át tőlem ezeket is. Holman beleegyezett, aztán megmondta Zeffernek is, aki azóta nem áll szóba ve-

lem. Tisztában van a Hatry-féle problémákkal, és azt is tudja, milyen lélekölő munka a levélátvizsgálás.

Továbbra is ellátogatok időnként AVANDANA (* *) lakására, hogy a feleségével a kubai nagykövetség megfigyelőposztjának problémáiról tárgyaljunk. Nincs az a pénz, amiért elmulasztanám ezt az élményt — a ház földszintes bungaló az utca végén, rikán lakott negyedben, a város szélén, körülötte sűrű erdő, valóságos dzsungel. A házat magas vaskerítés és vagy fél tucat vadul ugató kutya őrzi. Ez az elszigeteltség ebben az esetben azért is kényelmes, mert AVANDANA majdnem teljesen süket, és a műveleti tárgyalások szükségszerűen — és nem túl biztonságosan — hangosak, néha kifejezetten üvöltözni kell. Akármikor odamentem, mindig vittem Hatryt is, és ennek a két idősödő embernek a látványa, amint kémtevékenységükről szenvedélyesen ordítozva tárgyalnak — az ellentmondások érdekfeszítő tanulmányaként szolgál.

Egy másik művelet, amit átvettem, önmagától megoldódott. Anibal Mercader (* *), az MRO beépült ügynöke úgy döntött, hogy az Egyesült Államokban keres munkát. Egy miami bank vette fel, és nemsokára elmegy — elintéztem, hogy MRO-tagságát ne említsék a vízumkérelméhez szükséges kirendeltségi anyagban.

Nem irigylem Alex Zeffert a szakszervezeti műveletekért. Gyakorlatilag nulla pontról kell újra kezdenie az egészet, mert a döntés végül is úgy szólt, hogy megvonják a támogatást az Uruguayi Szakszervezeti Konföderációtól (CSU). A CSU a múlt hónapban konferenciát tartott, és a vezetés képtelen volt felülemelkedni a személyi konfliktusokon, amelyek következtében egyes tagszervezetek kiléptek, mások pedig megtagadták a tagdíjfizetést. Az igazi probléma a vezetésben van, és amikor Andrew McClellan (* *), az AFL—CIO Amerika-közi képviselője, és Bill Doherty (* *), az AIFLD szociális programok főnöke a múlt héten megérkezett, arról tájékoztatták a CSU vezetőit, hogy az ICFTU-n, ORIT-on és az ITS-en keresztül juttatott támogatást leállítják.

A helyzet elég kínos, mert a CSU most alakított egy munkáslakás-építő szövetkezetet, és ehhez AIFLD-adományokra számított. A CSU nem kapja meg ezeket és a pénzt talán egy másik nem kommunista szakszervezeten keresztül fogják eljuttatni. Jövő héten Serafino Romualdi (* *), az AIFLD végrehajtási igazgatója jön ide annak további megvitatására, hogyan támogassuk az AIFLD-programokat, miközben a CSU-t hagyjuk kimúlni. Egy dolog biztos: évekbe fog telni, amíg az AIFLD-program útján a szakszervezeti vezetők új csoportját lehet kiképezni és kö-

zülük új ügynököket beszervezni, akik létrehoznak egy másik országos konföderációt, amely tagja lesz az ORIT-nak és az ICFTU-nak.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 5.

Képtelenségnek tűnik, ami történik, mindannyian kételkedünk benne, hogy igaz. Ramirez és a megfigyelőcsoport pontosan a terv szerint követte Hernandezt a belvárosba, az utcán a megfelelő pillanatban Ramirez odalépett Hernandezhez és azt mondta neki, hogy az Egyesült Államok kormánya segíteni szeretne rajta. Hernandez beleegyezett a beszélgetésbe, de csak tizenöt perce volt, mert vissza kellett mennie a nagykövetségre. A pasas holtsápadt idegroncs, de elvben ráállt a kikérdezésre, és arra, hogy átadja a kódkönyveket. Holnap délutánra újabb találkozót tűztek ki.

Táviratot küldtem a központnak, tájékoztatást a találkozóról, és javasoltam, hogy a D ügyosztályról azonnal küldjenek technikust, aki amint lehet, nekilát a kódoknak. Ha ez a beszervezés sikerül, márpedig úgy néz ki, ez lesz a térségben folyó kubai műveletek első igazán fontos beépülése.

További Kuba-ellenes propaganda. A miami kirendeltség által finanszírozott és irányított szervezetnek, az Emigráns Forradalmi Diákok Direktóriumának (* *) (DRE) képviselői érkeztek ma ide. Dél-amerikai körutat tesznek a kubai gazdasági katasztrófa leleplezésére. Mivel Montevideóban nincs állandó DRE-képviselő, Hada Rosete és AVBUZZ—1 (* *) szervezték a dolgot. Szintén AVBUZZ—1 révén népszerűsítjük Marcos Rodriguezt, a Diák Direktórium vezetőjét, aki részt vett a batista-rezsim elleni küzdelemben. Rodriguezt azzal vádolják, hogy elárulta a Batista-féle rendőrségnek a Július 26. szervezet tagjait; a mi hamis vonalunk viszont az, hogy valójában kommunista, és a Kubai Kommunista Párt utasította a Július 26. tagok elárulására. A cél: elmélyíteni az ellentéteket a régivágású kommunisták és a Július 26. tagok között. Rájátszunk az Anibal Escalante-féle tisztogatásra is. Mindkét eset súlyos megosztottságot okoz Kubában, ahol AVBUZZ—1 szerint „amint a forradalom felfalja gyermekeit, úgy fokozódik az elnyomás, amely Hitler, Mussolini és Sztálin korszakához hasonlítható".

A canelonesi rendőrségi ügy kapcsán tovább növekszik a Blanco Párt belső válsága. Nemcsak a főszereplők tekintélye forog kockán, hanem, ami a Blanco-frakciókat illeti, a jövedelmező közhivatali állások megoszlásának rendszere is — ez pedig

nehezen létrehozott, kényes egyensúly, amit a belharcok könnyen felboríthatnak. Szóbeszédek keringenek egy közelgő kabinetválságról.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 10.

Nincs minden rendben a Hernandez-beszervezés körül. Találkozott másodszor is Ramirezzel, de megtagadta, hogy a kubai műveletekről beszéljen, amíg a pénzt nem látja. Egy csöppet sem bízik bennünk. Zeke harmadik találkozót szervezett, és én tizenötezer dollárt vittem magammal — gyakorlatilag a kirendeltség összes jelenlegi készpénzét. Holmant idegesítette, hogy ezt a rengeteg pénzt odaviszem, de ha szóra akarjuk bírni Hernandezt, legalábbis meg kell mutatnunk neki a pénzt, és talán adnunk is kell valami keveset. A biztonság fokozására O'Grady is velem jött, de Hernandez nem mutatkozott.

A tervem az volt, hogy Hernandeznek legföljebb ezer dollárt adok, és aztán megpróbálom rávenni, engedje, hogy egész járandóságát egy Cég-számlára tegyem, amíg elintézzük „eltűnését". Különben rajtakaphatják őt olyan nagy összegekkel, amelyekről nem tud számot adni. Négy éjszakán át vártam rá, és ha ma éjjel sem jelenik meg, újból ráállítom Zekét és a megfigyelőcsoportot.

Tegnap megérkezett a D ügyosztály technikusa. Azt mondja, csak néhány órára kellenek neki a kódkönyvek, hogy kinyissa, lefényképezze és újra lezárja őket. Jó kis mutatvány lesz: a tömbök öntapadó csíkkal vannak leragasztva mind a négy oldalon, tehát csak a legfelső lapot lehet látni. De ha lemásoljuk az egészet, el tudjuk majd olvasni a teljes levelezésüket mindaddig, amíg a kódok érvényben vannak.

Számomra a legfontosabb a hírszerzési műveletekre vonatkozó kikérdezés. Hernandez azt mondta Zekének, hogy a világon mindenről tudomása van, amit itt csinálnak, és én hiszek neki. Ma fel kell bukkannia.

Ide érkezett emigrációba Leonel Brizola, Goulart sógora, s egyúttal kormányának egyik szélsőbaloldali vezéregyénisége. A brazil kormány azt kérte, hogy őt és Goulart-t internálják. Ez esetben az ország belsejében levő egyik városban kell élniük, nem mozoghatnak az országban, ami megkönnyíti az ellenőrzésüket. Mivel Brizola a régi kormány legveszélyesebb politikai vezetője, távozása Brazíliából — kedvező fejlemény. Goulart bukása óta bujkált. A riói kirendeltség szoros szemmeltartását kívánja.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 15.

Valami határozottan bűzlik a Hernandez-beszervezés körül. A kubai nagykövetségnél levő megfigyelőpossztól tudom, hogy a Ramirezzel lezajlott második találkozó óta Hernandez gyakorlatilag nem hagyta el a nagykövetséget. A megfigyelőcsoport és Zeke négy napja az OP jelére vár, hogy Hernandez nyomába eredjenek, és újból próbálkozzanak. A nagykövetségi telefonlehallgatás szerint Hernandez nem telefonál túl sokat, és a sofőr ma jelentette, hogy újabban Hernandez nem beszél vele. Nem adhatok neki különleges utasításokat, mert nem akarom felkelteni a gyanúját, hogy beszervezés folyik. Semmi mást nem tehetünk, minthogy várunk türelmesen, és tovább próbálkozunk.

Újabb kellemetlen megbízatás. A santiagói kirendeltség egészen nagyszabású műveletet folytat Allende elnökké választásának megakadályozására. A legutóbbi, 1958-as választásokon kis híján győzött, és most senki sem óhajtja ezt megkockáztatni. A baj az, hogy a központ gazdasági hivatala nem tudott elég chilei escudót szerezni a New York-i bankoktól, így regionális pénzváltóhelyeket kellett felállítanunk Limában és Rióban. De még ezek se tudják kielégíteni az igényeket, ezért minket kértek meg, hogy segítsünk.

Ebben a körzetben a First National City Bank (* *) a megbízott pénzváltó, de rendszerint a Buenos Aires-i kirendeltség kezel valutaügyeket, mert gazdasági hivataluk „A osztályú", és valutaátváltásra jogosult. Mivel mi „B osztályú" kirendeltség vagyunk, csak rendkívüli esetekben válthatunk dollárt helyi pénzre. Mindazonáltal a központ átutalt egy csekket a New York-i City Bankban levő számláról. Átvittem a csekket Jack Hennessynek (* *), a montevideói City Bank rangidős, amerikai állampolgárságú tisztviselőjének. A központ őt már felhatalmazta valutaügyletek lebonyolítására, és a City Bank New York-i irodája tájékoztatta arról, hogy elfogadhatja a csekket. Átadtam neki, ő pedig elküldte az embereit Santiagóba, diszkrét bevásárlásra. Néhány nap múlva visszatértek — Hennessy szerint kofferban hozták a pénzt, és megvesztegették a vámosokat, hogy ne vizsgálják át csomagjukat —, és Paul Burns meg én elmentünk felvenni. Amikor visszaértünk a kirendeltségre, a nap hátralevő részét pénzszámolással töltöttük — több mint százezer dollár értékű az összeg. Most azután Santiagóba küldjük diplomáciai futárral. Alighanem milliókat költenek, ha ilyen módszerhez kell folyamodniuk, s New York, Lima és Rio de Janeiro együttesen sem tudja kielégíteni az igényeket.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 20.

A Hernandez-beszervezés elbukott — legalábbis egyelőre. Ma végül elhagyta a nagykövetséget, és a megfigyelőcsoport segítségével Zeke Ramirez elkapta őt a belvárosban. Hernandez nem volt hajlandó beszélni vele, még felismerni sem. A művelet kulcsa most az, vajon említést tett-e Hernandez valakinek a nagykövetségen Ramirezzel folytatott első beszélgetéseiről, minden jel szerint nem. Hernandez ma elsápadt, amikor Ramirez megszólította. Ha bárkinek jelentette volna a beszervezési kísérletet, nem esett volna pánikba, hiszen szilárd lenne a helyzete a nagykövetségen. Félelmének magyarázata kétségtelenül az, hogy elmulasztott jelentést tenni Zekével lezajlott első beszélgetéseiről — ez pedig azt bizonyítja, hogy kezdeti beleegyezése őszinte volt. Ramirez holnap visszatér Washingtonba, mi pedig hagyjuk, hogy Hernandez visszazökkenjen a régi kerékvágásba, mielőtt újra megközelítenénk. Ramirezzel folytatott első beszélgetései alapján, Hernandezt politikai és kulturális orientációja inkább Argentína vagy Brazília, mint az Egyesült Államok felé vonzza. Lehet, hogy segítséget kérünk a Buenos Aires-i vagy a riói kirendeltségtől — egy biztonsági szolgálatba beépült ügynököt, aki az argentínai vagy brazíliai kormány nevében próbálhatná meg a következő megközelítést.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 23.

Hernandez pánikba esett, de végül is valószínűleg megszerezzük. Ma reggel sürgős telefonhívást kaptam a kubai nagykövetség sofőrjétől, és amikor találkoztunk, elmondta, hogy óriási volt a felfordulás ma reggel a kubai nagykövetségen. Hernandez, valamikor az éjszaka folyamán elhagyta a nagykövetséget — ott él a családjával —, hátrahagyta jegygyűrűjét és egy cédulát a feleségének. A kubaiak azt hiszik, hogy disszidált és nálunk van, itt vagy esetleg úton az Egyesült Államokba. Idegeskedésük és a nagykövetségen uralkodó rossz hangulat arra utal, hogy Hernandez magával vitte a kódkönyveket.

Azt mondtam a sofőrnek, maradjon a nagykövetségen egész nap, ha tud — általában vasárnap délutánonként szabad —, és ajánlja fel, hogy holnap is dolgozik. Ezután beindítottam a kubai nagykövetség megfigyelőposztját — hétvégén rendszerint bezárjuk —, és Holmannal, O'Gradyvel és Paul Burnsszel együtt megpróbáltuk eldönteni, mit tegyünk. El nem tudjuk képzelni, hol lehet Hernandez, és miért nem jött be a nagykövetség-

re. Intézkedtünk a főkapu nyitvahagyásáról, hogy Hernandez besétálhasson rajta, ne kelljen várakoznia, amíg csöngetésére kinyitják. Ma éjjel (arra az eshetőségre, ha a sötétedésre vár) egy kirendeltségi tiszt ül majd jól megvilágítva a kapu belső oldalán. Valamiképpen bizalmat kell öntenünk Hernandezbe, hogy bejöjjön. Előbb vagy utóbb fel kell bukkannia.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 24.

Hernandeznek elment az esze. A sofőr újabb sürgős találkozót kért, és jelentette, hogy Hernandez valamikor délután visszatért a kubai nagykövetségre. Az emeleten tartják fogságban. Az ügyvivő tegnap és ma többször átment a szovjet nagykövetségre, valószínűleg azért, mert a szovjeteknek kell lebonyolítaniuk a kubaiak Hernandezzel kapcsolatos kódolt üzenetváltását Havannával. Vajon mi bírhatta rá Hernandezt, hogy újra meggondolja magát?

MONTEVIDO — 1964. MÁJUS 26.

A sofőr szerint Hernandezt különleges őrizet alatt visszaviszik Kubába — Ricardo Gutierrez és Eduardo Hernandez (mindketten hírszerzők) lesznek a kísérők. Pénteken indulnak egy Swissair járattal Genfbe, ott szállnak át Prága felé.

A sofőr Hernandeztől hallotta, hogy amikor eltűnt a nagykövetségről múlt szombaton, a barátjához, Ruben Pazoshoz ment, és együtt mentek kocsival le a brazil határig. Hernandez magával vitte a kódkönyveket, és azt tervezte, hogy a brazíliai konzulhoz disszidál Riverába, de a konzul nem volt a városban a hét végén. Miután várt egy kicsit, Hernandez meggondolta magát, és úgy döntött, vállalja a forradalmi igazságszolgáltatás kockázatát — azt mondta AVBARON—1-nek, a sofőrnek, hogy valószínűleg öt évet kell lenyomnia majd egy átnevelő farmon. Na, kíváncsi vagyok.

Úgy döntöttünk, hogy propagandacélból nyilvánosságra hozzuk az ügyet, és megpróbáljuk úton hazafelé valamiképpen kiszabadítani Hernandezt. A nyilvánosságra hozatalról szóló döntés azután született, miután Felipe Gil belügyminiszter megtagadta, hogy a külügyminisztérium vagy az NCG belekeveredjen az ügybe. Holman azt mondta neki, hogy Hernandezt akkor fogták el, amikor megpróbált hozzánk disszidálni, és megmentésére hivatalos lépéseket kért. A miniszter csupán egy repülőtéri rend-

őri kihallgatásba egyezett bele, amihez Hernandezt, ha kell, erőszakkal is elkülönítik kísérőitől. AVBUZZ—1 révén addig is a kommunista zsarnokságból kiszabadulni akaró disszidens ellen a kubai nagykövetségen belül végrehajtott szenzációs emberrablásként tálaltuk az esetet.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 28.

Hernandez elrablásának történetével vannak telé az újságok, és pontosan olyan visszhangot váltott ki, amilyet mi akartunk. AVBUZZ—1 több riportert küldött a nagykövetséghez, hogy interjút kérjenek Hernandeztől, és persze elküldték őket, ami csak fokozta a találgatást: vajon csak Hernandez holtteste fog-e előkerülni?

Riasztottam az összes kirendeltséget, ahol Hernandez gépe útban Genf felé leszáll. A Rio de Janeiró-i, a madridi és a berni kirendeltség akcióba lép. A riói és a madridi kirendeltség elintézi a rendőri kapcsolati szervekkel, hogy beszélhessen Hernandezzel, a genfi bázis pedig megszervezi, hogy svájci egyenruhás rendőrök legyenek a helyszínen, amíg Hernandez a tranzitban lesz, mert egy kihallgatás kierőltetése túlságosan kényes lenne a svájciak számára.

De reméljük, hogy Hernandez nem jut olyan messzire. Ventura Rodriguez ezredes rendőrfőnök révén elintéztük a repülőtéri kihallgatást; holnap lesz, mielőtt a gép elindul. Antonio Piriz felügyelő és Otero is ott lesz, és Hernandezt elkülönítik a beszélgetéshez, amelynek során a rendőrségi ügynökeink megpróbálják meggyőzni őt arról, hogy inkább maradjon, semmint szembenézzen a büntetéssel otthon. Én is ott leszek, hogy beszéljek vele, ha mutat némi hajlandóságot arra, hogy politikai menedékjogot kérjen Uruguayban.

MONTEVIDEO — 1964. MÁJUS 29.

További propaganda — de Hernandezt nem lehetett meggyőzni. A repülőtéren az egyik kísérő, Gutierrez megpróbált ellenállni, amikor Hernandezt elkülönítették. A dulakodás során pisztolyt rántott, és erőszakkal lefegyverezték. Hernandez viszont erősködött, hogy a saját akaratából tér haza, és végül ő maga, felesége és gyermeke, továbbá a két kísérő beszállt a gépbe. Eddig nem kaptunk semmi hírt a többi útbaeső kirendeltségtől.

Ma reggel az indulás előtt a kubaiak valamelyest visszavetet-

ték az ellenséges propagandát: a sajtó képviselőit a nagykövetségre hívták, beszélgetésre Hernandezzel. Hernandez azt mondta, azért tér vissza Kubába, mert a felesége és fia elleni megtorlásoktól fél (meg nem nevezett) személyek részéről, akik megkísérelték hazája elárulására bírni őt. Beismerte, hogy az elmúlt húsz napban az utcán követték bizonyos személyek, akiknek a nemzetiségét nem tudta megállapítani. Először ötezer dollárt ajánlottak fel neki, később felmentek ötvenezerig. A sajtó ezzel a nyilatkozattal együtt is úgy tálalja az ügyet, hogy Hernandezt a biztonsági kockázat miatt küldik haza, erre utal a két kísérő jelenléte is.

A beszervezés kudarcot vallott ugyan, de bizonyos, hogy kárt okoztunk a kubaiak itteni műveleti tevékenységét illetően. Mindössze a kereskedelmi tanácsos és a felesége maradt itt, meg az ügyvivő, aki szerintünk nem folytat hírszerző tevékenységet. Egyszeriben ötről kettőre csökkent a létszámuk, és a szovjet nagykövetség kommunikációs lehetőségeivel kell élniük, amíg új kódfejtőt nem kapnak. Az üggyel kapcsolatos hírverés ugyanakkor kedvezővé teheti a hangulatot a kapcsolatok megszakítására, amennyiben a venezuelai eset az OAS-ban jól alakul. Ha nem is kaptuk meg a kódokat és a beszámolót, legalább jó propagandánk volt, és megzavartuk őket.

A kubai hírszerzői dezertálásokkal kapcsolatban két újabb igen kedvező fejlemény történt, lehetséges, hogy a Hernandez-ügy közvetett következményeként, de ezt még egy ideig nem fogjuk megtudni. Egy kubai hírszerző, Vladimir Rodriguez (* *) néhány héttel ezelőtt Kanadába disszidált, és most kezdi elmondani az első részleteket az Általános Hírszerzési Igazgatóságról (DGI), amelynek székhelye a belügyminisztériumon belül van. A központ naprakészen informál bennünket a kihallgatások lényegesebb pontjairól.

A másik átállítási kísérlet szorosabban kapcsolódik az Uruguayban folyó kubai műveletekhez: Earle Perez Freeman (* *), a kubai hírszerzés volt montevideói főnöke disszidált, majd meggondolta magát Mexikóban, még januárban. Perez most kapott menedékjogot Uruguay havannai nagykövetségén, ahol a négy diplomata közül három (az AMHALF-ügynökök) a miami kirendeltségnek dolgozik. Egyiküket, az ügyvivőt épp most helyezték át, de a másik kettő, German Roosen (* *) és Hamlet Goncalves (* *) révén a miami kirendeltség a Montevideóban folyó kubai műveletekről kísérel meg kihallgatást. A hét végén összeállítok egy kérdéslistát, annak alapján, amit már tudunk, és továbbítom a miami kirendeltségnek, hogy használják föl az AMHALF-ügynökök.

MONTEVIDEO — 1964. JÚNIUS 6.

A Blanco Párt belharcai újabb válsághoz vezettek, és újabb csúcspontot ért el a szakszervezeti nyugtalanság is. Május 21. óta egymás után mondtak le a kabinet miniszterei; a hadügyminiszter május 30-án, és Felipe Gil belügyminiszter ma. A canelones-i rendőrségi üggyel kapcsolatos eredeti aggodalmak után a Blancók a kormánypozíciók elosztásán kezdtek marakodni, és naponta újabb pletykák kelnek szárnyra arról, hogy Blanco párti katonatisztjeik államcsínyt szerveznek Blanco politikai vezetése ellen. A híresztelések mindeddig alaptalannak bizonyultak, de mi főként Gari és Ventura Rodriguez ezredes jelentéseire építve küldjük cáfolatainkat a központba — ők ugyanis szoros kapcsolatban állnak azokkal a katonatisztekkel, akik állítólag benne vannak a tervben. Holman abban reménykedik, hogy az új belügyminiszter elég erős lesz a rendőrségen belüli Közbiztonsági Misszió létrehozására.

A kormány cselekvőképtelenségének fokozódásával párhuzamosan aktivizálódnak az autonóm intézmények és decentralizált közszolgálati hivatalok szakszervezeti szervei. Két nappal ezelőtt huszonnégy órás sztrájkot tartottak az állami vállalatok költségvetésének negyvenöt százalékos emeléséért, s ugyanezek a szakszervezetek a CTU-val együtt már szervezik az újabb huszonnégy órás általános sztrájkot az infláció elleni tiltakozásul.

Hernandez visszatért Kubába, noha a riói kirendeltség rendőrségi ügynökei még dulakodásba is keveredtek Gutierrezzel, amikor megpróbálták elkülöníteni tőle Hernandezt egy kihallgatásra. Nyilvánosságra hozták az idei cukortermés adatait (sokkal kevesebb, mint amennyit az én „cukorszakértőm", Alonzo [**] mondott), így tehát FitzGeraldnak valószínűleg igaza volt. Most pedig fel kell adnom azt a „védett" lakást, amelyet vele használtam. Egyelőre nincs visszajelzés Madridból a poligráfvizsgálatról. A miami kirendeltség azt jelentette, hogy Pereztől információt szerezni Havannában a vártnál nehezebbnek bizonyulhat, mert meg akarják akadályozni, hogy Doncalves és Roosen együtt dolgozzon az ügyön. Jelenleg csak Roosent használják, aki nagyjából havonta egyszer megy Miamiba vagy Nassauba.

MONTEVIDEO — 1964. JÚNIUS 17.

A Blancók végül megoldották válságukat. Új minisztereket neveztek ki, és megtörtént az egyéb funkciók újrafelosztása a vitatkozó frakciók között. Az új belügyminiszter Adolfo Tejera (* *), akiről a montevideói rendőrfőnök, Rodriguez kedvező véleménnyel van. Az ő révén Holman máris kapcsolatot létesít az új miniszterrel, az AVENGEFUL telefonlehallgatás ürügyén. Az AID közbiztonsági programmal majd később hozakodik elő.

Ma gyakorlatilag minden gazdasági tevékenység leállt az általános sztrájk következtében, amelyet a CTU, az autonóm intézmények és decentralizált közszolgálati hivatalok szakszervezetei szerveztek az infláció és a dolgozókat sújtó egyéb gazdasági problémák miatt. Múlt éjjel, amikor a sztrájk kezdődött, Rodriguez ezredes (* *), a montevideói rendőrfőnök és a kormány legmagasabb rangú biztonsági tisztje nyilatkozatot adott ki, amelyben alaptalannak minősítette a katonai hatalomátvételről szóló szóbeszédeket.

Milyen más ez itt, mint Ecuadorban, ahol egy általános sztrájk elég ahhoz, hogy megbuktassa a kormányt. Itt a közlekedés normális, és úgy tűnik, szinte mindenki a tengerpartra igyekszik, bár már túl hideg van a strandoláshoz. Holman a vasárnapi hangulatot kommentálva azt mondta, hogy az uruguayiak csak „vízbámulók" — kortyolgatják a *maté*jukat és nézik a hullámokat.

A brazil kormány továbbra is nyomást gyakorol Goulart, Brizola és más emigránsok politikai tevékenységének megakadályozására. Noha kiengedtek néhányat az uruguayi nagykövetségre menekültek közül, s ez enyhítette a feszültséget, ideküldtek egy képviselőt, hogy sajtókonferenciáján ösztökéljen cselekvésre az emigránsok tevékenységének korlátozására. De a képviselő megjegyzései visszaütöttek. Ugyanis nemcsak Goulart és Brizola támogatóit vádolta azzal, hogy a diákmozgalmakon, az állami szerveken és a szakszervezeteken keresztül összeesküvést szerveznek a brazil katonai kormány ellen, hanem olyan kijelentéseket is tett, hogy Uruguayba beszivárogtak a kommunisták, és ezért az ország veszélyes a kontinens többi részére nézve. Az uruguayi külügyminiszter később azt válaszolta, hogy a kommunista párt legális ugyan Uruguayban, de távolról sem játszik meghatározó szerepet az országban.

A brazil nyomás rövid távon negatív eredményekre vezethet, de az uruguayiaknak előbb vagy utóbb hasonlóan kemény vonalat kell követniük a kommunizmussal szemben; egyszerűen azért, mert az ország túl kicsi ahhoz, hogy ellenálljon a brazil

nyomásnak. A riói kirendeltség, Camara Sena ezredesen, a katonai attasén kívül (* *), két újabb ügynököt küldött az itteni brazil nagykövetségre — gondolom, válaszul Holman ellenállására, hogy foglalkozzon a menekültekkel. Egyikük a brazil külügyminisztériumba magas szintű beépült ügynök, Manuel Pio Correa (* *), aki nagykövetnek érkezik ide; a másik pedig Lyle Fontoura (* *), Pio egyik protezsáltja, ő lesz az új első titkár. A múlt hónapig Pio volt Brazília mexikói nagykövete, ahol — a riói kirendeltség által küldött háttéranyag szerint — nagyon hatékonyan vett részt a Mexico City-i kirendeltség műveleti feladataiban. Miután azonban Mexikó nem ismerte el az új katonai kormányt, Piót visszarendelték, és a riói kirendeltség elintézte, hogy kinevezzék nagykövetnek ide, Montevideóba; jelenleg ez a brazil kormány diplomáciai „forró pontja". Amikor megérkeznek, Holman tartja majd a kapcsolatot Pióval és O'Grady Fontourával. A riói kirendeltség igen eltökélt a tekintetben, hogy így vagy úgy cselekvésre bírja az ittenieket az emigránsok ellen, és Pio látnivalóan kemény fickó, aki fenntartja majd az uruguayi kormányra nehezedő nyomást.

MONTEVIDEO — 1964. JÚNIUS 28.

A miami kirendeltségnek nemigen sikerült információt kicsikarni Earle Perez Freemanből, a kubai hírszerzőből, aki Uruguay havannai nagykövetségén kapott menekédjogot. Ismételt faggatózási kísérletei után Perez a miami kirendeltségnek dolgozó uruguayi diplomatát, German Roosent (* *) azzal vádolta, hogy a CIA-nak dolgozik, és követelte, hogy a CIA vigye őt ki Kubából. Megmondta Roosennek, hogy addig egy szót sem mond az Uruguayban folyó kubai műveletekről, amíg biztonságban kint nem lesz Kubából.

Roosen egyik gondja az, hogy addig nem tud hathatós nyomást gyakorolni Perezre, amíg erre utasítást nem kap az itteni külügyminisztériumtól. Természetesen tagadta Perez vádját, hogy kapcsolatban áll velünk, de vonakodik messzebb menni saját kormányának utasítása nélkül. Holman beleegyezett, hogy javasoljam Piriz felügyelőnek, menjen Miamiba Roosen hivatalos irányítására, anélkül persze, hogy Roosen tudna Piriz hozzánk fűződő kapcsolatáról. Pirizzel beszéltem, és tetszett neki az ötlet, de figyelmeztetett, hogy Rodriguez rendőrfőnöknek kell engedélyezni és egyeztetni a külügyminisztériummal ezt az utat.

Holman — anélkül, hogy felfedte volna kapcsolatunkat Pirizzel és Roosennel — javasolta Rodrigueznek, küldje Miamiba

egyik legjobb tisztjét, hogy együttműködjön az uruguayi diplomatákkal, akik Perezt kezelik a nagykövetségen. Mint az várható volt, Rodriguez elfogadta a javaslatot, megszerezte a külügyminisztériumi jóváhagyást, és Pirizt jelölte ki. Néhány napon belül Piriz elutazik Miamiba, és hivatalosan irányítja majd Roosent és Goncalvest, a másik uruguayi diplomatát, aki Havannában a miami kirendeltségnek dolgozik (Ayala Cabedát korábban áthelyezték Havannából, és többé nem dolgoztatja őt a Cég). A miami kirendeltség illetékes tisztje külön-külön fog találkozni Roosennel, Goncalvesszel és Pirizzel, ami kényelmetlen, de vigyáznunk kell arra, hogy egyik se jöjjön rá a másik kettővel fenntartott kapcsolatunkra. Mindenesetre Roosen és Goncalves elegendő hivatalos bátorítást kap majd ahhoz, hogy nyomást gyakoroljon a kubai hírszerzőre. Mindenképpen információt kell szereznünk tőle, még mielőtt a diplomáciai kapcsolatok megszakítása miatt a diplomata-ügynököknek távozniuk kell Havannából.

Újabb lépést tettünk a siker felé a Kuba elszigeteléséért folyó kampányban. Az OAS bejelentette, hogy elegendő szavazat áll rendelkezésre a külügyminiszteri konferencia összehívásához, amelyen a fegyverrejtekhely ügye kapcsán napirendre tűzik a venezuelai indítványt, amely arra irányul, hogy a Kubával még diplomáciai kapcsolatban levő OAS-tagországok szakítsanak. Egyelőre semmi jele annak, hogy Uruguay támogatná az indítványt, vagy szakítana, ha az indítványt megszavaznák.

A Kuba-ellenes propaganda az AVBUZZ tömegtájékoztatási program révén folytatódik. A mostanában elhelyezett cikkek közt vannak a konzervpropaganda-művelet, azaz a Szerkesztői Sajtó Szolgálat (* *) anyagai. Ez a New Yorkban működő szolgálat rengeteg cikket ad ki a Castro-kormány és általában a kommunizmus ellen. Az anyagok jó részét kubai disszidensek — például Guillermo Martinez Marquez (* *) — írják.

MONTEVIDEO — 1964. JÚLIUS 15.

A múlt havi általános sztrájk óta az államcsínyről szóló pletykák elültek, de számos sztrájk még folytatódik. A központ különös sürgönyt küldött, ami Holman szerint annak az előjele, hogy visszatérünk a politikai akcióműveletekhez. Szerinte a táviratot — amelyet, mint rendesen, az osztályvezető írt alá — valójában az osztályvezető-helyettes, Ray Herbert (* *) írta, aki Holman régi FBI-os kollégája. A meglehetősen homályosan megfogalmazott sürgöny arra utasít bennünket, hogy terjesszük ki kap-

csolatainkat a politikai színtéren és szerezzünk információkat a politikai stabilitást, a szélsőballal kapcsolatos kormánypolitikát, és az olyan problémák lehetséges megoldását illetően, mint például az alkotmányos reform. Holman szerint Herbert szándékosan nem említette a politikai *akció*műveletet, az *információs* műveletet ellentétét, de az üzenet egyértelműen utal arra, hogy felújítjuk ezt a tevékenységet.

Előzetes intézkedésként Holman megbízott, hogy jelentsem a fejleményeket, és építsek ki új kapcsolatokat. Ő is többször találkozik majd Mrs. Nardonéval és Garival, és nemsokára bemutat még egy ruralista vezetőnek, Wilson Elso (* *) szövetségi képviselőnek. Nem vesszük viszont fel a kapcsolatot a másik ruralista vezetővel, Juan Maria Bordaberry szenátorral, mert ő állandó érintkezésben áll Coerr nagykövettel, akivel Holman nem óhajt súrlódást. A ruralisták azért fontosak, mert már elkötelezték magukat olyan alkotmányos reform mellett, amely visszatéríti Uruguayt az erős, egyszemélyi vezetés elnöki rendszeréhez. A többi párt nyíltan ellenzi az ilyen reformot.

A ruralistákra vonatkozó feladaton felül Holman megkért annak megszervezésére is, hogy a politikai szekció egyik valódi munkatársa összejöjjön a Colorado Párt néhány liberálisabb vezetőjével, főleg a 15-ös lista és a 99-es lista tagjaival. Ez a két frakció nyakig benne lesz az 1966-os választásokban, és vonzó lehetőséget nyújtanak arra is, hogy megközelítő ügynököket toborozzunk közülük a szovjet műveleti programhoz.

Politikai jelentések megszerzésére Holman felhasználja majd Adolfo Tejera belügyminiszterrel kiépített új kapcsolatát, és továbbra is hasznosítja Ventura Rodriguez ezredes rendőrfőnököt, és Carvajal ezredest, a katonai hírszerzés főnökét. Egyelőre nem újítja fel kapcsolatát Mario Aguerrondo (* *) ezredessel, aki Rodriguez elődje volt a rendőrfőnöki poszton és szoros kirendeltségi kollaboráns. Ő áll ugyanis általában a szóbeszédek középpontjában, amelyek a Blanco párti katonatisztek kormányellenes megmozdulásáról keringenek. O'Grady is gyakrabban találkozik majd Juan Carlos Quagliottival (* *), a gazdag marhatenyésztő ügyvéddel, aki aktívan támogatja az intervencionista érzelmeket a hadsereg vezetői közt.

Amikor a politikai kapcsolatok kiterjesztéséről tárgyaltunk, Holman kellő óvatosságot kért, nehogy a nagykövet gyanút fogjon, hogy visszatérünk a politikai akcióműveletekhez. Azt mondta, ha eljön az ideje, a döntést Washingtonban hozzák meg, és a nagykövetet majd tájékoztatják minisztériumi csatornákon.

Ez rossz hír. Quitóban a politikai vezetőkkel folytatott munka

csak azt erősítette meg, mennyire megvesztegethetők és cselekvésképtelenek — ám úgy tűnik, Uruguayban még rosszabb a helyzet. Egy csöppet sem lelkesedem az ügyért. Nem akarok szenátorokkal és képviselőkkel foglalkozni — még a (CIA-) igazgató kedvéért sem.

MONTEVIDEO — 1964. JÚLIUS 20.

Ismét váltottunk chilei valutát, itt, a First National City Bank montevideói részlegében, s a pénzt futár vitte a santiagói kirendeltségre. Ezúttal a limai és riói pénzváltó műveletekért felelős pénzügyi tiszt jött átvenni a pénzt Hennessytől (* *), és ő számolta az escudókat is. Ez is több volt, mint százezer dollár — a pénzügyi tiszt szerint mindössze egy csepp a tengerben. Azt mondja, ugyanúgy szórjuk a pénzt a chilei választásokon, mint két évvel ezelőtt Brazíliában.

Súlyos problémáink voltak az AVENGEFUL/AVALANCHE telefonlehallgatási műveletben. AVOIDANCE (* *), a futár, aki a magnószalagokat az átírókhoz viszi, jelentette Paul Burnsnek, hogy miközben szokásos körútját járta, egy szalagokkal teli aktatáskát elemeltek a kocsija csomagtartójából. AVOIDANCE-nek gőze sincs arról, vajon közönséges tolvaj, vagy pedig az ellenség vitte-e el a szalagokat. Állítása szerint nagyon óvatos volt, állandóan nézte, nem figyelik-e (nem figyelték), mindazonáltal valószínű, hogy a szalagokat akkor is meghallgatják, ha tolvaj vitte el őket, hogy megállapítsák, eladhatók-e.

Miután beszéltem Holmannal és Burnsszel, tájékoztattam Oterót és Ramirez ezredest, a Metropolitan Guard főnökét, hogy elvesztettünk néhány szalagot, és szerintünk a kubai nagykövetséget kívéve minden vonalat ki kellene kapcsolni. A közelgő OAS-találkozó és a Kubával való szakítás lehetősége miatt Ramirez egyetértett azzal, hogy a kubai vonalat kell nyitva tartani. A művelet fedése kedvéért működtet majd a csempészvonalak közül is néhányat, bár úgysem tudnánk letagadni az elvesztett szalagok valódi célpontját.

AVOIDANCE-t mostantól kihagyjuk a műveletből, és noha szokásos napi rutinját végzi majd továbbra is, és nézi, nem figyelik-e. A kubai vonalak szalagjait a napi rendőrségi hírszerző futárok hozzák majd át a kirendeltségre, mi pedig a nagykövetségi gazdasági szekció uruguayi alkalmazottjának, Tomas Zafiriadisnak (* *) adjuk oda. Ő lesz a futár a kirendeltség és a felesége (AVENGEFUL—3 * *) között, aki átírja a szalagokat. A felesége nevére (AVENGEFUL—5 * *), a PCU-központ vonalai-

nak átírója is besegít a kubai átírásba, miután az ő vonalát kikapcsolják. Nagykövetségi alkalmazottat ilyen célra használni — ez ellenkezik ugyan a szabályokkal, de Holman megkockáztatja a nagykövet haragját is, hogy életben tartsa a kubai vonalat.

MONTEVIDEO — 1964. JÚLIUS 25.

Az az újság, hogy az OAS elfogadta az indítványt, hogy minden tagja szakítsa meg diplomáciai és gazdasági kapcsolatait Kubával, és humanitáriánus céloktól eltekintve, a légi és tengeri közlekedést is. Négy évbe telt ezt az indítványt elfogadtatni — nemcsak a CIA műveletei, hanem egész latin-amerikai külpolitikánk erre a célra irányult. Azok az országok, amelyeknek még van kapcsolata Kubával — Chile, Mexikó és Uruguay — az indítvány ellen szavaztak, Bolívia pedig tartózkodott. Az már más kérdés, vajon Uruguay és a másik két ország tiszteletben tartja-e a határozatot vagy sem, de a központ propagandairányítása széles körű kampányra szólít majd fel a határozat érvényesítésének kierőltetésére.

Uruguay havannai nagykövetségén az AMHALF-ügynökök, Roosen és Goncalves talán ki tudnak szedni némi információt Perez Freemanből a szakításra vonatkozó szavazás után. Az uruguayi diplomaták még a Miamiban tartózkodó Piriz felügyelő segítségével sem voltak képesek megfelelő nyomást gyakorolni Perezre ahhoz, hogy elkezdjen beszélni a Montevideóban folyó kubai műveletekről. Szükségünk van az információra, hogy a kubai intervencióról szóló Perez-féle leleplezésekkel is megtámogassuk az uruguayi—kubai kapcsolatok megszakítására irányuló kampányt. Mi magunk is írhatnánk kevés tényre és nagy fantáziára alapozott dokumentumot Perez nevében, akiről köztudott, hogy az uruguayi nagykövetségen van. Ez azonban visszafelé is elsülhet, ha Perezt netán a kubaiak küldték menedékjogot kérni a nagykövetségre. És ennek gyanúja egyre nő, mivel továbbra is megtagadja a vallomást. Ha azután a dokumentum nyilvánosságra hozatala után Perez megszökik, nyilvános cáfolatot tehet közzé a kubai hatóságokon keresztül. Egyelőre Piriz felügyelő visszatér, és nem írunk hamis dokumentumot; meglátjuk, hogyan működik a propagandakampány nélküle.

A kirendeltség szakszervezeti műveletei Jack Goodwyn (* *) és az AIFLD (* *) vezetésével is csak döcögnek. A héten meglátogatott bennünket Joaquin (Jack) Otero (* *), a Nemzetközi Szállítómunkások Föderációjának (ITF * *) képviselője, aki-

vel tavaly Quitóban dolgoztam együtt, Otero most az ITF fő képviselője minden latin-amerikai és karib-tengeri országban. Azért jött, hogy részt vegyen egy bojkott megszervezésében a szervezetlen munkásokat foglalkoztató csomagolóüzemek húsexportja ellen. Reményeink szerint segítsége megerősíti majd a bojkottban részt vevő demokratikus szakszervezeteket.

A Cég által támogatott szakszervezeti oktatási programokat kiterjesztik az ORIT-on keresztül. Az ICFTU Nemzetközi Szolidaritási Alapja útján a központ majdnem kétszázezer dollárt pumpál egy cuernavacai ORIT kiképző iskola létesítésébe. Mostanáig erősen behatárolta az ORIT-tanfolyamokat a férőhelyek korlátozott száma, amit Mexico Cityben a Mexikói Munkás Konföderáció (* *) — az AFLCIO után az ORIT legfontosabb tagszervezete — elérhetővé tett. A cuernavacai iskola megnyitásáig még egy-két év eltelik, de az ORIT-tanfolyamok máris hatásos kiegészítői a washingtoni AIFLD-programnak.

Mintha nem lenne elég problémánk a paraguayiakkal, argentínaiakkal és brazilokkal — most itt vannak még a bolíviaiak is. Körülbelül egy hete érkezett meg az új bolíviai nagykövet, José Antonio Arce (* *), és a La Paz-i kirendeltség kérte, hogy tartsuk fenn vele a kapcsolatot. A bolíviai forradalom óta különféle kormányzati pozíciókat töltöttek be, legutóbb belügyminiszterként dolgozott szorosan együtt a La Paz-i kirendeltséggel. Holman találkozgat majd vele — valószínűleg csakis, ha feltétlenül szükséges — , hogy amikor Paz Estenssoro elnöknek ez a fontos támogatója visszatér Bolíviába, ismét be lehessen vonni az ottani műveletekbe.

Arce itteni fő feladata, hogy szemmel tartsa a korábbi elnök, Herman Siles Zuazo támogatóit, és magát Siles Zuazót is, ha — mint az várható — Uruguayban telepszik le emigrációban. Siles Zuazo arra törekszik, hogy a jelenlegi elnök, Victor Paz Estenssoro örökébe lépjen, az 1952-es forradalom óta érvényben levő elnökváltási szokásnak megfelelően. Pazt viszont a hagyománnyal ellentétben májusban újraválasztották, és most meg kell küzdenie Siles Zuazo ellene szőtt összeesküvéseivel. A La Paz-i kirendeltségnek fontos, hogy megakadályozza Siles Zuazo hatalomra kerülését, újabban tapasztalható balos tendenciái és a szovjetekhez fűződő baráti viszonya miatt — ezek 1960—62-re nyúlnak vissza, amikor Bolívia montevideói nagykövete volt. A La Paz-i kirendeltség erőfeszítéseinek támogatására első lépésként megkértem Oterót, a rendőrségi hírszerzés főnökét, hogy politikai barátai közt diszkréten érdeklődjön Siles Zuazo tervei felől, és figyelje az itteni letelepedésére utaló jeleket.

MONTEVIDEO — 1964. AUGUSZTUS 11.

Nagyon kétségesnek tűnik, hogy az uruguayiak alávetik-e magukat az OAS-határozatnak. A külügyminiszter Washingtonból hazatérve bejelentette, hogy az NCG-nek azt kell eldöntenie, vajon az OAS-határozatot az ENSZ Biztonsági Tanácsához kell-e továbbítani jóváhagyásra, mielőtt érvényesnek tekinthető. Ez mindössze halogató manőver a nehéz döntés kikerülésére, de a legkínosabb fejlemény az, hogy Mexikó bejelentette: figyelmen kívül hagyja a határozatot, Bolívia pedig még nem döntött. Ha nem tudjuk azt a látszatot kelteni, hogy Uruguay magára marad a szakítás megtagadásával, nem túl jók a kilátásaink. Ugyanakkor, noha jelentősen felerősítettük propagandánkat a kubai kérdésben AVBUZZ—1 révén, az még mindig elmarad a szélsőbal kampányától, amelyben a szakítás elleni propagandát gondosan egyesítették a gazdasági kérdésekre koncentráló kormányellenes kampánnyal.

Ma újabb sztrájkot vezet az Országos Munkás Konvenció (CNT) — ezt egy hete alakították, hogy koordináló szervezete legyen a CTU-nak és az állami alkalmazottaknak. Nagyrészt ismét leállt az ország gazdasági tevékenysége: a szállítás-közlekedés, a bárok, az éttermek, a kikötő, az építkezések, a gyapjú- és textilipar, a benzinkutak, szervizállomások, iskolák és sok egyéb. A sztrájkot a Kubával való kapcsolatok fenntartásának támogatására indították, tehát bevallottan politikai célból, ami nem példa nélküli Uruguayban.

A CNT megalakítása a mai sztrájktól eltekintve is jelentős előrelépése a kommunista befolyás alatt álló szakszervezeti mozgalomnak. Először fordul elő ugyanis, hogy a központi adminisztrációban (minisztériumok és végrehajtás), valamint az autonóm intézményekben és a decentralizált közszolgálati hivatalokban dolgozó állami alkalmazottak ugyanabban a szakszervezetben munkálkodnak, mint a CTU magánszektorhoz tartozó szakszervezetei. A folytatódó infláció és a peso leértékelése (már majdnem 23 peso egy dollár), rengeteg jogos témát ad a CNT-nek az agitációra az elkövetkező hónapokban. A kubai kérdésen kívül a CNT kampánya most arra irányul, hogy a jövő évi költségvetésben számoljanak béremelésekkel, szociális és egyéb többletjuttatásokkal, továbbá állami szubvenciókkal.

MONTEVIDEO — 1964. AUGUSZTUS 21.

Az AVBUZZ tömegtájékoztatási művelet keretében szinte naponta jelentetünk meg vezércikkeket, amelyek felszólítják Uruguayt, hogy hajtsa végre az OAS határozatát és szakítson Kubával. Chilében Alessandri elnök ezt már megtette, nem várt a választásokig. Ma Bolívia is bejelentette, hogy a határozatnak engedelmeskedve szakít, így már csak Uruguaynak és Mexikónak van kapcsolata Kubával.

Az NCG-t bizonyára nyomasztja az elszigeteltség súlya, de itt nagyon nehézkes a döntésig eljutni. A fontosabb kérdésekben a többségi NCG-tagok csak azután határoznak saját álláspontjukról, amikor az NCG-ben képviselt mindegyik Blanco-frakció meghozta már döntését. Ugyanígy kell dönteniük a Coloradóknak is. Végül összeül az NCG, hogy formába öntse a frakciók álláspontját, és ezután kialakulhat egy határozat. A kubai kapcsolatok esetében a külügyminiszternek még jelentést kell tennie az OAS-konferenciáról és az ezzel összefüggő témákról, jóllehet már egy hónap telt el a konferencia óta.

További propaganda céljára elintéztük, hogy Juana Castro, Fidel nővére jövő héten — átszállás közben a montevideói repülőtéren — nyilatkozatot tegyen a szakítás mellett. Idén júniusban disszidált Mexikóba, és jelenleg dél-amerikai propagandakörúton van, amelyet a miami kirendeltség és a központ szervezett. Széles körű sajtónyilvánosságot teremtünk a nyilatkozatnak. Néhány nap múlva a miami kirendeltség újabb ügynöke érkezik ide: Isabel Siero Perez (* *), fontos személyiség az Ügyvédnők Nemzetközi Föderációjában (* *) — ez is a CA (Különleges Műveletek) Törzs nemzetközi szervezeteinek egyike. Ecsetelni fogja a havannai rémdrámákat, hangsúlyozván, hogy a Szovjetunió a földrészre való behatolás bázisaként használja Kubát.

MONTEVIDEO — 1964. AUGUSZTUS 31.

A külföldi diplomaták szövetsége nemrégiben tartotta szokásos havi vacsoráját, és Janet meg én a nagykövetség más tagjaival együtt elmentünk. Véletlenül beszélgetésbe elegyedtünk két szovjet diplomatával, és később csatlakoztunk hozzájuk a vacsorán. A beszélgetésről feljegyzést írtam a központnak — az egyik szovjet, Szergej Boriszov köztudottan KGB-tiszt —, Holman később megkért, hogy tartsam vele a kapcsolatot, és figyeljem, érdeklődik-e. Russel Phipps (* *), szovjet műveleti tisztünk nem

barátkozó típus, és Holman határozottan elégedetlen, amiért Phippsnek egyetlen jó ügynököt sem sikerült beszerveznie.

Elmegyek a diplomaták szövetségének összejövetelére a jövő hónapban is, de nem akarok mélyen belebonyolódni a szovjet műveletekbe. A telefonátiratokat és az aktákat naprakészen tartani — halálosan sivár foglalatosság és túlságosan sok adminisztrációval jár. Meglátjuk, érdeklődik-e Boriszov is a kapcsolat fenntartása iránt — ő a konzul, és az AVERT-ház szovjet oldalán lakik.

Elhatároztam, hogy megpróbálkozom egy másik kubai beszervezéssel, a szakítás szelleme talán segít. A célpont Aldo Rodriguez Camps volt, Kuba montevideói ügyvivője, akinek az apósa emigrációban él Miamiban. Tavaly a miami kirendeltség leküldte az apóst, AMPIG—1-et (* *) Montevideóba, hogy kifürkéssze, mi a véleménye az ügyvivőnek és feleségének Castróról és a kommunizmusról. Beszélgetéseik alapján úgy tűnt, egyikük sem különösebben lelkes kommunista, bár kétségtelenül lojálisak a kubai forradalom iránt. Akkoriban az volt a döntés, hogy ne próbálkozzunk, hanem várjunk még Ester és Aldo beszervezésével, illetve átállásuk előkészítésével.

Kérésemre a miami kirendeltség azt javasolta az apósnak, hogy amint tud, jöjjön újból Montevideóba, és próbálkozzon közvetlenebb megközelítéssel a lányánál — kettőjük közül ő tűnik nyitottabbnak, fogékonyabbank az ilyesmire. Ha Ester beleegyezne a disszidálásba, elintéznénk, hogy Miamiba jusson, de csak azután, hogy néhány napig megdolgozza Aldót. A kulcs Aldóhoz — az ügyvivőhöz — a két kicsi gyereke, akikhez nagyon erősen kötődik, és amikor szembesül azzal, hogy a család Miamiba utazik, valószínűleg velük tart.

Sajnos, a beszervezés kudarcot vallott. Az após ugyan a terv szerint megérkezett, és megtette a kezdeti lépéseket a lányánál, aki azonban rögtön leállította, és nem volt hajlandó a disszidálásról beszélni. Az após két nap múlva szomorúan és összetörve visszament Miamiba, nem tudva, látja-e a lányát és unokáit még valaha.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 4.

A fő Blanco- és Colorado-újságok AVBUZZ-tól származó cikkek áradatát közlik, amelyek a kormányt arra szólítják fel, hogy tartsa magát az OAS-határozathoz. A Blanco és Colorado NCG-tagok és -frakciók közti manőverezés azzal jár, hogy a Kubával való szakítás esélyei szinte napról napra változnak. Az el-

múlt hetvenkét órában minden nap összehívták az NCG külügyi bizottságát, de az ülést újra és újra el kellett halasztani, mert a testület a hiányzások miatt nem volt határozatképes; a teljes NCG vitájának új időpontja szeptember 10.; s végül tegnap éjjel NCG-döntés született, miszerint az OAS-határozatot rendkívüli ülésen vitatják meg, szeptember 8-án. Eddig csak két NCG-tag jelezte, hogyan fog szavazni — egy mellette és egy ellene —, és valószínű, hogy veszítünk. Mindazonáltal a kapcsolat Brazíliával ismét válságponton van; és egyre inkább tért nyer az az elmélet, hogy Uruguaynak a többséggel kell tartania, ha ki akarja védeni Argentína és Brazília nyomását.

Amennyiben ezen a héten nem szakítják meg a kapcsolatokat, azonnal megírom a „Perez Freeman-jelentést", és vagy Piriz felügyelő, vagy az AMHALF-ügynökök — Roosen vagy Goncalves — révén közzé is tesszük. A szakítást ellenző külügyminiszter lesz az első fickó, akit kubai ügynökként „leégetek" — egyébként bizonyára az is.

A chilei választások eredményei azt mutatják, hogy Eduardo Frei könnyű győzelmet aratott Allende fölött. Fel lehet vésni egy újabb győzelmet a választási műveletekben. Allende nem fenyeget a következő hat évben.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 8.

Nagy győzelem. Negyvennégy nappal az OAS-határozat után, az NCG úgy szavazott, hogy aláveti magát. A szavazás végső kimenetele az utolsó pillanatban dőlt el — amikor is az NCG elnöke megváltoztatta álláspontját és frakciójának egyik tanácsnokát is a maga oldalára állította. A végeredmény: hatan a szakítás mellett (öt Blanco és egy Colorado) és hárman ellene (egy Blanco és két Colorado).

Miközben a tanács tagjai vitatkoztak, több ezer Kuba-párti tüntető vonult az Independence Plazára a kormánypalota elé, ahol az NCG ülésezett. Amikor a szavazás végeredményét bejelentették, zendülés tört ki, a tömeg végighullámzott a Julius 18-a úton, betörte az üzletek kirakatait, összecsapott a megmozdulások szétverésére specializált *Metropolitan Guard* rendőreivel és a *Republican Guard* lovasságával. Legalább tíz rendőr megsebesült, és huszonhat tüntetőt letartóztattak, mielőtt vízágyúk és könnygáz bevetésével feloszlatták a tömeget. Mégis sok tüntetőnek sikerült eljutnia a Július 18-a úton az egyetem épületeihez, és pillanatnyilag ott folytatódik a csata: köveket és robbanó petárdákat dobálnak az egyetem főépületének tetejéről.

Az éjszakát a kirendeltségen töltöm, arra az esetre, ha netán valami drasztikus történik, amit azonnal jelenteni kell a központnak. Holnap majd meglátjuk, hogy fel tudjuk-e csípni valamelyik kubait, mielőtt hazautaznak.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 10.

A zendülések folytatódnak, főleg a Köztársasági Egyetem épületeiben, a Július 18-a úton. Rodriguez ezredes (* *), rendőrfőnök, és Adolfo Tejera (* *) belügyminiszter unszolására tegnap a kora reggeli órákban néhány tüntető elhagyta ugyan az egyetemet, de reggel tíz óra tájban újabb megmozdulások kezdődtek, s ezek még most is tartanak. A tüntetők taktikája — azon kívül, hogy köveket dobálnak az egyetem tetejéről — az, hogy különböző helyeken utcai villámtüntetéseket rendeznek, ami készületlenül éri a rendőrséget. A nagykövetség környékén lévő kirakatokat és a parkoló autókat is megdobálták kövekkel.

Ma, a kora reggeli órákban több USA-tulajdonban lévő üzletet megtámadtak. Nagy erejű bomba robbant a First National City Bank előtt, betörtek a hatalmas táblaüveg ablakok, és lezuhant az előcsarnok álmennyezete. A Western Telegraph Companynál is bomba robbant, s egy gyújtószerkezet tüzet okozott a Moore—McCormick Lines irodában. A General Electric irodái is megrongálódtak.

A kubaiak tájékoztatták a külügyminisztériumot, hogy szombaton utaznak el Madridba. Tegnap éjjel Roberto Mussónak (* *), az AVENIN megfigyelőcsoport vezetőjének segítségével megpróbáltam telefonon beszélni az új kódfejtővel. Musso olyasvalakinek a nevén mutatkozott be, akikről már tudtuk, hogy kapcsolatban áll a kódfejtővel, telefonhoz hívatta őt, és átadta nekem a kagylót. Azt mondtam, hogy az elődje, Roberto Harnandez barátja vagyok, és hasonló segítséget szeretnék felajánlani neki. Annyit mondott, hogy csókoljam meg a seggét, és letette a kagylót; de ha lesz időm, újra próbálkozom, miután ugyanezt megcsinálom a másik hárommal — kettő közülük a Hernandez-epizód óta érkezett.

A kubaiak a szálak elvarrásával kapcsolatos sietségükben valószínűleg súlyos hibát követtek el tegnap. Elküldték a sofőrt — az én ügynökömet —, hogy adjon fel egy táviratot Argentínába, Tucumanba, a következő szöveggel: „Térj vissza az unokatestvéred esküvőjére." Ez csak kódolt üzenet lehet, és a sürgősség, amivel a táviratot feladták, a sofőrt arra a következtetésre késztette, hogy valakit találkozóra hívnak, még szombat előtt. El-

küldtem a címzett nevét és a címet a Buenos Aires-i kirendeltségre, hogy lenyomozzák, és figyeljék alaposan a légi és folyami közlekedés utaslistáit, hátha ez és más lehetséges kubai ügynököt szerepelnek rajtuk. Semmit sem tudunk arról, akinek a táviratot küldték, de valószínűleg benne van a Tucuman körzetben folyó gerillatevékenységben.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 11.

A tüntetők továbbra is megszállva tartják az egyetemet, és bombák robbantak az OAS irodáiban, a Coca-Cola üzemben, azokban a szerkesztőségekben, amelyek a szakítást támogatták (*El Dia, El Pais* és *El Plata),* négy olyan NCG-tanácsnok otthonában, aki a szakításra szavazott, és olyan frakciók lakóhelyi klubjaiban, amelyek szintén a szakítás mellett voltak. A rendőrség változatlanul körülzárva tartja az egyetemet, de a kisgyerekeket távozni engedték, a Vöröskereszt pedig orvosokkal bement, hogy takarókat osszanak szét, és megvizsgálják a diákokat, akiket megviselt a hideg és az éhség. Mindenkit, aki kijön, lajstromoznak, azonosítják, esetleg letartóztatják. Rodriguez ezredes terve az, hogy az egyetemen lévő négyszáz-valahány ember közül mindenkire lecsap, aki nem diák.

Nem maradtak el a diákok és a politikai tüntetők mögött a városi közlekedési dolgozók sem, három órán át sztrájkoltak ma délután, az autonóm intézmények és a decentralizált közszolgálati hivatalok dolgozói pedig nagy tüntetést rendeztek a Törvényhozási Palota előtt. Ezúttal is a költségvetés volt az ok.

Egy kivételével valamennyi kubaival beszéltem, de egy sem hajlandó találkozni velem. Az egyik ugyan meghívott a nagykövetségre tegnap éjjel egy kávéra, de úgy gondoltam, okosabb visszautasítani, annak ellenére, hogy fagyos szél járta át a telefonfülkét, ahonnan beszéltem. Holnap, amikor elutaznak, szükség esetére ott leszek a repülőtéren, akárcsak Piriz (* *) és Otero (* *), meg más rendőrtisztek, akik segíthetnek, ha az utolsó pillanatban netán mégis disszidálni akar valamelyikük.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 12.

Ma reggel a tüntetők megadták magukat az egyetemen, és miután ujjlenyomatokat vettek tőlük, azonosító fényképeket készítettek, és az életrajzi adatokat is rögzítették, elengedték őket. A négyszáz közül hármat tartóztattak le, ezek nem diákok.

A repülőtéren ma délután több ezer tüntető gyűlt össze, hogy elbúcsúztassa a kubaiakat. Amikor a rendőrség elkezdte a főépülettől kissé távolabb szorítani őket, zendülés tört ki, amelyet ádáz csata követett. A rendőrség könnyedén győzött, mivel a főépület körüli szabad területeken eredményesen használta a lovasságot, de mindkét oldalon sokan megsebesültek.

Minden kubai menetrendszerűen távozott. Csak egy maradt itt: a kereskedelmi tanácsos, aki néhány hetes haladékot kapott egy szárítottmarhahús-vásárlási ügylet lezárására.

A latin-amerikai és karibi országok közül egyedül Mexikónak van még kapcsolata Kubával. Ha nem hajlandó szakítani — ami valószínűnek látszik —, a mexikói csatornát fel lehet majd használni mindenféle Kuba-ellenes műveleti tevékenységre. még az is elképzelhető, hogy a mexikói kormányt az ottani kirendeltség bátorította, hogy ne szakítson. Itt mi elvégeztük a munkát, de szegény O'Gradynek még az év végéig azon kell dolgoznia, hogy elküldje a központnak az összes újságkivágást a cikkekről, amelyeket sikerült megjelentetnünk.

Véget értek a miami kirendeltség erőfeszítései, hogy információkat csikarjon ki Perezből az uruguayi diplomaták, Roosen és Goncalves segítségével — ezek a diplomaták ugyanis viszatérnek Montevideóba. Noha Svájc átveszi Havannában az uruguayi ügyek intézését, az uruguayi ügyvivő ott marad, hogy lezárja a nagykövetséget, és elszállíttassa egy másik nagykövetségre a nyolc ott maradt politikai menekültet, köztük Perezt is. A miami kirendeltség szerint Goncalves meglehetősen bizonytalan, könnyelmű és felületes ahhoz, hogy más műveleti tevékenységbe is bevonjuk, ezért csak Roosenre kértem tőlük kapcsolati tervet. Lehetséges, hogy kapcsolatot tudna teremteni egy itteni szovjet diplomatával. De ez attól függ, mire jutunk annak a lehetőségnek a mérlegelésével, hogy a kubaiak esetleg tudták, hogy nekünk dolgozik.

Alighogy megszabadultunk a kubaiaktól, máris a kínai kommunisták próbálnak bejutni. Tegnap közölte a külügyminiszter egy riporterrel, hogy a kínai komcsik engedélyt kértek kereskedelmi képviselet felállítására, és ami őt illeti, felőle rendben van. Holman O'Gradynek adta ki, hogy kísérje figyelemmel ezt az ügyet, de akárcsak a brazil ügyben, a részletek itt is rám maradnak, mert a rendőrségi hírszerzést fogjuk igénybe venni részletesebb információ megszerzésére.

Holnap érkezik Manuel Pio Correa (* *), az új brazil nagykövet. Útban idefelé tüntetően brazil katonai egységeket látogat végig a brazil—uruguayi határon. Holman a jövő héten veszi fel vele a kapcsolatot.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 16.

A Kuba elleni műveletek intenzitása, és egyebek, mint például a brazil ügy, a helyi kommunista előretörés a szakszervezeti területen — mindezek ellenére súlyos hangulati gondunk van, s a helyzet hétről hétre romlik. A napi munka valószínűleg a legtöbb kirendeltségen a minimumra csökkenti a személyes nézeteltéréseket, mert az embernek se ideje se energiája a veszekedésre. De itt Holmannal van probléma, és ez mindenkit érint a kirendeltségen.

A gond az, hogy Holman minden kirendeltségi tiszttől kiugró teljesítményt vár el a saját területein, de ő maga nem erőlteti magát. Emellett kivételez, kegyelteket választ ki — és engem tett meg első számú kedvencének. Hetente többször meghív ebédre, és noha egyértelműen értésére adtam, hogy nem vagyok oda a dologért, gyakorlatilag ragaszkodik hozzá, hogy az ő társaságával golfozzak vasárnap délutánonként, kint a Cerro Klubban. Amikor kettesben vagyunk, gúnyosan beszél a többi kirendeltségi tisztről, főleg O'Gradyről, Phippsről és Zefferről. O'Grady már kész idegroncs Holman gyakori bírálatai miatt, s szerinte egészen biztosan ez okozza egyre sűrűbben jelentkező csalánkiütéses rohamait. Holman rendszerint a nem kielégítő spanyol nyelvtudást vagy az új beszervezések elmulasztását, de időnként még a feleségeket is bírálja.

Magatartása talán érthető lenne, ha az ő munkamódszere lelkesítőbb volna, de amennyire csak teheti, kerüli a feladatokat és valósággal személyes sértésnek tekinti más kirendeltségek — például Rió, La Paz vagy Buenos Aires kívánságait. Épp néhány napja mondta Holman golfozás közben, hogy kifejezetten megkönnyebbült, amiért Hernandez, a kubai kódfejtő beszervezése nem sikrült. Hozzátette, azért jött Mondtevideóba, hogy a nyugdíjazás előtti utolsó négy évben jól kipihenje magát, s mindösszesze annyit remélt, hogy a műveleteket a minimumon tartja, és a nagykövetet boldoggá teszi. Ha Hernandezt sikerült volna beszervezni, a központ állandóan tanácsaival nyaggatna bennünket, és valószínűleg még „szakértőket" is ideküldtek volna, hogy dirigálják a műveletet.

Holman nem csupán a minimumra akarja csökkenteni a műveleteket. Egyszerűen nem hajlandó megjelenni a kirendeltségen éjszakánként, vagy a hétvégeken, amikor elsőrendű fontosságú táviratok jönnek, illetve ilyenkor kell küldeni. Minden biztonsági rendszabállyal ellentétben Holman O'Gradyt küldi be, hogy vigye ki carrascói házába a sürgönyöket, sőt, néhanapján a

távírásztiszttel viteti ki magához az anyagokat. Ha pedig egy másik tisztnek kell intézkednie, kirendeli az illetőt a házába.

Egyszerűen nem tudom, mit tegyek, hiszen én vagyok az egyetlen tiszt, akiről Holman úgy gondolja, hogy jól végzi a munkáját. Erre nem lehetek nagyon büszke — sőt még a halál csókjának is tekinthetem. Warren Dean mondta nekem, mielőtt eljöttem Quitóból, hogy Holmant nem tekintik ugyan kiemelkedő kirendeltségvezetőnek, de nyilvánvalóan Ray Herbert védelmezi őt, az osztályvezető-helyettes legjobb barátja.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 25.

A kongresszus ma jóváhagyta az állami bankok új költségvetését azzal a kitkötéssel, hogy ez év januárjától visszamenőleg harmincszázalékos fizetésemelést hajtanak végre és megemelik a juttatásokat. A politikai meggondolások végül mégis felülkerekednek, jóllehet az NCG korábban elutasította ezt a bőkezű emelést, ami persze nem jelenti azt, hogy az inflációt figyelembe véve, nem lenne indokolt. A fő probléma az, hogy ez a harmincszázalékos emelés meghatározza majd a többi állami alkalmazott követelésének szintjét, ez viszont újabb költségvetési deficitet idéz elő, ami fokozza az inflációt.

A PCU erős befolyása alatt álló új Országos Munkás Konvenció szintén megsokszorozza előfeszítéseit, hogy egyesítse az állami és a magánszektor dolgozóit. Számos gyűlés és felvonulás lesz az elkövetkező hetekben, a csúcspont a december elejére kitűzött tömeggyűlés lesz — a nép kongresszusa, amelyen a szakszervezetek és más tömegszervezetek képviseltetik magukat. A nép kongresszusán kialakítják majd saját elképzeléseiket az ország problémáinak megoldására — nem is rossz ötlet, figyelembe véve a zűrzavart, ami itt uralkodik.

Uruguay és Brazília kapcsolata újra forrponton van. Porto Alegrében, az uruguayi határ menti brazil tartomány fővárosában a rendőrség újabb összeesküvést leplezett le: Goulart és támogatói kommunistacentrikus hatalomátvételre szervezkedtek. Állítólag egy egyetemistánál találták meg a leírt tervet, amelyben terrorista kommandóegységek létrehozása is szerepel. Korábban egy másik összeesküvést lepleztek le Porto Alegrében, ebben Goularthoz hűséges katonatisztek vettek részt. Itt, Montevideóban, a háromszáz brazil menekült alakított szervezetet, az anyagi nehézségekkel küszködők segítésére. De már az első összejövetelen főként arról vitáztak, hogyan lehetne megdönteni a

katonai kormányt, és Brizola feleségét, Goulart testvérét beválasztották a kormányzó tanácsba.

Megvizsgáltuk a kínai kommunista kereskedelmi képviselet létesítésének ügyét és felfedeztük, hogy valójában nem a kínaiak, hanem az észak-koreaiak kaptak engedélyt. Most érkeztek meg, és ugyanabban az utcában bérelnek házat, ahol a szovjet képviselet van. Holman megkérdezte Tejera belügyminisztert (* *), mit lehetne tenni, hogy ne maradjanak itt állandóra, de Tejera nem ígért semmit. A központ már programot kért tőlünk arra, miként érjük el, hogy kiutasítsák őket.

Két említésre méltó fejlemény történt az egyébként stagnáló diákműveletekben. Egyetemistáknak és középiskolásoknak szóló új kiadvány jelenik meg: *Combate* (* *) a neve, és Alberto Roca (* *) adja ki. Ezen kívül, az egyetemhez kapcsolódó legfontosabb középiskolában, az Aldredo Vazquez Acevedo Institute-ban a kirendeltség által támogatott diákszervezet most ötödször győzött a FEUU-jelöltek ellen. Előbb-utóbb az Előkészítős Diákok Egyesülete (* *) nevű csoporttal végzett munkánknak is hatása lesz a FEUU-ra.

MONTEVIDEO — 1964. SZEPTEMBER 29.

Montevideót reggel elárasztotta az a híresztelés, hogy rangidős blancoista katonatisztek államcsínyt terveznek a kormány ellen. A pletykát az indította el, hogy tegnap este Juan José Gari — régi kirendeltségi ügynökünk a Ruralista Ligában, s jelenleg az Állami Jelzálog Bank elnöke — vacsorát adott Mario Aguerrondo (* *) volt rendőrfőnök tiszteletére, akit nemrégiben ezredesből tábornokká léptettek elő. A vendégek közt ott volt több ruralista vezető, és a hadügyminisztertől lefelé, gyakorlatilag minden magas rangú katonai parancsnok. Holman ellenőrizte a hírt Garinál és Adolfo Tejera belügyminiszternél, én pedig Roberto Ramirez ezredessel, a Metropolitan Guard vezetőjével beszéltem, aki szintén jelen volt az eseményen. A vacsora mindössze tiszteletadás volt Aguerrondónak, de az egyébként teljesen alaptalan pletyka elterjedése mutatja, mennyire idegesíti az embereket a katonai hatalomátvétel lehetősége, a PCU által befolyásolt szakszervezetek növekvő ereje, és az inflációt lassítani képtelen kormány tehetetlensége miatt. Újabb sztrájkok vannak előkészületben.

Holman úgy véli, végül megkapta a belügyminiszter engedélyét a Közbiztonsági Misszió létrehozására, amely az AID keretében a rendőrségen dolgozhat. Rodriguez ezredes, rendőrfőnök

már egy ideje akarja a programot, de Tejera elhatározását késleltette az a kényes kérdés, hogy külföldiek nyíltan dolgozzanak a rendőrséggel. Nem csoda, hogy Tejera végül így döntött. A képviselőház költségvetési bizottsága előtt tett tanúvallomásában beismerte, hogy a minisztériuma túl szegény ahhoz, hogy papírt vásároljon, kevés az egyenruha, a fegyver, a jármű és a kommunikációs eszköz; a tűzoltóknak nincs víztömlőjük, vegyi oltójuk, teherautóik és egyéb felszereléseik.

A rendőrség számára ez nemcsak pénz és felszerelés kérdése; a képzettségük is nagyon alacsony. Nemcsak a bankrablások gyakoriak, hanem például a sikeres menekülés során autót, motorkerékpárt, biciklit, buszt, sőt még lovat is lopnak. Az egyik legutóbbi rablás során a menekülésre szánt autó nem indult be, mire a banditák szépen végigsétáltak az utcán a tengerpartra, és elvegyültek a tömegben. Augusztusban négy tolvajt fogtak el egy ház kirablása közben Punta del Esténél, de a közeli hegyekbe menekültek, és kétnapi lövöldözés után átcsúsztak a több száz rendőrből álló kordonon. Az autó, amivel menekültek, elakadt a homokban, mire lesétáltak a tengerpartra, kiraboltak egy másik házat, megint lebuktak, de ezúttal is elmenekültek, egy evezőcsónakban. Hat napig üldözte őket a rendőrség autón, helikopteren és gyalog, végül teljesen eltűntek — a zsákmányt, a hátukon cipelve bicikliztek végig a Montevideóba vezető országúton.

Az AVALANCHE-szolgálat hasonlóképpen korlátozott a terrorista tevékenységek megfékezésére irányuló kísérleteket illetően. Kétségtelen, hogy a Kubával való szakítás idején történt bombamerényletek egy részét Raul Sendic csoportja követte el. Sendic múlt márciusában tért vissza Argentínából, miután néhány hónapig ott bujkált, mert előzőleg fegyvert lopott egy coloniai lövészklubból. Egy Montevideóhoz közeli kis repülőtérre érkezett meg egy könnyű kis géppel, s amikor felfedezték, egyszerűen elrohant a rendőrök mellett, és egy ott várakozó teherautóval megszökött. A következő hónapban négyszáz dinamitrúd tűnt el egy raktárból, pár nappal később pedig a hozzájuk való sapka és kanóc egy másik helyről. A rendőrség csak annyit tudott megállapítani, hogy ezeket a lopásokat Sendic bandája is elkövethette.

A rendőrség felfuttatása olyan, mint a szakszervezeti műveleteké — nagyon hosszú folyamat elején vagyunk, amely képzést, felszerelést, pénzt és rengeteg türelmet kíván.

MONTEVIDEO — 1964. OKTÓBER 7.

Ez az autonóm intézmények és a decentralizált közszolgálati hivatalok negyvennyolc órás sztrájkjának utolsó napja. Csak az elektromos művek és az állami bankok dolgoztak — bár a bankok a szolidaritás jeléül általában minden műszakban egy-egy órára leálltak. Tegnap a sztrájkoló állami alkalmazottak, a CNT szakszervezetei és a FEUU tüntetést rendeztek a Törvényhozási Palotánál, és ugyanolyan harmincszázalékos fizetésemelést követeltek, mint amit két hete kaptak meg az állami banktisztviselők.

Két napja meghatározatlan időre bezárt minden magánbenzinkút — a tulajdonosok magasabb haszonkulcsot akarnak, mint az állami kőolajmonopólium, az ANCAP benzinkútjaié. Mivel pedig az ANCAP dolgozói részt vesznek a negyvennyolc órás sztrájkban, tegnap és ma egyetlen benzinkút sem volt nyitva. További sztrájkok és tüntetések következnek: a tanárok, a minisztériumok, a postai dolgozók és a magánszektor néhány szakszervezete.

MONTEVIDEO — 1964. OKTÓBER 17.

Otero rendőrfőnökre és embereire rámosolygott a szerencse a Sendic-csoport terroristái ügyében. A csoport két vezetőjét, Jorge Manerát, az elektromos művek mérnökét és Julio Marenalest, a Képzőművészeti Főiskola professzorát letartóztatták egy sikertelen bankrablás során. Bevallották, hogy a Bella Union cukorültetvény munkásainak megsegítése volt a céljuk, tevékenységük központja a Képzőművészeti Főiskola. A rendőrség fegyvereket talált, és nyomoz a csoport két további tagja után. Otero számára nagyon fontosak az ezekből a letartóztatásokból származó nyomok, mert ez az egyetlen aktív fegyveres csoport. Ha a kihallgatás során jó információkhoz jut, esetleg beszervezési műveletet indíthatunk ellenük. Mindeddig teljes illegalitásban működtek.

Elhatároztuk, hogy ismét bekapcsoljuk az AVENGEFUL-vonalakat a szovjetetek és a PCU ellen. Ráállunk a *Prensa Latinára* is, és a cseh nagykövetségre, amely átvette a kubaiak ügyeit. Ha az átírók bírják, lehallgattatom Sara Youchak, a FIDEL fiatal aktivistája — és számos jel szerint kubai hírszerző — telefonját is.

Egyelőre viszont semmi jel nem utal arra, ki lehet az AVOIDANCE kocsijából elemelt szalagok ellopása mögött. Ő most

újra átveszi a futárszolgálatot, így nem kell már igénybe vennünk a nagykövetség alkalmazottját. Ramirez ezredes, a Metropolitan Guard vezetője igazán örül az AVENGEFUL-nak. A telefonlehallgatás adatai alapján emberei néhány napja elkaptak egy teherautót, amely egy Argentínából érkezett csempészgépről származó hatszáz tranzisztoros rádiót szállított. A zsákmány háromszázezer pesónyi ellenértékét szétosztják Ramirez és emberei között.

Közben a kormány bejelentette, hogy egyszerűen nincs pénze a szeptemberi fizetésekre; még a mindig elsőként kifizetett rendőrség és a katonaság sem kapta meg szeptemberi járandóságát. Ugyanakkor az NCG most hagyott jóvá harmincszázalékos emelést az állami tulajdonban lévő telefon-, elektromos- és olajipari monopóliumok alkalmazottai számára.

MONTEVIDEO — 1964. OKTÓBER 25.

Perez Freemant meggyilkolták, amikor megpróbált megszökni a Havannában lévő uruguayi nagykövetségről. A hírt ma reggel jelentették a távirati irodák, és eszerint Perez megpróbálta túszul ejteni az uruguayi ügyvivőt, aki még mindig ott van, hogy más nagykövetségeken helyezze el a politikai menekülteket. A miami kirendeltség megkísérli ellenőrizni a sztorit, de egyelőre nem erősítették meg a dolgot. Ha a Mexico City-i kirendeltség tisztességesen intézte volna disszidálását, már mindent tudnánk, amit Perez tud, ő pedig napfürdőzhetne a miami tengerparton.

MONTEVIDEO — 1964. OKTÓBER 31.

A Perez Freeman-ügyben az uruguayi külügyminisztérium fennállása óta a leghosszabb, körülbelül ezerháromszáz kódcsoportból álló sürgönyt kapott a havannai nagykövetségről. A külügyminisztérium kommunikációs osztálya „műszaki okokból" képtelen volt megfejteni az üzenetet, vagyis túlságosan nagy erőfeszítést igényelt volna —, ezért a külügyminiszter telefonon kérte a nagykövetségtől az ügyvivő sürgönyében továbbított részleteket.

Eszerint Perez Freeman volt a vezetője annak a négytagú menekültcsoportnak, amely túszul ejtette az ügyvivőt, akinek a kocsiján azután megszöktek a nagykövetségről. A kubai biztonsági erők üldözték őket, és amikor a csoport egy úttorlaszhoz érkezett, Perez Freeman kiugrott a kocsiból, és menekülés közben

agyonlőtték. A többieket egy erődbe vitték, ahol rendszerint a kivégzéseket tartják. Megkértem a miami kirendeltséget, hogy próbálja ellenőrizni az ügyvivő történetét.

Hernan Siles Zuazo volt bolíviai elnököt összeesküvésért elfogták, és Paz Estenssoro elnök deportálta. Visszaérkezett Montevideóba, és jelentenünk kell, ha bármi jelét mutatja annak, hogy visszatérne Bolíviába. Paz Estenssoro pillanatnyilag komoly bajban van, és a La Paz-i kirendeltség meg akar előzni minden bonyodalmat, amit Siles Zuazo okozhat. Holman továbbra is találkozik Jose Arce bolíviai nagykövettel, és információs csemegéket továbbít neki a rendőrségi hírszerzéstől. Tegnap Arce sajtókonferenciát tartott, amelyen arról akart mindenkit meggyőzni, hogy a Paz Estenssoro elleni lázadást a kommunisták szervezték, és kudarcra van ítélve. Hangsúlyozta, hogy Pazt teljes mértékben támogatja a bolíviai nép és a jelenlegi problémákat felfújták. Hozzátette, hogy a Pazzal szemben álló kisebbségi csoportok létszáma oly csekély, hogy egyetlen autóbuszba befférnének. Siles Zuazo exelnök mindeddig ki sem mozdult Montevideóból, de Otero egy külön „biztonsági" tisztet állított őrségbe, hogy közelebbről figyelje.

MONTEVIDEO — 1964. NOVEMBER 6.

Bolíviában Paz elnököt elkergette a katonaság, és hozzájárultak, hogy Limába emigráljon. Arce nagykövet lemondott, és bejelentette, hogy egy ideig Montevideóban kíván élni. Közben Siles Zuazo exelnök csomagol, és néhány napon belül visszatér Bolíviába. Holman nincs elragadtatva, mert makacsul tartja magát a szóbeszéd, hogy Paz Estenssoro Montevideóban telepszik le, vagyis: az emigránsok megfigyelése folyik tovább, mint eddig, csak éppen más alanyokkal.

Tegnap késő este negyvenórás folyamatos vita után, tíz perccel az alkotmányban rögzített végső határidő lejárta előtt, a képviselőház végül megszavazta a költségvetést. Ezt az tette lehetővé, hogy a Blancók — akiknek nincs többségük a képviselőházban —, továbbá a ruralisták, a kereszténydemokraták, és a Coloradók egyik szakadár frakciója az utolsó pillanatban megegyeztek. Egyöntetű a vélemény még a Blancók körében is, hogy a hatalmas deficit miatt a költségvetés működésképtelen. Még a költségvetésben előirányzott pesoleértékelés — a harmadik, amióta a Blancók 1959-ben átvették a hatalmat — sem teszi lehetővé a deficit fedezésére elegendő pénz kinyomtatását.

Többször találkoztam szovjet barátaimmal különböző diplo-

máciai fogadásokon, és összeismerkedtem néhány cseh és román diplomatával is. A központ kedvezően reagált, és megkért, hogy fejlesszem tovább a kapcsolatot a szovjet konzullal, Boriszovval. Holnap este a nagykövet képviseletében az októberi forradalom ünnepe alkalmából rendezett fogadásukra, a szovjet nagykövetségre megyek. Phipps szerint rengeteg vodkára, kaviárra és éneklésre számíthatok.

MONTEVIDEO — 1964. NOVEMBER 28.

Uruguay és Brazília kapcsolata ismét felforrósodott, noha Goulart jelentősége gyorsan csökken, mert szívbeteg, és nemrégiben operálták. Most Brizola áll az ellentét középpontjában, nemrégiben a brazil kormány ellen tett újabb nyilatkozatai miatt, amelyek itt is, ott is megjelentek. Manuel Pio Correa (* *), brazil nagykövet újabb hivatalos tiltakozást jelentett be Brizola viselkedése miatt. Talán ennél is fontosabb, hogy ideérkezett a Goulart-kormányzat két volt magas rangú személyisége, Max da Costa Santos exképviselő, és Almino Alfonso, volt munkaügyi miniszter. Mindkettő szélsőbaloldali, és Pio tiltakozott ideérkezésük ellen, azt állítva, hogy illegálisan léptek be Uruguayba, továbbá, hogy nem kaphatnak menedékjogot, mert azt az államcsínyt követően más országokban már megkapták. Tejera belügyminiszter foglalkozik az üggyel, és Holman sürgeti kiutasításukat.

Brazíliában a szövetségi kormány arra kényszerült, hogy átvegye a hatalmat Goias államban. Leváltották a helyi kormányzatot, mivel, mint mondták, kommunista felforgató tevékenység folyik ott. Tegnap a brazil külügyminiszter a mondtevideói emigránsok tevékenységét tette meg bűnbaknak a goiasi intervencióért, amely a katonai kormány eddigi legmélyebb válsága. Ma Castelo Branco elnök a brazil kongresszusnak bejelentette, azért rendelte el a goiasi hatalomátvételt, hogy gátat vessen annak az összeesküvésnek, amelyet Brizola szervez Montevideóból. Egészen biztosan újabb tiltakozások várhatók Pio Correa nagykövettől.

Nyílt brazil katonai intervenció készül Uruguay ellen. Több nyugtalanító jelentést is kaptunk a kommunikációs hírszerző csatornán keresztül, amely a dél-brazíliai katonai hírforgalmat figyeli. E jelentések szerint a brazil hadsereg bármelyik pillanatban készen áll az Uruguay megszállására vonatkozó terv végrehajtására, és Montevideo néhány órán belüli elfoglalására.

MONTEVIDEO — 1964. DECEMBER 2.

Az utóbbi hetekben megpróbáltam végigkövetni a valószínű kubai ügynökökre és műveletekre utaló nyomokat. A legtöbb ilyen telefonlehallgatásból, megfigyelésből, levélátvizsgálásból és a kommunikációs csatornák figyeléséből származik. Az esetek közül jó néhánynak érdekes aspektusai vannak.

Továbbra is kapom a kubai hírszerzési kisegítői ügynöknek, Jorge Castillónak címzett leveleket, AVBUSY—1, a postás révén. Májusban a kubaiak megváltoztatták a latin-amerikai kódhálózatukat (a ZRKNICK-ügynökökét), valószínűleg az itteni, Hernandez-féle beszervezési kísérlet, és az egyik kubai hírszerző tiszt (AMMUG—1 * *), kanadai disszidálása miatt. Azóta az NSA képtelen megfejteni az üzeneteket, amelyek a különböző latin-amerikai területeken dolgozó ügynököknek jönnek folyamatosan. Noha én még nem fogtam el egyetlen levelet sem, amelyet a feltehetően Limában vagy La Pazban dolgozó kubai ügynök küldött, kaptam viszont néhány nagyon gyanús levelet az egyik uruguayi tartományi városból.

Sara Youchak — az egyik kubai hírszerzőnek még a szakítás előtt gyakran használt titkos kapcsolata — telefonlehallgatásából és megfigyeléséből kiderült, gyakran utazik Buenos Airesbe, ahol meglátogatja az unokatestvérét, akit a Buenos Aires-i kirendeltség összefüggésbe hozott az Észak-Argentínában folyó gerillatevékenységgel és kommunista diákszervezkedéssel. Van Saránek ezen kívül egy unokatestvére (akit sose látott), aki az USA külügyminisztériumában külszolgálatos diplomata. Hamarosan kérni fogom a központot, hogy ellenőrizze a külügyminisztériumban a biztonságiaknál, vajon az unokatestvér révén el tudnánk-e helyezni egy ügynököt Sara közelében.

A légi helyfoglalási kommunikációs csatorna megfigyelése révén az NSA rájött, hogy a Scandinavian Airlines System, a SAS montevideói irodájának menedzsere, Danilo Trelles felelős azért, hogy kiállítsa az előre kifizetett jegyeket számos latin-amerikai országból származó utasnak a SAS járataira, amelyek hetenként többször indulnak Santiagóból, Chiléből, és több megálló után Prágába érkeznek meg. Az előre kifizetett jegyeket rendszerint a Cubana Airlines prágai irodája kéri, feltehetően Kubába utazó latin-amerikaiaknak. Mivel az előre kifizetett jegyek „név nélkül" jönnek, Trelles kiállíthatja, és biztosíthatja az utasok személyazonosságának titkosságát. Megpróbáljuk kideríteni, vajon maga Trelles mennyire tájékozott az utasok személyazonosságát illetően. A választ talán a szovjet vagy a cseh nagykövetségen lehet megtalálni, ezeket Trelles asszisztense, Flora

Papa gyakran látogatja. Valójában Papa kezeli ennek az utazássegítő műveletnek a részleteit, és róla az AVENIN megfigyelőcsoport érdekes sebezhetőségi adatokat talált.

A *Prensa Latina* kubai hírügynökség montevideói irodájára állított AVENGEFUL telefonlehallgatási művelet, úgy tűnik, azt deríti ki, amire gyanakodtam. Nevezetesen azt, hogy a PL most, a nagykövetség megszűnése után, a kubai hírszerző műveletek kisegítő mechanizmusa. Az iroda havi költségkerete ötezer dollár, amit a Bank of London and Montreal montevideói fiókjának utalnak át a Bank of Canadától. A lehallgatásból az is kiderült, hogy a fizetések, a házbér, a Press Wireless szolgáltatásai és egyéb költségek alig teszik ki az összeg felét. A központ most próbálja lenyomozni a Bank of London and Montreal egyik helyettes menedzserét, akit már elég jól ismernek, és be fogom szervezni, hogy tájékoztasson a PL számlájáról. Érdekes lenne tudni, kik kapják az összeg másik felét, de egyelőre csak gyanítom, hogy hírszerzési műveletekre megy.

Van egy új tisztünk, az Uruguayi Kommunista Párt és a hozzá kapcsolódó szervezetek elleni műveletekre. A neve Bob Riefe (**), és ő volt a kommunizmus fő előadója öt évvel ezelőtt a JOT-tanfolyam központban tartott részén. Riefének doktorátusa van, és egész életét oktatással töltötte, de azért az Oktatási Hivatal tapasztalatcsere-programjának részeként ki tudott ügyeskedni egy kinevezést a DDP-n. Néhány évvel ezelőtt úgy volt, hogy kinevezik egy WH-kirendeltségre, de szívrohama miatt elhalasztódott a dolog. Remélhetőleg rá tudom venni Riefét, hogy vegye vissza AVBARON—1-et, a kubai nagykövetség volt sofőrjét, akit a kubaiak távozása után én nem voltam képes visszatuszkolni a PCU-munkába.

Riefe elődje, Paul Burns visszatér a központba, elég elkeseredetten, hogy négy év alatt nem sikerült egyetlen magasszintű ügynökbeépítést sem végrehajtania a PCU-ba. Az utóbbi hónapokban legtöbb idejét azzal töltötte, hogy a PCU tárgyalótermének AVPEARL-audióműveletével küszködött. Néhány hónappal ezelőtt megérkeztek a bemikrofonozott porcelán foglalatok a központból, de amikor AVCAVE—1, a felszereléssel megbízott PCU beépült ügynök őrségbe ment, úgy találta, hogy a festett pöttyök nem tökéletesek. Visszahozták a kirendeltségre, ahol Frank Sherno kijavította a festést; Frank Sherno egyébként éppen egy regionális kisegítő létesítményt nyit a Buenos Aires-i kirendeltségen, hogy Argentínán kívül kiszolgálja Uruguayt és Chilét is. Ez sokkal gyorsabbá teszi a szolgáltatásokat számukra, mint a panamai kirendeltség műszaki műveleti regionális bázisa.

Végül egy lehallgatóposztot is találtak — helyes kis lakást a

PCU-központ mögötti épületben, olyan helyen, ahol a jelek még vehetők. Aztán AVCARE—1 újból őrségbe ment, Sherno ismét idejött Buenos Airesből, és az őrség ideje alatt az ügynök kipróbálás céljára kicserélte az eredeti foglalatokat a bemikrofonozottakkal. Shernónál az LP-n volt egy rádióadó a kapcsolók ellenőrzésére (az egyik frekvenciával be-, a másikkal ki lehet kapcsolni), és egy vevő, hogy kipróbálják a frekvenciát és az audio minőségét. Aztán AVCARE—1 kivette a mi foglalatainkat, és visszatette az eredetit, mert nem volt mód arra, hogy Sherno visszajelezzen neki, ha nem működik tökéletesen a szerkezet.

A kipróbálási művelet mind AVCAVE—1, mind Sherno számára nagyon kockázatos volt. A PCU-központban ugyanis párosával állnak őrségben, és AVCAVE—1-nek nehéz lehetett elszabadulni a kollégájától és beszerelni a bemikrofonozott foglalatokat, még ha nem is kellett más hozzá, mint egy csavarhúzó. Shernónak pedig előbb be, majd ki kellett jutni az épületből egy rádióadóval és vevővel együtt; ez szintén veszélyes, mert a központ környékén szinte mindenki párttag, és gyanakvó az idegenekkel szemben. Úgy adódott, hogy egyiküket sem fedezték fel, és most Riefe veszi át az egészet, megpróbál egy állandó LP-t találni, és véglegesen beszerelteti a foglalatokat AVCAVE—1-gyel. Sherno szerint a vétel kitűnő.

MONTEVIDEO — 1964. DECEMBER 4.

Pio Correa (* *), brazil nagykövet hatalmas zajt csap a Goulart-kormány két újonnan jött személyisége, Max da Costa Santos és Almino Alfonso körül. Adolfo Tejera belügyminiszter tíz nappal ezelőtt javasolta az NCG-nek, hogy utasítsák ki őket, mert tényleg illegálisan léptek be Uruguayba. Egy héttel később a külügyminsizter bejelentette: Uruguayban maradhatnak, mert a papírjaik végül is, a belügyminisztériumi vizsgálat szerint rendben vannak. Pio Correa tombolt és újabb tiltakozást jelentett be, követelve kiutasításukat és Brizola internálását. Azt is felpanaszolta, hogy Brizolának több kis repülőgép áll a rendelkezésére futárszolgálat céljára Brazíliába és vissza.

Az NCG ezt a legutóbbi tiltakozást visszaküldte a belügy- és a külügyminiszternek, utóbbit utasítva, hogy kérjen magyarázatot a brazil kormánytól brazil katonai járművek legutóbbi ismételt határsértéseit illetően. Brizola három repülőgépét is eltiltották a felszállástól. Otero hírszerzési és kapcsolati osztálya valahogyan letartóztatta Camara Sena ezredes (* *) egyik kémjét, egy tengerészőrmestert, aki diáknak álcázva jött ide, de az egyik emig-

ráns megfigyelése közben elfogták. Kémkedéssel vádolták, de a brazil nagykövetség beavatkozása nyomán szabadon engedték.

Holman szerint Pio Correa mindaddig folytatja tiltakozását, amíg Brizola vagy elhagyja Uruguayt, vagy internálják, és amíg kedvezően meg nem oldódik az Alfonso- és a Santos-ügy. Különben brazil katonai intervencióra számíthatunk.

MONTEVIDEO — 1964. DECEMBER 18.

Újabb győzelmet hoztak a brit guayanai georgetowni kirendeltség arra irányuló erőfeszítései, hogy eltávolítsák a baloldali-nacionalista és közismert marxista miniszterelnököt, Cheddi Jagant. A néhány nappal ezelőtti választásokon Jagan indiai többségű pártja elvesztette parlamenti vezető szerepét egy többségében feketékből álló párt és egy szakadár csoport koalíciójával szemben. Az új miniszterelnököt, Forbes Burnhamet mérsékeltként tartják számon, és hatalomra kerülése végre véget vet annak az aggodalomnak, hogy Jagan újabb Kubává alakítja Brit Guayanát A győzelem nagymértékben az elmúlt öt év CIA-műveleteinek köszönhető, amely megerősítette a Jagan-ellenes szakszervezeteket, főként a Public Service International (Nemzetközi Közszolgálat) (* *) révén, amely a fedést szolgáltatta a közalkalmazottak sztrájkjainak finanszírozásához. Jagan csalást emleget — az év elején kiutasította az országból Gene Meakinst, (* *) az egyik fő szakszervezeti ügynökünket — de ez sem használt.

MONTEVIDEO — 1964. DECEMBER 25.

Uruguayban olyan a karácsony, mint otthon a július 4-e. Forróság van, és mindenki a tengerpartra igyekszik — majdnem teljesen világi ünnep, a hivatalos elnevezése is „családi nap" (hasonlóképpen a szent hetet is turista hétnek nevezik), és szinte az egész ország szabadságra megy. Milyen más ez itt, mint Ecuadorban, ahol az egyház olyan erős.

Beugrottam O'Gradyhez ma délelőtt egy kis karácsonyi köszöntőre, de végül is együtt búslakodtunk Holman legutóbbi kitörése miatt. Néhány nappal ezelőtt O'Grady és felesége koktélpartit adott az új CP-tiszt, Bob Riefe üdvözlésére. Holman nemigen bírta az italt aznap este, és nemsokára kirobbant O'Grady ellen, majd Riefe és a felesége ellen. Meglehetősen kellemetlen volt a dolog, és O'Grady csalánkiütései most ismét kivirágzottak

— bár mindannyian tudjuk, hogy az igazi vesztes csak Holman lehet.

A központban bizonyos hatalmasságok látnivalóan nem teljesen elégedettek a kirendeltség munkájával, különösen a szovjet műveletek terén. Holmant hat hónapon belül áthelyezik Guatemalába. Egy John Horton (* *) nevű ember jön ide kirendeltségvezetőnek, aki, mint oly sokan mások, a Távol-keleti Osztályról került hozzánk a Disznó-öböl után. Holman csak most kapta meg a hivatalos értesítést, de már korábban hallotta a hírt patrónusától, Ray Herbert osztályvezető-helyettestől. Noha Herbert mentette, ami menthető és elintézte Holman áthelyezését Guatemalába, Holman elkeseredése egyre fokozódik. Russ Phipps, a szovjet műveleti tiszt Holman bűnbaklistáján most majdnem egy szinten van O'Gradyvel; Riefét pedig azért támadta meg, mert ő már nyilvánvalóan ahhoz az új személyzethez tartozik, amelyet Horton gyűjt maga köré. Holman zokon veszi, hogy a FE Osztály új fiúi szorítják ki éppen őt, akinek latin-amerikai múltja a második világháború idejére nyúlik vissza.

O'Grady, Phipps és Alexander Zeffer azon aggódik, hogy Holman bűnbakkeresése komoly kárt tehet a karrierjükben, csökkenti az előléptetési és kinevezési esélyeiket. Néhány hónappal ezelőtt véletlenül belebotlottam Holman páncélszekrényének kombinációjába, és puszta kíváncsiságból elolvastam néhányat a „szupertitkos" levelek közül, amelyeket többé-kevésbé hetente vált Des FitzGeralddal (* *), az osztályvezetővel. Annyira megdöbbentem azon, hogy odaadtam a kombinációt O'Gradynek is. Most ő is elolvassa a leveleket — ami persze árt a csalánjainak —, és azt hiszem, továbbadta a kombinációt Zeffernek és Phippsnek is. Az igazi veszély az, hogy Holman a hivatalos jelentésekben nem annyira negatív a többi tiszttel kapcsolatban; de ezekben a levelekben, amit nem láthatnak, teljesen eláztatja őket. Tulajdonképpen nagyon veszélyes elolvasni ezeket a leveleket, de ezek a tisztek mind profik, és biztosan keményebben dolgoznak, mint Holman. Kíváncsi vagyok, vajon kibírjuk-e a hátralévő hat hónapot komolyabb lázadás nélkül.

MONTEVIDEO — 1965. JANUÁR 15.

A brazil ügyekre vonatkozó néhány döntés arra utal, hogy a Blancók megkísérelnek következetesen kitérni a brazil nyomás elől. Az NCG úgy szavazott, hogy nem adnak politikai menedékjogot Almino Alfonsónak és Max da Costa Santosnak azon az alapon, hogy mielőtt idejöttek, más országban már megkap-

ták. Ugyanakkor kilencvennapos turistavízumot kaptak, aminek Pio Correa nem fog nagyon örülni. Brizola ügyében nem kellett határozni, mert megígérte a belügyminiszternek, hogy legkésőbb január 23-án elhagyja az országot. Egyébként Brizola visszatérhet Uruguayba, ez esetben újra politikai menedékjogot kérhet.

Két fontos új emigráns van itt. Az egyik a brazil légierő volt tisztje, rengeteg kitüntetéssel, aki egy katonai börtönből szökött meg Porto Allegrében, és átjött a határon. A másik egy volt képviselő, aki száműzetésben élt Bolíviában, amíg Paz exelnököt meg nem döntötték, de nemrégiben idejött, mert attól tartott, hogy az új jobboldali rezsim kiadja őt Brazíliának. Mindketten fontos támogatói Brizolának.

Az NCG elnökének benyújtott személyes panaszában Pio Correa az emigránsokkal kapcsolatos tizennégy legutóbbi bejelentése alapján megpróbált intézkedést kierőszakolni. Ez jó néhány jegyzékre késztette az uruguayi külügyminisztériumot, de az ellenállás folytatódik. Közben a brazil sajtó — nyilván a kormány ösztönzésére — kampányba kezdett a feszültség növelésére. Spekulációkat közölnek arról, hogy a kapcsolatok megszakadása küszöbön áll, és gazdasági nyomást gyakorolnak Uruguayra. Az uruguayi és a brazil külügyminisztérium a maga részéről tagadta, hogy a kapcsolatok megszakítása felé tartanának, miközben az NCG-ben egy Colorado párti tanácsnok lemondásra szólította fel a külügyminisztert, a brazil problémák nem megfelelő kezelése miatt.

Ez a brazil ügy nyűg a hátamon, mert állandóan a pletykákat kell ellenőriznem, és különleges jelentéseket kérnem a rendőrségtől az emigránsokról Holman vagy O'Grady számára, hogy felhasználják a Pio Correával, Fontourával vagy Camara Senával fenntartott kapcsolatukban. Ugyan ki hiszi el, hogy maroknyi emigráns komoly fenyegetés lehetne a brazil katonai kormány számára? És mégis, a központ nyom bennünket, hogy segítsük a riói kirendeltséget a katonaságot támogató műveletekben.

Ha a katonaság Brazíliában nem lenne olyan erősen kommunistaellenes, a mi támogatásunk már zavaró is volna. Az utóbbi hetekben belső válság robbant ki Brazíliában amiatt, vajon az egyetlen repülőgép-anyahajót — egy elaggott tehénről van szó, amit a britektől kaptak — a haditengerészet vagy a légierő üzemeltesse-e. A légierő két minisztere már lemondott, mert az elnök a haditengerészet hatáskörébe utalta a repülőgépeket, de aztán az elnök meggondolta magát, és tegnap a haditengerészeti miniszter mondott le.

Tovább borzolta a brazil kedélyeket, hogy néhány napja bom-

ba robbant a brazil nagykövetség kereskedelmi irodáiban, bár nem okozott túl nagy kárt, mert rosszul helyezték el a bombát. A közelben ezt írták a falra: „Tupamaros" — ez feltűnt már néhány más bombamerényletnél is. Otero, a rendőrségi hírszerzés főnöke megpróbálja kideríteni, kik ezek. A Sendic-csoportra tippel, Raul Sendicet, a forradalmi szocialista vezetőt — akit nemrégiben egy argentínai városban letartóztattak csempészet miatt — nemrégiben szabadon engedték, és lehet, hogy visszatért Montevideóba.

Képtelenek megfékezni a bombarobbantásokat és ez mutatja, mi a különbség a CP-be és kapcsolódó csoportjaiba való jó és rossz beépülés közt. Ecuadorban egy ilyen csoportot már megsemmisítettek volna. Mindazonáltal Riefe nem veszi túl komolyan ezeket a bombamerényleteket, és úgy tűnik, a szigorúan reformista PCU-ra koncentrál.

MONTEVIDEO — 1965. FEBRUÁR 4.

A központ kívánságára folytatom a kapcsolat kiépítését Szergej Boriszov szovjet konzullal.

Múlt vasárnap Janet és én együtt mentünk Boriszovval és feleségével a tengerpartra. Először eljöttek hozzánk, Carrascóba, aztán Boriszov kiautózott velünk a Solymar melletti tengerpartra. Meglehetősen furcsán vezet, alaposan felidegesített — mint egy kezdő. Nem így a sakkban, persze, ott könnyedén megver. Phipps szerint Boriszov biztosan tudja, hogy CIA-tiszt vagyok, úgyhogy néha elgondolkodom, mi a fenének találkozom vele. A központ szerint pusztán a kapcsolat fenntartásáért — arra az esetre, ha Boriszov kirándulna és meg lehetne próbálkozni a „hídépítéssel".

Holman megkért, vegyem át teljes egészében a „csatlós" képviseleteket — ez a cseheket, románokat, bolgárokat, lengyeleket és jugoszlávokat jelenti. A kelet-európai országokra nincsen annyira kidolgozott műveleti tervünk, mint a szovjetek ellen. A központnak nyilván magas rangú beépültjei vannak ezekben az országokban, így aztán a fejfájdító-idegölő ügynökbeépítés egyszerűen fölösleges. A láger országainak esetében azok a CIA-tisztek aratnak sikert, akik közvetlen kapcsolatban vannak velük. Kezdetnek megpróbálom naprakésszé tenni az aktákat ezekről a képviseletekről, és a jövő héten megszerzem a külügyminisztériumi prtokollaktákat ugyan e célból — AVDANDY—1 révén. Aztán nyitok egy fényképalbumot, és jelentést kérek a központtól minden újonnan érkezőről. Jelenleg még azt sem tu-

dom pontosan, kik ők, mert Phipps a szovjetekre koncentrált, és elhanyagolta a kelet-európaiakat.

Múlt héten voltam először az AVENGEFUL telefonlehallgató LP-n, a montevideói rendőr-főkapitányságon. Magammal vittem egy idelátogató TSD-technikust, aki látni akarta, hogyan tartják karban a felszerelést. A műveleti aktákban az idejét sem találtam annak, mikor járt itt utoljára kirendeltségi tiszt, valószínűleg jó néhány éve. A szoba éppen a rendőrfőnök-helyettesé fölött van, ugyanazon az emeleten, ahol Otero hírszerzési és kapcsolati osztálya. Belakatolt páncélajtó van az osztály és az LP között — normális esetben a földalatti garázsból liften lehet bejutni az LP-re, különleges kulccsal. Az LP folyosóján még több más szoba is van; ezekről azt mondták, hogy a rendőrfőnöknek és helyettesének a pihenőhelyei.

De Anda (* *) és Torres (* *), a technikusok és az LP dolgozói kiválóan karban tartják a felszerelést, ám a meleg miatt nem valami jók a munkakörülményeik. Ezek a Revere magnetofonok annyi hőt adnak le, hogy a szoba nyáron fullasztó. Megígértem, hogy szerzek nekik légkondicionálót, amit vagy a folyosóra nyíló kis ablakba szerelnek föl, vagy valahová máshová kell nyílást vágni. Az LP-nek nincs ablaka az utcára, csak egy kicsi a belső folyosóra — biztonsági szempontból kiváló, de levegő nincs.

MONTEVIDEO — 1965. FEBRUÁR 7.

A *Prensa Latina* (a kubai hírügynökség) kivizsgálása érdekesebbé vált. Bizonyos ügyrendi megállapodások miatt el kellett halasztanom a Bank of London and Montrealnál lévő barátom beszervezését addig, míg hazájának hírszerzési főnöke nem beszél vele és feljebbvalójával, a bank menedzserével — akit szintén ismerek a Cerro golfklubból. Ez a kényelmetlen eljárás befejeződött, és hozzáfogtam, hogy átnézzem a *Prensa Latina* számláit. Mivel a csekkeket nem küldik vissza a számlatulajdonoshoz Uruguayba, könnyű volt rájönni, hogy gyakorlatilag minden összeget készpénzben fizetnek ki. A valódi kiadások még mindig csak a havi átutalás felére rúgnak, így nyilvánvaló, hogy a többi „egyéb tevékenységre" megy. A következő lépés, hogy az illetékes hatóságnál ellenőrizzük a *Prensa Latina* kötelező pénzügyi elszámolásait, hogy lássuk, bezárathatjuk-e a *Prensa Latinát* az elszámolások meghamisítása, vagy ehhez hasonló más rendellenességek miatt, amelyek összeférhetetlennek minősülnek.

MONTEVIDEO — 1965. FEBRUÁR 11.

Az NCG végül megszavazta Brizola internálását — olyan eredmény ez, amelynek kivívása az utolsó cseppig felemésztette Pio Correa jelentős energiáját és szívósságát. Ugyanakkor jellemző módon az NCG döntése értelmében Brizola megválaszthatja, hol kíván élni — bárhol Montevideón kívül, és legalább háromszáz kilométerre a brazil határtól. Most végre egy kicsit elengedhetjük magunkat ezekkel a zavaros brazil ügyekkel kapcsolatban.

Pio Correa kiváló munkát végzett azzal, hogy az emigránsok elleni fellépésre bírta az uruguayiakat, ami lehetővé tette a külügyminiszter kellemes látogatását. Brizola véletlenül Atlantida tengerparti üdülőhelyet választotta az internálás helyéül. Otero rendőri hírszerzésének „biztonsági őrei" továbbra is naplót fognak vezetni — a város csak harmincöt kilométerre van Montevideótól, így Brizola viszonylag aktív maradhat; és éppen a határán a Brazíliától megadott távolságnak: 301 kilométerre.

Holman megszervezte Tejera belügyminisztertől a végső jóváhagyást az AID Közbiztonsági Misszióra, és múlt hónapban megérkezett az első közbiztonsági főnök. Egyelőre tartózkodunk attól, hogy egyik tisztünket közbiztonsági fedőállásba tegyük, és továbbra is én kezelem a rendőrségi hírszerzési műveletet. Miután a missziót nyílt rendőrségi segítséggel hozzák létre (járművek, fegyverek, kommunikációs felszerelések, képzés), lehozunk egy tisztet, hogy teljes állásban Otero hírszerzési osztályán dolgozzon. A legtöbb, amit „másodállásban" tehetek, hogy folytatom az AVENGEFUL-programot, és megnövelem Otero hírszerzési költségekre szánt anyagi támogatását.

A montevideói rendőrség épp jókor kapja a közbiztonsági segítséget. Csak három napja, hogy egy újabb bankrablás során a szolgálatos rendőr idegességében halálosan megsebesített egy ügyfelet — összetévesztette az egyik rablóval. Ezt látva, a rablók — egy férfi és egy nő — kirohantak a bankból, otthagyva a pénzt. Néhány háztömbnyit sétáltak, aztán fogtak egy taxit, és a város túlsó végére vitették magukat. Mivel nem volt pénzük, fizetségként a rabló a sofőrnek adta a pisztolyát. Az illető véletlenül hallott a rablásról a rádióban, és átadta a pisztolyt a rendőrségnek. A vizsgálat során kiderült, hogy az egyik rendőr szolgálati fegyvere. A rendőrt otthon letartóztatták, és be is ismerte, ő kényszerítette a feleségét, hogy tartson vele a bankrablásban. Utoljára ugyanezt a bankot 1963-ban két nő (vagy férfi?) rabolta ki apácának öltözve, sose fogták el őket.

Újabb sztrájkok: a montevideói autó- és trolibuszvezetők juttatásokért és fizetésemelésért, a kikötői munkások a tavaly karán-

csonyi prémiumért; a városi alkalmazottak visszamenőleges járulékos jövedelmekért. 1964-ben az infláció majdnem negyvenöt százalékos volt, és a múlt hónapban elérték a havi háromszázalékos rátát. Miközben a peso ingadozik, és a dollárhoz képest 1:30-ra zuhant, a Blancók újabb devalválást próbálnak keresztülvinni.

MONTEVIDEO — 1965. FEBRUÁR 25.

Fontos jelzést kaptam a Jorge Castillo kubai hírszerzési kisegítő tiszt elleni levélátvizsgáló műveletben — ő az, akinek a lakáscímét megadták a 101-es ügynöknek Limában vagy La Pazban. A postás, AVBUSY-1 nagy barna borítékot hozott egyik nap, de nem Castillónak címezve, hanem Raul Trajtenbergnek, aki ugyanabban a nagy épületben lakik. Átvettem a borítékot, mert Havannából küldték, s mert az Edificio Panamericano szavak úgy voltak aláhúzva, ahogyan Castillo levelezésében kellett volna.

Elintéztem AVBUSY—1-gyel, hogy néhány napig itt marad a boríték, arra az esetre, ha a központ le akar küldeni egy titkosírás-szakértőt, hogy átnézze a tartalmát. Kubai sajtótájékoztató kiadványok és havannai újságkivágások voltak benne. A központ sürgönyömre válaszolva azonnal ideküldött egy technikust Panamából (a Buenos Aires-i regionális kisegítő technikus inkább az audio- és fotóműveletek szakértője, mint a titkosírásé), és ő próbálta a titkosírást „kiemelni" a tartalomból. Végül is nem találtunk semmit, az idő meg ment és vissza kellett adnom a borítékot AVBUSY—1-nek.

A Trajtenbergre vonatkozó kirendeltségi aktákban megtaláltam egy két éve Havannából írt levelét, amelyet átvizsgáltak az AVIDITY-műveletben. Furcsa, hogy a kézírás ugyanaz, mint a mostanié — ami valószínűleg azt jelenti, hogy Trajtenberg címezte saját magának a borítékot, és több, magának címzett borítékkal együtt odaadta a kubai hírszerzőnek, hogy az később felhasználja. Trajtenberg postáját szintén rendszeresen ide fogja hozni AVBUSY—1, noha Trajtenberg nemsokára elutazik tanulni a párizsi egyetemre. Egyéb vizsgálatokból kiderült, hogy az apja (Trajtenberg a szüleivel lakik) nagy pénzösszegekkel manipulál egy számazonosságú (névtelen) titkos svájci bankszámlán. A berni kirendeltség tájékoztatott arról, hogy a svájci biztonsági szolgálat küld majd adatokat a számlákról, de tudni akar minden okot és részletet — amelyeket a központ egyelőre nem akar megadni, ugyane kubai hálózat egyéb ügyeinek titkossága miatt.

MONTEVIDEO — 1965. MÁRCIUS 18.

Washington Beltrannak, az NCG új elnökének rengeteg szakszervezeti nyugtalanság jutott ki, a farsangi karneválőrület ellenére: a vasutasok az 1964-es, visszamenőleges fizetésemelésért sztrájkoltak, a távolsági buszok megint leálltak, a gépkocsivezetői fizetésemelések és juttatások elmaradása miatt; a montevideói autóbusz- és trolialkalmazottak szintén fizetésemelésért és járulékos jövedelmekért sztrájkoltak, a közegészségügyi rendelők és a kórházak dolgozói pedig januári járandóságukat követelték. Ma a taxiktól eltekintve nincs tömegközlekedés Montevideóban, és a pénzügyi államtitkár most jelentette be, hogy a kormányzati bevételek a központi adminisztráció napi költségeinek csupán a felét fedezik.

A kirendeltségen valami enyhülést próbálunk találni a nézeteltérés okozta borús hangulatra. Holman FitzGeraldnak szóló levelei — ha ez egyáltalán lehetséges — egyre rosszabbak, és valahányszor O'Grady elolvassa őket, csalánkiütései újult erővel támadnak. Bob Riefe, a CP-tiszt minden nap bombasztikus hangsúlyokkal olvassa fel az uruguayi kormány baklövéseiről szóló újabb híreket, amit zajos és megvető morgások és röhögések kísérnek. Célcsoportjának sztrájkjaira és egyéb tevékenységére vonatkozó helyeslését — talán különböző okokból, de — mindannyian osztjuk, miközben figyeljük, hogy miként uralkodnak el a pártpolitikai érdekharcok a (föld- és költségvetési) reformokon, és takarékossági rendszabályokon, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az ország ne csússzon még lejjebb. Russ Phipps, aki Riefe és én közöttem ül, elmerülten tanulmányozza megfigyelői jelentéseit, telefonátiratait és megfigyelőposztjai naplóit, időnként azt mormolva, hogy nem a PCU-nak, hanem a szovjeteknek jár ki az a megtiszteltetés, hogy rendbe tegyék ezt az országot.

Közöttük ülvén, Riefe és Phipps mindig belém akaszkodik, mivel az én dolgom a rendőrségi hírszerzési osztály megerősítése, és a politikai kapcsolatok fejlesztése. Ha a dolgok rosszra fordulnak, rendszerint Riefe feje fölött Alex Zeffernek szólok át, de ő annyira le van törve, hogy egy-egy halk káromkodásnál többet alig nyög ki. Ilyenkor O'Gradynek kell szólnom, hogy segítsen, mert ő dolgozik a katonai hírszerzéssel, de Holman leginkább őt terrorizálja. Aztán öten megvitatjuk a megoldásokat. Rendszerint Holmant jelöljük ki Uruguay megmentésére — az egyik terv szerint elküldjük Phippset a KGB-főnökhöz, hogy kérje meg, bírják rá disszidálásra Holmant, akár a mi segítsé-

günkkel is, ha szükséges; de ha elutasítják — ami valószínű —, még mindig ott van AVALANCHE.

A CIA főfelügyelőjének törzséből jártak itt tisztek rutinellenőrzésen. Most kellett volna a központot informálni Holman alkalmatlanságáról, de nem hiszem, hogy bárki is kinyitotta volna a száját.

MONTEVIDEO — 1965. MÁRCIUS 31.

Egy lépéssel közelebb kerültünk ahhoz, hogy az AVPEARL audiobehatolással bejussunk a PCU-központ tanácstermébe. AVCAVE—1 újabb őrszolgálata alatt véglegesen beszerelte a két foglalatot, és sikeresek voltak a végső tesztek, amelyeket Frank Sherno végzett az LP-n. Most az a brobléma, miként találjunk egy jó LP-gondnokot, aki kezeli a felszerelést, és magnóra veszi a gyűléseket. Az lenne az ideális, ha ő maga át is írná a hangfelvételeket, de ezt eleinte valószínűleg AVENGEFUL—5-tel (* *) kell csináltatni, a PCU telefonlehallgatás- átírójával, mert ő ismeri a neveket és a hangokat.

MONTEVIDEO — 1965. ÁPRILIS 6.

A mai általános sztrájk nagyon sikeres: Otero irodája szerint a szervezett munkásság kilencven százaléka vesz részt benne. Semmilyen kormányhivatal nincs nyitva, nem közlekednek sem taxik, sem buszok, az éttermek zárva, és nincsenek újságok. A kormány gazdaságpolitikája ellen tiltakoznak; a felvonulások hangosak és tiszteletet parancsolók voltak, noha erőszakról nem szól a jelentés. A szónokok az ország problémáinak radikális megoldására hívtak fel — olyan megoldásokra, amelyek a bajok eredői s a kiváltságos osztályok ellen irányulnak.

A sztrájkot a CNT különböző programterveinek, köztük a tavaly januárról decemberre halasztott nép kongresszusát előkészítő gyűlésnek, valamint a cukornádaratő munkások Artigasból Montevideóba tartó évi tiltakozó menetének támogatására is felhasználják. A tiltakozásokat a legújabb statisztikák is alátámasztják: az OAS ebben a hónapban jelentette, hogy Uruguayban az infláció 1962—64 között 59,7 százalék volt — magasabb, mint a chilei (36,6), az argentin (24,4), sőt még a brazilnál is (58,4) súlyosabb.

A kormány egyre nyugtalanabb a CNT legutóbbi sikerei miatt. Adolfo Tejera belügyminiszter a mai általános sztrájkkal

összefüggésben tegnap késő éjjel rádióbeszédet mondott az állampolgárok jogairól és kötelességeiről.

Holman kitart amellett, hogy még több politikai kapcsolatot építsek ki, de én igyekszem az ilyen jellegű aktivitást a minimumon tartani. Még ha el is érnénk a politikai akciók hatékonyságának azt a szintjét, amit Ecuadorban, egyszerűen csak a fegyvereink lennének jobbak a PCU, CNT és a többi szélsőbalos ellen. Itt a föld kihasználásának fokozására van szükség, az exporttermelés és több munkaalkalom létesítése érdekében — de ez sosem érhető el földreform nélkül. Ha a szélsőbal elleni akcióinkkal párhuzamosan földreformot támogató politikai akcióprogramunk is lenne, végül is mindent mérlegre téve igazolható lenne, amit itt csinálunk. De ezeket az uruguayi politikusokat nem a földreform érdekli.

MONTEVIDEO — 1965. ÁPRILIS 14.

A kormány megtette az első lépést a szélsőbal által szervezett agitáció elfojtása felé. A múlt héten az NCG különleges végrehajtó hatalommal felruházott rendkívüli bizottságot jelölt ki, hogy a több hónapja tartó aszállyal foglalkozzon, és komolyan fenyegeti az állatállományt. A bizottság munkájában részt vesz a belügy- és a hadügyminiszter, és hasonló bizottságokat hoznak létre minden megyében a helyi rendőrfőnök vezetésével, a hadügyminisztérium képviselőinek, regionális agronómusainak és állatorvosának a részvételével. Ugyanazon a napon az NCG felhaltalmazta a belügyminisztert, hogy huszonnégy órás gyülekezési tilalmat rendeljen el. Ezt a második határozatot — amelyről a miniszter később elismerte, hogy a cukornádaratók felvonulása ellen irányul — úgy iktatták törvénybe, mintha az aszállyal kapcsolatos rendkívüli intézkedések egyike lenne. Azt remélik, hogy ily módon nem kelt nagy feltűnést a dolog.

A CNT azonnal tiltakozott, mondván, hogy a rendelkezés a cukornádaratő munkások menetének megakadályozását szolgálja, s ezt alátámasztotta a miniszter beismerése is, amelyet a kisebbségi Colorado-tanácsnokok sikertelenül próbáltak meg visszavonatni. A törvényeket, mivel a polgári jogok korlátozásaként értelmezhetők, a törvényhozás elé terjesztették jóváhagyásra. A Blancók — tudván, hogy a Coloradók és mások a felvonulók elleni intézkedés visszavonása mellett vannak — egyszerűen távolmaradásukkal akadályozták meg a határozatképes létszám kialakulását.

A rendeletek elfogadásakor az NCG tisztázta, hogy ezek nem

az alkotmányban rögzített rendkívüli biztonsági intézkedések (amelyek szükségállapot kihirdetését jelentenék), és Tejera biztosítékokat adott, hogy rendkívüli hatalmával nem él ok nélkül. Ugyanakkor két nap múlva nyilvános nyilatkozatban azzal vádolta a menetelőket, hogy túszként hurcolnak magukkal asszonyokat és gyerekeket, hogy nincs a gyerekek számára megfelelő egészségügyi ellátottság és oktatási lehetőség, és olyan nemi szabadságot endgednek meg, ami veszélyezteti a közerkölcsöket. Nyilvánvaló, hogy konfrontáció érlelődik, s ezt a belügyminisztériumból származó sajtójelentések is elősegítik: ezek szerint a menetet szétverik, még mielőtt Montevideóba érne. A felvonulók pillanatnyilag innen néhány nap járásra, San Joséban vannak, ahol a rendőrség Otero hírszerzési aktái számára nyilvántartásba veszi őket, rögzíti az életrajzi adatokat, ujjlenyomatokat és fényképeket készít. Ha Tejera kiadja a parancsot a menet szétverésére, nem sokan figyelnek fel rá, mert ez a turizmus hete, és az egész ország szabadságon van. Szerintünk pontosan ezt kellene tennie, mert a cukornádaratók munkásokat Raul Sendic vezeti, aki jelenleg szökésben van, s feltehetően ő a szervezője a legtöbb tavalyi bombamerényletnek is.

MONTEVIDEO — 1965. ÁPRILIS 25.

A cukornádaratók menete tegnap megérkezett Montevideóba — szinte észrevétlenül, és anélkül, hogy a kormány beavatkozásának veszélye fenyegette volna. Ennél sokkal jelentősebb dolog vonta hirtelen magára mindenki figyelmét: tönkrement az egyik legnagyobb uruguayi bank, amelyet azután bekebelezett a Köztársasági Bank. A szenzáció enyhe pánikot kelt és nő az aggodalom, hogy más bankok is tönkremehetnek, ami nem is volna rossz. Ebben a kicsi országban vagy ötven magánbank működik, noha az állami bankok bonyolítják a kereskedelmi forgalom hatvanöt százalékát. A peso tovább esett, harminckilencre.

MONTEVIDEO — 1965. ÁPRILIS 27.

Pirizt jelölték ki annak a vizsgálatnak a vezetésére, amelyet a csalásoknak és egyéb bűncselekményeknek a bankcsődökben játszott szerepe felderítésére indítottak. Eddig tizenegy tisztviselőt és igazgatót börtönöztek be. Ma két további magánbankot vett át a Köztársasági Bank, és a hitelezők, betétesek rohamától való félelem miatt munkaszünetet jelentettek be a magánban-

kokban. A munkaszünetnek nincs nagy jelentősége, hiszen minden magánbank zárva van már a hat nappal ezelőtti első csőd óta, amikor a szakszervezetek sztrájkot szerveztek annak a követelésnek az alátámasztására, hogy biztosítsanak munkát a csődbe jutott bank alkalmazottainak. Szinte észrevétlen maradt ma az NCG rendkívüli aszály-intézkedéseinek feloldása, noha a gyülekezési tilalomra vonatkozó rendeletet megerősítették.

MONTEVIDEO — 1965. ÁPRILIS 28.

Nemigen értem a Dominikai Köztársaság elleni inváziót. Boscht 1962-ben választották elnöknek, hála azoknak a parasztszavazatoknak, amelyeket Sacha Volman (* *) szervezett. Volman korábban létrehozta a Politikai Oktatási Intézetet (* *) Costa Ricában (kódneve ZREAGER), ahová fiatal liberális reménybeli politikusokat küldtünk képzésre. Bosch ugyanabból a társaságból van, mint Munoz Martin, Betancourt és Haya de La Torre. (Bosch reformpárti, a jövedelmek újrafelosztását és integrációt akar.) A földreformjával és nacionalista gazdaságpolitikájával szembeni jobboldali ellenállás mindössze héthavi kormányzás után, 1963-ban megbuktatta a katonaság útján. Ez újabb alkalom volt számára, hogy az elnyomott parasztság irányába billentse az egyensúlyt, és az iparból, főleg a cukorból származó bevételt oktatásra és más szociális programokra fordítsa.

Most, hogy az alkotmánypártiak felülkerekedtek és visszasegíthetik Boscht a hatalomba, mi odaküldjük a tengerészgyalogosokat ennek megakadályozására. Senki se hiszi el Johnson meséjét az újabb kubai típusú forradalom lehetőségéről. Többről lehet itt szó: Washington valami okból egyszerűen nem akarja Bosch visszatérését. Az uruguayiak sem értik. Az itteniek azt gondolják, hogy Bosch olyasféle liberális reformok mellett kötelezte el magát, mint amelyek Uruguayban társadalmi integrációt eredményeztek. Már megkezdődtek az Egyesült Államok elleni utcai tüntetések. Nagyon lehangoló. AVBUZZ—1 hülyét csinál magából, ha anyagot próbál elhelyezni — a központ szerint azzal kell igazolnunk az inváziót, hogy veszélyben forgott az amerikaiak és más külföldiek élete, és az alkotmányos mozgalmat kommunista hatalomátvétel fenyegette.

MONTEVIDEO — 1965. MÁJUS 4.

A központ vagy ötven műveleti tisztet küldött a Dominikai Köztársaságba, hogy vidéki előretolt állásokból jelentsék, milyen népi támogatást élveznek a Caamano-erők. A tisztekkel együtt kommunikációs asszisztenseket és felszerelést is küldtek, hogy jelentéseiket rádión egyenesen az Egyesült Államokba továbbítsák. Minden WH-kirendeltséget utasítottak bizonyos készenlétbe helyezésre, hogy azonnal utazni tudjanak, de Holman engem nem enged el — valószínűleg azért, mert akkor neki keményebben kellene dolgoznia. Szeretnék menni, hogy magam is körülnézhessek. Biztos vagyok abban, hogy az alkotmányos mozgalom nem került a kommunisták kezére. És ez a Johnson-doktrína! „Azok a forradalmak, amelyek célja kommunista kormányzat létrehozása, nem tekinthetők belügynek, és az egész félteke fellépését teszik indokolttá." Baromság. Egyszerűen nem akarják Boscht, és akik nem akarják, azok valószínűleg az Egyesült Államok cukorérdekei.

Újabb tüntetések voltak az invázió ellen — közülük néhány heves megmozdulás. A támadások célpontjai: az Egyesült Államok nagykövetsége, az OAS- és USA-tulajdonban lévő üzletek. Ma négy tüntető megsebesült tűzharcban, amikor a rendőrség feloszlatott egy egyetemi gyűlést követő utcai felvonulást. A magánbankok még mindig zárva vannak — immár tizenöt napja —, és senki sem tudja, mikor fizetik ki az állami alkalmazottak áprilisi bérét. Ma mind a hadügy-, mind a belügyminiszter nyilvánosan cáfolta a készülő államcsínyről terjengő szóbeszédeket.

MONTEVIDEO — 1965. MÁJUS 7.

Harriman nagykövet idejött a dominikai invázió megmagyarázására, egyúttal azt javasolta, hogy Uruguay vegyen részt a nemzetközi békefenntartó erők munkájában. Tegnap beszélt Beltran elnökkel, és utána sajtókonferenciát tartott, amelyen azt az ötvennyolc jól kiképzett kommunistát tette felelőssé az intervenció elkerülhetetlenségéért, akik kezükbe kaparintották a Bosch-mozgalmat. Elismerte azonban, hogy Caamano, a Bosch-mozgalom vezetője nincs az ötvennyolc között. Aztán kijelentette: az Egyesült Államok kormánya nem fogja megengedni, hogy újabb kommunista kormány jöjjön létre a féltekén.

Könnyedén el tudom képzelni, micsoda pánik lehet most a Santo Domingó-i kirendeltségen, hogy összeállítsák a LYNX-

listáról az ötvennyolc képzett kommunista névsorát. Nyilván többen vannak ötvennyolcnál, de a mozgalmat Caamano és Bosch emberei tartották kézben, nem pedig képzett kommunisták. A mozgalmat nem azért verték le, mert kommunista volt, hanem mert nacionalista. Az uruguayiakat nem győzte meg Harriman — miután elment, az NCG úgy szavazott, hogy nem vesz részt az OAS által tegnap jóváhagyott békefenntartó erőkben. Új kirendeltségi jelszavunk: „Ötvennyolc képzett kommunista", és a válasz rá: „Tízezer tengerészgyalogos".

MONTEVIDEO — 1965. MÁJUS 12.

Folytatódnak a dominikai invázió miatt a tiltakozó megmozdulások és támadások az USA-tulajdonban lévő üzletek ellen. A CNT, FEUU és más kommunista befolyás alatt álló szervezetek a legaktívabbak, de egészen az NCG szintjéig általános az invázióval való szembenállás. Bombamerényletet követtek el az IBM és az All America Cables irodái ellen is.

A CNT élére állt a gazdaságpolitika elleni tiltakozásoknak is, és nap mint nap újabb leleplezések látnak napvilágot a bankszektorban dívó korrupcióról. Noha a kongresszus rendkívüli törvényben biztosított állást a csődbe ment bankok alkalmazottainak, a feszültség tart, miután tegnap három újabb bankot vett át a Köztársasági Bank. A banktisztviselők szakszervezete megszavazta, hogy felveszik a munkát, de a kormány ma bejelentette, hogy a bankok május 17-ig nem nyitnak ki. Addig ugyanis nem tudnak nyitni, amíg egy ötszázmilliós hajórakomány új peso meg nem érkezik Londonból.

Az államcsínyről szóló szóbeszéd is tartja magát, és Tejera tegnap kifejtette az NCG-nek, hogy szerinte alkotmányellenes a gyülekezést korlátozó április 8-i törvény. Mint mondotta, a gyülekezésre vonatkozó egyetlen törvény 1897-ből származik, de azt ígérte az NCG-nek, hogy jövő hétre e tárgyban új alkotmányos rendeletet dolgoz ki. Tegnap a kikötőmunkások sztrájkoltak, a bírósági alkalmazottak pedig részleges munkabeszüntetést tartottak az áprilisi bérek kifizetéséért.

MONTEVIDEO — 1965. MÁJUS 20.

Úgy tűnik, a pénzügyi korrupció végtelen Uruguayban. Tegnap az NCG leváltotta a Köztársasági Bank teljes igazgató tanácsát. A már átvett bankok dolgozói közül tizenkilenc tisztviselőt és

igazgatót bebörtönöztek, és folynak a vizsgálatok. Huszonhat napi zárva tartás után a magánbankok kinyitottak, de a peso árfolyamesése — most negyvenegy — további botrányok árnyékát vetíti előre.

Ami a szakszervezeti frontot illeti, sztrájkok kezdődtek az áprilisi bérek kifizetéséért a bíróságokon, az állami iskolákban, kikötőkben, az olajmonopóliumnál, a halászatban, a postánál, a kommunikációban és az egyetemen dolgozó állami alkalmazottak. További sztrájkokat terveznek, illetve ígérnek.

Az államcsínyről szóló híresztelések oly erősen tartják magukat, hogy a hadügyminisztérium tegnap cáfolatot adott ki. A legutóbbi pletykák azokhoz a brazil sajtótalálgatásokhoz kapcsolódnak, amelyek szerint brazil és argentin katonai vezetők megkülönböztetett figyelemmel kísérik a fokozódó uruguayi tüntetéseket és bankbotrányokat, továbbá, hogy Uruguay, amely ellenzi a dominikai inváziót és türelmet tanúsít az emigránsok tevékenysége iránt, esetleg súlyos kockázattá válik. Közben az NCG Pio Correának az emigránsok gyűléseire, finanszírozására és Uruguayból Brazíliába való beszivárgására vonatkozó legutóbbi tiltakozását mérlegeli.

A PCU az utóbbi hónapokban házigazdaként egy Kubát támogató nemzetközi konferencia, a Kubával való szolidaritás kontinentális kongresszusa - amelyet most, június 18—20-ra tűztek ki — előkészületeivel foglalkozott. A központ mindenképpen meg akarja akadályozni a konferencia összeülését, Holman tehát azt javasolta Tejerának, tiltsa be, mert rossz fényt vethet Uruguayra az Egyesült Államokban (ahonnan újabb rendkívüli kölcsönöket készülnek kérni a pénzügyi gondok enyhítésére), és Latin-Amerikában. Tejera azonnal átlátta ennek összefüggését a brazil problémákkal és megígérte, hogy felveti a kérdést az NCG-nek.

MONTEVIDEO — 1965. MÁJUS 29.

Váratlanul lázas biztonsági intézkedésekre került sor, amit O'Grady egyik emberének — Juan Carlos Quagliottinak (**) —, és a csoportja más tagjainak a tevékenységével kapcsolatos vita váltott ki. Tegnap éjjel rendkívüli rendőrségi ellenőrzést vezettek be Montevideóban és az ország belső megyéiben, különleges járőrökkel, ellenőrző pontokkal és biztonsági őrökkel a rádióállomásokon, a telefontársaságnál, a vízműveknél, a vasútállomásokon, a hidakon és az útkereszteződésekben. Ma reggel Tejera nyilvánosan azzal indokolta az intézkedéseket, hogy segí-

teni kell az elektromos műveket az önkéntes energiakorlátozás népszerűsítésében, ami a múlt nyári aszály következményeként előállt energiakapacitás csökkenése miatt vált szükségessé. A hadügyminiszter is tagadta, hogy a rendőrségi intézkedéseknek bármi egyéb oka lenne, de a kormány ellen készülő katonai megmozdulásról szóló mendemondák erősebbek, mint valaha.

Otero szerint valójában az történt, hogy Quagliottit letartóztatták, miután Otero vizsgálata kiderítette, ő nyomatta újra és adta ki terjesztésre Beltran elnök apjának 1919-ben a politikába való katonai beavatkozás igazolásáról írott cikke eltorzított változatát. Az ügyet tárgyaló bíró azonban megtagadta az intézkedést, és Quagliottit szabadon engedték. Most katonai bírósághoz utalták az ügyet. Quagliotti szabadon bocsátása visszatetszést keltett rendőrségi berkekben, bizonyos katonai körök viszont megorroltak a rendőrségre, amiért megindította a vizsgálatot és letartóztatta Quagliottit.

A Quagliotti-ügyet mindeddig nem hozták összefüggésbe a rendkívüli biztonsági intézkedésekkel, és O'Grady egyelőre nem találkozik Quagliottival. Így azután, amikor Otero néhány napja megkérdezte, mit tudok Quagliottiról, semmit sem mondtam. A központ nagyon aggódik, hogy szakadék támad a rendőri és katonai vezetők között, de mi azt jelentettük, hogy a vihar valószínűleg elvonul. Ventura Rodriguez rendőrfőnök szerint a válságot megoldják.

Az NCG tegnapi ülésén a rendkívüli biztonsági intézkedések bevezetése előtt Tejera engedélyt kért, hogy betiltsa a Kubával való szolidaritás kontinentális konferenciáját. Olyan jelentést terjesztett be, amit mi magunk készítettünk számára, s ebben kifejtette: a kongresszus célja, hogy ismét felvesse a Kubához fűződő kapcsolatok kérdését, és hogy olyan külföldi ideológiákat népszerűsítsen, amelyek összeegyeztethetetlenek az uruguayi intézményrendszerrel. Elmondta, szeretné elkerülni, hogy ártalmas térítő tevékenységet kezdjenek képzett kommunista elemek, akik veszélyes szélsőségesek beszivárgását kezdeményezik. Hozzátette, hogy Uruguaynak van elég baja a kongresszus nélkül is. Az NCG elhalasztotta a döntést, de jók az esélyeink arra, hogy a kongresszust betiltják, nehogy még jobban veszélyeztessék amúgy is nehéz kilátásaikat a csődbe jutott — a New York-i bankoknak körülbelül tizennyolcmillió dollárral tartozó — Köztársasági Bank újrafinanszírozása ügyében. A bank elnöke lemondott, és a bankot átvette az NCG. A peso lezuhant 52-re, és a botrány átterjed a gyapjúkiviteli cégekre is.

MONTEVIDEO — 1965. JÚNIUS 2.

Tegnap éjjel az NCG megtárgyalta a Quagliotti-ügyet, beszédet mondott Tejera és a hadügyminiszter. Tejera beismerte, hogy a még érvényben lévő múlt heti rendkívüli biztonsági intézkedéseket Quagliotti katonai körökben végzett agitációja és a felelősségre vonása ügyében kirobbant vita váltotta ki. Quagliotti ma megjelent a katonai bíróság előtt, amely szintén nem volt hajlandó ügyével foglalkozni, mivel Quagliotti valójában nem hatolt be semmiféle katonai létesítmény területére. Úgy tűnik, egyelőre megoldódott a válság, hála Quagliotti rangidős katonatiszt barátainak; de a rendőrség továbbra is neheztel amiatt, hogy sem polgári, sem katonai bíróságon nem sikerült eljárást indítani ellene.

Tejerának a Kuba-barát kongresszus betiltására vonatkozó kérelme keresztülment az NCG-n. A be nem avatkozás elve alapján megszavazták a kongresszus betiltását. A központ elégedett lesz.

MONTEVIDEO — 1965. JÚNIUS 4.

Már csak néhány hét van hátra Holman áthelyezéséig. Egyikünk sem képes felfogni, vajon miért küldik Guatemalába, ahol a legnagyobb a felkelés veszélye. Nyilvánvaló, ha elég gyöngén dolgozik ahhoz, hogy mindössze két év után áthelyezzék Montevideóból, akkor elég rossz ahhoz is, hogy ne küldjék kirendeltségvezetőnek olyan helyre, ahol fegyveres akció van folyamatban.

Egyetlen sikert könyvelhet el: a Közbiztonsági Misszió programjának beindítását. Miután az első AID-tisztek megérkeztek, Holman több vacsorát adott, hogy bemutassa őket a belügyminiszternek és a rangidős rendőrtiszteknek. A kirendeltség rendőrségi összekötő tisztjeként nekem is el kellett mennem Holmanhoz ezekre a vacsorákra. Nemsokára újabb partikat ad, hogy bemutassa az új kirendeltségvezetőt, és elbúcsúzzon. Furcsa ember ez a Holman. Biztosan érzi, de sosem említi, hogy elszigetelődött a kirendeltségen belül. Egyszerűen folytatja a többi tiszt befeketítését.

Holman megkért, hogy vegyek át egy másik műveletet. Ez az egyelőre kezdeti stádiumban lévő erőfeszítés az Egyesült Arab Köztársaság nagykövetsége elleni műszaki beépülésre irányul; épületük a mi nagykövetségünk háta mögötti utcában, az AID-hivatal fölötti emeleten van. Phipps tartotta kézben ezt a műveletet, különösebb lelkesedés nélkül, de a központ ragaszkodik

hozzá, mert amennyiben sikerül, fontos EAK-kódrendszer válik elolvashatóvá. A tervezés részeként elkérték a nagykövetség emeleti tervrajzát, amit az AVENIN elektromos művekben dolgozó ügynöke révén kaptam meg, s nemsokára jön egy tiszt a D ügyosztályról, hogy feltérképezze a helyet. Mivel az én irodám a nagykövetség hátsó traktusán van, szinte belátok az EAK-nagykövetség ablakain.

Változatlanul nem hiszem el a dominikai inváziót vezető okokat, amelyeket AVBUZZ—1 révén népszerűsítünk. Holman szerint az egész a Cég Trujillo elleni gyilkos merényletére vezethető vissza. Akkoriban ő volt a központban a Karib-térség csoportvezetője, és alaposan benne volt a gyilkosság tervezésében, amelyet Miamiban élő kubai menekültek hajtottak végre, olyan fegyverekkel, melyeket mi küldtünk diplomáciai futárral. A fegyvereket a gyilkosoknak amerikai állampolgár adta át, aki a Santo Domingó-i kirendeltség ügynöke, s egyúttal egy szupermarket tulajdonosa. A gyilkosság után evakuálni kellett őt, mert gyanúba keveredett a vizsgálat során.

Vajon miért tűnik nekem annyira igazolhatatlannak ez az invázió? Nem mondhatom, hogy általában ellenzem a beavatkozást, mint olyant, hiszen minden, amit teszek, ilyen vagy olyan értelemben beavatkozás más országok ügyeibe. Részben, azt hiszem, az invázió óriási mérete az, ami sokkol. Másrészt viszont logikus végső lépés a teljes és nyílt katonai invázió, ha minden egyéb felkelésellenes módszer csődöt mond. A Santo Domingó-i kirendeltség nyilván nem tudott megbirkózni a dolgokkal. De ami igazán zavar, az az, hogy a rossz oldalon avatkoztunk be. Egyszerűen nem hiszem, hogy „ötvennyolc képzett kommunista" képes bekebelezni ezrek mozgalmát, amelynek tapasztalt politikai vezetői vannak. Ez csupán ürügy. Az igazi ok biztosan az, hogy a Dominikai Köztársaságban beruházásokkal rendelkező USA-cégek szembenállnak Boschsal. Pedig ezek a beruházások akkor is produktívak lettek volna, ha a földreform és egyéb programok beindulnak.

MONTEVIDEO — 1965. JÚNIUS 17.

Hajszál híján elvesztettük egyik fő rendőrségi összekötő ügynökünket, Carlos Martin (* *) montevideói rendőrfőnök-helyettest. Martin, akárcsak a főnöke, a hadsereg ezredese, de ugyanakkor okleveles könyvvizsgáló is, és ő vezette a rendőrségi vizsgálatokat, amelyek oly sok korrupcióra derítettek fényt április óta. Két napja lemondott, mert egy bíró elutasította azt a kéré-

sét, hogy az elsőként csődbe ment bank egyik, már elítélt tisztviselőjét kihallgathassa az e bank által megvesztegetett névsorokat illetően. A listát nyilván kódolva vezették, s Martin tisztázni akarta a vizsgálat során, hogy kikről van szó. Martinnak a vizsgálatok politikai színezetű korlátozása elleni tiltakozásul benyújtott lemondása akkora felzúdulást keltett, hogy az NCG beleegyezett a névsorok napirendre tűzésébe, így Martin ma visszavonta a lemondását. Eddig harmincegy ítélet született.

MONTEVIDEO — 1965. JÚNIUS 24.

Az NCG már megkapta az áprilisban tönkrement első bank politikai megvesztegetéseinek listáját. A névsorban szerepel többek között egy fontos Blanco-szenátor, az Állami Jelzálog Bank alelnöke, egy Blanco-vezető, akit most neveztek ki Uruguay ENSZ-nagykövetévé, a pénzügyminisztérium két magas rangú tisztviselője, az egyik csődbe ment bank elleni vizsgálat vezetője, s valakié, akinek csak kezdőbetűi ismertek: J. J. G. Ez utóbbi csak Juan José Gari lehet, ruralista politikai munkatársunk még Nardone idejéből, aki jelenleg az Állami Jelzálog Bank elnöke.

A Köztársasági Bank tartozását 358 millió dollárra teszik, s ebből 38 millió kiegyenlítése most esedékes. A Köztársasági Bank aranykészletének körülbelül a felét az újrafinanszírozás biztosítékaként az Egyesült Államokba kell küldeni. A kedélyeket felborzoló, megalázó követelmény miatt a Blancók alighanem nagy árat fizetnek majd.

Fontos politikai döntés született a szakszervezeti fronton: a Blancók elhatározták, hogy szankciókat léptetnek életbe a központi adminisztráció alkalmazottai ellen június 17-i sztrájkjuk miatt. A szankciókat azzal indokolták, hogy az állami alkalmazottaknak tilos sztrájkolni, noha az infláció és a nyilvánvaló politikai következmények miatt a kormány mindeddig vonakodott érvényesíteni a tilalmat. A döntésre a központi adminisztráció alkalmazottai újabb sztrájkkal feleltek – ez tegnap kezdődött, és ma éjszakáig tart. A témák: ismét a többletjuttatások, amelyeket tavaly elfogadtak, de még nem fizettek ki; a bérek pontos kifizetése, és a mostani szankciók. A sztrájk általános, még a montevideói repülőtér és a kormányzati kommunikációs hálózat is leállt. Sztrájkok folynak a bíróságon, az egyetemen és a hatalmas Clinics Hospitalban (Klinikai Kórházban) is. A peso hatvankilencre esett, és az egyik Colorado-tanácsos lemondásra szólította fel a pénzügyminisztert.

MONTEVIDEO — 1965. JÚLIUS 7.

Peruban a Forradalmi Baloldali Mozgalom (MIR) végül akcióba lépett, és úgy tűnik, több kezdeti sikert ér el a perui rendőrséggel szemben. Három nappal ezelőtt a perui kormány kihirdette a szükségállapotot, és a katonai fegyvernemeket is beveti a rendőrségi műveletekben. Szerte az országban több száz baloldalit letartóztattak, de úgy tűnik, gerillatevékenység főleg az Andok brazil határ felé eső keleti lejtőin folyik. Kétségtelen, hogy a limai kirendeltségnek DUHAM—1-től (**), a guayaquili MIR beépült ügynöktől származó információs füzete már a perui katonai hírszerzés kezében van.

A Kubával való szolidaritás kontinentális kongresszusát áttették Santiago de Chilébe, miután elintéztük, hogy Uruguayban betiltsák. A santiagói kirendeltség is rávette a chilei kormányt a betiltásra, így ismét más országot kell keresni. De valószínűbb, hogy szépen elfelejtik az egészet.

MONTEVIDEO — 1965. JÚLIUS 16.

Holman távozott. John Hortontól, az új kirendeltségvezetőtől eltekintve, a kirendeltségről senki sem ment ki a repülőtérre. A hangulat máris szinte a felismerhetetlenségig megváltozott a kirendeltségen. O'Grady csalánja jobban van, noha azt a rossz hírt kapta, hogy áthelyezik, mivel egy spanyolul jobban beszélő kirendeltségvezető-helyettesnek kell idejönnie. Horton szinte egyáltalán nem beszél spanyolul, és már közölte, hogy azt akarja, szorosan dolgozzam együtt vele a magas szintű kapcsolatokkal — a miniszterrel és a rendőrfőnökkel — fenntartott viszony ápolásában. Szerintem ez azt jelenti, hogy tolmácsolnom kell neki addig, míg maga is elboldogul, de bármi jobb, mint Holman. Horton egészen más: jól ki lehet jönni vele, jó a humora, erősen anglofil, még azokból az időkből, amikor kirendeltségvezető volt Hongkongban. Még azt is elrendelte, hogy sofőrje a hivatali kocsival reggelente mindannyiunkat felvegyen, és így a feleségek könnyebben mozoghassanak.

MONTEVIDEO — 1965. JÚLIUS 23.

Az állami alkalmazottak új többletjuttatásának pénzügyi fedezését tegnap éjjel megszavazta a szenátus, miután napok óta fokozódik a posta, az egyetemi adminisztráció, a központi adminiszt-

ráció, az igazságügyi szervezet és a közegészségügyi dolgozók sztrájkmozgalma. Még a pénzügyminisztérium adóbegyűjtői is beszüntették a munkát. A pénzügyi fedezetről intézkedő rendelet szerint 1,7 milliárd új pesót bocsátanak ki, sokkal kevesebbet, mint a Blanco NCG-tanácsosai szerint szükséges. Ez arra késztette az NCG elnöki frakciójának szenátorait, hogy a rendelet ellen szavazzanak. Ez a frakció ötmilliárdnyi új valutát akart – majdnem kétszer annyit, mint amennyi most forgalomban van. A fizetések júniustól emelkednek, és sok sztrájkoló állami alkalmazott most felveszi a munkát. A FEUU viszont utcai villámtüntetéseket szervez, tiltakozásul az ellen, hogy a kormány megtagadta az egyetemnek régóta esedékes százmillió peso kifizetését. A következő csata néhány napon belül kezdődik, amikor a képviselőház napirendre tűzi a költségvetés felülvizsgálatát, amelynek keretében az állami alkalmazottak szakszervezetei rögzíteni próbálják a jövő évi béremeléseket. Január és június között az infláció 26,3 százalékos volt; ez az egyik oka annak, hogy a kormány nem válthatta be szankciós fenyegetését.

Horton arra törekszik, hogy fejlessze a rendőrségi hírszerzési osztályt, s a brit rendőrségi gyakorlathoz hasonlóan politikai munkára specializált különleges csoportot akar faragni belőle. Azt akarja, hogy több időt fordítsak Otero rendőrségi kapcsolati és hírszerző főnök képzésére, és több pénzt adjanak neki bútorra, irattartó szekrényekre és irodai kellékekre. Horton mielőbb a Nemzetközi Rendőr Akadémiára akarja küldeni Oterót, és az akadémiai tanfolyam után központi kiképzésre is. Mielőtt eljött Washingtonból, Horton megszerezte az AID jóváhagyását ahhoz, hogy egy CIA-tiszt kerüljön ide közbiztonsági fedőállásban, és miután ehhez a rendőrfőnök is hozzájárul, lehozatjuk ide a tisztet és teljes munkaidőben a hírszerzési és kapcsolati osztályon foglalkoztatjuk.

Kezdettől fogva súlyt helyezünk arra, hogy előtérbe kerüljön a fizikai megfigyelés és az utazási ellenőrzés. Az AVENGEFUL kiterjesztése később is ráér, talán a szélsőbal elleni beszervezési műveletekkel együtt, de ezek a változások csak Otero washingtoni kiképzését követően lépnek életbe. Az utazási ellenőrzést azzal kezdjük, hogy megpróbáljuk beindítani a sokszor elhalasztott útlevél-fényképezést és megfigyelőlista-műveletet a montevideói repülőtéren.

Az AID közbiztonsági program jól halad. Legfontosabb részei a járművek, kommunikációs eszközök, zendülés-ellenőrző felszerelések és a képzés. Amíg közbiztonsági fedőállásban dolgozó tisztünk megérkezik, megpróbáljuk szigorúan a mi irodánkból irányítani a rendőrségi hírszerzési munkát. Ez hosszú

és nehéz feladat lesz, s nekem, más munkáim miatt, nem is lesz időm arra, hogy megfelelően végezzem. Valamiképpen rá kell kényszerítenünk őket arra, hogy komolyan vegyenek olyan alapvető dolgokat, mint a biztonság és a pontos nyilvántartás.

A központ álcázó technikust küld ide, hogy kioktassa a kirendeltség tisztjeit. A technikus Joan Humphriesnek (* *), a Mexico City-i kirendeltség audiotechnikusának felesége. A felszerelésben lesz paróka, hajszínező, különleges cipők és ruhák, különleges szemüvegek, szakállak, szemölcsök, anyajegyek és hamis igazolványkészletek.

MONTEVIDEO — 1965. AUGUSZTUS 15.

Új szovjet műveleti tisztünk van Russ Phipps helyett, akit visszavezényeltek a központba. Az új tiszt neve Dick Conolly (* *), a West Pointon végzett, s előzőleg Kairóban és Tokióban teljesített szolgálatot. Mivel Conolly egyelőre nem tud spanyolul, Horton megkért, hogy segítsek neki egy műveletben, amelyet utolsó itteni heteiben még Phipps indított el. A művelet ismét egy sofőrbeszervezés — ezúttal AVAILABLE—1 (* *), a szovjet kereskedelmi iroda sofőrjéé. Noha az ügynök szovjet állampolgár, a szovjet képviselet helyi alkalmazottnak tekinti, mert Uruguayban nőtt fel, s egy orosz emigráns fia.

Phipps az AVBANDY megfigyelőcsoport egyik tagját használta a beszervezés során. Az ügynök, AVBANDY—4 (* *), a csoport vezetőjének az apja, katonatiszt, őrnagy. Nyomtatott néhány névjegyet, amelyen ez áll: Dr. Nikolich, export-import szaktanácsadó, Buenos Aires. Úgy közelített a sofőrhöz, mintha segítségét kérné arra irányuló erőfeszítéséhez, hogy az Argentínába és Uruguayba irányuló szovjet exportot népszerűsítse. A szovjet kereskedelmi irodával kapcsolatos belső információért dr. Nikolich minden megállapodás után részesedést juttatna a sofőrnek. Phipps azt akarta elérni, hogy a sofőr megközelítő ügynöke legyen a kereskedelmi irodában dolgozó szovjetekhez, akik közül kettő biztosan, egy pedig valószínűleg hírszerző.

Mivel a beszervezés közvetlenül Phipps távozása után megtörtént, AVBANDY—4 úgy adta át a sofőrt nekem, mintha Montevideóban dolgozó kanadai kollégája lennék és dr. Nikolichként megígérte, hogy alkalmanként visszatér Buenos Airesből, s ha lehet, találkozik majd vele. Phipps szerzett egy új védett lakást is, egy nyomorúságos alagsori szobát az Avenida Riverán lévő épületben, néhány háztömbnyire a montevideói állatkerttől. A szobának egyetlen pici tetőablaka van, és nagyon hideg. A so-

fŏr és én hetente egy este találkozunk. Információi az öt kereskedelmi hivatalnokról, családjukról, meg a titkárnőről — valamennyien ugyanabban a hétemeletes házban laknak, ahol az iroda is van — nem világraszólóak, de jobbak, mint bármi, amit más megközelítő ügynököktől eddig kaptunk.

A tupamaro terrorista csoport változatlanul aktív, nemrégiben bombamerényletet követtek el a Bayer cég irodái ellen, s az Egyesült Államok vietnami intervenciója ellen tiltakozó levelet hagytak hátra. Riefe még mindig nem tartja elég fontosnak őket ahhoz, hogy célba vegyük őket egy beszervezési programmal, így aztán bátorítani kezdtem Oterót, a rendőrségi hírszerzés főnökét, hogy összpontosítson rájuk. Kétségtelenül ez az a csoport, amelyet 1962 óta Raul Sendic vezet — a cukornádaratók szélsőbaloldali vezetője, aki kivált a szocialista pártból.

MONTEVIDEO — 1965. AUGUSZTUS 20.

Végül megkezdődött és rendkívül sikeresnek ígérkezik a nép kongresszusa, amelyet a CNT kezdeményezett, s amelyet eredetileg tavalyra terveztek, de többször is elhalasztották. A főszerepet természetesen a PCU játssza, de elég sok nem kommunista részvevő is jelen van. Gyakorlatilag képviselteti magát minden jelentősebb szakszervezet és diákmozgalom, az állami alkalmazottak és a nyugdíjasok szervezetei, továbbá a fogyasztási szövetkezetek, lakóközösségek, megyei szervezetek és a baloldali sajtó. A gyűléseket az egyetemen és más helyeken tartják, s a résztvevők baloldali-nacionalista tendenciájú megoldásokat, programtervezeteket dolgoznak ki az ország problémáinak megoldására. Miután a hagyományos pártok és a törvényhozás kudarca nyilvánvaló, nagy figyelem irányul erre a kongresszusra, amely kétségtelenül új tagokhoz juttatja és propagandabázisul szolgál a PCU és hasonló csoportok számára.

Mivel a kongresszus túl sikeres ahhoz, hogy szó nélkül hagyjuk, AVBUZZ—1 révén vezércikkeket helyeztünk el, amelyekben a kongresszust a klasszikus kommunista népfronttaktika példájának nevezzük. Valójában a kongresszus nem egy népfront politikai mechanizmusa, de attól tartunk, hogy azzá válhat, és mint ilyet használják majd fel a jövő évi választásokon. AVBUZZ—1 révén a kongresszus aláírásával kinyomtattunk egy hamis röplapot is, amely arra szólítja fel az uruguayi népet, hogy a munkahelyek azonnali elfoglalásával kezdjen felkelésbe torkolló sztrájkot. Több ezer röplapot osztottak ma szét, s ez dühös cáfolatokra késztette a kongresszus szervezőit. Még több

szerkesztőségi kommentár és cikk jelenik majd meg a kampány során a kongresszus ellen, hogy eltántorítsuk a nem kommunistákat a részvételtől.

A nép kongresszusának egyik kampánymotívuma a Nemzetközi Valuta Alap részéről megkövetelt stabilizációs programmal szembeni ellenállás, ezek a rendelkezések ugyanis érzékenyebben érintik az alacsony és középjövedelmű rétegeket, mint a gazdagokat. Éppen most van New Yorkban magasszintű uruguayi politikai vezetők egy küldöttsége, hogy új kölcsönöket kérjen a tönkrement Köztársasági Bank újrafinanszírozására.

A New York-i bankárok viszont ragaszkodnak azokhoz az új pénzügyi reformokhoz, amelyeket a Nemzetközi Valuta Alap az újabb kölcsönök feltételeként jóváhagyott — ezek az újabb kölcsönök elérhetik a 150-200 millió dollárt is.

Tegnap éjjel, miközben az egész ország a New Yorkban lévő pénzügyi delegációról szóló híreket leste, az NCG ülésén kiderült, hogy két nappal ezelőtt diplomáciai futárral sürgős, bizalmas üzenet érkezett a küldöttségtől Montevideóba. Senki se tudja megmagyarázni, miként történt, de a diplomáciai futárzsákot — amely a legtöbb országban a kormány legszigorúbb ellenőrzött kommunikációs rendszere — nem hozták el a repülőtérről. A következő járattal visszament New Yorkba, és az NCG-nek meg kell várnia, amíg megtalálják és újra visszaküldik, s csak azután tudnak dönteni.

A Blancók továbbra is egymással vitatkoznak azon, hogy miként fizessék az állami alkalmazottakat. Tegnap az ügyvivő pénzügyminiszter arról tájékoztatta az NCG-t, hogy az e havi bérek egyszerűen nem fizethetők ki újabb pénzforrás nélkül, és követelte nagyobb mennyiségű bankjegy kibocsátását. Jelenleg az ez évi deficitet 6,3 milliárd pesóra teszik, és az öt- és tízcentavós érmék egyszerűen eltűnnek, mert többet érnek beolvasztott fémként, mint pénzként.

MONTEVIDEO — 1965. AUGUSZTUS 27.

Holman egyik utolsó kérése Adolfo Tejera belügyminiszterhez az volt, hogy találjon módot a majdnem egy éve itt lévő északkoreai kereskedelmi képviselet kiutasítására. Megkérdeztem a rendőrséget az ügyről, de nem kaptam megfelelő választ. Csalétekként arra a szokatlan lépésre szántam el magam, hogy segítséget kérjek a miami kirendeltségtől, és másoktól is egy repülőgép mozgásának követésében. A gép Miamiban tranzisztoros rádiókat és tévékészülékeket vett fel, hogy Uruguayba csempéssze

azokat. A csempészgyűrűről a rendőrség az AVENGEFUL telefonlehallgatáson keresztül értesült, és Ramirez ezredes, a Metropolitan Guard vezetője megkérdezte, tudnánk-e követni a gép mozgását Miamiból. Ramirez és kollégái azért igyekeznek olyan nagyon elkapni a szállítmányt, mert a törvény értelmében őket illeti a lefoglalt csempészáru ellenértéke. A miami kirendeltség ideszólt, amikor a gép elindult, akárcsak Panama, Lima és Santiago, ahol műszaki leszállást hajtottak végre. Néhány éjszakával ezelőtt a gép titokban leszállt egy belföldi repülőtéren, kirakodott és újra felszállt. A Metropolitan Guard elfogta a két teherautónyi tévé- és tranzisztorosrádió-rakományt — értéke az első becslések szerint körülbelül tízmillió peso. Még mindig nem történt semmi a koreaiak ügyében, de legközelebbi találkozásunk alkalmával emlékeztetni fogjuk a rendőrfőnököt; nem túl gyakran kap olyan értékes támogatást, mint amilyent mi adtunk neki, épp most.

Az 1. számú uruguayi légitámaszpontra éppen most érkezett meg az első repülőgép, a nyolc közül, amelyet katonai segélyprogramunk keretében kapnak. Hoyt nagykövet adta át a gépet az uruguayi delegációnak, amelynek a hadügyminiszter, a légierő vezénylő tábornoka, a vezérkari főnök és más méltóságok voltak a tagjai. A nagykövet beszédében emlékeztetett arra, hogy aznap volt a negyedik évfordulója a Punta del Este-i Charta aláírásának, a Szövetség a Haladásért kezdetének. Idézte Johnson elnököt, aki szerint a Szövetség a Haladásért nemcsak a szabad világ történetében jelent változást, hanem a szabadság hosszú történelmében is. A dominikai invázió után — muszáj kételkedni ebben. A sajtóban megjelent fotók a nagykövetet, a minisztert és a többieket örökítik meg — csoportjuk gyakorlatilag eltakarja azt a kis négyüléses Cessnát, amelyet ünnepeltek.

MONTEVIDEO — 1965. SZEPTEMBER 10.

Alig több, mint egyhavi viszonylagos nyugalom után ismét teljes gőzzel folyik a sztrájktevékenység. A pénzügyi delegáció visszatért New Yorkból. Csak 55 millió dollárt kaptak, amely elég ugyan a már esedékes 38 millió kifizetésére, de biztosítékként el kel szállítani az aranyat. Hamarosan újabb hitelre lesz szükség, hogy megelőzzék a Köztársasági Bank újabb csődjét, s a Nemzetközi Valuta Alap feltételei közt bizonyosan szerepel majd a hazai kiadásoknak, így az állami alkalmazottak fizetésének és a szubvencióknak a csökkentése. Nagy a borúlátás, s általános az

a vélemény, hogy még nehezebb idők következnek. A peso hatvannyolcra zuhant.

A Blancók belső harca megakadályozta a Köztársasági Bank új igazgató tanácsának kinevezését. Olyannyira, hogy tegnap a pénzügyminiszter és az államtitkár lemondott — csak azért, hogy ma visszavonják megmásíthatatlan elhatározásukat. A vita tárgya az, hogy melyik Blanco-frakció kapjon helyet az igazgató tanácsban. Az energiatakarékosság folytatódik, noha az év eleji aszályt most komoly esőzés és áradás váltotta föl, és az Uruguay folyó mentén több száz családot ki kellett költöztetni. Mindemellett még egy veszettségjárvány kellős közepén is vagyunk — ezt a betegséget Uruguayban állítólag már több száz éve felszámolták. Tavaly négyezer embert harapott meg kutya Montevideóban, bár legalább tízezer kóbor kutyát összeszedtek. Baj, betegség az egész vonalon.

Éles visszhangot váltott ki a lehetséges intervencióról szárnyra bocsátott brazil és argentin propaganda. A brazil hadsereg hete alkalmából a hadügyminiszter egy itt is széles körben publikált nyilatkozatban a brazil hadsereg történelmi küldetéseként dicsőítette „a demokratikus intézmények védelmét, nemcsak határainkon belül, hanem Amerika bármely részén, amely szerintünk a nemzetközi kommunizmus prédájává vált". Néhány nappal később az argentínai hadseregparancsnok, Juan Carlos Ongania tábornok brazíliai látogatásáról hazatérőben azt mondta, hogy a brazil és az argentínai hadsereg megegyezett: együtt harcolnak a kommunizmus, különösen a Kubából származó kommunizmus ellen — Dél-Amerikában. Noha nem nevezte nevén Uruguayt, nyilatkozata épp akkor jelent meg, amikor sorozatosan kommentálják Brazíliában és Argentínában az uruguayi gazdasági és társadalmi problémákat. Ongania később elhatárolta magát beszéde sajtóváltozatától, de itt az eredetit idézik.

Az uruguayi katonatisztek tiltakozása miatt elhalasztották a határzóna brazil katonai parancsnokának meghívását, az uruguayi haditengerészet pedig lemondta az Egyesült Államokkal és Argentínával közös hadgyakorlatot. Az uruguayi tisztek szintén bojkottáltak egy konferenciát, amelyet egy argentínai katonai vezetőnek kellett volna tartania Montevideóban. A külügyminisztérium nyilatkozatot adott ki az NCG nevében, visszautasítva külföldi fegyveres erők bármiféle gyámkodását Uruguayban.

Úgy látszik, nem úszom meg, hogy mélyebben ne rángassanak a szovjet műveletekbe. Boriszovon (akivel alkalmanként találkozgatok), Szemenovon (ő az első titkár, akiről nem tudni, van-e kapcsolata a hírszerzéssel), és a kereskedelmi kirendeltség sofőr-

jén kívül van egy új vonalunk, az új KGB-főnökhöz, Kalturinhoz. Az AVENGEFUL révén megtudtuk, hogy Kalturin lakást keres — és bármelyik szovjet, aki a közös lakótömbön kívül él, biztosan hírszerző, mert a többieket ellenőrzött körülmények közt tartják. A lakás, amelyet Kalturin kinézett magának, Carlos Salgueroé (* *), aki a Philip Morris Co. latin-amerikai főnöke, és kolumbiai származású USA-állampolgár. Salguero nagy családi házban lakik Carrascóban, ahová akkor költözött a családjával, amikor én átvettem az ő előző házát. Salguerónak ez a lakása — amely tulajdonképpen pénzbefektetés — a Poitos strandra néző modern épületben van. Conolly megkért, hogy tárgyaljak Salgueróval, hogy bejuthassunk a lakásba, mielőtt Kalturin beköltözne.

Kalturin kibérelte a lakást, és egy „beszervezési ebéden" a golfklubban Salguero beleegyezett, hogy bejuthassunk, mielőtt beköltözik. Átadtam Salguerót Conollynak, a szovjet műveleti tisztnek, aki megszervezi az audiofelszerelést Frank Shernóval, a Buenos Aires-i kirendeltségen dolgozó technikussal.

Az audioművelet egyik oka, hogy Kalturinnak feltételezhetően viszonya van Nyina Boriszovával, KGB-s konzul barátom feleségével. Boriszova a nagykövetségen dolgozik, valószínűleg titkos anyagokkal, és érdekes beszélgetései lehetnek Kalturinnal, ha az felviszi őt a lakására. Eddig még nem érkezett meg Kalturin felesége, bár telefonon említette, hogy a közeljövőben várja. Arra is van esély, hogy Kalturin a lakását lehetséges ügynökök szórakoztatására, vagy ügynöktalálkozókra is használni fogja.

MONTEVIDEO — 1965. SZEPTEMBER 23.

A sztrájkok erősödnek: a városi alkalmazottak, az állami bankok, az autonóm intézmények és a decentralizált vállalatok beszüntették a munkát. Tegnap a Blanco NCG-tanácsnokok és az állami vállalatok igazgatói úgy döntöttek, hogy a rendőrséget fogják felhasználni azoknak a dolgozóknak az eltávolítására, akik munkalassítással tíz napja megbénították az állami bankokat. Mindenkit elbocsátanak, aki nem veszi fel a munkát — ez uruguayi mérce szerint kemény intézkedés.

Ma folytatódik a munkalassítás, de a Köztársasági Bank és az Állami Jelzálog Bank bezárt, hogy eltávolítsa a dolgozókat, a magánbankok alkalmazottai pedig délelőtt és délután 30-30 perces munkabeszüntetést tartottak, szolidaritásul az állami bankok alkalmazottaival.

A Blanco NCG-tanácsnokoknak és az állami vállalatok igazgatóinak találkozóján ma úgy határoztak, hogy tárgyalás-egyezkedés nélkül csak huszonöt százalékos béremelést kapnak az autonóm szervezetek és decentralizált vállalatok dolgozói. A szakszervezetek viszont 1966-ra 48 százalékot követelnek, idézve a kormány saját statisztikáját, amely szerint január és augusztus között az inflációs ráta 33,8 százalék volt. A Blanco-vezetők elszántak, mert égető szükség van a Nemzetközi Valuta Alap kölcsönére. Ehhez szükség lesz a bankalkalmazottak leszerelésére, akik már tavaly ilyenkor nyitották meg az állami alkalmazottak átfogó bérkövetelésének zsilipjét.

A szakszervezeti fronton semmi jele az enyhülésnek. A peso leesett 74-re. A pénzügyminiszter és az államtitkár ismét lemondott, ezúttal az NCG elfogadta a lemondást.

A washingtoni képviselőház szeptember 20-i határozata felháborodást vált ki itt, és Latin-Amerika más területein. A határozat felhatalmazza az Egyesült Államokat, vagy bármely más amerikai államot, hogy egyoldalú katonai intervenciót hajtson végre egy másik amerikai ország ellen, amennyiben a kommunizmus távol tartása érdekében ez szükségessé válik. A határozatot az argentin és a brazil intervenciópártiak bátorításának tekintik. Ha ez a határozat azért született, hogy alátámassza a dominikai intervenciót — és ez a valószínű —, akkor is csak töprengeni tudok azon, vajon miként győzhettek meg annyi politikai vezetőt az USA-ban arról, hogy ötvennyolc képzett kommunista átvette a vezetést a Bosch-mozgalomban.

MONTEVIDEO — 1965. SZEPTEMBER 27.

Meglátogatott bennünket John Hart, a kubai ügyek osztályának helyettes vezetője. Korábban kirendeltségvezető volt Bangkokban és Rabatban, és Horton régi barátja. Rengeteg időt töltöttem vele, hiszen én vagyok a kubai műveletek felelőse. Beszámoltam neki a műveleteinkről, és tudomásul vettem kérését, hogy fokozzuk a kubaiak elleni tevékenységünket.

Hart elmondta, hogy a Cégnek gyakorlatilag nincsen ügynöke Kubán belül (bár a műszaki és légi megfigyelés megfelelő), és igyekszik postán keresztül ügynököket beszervezni. A módszer az, hogy gondosan átnézik a Kubából érkező postát, különös figyelemmel az elégedetlenség jeleire. Ha a központban és a miami JMWAWE-kirendeltségen nem utasítják el az elégedetlen levélíró lehetséges beszervezését, az adott kirendeltség — vagy egy másik — egy ártatlan témájú levelet ír a kubainak, s utasítja,

hogy őrizze meg. Ha a kubai válaszol a megadott címre, újabb levelet küldenek neki, amelyben leírják, hogyan hívja elő az első levélben foglalt titkosírást. Az elrejtett üzenet beszervezési ajánlat, s amennyiben válaszol rá, titkosírásra alkalmas indigókat küldenek neki, és létrejön a szabályos levelezés. Itt, Montevideóban az AVIDITY levélmegfigyelő műveletet kellene alkalmaznunk lehetséges ügynökök felkutatására.

Noha udvariasan bólintottam és megpróbáltam lelkesedést színlelni annak az ötletnek a hallatán, hogy gombostűt keressünk a szénakazalban, magamban arra gondoltam, hogy ez az ember bizonyára őrült, ha azt hiszi, hogy van időnk ilyen játszadozásokra. Még a Kubából érkező levelek gyors átvizsgálását is alig tudom elvégezni, nemhogy beszervezési kampányt indítani és lebonyolítani mindazt, amivel ez jár.

Hart másik kedvenc programja Che Guevara felkutatása. Guevara körülbelül hat hónapja tűnt el, és noha voltak arra utaló jelek, hogy Afrikában lehet, senki sem tudja, merre jár most. Hart szerint kórházban lehet a Szovjetunióban, idegösszeroppanással, amit egy hűtés nélkül tárolt asztmagyógyszer okozott. Felkért az utasítások intenzív figyelésére, és megígérte, hogy küld egy fényképet, amely szakáll nélkül ábrázolja Guevarát — egy művész fantáziája alapján, ugyanis borotvált arccal nem találtak fotót Guevaráról. Hart arra is megkért, hogy folytassuk a már megkezdett kampányt, s ösztönözzünk ellenséges sajtótalálgatásokat Guevara eltűnéséről, mivel így talán remélhető, hogy a spekulációk berekesztésére előbukkan. A többi kirendeltség ugyanezt csinálja.

Hart látogatása épp jókor jött nekem, mert tetszett neki a kubaiak ellen végzett munkám, én pedig hat hónapon belül a központban fogok állás után nézni, ha ugyan ott nem hagyom a Céget. Jelenleg még nem tudom biztosan, mit fogok csinálni, de megmondtam Hortonnak, azt tervezem, hogy márciusban, amikor a két évem letelik, visszatérek a központba.

Két problémám van, s — úgy tűnik — az egyik erősíti a másikat. Otthon a helyzet rosszabb, mint valaha: a gyerekeket kivéve nincs közös érdeklődésünk Janettel, nem beszélgetünk, és csak fokozódik az ingerültség a magányosság csapdájában. Megmondtam Janetnek, hoy elhagyom, ha visszatérünk Washingtonba — úgy tűnik, nem hisz nekem —, sőt valójában azt szerettem volna, ha ő már előbb hazament volna, de képtelen vagyok elválni a gyerekektől. Pokoli helyzet ez, nem jó senkinek.

A másik probléma még súlyosabb. A dominikai invázió nyomán elkezdtem azon gondolkodni, vajon valójában mit is csinálunk mi itt Latin-Amerikában. Az érem egyik oldala az, hogy a

kubai forradalom terjedését megállítottuk, és elhárítási műveleteink a legtöbb helyen sikeresek. A kommunista felforgatás legalábbis ellenőrzés alatt van. De az érem másik oldalán, az igazságtalanságok megváltoztatásának pozitív oldalán — amelyek a kommunizmust vonzóvá teszik — egyszerűen nincs haladás. Itt az exportra termelő maroknyi földbirtokos jelent problémát, akiknek érdekei ütköznek az ország nagy részének az érdekeivel. Amíg Uruguayban nincs földreform, nem lehetséges sem a javak, sem terheik igazságos elosztása. Semmi sem ösztönöz arra, hogy a földbirtokosok legálisan termeljenek és exportáljanak. Még ha az exportárak jelentősen emelkednének is, a haszon annak a kis embercsoportnak jutna, amelyé a föld — s ezek ugyanazok a kevesek, akiket a legkevésbé sújtanak a mostani nehéz idők. Bizonyos, hogy a földtulajdonosok ellenállnak itt is, akárcsak a többi országban, de a Szövetség a Haladásért programnak valamiképpen ösztönözni kellene a földreformot, már a többi reform sikere érdekében is.

Minél többet töprengek a dominikai inváziórol, annál inkább kételkedem, vajon a washingtoni politikusok valóban reformokat akarnak-e Latin-Amerikában. Talán a kommunisták részvétele nem is volna rossz, mert jobban ellenőrizhetnénk őket. De az a tény, hogy azt feltételezik, mintha ötvennyolc képzett kommunista részvétele egy liberális reformokért küzdő népi mozgalomban átcsaphatna annak irányításába, bizonyítja, mily kevéssé bíznak a reformokban. Az a legrosszabb, hogy minél többet dolgozunk a biztonsági erők — a rendőrség és a katonaság —, különösen a hírszerző szerveik feljavításán, annál kevésbé tekintik sürgősnek a reformokat. Mi értelme megszüntetni a felforgatást, ha az igazságtalanság folytatódik? Nem hiszem, hogy a Szövetség a Haladásért program működik, sőt, úgy gondolom, végül is pályát tévesztettem.

Továbbra is dolgoznom kell majd, amikor Washingtonba való visszatérésünk után elhagyom Janetet, mert pénzre lesz szüksége a gyerekekre, és ő valószínűleg nem akar majd dolgozni. Találnom kell egy másik állást, anélkül, hogy a jövedelem időlegesen komolyabban csökkenne, vagy netán teljesen megszűnne. Mondtam Hartnak, hogy kubai ügyekben szeretnék dolgozni, ha visszamegyek. Talán a Riefe-féle cinizmus a legjobb mód arra, hogy a Cégnél maradjon az ember, és elcsitítsa a lelkiismeretét.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 1.

Kalturin lakásának lehallgatása sikeres — adók vannak beépítve az ágyba és a kanapéba. Az elemek legalább hat hónapig, vagy még tovább is kitartanak, mert az adót ki-be lehet kapcsolni. Most Conollynak egy lehallgatóposztot kell találnia, amely elég közel van a kapcsolókhoz, és alkalmas felvételre is. Aztán egy embert hozzá, és egy átírót. Ezek az audioműveletek nagyon zűrösek.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 3.

Folytatódik az állami alkalmazottak, elsősorban a banktisztviselők munkabeszüntetése és felerősödött a híresztelés, hogy a kormány a sztrájk letörésére kihirdeti a szükségállapotot. A kormány mindeddig csak annyit tett, hogy kizárta a bankok sztrájkolóit, és gazdasági szankciókkal fenyegette meg azokat, akik újabb sztrájkokban vesznek részt. Ugyanakkor az autonóm szervezetek és decentralizált intézmények szakszervezetei — amelyek most fejeztek be egy kétnapos munkabeszüntetést — háromnapos sztrájkot jelentettek be október 13—15-re.

Ventura Rodriguez ezredes (* *), montevideói rendőrfőnök, egyben az ország legmagasabb rangú biztonsági tisztje Miamiba utazott az USA rendőrfőnekeinek konvenciójára, de hirtelen visszahívták. Noha hazarendelésének okai nem függnek össze a jelenlegi sztrájkokkal, hazatérése újabb pletykákat indított el. Mindenesetre bennünket úgy tájékoztatott, hogy a szükségállapot kérdésében még nem döntöttek. A központ egyre idegesebb, és folyamatos jelentéseket kér a helyzetről.

Peruban vége a szükségállapotnak. A MIR gerillamozgalma vereséget szenvedett, s csak a tisztogatás van hátra. Egy látogató, aki nemrégiben keresztülutazott Limán, elmondta nekem, hogy az ottani kirendeltség előretolt állást létesített abban a hegyi faluban, ahol a perui katonai parancsnokság székhelye volt. A kritikus hónapokban, júliustól szeptemberig az előretolt állás személyzete a katonai kampány sikereiről és kudarcairól gyűjtötte a híreket, és továbbította a limai kirendeltségi forrásokból származó információkat a perui hadseregnek. A MIR városi szervezetének felgöngyölítése során a fő beépült ügynököt, DUHAM—1-et (* *) letartóztatták, és a rendőrségi kihallgatások során felfedte, hogy nekünk dolgozik. Végül is a kirendeltség elintézte, hogy szabadon engedjék, és most áttelepítették

Mexikóba, gavalléros végkielégítés kíséretében, ebben biztos vagyok.

A MIR felszámolását az elhárítási hatékonyság klasszikus esetének fogják tekinteni, olyan példának, amikor jó hírszerzés zajlik a gerillaműveleteket megelőző kritikus szervezési és kiképzési szakaszban. Nagy létszámukat és kubai kiképzésüket figyelembe véve szétverésük nehéz és hosszadalmas lett volna, olyan beépült ügynök nélkül, mint Amaya, DUHAM—1.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 7.

Ma délután az NCG megszavazta a szükségállapot kihirdetését (hat Blanco volt mellette, három Colorado ellene). Ez az uruguayi törvények értelmében „azonnali biztonsági intézkedéseket" jelent. Adolfo Tejera belügyminiszter terjesztette elő a javaslatot azzal az indoklással, hogy véget kell vetni a szakszervezeti nyugtalanságnak. A rendelet betilt minden sztrájkot, és a sztrájkokat támogató minden gyűlést és egyéb propagandát is. A szükségállapot végrehajtásával a belügy- és a hadügyminisztert bízták meg.

Mindezt valójában tegnap titokban határozták el, mert az egész ország sztrájkol — az állami bankok, az igazságügyi és egyéb kulcsfontosságú szervezetek — az inflációval, a bérekkel, a szankciókkal és járulékokkal kapcsolatos fő követeléseik alátámasztására. A rendőrség és a katonaság az akció előkészületeként megkapta szeptemberi fizetését. Ventura Rodriguez ezredest, aki az USA rendőrfőnökeinek kongresszusára Miamiba utazott, visszahívták, és Otero és Piriz felügyelő közölte velem, hogy néhány napja a rendőrség is készenlétben áll. A központ napi jelentéseket akar a sztrájkokról és erőszakcselekményekről, amíg a szükségállapot tart.

Senki sem volt meglepve — a Blancók tegnapi „titkos" döntése már benne volt a ma reggeli lapokban —, de a CNT változatlanul elindította a Törvényhozási Palotától az Independence Plazára tartó ma délutáni utcai felvonulását. Az NCG ülésén lezajlott szavazásának pillanatában a tüntetők az NCG hivatala előtt a téren tömörültek, és amint a szavazás megtörtént, a rendőrség bevonult, hogy szétverje a tüntetést. Ma este eddig harmincnégy munkást tartóztattak le; kettő kivételével, akik a bankok szakszervezetének vezetői, mindegyik az elektromos műveknél dolgozik.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 8.

A letartóztatottak száma már száz fölé emelkedett, de gyakorlatilag minden fontosabb szakszervezeti vezető bujkál. Ma délután az állami bankokban folytatódtak az ülősztrájkok, de ezeknek kihurcolások és letartóztatások vetettek véget. A szükségállapot ellen utcai villámtüntetések voltak a város különböző részein.

A szükségállapotot bejelentő rendeletet az alkotmányos előírásoknak megfelelően, átküldték a törvényhozáshoz jóváhagyásra. A Blancók, tudván, hogy a Coloradók és a szakadár csoportok ellenzik, távolmaradásukkal akadályozták meg a határozatképességet.

A CNT általános sztrájkra szólított fel október 13-ra, és az autonóm szervezetek és decentralizált intézmények háromnapos felvonulást kezdenek azon a napon. A kormány bajban van.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 15.

A rendőrség nem méltó ellenfele a jól szervezett szakszervezeteknek. Az általános sztrájknak nagy sikere volt, több mint kétszázezer állami dolgozó és a magáncégek legtöbb szervezett munkása részt vett benne. Az újságok, a tömegközlekedés, a gyapjú- és textilipar, a közegészségügy, az iskolák — gyakorlatilag minden tevékenység leállt. Ma van a sztrájk utolsó napja az autonóm szervezetekben és decentralizált intézményekben. Gyakoriak voltak az utcai villámtüntetések, és sok volt a sztrájkot támogató falfestés és röpcédula.

A rendőrség több száz további letartóztatást hajtott végre, de a fontos vezetők még mindig szabadon vannak. A PCU rádióadóját, a *Radio Nacional*t hetvenkét órára elnémították, mert sztrájkhíreket közölt, míg az *Epoca* baloldali napilap tegnapi egész számát elkobozták. Tiltakozásul a sajtószövetség és a sajtó szakszervezetei ismét sztrájkoltak, és ma sem jelent meg újság. Tejera (* *) az állami dolgozók szakszervezeteinek kommunista vezetését okolta nyilvánosan a nyugtalanságért, a Blanco-vezetők pedig keményebbé váltak. Négy állami bank igazgatója a sztrájk vezékarában részt vevő tizennyolc alkalmazott elbocsátását jelentette be, az autonóm szervezetek és a decentralizált intézmények pedig bércsökkentő szankciókat hoztak nyilvánosságra: kétnapi bért vonnak le a jelenlegi sztrájk első, háromnapit a második napjáért, és ötnapit a maiért. Amennyiben a sztrájkok folytatódnak, elbocsátások következnek. Az önkényes,

huszonöt százalékos béremeléssel kapcsolatban az utolsó simítások folynak, noha a szakszervezetek változatlanul ragaszkodnak a 48 százalékhoz — az idei inflációs ráta már elérte az 50 százalékot.

Ügynökeink szerint a PCU az utcai tüntetések és egyéb agitációk folytatását tervezi, hogy visszakozásra, az elbocsátások és egyéb szankciók visszavonására kényszerítse a kormányt. Két ügynökünk, AVCAVE—1 és AVOIDANCE—9 tagja a szigorúan titkos PCU „önvédelmi" különítménynek, amely villámtüntetésekkel és propagandaterjesztéssel foglalkozik. Jelentéseik kitűnőek, de képtelenek megtudni bizonyos szakszervezeti vezetők rejtekhelyét, amelyekről — ha tudnánk — tájékoztatnák a rendőrséget, hogy letartóztassa őket.

A rendőrség a jelek szerint megfelelő áldozatot szolgáltatott a kommunisták és mások kormányellenes kampányához. Az ügy ma pattant ki: megkínozták a vízművek egy fiatal mérnökét, Julio Arizagát, akit néhány napja tartóztattak le. Ma dührohamot kapott a cellájában, az AVALANCHE-központban, és be kellett szállítani a katonai kórházba. Ott megtámadta az őrt, akit sikerült saját fegyverével meg is sebesítenie. Valahogy megfékezték, de viselkedését a rendőrségi kínzásnak tulajdonítják. Ellenőrzöm a dolgot Oteróval, mert a rendőrség rendszerint nem folyamodik a politikai foglyok megkínzásához.

Arizaga részt vesz a MIR Kína-barát mozgalmában, és volt tagja a PCU-nak. Régebben vezető tisztséget töltött be a FEUU-ban is, de sohasem volt különösebben aktív a szakszervezeti munkában. Az utóbbi hónapokban Riefe AVCAVE—1-et a MIR közelébe irányította, megőrizve egyúttal jó helyzetét a PCU-ban is. Mivel a MIR a szakszervezeti szervezkedéssel szemben a vidéki akciókat, köztük a gerillamegmozdulásokat részesíti előnyben, lehet, hogy AVCAVE—1-et a PCU elhagyására, és a MIR-hez való csatlakozásra utasítják. Közben jó információkat szerez olyan volt PCU-kollégáitól, akik, mint Arizaga is, a MIR-hez csatlakoztak, és a PCU-ról is.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 19.

Tegnap az NCG (a Coloradók tartózkodása mellett) elfogadott egy gazdasági stabilizációs programot, amely lehetővé teszi a Nemzetközi Valuta Alap készenléti hitelének elnyerését, ami egyben újabb magán- és hivatalos kölcsönök felvételére nyújt lehetőséget. A legtöbb megfigyelő úgy véli, hogy a szükségállapotot nemcsak a sztrájkok letörésére vezették be, hanem annak

megelőzésére is, hogy szenvedélyes ellenállás alakuljon ki az új gazdasági rendelkezésekkel szemben, amelyek népszerűtlenek lesznek a szakszervezetek körében.

A legújabb gond: a pénzügyminisztérium átutalt egymillió pesót a belügyminisztériumnak a szükségállapottal kapcsolatos kiadások fedezésére, de bankjegyekben komoly hiány állt elő. Az a brit vállalat, amely az uruguayi pénzt nyomja, leállította a szállítást, mert a Köztársasági Bank nem tud fizetni — vagy százezer font sterlingnyi tartozása van.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 22.

Otero személyes kijelentéseket tett Arizaga mérnök, a MIR-aktivista megkínzását illetően, amivel lényegében megerősítette az információt. Hétfőn Arizagát bíró elé vitték kihallgatásra az őrre leadott lövése miatt, de olyan rossz állapotban volt, és megkínzatása annyira nyilvánvaló, hogy a bíró elrendelte szabadon engedését. A rendőrség ezt megtagadta, és visszavitték a katonai kórházba, ahol továbbra is a külvilágtól elzárva tartják.

Érdeklődtem az ügyről Antonio Piriz felügyelőtől, aki elmondta, hogy Juan Jose Braga (* *) felügyelő, a vizsgálati osztály aligazgatója parancsolta meg és irányította a kínzást. A cél az volt, hogy információt szedjenek ki belőle a MIR-ről és a tupamarókról, akiknek a személyazonossága és szervezeti felépítése még mindig ismeretlen. Elmagyarázta, hogy a kínzókamra ugyanazon a folyosón van, ahol az AVENGEFUL lehallgatóposzt, a főnöknek és helyettesének irodái fölött lévő elkülönített részben. Én észrevettem ugyan ezeket a szobákat amikor meglátogattam az LP-t, de azt mondták, hogy ezeket csak Rodriguez ezredes és Martin ezredes használja pihenésre.

Antonio szerint a kikérdezettre rendszerint csuklyát húznak, egy ágyra kötözik a *picanával* (ez egy kézikapcsolású elektromos generátor), amelyet a nemiszervére erősítenek. Amióta Tom Flores (* *) gerillaellenes műveletei befejeződtek, és Aguerrondo tábornokot leváltották a rendőrfőnök-helyettesi posztról, ritkán fordul elő, hogy megkínoznak politikai foglyokat. A *picanát* változatlanul használják bűnözőknél — ezért oly gyakori, hogy a tolvajok és rablók megsebesítik magukat a megadás előtt, hogy letartóztatásuk első napjait kórházban töltsék. Arizaga megkínzása talán kivételes eset volt, s Braga afölötti elkeseredése okozhatta, hogy képtelen véget vetni a tupamarók bombamerényleteinek.

MONTEVIDEO — 1965. OKTÓBER 28.

A Blanco-vezetés a mai napig szilárdan ellenállt a szakszervezetek béremelésére és a szankciók eltörlésére vonatkozó követeléseinek, de a Colorado törvényhozók támogatni kezdték a szakszervezeti vezetőket a szankcióügyben. A Blancók ma, attól tartva, hogy a Coloradók politikai előnyre tesznek szert, bejelentették, hogy a büntetéseknek csak az egyik felét vonják le az októberi bérekből, a második levonásra novemberben kerül sor. Azt is értésre adták, hogy lehetséges a fizetések és juttatások emelkedése huszonöt százalék fölé, de csak jövő június után.

A biztonsági helyzet jelentősen javult, és szinte hihetetlen, hogy még mindig tart a szükségállapot. Gyakorlatilag mindenkit szabadon engedtek, akit kezdetben letartóztattak, és a CNT még tömegfelvonulást is tartott a szankciók eltörlése ügyében, rendőri beavatkozás nélkül. Az egyetlen sztrájk, amely még tart, a városi dolgozók munkabeszüntetése. A hadsereg ma megkezdte az utcákon egy hete halmozódó szemét öszegyűjtését.

A szükségállapot fenntartásának egyetlen oka az, hogy Arizaga állapota még mindig elég rossz — ha kiengednék, megkínzatása mindenki előtt nyilvánvaló lenne. A Blanco-vezetők így arra kényszerülnek, hogy Ventura Rodiguez ezredes rendőrfőnök, és Adolfo Tejera belügyminiszter védelmében fenntartsák a szükségállapotot. Az Arizaga-ügy tulajdonképpen komoly súrlódásokat okoz kettőjük között, és a Coloradók politikai kérdést csináltak belőle. Tejera házon belüli „vizsgálatot" vezet.

A Közbiztonsági Misszión keresztül bejuttattam Oterót, a rendőrségi hírszerzés főnökét a Nemzetközi Rendőr Akadémia tanfolyamára, amely januárban kezdődik Washingtonban. Az Akadémián eltöltött körülbelül tizenkét hét után Otero különleges hírszerzési műveleti képzést kap a központban. Kértem, hogy az Oktatási Hivatal a fizikai megfigyelésre és a kommunista pártok elleni beépülési műveletekre koncentráljon — célpontkiszemelés, megfigyelés, beszervezés, ügynökkezelés. Az Oteróhoz hasonló tisztek megfelelő kiképzése nyomán a rendőrség talán képes lesz arra, hogy ügynököket szervezzen be.

Isten a tanú rá, mennyire szüksége van erre a kiképzésre. Március óta fenekel a Cukurs-ügyön (egy volt náci elrablásán, amely kissé balul ütött ki), a publicitás és egy kis utazás kedvéért. Cukurst végül elhamvasztották, és néhány napja Otero átadta a hamvait és egy fogászati hidat az elhunyt fiának. A fiú és a Cukurs család fogorvosa viszont azt mondta a riportereknek, hogy az elhunyt sohasem viselt hidat, így aztán Otero most nekiáll egy másik hullát keresni.

MONTEVIDEO — 1965. NOVEMBER 4.

Ma megszüntették a szükségállapotot — Arizaga jobban van és kiengedték. A Coloradók továbbra is támadják a kormányt megkínzása miatt, de Tejera azt állítja, hogy a minisztérium folytatja a vizsgálatot. Természetesen semmit sem fognak kideríteni belőle, mert a rendőrfőnök nem engedi. Ha megszorítják, még a hadsereg-parancsnokságot is maga mögé állíthatja, és a Blancók nem akarnak tekintélyveszteséget a katonasággal szemben egy piszkos kis kínzási ügy miatt. A Coloradók sem, így tehát semmi sem fenyegeti Bragát, Oterót és a kínvallatókat.

A Blanco-szenátorok és képviselők a szükségállapot egész ideje alatt meg tudták akadályozni a határozatképes létszám elérését a rendkívüli intézkedés megtárgyalásáról való távolmaradásukkal, és így a Coloradók nem tudták elérni a szükségállapot megszüntetésének megszavazását. A tárgyalásokon ugyanakkor a Coloradók még kompromittálóbb helyzetbe kényszerítik a Blancókat. Tegnap a Colorado-többségű szenátus amnesztiarendeletet adott ki, amely megsemmisíti a sztrájkokban részt vett munkások elbocsátását és az ellenük elrendelt büntetéseket. Hasonló lépés várható a képviselőházban is.

MONTEVIDEO — 1965. NOVEMBER 10.

A tárgyalások zsákutcába jutottak, újra sztrájkok kezdődnek, és lehet, hogy visszaállítják a szükségállapotot. Noha a községtanácsi dolgozók ismét országszerte sztrájkolnak, és a montevideói tömegközlekedési alkalmazottak ugyancsak beszüntették a munkát októberi járandóságuk kifizetése érdekében, a fő támadást megint a központi adminisztráció szakszervezetei vezetik. Visszautasították a jövő júliusra ígért béremeléseket, és negyvennyolc órás sztrájkot tartanak ma meg holnap, hetvenkét órásat a jövő héten, és meghatározatlan időre hirdettek munkabeszüntetést az utána következő hétre. A kormány és az autonóm szervezetek s decentralizált intézmények szakszervezetei közt folytatódnak a tárgyalások, de eredménytelenül. A képviselőház ma a sztrájkok ellenére kibocsátotta az amnesztiarendeletet, amely most az NCG-hez kerül, ahol a vétón kívül bármilyen döntés a többségben lévő Blanco-frakció teljes összeomlását idézi elő. Az amnesztiarendelet nyilvánvalóan alkotmányellenes, amennyiben az állami alkalmazottak sztrájkja tilos, de itt már minden annyira összeférhetetlen, hogy egy alkotmányellenes törvény igazán normális.

A Coloradók a képviselőházban is felvetik az Arizaga-ügyet — néhányan közülük politikai előnyt remélnek attól, hogy megdöbbenést és meglepetést színlelnek — de a képviselők vizsgálatának sincs több esélye az AVALANCHE-ban, mint a miniszteri vizsgálatnak.

MONTEVIDEO — 1965. NOVEMBER 16.

Otero és általában a rendőrség újabb lélegzetelállító baklövést követett el. Rusk külügyminiszter hivatalos látogatásra érkezett ide, és ma reggel megkoszorúzta José Artigasnak, az uruguayi függetlenség atyjának emlékművét, az Independence Plazán. Legalább egy héten át beszéltem a biztonsági előkészületekért felelős Otero lelkére, hogy minden óvintézkedést tegyenek meg, nehogy bármilyen incidens történjen Rusk látogatásával kapcsolatban. Ma délelőtt Otero és vagy háromszáz rendőr kordont vont a koszorúzás színhelye körül, amikor hirtelen egy fiatalember átbújt köztük, odarohant Ruskhoz, és hatalmasat köpött a külügyminiszter arcába. Otero közvetlenül Rusk mellett állt, valósággal elkábult, de magához tért, és néhány rendőrrel elvitte a támadót. Rusk megtörölte az arcát, és elhelyezte a koszorút. Ma Rodriguez ezredes (* *) és más kormánytisztviselők hivatalos látogatást tettek a nagykövetségen, hogy elnézést kérjenek. A támadó a PCU ifjúsági szervezetének tagja, kórházban van, ahová azután vitték, miután a rendőrségen összeverték — a jelentések szerint haldoklik.

MONTEVIDEO — 1965. NOVEMBER 19.

Néhány nappal ezelőtt fontos diákkonferencia kezdődött itt a FEUU és a prágai székhelyű Nemzetközi Diákszövetség kezdeményezésére. A konferencia — Szeminárium a Latin-Amerikai Társadalmi és Gazdasági Integrációról — vagy hatvan diákküldöttséget vonzott ide a térség minden részéből.

AVBUZZ—1 közreműködésével megjelentettük ellenséges szerkesztőségi kommentárunkat a montevideói sajtóban, felfedve, hogy a szemináriumot a szovjetek szervezték, finanszírozták és irányítják az NDSZ és a FEUU PCU ellenőrzése útján. Gondoskodtunk róla, hogy osztogassanak ugyanerről szóló röplapokat és az uruguayi százpesós bankjegy rubel feliratú humoros fakszimiléjét, ezzel is aláhúzva, hogy a szemináriumot a szovjetek finanszírozzák. Másolatokat rendeltünk a TSD-től a szemi-

nárium hivatalos levélpapírjának fejlécéből, a szemináriun külügyi titkárának, Daniel Waksmannak az aláírásával, amelyet a papír különböző magasságában másoltak le, hogy bármilyen hosszúságú, Waksmannak tulajdonított levelet fölé írhassunk. Ha a levélpapír hamarosan elkészül, hamis levéllel is kiegészítjük az eddigi szemináriumellenes propagandát. Waksman a FEUU egyik vezetője.

Nem sikerült frontáttörést elérni a Köztársasági Bank szakszervezetével, és terjednek az újabb sztrájkok tiltakozásul az NCG amnesztiarendelet elleni vétója miatt. A központi adminisztrációhoz csatlakoztak az állami bankok, a Clinics Hospital (Klinikai Kórház), az elemi és középiskolák, az egyetem és a bíróság. A polgári légi szállítási dolgozók ma és holnap lezárják a repülőtereket. Más sztrájkok is lesznek.

Már csak egy hét van hátra az állami alkalmazottak fizetésemelésének alkotmányos határidejéig, mivel a választásokat 1966. november 27-re tűzték ki. A választást megelőző év folyamán tilos a bér- és fizetésemelés, így az elkövetkező hét bizonyosan izgalmas lesz.

MONTEVIDEO — 1965. NOVEMBER 27.

Az elmúlt hét az uruguayi demokrácia újabb nagy kérdőjeleként kerül be a történelembe. November 19—20-án a polgári légi szállítási dolgozók sztrájkjával kezdődött és tegnap éjjel, a béremelésre vonatkozó kongresszusi törvény kibocsátásával ért véget. Közben egyetlen nap sem múlt el állami alkalmazottak jelentősebb sztrájkja nélkül. Iskolák, bankok, az egyetem, a postai és telekommunikációs rendszer, a nyomdászok, a kikötői munkások, a központi adminisztráció és mások egyre növekvő intenzitással sztrájkoltak, mindaddig, amíg november 25-én az egész ország megbénult a CNT által szervezett általános sztrájk miatt. Újra lezárták a montevideói kikötőt és a repülőtereket is, nem jelentek meg újságok november 25-én és 26-án. Utcai felvonulások voltak, és több ezer munkás tüntetett szinte minden nap, hogy azután a Törvényhozási Palotánál tartott gyűlések szónokai béremelést és az infláció megfékezését követeljék. A tüntetések tegnap, az egy évre befagyasztott béremelések utolsó lehetséges napján érték el csúcspontjukat.

Miután a bűvös óra éjfél volt, az NCG este hét órakor ült össze, és valamennyi Blanco-minisztert berendeltek a kormánypalotába, hogy várjanak az NCG tanácsterme melletti irodában. Hét óra 20 perckor a 72 oldalas, 195 cikkelyes dokumentum

megérkezett az NCG-hez a képviselőházból. (A törvény a béremeléseken túlmenően számos kikötést tartalmaz a kormány pénzügyeire vonatkozóan is.) Gyors áttekintés után elfogadták. A Colorado-tanácsnokokat arra kényszerítették, hogy látatlanban mellette szavazzanak, és a Blanco-minisztereket, akik (a pénzügyminisztert kivéve) szintén nem látták a szöveget, kötelezték, hogy jóváhagyják és aláírják. Nyolc óra 55 perckor a pénzügyminiszter visszaérkezett a képviselőházba, ahol megvitatták, és végül 11 óra 34 perckor jóváhagyták a dokumentumot. Közvetlenül a képviselőház előtt várt a szenátus idős elnöke, aki gyorsan átvitte a dokumentumot szenátusba, ahová 17 perccel éjfél előtt érkezett meg. Noha több szenátor is felszólalt, nem volt idő még a dokumentum elolvasására sem, s egy perccel éjfél előtt a szenátus a jóváhagyás mellett szavazott.

A törvény jelentős béremelést irányoz elő az állami alkalmazottaknak, noha nem annyit, amennyit követeltek, és új adókat a mezőgazdasági és állattenyésztési tevékenységekre, a gyapjúexportőrökre és a bankrendszerre. Mindazonáltal az ellenzék máris inflációsnak nyilvánította a törvényt. Ma majdnem minden sztrájkoló felvette a munkát — az egyetlen jelentős kivétel a vízművek. A konfliktusok ezzel együtt sem szűntek meg, mert a szankciók ügye változatlanul izgatja az embereket. Az amnesztiarendeletre vonatkozó NCG-vétó óta a Blanco-törvényhozók megakadályozták a határozatképes létszám összejövetelét, és az NCG Blanco-tanácsnokai újabb szankciókat követelnek az újabb sztrájkok miatt. Az állam és dolgozói közötti békekötés változatlanul távolinak tűnik.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 3.

A Kalturin-audioművelet céljára a Salgueróéval szomszédos lakás fölötti bérleményt szereztük meg lehallgatóposztnak. A titkárnőm egyelőre boldogan beköltözött, de az LP személyi problémája még mindig nem oldódott meg. A szovjet nagykövetség AVENGEFUL-telefonlehallgatása szerint Kalturin rendszeresen a lakásban tölti a szombat délutánokat. Viszonya Boriszovával folytatódik, de most a felesége is megérkezett; a nő nem igazán boldog, és már célzott rá, lehetséges, hogy nemsokára visszatér a Szovjetunióba.

Amíg nem találunk állandó embert az LP-re, a művelet csak kevéssé lehet eredményes, noha Conolly, a szovjet műveleti tiszt szombatonként és néha vasárnap is elmegy az LP-re, hogy bekapcsolja az adót, és — ha Kalturin ott van — fölveszi, amit

mond. Múlt szombaton ebéd után vele mentem. A kapcsolókhoz szükséges adók egy két öltöny becsomagolására alkalmas szürke Samsonite bőröndben vannak. Miután szétnyitjuk, beállítjuk az antennát úgy, hogy pontosan Kalturin lakása felé irányuljon, majd a kezelő öt másodpercig nyomja az adógombot. Ha nem kapcsol be, addig ismétli a műveletet, míg végül működik; bár nem túl sokszor, mert az adó túlmelegedhet. Egy másik szürke Samsonite bőröndben van a vevő-rögzítő, és az előzőhöz hasonlóan kell beállítani a különleges antennát. Ezek a műszaki műveletek unalmasak — egyelőre ebből sincs igazi eredmény.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 6.

A Blancók az NCG-ben ragaszkodnak a szankciók fenntartásához, sőt, az újabb sztrájktevékenységek miatt kiterjesztésükhöz is. Négynapi bért vonnak le havonta mindaddig, amíg a büntetés összegét be nem gyűjtik, ez egyes esetekben tizennyolc napi bérlevonás is lehet már. Az autonóm szervezeteknél és a decentralizált intézményeknél már elkezdődtek a részleges munkabeszüntetések, és a pénzügyminisztériumban a szakszervezet a miniszter lemondását követeli. A minisztériumhoz tartozó jövedelemadó-szedő hivatal hasonlóan járt el: *persona non gratá*nak minősítette a minisztert. A központi adminisztráció dolgozói csatlakoztak a többiekhez, és újabb sztrájkot jelentettek be, felvonulást hirdettek meg a pénzügyminisztériumhoz, párbeszédet követelve a miniszterrel a szankciókról. A rendőrség jelentős erőket vetett be a felvonulás szétoszlatására.

Holnap visszaállítják a szükségállapotot. Antonio Piriz és Otero is telefonált és tájékoztatott arról, hogy a rendőrség ma éjjel igyekszik begyűjteni az összes jelentős szakszervezeti vezetőt. Nagy fogást remélnek attól, hogy nem várják meg, amíg az NCG holnap bejelenti a szükségállapot visszaállítását, hanem már ma éjszaka elkezdik az akciót.

Ugyanezen rendőrségi ügynökök szerint a Blanco-vezetők azt akarják, hogy tartóztassák le az állami szakszervezetek vezetőit, még mielőtt elterjed az újabb szükségállapot híre. Reménytelen ügy, tekintettel arra, ahogyan a titkok ebben az országban elterjednek. A pénzügyminiszter bejelentette, hogy a központi adminisztráció dolgozóinak a szankciók enyhítésére vonatkozó legutóbbi tervét az NCG elutasította. De hozzátette, hogy a tárgyalások holnap folytatódnak. Lehetséges, hogy a szakszervezeti vezetők máris rejtekhelyeikre vonultak vissza.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 7.

Amint az várható volt, gyakorlatilag az összes állami szakszervezeti vezető értesült az újabb szükségállapotról, és elkerülték a letartóztatást. Ma délelőtt, éppen amikor a központi adminisztráció alkalmazottjainak felvonulása az Independence Plazán levő kormánypalota elé ért, az NCG Blanco-tanácsnokai megszavazták a szükségállapot visszaállítását. Adolfo Tejera belügyminiszter terjesztette elő a javaslatot azzal az indoklással, hogy meg kell akadályozni a szervezett munkásságnak a nemzetgazdaságot felforgató tevékenységet. A rendeletet átküldték a törvényhozásnak, de a Blancók megint távolmaradnak a határozatképesség megtorpedózására.

Hülyét csináltak a rendőrségből, különösen Otero osztályából, jóllehet az NCG irodái előtti tüntetést erőszakmentesen oszlatták fel. A begyűjtési akció korai elkezdése ellenére mindössze tizenöt embert tartóztattak le, s a PCU „önvédelmi" különítményei máris munkához láttak, propagandaanyagokat osztogatnak és általában fittyet hánynak a szükségállapotra. Otero és a rendőrség tekintélyének mentésére Horton beleegyezett, hogy megadjam az egyik „önvédelmi" különítmény vezetője, Oscar Bonaudi nevét és címét, előzetes letartóztatása érdekében. Mivel csak három ilyen különítmény van s AVCAVE—1 az egyik, AVOIDANCE—9 a másik tagja — Bonaudi letartóztatása kémpánikot fog kelteni, s ezért valószínűleg propagandatevékenysége csökkentésére fogja kényszeríteni egy időre a PCU-t. Riefe ellenzi a letartóztatást, mert fél, hogy ügynökeit veszélyezteti, de Horton segíteni akar a rendőrségnek, különösen Oterónak tekintélyük fokozásában.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 10.

Nagy újság! Alberto Heber, az a Blanco-tanácsnok, aki márciusban átveszi az NCG elnöki posztját, ma azt javasolta, hogy Uruguay szakítsa meg diplomáciai kapcsolatait a Szovjetunióval, mert a szovjetek beleavatkoztak a szakszervezeti problémákba. Heberrel ugyan nincs közvetlen kapcsolatunk, de ellenőriztethetjük a hírt Rodriguez ezredessel. Arra egyszerűen nincs módom, hogy a jövő hét előtt találkozzam a szovjet sofőrrel és megtudjam, hogyan reagálnak, de Conolly figyeli az AVENGEFUL-szalagokat. A központ el van ragadtatva és megerősítette: támogassuk minden lehetséges módon a szakítást. Lee Smith (* *), az új CIA-műveleti tiszt, aki nemrégiben váltotta fel

Alex Zeffert, egy hamis levelet készít elő, amelyben a szovjet kulturális attasét a baloldali diáktevékenységekkel hozza kapcsolatba. Lee a latin-amerikai társadalmi és gazdasági integrációról tartott szemináriumfejléces levélpapírját használja, amelyet a TSD a múlt hónapban készített nekünk.

A rendőrségem nagyobb bohócot csinált magából, mint valaha. Tegnap akkor rontott be a szakszervezeti székházba és tartóztatott le több mint száz embert, amikor a nyomdászok éppen úgy szavaztak, hogy *nem* sztrájkolnak. Később ugyan szabadon engedték őket, de újabb szavazást tartottak, ezúttal a sztrájk mellett. Ma meg holnap nincs újság Videóban.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 11.

Egész nap Alberto Heber NCG-tanácsnok jelentésén dolgoztunk, amely igazolja mind a diplomáciai kapcsolatok megszakítását a szovjetekkel, mind a PCU törvényen kívül helyezését. Tegnap éjjel épp elkezdtük a munkát, amikor John Cassidy (**), aki O'Gradyt váltotta kirendeltségvezető-helyettesként, sürgős telefont kapott az uruguayi katonai hírszerzésnél levő egyik kapcsolatától. Őket már tegnap felkérte Heber, hogy készítsenek jelentést a szovjetekről, de mivel semmijük sincs, a kirendeltség segítségét kérték.

Ma délelőtt a kirendeltség tisztjei megbeszélést tartottak a Heber-jelentés megírásának problémáiról. Miután úgy döntöttünk, hogy megírjuk, Conolly kiválasztotta négy orosz nevét, akiknek a nyakába yarrjuk a felelősséget a szakszervezeti műveletekért, majd átnézte az aktáikat, hogy konkrét információkkal nyomatékosítsuk ezt a fantáziaszüleményt. A szovjetek uruguayi partnerei szerepére Riefe is kiválasztott bizonyos CNT- és állami szakszervezeti vezetőket, s megfelelő hiteles háttérinformációkat kerestünk — olyasmiket például, mint PCU-vezetők utóbbi hónapokban tett prágai és moszkvai utazásai —, amelyekkel megfűszerezhetjük a jelentést. Cassidy, Conolly, Riefe és én aztán megírtuk a végleges változatot, s Cassidyvel lefordítottuk spanyolra. Cassidy ma éjjel elvitte AVBUZZ—1-nek, hogy javítsa ki, és holnap ő adja át a katonai hírszerzésnek (kódneve AVBALSA). Húszoldalas jelentés egynapi munkával — nem rossz. Annyi biztos, hogy elég ellenőrizhető információt tartalmaz, amitől az egész jelentés hitelesnek tűnik.

A jelentés elkészítésekor a szovjetekkel való szakítás és a PCU törvényen kívül helyezése mellett a tömegtájékoztatási műveletekre is gondoltunk. Heber már nyilvánosan bejelentette,

hogy komoly bizonyítékai vannak a szakítás alátámasztására, bár a részletek egyelőre nincsenek a kezében. Ha a szakítás nem következik be, közzétehetjük a jelentést Hebernek tulajdonítva — valószínűtlen, hogy letagadná. Ebben az esetben is szenzációt kelt majd, és előkészíti az utat az általunk kívánt későbbi döntésekhez, s tömegtájékoztatási anyagot szolgáltat más, például a Buenos Aires-i és a Rio de Janeiro-i kirendeltségek számára. Heber szerint az NCG Blanco-tanácsnokai holnap (vasárnap) ülnek össze, hogy döntsenek a szakításról, s a hivatalos NCG-lépés hétfőn vagy kedden következik. A hadügyminiszter közben javasolta a PCU törvényen kívül helyezését, és olyan propagandakiadványok betiltását, mint például az *El Popular*.

A hamis levél — melyben a szovjet kulturális attasét a szemináriummal hozzuk kapcsolatba — egy délutáni napilapban, az *El Plata*ban fog megjelenni; ez az újság az elnök vezette Blanco-frakció szócsöve. A levél elismeréssel szól bizonyos műszaki eszközökről, utal a szemináriumra vonatkozó instrukciókra, s egy olyan kolléga hozta, aki nemrigében tért vissza Montevideóba. Köszönetet mond „egyéb segítségekért" is. Noha a levél megfogalmazása homályos, a szeminárium szovjet finanszírozása és irányítása könnyedén kiolvasható belőle. A hamisított aláírás Daniel Waksmané, a szeminárium külügyi titkáráé.

A szakszervezeti fronton nagyobb a feszültség, mint valaha; tömeges letartóztatások miatt (több mint kétszáz embert vittek el a Központi Bankból és több mint kétszázat egy autógumiabroncs-gyárból) a CNT újabb általános sztrájkfelhívást adott ki december 14-re. Folytatódnak a kormányellenes utcai villámtüntetések is, s a kormány vezetői közül többnek a lakása és a hagyományos pártok politikai klubja ellen bombamerényletek voltak. Megítélésünk szerint ha az újabb általános sztrájkot nem fújják le, akkor a Blancók megszakítják a kapcsolatot a szovjetekkel, és határozott intézkedéseket hoznak a PCU és a baloldali szakszervezetek ellen.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 12.

Ma délelőtt, mielőtt Cassidy átadta a Heber-jelentést a katonai hírszerzésnek, Horton úgy döntött, hogy előbb megmutatja Ventura Rodriguez ezredes rendőrfőnöknek, aki a közbiztonság legmagasabb rangú tisztje. Átvittük Rodriguez irodájába, körbeültük a tárgyalóasztalt Rodriguezzel és Roberto Ramirez ezredessel, s Guardia Metropolitana parancsnokával, aki kis zsebrádióján focimeccset hallgatott éppen.

Amint Rodriguez a jelentést olvasta, egyszerre egy lassan erősödő, furcsa, mély hangot hallottam, mintha valaki nyögne. Azt hittem, egy utcai árus próbálja eladni portékáját, de egyszercsak Rodriguez azt mondta Ramireznek, hogy hangosítsa föl a rádiót. A nyögés erősödött, majd kiáltásokba csapott, közben Rodriguez egyre mondta Ramireznek, hogy hangosítsa föl a meccset. De addigra már tudtam, hogy valakit kínoznak az AVENGEFUL LP melletti szobában, Rodriguez irodája mellett. Rodriguez végül befejezte az olvasást, s azt mondta, szerinte hatásos lesz, majd Horton és én visszamentünk a nagykövetségre.

Az úton visszafelé Horton azt mondta, hogy szerinte is kínzást hallgattunk; elmagyaráztam neki a kínzókamra elhelyezését az AVENGEFUL LP-hez és Rodriguez szobájához képest. Hangosan tűnődtem, vajon az áldozat nem Bonaudi-e, akinek a nevét én adtam meg Oterónak. Holnap megkérdezem Oterót, s ha Bonaudi az, nem is tudom, mit csinálok. Egyáltalában nem tudom, mit lehet tenni ezzel a rendőrséggel — olyan durvák és hatástalanok. A múlt havi Arizaga-ügy után több eszem lehetett volna, semhogy kiadjak nevet a rendőrségnek, mielőtt alaposan megbeszélném velük — a főnökkel is, ha kell —, hogy mit csináljanak.

Hallgatva azt a hangot, bárkié volt is, félelem töltött el és kiszolgáltatottnak éreztem magam. Szerettem volna elszökni onnan, távol a hangtól és a rendőrkapitányságtól is. Miért is nem szóltunk egy szót sem Rodrigueznek, sem én, sem Horton? Csak ültünk ott, zavartan és megrázottan. Sokáig fogom még hallani azt a hangot.

Mikor visszaértünk a nagykövetségre, a nagykövet közölte Hortonnal, hogy az NCG elnöke ma megkérdezte őt, tud-e valamiről, amit föl lehetne használni a szovjetekkel való diplomáciai kapcsolat megszakításának igazolására? Horton megmutatta neki a Heber-jelentést, és a nagykövet azt sugalmazta, hogy át kellene adni Washington Beltrannak, az NCG elnökének. A nagykövet az eredetit elvitte Beltranhoz, egy másolatot pedig a katonai hírszerzéshez küldtünk, figyelmeztetve őket, hogy tájékoztassák Hebert arról, hogy Beltrannak is van már egy példánya.

Bizonyos előnyökkel jár, hogy a nagykövet átadja Beltrannak a jelentést, de lehet, hogy Heber ezek után vonakodik majd felhasználni. Ez baj, mert Heber az a tanácsnok, aki a többieket meggyőzte arról, hogy állítsák vissza a szükségállapotot, ő az, aki javasolta a szakítást, továbbá ő az, aki kevesebb, mint három hónap múlva az NCG elnöke lesz.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 13.

A dolgok elmozdultak a holtpontról, s a szovjetekkel való szakítás egyelőre lekerült a napirendről. Tegnap éjjel a kormány megegyezésre jutott a bank szakszervezeteivel, miszerint az elmúlt hónapok elbocsátásait érvénytelenítik, és a sztrájkolók elleni pénzbüntetések levonását sok hónapra húzzák szét, hogy lehetőleg fájdalommentesebb legyen. A megegyezést az elmúlt hetekben letartóztatott banktisztviselők szabadon bocsátása követte. Ma, korán reggel hasonló megegyezések születtek a központi adminisztráció szakszervezeteivel is. A kommunistáknak és más CNT-aktivistáknak egyszerűen nem volt más választásuk, mint elhalasztani a holnapra meghirdetett általános sztrájkot, mert az állami szakszervezetek elfogadták ezeket a megoldásokat.

Mivel az általános sztrájkot lefújták és a szakszervezetekkel megegyeztek, a kormány elejtette a szovjetekkel való kapcsolat megszakításának kérdését. A Heber számára készített jelentést a kormány egyelőre nem teszi közzé — később mi is megtehetjük. A szükségállapot érvényben marad, amíg szilárd megállapodások születnek az összes állami szakszervezettel. A baloldali *Epoca* napilap továbbra sem jelenik meg lázító propagandatevékenység miatt, és majdnem harmincan letartóztatásban maradnak.

A FEUU és a szovjet kulturális attasé elleni hamislevél-akciónk szenzációt keltett, amikor ma délután megjelent az *El Plata*-ban. Hatalmas szalagcímek tudatják: „Dokumentumok támasztják alá az Oroszországgal való szakítást", és hasonló hangvételben írnak majd a holnap reggeli lapok is. Daniel Waksman, a FEUU vezetője, akinek a nevében a levelet írtuk, azonnal cáfolt, de a baloldali sajtót kivéve, cáfolatát nemigen közlik. Az *El Plata* felelősségét enyhítendő AVBUZZ—1 elintézte, hogy Alberto Roca diákújságja, a *Combate,* amelyet a kirendeltség finanszíroz, szintén vállalja a hamis levelet.

AVBUZZ—1 révén újabb propagandaanyagot teszünk közzé — szerkesztőségi kommentárt, kiemelve: a szakszervezetek azért „kapituláltak", hogy elkerüljék a szovjetekkel való szakítást, s ez a szovjetek rájuk gyakorolt hatásának egyértelmű bizonyítéka (valójában a kormány sokkal többet engedett, mint a szakszervezetek).

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 14.

Újabb váratlan fejlemények. Adolfo Tejera belügyminiszter olyan helyzetbe próbálta erőltetni Rodriguez ezredes, rendőrfőnököt, hogy lemondjon. A csel visszafelé sült el, s a miniszter kényszerült rá, hogy beadja lemondását az NCG-nek, amely azt még nem fogadta el. Az egész olyan bonyolult és bizarr, hogy még Otero és Piriz magyarázatai után sem értem tisztán, mi történt.

Az ügy nem sokkal éjfél után kezdődött, amikor Otero telefonon tájékoztatott arról, hogy a belügyminisztérium most jelentette be: bizonyos szakszervezeti vezetők a szovjet nagykövetségen vannak, és a rendőrség körülvette az épületet, hogy megakadályozza elmenekülésüket. Otero azt mondta, hogy hamis a jelentés, miszerint a vezetők a szovjet nagykövetségen kaptak menedéket, mindazonáltal a rendőrséget tényleg utasították az épület körülzárására. Megállapodtunk, hogy ma reggel találkozunk, és tisztázzuk a dolgot.

Ma reggel a szenzációs történet benne volt a lapokban. A belügyminisztérium főigazgatója szerint — aki az egészet kiadta a sajtónak, közvetlenül Otero tegnap éjszakai telefonja előtt — bizonyos szakszervezeti vezetőket, akik a letartóztatási listán szerepeltek, a rendőrség követett, miután tárgyalást folytattak a miniszterrel. A rendőrség azt jelentette, hogy a vezetők bementek a nagykövetségre, amelyet aztán ők körülvettek.

Ma reggel Otero elmondta, hogy nem a rendőrség, hanem a minisztérium főigazgatója követte a szakszervezeti vezetőket a tárgyalás után. Szem elől tévesztette őket a nagykövetség környékén, és később — valószínűleg a miniszterrel történt egyeztetés után — úgy döntött, hogy utasítja a rendőrséget az épület körülzárására, és a jelentést nekik tulajdonítja majd. A főigazgató a főkapitányság megkerülésével az érintett kerületnek adta ki a parancsot, hogy fogják körül az épületet, még mielőtt a történetet ellenőriznék. A manőver célja a rendőrség nevetséges helyzetbe hozása volt. Így akartak bosszút állni Rodriguez ezredesen, amiért saját Blanco-frakciójában tiltakozott amiatt, hogy a miniszter közvetlenül tárgyalt olyan szakszervezeti vezetőkkel, akik a letartóztatási listán szerepeltek.

A nap folyamán a rendőrség Rodriguez aláírásával nyilatkozatot adott ki, melyben tagadta, hogy bármilyen jelentést tettek volna a belügyminisztériumnak bizonyos személyeknek a szovjet nagykövetségre meneküléséről, és cáfolta azt is, hogy a rendőrség követte volna a szakszervezeti vezetőket a miniszterrel történt találkozó után. Ugyancsak ma történt, hogy a rendőrség

letartóztatta az egyik szóban forgó szakszervezeti vezetőt, jóllehet a miniszter megparancsolta, ne nyúljanak hozzá. Csak két NCT-tanácsnok közbenjárására engedték szabadon.

Otero közölte velem, hogy az üvöltés — amit Horton és én hallottunk — tényleg Bonauditól származik. Braga (* *), a vizsgálati osztály helyettes vezetője rendelte el a kínzást, amely három napig tartott, ám Bonaudi nem volt hajlandó válaszolni semmilyen kérdésre. Otero azt mondta, hogy Bragát és a többieket meglepte Bonaudi ellenállása. Ez volt az utolsó név, amit átadtam a rendőrségnek, amíg Braga ott van.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 16.

A Blancók elfogadták a miniszter és a rendőrfőnök lemondását is. A belügyminisztérium most annak a Blanco-frakciónak a kezébe került, amelynek vezére Alberto Heber, aki márciusban az NCG elnöke lesz. Az új miniszter Nicolas Storace (* *), az új rendőrfőnök pedig Rogelio Ubach (* *), szintén a hadsereg ezredese, jelenleg Uruguay katonai attaséja Asuncionban, Paraguayban.

Tegnap egy ideig úgy tűnt, hogy a rangidős katonatisztek Rodriguez iránti szolidaritása csak Tejera belügyminiszter lemondását eredményezi, de a nagykövetség katonai attaséjának Ubachról szóló jelentései kedvezőek. Horton és én hivatalos látogatást teszünk nála, miután elfoglalja hivatalát, valószínűleg a jövő héten. Storace a hatvanas évek elején belügyminiszter volt, és az ebben az időszakban készült kirendeltségi akták kedvező képet mutatnak róla is. Jövő héten őt is megkeressük, s közben talán a rendőrség is kilábal az utóbbi három nap bénultságából, és nekilát a szükségállapot érvényesítésének.

Rodriguez távozása nyomán a rendőrségi hierarchia tisztjeinek többsége is lemondott, vagy rövidesen lemond. Ez azt jelenti, hogy új vezetője lesz a *Guardia Metropolitanának*, és személyében új rendőrségi felügyelője az AVENGEFUL-telefonlehallgatásnak is. Semmi sem utal arra, hogy probléma merülhetne föl ennek a műveletnek a folytatásában.

Rövid látogatáson volt itt a WH Osztály új helyettes vezetője, Jake Esterline (* *). Őt nevezték ki a nyugdíjba vonuló Ray Herbert helyére. Közölte velem, hogy nem térhetek vissza Washingtonba három hónap múlva, amint terveztem, mert a váltóm körülbelül hat hónapot késik. Ez csalódást keltő ugyan, mert otthon a helyzet nehéz, de beleegyeztem, hogy addig maradok, ameddig szükséges.

Horton büfévacsorát adott Esterline tiszteletére, ott volt a kirendeltség teljes személyzete. Heves szócsata alakult ki arról, vajon miért küldték Holmant olyan neuralgikus helyre, mint Guatemala, és ennek során Esterline beismerte, hogy megpróbálta megváltoztatni Holman kinevezését, mert a montevideói ügyetlenkedéseiről szóló hírek fokozatosan eljutottak a központba. Ám Des FitzGerald, aki a DDP-t átvette Helmstől, nem akarta megváltoztatni a kinevezést, miután a külügyminisztérium már jóváhagyta. Esterline hozzátette: ő és a WH Osztály új vezetője, Bill Broe (* *) gondoskodnak arról, hogy Holmannak a munkatársakról szóló bírálatait ellensúlyozzák a személyi aktákba kerülő különleges jelentésekkel.

Szerettem volna Esterline-nal felkelésellenes műveleteink elvi problémáiról is beszélgetni — arról például, hogy miként igazolhatóak a rendőrség támogatását, a PCU, FEUU és más baloldaliak leverését célzó akcióink, amikor mindez csak ennek a nyomorult, korrupt és hatástalan uruguayi kormánynak az erősítését szolgálja. Ha mi a CIA-ban és más USA-programok útján ilyen és ehhez hasonló, egy-egy klikket kiszolgáló kormányokat támogatunk, csak azért, mert antikommunisták, akkor oda süllyedünk, hogy egyik igazságtalanságot támogatjuk a másik elkerülésére.

Nem említettem ezt Jake-nek, ugyanazon okból — gondolom —, amiért a kirendeltségen egyikünk sem beszél komolyan erről a problémáról. Pedig a kirendeltség folyosóin gyakoribbak mint valaha a cinikus, a gúnyos megjegyzések a Blancókra, Coloradókra, a rendőrségre, katonaságra és másokra, akiket támogatunk. Ez elég nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy mindannyian tisztában vagyunk a dilemmával. De az elvek komoly megkérdőjelezése ideológiai gyengülésre utalhat, ez pedig egész sor problémát okozhat, mint poligráfteszteket, biztonsági lenyomozást, karrierünk és személyes biztonságunk kockáztatását. A megbeszélések mindannyiunk részéről az irónia szintjén maradnak.

MONTEVIDEO — 1965. DECEMBER 24.

Tegnap az NCG megszüntette a szükségállapotot, és a Köztársasági Bank megkezdte 500 millió peso kiszállítását a különböző kormányhivatalokba a karácsonyi prémiumok kiosztására. Ma szabadon engedtek hét banktisztviselőt, akiket az áprilisban leleplezett csalások ügyében börtönöztek be — nem valami komoly büntetés, ha figyelembe vesszük, hogy az egész betétállomány elveszett.

Folytatjuk a szovjetekkel való szakítás propagálását a tömegtájékoztatásban AVBUZZ—1 révén, olyan formában, hogy valóságos és nem létező szervezetek nyilatkozatban kötelezik el magukat a szakítás mellett. Jellemző példa erre az Országos Feminista Mozgalom a Szabadság Védelméért nevű szervezet (* *) néhány napja közzétett nyilatkozata, amely a kapcsolatok megszakítását összekötötte a „nemzeti gyógyulás nagy munkájával".

A szakítás — legalábbis ami a belátható jövőt illeti — lekerült a napirendről, mindenesetre Hortonnak és nekem ezt mondta Storace, az új belügyminiszter, első látogatásunk alkalmával. Természetesen folytatni akarja az AVENGEFUL-t, és ennek megfelelően utasította is az új rendőrfőnököt. Storace a kormány részéről a tárgyalásvezető a szakszervezetekkel folytatott megbeszéléseken. Horton megbízott, hogy felelős tisztként dolgozzam együtt Luis Vargas Garmendiával (* *), az új bevándorlási igazgatóval, aki új tervet dolgoz ki a Montevideóban levő kommunista képviseletekre vonatkozóan. Vargast Storaceszal való második találkozásunkkor ismertük meg.

Horton és én felkerestük az új rendőrfőnököt, Rogelio Ubach-ot (* *) is, aki bemutatott bennünket a Metropolitan Guard új parancsnokának, Amaury Prantl (* *) alezredesnek, az AVENGEFUL telefonlehallgatás új felügyelőjének. Ubach ki akarja terjeszteni az éppen most egyéves AID közbiztonsági programot. A hangsúly még mindig a kommunikációs rendszeren van, de most különleges figyelmet fordítanak a *Metropolitan Guard*-ra, a zavargások szétverésére specializált rohamcsapatokra, amelyeknek könnygázt, muníciót, sisakot és gázmaszkot adtak. Az AID közbiztonsági tisztjei számára Montevideóban tartott kiképzésen túlmenően tíz rendőrtisztet küldtek Washingtonba a Nemzetközi Rendőr Akadémiára. Az eddigi költségek: körülbelül háromszázezer dollár.

Újabb jelentős fegyverrablás történt egyik éjjel — valószínűleg a tupamarók műve. Egy montevideói fegyverkereskedésből elvittek nyolcvanhat revolvert, negyvenhét gépfegyvert, öt puskát és muníciót. Otero három héten belül indul Washingtonba. A központ úgy döntött, hogy az AID irányította Nemzetközi Rendőr Akadémia helyett a Nemzetközi Rendőrszolgálati Iskolán (* *) képzik ki, amely kereskedelmi fedőszerv alatt a központé. A képzés AID-fedését azért megtartottuk.

MONTEVIDEO — 1966. JANUÁR 3.

Amióta lefújták a múlt hónapban meghirdetett általános sztrájkot, a montevideói városi közlekedésben volt a legjelentősebb szakszervezeti nyugtalanság. A vita megoldódott, de az infláció magasabb, mint valaha, s ez mintegy biztosítéka a további munkásmozgolódásoknak. A kormány adatai szerint a megélhetési költségek csak decemberben 16,6 százalékkal emelkedtek, s az 1965-ös inflációs ráta 85,5 százalék — az 1964-es kétszerese. A Köztársasági Egyetem közgazdasági kara azonban az 1965-ös inflációs rátát 99,6 százalékra teszi. Nem csoda, hogy az UPI az uruguayi társadalmi és gazdasági válságot az év tíz legfontosabb híranyaga közé sorolja.

Az infláció novemberi és decemberi nekirugaszkodásának fő okai az októberben elfogadott gazdasági reformok, közülük is elsősorban az az intézkedés, amely lehetővé tette, hogy pesóban fizessenek az importárukért. Ez a lépés a peso árfolyamát a korábbi hivatalos 24-ről körülbelül hatvanra vitte fel. Ezekre a reformokra a Köztársasági Bank újrafinanszírozásához volt szükség: biztosította a 48 millió dolláros átmeneti kölcsönt, amelyről december 1-én írtak alá megállapodást. További reformokra lesz szükség ahhoz, hogy a Nemzetközi Valuta Alap jóváhagyja az idén szükséges újabb 50 milliós kölcsönt. A Nemzetközi Valuta Alap nélkül nem lehet hitelt szerezni, legföljebb kétes vagy uzsorafeltételekkel. A pénzügyminiszter újra Washingtonba utazott, hogy tárgyaljon a Nemzetközi Valuta Alap képviselőivel. Az a baj, hogy míg a Nemzetközi Valuta Alap által megkövetelt reformoknak az export növelését kellene szolgálniuk, addig a stabilizáció közvetlen következményeit az alsóbb középosztály viseli és a szegények akik a legnehezebben birkóznak meg a gondokkal.

A Blancók emiatt bajban lesznek az idei választásokon. A mezőgazdasági termelők, főleg a birkatenyésztők ellenállása miatt a novemberben bevezetett új adók nem fedezik az állami alkalmazottak fizetésemelésének és juttatásaik növelésének költségeit. Ez további deficitet és fokozódó inflációt jelent, s noha az októberi intézkedések a mezőgazdasági termelőknek kedveztek a leginkább, a Brazíliába irányuló csempészet növekedni fog.

A Blancók számára a megváltás az alkotmányos reform lehet. Az ezt támogató mozgalom az elmúlt évben megerősödött. Még mindig a ruralisták vezetik a reformmozgalmat (Juan Jose Gari, az Állami Jelzálog Bank elnöke ma lemondott, tiltakozásul amiatt, hogy saját Blanco-frakciója nem tudta elérni a reform bevezetését), de a mozgalom szélesedik, mind a Blancók, mind a

Coloradók körében. A legfontosabb reform az egyszemélyi elnöki rendszerhez való visszatérés lenne, ami könnyítené a döntéshozatalt. Baljóslatú jel azonban, hogy a reformmozgalomban a mezőgazdasági termelők a fő hangadók. Az egyik Coloradoújság az egyszemélyi elnöki rendszerhez való visszatérés ellen nemrégiben írott vezércikkében rámutatott arra, hogy gyakorlatilag mind a kétszáz család, amely Uruguay mezőgazdasági földterületének 75-80 százalékát birtokolja, az egyszemélyi elnöki rendszer mellett állt ki. Úgy tűnik, még távolabb kerül a földreform, ha javítják a döntéshozatalt. Horton — nagy örömömre — beleegyezett, hogy teljesen abbahagyjam a politikai kapcsolati munkát.

Az egész térség minden kirendeltsége részt vesz abban a propagandakampányban, amely a Havannában tegnap megnyílt trikontinentális konferencia ellen irányul. Hetvenhét ország több mint 500 küldöttének találkozója ez — néhány küldött kormányt, mások szélsőbaloldali politikai szervezeteket képviselnek. A konferencia témái nem meglepőek: antiimperializmus, antikolonializmus, anti-neokolonializmus, szolidaritás a harcoló Vietnammal, a Dominikai Köztársasággal és Rhodesiával; a szolidaritás népszerűsítése gazdasági, társadalmi és kulturális szinten. Ez a kommunista tábor fontos eseménye, és a terv szerint január 12-ig tart.

A központ néhány hónapja készült a propagandakampányra, és hosszú idővel ezelőtt utasította a kirendeltségeket, hogy próbáljanak ügynököket bejuttatni a delegációkba. Nekünk nem volt olyan helyzetben levő ügynökünk, aki elmehetett volna a konferenciára, de AVBUZZ—1 valósággal elárasztja anyaggal a tömegtájékoztatást. Két fő témánk van: az egyik, hogy úgy állítjuk be a konferenciát, mint a szovjet felforgatás KGB által irányított eszközét; másik pedig annak nyílt beismerése, hogy a veszély, amit a konferencia jelent, politikai, diplomáciai és katonai ellenintézkedéseket kíván.

Mivel a konferencia célja, hogy egységbe kovácsolja a különböző, szétszórt forradalmi szervezeteket, propagandaműveletekkel is megcélozzuk ezeket a szervezeteket — tőkét kovácsolva a szovjet vonallal és az ehhez tartozó pártok vezető szerepével való szembenállásukból. Minél jobban sikerül e forradalmi szervezetek függetlenségét és egymás közti ellentéteit propagálnunk, annál gyengébbek lesznek ezek a szervezetek, és könnyebb lesz beépülni, illetve meggyőzni őket.

Luis Vargas (* *), a bevándorlási hivatal igazgatója hozzájárult, hogy felülvizsgáljuk az észak-koreaiak ügyét, akik ideiglenes jelleggel jöttek, de már majdnem másfél éve itt vannak. Hó-

napokig azt hittük, Tejera talán lépni fog, de semmi nem történt. Remélhetőleg Vargas és Storace belügyminiszter (* *) most hajlandó lesz felszólítani őket a távozásra.

MONTEVIDEO — 1966. JANUÁR 7.

A szovjetek tökéletes anyagot szolgáltattak propagandaműveleteinkhez a trikontinentális konferencián egy tegnap elhangzott beszéddel, amelyet S. P. Rasidov miniszterelnök-helyettes, a szovjet delegáció vezetője, az elnökség tagja tartott. Rasidov megerősítette: a Szovjetunió elhatározott szándéka, hogy pénzügyi, fegyver- és lőszersegély formájában maximálisan támogassa a társadalmi forradalom elősegítésére szervezett felkelési mozgalmakat. Elmondta, hogy a szovjetek jelenleg Guatemalában, Peruban, a Dominikai Köztársaságban, Puerto Ricóban, Guayanában és Venezuelában támogatnak felszabadító mozgalmakat.

A beszédről tudósítanak a hírügynökségek, és a központ azt akarja, hogy feltűnő tálalásban jelenjen meg a helyi lapokban. Gondoskodunk róla, hogy teljes indigót, vagy kivonatot juttassunk el azoknak az országoknak a kormányzati vezetőihez, amelyeknek még van diplomáciai kapcsolata a Szovjetunióval. Szerkesztőségi kommentárok is megjelennek majd, amelyek a Rasidov-beismerés fényében a szovjetekkel való kapcsolat felülvizsgálatára szólítanak föl.

Kalturin felesége úgy döntött, hogy hazatér a Szovjetunióba, mert nem bírja az itteni nyári forróságot. Noha Dick Conolly (* *), a szovjet műveleti tiszt csak rendszertenül tudja figyelni a Kalturin lakásába beszerelt lehallgatót, máris számos megbeszélésnek és Nyina Boriszova alkalmi látogatásainak hangfelvételére tett szert. Az átírási nehézségek miatt a szalagokat futárral a központba küldjük, de mindeddig semmilyen mellbevágóan érdekes információt nem hallottam. Kalturin közben élénk érdeklődést mutat Carlos Salguerónak (* *), a lakás tulajdonosának felesége iránt. A házaspárral Conolly szorosan együttműködik, hiszen ők Kalturin megközelítő ügynökei.

Miután átgondoltam, hogyan használhatnám fel Boriszovval, a szovjet konzullal, Boriszova férjével való ismeretségemet a háromszög hasznosítására, azt a javaslatot tettem Conollynak és Hortonnak, hogy úgy beszélek vele, mint „férfi a férfivel", elmondom neki felesége hűtlenségét. A cél az lenne, hogy nehéz helyzetbe hozzuk Boriszovot; vagy oly módon, hogy nem jelent valami fontosat, amit tőlem megtud — ha nem jelent mindent,

ez az első lépés lehet az árulás felé —; vagy pedig azáltal, hogy jelenti, hogy egy CIA-tiszt közölte vele, hogy a felesége lefekszik az ő főnökével. Noha a szovjetek körében meglehetősen lazák a szexuális erkölcsök, az a tény, hogy a CIA kifigyel egy KGB-kirendeltségen belüli viszonyt, megnehezítheti nemcsak Boriszov, hanem Kalturin helyzetét is. Ha őszinte jelentés menne Moszkvába, akkor valószínűleg vagy Boriszovot, vagy Kalturint, esetleg mindkettőjüket hazarendelnék, ez pedig fennakadást okozna, és feltehetően mindkettő vonakodna attól, hogy kegyvesztettként térjen vissza. Horton utasítására írásban tettem javaslatot a központnak — Horton és Conolly szerint jó az ötlet.

MONTEVIDEO — 1965. JANUÁR 13.

Otero ma elutazott Washingtonba a Nemzetközi Rendőrszolgálati Iskolára. Horton és én átmentünk a rendőr-főkapitányságra elköszönni, és kihasználva az alkalmat, javasoltuk Ubach ezredes (* *), rendőrfőnöknek egyik tisztünk iderendelését, aki teljes állásban a rendőrségi hírszerzésnél dolgozna, a Közbiztonsági Misszió fedésében. Ubachnak nem vág nagyon gyorsan az esze, de egyetértett, mint mindig mindennel, amit javasoltunk. Most megszerezzük Storace belügyminiszter jóváhagyását, és tájékoztatjuk a központot, hogy válasszon ki valakit. Ha ez rendben lesz, elkezdjük megdolgozni a minisztert, a rendőrfőnököt és másokat, hogy a hírszerzési részleg kerüljön ki a vizsgálati osztály hatásköréből, jó esetben azzal azonos szintre, de legalábbis rendelkezzen valamelyes önállósággal. Ha jóváhagyják, megpróbálunk Piriz felügyelőből hírszerzési főnököt csinálni, mert sokkal érettebb, tapasztaltabb és jobb képességű, mint Otero, aki türelmetlen, és a többiek nem szeretik. Piriz már néhány éve szerepel a fizetési listánkon, igen lojális és kitűnően együttműködik velünk. Amíg Otero távol van, szorosan együtt dolgozom a helyettesével, Pablo Fontanával (* *).

MONTEVIDEO — 1966. JANUÁR 20.

AVBUZZ—1 alaposan rászállt a trikontinentális konferenciára, de lehet, hogy kissé túljátszotta a dolgot. Nyilatkozatot tett közzé bizonyos Uruguayi Demokratikus Polgári Szervezetek Plénuma nevében. A nyilatkozat tökéletes volt, mert összekapcsolta a trikontinentális konferenciát a nép kongresszusával, a CNT-vel és a tavaly év végi sztrájkhullámokkal. A baj az volt, hogy túlsá-

gosan élénk fantáziával sorolta fel az aláírókat, hogy a tömeges támogatást demonstrálja: a Nemzeti Feminista Mozgalom a Szabadság Védelméért (* *), a Népek Szabad Akaratának Uruguayi Bizottsága (* *), a Szabadság Őrei (* *), a Venezuela Barátainak Egyesülete (* *), Uruguayi Bizottság Kuba Felszabadításáért (* *), Diktatúraellenes Ifjúsági Mozgalom (* *), a Demokratikus Cselekvés Munkabizottsága (* *), a Szuverenitás és Kontinentális Szolidaritási Védelmének Nemzeti Tanácsa (* *), a Vietnam Népével Szolidáris Diktatúraellenes Tanács (* *), a Diktatúraellenes Oktatási Szövetség (* *), Antikommunista Felszabadító Mozgalom (* *), Színesbőrűek Szabad Afrika Szervezete (* *), a Demokratikus Cselekvés Ifjúsági Mozgalma (* *), az Egyetemi Cselekvés Egyesült Mozgalma (* *).

Vargas bevándorlási igazgató nagyon lelkesen támogatja a kommunista tábor országainak montevideói diplomáciai és kereskedelmi képviseletei elleni cselekvés gondolatát. Megmutatta nekem a múlt hónapban készült Heber-jelentést, anélkül, hogy elmondta volna, miként jutott hozzá – valószínűleg magától Hebertől. Megkérdezett, vajon én felhasználnám-e ezt, és egyéb információkat arra, hogy szovjet kulcsfontosságú személyiségek kiutasítását megindokoljam, a kapcsolatok megszakítása helyett. Ő és Storace (és valószínűleg Heber) szeretnék, ha mi készítenénk egy olyan jelentést, amelyben megnevezzük azokat a szovjeteket, akiket felelőssé akarunk tenni az uruguayi szakszervezeti és diákmozgalmakba történt szovjet beavatkozásért. A jelentést a megfelelő pillanatban felhasználhatják, és a megnevezett szovjeteket *persona non gratá*nak nyilvánítják. Conolly, Riefe, Cassidy és én már dolgozunk ezen az új jelentésen. Sietnünk kell, hogy kihasználjuk a Rasidov-beszéd és a konferencia nyomán támadt nyugtalanságot, valamint Heber nyilvánvaló szándékát, hogy a kiutasítást, illetve az ezzel való fenyegetőzést használja fel fegyverként a szakszervezetek ellen. Vargas lépni fog a kommunista képviseletek nem diplomáciai személyzetével, különösen a kereskedelmi kirendeltségek tisztviselőivel szemben, akik közt vannak szovjetek, csehek, észak-koreaiak és keletnémetek. Az észak-koreaiakkal fogja kezdeni. Számos módját találta meg annak, hogyan készítse elő a szovjet lágerhoz tartozó diplomáciai és kereskedelmi képviseletek tagjainak kiutasítását. A kiutasításokat főleg formai-technikai dolgokra alapozza majd, az 1947-es bevándorlási törvényben talált ilyeneket. Nem léphetnek például az ország területére olyan személyek, akik a kormány erőszakos megdöntését támogatják. Belekapaszkodhat a vízumkibocsátással kapcsolatos szabálytalanságokba, és a

szovjet táborhoz tartozó kereskedelmi megbízottak státusának értelmezésébe is. Azt reméli, hogy apránként csökkenti az itteni hivatalos kommunista képviseleteket a koreaiak, a kelet-németek és bizonyos csehek és szovjetek kiutasításával — akik közül egy sincs diplomáciai státusban —, diplomaták esetében pedig a persona non grata eljárással.

Arra biztatom Vargast, hogy vonja saját hatáskörébe a diplomaták és a kommunista országokat képviselő más személyek vízumának jóváhagyását. A jelenlegi rendelkezések értelmében a diplomaták kivételével minden vízumkérelem jóváhagyása hozzátartozik, de a bevándorlási hivatal igazgatója az utóbbi években nem gyakorolta ezt a jogát. A diplomáciai vízumok feletti ellenőrzésére Vargas utasítást készít elő, amelyet Storace fog jóváhagyatni az NCG-vel. Ez persze mind időbe kerül, de legalább elkezdődik. Célunk az, hogy előzetes értesülésünk legyen a vízumkérelmekről, s hogy információt tudjunk adni Vargasnak azokról, akik vízumért folyamodnak. Így késleltetni tudjuk a vízumok kiadását, vagy megtagadtassuk, ha szükséges. Mindez hozzájárul a kommunista képviseletek létszámának, ezen belül a hírszerző tisztek számának és az általuk okozható bajok mértékének csökkentéséhez.

Havannában tegnap bejelentették, hogy új szervezetet hoznak létre a Latin-Amerikában folyó forradalmi tevékenység összehangolására. Ez a „szolidaritási" mozgalom lesz, amely továbbítja a felszabadító mozgalmaknak nyújtott segítséget, s a bejelentésben Castrót idézve dicsérték az uruguyai forradalmi mozgalom vezetését. Hoyt nagykövet jelentést kért tőlünk a legutóbbi eseményekről, a Rasidov-beszédről és a trikontinentális konferenciára vonatkozó egyéb dolgokról. Ezt az anyagot a külügyminiszternek akarja átadni, aki szerint az NCG valamilyen lépést készül tenni.

MONTEVIDEO — 1966. JANUÁR 29.

Az uruguayi kormány meglepően erélyes fellépését váltotta ki a Rasidov-beszéddel a trikontinentális konferenciával kapcsolatos propagandatevékenységünk. A külügyminiszter ma behívatta Kolosovszkij szovjet nagykövetet és magyarázatot kért tőle a konferencián való szovjet részvételt illetően, mivel a konferencián elhangzott beszédei és az ott elfogadott dokumentumok az önrendelkezésről és be nem avatkozásról az ENSZ-alapokmányban leszögezett elvek kirívó megsértését jelentik. A külügyminiszter célzatosan tette fel a kérdést Kolosovszkijnak, vajon

Rasidov, a szovjet delegáció vezetőjeként a saját nevében beszélt-e, avagy a szovjet kormány hivatalos álláspontját fejtette-e ki. Kolosovszkij azt felelte, hogy a dolog tisztázását fogja kérni Moszkvától. A szóváltásról persze tudósítottak, kiemelve, hogy Kolosovszkij nem válaszolt. A sürgönyök már elmentek más kirendeltségekhez, publikálásra.

Más diplomáciai lépések között szerepel egy venezuelai nyilatkozat, mely szerint felülvizsgálják diplomáciai kapcsolatainkat azokkal az országokkal, amelyek részt vettek a konferencián. Az OAS-ban Peru a konferenciát elítélő határozatot terjesztett be, a mexikói ORIT-központ pedig különböző országokban működő tagszervezeteivel közösen küldött a perui határozatot támogató táviratot az OAS-nak. Az OAS egyesült államokbeli képviselője a perui határozat mellett szót emelve kijelentette, hogy a Szövetség a Haladásért vesztett üggyé teszi Latin-Amerikát a kommunizmus számára — az illető nyilván nem sok időt töltött Latin-Amerikában az utóbbi időben.

Manuel Pio Correa (* *), a brazil katonai kormány nagykövete — akit az emigránsok szervezkedésének felszámolására küldtek ide — múlt héten végleg visszatért Brazíliába. Itteni munkájáért azzal jutalmazták, hogy kinevezték a külügyminisztérium főtitkárává — ez az államtitkáréval azonos, második számú poszt. Miután hazatért, a brazil külügyminisztérium egyik szóvivője közölte, hogy amikor Correa búcsúlátogatást tett a külügyminisztériumban, nem sikerült újabb tiltakozó jegyzéket átnyújtania az emigránsok ügyében.

Mielőtt elhagyta Montevideót, Pio Correa kijelentette Hortonnak, ha nem javul a helyzet Uruguayban, Brazília előbb-utóbb beavatkozik — talán nem katonailag, hanem bármilyen más szükséges eszközzel, amellyel megakadályozható, hogy a gyenge szomszéd áldozatul essen a kommunista felforgatásnak. Nos, legalább nem nekünk kell majd csapatokat küldeni, mint a Dominikai Köztársaságba — a brazilok ellátják a baját annak az ötvennyolc képzett uruguayi kommunistának, ha itt lesz az ideje.

MONTEVIDEO — 1966. FEBRUÁR 2.

Storace tegnap jóváhagyta az észak-koreaiak kiutasítását, és Vargas néhány órán belül el fogja rendelni a végrehajtást. Vargas vizsgálata kiderítette, hogy Tejera, az előző belügyminiszter felszólította őket, hogy részletesen számoljanak be kereskedelmi tevékenységükről, de a koreaiak ezt még tavaly augusztusban

megtagadták; Tejera novemberben jelentést kért a Köztársasági Banktól, de az sosem készült el. Vargas újabb érdeklődésére a Köztársasági Bank azt válaszolta, hogy az észak-koreaiak egyetlen tranzakciója, amióta 1964-től itt vannak, egy kis tétel bőr megvásárlása volt, körülbelül egy évvel ezelőtt. Mivel turistavízumuk már réges-régen lejárt, és kereskedelmi tevékenységet nem folytatnak, kiutasításuk nem kelthet tiltakozást. Rejtély, mit csináltak itt ez idő alatt; az a legvalószínűbb, hogy kiegészítő hírszerzést a szovjeteknek.

Az NCG Blanco-tanácsnokai a figyelem középpontjában tartják az oroszok ügyét a trikontinentális konferenciával és a Rasidov-beszéddel kapcsolatban. A külügyminiszter tegnap nagy sajtónyilvánosság bevonásával adott át nekik egy halom dokumentumot a trikontinentális konferenciáról, köztük azokat is, amelyeket mi készítettünk a nagykövetnek. A Rasidov-beszéd egy példánya volt az egyik dokumentum. Igyekszünk megszerezni a beszéd hangfelvételét, hogy a nagykövet révén eljuttassuk a külügyminiszterhez — ha egyáltalán közvetítették —, a miami kirendeltség remélhetőleg rögzítette a beszédet. Noha döntés nem született, ez a találkozó azért arra jó volt, hogy újabb spekulációkat indítson el a kapcsolatok lehetséges megszakításáról. A hét végén az argentin külügyminiszter Punta del Estében lesz, és megpróbálunk olyan sajtóspekulációikat elhinteni, hogy uruguayi kollégájával a szovjet diplomáciai képviselet River Plate-i jelenlétének jelentőségéről tárgyal a trikontinentális konferencia fényében.

Ma növeltük a feszültséget azzal, hogy rávettük a katonai hírszerzést, vizsgáljon meg harminc ládát, amely nemrégen érkezett a kikötőbe a Szovjetunióból. Az AVENGEFUL telefonlehallgatásból értesültünk a ládákról, és amikor a hadsereg kinyitotta őket, a szovjetek élesen tiltakoztak. Noha a ládákban csak traktorok és alkatrészek voltak, az incidens szépen illeszkedett a jelenlegi propagandakampányhoz.

Egyébként a szovjetekre és a konferenciára vonatkozó propagandánk főleg másutt megjelent fontos cikkek itteni újraközléséből áll. Tulajdonképpen a térség összes kirendeltsége összehangolt kampányt folytat most annak alátámasztására, hogy a kommunista felforgatás Moszkvából, a KGB-ből indul, és a kubaiakon, illetve a trikontinentális konferenciához hasonló rendezvényeken keresztül jut el a helyi szervezetekhez. A kampány központi témája a *Le Monde* január 20-i tudósítása arról, hogy a latin-amerikai szolidaritási szervezet megalakult. Még ügyesebb, hogy a caracasi kirendeltség „titkos" dokumentumot tett közzé az Accion Democratica Pártban dolgozó ügynökei révén. Az ál-

lítólag a konferencián megszerzett dokumentum egy latin-amerikai szolidaritási szervezet megalakításának részleteit tartalmazza, és különböző kirendeltségek nyilvánosságra fogják hozni. Mi úgy döntöttünk, hogy egyik tömegtájékoztatási ügynökünket, A. Fernandez Chavezt (* *), az ANSA olasz hírügynökség tudósítóját vetjük be. Fernandez verziójában a szolidaritási szervezet programját találkozók sorozatán dolgozták ki, Montevideóban, Riverában (a brazil határnál) és Porto Alegrében (az Uruguayjal határos brazil megye székhelyén). Azt állítja, hogy az Uruguayi—Szovjet Kulturális Intézet tisztségviselői részt vettek a megbeszéléseken.

MONTEVIDEO — 1966. FEBRUÁR 4.

AZ NCG elnöke ismét felcsillantotta a szovjet képviselet elleni lépés lehetőségét. Ma újságíróknak azt mondta a kormánypalotában, hogy Storace belügyminiszter új jelentést készít a kommunista diplomaták beszivárgásáról az uruguayi diák- és szakszervezetekbe. Kijelentette, hogy mindannak alapján, amit saját forrásai jelentettek és amit Storace szóban elmondott neki, nem lehet kétség kommunista diplomaták illegális beavatkozása iránt. Hozzátette, hogy Storace jelentése jövő héten kerül az NCG elé, és nagy jelentőségű bejelentéshez fog vezetni.

A „Storace-jelentés" az, amit mi írtunk két héttel ezelőtt Storace-nak és Vargasnak a nyolc szovjet és két cseh diplomata kiutasításának megindoklására. Ez a jelentés már Storace kezében van, s ha minden jól megy, jövő héten lesz néhány szenzációs kiutasításunk. A szovjeteket nagyon óvatosan választottuk ki, hogy a kívánt hatást érjük el. Mind Kalturin KGB-főnököt, mind pedig Boriszov konzult, KGB-tisztet kihagytuk, így tovább figyelhetjük Kalturin és Boriszova viszonyát. Felvettük viszont a listára Kalturin leghatékonyabb és legkeményebben dolgozó beosztottait — köztük a kulturális attasét, akinek már tavaly bajt okoztunk a hamis Waksman-levéllel —, így aztán Kalturinnak még több dolga lesz majd. Salgueros (* *) és az AVBLIMP megfigyelőposzt jelentései szerint Kalturin rengeteget dolgozik, nagyon nagy nyomás alatt van. Még több munka ráhárításával talán kiválthatunk nála valamiféle összeroppanást. Felvettük a listára a nagykövetség *zavhoz*át (adminisztratív tisztviselőjét) is, mert elutazása kellemetlen fennakadásokat okoz majd a nagykövetség háztartásában. Azért tettem hozzá a két csehet is, hogy demonstráljam a csatlós országok részvételét a szovjet nagykö-

vetség műveleteiben, de azért is, hogy megszabaduljunk a legaktívabb cseh hírszerző tiszttől.

A szovjetek elleni újabb lépéshez szorosan kapcsolódik az NCG tegnapi határozata, amely utasítja az OAS uruguayi képviseletét, hogy támogassa a trikontinentális konferenciát és a szovjet részvételt elítélő perui határozattervezetet. A tervezetet az OAS megszavazta, és most megküldik az ENSZ Biztonsági Tanácsának.

A szovjetek tudják, mi következik, mert AVAILABLE—1, a szovjet sofőr elmondta nekem, hogy az egész képviselet nagyon feszülten vár, hogy hány embert és kiket küldenek haza.

MONTEVIDEO — 1966. FEBRUÁR 11.

Az észak-koreaiak elmentek, de a szovjetek kiutasítását elhalasztották. Vargas nem tudta elérni, hogy a koreaiak bemenjenek a hivatalába átvenni a kiutasításról szóló határozatot, így kiküldte a rendőrséget, hogy hozzák be őket erővel. A három tisztviselő ma ment el családjával együtt. A szovjetek kiutasítását azért halasztották el egyelőre, mert Washington Beltran, az NCG leköszönő elnöke azt akarja, hogy a március elején hivatalba lépő Alberto Heber utasítsa ki őket. Storace a jelentést szintén később terjeszti az NCG elé, de Vargas biztosított arról, hogy előbb-utóbb cselekedni fognak. Folytatja zaklatásukat, és — ha politikailag elfogadható — kiutasítja a keletnémet kereskedelmi misszió, a cseh kereskedelmi képviselet és a szovjet kereskedelmi iroda alkalmazottait. Mivel ezeknek a hivataloknak a tisztviselői nincsenek diplomáciai státusban, Vargas a külügyminisztérium bevonása nélkül intézkedhet. Dolgozik az új rendeleten is, amely a külügyminisztériummal egyenlő jogokat biztosít a belügyminisztériumnak és a bevándorlási hivatalnak a kommunista országból érkező összes vízumkérelem elbírálására, a diplomáciaira is.

Baj van a kiutasítás körül, mert Kolosovszkij szovjet nagykövet ma válaszolt a külügyminiszternek a Rasidov-beszéddel kapcsolatban. Kifejtette, hogy Rasidov bizonyos szovjet társadalmi szervezetek és nem a szovjet kormány nevében beszélt a trikontinentális konferencián. A választ megfelelő sajtóvisszhang fogja követni, hogy köznevetség tárgyává tegyük Kolosovszkijt, és megtapsoljuk az észak-koreaiak kiutasítását.

MONTEVIDEO — 1966. FEBRUÁR 17.

A kirendeltség szakszervezeti műveleteinek középpontjában továbbra is a Szakszervezeti Oktatás Uruguayi Intézete (* *), az AIFLD montevideói hivatala áll. Jack Goodwyn (* *), az intézet igazgatója szorosan együttműködik Lee Smithszel (* *), a kirendeltség CA-tisztjével, hogy az intézet oktatási programja útján összehozzák a CNT-ellenes szakszervezeti vezetők csoportját. A leghatékonyabb program természetesen az, amelynek keretében az intézet a tanfolyam elvégzése után magas fizetést ad arra a kilenc hónapra, amelynek során kizárólag szakszervezeti szervezkedéssel foglalkoznak Goodwyn irányításával. Valójában ez a szervezési munka az AIFLD igazi célja, hogy végül a mi szakszervezeteink vegyék át a CNT-től a vezető szerepet. Az oktatási programon kívül Goodwyn feladata az, hogy felderítse a lehetséges ügynököket.

A haladás néha nagyon lassúnak tűnik, hosszú időbe telik, míg célt érünk. Mindazonáltal Goodwyn már több jelentős sikert ért el a szociális kezdeményezések terén, amelyek tulajdonképpen reklámcélokat szolgáló kirakatprogramok, mint például a lakásépítés és a fogyasztási szövetkezetek. Goodwyn összehozott néhány szakszervezetet, amelyek Lakásépítő Szakszervezeti Egységbizottságot alakítottak, négymillió dolláros lakásépítési kölcsön segítségével, amelyet az AFL-CIO ajánlott fel, és az AID biztosít. Ugyanezen szakszervezetek közül néhány megalakította az Állandó Konföderációnak nevezett szervezetet, amely az ORIT-hoz és az ICFTU-hoz (* *) kapcsolódó leendő országos szakszervezeti központ előfutára. Egy másik lakásépítő programról tárgyalnak — szintén négymillió dolláros kölcsön segítségével — a Közhivatalnokok Országos Szövetségével; a központi adminisztráció alkalmazottait tömörítő két nagy szakszervezet egyikével. Goodwyn alakított egy fogyasztási szövetkezetet a Bella Union cukornádaratő munkásai számára is — ugyanabban a körzetben, amely a jelentős forradalmi szocialista vezető, Raul Sendic fő bázisa.

A kirendeltség propagandaműveletei most azt sulykolják, hogy a szovjetek nemrégiben bebörtönözték két disszidens írójukat, Jurij Danielt és Andrej Szinyavszkijt, és továbbra is napirenden tartják a trikontinentális konferenciát. Ma az NCG megtárgyalta a Daniel- és Szinyavszkij-ügyet, és utasította a külügyminisztert, hogy hivatalosan tiltakozzon az UNESCO-nál. Az NCG tanácsnokai ugyancsak keményen bírálták Kolosovszkij válaszát, mely szerint Rasidov nem a szovjet kormány nevében beszélt a trikontinentális konferencián.

MONTEVIDEO — 1966. FEBRUÁR 25.

Az EAK-nagykövetség kódjai elleni kis műszaki műveletem lassanként minden időmet felemészti. Több mint egy hétig volt itt a felszerelés megtervezésére két műszaki tiszt — Donald Schroeder (* *) és Alvin Benefield (* *) — a D ügyosztályról, és üzletről üzletre kellett járnom velük, hogy beszerezzük a különleges ragasztót, fedőszalagokat és más, nehezen kapható dolgokat. Schroeder tavaly év végén tett rövid látogatást nálunk, és kérésére belső felderítésre küldtem a nagykövetségre az AVENIN megfigyelőcsoport elektromos műveknél dolgozó egyik tagját. Látogatása után kétségtelenné vált, hol a kódszoba — közvetlenül Frank Stuartnak (* *), az AID igazgatójának irodája fölött.

Stuart már jó ideje utasítást kapott a washingtoni AID-központtól, hogy működjön együtt a kirendeltséggel — bár úgy látszik, nem tudja pontosan, mi fog történni. Azon idegeskedik, hogy valami súlyos szerkezet zuhan majd az íróasztalára az AID-iroda modern, függesztett, hangszigetelt mennyezetén keresztül. Megbeszéltem vele, hogy odaadja az AID kulcsait, és elküldi az őrt, amikor néhány nap múlva egyik éjszaka megcsináljuk a dolgot.

A felszerelés két különleges kontakt-mikrofonból áll (a „kontakt" azt jelenti, hogy a mikrofon a közvetlen rezgéseket veszi, s nem a levegő rezgéseit, mint a hangmikrofon), amelyeket elemmel működtetett kis rövidhullámú vevőhöz kapcsolunk. Schroeder és Benefield közvetlenül a mennyezetre szereli az egészet, a lehető legközelebb ahhoz a ponthoz, ahol a kódfejtő asztala áll. Az AID és az EAK-nagykövetség hivatalaival éppen szemben lévő nagykövetségi szobámban fogjuk figyelni a vevőt, és rögzítjük az anyagot.

Az EAK svájci gyártmányú, hordozható kódgépet használ; olyat, mint egy írógép és egy számológép kombinációja. Belsejében bizonyos számú lemez van, amelyeket két-három havonta cserélnek. A tiszt a titkos üzenetek kódolásakor a nyílt szöveget ötös betűcsoportokban beüti a gépbe. Minden ötös betűcsoport beütése után meghúz egy fogantyút, amivel megpörgeti a lemezeket. A pörgés megszűnése után láthatóvá válik az összekevert betűkből álló kódolt üzenet. Amikor végzett az egész üzenettel, az ötös betűcsoportokat a kereskedelmi távírón továbbítja Kairóba.

Az NSA matematikai módszerrel nem boldogul, de meg tudja fejteni ezt a kódot, ha a kódgép rezgéseiről abban a pillanatban készült érzékeny felvételt kap, amikor a lemezek pörgése leáll.

A felvételt betáplálják egy oszcilloszkópba (rezgésrögzítőbe), és más szerkezetekbe, amelyek segítségével megállapítják a lemezek beállítását. Ha rájönnek a beállítás rendszerére, az NSA egyszerűen beteszi a kereskedelmi cégek révén elfogott kódolt üzeneteket saját, azonos lemezelrendezésű gépébe, és megkapja a nyílt üzenetet. Noha a svájci gyártó a gép eladásakor hangsúlyozza, hogy a berendezést hangszigetelt szobában, habszivacscsal szigetelt asztalon kell használni, reméljük, hogy ez a kódfejtő nem ilyen gondos. Ha sikerül a montevideói gép lemezelrendezésére rájönnünk, akkor az NSA el fogja tudni olvasni az egész EAK-kör kódolt üzeneteit, amelyhez a nagykövetség tartozik. Ebben a láncban van London és Moszkva is, s ez utóbbi miatt erőltetik, hogy indítsuk meg a műveletet. Ha sikerül a dolog, akkor minden alkalommal felvesszük a rezgéseket, amikor a jövőben a lemezek elrendezését módosítják. A titkos EAK-üzenetek megfejtése nyomán a washingtoni politikusok előre ki tudják majd számítani az EAK diplomáciai és katonai lépéseit, és az amerikai kezdeményezésekkel kapcsolatos pontos reagálásait is.

Schroeder és Benefield egy-két napon belül előkészíti az egész berendezést. Tervünk az, hogy este kilenc körül végigautózunk a Paraguay utcán, és a főbejáraton át megyünk be Stuart kulcsával az AID-irodába. Miután ellenőrizzük a biztonsági és zárószerkezeteket, az AID előtt leállítom a kocsit, hogy ha kell, gyorsan elmenekülhessünk. Amíg Schroeder és Benefield a beszerelést végzi, én nagykövetségi irodám ablakából figyelem az EAK-nagykövetséget és az AID-irodát. Horton is azt tervezi, hogy bent lesz a kirendeltségen, amikor a beszerelést csináljuk. Schroedernél, Benefieldnél, Hortonnál és nálam is kézi walkietalkie lesz, hogy érintkezni tudjunk. Így nagyon kicsi kockázattal komoly előnyre tehetünk szert.

MONTEVIDEO — 1966. MÁRCIUS 1.

Az EAK-kódszoba alatti műszaki beszerelés az éjszaka nagy részét igénybe vette — Horton Schroeder és Benefield lelkére kötötte: bármi történjen is, annak a felszerelésnek nem szabad meglazulnia, nehogy Stuart íróasztalára zuhanjon. Így aztán lassan, de biztonságosan dolgoztak. Már vannak felvételeink a gépről, le is játszottuk a mi kommunikációs rendszerünk oszcilloszkópján, és Schroeder és Benefield szerint működni fog a dolog. Elküldtük a szalagokat a központnak, hogy juttassák el az NSA-hoz, s ők majd visszaszólnak, használhatók-e.

A mikrofonok rendkívül érzékenyek. Valahányszor lehúzzák a vécét, vagy le-föl megy a lift — sőt még az épület szerkezeti zajait is hallani lehet —, a tizenkét emeletes épületben minden hangot rögzítenek.

MONTEVIDEO — 1966. MÁRCIUS 7.

Alberto Heber lett az NCG elnöke, és a CNT azzal köszöntötte, hogy a folytatódó infláció és a munkanélküliség elleni tiltakozásul március 16-ra újabb általános sztrájkfelhívást adott ki. A montevideói közlekedési sztrájk már három hete tart. Továbbra is Storace tárgyal a kormány nevében a szakszervezetekkel, és mivel kilenc hónap múlva választások lesznek, akár további engedmények árán is meg kell vásárolni a szakszervezeti békét.

Így aztán ma megállapodással vetett véget a montevideói közlekedési sztrájknak. Félretette a szankciókérdést is. Az autonóm intézmények és decentralizált vállalatok szakszervezetei elfogadták javaslatát, miszerint minden eddigi büntetést visszafizetnek a munkásoknak, és törlik a hátralévő büntetéseket.

Erre azután a CNT bejelentette, hogy a március 16-ra meghirdetett általános sztrájkot március 31-ig elhalasztják. PCU beépült ügynökeink szerint ez része volt a szankciókról Storaceszal kötött egyezménynek, és a sztrájkot valószínűleg egyáltalán nem tartják meg.

MONTEVIDEO — 1966. MÁRCIUS 12.

Luis Vargas bevándorlási igazgatónak új elképzelése van arra, hogyan csökkentse a kommunista országok kereskedelmi tisztviselőinek számát. Ezek a tisztviselők sebezhetőbbek, mint diplomáciai státusban lévő kollégáik (noha a kereskedelmi iroda gyakran biztosít fedőállást hírszerző tisztek számára), mert az uruguayi törvény nem tekinti „hivatalos" személynek azokat, akiknek nincs diplomáciai útlevelük. Mivel majdnem minden szovjet, cseh és más kommunista kereskedelmi tisztviselőnek szolgálati vagy különleges útlevele van — ez náluk a magánjellegű és a diplomáciai státus közti besorolás —, Vargas alkalmazni fogja a törvényt, mely szerint azoknak a külföldieknek, akik kitöltötték a kereskedelmi célokra kapott ideiglenes itt-tartózkodási időt, állandó tartózkodási engedélyért kell folyamodniuk. Ez a kérelem magában foglalja azt a szándékot, hogy az illető uruguayi állampolgár kíván lenni, ezért Vargas — és én is —

biztos benne, hogy az érintett tisztviselőket át kell majd helyezni. A váltásukra érkezők vízumkérelmének jóváhagyását alaposan késleltetik majd, s így nyilt kiutasítás nélkül is jelentősen csökkenteni lehet a kereskedelmi képviseletek tisztviselőinek számát. A keletnémet lesz az első kommunista képviselet, amelynél alkalmazni fogják az új eljárást. Négytagú kereskedelmi képviseletük ugyanis nagykövetségként működik. A mi nagykövetünk gyakran zavarban van a diplomáciai rendezvényeken, amelyeken a keletnémet képviselet vezetője jelen van, és nemrégiben már szólt nekünk, nézzük meg, mit lehetne tenni kidobatásuk érdekében.

Noha én továbbra is nyomást próbálok gyakorolni Storace-ra és Vargasra a szovjetek elleni kiutasítási műveletben, mindketten azt fejtegették, hogy ezt a lépést arra az esetre akarják fenntartani, ha a szakszervezetek újra bajt kevernek. Közben Vargas dolgozik a különleges rendeleten, amely az ő és Storace hatáskörébe utalja minden vízumnak, így a kommunista országbeliek diplomáciai vízumainak a jóváhagyását is. A külügyminisztérium ellenzi, hogy a belügyminisztérium vétójogot kapjon a diplomáciai vízumok terén, de Storace és Vargas — mivel Heber bizalmas emberei — felül fognak kerekedni.

A központ közölte, hogy az NSA a szalagok segítségével meg tudja állapítani a kódgép lemezeinek elrendezését. A helyén hagyjuk a felszerelést, és amikor az elrendezést módosítják, majd tájékoztatnak bennünket, én pedig csinálok néhány felvételt az irodámban, és a diplomáciai postával elküldöm. Végre a D ügyosztály két embere is leszáll rólam. Benefield most Afrikába megy, az újonnan létesített kínai képviselet elleni műveletre, Schroeder pedig Mexico Citybe, ahol már egy ideje a francia kódrendszeren dolgozik.

MONTEVIDEO — 1966. MÁRCIUS 20.

Folytatjuk a munkát a rendőrséggel, de csekély eredménnyel. Storace hozzájárult, hogy lehozzunk egy tisztet közbiztonsági fedőállásban, és a központ végre kijelölte az illetőt: Bill Cantrellt (* *), aki korábban a titkosszolgálatnál volt, majd amikor a Céghez került, a Távol-keleti Osztályon. Sajnos, Cantrell szeptember előtt nem jön meg, mert spanyolul kell tanulnia. Úgy tűnik, én foglalkozom a rendőri hírszerzéssel, amíg nem távozok — ha szerencsém van, augusztus végén.

Nem sikerült meggyőznünk Ubach ezredest arról, hogy létesítsen a bűnügyi vizsgálati osztállyal egyenrangú, attól független

hírszerzési osztályt. Horton viszont mindenképpen brit stílusú „különleges csoportot" akar csinálni a rendőrségi hírszerzésből, olyat, amilyennel Hongkongban volt dolga. Nem tudom, vajon azért ragaszkodik-e ehhez, mert jobb, vagy pedig pusztán azért, mert angol módszer. Még inkább anglomán, mint mikor idejött: vidéki kirándulások, madárfigyelés, tenisz, tea, és sok, kissé kopottas tweed öltöny, a legnagyobb forróságban is.

Önálló, különleges csoport létesítése Piriz felügyelő vezetésével már csak azért sem lehetséges most, mert Piriz a tavaly áprilisi bankcsődök óta változatlanul csalási és más gazdasági bűnügyekkel foglalkozik. Heber az NCG-elnökség átvételekor Storace vezetésével a Köztársasági Bank, a pénzügyminisztérium és a montevideói rendőrség részvételével különleges pénzügyi rendőrséget hívott életre. Az új egység rangidős rendőrtisztje Piriz, és nehéz lenne őt elvinni innen, mert kiváló munkát végez. Mivel meglehetősen távol került a rendőrkapitányságtól, hírszerzői forrásértéke csökkent, de továbbra is fizetem őt, sőt a távolabbi lehetőségekre tekintettel, többször emelést is adtam neki, lépést tartva az inflációval.

Frank Sherno, a Buenos Aires-i kirendeltség regionális műszaki tisztje hordozható Recordak másológépet küldött nekünk, amit a montevideói repülőtéren szeretnék felállítani, hogy javítsuk az utazás-ellenőrzést. Ezzal a géppel másolatot készíthetünk az összes kommunista országbeliek útleveléről, és mindazokról, akik a megfigyelési listán szerepelnek. Nemrégiben Jaureguiza (* *) rendőrfelügyelővel kezdtem dolgozni ebben a műveletben, aki általában az utazás-ellenőrzésért és a nem montevideói illetőségű fővárosi lakosokért felelős. Jaureguiza egyetértett azzal, hogy szerezzünk a repülőtéren az útlevél-ellenőrző pulthoz közel eső kényelmes szobát, ahol felállítjuk a gépet. Ha ez megvan, Sherno beszereli a gépet, és betanítja a kezelőket. Remélhetőleg elkészülünk ezzel, még mielőtt Otero visszatérne a washingtoni kiképzésről, mert ő akarná irányítani az egészet, és durva, kellemetlen személyisége csak akadályozná a beindítást. Mostanában fejezte be a Nemzetközi Rendőrszolgálati Iskolán a kiképző tanfolyamot és a központ OTR-tisztjeitől kap különleges hírszerzési oktatást.

Nem csoda, hogy az útlevél-fényképezés ilyen sokáig késlekedett. Tegnap a Metropolitan Guard jelentős mennyiségű csempészárut kobozott el a repülőtéren, és kiderült, hogy maguk a vámtisztek művelik ezt a virágzó üzletágat. Valójában a csempészet miatt tartottak fel oly gyakran, hiszen, mint Piriz mondja, a repülőtéri rendőrség benne van az üzletben. Bármilyen szorosabb ellenőrzés a megélhetésüket veszélyezteti.

MONTEVIDEO — 1966. MÁRCIUS 30.

A központ szerint az EAK-kódok elleni művelet olyan fontos, hogy vásároljuk meg az EAK-nagykövetség fölötti lakást, vagy szerezzük meg tartós bérleményként. Azzal érvelnek, hogy néhány éven belül beköltözünk most építendő új nagykövetségünkre a Ramblán, és akkor valószínüleg az AID is költözik. Mivel ez a művelet hosszú éveken át tarthat, a központ biztosítani akarja az épületbe való bejutást, és az LP közelségét. Rossz hír ez nekem. Most keresnem kell valakit, aki megveszi a lakást a benne élő idősebb házaspártól. Aztán valaki mást, aki oda költözik, és ellátja az LP-t. A lakás hatalmas, mivel egy emeleten csak egy van, így aztán látszólag jómódú, nagy családra van szükségem.

RIO DE JANEIRO — 1966. ÁPRILIS 6.

Még az utazási plakátok alapján is lehetetlen elképzelni, milyen gyönyörű ez a város — hegyek a közepén, szikrázó öblök, széles, homokos tengerpart. Ez a kombináció káprázatos látvány.

Az összes dél-amerikai kirendeltség Kuba elleni műveleti tisztjei jöttek össze ide egy konferenciára. A cél az, hogy érdeklődést keltsenek olyan ügynökök beszervezése iránt, akik Kubába mehetnek élni, továbbá olyan kubai állami alkalmazottak beszervezésére, akik külföldre utaznak, és olyan beépülési műveletek iránt, amelyek a kubai hírszerzés ellen folynak abban az országban, ahol dolgozunk. A konferenciát Tom Flores (**) vezeti, a montevideói kirendeltség volt főnöke, aki most a központban az összes Kuba elleni művelet gazdája. Múlt héten is tartott egy értekezletet Mexico Cityben, a Közép-Amerikában, a Karib-térségben és Mexikóban dolgozó kubai műveleti tiszteknek.

Flores már a bevezetőben arról panaszkodott, hogy a Cégnek gyakorlatilag még mindig nincs olyan ügynöke, aki Kubából küldene jelentést. Az USS Oxfordhoz hasonló elektronikus és kommunikációmegfigyelő hajóról, és a műholdas és légi felderítésből származó anyag jó, de nem elégséges. Nem volt meglepő, hogy ismét előállt a postai titkosírásos beszervezés régi ötletével. Aztán egy teljes napot a kubai hírszerző szolgálat szerkezetének és funkciójának szenteltünk — valamivel bővebben kaptuk ugyanazt az információt, amit majdnem két évvel ezelőtt, a kanadai disszidálás után küldtek szét. Nagyon unalmas.

Tegnap és ma mindegyikünkre sor került, be kellett számol-

nunk Kuba elleni helyi műveleteinkről. Az enyémek egyelőre megrekedtek az elhárítási ügyek végeláthatatlan szálainak felgöngyölítésében, és abban a próbálkozásban, hogy a kormányt lépésre kényszerítsük a *Prensa Latina* montevideói irodája ellen.

Ugyanakkor elég érdekes volt a quitói és caracasi műveletekről hallani. Fred Morehouse (* *), a montevideói ZRBEACH kommunikációs megfigyelőcsoport volt vezetője átkerült Caracasba, és sikerült azonosítania két embert, akik titkos rádiókommunikációs rendszereket működtettek Kubával. Nem mondta, hogy bármelyiküket is beszervezték volna, de mindenesetre mindkét kört semlegesítették.

A quitói kirendeltséget nem más, mint régi főnököm, Warren Dean képviselte. A konferenciát ugyan műveleti tisztek számára rendezték, de Dean néhány napig üdülni akart Rióban. Elmondta, hogy Rafael Echeverria Kubába ment, miután a katonai junta 1963-ban átvette a hatalmat, és ott agydaganattal megoperálták. Felgyógyulása után kiképezték kubai hírszerzési ügynöknek, és miután visszatért Quitóba, a junta békén hagyta. Mario Cardenas, quitói PCE beépült ügynök révén kiderült, hogy Echeverriának van egy titkosírási rendszere, amellyel üzeneteket küld Kubába, és rádiójel-rendszere is, amivel fogad. A kommunikációs hivatal adót helyezett el Echeverria készülékében, amellyel a Kubából származó rövidhullámú üzeneteket veszi. Így a kirendeltség fogni tudja az üzeneteket egy szemben lévő lakásból, ahol egy fotóüzlet fedésében még én helyeztem el Luis Sandovalt, mielőtt Arosemenát megdöntötték. A kirendeltség lemásolta Echeverria kódkönyveit is, így teljes egészében figyelni tudja üzenetváltásait Kubával. A quitói kirendeltség legjobb új beszervezése Jorge Arellano Gallegos (* *), a PCE egyik vezetője, akiről hosszú ideje gyűjtötték már a sebezhetőségi adatokat.

Még egy-két nap van hátra a konferenciából. A központ kubai müveleti tisztjeit — például Florest — kivéve senkit sem izgat fel túlságosan. A többiek túlnyomórészt a tengerparton töltik idejüket. Ha befejeztük, egy hétre szabadságra megyek a Karib-tengerhez, horgászni apámmal — aztán vissza Montevideóba, és várom a váltásomat. Még mindig nem tudom, felmondjak-e, amikor visszamegyek Washingtonba. Az biztos, hogy Janetet elhagyom, de mielőtt a CIA-t is ott hagyom, találnom kell egy másik állást.

MONTEVIDEO — 1966. ÁPRILIS 18.

Az alkotmányos reformmozgalom meglepően megerősödött az utóbbi hónapokban. Még mindig a ruralisták képviselik a legjelentősebb csoportot, amely erős, egyszemélyi elnöki rendszert akar, de fontos Blanco- és Colorado-vezetők is csatlakoznak a kampányhoz. Néhányan viszont úgy vélik, hogy a döntéshozatal problémái megoldhatók az együttes részvétel elvének olyan módosításával, hogy a testület minden tagja ugyanabból a pártból legyen. Sokan attól tartanak, hogy az egyszemélyi végrehajtó hatalom elkerülhetetlenül valamiféle diktatúrává fajul, amint ezt az uruguayi és latin-amerikai történelem jó része bizonyítja.

A PCU politikai frontján, a FIDEL-en keresztül folytatja saját reformkampányát — nem az egyszemélyi elnöki rendszerért, mert pontosan tudják, hogy ők lennének az elsők, akiket szétvernének, ha ez elfajulna. Aláírásgyűjtő kampányukat olyan alkotmányos reformért folytatják, amely megtartja ugyan a gyenge végrehajtó hatalmat, de gondoskodik földreformról, és a még magánkézben lévő bankok, a külkereskedelem és a fontosabb vállalatok államosításáról. Természetesen nincs esélyük sikerre, de változatlanul a földreformra van a legégetőbb szükség Uruguayban. A legutóbbi népszámlálás során kiderült, hogy a vidéki lakosság 390 ezres lélekszámából mindössze körülbelül háromezer — kevesebb, mint egy százalék — rendelkezik a föld hetven százalékával. Ha a ruralista reformot támogató gazdag állattenyésztők sikerre viszik ügyüket, akkor az ő elnöki rendszerükben távolabbi kilátás a földreform, mint valaha.

A Blancók fő problémája még mindig az infláció (januártól márciusig 13,6 százalék), és az egyre romló gazdaság. Hamarosan újabb stabilizációs intézkedések lépnek életbe, amelyeket a Nemzetközi Valuta Alap követel meg, és persze népszerűtlenek lesznek, rontják a Blancók választási esélyeit.

Most fejeztem be azt a műveletet, amellyel a legkevésbé értettem egyet rövid kémkarrierem során. Néhány hónappal ezelőtt a központ beszervezési javaslattal választ az itteni jugoszláv képviseletről szóló jelentésemre — a külügyminisztériumi akták alapján ugyanis friss információkat küldtem minden képviselet személyzetéről. A jugoszláv nagykövetség egyik attaséja régi személyes ismerőse DMHAMMER—1-nek, egy néhány éve disszidált magas rangú tisztviselőnek. A hatvanas éveiben járó disszidens a jugoszláv külügyminisztérium adminisztratív osztályának vezetőjével egyenrangú beosztásban volt, és kitűnően végezte hírszerzői tevékenységét. Az utóbbi időben utaztatták a világban, hogy beszervezési megközelítésekkel próbálkozzék volt

kollégáinál — nem mindig sikertelenül. A központ nemsokára nyugdíjazni akarja, de azt akarták, hogy Montevideóba még jöjjön el egy utolsó beszervezési megközelítésre, mert a szóbanforgó attasé a kódfejtő.

Horton beleegyezett, és idejött a központból az ügyet kezelő tiszt a megközelítési terv megbeszélésére. Az AVENIN megfigyelőcsoport megállapította a célpont napirendjét, amelyben szerepel néhány háztömbnyi séta a lakásáról a nagykövetségre. Reggel besétál, aztán délben hazagyalogol ebédelni, majd visszasétál, és este ismét haza. A központ tisztje lehozta a disszidenst, egy magas, jóképű, ősz hajú férfit Buenos Airesből, a „véletlen" utcai találkozásra, amely az España Boulevardon lesz, néhány háztömbnyire a tengerpart felé a szovjet nagykövetségtől.

Szerencsénk volt, alanyunk pontosan megjelent, és a találkozó — bár csak tizenöt percig tartott — nagyon meleg hangú és élénk volt. Disszidensünk azt mondta a célpontnak, hogy üzleti úton van Montevideóban és Buenos Airesben Párizsból, ahol jelenleg él, és meghívta őt vacsorára aznapra vagy másnapra. Az attasé másnapra elfogadta a meghívást, és már azt hittük, megcsináltuk a fogást. Úgy döntöttünk, hogy ugyanazokat a biztonsági intézkedéseket alkalmazzuk, mint az első napon, azaz a központ tisztje és én az utcán leszünk, Tito Mussóval (* *), az AVENIN megfigyelőcsoport vezetőjével a menekülésre szánt kocsiban.

A disszidens másnap este a megállapodás szerint beült az elegáns Aguilla étterembe, de az attasé nem jött el. Noha gyanakodtunk, hogy a célpont netán nem óhajt újra találkozni barátunkkal — mivel a disszidens sikertelen beszervezési kísérleteiről nyilvánvalóan tud a jugoszláv szolgálat —, úgy határoztunk, hogy mindenesetre még egy utcai találkozót szervezünk. Ezúttal a célpont egyszerűen megmondta a disszidensnek, hogy érti, miről van szó, és hallani sem akar a tervről. Többé egy szót sem szólt, és továbbment.

Szomorú, szinte szánalmas volt látni ezt a nagyon elegáns embert, amint bujkál az utcán, mielőtt lecsap a célpontra. A központ tisztje azt mondta, nincs több feladatuk számára, és az ő korában aligha tanulhat már meg más szakmát, nekik pedig nemsokára le kell állítaniuk a fizetését. Most USA-állampolgár, és kap majd valami szociális segélyt, de utolsó évei nehéznek ígérkeznek. Nem csoda, hogy a legtöbb disszidens alkoholista lesz, vagy idegbeteg, vagy mindkettő. Ha egyszer mindent kiszedtek belőlük, amit lehetett, eldobják őket, mint az ócska rongyot.

MONTEVIDEO — 1966. ÁPRILIS 22.

Luis Vargas bevándorlási igazgató lecsapott a keletnémet kereskedelmi képviseletre. Azt a választási lehetőséget kínálta nekik, hogy vagy állandó letelepedési engedélyt kérnek, vagy távoznak — és adott harminc nap gondolkodási időt. A képviselet vezetőjét, Von Sahert egy durva szóváltás után kidobta az irodájából, és éppen deportálási eljárást készült indítani, amikor Von Saher és a képviselet egy másik alkalmazottja, Spinder hirtelen visszatért Kelet-Németországba. A másik két keletnémet, Kuhne és Vogel meglepő módon állandó letelepedésért folyamodott. Egyelőre ideiglenes tartózkodási engedélyük van, és amint az néhány hónap múlva lejár, Vargas vissza fogja utasítani az állandó letelepedési kérelmüket.

Egyik volt ügynököm hirtelen nagy sajtónyilvánosságot kapott. A neve Annibal Mercader (* *), korábban AVBASK—1, aki beépült ügynökként dolgozott nekünk az Uruguayi Forradalmi Mozgalomban, az MRO-ban. Alig egy vagy két hónappal azután, hogy idejöttem, Mercader Miamiba költözött, ahol egy bankban dolgozott. Most, két évvel később, eltűnt 240 ezer dollárral, és feltételezések szerint Buenos Airesben bujkál a feleségével, a gyerekeivel és a pénzzel. Ez újszerű módszer a forradalom céljaira végzett pénzszerzésre, lehet, hogy mindvégig az MRO oldalán állt. Az FBI majd megfejti ezt a talányt — mi nem ismerjük ezt a férfit.

MONTEVIDEO — 1966. MÁJUS 12.

Az alkotmányos reform érdekében indított PCU aláírás-gyűjtési kampány jelentős sikereket ér el — leginkább azért, mert a PCU a CNT-t is bevonta a kampányba. AVBUZZ—1 révén megkíséreljük leleplezni, hogy a PCU politikai célokra használja a szervezett munkásságot. Tegnap AVBUZZ—1 Demokratikus Polgári Szervezeteinek Plénuma „sajtónyilatkozatot" adott ki, amelyben azzal vádolta meg az uruguayi baloldali szakszervezeti mozgalmat, hogy a nemzetközi kommunizmus és a külföldi konspiráció ügynöke, s mint ilyen, egyenrangú félként lép fel a politikai porondon, és provokál konfrontációt a hagyományos demokratikus politikai pártokkal az alkotmányos reform ügyében. Mivel lehetővé tették a kommunisták számára, hogy uralják a szakszervezeti mozgalmat, a nyilatkozat arra a következtetésre jut, hogy hatalommá váltak az államhatalmon belül, amely a

„teljes felforgatás" állapotában van. Felteszem, hogy AV-BUZZ—1 tudja, kikhez szól, de néha zavarba ejtő.

Otero rendőrfőnök visszatért a kiképző tanfolyamról, és lelkesebb, mint valaha. A központ nagyon kedvező jelentéseket küldött előmeneteléről. Éppen hogy beindítottam a repülőtéri fényképezési műveletet, mielőtt visszatért, de Otero veszi kézbe az előhívási és a másolatkészítési munkákat. Amint lehetséges, Frank Sherno visszajön, és rendbe hozza a rendőrségi hírszerzés előhívó laboratóriumát, és új felszerelést rendel. Nem tudom pontosan, mikor lesz ez, mert Sherno most szinte minden idejét Santiago de Chilében tölti, ahol ő és Larry Martin (* *) éppen lehallgatókészülékekkel hálózzák be a szovjet képviselet új épületét.

Sherno négy napot töltött a repülőtéren azoknak a rendőrtiszteknek a betanításával, akik az útlevélvizsgálókkal dolgoznak. Normális körülmények között mindössze néhány órát venne igénybe az új gép használatának elsajátítása, de ezek különleges emberek. Elintéztem azt is, hogy rendőrségi futár vigye a filmeket Otero irodájába, és azt is, hogy a negatívokat és a mi másolatunkat a napi futárok hozzák át a rendőrkapitányságról. A jó szervezésnek persze ára van, és a lefényképezett útlevelek és egyéb dokumentumok száma alapján már elkezdtem folyósítani a havi „dologi" költségeket a repülőtéri személyzetnek. Ez oly közel áll a mennyiségi ösztönzéshez, amennyire csak lehet, anélkül, hogy annak neveznénk, de ha nem ezt teszem, a Recordak csak porfogónak állna ott. Összeállítottam egy utazási megfigyelőlistát is — egyelőre csak egyszerűt, hogy hozzászokjanak —, amely általában kategorizálja a lefényképezendő dokumentumokat, mint például a szovjetekét és a tábor országaiét. Végül pedig mindegyiküknek adtam egy szakálltalan Che Guevara-képet, s kértem, hogy alaposan véssék az agyukba. Tartok tőle, hogy ez így sem hatol túl mélyen a tudatukba — ezek a pasasok akkor sem ismernék fel Che-t, ha szakállasan, egyenruhában, sapkában, automata pisztollyal sétálna el előttük.

Működni kezd az új rendőrségi rádiókommunikációs hálózat. A közbiztonsági misszió technikusai fokozatosan kiterjesztik majd a belső megyékre is. Valamelyik nap megkaptam a frekvenciákat a közbiztonsági főnöktől, és felszereljük a saját vevőinket, hogy figyelhessük a rendőrségi frekvenciákat.

Jövő héten jókora fizetésemelést adok Oterónak. Amíg nem volt itthon, a helyettesét, Fontanát felvettem a fizetési listára, de ő nem akarja, hogy Otero tudjon erről — én sem akarom. Mostantól ezeknek az embereknek arra kell összpontosítaniuk, hogy beépüljenek a Tupamarókhoz — úgy tűnik, ez az egyetlen szer-

vezet, amely a „fegyveres harc" vonalát követi. Olyan ez, mint az Echeverria-csoport Quitóban, és sokkal veszélyesebb, mint a szovjet vonalat követő PCU — bár ebben senki sem ért egyet velem a kirendeltségen. Otero azonban egyetért azzal, hogy a Tupamarókra kell koncentrálni, és valamiképpen rá kellett vennem a hírszerző ügynökök beszervezésének megkezdésére, hogy a rendőrségnek ne kelljen kínzáshoz folyamodnia.

MONTEVIDEO —1966. MÁJUS 19.

A héten ide látogatott a Szovjet Blokk (SB) Osztály vezetője, Dave Murphy (* *), és helyettese, Pete Bagley (* *). Végiglátogatják azokat a kirendeltségeket, ahol van az országban szovjet képviselet. Conolly (szovjet műveleti tisztünk) és Bagley között már évek óta rossz a viszony, és persze borzalmas jelenetek voltak. Habár megfenyegették Conollyt, hogy visszavezénylik a központba, valószínűleg biztonságban van, hiszen Murphy és Bagley már keresi az új szovjet műveleti tisztet a Buenos Aires-i kirendeltségre. Ott jártak, mielőtt idejöttek, és amikor megkérték az ottani szovjet műveleti tisztet, hogy autózzon velük a szovjet képviselet környékére, az illető nem talált oda. Ez elég volt ahhoz, hogy áthelyezzék.

MONTEVIDEO — 1966. JÚNIUS 9.

Vargas a cseh kereskedelmi képviselet és a TASZSZ — egyébként KGB-s — tudósítója felé fordította figyelmét. Amikor behívatta a cseh kereskedelmi tisztviselőket, Frantisek Ludwig konzul jött be — és erősködött, hogy a kereskedelmi kiküldöttek a nagykövetségi képviselethez tartoznak, és ügyükben a külügyminisztérium, nem pedig a belügy illetékes. Egyik sem fog bejönni, mondta, de Vargas elutasította érvelését, közölte Ludwiggal, hogy ha nem jönnek be, kiküldi a kereskedelmi képviselőkért a rendőrséget, akárcsak az észak-koreaiak esetében tette. Ludwig tiltakozott, újabb heves vita következett, majd utána Vargas megindította Ludwig ellen a kiutasítási eljárást a külügyminisztériumban. Ludwig azonban sürgősen hazatért Csehszlovákiába, még mielőtt kiutasították volna. Talán visszajön, talán nem, de ő volt a két cseh egyike, akit a szovjetekkel együtt felvettem a kiutasítandók listájára. Jól ismerem a diplomaták szövetségéből. A kereskedelmi képviselők végül bementek Vargashoz, és állan-

dó itt-tartózkodásért folyamodtak — amit Vargas majd a megfelelő eljárás során megtagad.

Vargas kitart amellett, hogy amint tervezték, utasítsák ki a szovjet diplomatákat is, de Heber megfontolva akar haladni, és a szovjet kiutasításokat a szakszervezetek ellen bevetendő fegyverként tartogatja. Időközben Vargas felszólította a TASZSZ tudósítóját, hogy kérjen állandó itt-tartózkodást, de gondolkodási időt hagyott neki.

Nem hisszük, hogy a TASZSZ-tudósító állandó letelepedést fog kérni, mert több mint öt éve itt van már, és nyilván nemsokára amúgy is hazamenne. Mindenesetre, ha kéri, Vargas el fogja utasítani.

Jack Goodwyn elintézte, hogy egyik AIFLD-s emberét nevezzék ki Uruguay képviselőjének az ebben a hónapban sorra kerülő genfi ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) konferenciájára. A presztízskinevezés a kormány műve, és Goodwyn embere az Uruguayi Szakszervezeti Konföderáció (CSU) képviseletében utazik Genfbe. A PCU és más baloldaliak tiltakoznak, mert a CSU gyakorlatilag nem létezik, a CNT viszont a szervezett munkásság 90-95 százalékát képviseli. A kinevezés azt jelzi, hogy a kormány egyre inkább látja az AIFLD-vel és a kapcsolódó szakszervezeti programokkal való együttműködés, sőt népszerűsítésük előnyeit. A magánipar hasonlóképp jóindulatú.

Washingtonban a CIA elintézte Joseph Beirne-nel (* *), az Amerikai Kommunikációs Dolgozók (CWA * *) szakszervezet elnökével, hogy a virginiai, Front Royal-beli CWA-iskolát átadják az AIFLD-nek. Ez az iskola évekig a postai, telefon és távíró dolgozók nemzetközi szakmai szövetségének (PTTI * *) központi iskolája volt, más országok szakszervezeti vezetőinek képzésére. Mostantól azokat az AIFLD-tanfolyamokat tartják ott, amelyeket eddig Washingtonban bonyolítottak le. Nem rossz megállapodás: jó harminc hektár a Shenandoah-folyó mentén, ahol az elszigeteltség és a széles ellenőrzés lehetővé teszi a hallgatók alapos felmérését abból a szempontból, vajon alkalmasak lesznek-e arra, hogy felhasználják őket a jövőben a Cég szakszervezeti műveleteiben. Szintén ebben az évben indít az AIFLD egyéves egyetemi szintű tanfolyamot a „szakszervezeti közgazdaság" témakörében a New Orleans-i Loyola Egyetemen. Az AIFLD határozottan nem olcsó: összköltségei az idén meghaladják a 15 millió dollárt, amelynek csaknem 90 százalékát az Egyesült Államok kormánya fizeti az AID-n keresztül, a többit pedig az Egyesült Államok szakszervezeti szervei és üzleti körei. 1962 óta az AIFLD évi költségvetése 640 ezer dollárról majdnem ötmillióra nőtt, míg az ORIT-é körülbelül évi 325 ezer dol-

lár maradt. Ezen kívül milliókat futtatnak át az AIFLD-n kölcsönök formájában, lakásépítési és egyéb szociális programokra.

MONTEVIDEO — 1966. JÚNIUS 24.

Vargas és Storace végül elfogadtatta Heberrel a kommunista országok állampolgárainak vízumára vonatkozó eljárást, és a rendelkezést eljuttatták a külügyminisztériummal minden konzuli hivatalba. Az új procedúra előzetes jóváhagyáshoz köti a kommunista országok állampolgárainak bármilyen, vízumra vonatkozó kérelmét. A jóváhagyási eljárás során a bevándorlási hivatalnak és a belügyminisztériumnak a megfelelő biztonsági szervekkel ellenőriztetnie kell — a rendőrségi és katonai hírszerzéssel — a folyamodókat, és a külügyminisztérium semmilyen kérelmet sem hagyhat jóvá a bevándorlási hivatal és a belügy előzetes engedélye nélkül.

Ez nagyon jelentős győzelem, mert megnyitja a kaput az elutasításokhoz, késleltetésekhez, és olyan manőverekhez, amelyekkel zaklatják és zavarják a szovjet és más kommunista képviseleteket. Ezen túlmenően rengeteg időnk lesz arra, hogy jelentéseket kapjunk a központtól és más kirendeltségektől a vízumkérelmezőkről, és hamis jelentésekkel is befolyásolhatjuk a döntést. Vargas, saját védelmére, megkért, hogy jelentéseinket a katonai hírszerzésen keresztül továbbítsuk, ahol ő majd kezdeményezi óhajainkat — tudja, hogy rendszeres kapcsolatban állunk Zipitria (* *) ezredessel.

MONTEVIDEO — 1966. JÚNIUS 30.

Áthozattam Fred Housert (* *) a Buenos Aires-i kirendeltségről, hogy „üzérkedő"-ügynökként közreműködjön az EAK-kódszoba elleni műveletben. A véletlen úgy hozta, hogy az idősebb pár már egy ideje gondolkodott azon, hogy eladja a lakást, így rövid tárgyalás után harmincötezer dollárnak megfelelő összegben állapodtunk meg. A lakás tulajdonosa egy Diner S. A. nevű álkorporáció, és Houser egyszerűen megvásárolta a társaság összes bemutatóra szóló részvényét, így a lakás a miénk lett. Bezártam a részvényeket a páncélszekrényembe, s valószínűleg addig lesznek ott, amíg az EAK nem költözik másik nagykövetségre. Houser tökéletes volt a feladatra, mert USA- és argentínai állampolgársága is van, és simán argentinnak nézték a lakásvé-

teli művelet során. Most pedig beköltöztetjük Derek Jonest (* *) és családját, fedés céljából. Jones Cassidy (* *) régi barátja, s van brit és uruguayi állampolgársága. Amint beköltöznek, és ily módon hozzáférhetünk a lakáshoz, Schroeder és Benefield visszajön, hogy véglegesen beszerelje a mikrofonokat — lehetőleg az AID-irodákban, vezetékkel a lakásba, de valószínűbb, hogy közvetlenül a lakásból.

MONTEVIDEO — 1966. JÚLIUS 3.

Tegnap a Köztársasági Bank elnöke és újrafinanszírozási csapata visszatért az Egyesült Államokból, zsáknyi újabb „édességgel": elhalasztották 1967 végéig a 47 millió dolláros fizetési kötelezettséget, amely ez év vége előtt lett volna esedékes New York-i magánbankoknak, újabb 22 millió dolláros hitelt kapnak. New York-i bankoktól; 7,5 millió dolláros USA-kormánykölcsönt stabilizációs célokra; hárommillió dollárt műtrágyára az AID-től; másfél millió dollárt az Amerika-közi Fejlesztési Banktól gazdaságfejlesztési tanulmányokra.

A Nemzetközi Valuta Alap nyomására a májusban elfogadott legutóbbi stabilizációs intézkedések eredményeként júniusban az infláció 14 százalék volt, miközben a megélhetési költségek emelkedése január és június között 36,3 százalék. Mint várható volt, a szakszervezetek minden eddiginél baljóslatúbb sztrájkfenyegetésekkel állnak elő, míg a Blancók csak a tavalyi költségvetésben szereplő emelés minimumát ajánlják. A kormány nevében továbbra is Storace tárgyal, de — amennyiben nem kapnak a munkások lényeges új juttatásokat — nagyon kicsi az újabb bénító sztrájkhullám elhárításának esélye.

Jövő hónap közepén tartják a PCU kongresszusát, és megkezdtük nagyszabású propagandakampányunkat ellene. Ebben az évben a pártkongresszus a PCU nagy eseménye, amire csak néhány évenként kerül sor, és meghívták a Szovjetunió Kommunista Pártjának testvéri küldöttségét. Vargas révén megpróbálom elutasíttatni vízumkérelmüket, de ha ez lehetetlennek bizonyul — most annak látszik —, az uruguayi politikába való beavatkozásként állítjuk be a kongresszuson való szovjet részvételt.

MONTEVIDEO — 1966. JÚLIUS 14.

Mind a Coloradók, mind a Blancók vezető frakciói elkötelezték magukat olyan alkotmányos reform mellett, amelynek értelmében az ország visszatér az elnöki rendszerhez. Igaz, mindkét párt bizonyos köreiben továbbra is jelentős az ellenállás. A reform mindkét pártbeli támogatói rendszeresen találkoznak, hogy közös alkotmánytervezetet alakítsanak ki, amelyet a törvényhozásban jóváhagynak, és az ország elé terjesztik népszavazásra. A hagyományos pártok közös tervezetükkel elérik, hogy az ő reformverziójuk legyen az egyetlen, amelynek esélye van az elfogadásra. Így, ha a szavazók elutasítják a közös Blanco—Colorado tervezetet — ami valószínűtlen —, akkor Uruguayban marad az együttes részvétel elvére épülő jelenlegi rendszer. Így teljesen kizárják annak lehetőségét, hogy a PCU reformtervezetét elfogadják. A CNT már elítélte a Blanco—Colorado paktumot, amiért erős végrehajtó hatalmat hoz létre.

Közben ismét elkezdődnek a sztrájkok. Az állami alkalmazottak szakszervezetei „kölcsönök" formájában kérnek új juttatásokat, hogy megkerüljék az alkotmányos előírást, amely szerint tilos a fizetésemelés a választások előtt.

MONTEVIDEO — 1966. JÚLIUS 27.

Storace elérte az állami alkalmazottak július 21-re meghirdetett sztrájkjának elhalasztását, és egy másikét is, a montevideói közlekedési sztrájkét, ami ma lett volna. A városi alkalmazottak azonban továbbra is leállnak műszakonként egy-egy órára, és a feszültség növekszik a „kölcsönök" ügyében, és amiatt, hogyan tudja a kormány előteremteni ezek fedezetét.

Az NCG Blanco-tanácsnokai és Storace titkos találkozón tárgyalták javaslatunkat, hogy utasítsák el a PCU jövő hónapban esedékes kongresszusára ideérkező szovjet baráti delegáció vízumkérelmét. Szerintem helyesen úgy döntöttek, hogy nem tagadják meg a vízumot, hanem a szovjet képviselet elleni későbbi intézkedések indoklásaként fogják felhasználni a kongresszuson való részvételt. Ezen túlmenően a kormány éppen most tanulmányoz egy húszmillió dolláros szovjet hitelajánlatot szovjet gépek vásárlására, amelyet nem hagyományos uruguayi exporttermékekkel lehet visszafizetni.

Visszaérkezett Don Schroeder és Al Benefield, hogy tökéletesítse az EAK-kódszoba elleni műveletet. Látogatásuk véletlenül egybeesett a lemezek beállításának módosításával. Új lakásunk-

ban, a kódszoba fölött ernyőt építettek, és a kódszobából az ernyőre vetülő fényben figyelni és fényképezni tudták a kódfejtőt, amint az új elrendezést csinálta. Így most a rezgésfelvételre sincs szükség. A kódfejtő nem húzza be a függönyt, és nem ereszti le a redőnyt. Nem is tehette volna könnyebbé a dolgunkat.

MONTEVIDEO — 1966. AUGUSZTUS 10.

Végre itt van az utódom, és a hónap végén távozhatok. A neve Juan Noriega (* *), azelőtt a haditengerészetnél volt repülőtiszt, és nemrégen fejezte be első kiküldetési periódusát a managuai kirendeltségen; az elnök és a Somoza család testőrségének kiképzése volt a feladata.

Noriega éppen jókor jött, hogy láthassa az uruguayi demokrácia újabb mélypontját. Az elmúlt héten Heber elnök saját tiltakozó sztrájkját tartotta — nem az infláció, hanem Blanco NCG-tanácsnok kollégái ellen, akik akadályozták bizonyos katonai kinevezéseit. Több erélyes katonatiszt kulcsfontosságú kinevezése ugyanis — köztük júniusban Aguerrondo (* *) tábornok parancsnoki megbízása az Első Katonai Körzet (Montevideo) élén — azt a szóbeszédet indította el, hogy Heber puccsot tervez saját kormánya ellen, arra az esetre, ha az egyszemélyi elnöki rendszert nem fogadják el. Nincsenek meggyőző jelentéseink, amelyek ezt a nézetet alátámasztanák. De tény, hogy Heber erélyes antikommunista tiszteket tol előtérbe, juttat fontos pozíciókba. Az NCG távollétében működött egészen máig, amikor is befejezte a sztrájkját, és tv-beszédben magyarázta meg a magatartását.

MONTEVIDEO — 1966. AUGUSZTUS 24.

Átadtam Noriegának minden műveletemet, s néhány napon belül hazarepülök. Két és fél év alatt majdnem másfél millió dollárra emelkedett a kirendeltségi költségvetésünk, és többször is növelték a kirendeltségi műveleti tisztek létszámát. Néhány héten belül megérkezik Bill Cantrell (* *), hogy teljes állásban Otero rendőrségi hírszerzésével dolgozzon. Szintén rövid időn belül esedékes egy nem hivatalos fedésben dolgozó másik tiszt érkezése is, aki a PCU és a hozzá kapcsolódó forradalmi szervezetek elleni műveletekben vesz majd részt. Ez a tiszt már jó ideje késik — fedését Holman intézte el Alex Perryvel (* *), egyik golfpartnerével, az Uruguayi Portland Cement Társaság (* *)

főigazgatójával; a cég a Lone Star Cement Corporation (**) egyik leányvállalata. A Lone Star központjától már egy éve megvan a jóváhagyás, a késedelmet az okozta, hogy találni kellett egy tisztet az állás betöltésére. Jön még egy tiszt, aki szintén nem hivatalos fedésben vesz majd részt a szovjetek elleni műveletekben.

Milyen éles a kontraszt most távozásomkor, ha arra a vasárnapra gondolok, amikor izgatottan, optimistán és bizakodva ideérkeztem, és bámultam a tömeget a Pocitoson, O'Grady lakásából. Ittlétem alatt újra előléptettek, meg is dicsértek, de határozottan eltűnt azonosulásom a CIA munkájával és embereivel.

Holman magatartása és családi helyzetem romlása valamelyest megkeményített, talán meg is keserített, és minél többet tudok erről a kormányról, annál sürgetőbben merül fel a kérdés: ugyan miért támogatunk mi ilyen dolgokat?

Nézzük például a montevideói tömegközlekedés új buszait és villamosait. Amikor néhány héttel a megérkezésem után kimentem a kikötőbe a kocsimat átvenni, láttam az ott parkoló rengeteg fényes, új, kék és piros járművet, készen arra, hogy a kikötőt elhagyva beálljon a város túlzsúfolt és túlságosan igénybe vett tömegközlekedésébe. Nardone, az akkori NCG-elnök 1960-ban 124 buszt és trolibuszt rendelt Olaszországból, több millió dollárért. 1963 végén érkeztek meg a járművek, de a Colorado-vezetésű városi kormányzat képtelen volt kifizetni az elképesztő kirakodási és vámköltségeket, amelyet a Blanco-vezetésű kikötői hatóság és vámhivatal kirótt. Mivel a Blancók meg akarták akadályozni, hogy a Coloradók politikai előnyökhöz jussanak a buszok és a trolik forgalomba állítása révén — jóllehet, azokat a Blanco-adminisztráció vásárolta —, tizenhét hónapig fektették őket a kikötőben, míg az első négy busz elindult 1965 májusában. Addig persze a szabad ég alatt álltak, rongálódtak a sós levegőn, a vandálok pedig lopták alkatrészeiket és díszeiket. Még mindig a kikötőben rozsdásodik 104 jármű, mert az országos Blanco-kormányzat apránként utalja ki a montevideói tömegközlekedés szubvencióját, amiből a vám- és kirakodási költségeket kellett volna fedezni, nem is beszélve a bürokráciáról és a lassú adminisztrációról. Egyáltalán nem kivételes a jelenség a Colorado—Blanco irányítás más területein sem az utóbbi években, hogy így rendelik alá a közérdeket pártpolitikai meggondolásoknak. Uruguay, a felvilágosult demokratikus reformok példaképe a korrupció és a cselekvőképtelenség modellje lett.

IV.

A központban a mexikói csoporthoz neveztek ki, feladatom a Mexico Cityben lévő szovjetek elleni műveletek kezelése. Ezen az első héten látogatásokat teszek a fedőállás és egyéb részletek elrendezésére. Egyébként megtartom a külügyminisztériumi fedést, és ezen az alapon a Hírszerzési és Kutató Iroda kutatási hivatalába helyeznek. A központi fedőosztály telefonálási rendszere változatlan, így a szokásoknak megfelelően megadtak két nevet, a „közvetlen főnökeimét". Mint minden külügyminisztéz osztályvezető-helyettest, mi az esély arra, hogy Vietnamba küldenek, hiszen minden osztály háromhavonta köteles a Vietnamba vezényelt tisztek bizonyos létszámát kiállítani. Jake megnyugtatott, és közvetve megerősítette azt a közhitet, hogy minden osztály a „feláldozhatókat" küldi Vietnamba. Nem tudom, mennék-e, ha küldenének. A különleges juttatások révén a legtöbb tiszt gyakorlatilag az egész fizetését megtakaríthatja, így lenne egy kis tartalékom, amikor 18 hónapos szolgálatom lejár, hogy kihúzzam, amíg másik állást találok. De nem, elegem volt a kémelhárításból.

A titkosszolgálat hivatásos tiszti bizottsága szintén berendelt egy beszélgetésre. Azt mondták, hogy bevettek a Cég új nyugdíjprogramjába — ez azt jelenti, hogy ötvenéves koromban nyugdíjba mehetek, és csinos kis összeget kapok. Harmincegy évesen ez meglehetősen távolinak tűnik, de jó tudni, hogy rajta vagyok a legbőkezűbb program névsorán. De még ez a nyugdíjprogram sem tud rábírni, hogy további tizenkilenc évig csináljam ezt a munkát.

Annak a tisztnek a helyére jöttem a mexikói osztályra, aki engem váltott Quitóban. Hozzájárultak, hogy homályos körülmények között lemondjon, mert a poligráfteszten nem tudott tisztázni bizonyos quitói pénzügyekkel kapcsolatos kérdéseket. Szomorú eset, mert negyvenes éveiben járó családos ember az illető, és nincs más álláslehetősége. Ez arra int, hogy óvatos legyek, kinek szólok a terveimről — és jobb, ha már vár egy állás, mielőtt bármiről beszélni kezdek.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 4.

A központ WH Osztályának szervezete nem sokat változott hat év alatt. A főnöki hivatalokban Bill Broe (* *) osztályvezetőn és Jake Esterline-on kívül személyzeti, oktatási, biztonsági és adatrögzítő tisztek is dolgoznak. Van egy külföldi hírszerzési csoportunk, öt tiszttel, ezt Tom Polgar (* *) vezeti, és egy különleges műveleti csoportunk Jerry Droller (* *), a disznóöbölbeli invázió híres „Mr. Bendere" vezetésével. Ezek a csoportok vizsgálják meg a területi kirendeltségek terveit és más dokumentumait, amelyekhez a költségkihatásokat és a műveleti döntéseket illetően az osztály jóváhagyása szükséges.

A regionális csoportok közt van a hatalmas kubai csoport körülbelül harminc tiszttel. Tom Flores vezetésével, és kisebb csoportok, amelyek működési területe Mexikó, Közép-Amerika, a Karib-térség, a Bolivar-országok, Brazília és a *cono sur* (Uruguay, Paraguay, Argentína és Chile). Összesen körülbelül száz tiszt dolgozik a központban az osztályon, és több mint kétszáz a kirendeltségeken. Az osztály költségvetése körülbelül 37 millió dollár 1967-re — ebből 5,5 milliót költenek Mexikóban.

A mexikói csoportban (WH/1.) mi felelünk a Mexico City-i kirendeltségeken folyó hatalmas és bonyolult műveletek központi támogatásáért. Főnökünk, Walter J. Kaufman (* *), és helyettese Joe Fisher (* *), körülbelül tíz tisztből álló csoportot vezetnek, és mindegyikünk a kirendeltség más-más műveleti funkciójáért felelős. A központban végrehajtott bizonyos DDP-átszervezések miatt a mi csoportunk és a kubai csoport az Ames-épületben vannak, ez a Cég számos új, magas épületének egyike Rosslynban. Közvetlenül Washington mellett, a Potomac túloldalán dolgozni sok szempontból sokkal kényelmesebb, mint Langleyben, de a forgalom reggel és este iszonyatos.

Joe Fisher tájékoztatott a Mexico City-i kirendeltség műveleteiről, s most már értem, miért vívták ki kétes hírnevüket, miszerint túl sok nálunk a csont, és túl kevés az izom. A műveletek túlnyomó része kapcsolati (ami a Gustavo Diaz Ordaz [* *], elnök, és Winston Scott [* *], kirendeltségvezető közti különlegesen szoros kapcsolat eredménye), és műveleti kiegészítés (megfigyelés, megfigyelőposztok, utazási ellenőrzés, postai megfigyelés, telefonlehallgatás). Súlyos hiány, hogy nincsenek jó beépített ügynökök a kirendeltség célpontjaiban: a szovjeteknél, a kubaiaknál, a helyi forradalmi szervezetekben és a mexikói kormányzati és politikai struktúrában. A műveletek unalmasak, mert szinte egyáltalán nincsenek is olyan politikai műveletek, mint amilyeneket Ecuadorban és a legtöbb latin-amerikai or-

ságban vezetünk. Ennek oka az, hogy a mexikói biztonsági szervek olyan hatékonyan rekesztik ki a szélsőbalt, hogy nincs miért aggódnunk. Ha a kormány kevésbé lenne hatékony, természetesen kezdeményeznénk az elnyomást.

Az én feladatom a kirendeltség szovjet- és csatlósszekció-ügyeinek koordinálása és folyamatban tartása — ami mindössze annyit jelent, hogy mozgásban tartjuk az aktákat. Egyes esetekben én felelek az akcióért, amelyet koordinálok az SB Osztállyal; más esetekben ez fordítva van, ők egyeztetnek velem. Általában hozzám tartoznak azok a műveletek, amelyek a célpont-képviseletekbe való bejutásra irányulnak, de nem foglalnak magukba tényleges beépülést vagy a célszemélyzet beszervezését, míg a beszervezéseket, provokációkat és a kényesebb műveleteket rendszerint az SB (Szovjet Blokk) Osztály kezeli. Minden esetben egyeztetünk. Telefonlehallgatás, megfigyelőposztok, megfigyelőcsoportok, utazási ellenőrzés, megközelítő ügynökök vagy kettős ügynökök — ez mind az én asztalom, de az SB Osztály WH-csoportjához, ezen belül is a műveleti részleghez tartozik minden olyan művelet, amely a szovjetek beszervezéséhez vagy disszidálásához vezethet. A csatlós csoportok — mint például SB/Lengyelország, SB/Csehszlovákia — saját országuk akció-, illetve koordináló SB-irodájaként működnek. Szerencsémre az SB Osztály emberei felelősek az SPR (Szovjet Személyzeti Archívum) anyagainak összegyűjtéséért és naprakészen tartásáért; ez nagyon részletes analízist jelent, minden fontos szovjettel kapcsolatban. Ezek az információk rendszerint annak a hosszú megfigyelési periódusnak az alapján gyűlnek össze, amíg az illető külföldön teljesít szolgálatot. Tartalmazza munkahelyi és szórakozási szokásait, barátait, személyiségét, rokonszenveit és ellenszenveit, adatokat feleségéről és családjáról, egészségi állapotáról és sebezhető pontjairól.

A mexikói csoportban Charlotte Bustoshoz (* *) tartozik az összes kapcsolati és a legtöbb kisegítő-támogató művelet, aki már tíz éve dolgozik a csoportban, és ismeri ezeknek a bonyolult műveleteknek minden részletét. Így e téren az én érdekeltségem csak periferikus, még akkor is, ha a szovjetek és csatlósaik ellen irányulnak. Mindazonáltal az én feladatkörömbe tartozik a szovjet nagykövetséget szemmel tartó három megfigyelőposzt, és a szomszédságában lévő öt vagy hat épület is, ami a miénk. Én továbbítom a műveleti jóváhagyást, intézem a nevek ellenőrzését és egyéb papírmunkát tizenöt-húsz megközelítő ügynök, mexikóiak és Mexikóban élő külföldiek számára is, akik ilyen-olyan ürüggyel személyes kapcsolatokat tartanak fenn a szovjetekkel.

A szovjet, a csatlós és a kubai nagykövetség megfigyelőposztjai lefényképezik az egyesült államokbeli rendszámtáblával rendelkező kocsikat és a bennük ülőket, és továbbítják a központba, további vizsgálatra. A Biztonsági Hivatal megszerzi a neveket és egyéb adatokat az USA különböző államainak forgalmi engedélyeket kezelő hivatalaitól, s ezeket átküldjük az FBI-nak, ha az információban USA-állampolgár vagy olyan külföldi szerepel, aki az Egyesült Államokban él.

Számos elhárítási művelet folyik olyan USA-állampolgárok ügyében, akiknek biztosan vagy gyaníthatóan kapcsolatuk van a szovjetekkel vagy a csatlós hírszerző szolgálatokkal Mexico Cityben. Néhány esetben Szovjetunióban tett utazáson szervezték be őket, és arra kaptak utasítást, hogy Mexico Cityben vagy más mexikói városban vegyenek fel bizonyos kapcsolatokat. Őket rendszerint a szovjet vagy a csatlós hírszerző szolgálatok irányítása alatt álló személyeknek tekintjük — ellentétben a kettősügynök-esetekkel, amelyeknél feltételezzük, hogy az irányítás a mi kezünkben van. Egy különösen komplikált és rémes eset nagyon érzékenyen érintett bennünket, mert kényes fedési kísérletről volt szó.

Körülbelül két évvel ezelőtt FitzGerald, a WH Oszály akkori vezetője elhatározta, hogy kísérletezik, vajon mennyire lehetne produktív CIA-tisztek egy csoportja kereskedelmi fedésben, nagyon kevés közvetlen kapcsolattal a külügyminisztériumi fedésben dolgozó kirendeltséggel. A kísérletnek döntő hatása lehetett volna a CIA jövőbeni külügyi fedését illetően, amely a legáltalánosabb fedéstípus azokban az országokban, ahol az Egyesült Államoknak nincsenek nagy katonai létesítményei. Mivel a nagykövetségeken hivatalos fedésben dolgozó tiszteknek gyakran túlságosan tetemes időt kell fordítaniuk a nem hivatalos fedésben dolgozó (biztonsági, kommunikációs, pénzügyi, jelentési, névellenőrzési és egyéb dolgokkal foglalkozó) tisztek segítésére, egyre inkább tehertétellé válik a nem hivatalos fedés. A Mexico City-i kísérlet során több tisztet vezényeltek kereskedelmi fedésbe, közvetlen kapcsolatuk volt a központtal, és a lehető legkevésbé terhelték a kirendeltséget.

A LILINK-irodát (* *) — a mexikói műveletek kódneve LI-vel kezdődik — három műveleti tiszttel hozták létre, akik import-képviselői fedésben dolgoztak. A kommunikációs hivatal különleges kódgépet tervezett, ami úgy néz ki, mint egy közönséges telexgép, és a kódolt üzeneteket látóvonalban terjedő infrasugárral adja és veszi. A LILINK-iroda olyan épületben van, ahonnan nézővonalban látható a nagykövetségen lévő kirendeltségi hivatal, s ott hasonló vevő- és adófelszerelés működik. Biz-

tonságos az érintkezés anélkül, hogy a belső és külső tisztek személyesen találkoznának. A LILINK-irodát rá lehet kapcsolni a kirendeltség kommunikációs rendszerére, így közvetlen kapcsolatba léphetnek a központtal. A nagykövetségen belül dolgozó tisztek támogató tevékenysége ezáltal a lehetséges minimumra csökkent.

A kísérlet csak részben sikerült. Tisztjeink nehezen találtak megfelelő kereskedelmi fedőképviseletet, a kirendeltség kisegítő funkciója pedig nem csökkent olyan mértékben, mint gondolták. A kémelhárítási ügybe, amit örököltem, belekeveredett a LILINK-iroda egyik tisztje, és nemrégiben úgy döntöttek, hogy végképp bezárják az irodát.

A szóban forgó tiszt ivott, és viszonyba bonyolódott egy lánynyal, aki az Egyesült Államok nagykövetségének kommunikációs és archív részlegénél dolgozott — nem a kirendeltségen, hanem a szabályos külügyminisztériumi egységnél. Kiderült, hogy fényképeket és filmeket készítettek magukról és másokról pornográf helyzetekben, néha állatokkal együtt. A részvevők egyikének nemzetisége kétes, valami szerepe volt az Egyesült Államokban néhány éve kirobbant szovjet—lengyel kémügyben, de később eltűnt a szemünk elől.

Amikor fény derült a fényképekre és a filmekre, és a szovjet—lengyel ügynök részvételére, a központ úgy döntött, hozzájárul a tiszt lemondásához — ugyanilyen döntésre jutott a külügyminisztérium is, miután tájékoztatták, hogy kommunikációs és adatrögzítő tisztviselőjük is érintett az ügyben. A másik fél — a potyázó vagy inkább felbujtó — ismét eltűnt, és a kirendeltség hiába próbálta előkeríteni őt és a filmeket. Sem a LILINK-tiszt, sem a lány nem voltak hajlandók a lemondás előtt az ügyről beszélni, aztán persze együtt eltűntek Kaliforniában. Az én dolgom most az, hogy a kirendeltségi vizsgálatot egyeztessem a központ elhárítási csoportjával, amely a külügyminisztériumi biztonsági szolgálattal együtt kezeli az ügyet. Egyelőre senki sem tudja biztosan, vajon a szovjet—lengyel ügynök beszervezte-e tisztünket vagy a lányt — ez a fő oka annak, hogy a LILINK-et bezárták. Arthur Ladenburg (**), a LILINK-műveletben részt vett altiszt már visszatért a központba.

Miközben az elhárítási törzzsel dolgoztam ezeken a kényes ügyeken, rábukkantam egy ritkán emlegetett rejtély megoldására a központban. Az 1959-es hivatalos kiképzés során a központ szerkezetének tanulmányozásakor sosem említették, hogy van egy izraeli csoport vagy részleg a közel-keleti osztályon. Amikor valaki egyszer rákérdezett, az oktató az ilyenkor szokásos kitérő választ adta, jelezve, hogy a kérdés indiszkrét. Most pedig rájöt-

tem, hogy az izraeli csoport el van rejtve az elhárítási törzsön belül, így titkai még nagyobb biztonságban vannak az izraeli hírszerzés elől, mintha „nyitott" részleg lenne a közel-keleti osztályon. Az egyik CIA-munkatársam azt mondta, hogy ez sajnos szükséges, mert a Cég zsidó alkalmazottainak lojalitása esetleg megosztott.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 5.

Végre találtam egy kis lakást, és elköltöztem Janettől. Távozásom pillanata a gyerekek miatt még rosszabb volt, mint amire számítottam — de majd rendszeresen találkozom velük. Janettel, azt hiszem, hosszú és keserves harc elé nézek. A gyerekeket nála hagyni annyit jelent, hogy a teljes érzelmi irányítás az övé, ismerve viszont a hagyományokat, egyszerűen nincs módon rá, hogy megszerezzem a gyerekeket. Egyébként sem akarok semmiféle családi viszályt a dologból, ami aggasztaná a központ biztonsági és fedési embereit. Jobb, ha egyelőre feláldozom jogaimat.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 6.

A munka a központban halálosan unalmas — csak aktákat továbbítok aláírásra. Az igazság az, hogy nemcsak unalomról van szó. Előbb-utóbb a dolgok még rosszabbra fordulnak. Ha most felmondok, állást kell találnom ebben az átkozott városban — már csak azért is, hogy láthassam a fiaimat. Janet most azt mondja, hogy várni akar a válással egy évet vagy még többet is. Valójában Kaliforniába szeretnék visszamenni dolgozni, de akkor szinte soha sem látnám a gyerekeket. Ha nem mondok fel, továbbra is leragadok ebben a nyomorúságos munkában — előbb-utóbb visszairányítanak valahová Latin-Amerikába, és elválasztanak a gyerekektől. Akárhonnan nézem, mindenképpen rossz.

De el fogok menni a CIA-tól. Nem hiszek többé abban, amit a Cég csinál. Be fogom fejezni az összegezést, tájékoztatom Jake-et vagy Broe-t, hogy állást keresek, és aztán, ha találok megfelelőt, elmegyek. Nem fogom részletezni, miért távozom, mert ha megtudnák az igazat, törölnék a megbízhatósági státusomat, és egyszerűen elküldenének. „Személyes" okokra fogok hivatkozni, családi helyzetemre. Ellenkező esetben ugyanis nem lenne semmi jövedelmem, amíg másik állás után nézek.

A kérdés nem az, hogy felmondjak-e, hanem az, hogy mikor. Kíváncsi vagyok, mi történne, ha megírnám a felmondásomat, s benne azt, amit igazán gondolok. Valami ilyesmit:

„Kedves Mr. Helms (* *),
tisztelettel benyújtom felmondásomat a Központi Hírszerző Szolgálatnál, a következő okok miatt:

Azért léptem be a Céghez, mert azt hittem, hazám biztonságát fogom védelmezni azzal, hogy harcolok a kommunizmus és a szovjet terjeszkedés ellen, ugyanakkor segítek más országoknak szabadságuk megőrzésében. Hat, Latin-Amerikában eltöltött év megtanított arra, hogy a hatalmon lévő kisebbség igazságtalanságainak ráerőltetése a tömegekre nem szüntethető meg kielégítően olyan reformmozgalmakkal, mint a Szövetség a Haladásért. Az uralkodó osztály önszántából soha sem fogja föladni különleges kiváltságait és előjogait. Ez osztályharc, és ez az elsőrendű oka annak, hogy a tömegek számára vonzó a kommunizmus. Mi „szabad világnak" nevezzük a miénket, de ilyen körülmények között az egyetlen szabadság a gazdag emberek szabadsága a szegények kizsákmányolására.

A latin-amerikai gazdaság fejlődése néhány országban bővítheti az előnyösebb helyzetűek körét, de a szerkezeti ellentmondások és a népesség növekedése a legtöbb helyen lehetetlenné teszi a nép többsége számára jövedelme jelentős növekedését. Még rosszabb, hogy az Egyesült Államok magánberuházásainak, kölcsöneinek és egyéb, Latin-Amerikába juttatott javainak az értékét évről évre messze felülmúlja az, amit kivesznek belőle. A profit, a kamat, a szabadalmi díj, a kölcsön-visszafizetés — mindez visszaáramlik az Egyesült Államokba. A Latin-Amerikában maradó bevételt pedig bekebelezi a hatalmon lévő kisebbség, amely a mi életszínvonalunkon akar élni.

A Cég műveletei nem választhatók el ezektől az adottságoktól. A rendőrségi és katonai szerveknek — különösen hírszerző szerveiknek — nyújtott oktatási és fejlesztési programunk, párosítva a katonai segély missziók és a közbiztonsági program révén juttatott többi USA-támogatással — mindez még erősebb fegyvereket ad az uralkodó kisebbség kezébe hatalma fenntartásához és a nemzeti jövedelemből élvezett aránytalanul magas részesedése megtartásához. A szélsőbal elleni, beépülésre és elnyomásra koncentráló műveleteink szintén az uralkodó kisebbséget erősítik azzal, hogy megszüntetik a hatalmukra leselkedő legnagyobb veszélyt.

Az Egyesült Államok kormánya és üzleti körei az uralkodó kisebbséggel vannak összefonódva Latin-Amerikában — a mezőgazdasági és ipari tőkésekkel. A mi érdekeink és az övék — stabilitás, a beruházás megtérülése — azonosak. Közben a néptömegek továbbra is szenvednek, mert nélkülözik a legalapvetőbb oktatási, egészségügyi, lakás- és táplálkozási lehetőségeket. Mindezzel rendelkezhetnének, ha a nemzeti jövedelmet nem ilyen igazságtalanul osztanák szét.

Számomra az lenne lényeges, hogy lássam: azt a keveset, ami van, igazságosan osztják szét. Egy kommunista kórház éppen úgy tud gyógyítani, mint egy kapitalista, és ha a kommunizmus a valószínű alternatíva arra, amit Latin-Amerikában láttam, akkor a latin-amerikaiak joga, hogy döntsenek. A mi egyetlen alternatívánk az, hogy vagy továbbra is támogatjuk az igazságtalanságot vagy pedig kivonulunk, és hagyjuk, hogy maguktól dőljenek el a dolgok.

És a szovjetek? A legtöbb ember számára a helyzet Latin-Amerikában nemigen lehet sokkal rosszabb — nyomasztóbb gondjaik vannak, mint a lehetőség, hogy disszidens írókat olvassanak. Számukra napról napra a túlélés a tét.

Nem, én nem tudok megoldást találni a szovjet terjeszkedésre, a mi »eltemetésünkre« tett fogadalmuk és a latin-amerikai szocializmus dilemmájára. Uruguay viszont elegendő bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a hagyományos értelemben vett reform nem ér semmit, és számomra nyilvánvaló, hogy az egyetlen igazi megoldás az, amit a kommunisták és más szélsőbaloldaliak hirdetnek. A baj az, hogy ők mind a szovjet vagy a kínai vagy a kubai oldalon vannak — s mindahányan ellenségeink."

Folytathatnám ezt a levelet, de nincs értelme. A Latin-Amerikában uralkodó igazságtalanság egyetlen igazi alternatívája a szocializmus, és mindegy, a vörösnek mely árnyalatát viseli a forradalmár, mindenképpen azoknak az erőknek a szövetségese, amelyek el akarják pusztítani az Egyesült Államokat. De ami engem illet, nekem mindenekelőtt a magam ügyét kell rendezni, és félretenni az elvi kérdéseket. Befejezem az összefoglalót, és keresek egy másik állást, mielőtt kimondom, amit igazán gondolok.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 7.

Ma reggel ünnepség volt az uruguayi csoportban. A kormány végre kiutasított néhány szovjetet — négyen tegnap távoztak —, és most a montevideói sajtó azt találgatja, vajon az NCG lemondja-e Gromiko uruguayi látogatására szóló meghívását. A kiutasítások Luis Vargas (* *) kitartásának köszönhetők — amikor elbúcsúztam, megmondta, hogy amennyiben az állami alkalmazottak szakszervezetei ismét mozgolódni kezdenek a választások előtt, annak a szovjetek isszák meg a levét. (Mielőtt eljöttem Montevideóból, feljegyzést írtam, javasolva, hogy Vargasnak — ha végre sikerül bármelyiket kiutasíttatnia — jutalmul adjanak egy turistautat az Egyesült Államokba. Ez csekély viszonzás lenne, hiszen fizetést sohasem adtam neki.)

A kiutasítási rendelkezést annak a hamis jelentésnek az alapján adták ki, amelyet mi írtunk Storace számára tavaly januárban. A kissé felfrissített jelentés azzal vádolja a szovjeteket, hogy beleavatkoznak az uruguayi szakszervezeti, kulturális és diákügyekbe. Most csak négyet utasítottak ki, mert az eredeti listán szereplő kulturális attasé és egy másik is szabadságukat töltik Moszkvában, és vízumuk meghosszabbítását Vargas meg tudja akadályozni. A másik kettő, akit nem utasítottak ki, kereskedelmi tisztviselő. Vargas szerint őket is eltávolítják, amint ez a négy diplomáciai státusú szovjet eltávozik.

A kiutasítást a montevideóiak és más kirendeltségek újabb szovjetellenes tömegtájékoztatási kampányban hasznosítják. Storace-nak készített jelentésünk összekapcsolja az újabb sztrájkhullámokat a PCU augusztusi kongresszusával, és az azon való szovjet részvétellel, és persze, a szovjeteknek a hírszerzés és a helyi kommunista pártok útján irányított felforgatásáról szóló szokásos állításokkal is. A jelentésben körvonalazott felforgatási terv hiteles bizonyítéka Storace szerint az a tizenegy különféle sztrájk, amely jelenleg folyamatban van Uruguayban. A szovjetek negyvennyolc órát kaptak arra, hogy elhagyják Uruguayt. Jóváhagyták a még itt lévő két keletnémet, Vogler és Kuhne kiutasítását is. Nekik harminc napon belül kell elkotródniuk. A szovjetek kiutasítása tavaly még jó kezdő csel lett volna a szakszervezetek ellen, de most már nem ér semmit. A sztrájkok terjednek, és a kirendeltség jelentései a rendőrség és a sztrájkolók összecsapásairól számolnak be. Tegnap a montevideói városi közlekedés, a bankok és sok más állami hivatal sztrájkolt. A CNT ugyanakkor Storace jelentését a szakszervezeti mozgalom elleni inzultusként bélyegezte meg, és elkötelezte magát a kormány gazdaságpolitikája — főleg a Nemzetközi Valuta Alap

nyomására bevezetett tavalyi reformok — elleni küzdelem folytatására.

Heber elnökre láthatólag ismét nyomás nehezedik. Tegnap éjjel, az NCG gyűlésén szóváltásba keveredett egy Colorado-tanácsnokkal, aki elhagyta a termet, majd rövidesen visszatért, és párbajra hívta ki Hebert. Az NCG-ülés félbeszakadt, miután a segédeket kijelölték, de később megegyezésre jutottak, miszerint egyik férfi becsületén sem esett folt. A segédek ilyen értelmű dokumentumot írtak alá és a párbaj elmaradt. A párbajkihívás oka az volt, hogy Heber elvesztette az önuralmát, amikor a Colorado-tanácsnokok emlékeztették őt arra, hogy tavaly, két nappal az első bankcsőd előtt Heber nyolcszázezer pesót vett ki éppen abból a pénzintézetből.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 15.

A Mexico City-i kirendeltségről érkezett különös sürgöny ismét gondolkodóba ejtett. Kaufman adta át nekem a táviratot — ott van rajta a különleges titkosságra utaló RYBAT-jelzés —, amely javaslat arra, hogy egy CIA-tisztet nevezzenek ki Mexico Citybe az USA nagykövetségére olimpiai attasénak az 1968-as olimpiára.

A kirendeltség már egy ideje rendszeresen jelenti, hogy a Mexikói Olimpiai Bizottság egyre több edzőt szerződtet a kommunista országokból a mexikói atléták olimpiai felkészítésére. Hat edzőt az Egyesült Államokból is szerződtettek, de ez semmi a tizennégy vagy tizenöt kommunistához képest, akik valamennyien a kelet-európai csatlós országokból jöttek. Kisebb fajta hidegháború folyik az amerikaiak és kommunista kollégáik közt, különösen a pályákon, de a hidegháborús sovinizmus valójában a szakmai rivalizálás elfajulása. Az USA Mexico City-i nagykövetsége is belekeveredett a dologba, mert az USIS kulturális részlege szakértői ösztöndíjakat adott az oktatási csereprogramban részt vevő USA-állampolgároknak. Ez az ösztöndíj kiegészíti a Mexikói Olimpiai Bizottságtól járó fizetésüket és számos esetben maradásra ösztönöz több edzőt, aki máskülönben otthagyná az egészet.

A Mexico City-i kirendeltség sürgönye Fulton Freeman nagykövet nemrégiben tett javaslatát írja le, amely szerint a Cég adjon egy tisztet az USA-nagykövetség olimpiai attaséjának posztjára. Egy ilyen kinevezés, a nagykövet érvelése szerint ésszerű volna, hiszen a CIA-tiszt az olimpiai attasék rendszeres találkozói keretében rajta tudná tartani a szemét a kommunistákon — akik közül néhányan Mexico Cityben lakó magánemberek, má-

sok pedig diplomáciai képviseletek tagjai. A CIA-tiszt azért is figyelemmel kísérhetné a kommunista olimpiai attasékat, mert a Mexikói Olimpiai Bizottságban és a szervező bizottságban végzett munkája egybevágna a kommunistákéval. Ha a Cég nem tud megfelelő tisztről gondoskodni, a nagykövet majd választ az általa elképzelt számos lehetőség közül, mivel a mexikóiak az olimpiával kapcsolatban egyre több kérdéssel fordulnak a nagykövetséghez, ezen kívül az Egyesült Államokból várhatóan sokan özönlenek majd Mexikóba az olimpia idején. Mindez indokolja, hogy valaki teljes állásban az olimpiával foglalkozzon.

Win Scott (* *), a kirendeltség vezetője azt fűzte hozzá a javaslathoz, hogy egy hírszerző kinevezése erre a munkára sok szempontból előnyös volna a kirendeltség számára. Először is, a kirendeltség hátrányos helyzetben van, mert tizenöt-húsz nagykövetségi fedésben dolgozó tisztje közül csak három vehető föl a diplomatalistára. Ez a megszorítás — az egymást követő nagykövetek politikája — korlátozza a kirendeltségi tisztek mozgását a diplomáciai testületben, a kormányzó (és egyedül fontos) mexikói politikai pártban, a külügyminisztériumban és más kormányhivatalokban, továbbá a szakmai szervezetekben — s ez mind fontos beépülési és CA-akciócélpont a kirendeltség számára. Először is: az olimpiai fedésben dolgozó tiszt eleve hozzáférne ezekhez a célpontokhoz, s olimpiai fedőállása révén kiszúrhatna, felmérhetne és beszervezhetne új ügynököket ezeken a területeken. Másodszor: elég közel lenne a tűzhöz, hogy megfigyelje néhány kommunista attasé érdekesebb kapcsolatfejlesztéseit, sőt ő maga közvetlen személyes kapcsolatba kerüljön velük — jelenleg gyakorlatilag nincs olyan kirendeltségi tiszt, akinek személyes kapcsolata lenne kommunista ellenpartnereivel. Harmadszor: a kirendeltség olimpiai tisztje információkat szerezhetne a mexikói atlétákat felkészítő kommunista edzőkről, azokon az Egyestült Államokból jött edzőkön keresztül, akik a szakértői ösztöndíj révén már amúgy is a nagykövetséghez tartoznak. A kirendeltség vezetője megjegyzi, hogy az olimpiai tisztnek külön irodája lesz a nagykövetségen, és a nagyköveti hivatal mellé rendelve dolgozik — nagyon diszkrét kapcsolattal a kirendeltséghez.

Felkértem az előző olimpiák aktáit. Ez izgalmas munka lenne.

WASHINGTON D. C. — 1966. OKTÓBER 25.

Átnéztem az elmúlt olimpiákkal kapcsolatos műveletekről szóló aktákat — ott voltunk minden olimpián, amióta a szovjetek megjelentek Helsinkiben 1952-ben. Melbourne, Róma, Tokió — és most Mexico City. Provokációk, disszidálások, propaganda, az Egyesült Államok sportolóinak beszervezése az olimpiai faluban végzett műveletekre, téli és nyári olimpiák — a CIA mindenben benne volt.

Előterjesztést írtam Bill Broe-nak (* *) és Dave Murphynak (* *), az SB Osztály vezetőjének, javasolva az indítvány jóváhagyását. Azt is beleírtam, hogy én talán megfelelek a nagykövet olimpiai attaséjának, hiszen mindig nagy atléta voltam — legalábbis képzeletben. Félkomolyra sikerítettem a dolgot, s arra számítottam, hogy jót nevetnek majd, de Murphyt érdekli a dolog. Broe volt a kirendeltség vezetője Tokióban, az 1964-es olimpia idején, ő nem túlságosan lelkes. De táviratoztam a kirendeltségre, hogy a javaslatot elvben jóváhagyták, a központ megbeszéli a külügyminisztériummal, és keres egy jelöltet. Kaufman szerint több, mint ötvenszázalékos az esélyem rá, hogy megyek. Azt hiszem, elhalasztom a felmondásomat — talán az olimpián kapcsolatokat tudok teremteni egy új állás ügyében. Ma éjjel csinálok egy-két fekvőtámaszt, és talán körbefutom a háztömböt. Azt mondják, Mexico Cityben csodálatosan lehet élni.

Másnap RYBAT-sürgöny érkezett Mexico Cityből, amely megmutatja, hogyan működik ott a rendszer. A kirendeltség vezetője arról tájékoztatott, hogy Luis Echeverria (* *), a belbiztonságért felelős államminiszter elmondta neki: épp most jelölték ki titokban Mexikó következő elnökének. Most Echeverria a híres *tapado* (a „fedett"), akit a kormányzó Intézményes Forradalmi Párt (PRI) legfelsőbb belső köre jó előre kiválaszt Mexikó következő elnökének. Noha Echeverria ezt némileg közvetett módon adta Scott tudomására, a kirendeltség vezetőjének nincs kétsége afelől, hogy szándékosan vonta be őt a titokba — jóllehet, a választások csak 1970-ben lesznek.

A sürgönyben foglalt információ nagyon kényes természetű, nem annyira azért, mert titkos, hanem inkább azért, mert az elnöki utódlásról Mexikóban a PRI-tagságot széleskörűen képviselő testületnek kell döntenie. A PRI vezetői évek óta tagadják, hogy az utódlást hivatalban ülő és volt elnökök, s néhány más PRI-vezető titokban dönti el — még jelölőkonvenciót is tartanak a tömeges részvétel látszatát keltve. A mexikói csoport jelentési tisztje „kék csíkos" jelentést küldött (ezt nagyon kevesen kapják meg) a Fehér Házba és a külügyminisztériumba Echeverria jó híréről.

WASHINGTON D. C. — 1966. DECEMBER 1.

A múlt vasárnapi uruguayi választásokon jóváhagyták a Blanco—Colorado alkotmányos reformcsomagtervet, és a Coloradók nyerték el az elnöki tisztséget. Az elnök Gestido tábornok lesz, aki tavaly áprilisban lemondott NCG-posztjáról, hogy a reform érdekében korteskedjen. A Coloradók irányítják a törvényhozást is, így ezentúl nem lesz mivel mentegetniük a cselekvés hiányát. A PCU politikai frontja, a FIDEL jelentősen előretört. Hat törvényhozási helyet szereztek hetvenezer szavazattal (a leadott szavazatok 5,7 százalékával); 1962-ben 41 ezer szavazatot, 3,5 százalékot kaptak, 1958-ban pedig 27 ezret, a leadott szavazatok 2,6 százalékát. Ez alatt a nyolc év alatt a PCU több mint megkétszerezte szavazatainak százalékarányát, és megháromszorozta a törvényhozási mandátumainak számát.

Heber és Storace nem valami jól szerepelt. Közösen jelöltették magukat, Heber elnöknek, Storace alelnöknek, és a blancoisták közül a szerény harmadik helyet szerezték meg, mindössze 83 ezer vokssal a leadott több, mint egymillió szavazatból. Tegnap Heber úgy döntött, hogy kéthavi szabadságra megy — elnökségéből mindössze három hónap van hátra —, Luis Vargas pedig lemondott a bevándorlási hivatal igazgatói posztjáról.

Valószínűtlen, hogy további lépéseket tennének a szovjetek, keletnémetek és mások ellen, de így is figyelemre méltó a kiutasítások mérlege a tizenegy hónap alatt, amióta együtt dolgoztunk Storace-szal és Vargasszal: hat szovjet, három észak-koreai, két keletnémet és egy cseh.

WASHINGTON D. C. — 1966. DECEMBER 5.

Még van rá remény, hogy kineveznek a Mexico City-i kirendeltségre olimpiai attasénak, bár többször is halasztást szenvedett az ügy a kirendeltség és a nagykövet, valamint a központ és az osztály közötti konzultációk miatt. Közben hozzáfogtam az olvasáshoz, s kiderült, hogy Mexikó épp olyan érdekes, mint Ecuador vagy Uruguay — talán még érdekesebb, a társadalmi igazságért síkraszálló heves megmozdulások borzalmas kudarcai miatt.

Akárcsak Ecuadornak és más latin-amerikai országoknak, Mexikónak is megvolt a maga „liberális forradalma" a tizenkilencedik században, de itt is főleg azt a célt szolgálta, hogy megnyírbálják a katolikus egyház hatalmát. Mire 1910-ben kitört a forradalom és véget vetett harmincöt évi diktatúrának, Mexikó-

ban a beruházások több mint háromnegyede külföldi kézben volt, s az USA-ból származó tőke majdnem elérte az egymilliárd dollárt. Ezek után nem meglepő, hogy az 1910—20 közti forradalom két fő erőssége az agrárreform és a gazdasági nacionalizmus volt. Ez utóbbi fontossága különösen megnőtt, miután az USA hadserege elfoglalta Veracruzt annak az oldalnak a támogatására, amely az 1910 előtti állapotokhoz akart visszatérni. Közben a forradalmi célok megvalósításának mértéke és sürgőssége körül kirobbant harcok polgárháborúhoz vezettek, amely több mint egymillió áldozatot követelt, talán kétmilliót is, mire az 1920-as években véget ért. A forradalom vezetői közül sokan az áldozatok közt voltak.

A mexikói forradalom nacionalista és agráreszményeinek legtöbbje az 1917-es alkotmányban testesült meg, amely ma is érvényben van. Az alkotmányban foglalt elvek végrehajtásának kidolgozása későbbi állami és szövetségi törvényekre maradt — és végül is a fokozatosság elvén alapuló megközelítéshez vezetett. Ez rövid távon halogatást és alkudozást, hosszú távon pedig a hangsúlyok alapvető megváltozását tette lehetővé.

A forradalom kezdetétől az agrárreformot tekintették minden egyéb társadalmi és gazdasági változás alapjának, noha rengeteg nézeteltérés volt a föld újrafelosztásának mértéke és üteme körül. Az alaphangot a visszafelé tekintés határozta meg: meg kell szüntetni a parasztok földnélküliségét — ami a koncentráció korábban kialakult rendszerének következménye volt. Azt hitték, hogyha a parasztok földet kapnak, növekszik a termelés, és ez a mezőgazdaság rangjához méltó megbecsüléshez vezet, ami viszont egy újfajta nemzeti tudat alapjául szolgál majd — a forradalom ugyanis elsöpörte azt a szokást, hogy mindent dicsőítettek, ami külföldi, és mindent lebecsültek, ami mexikói. Noha a magánföldbirtokok száma a föld újrafelosztása után nőtt, az agrárreform fő intézményi formája az *ejido* lett: egy-egy falu tulajdonában lévő közös földek, amelyeket ugyan felosztottak a parasztok közt, de azok nagyon nehezen különíthették el saját parcellájukat. Az *ejido* elméletileg visszatérés volt az úgynevezett Reforma előtti birtoklási rendszerhez, amelyet az 1857-es alkotmány szüntetett meg.

Az agrárreform eleinte lassan haladt, és főként a polgárháború évei alatt történt földfoglalások „törvényesítésére" szorítkozott. De a húszas évek végén felgyorsult a kisajátítás és az újrafelosztás. Ez a csúcspontját Lázaro Cárdenas elnöksége idején (1934—40) érte el, aki több mint tizenhat millió hektár földet osztott szét, több mint kétmillió ember közt. A Cárdenast követő elnökök csökkenő mértékben ugyan, de folytatták a föld újrafel-

osztását, közben azonban nem enyhült vidéken a tömegek nyomora, s ez arra késztette a bírálókat, hogy a forradalom e legalapvetőbb programjának kudarcáról beszéljenek.

A Cárdenas-korszak nem csupán a föld újrafelosztásának csúcspontja volt, hanem ebben a periódusban érte el tetőpontját annak a forradalmi célnak a megvalósítása is, hogy kivonják az ipart és a nemzeti erőforrásokat a külföldi irányítás alól. Az USA- és brit tulajdonú kőolajipar 1938-as államosítása a legismertebb példa arra, miként alkalmazta Cárdenas az 1917-es alkotmány nacionalista gazdaságpolitikai előírásait. A második világháború ismét közelebb hozta egymáshoz Mexikót és az Egyesült Államokat; és sok megfigyelő szerint ekkor ért véget az eredeti mezőgazdasági és nemzeti politika fellendülése. Miguel Alemán kormányzása során, 1946—52 között visszahívták a külföldi tőkét, s szerepe fokozatosan növekedett a „mexikanizálási program" ellenére, amely a fontos vállalatok esetében 51 százalékos mexikói tulajdonjogot követelt. Alemán és a következő kormányok új beruházásokat engedtek meg a bányászatban és a gyáriparban, valamint a mezőgazdaságban, az öntözésben, az elektromos hálózatban és a turizmusban. A külföldi beruházások értéke 1965-re Mexikóban 1,75 milliárd dollárra nőtt, s ennek nyolcvan százaléka több száz ott működő USA-cégé volt. A mexikói kormány ugyancsak a második világháború óta épített több ezer kilométer utat, több száz új iskolát és hajtott végre a szociális költségvetés terhére rengeteg olyan programot, mint például az ivóvízrendszer kiépítése. 1965-re a beruházási együttható 18,9 százalékra növekedett, a GDP (a bruttó nemzeti összetermék) 1961—65 közötti 6,6 százalékos növekedési aránya mellett, ami egy főre jutó 3 százalékos emelkedést jelent. Mexikó változatos exporttermékeinek (kávé, cukor, búza, kukorica, gyümölcs, kén, nemesfém) értéke átlagosan 8,5 százalékkal emelkedett ugyanebben a periódusban.

Első pillantásra kedvezőnek tűnhet a helyzet; hiszen a föld a parasztság kezében van, s a mezőgazdasági és ipari termelés növekedési mutatói magasak. És világos: minél gyorsabban növekszik az ipar, annál több erőforrás válik elérhetővé a vidéki beruházásokra — mint az öntözés és a szállítás —, vagy szociális költségvetési tételekre —, mint az oktatás, a lakásépítés, és orvosi szolgáltatás. De ha alaposabban megvizsgáljuk a dolgokat, kiderül, hogy Mexikóban a második világháború óta egyenlőtlen a fejlődés, és megerősödik az a gyanú, hogy a társadalmi igazságosság és egyenlő elosztás hajdani céljai a Cárdenas-periódust követően tovatűntek.

A központi probléma hasonló a legtöbb latin-amerikai ország

fejlődésében tapasztalható gondhoz: kialakult egy tőkeerős modern szektor, amely csak a munkaerő viszonylag kis hányadának — Mexikóban körülbelül tizenöt százaléknak — biztosít munkalehetőséget. A modern szektor gyors növekedése ellenére sem képes felszívni nagyobb munkaerőtömegeket, s a többség a munkanélküliek vagy az alkalmilag foglalkoztatottak, az önellátó földművelést folytatók vagy alantas munkákra kényszerülők primitív szektorában feneklik meg. A mexikói egyenlőtlen fejlődésnek talán a legkirívóbb példája, ahogyan a latin-amerikai átlagnál kicsit magasabb, fejenkénti 475 dolláros átlagjövedelmet elosztják. Az Amerika-közi Fejlesztési Bank szerint Mexikó lakosságának szegényebb fele csak az egy főre jutó jövedelem tizenöt százalékát kapja — mintegy 12 dollárt havonta.

Az ENSZ Latin-amerikai Gazdasági Bizottsága (ECLA) szerint a nemzeti jövedelemnek az a 15 százaléka, amit az ország lakosságának ötven százaléka kap, kevesebb, mint amennyi ugyanennek a rétegnek a többi latin-amerikai országban jut. Mexikóban a legszegényebb húsz százaléknak a nemzeti jövedelemből csak 3,6 százalékot juttatnak — ez is alacsonyabb, mint a megfelelő rétegé El Salvadorban, Costa Ricában és Kolumbiában. Mexikóban a legszegényebb tíz százalék — körülbelül 4,2 millió ember — átlagosan csak mintegy havi ötdolláros jövedelemmel rendelkezik. Ugyanakkor csökkent mind a legszegényebb húsz százalék, mind pedig az alsóbb ötven százalék részesedése a nemzeti jövedelemből 1950 és 1965 között, s ezzel párhuzamosan a legszegényebb húsz százalék jövedelme abszolút értékben is hanyatlott. Nyilvánvaló, hogy a mexikói szegények egyre szegényebbek — a mezőgazdaság és az ipar csaknem teljes felfutása ellenére is.

Vajon mely csoportoknak kedvezett hát a mexikói kormány a második világháború óta? A már idézett ECLA-adatok szerint a legmagasabb jövedelmi kategóriába sorolt öt százalék kapja a nemzeti jövedelem majdnem huszonhat százalékát — igaz, a csoport részesedése az 1950-es 33 százalékról visszaesett. A felső 50 százalék maradék negyvenöt százaléka viszont megnövelte részesedési arányát, és jelenleg a nemzeti jövedelem ötvenöt százalékát kapja. Az ECLA következtetése az, hogy a mexikói jövedelemelosztásban csekély a változás 1950 óta, legföljebb annyi a módosulás, hogy a szegények helyzete még rosszabb, és a legfelső réteg valamelyest vesztett jövedelméből, bár még mindig több mint negyedét kapja a nemzeti jövedelemnek.

Hogyan lehet vélekedni erről az aránytalan jövedelemelosztásról, amikor az évi jövedelem fejenkénti átlaga 475 dollár, és a lakosság felének mégis csak évi százötven dollárja van? Vagy

nézzük másképpen: a mexikói lakosság leggazdagabb húsz százalékának jut a nemzeti jövedelem ötvenöt százaléka, míg a legszegényebb húsz százaléknak csak négy. Kit érdekelnek az anyagi ösztönzők, meg a belföldi piac létrehozása, amikor a mexikói forradalom — ha egyáltalán valaha a társadalmi igazságosság irányába mozdított is valamit — ma kétségtelenül kisebbségi érdeket szolgál.

WASHINGTON D. C. — 1966. DECEMBER 10.

Minél többet tudok meg Mexikóról, annál inkább üres retorikának, vagy legjobb esetben a vállalkozók és a bürokraták által kisajátított, eltorzult mozgalomnak tűnik a mexikói forradalom. A nagymértékben egyenlőtlen jövedelemelosztást lehetővé tevő döntéseket egyetlen politikai szervezet hozta, amely a forradalom alatt a győztes oldalon alakult ki, és amely a „forradalmi haladás ernyője" alá vonta a mexikói társadalom megannyi különböző szektorát. Ez a párt — amelyet most Intézményes Forradalmi Pártnak neveznek (PRI) — egypárti diktatúrát gyakorol a húszas évek óta.

A PRI furcsa intézmény, mind hosszú múltra visszanyúló hatalmi monopóliuma, mind pedig heterogén összetétele miatt. Elméletileg három összetevője van; valamennyi egy-egy tömegszervezetben testesül meg: a paraszti szektor az Országos Campesino Konföderációban (CNC), a munkásszektor a Mexikói Munkások Konföderációjában (CTM), és a népi szektor (középosztály) a Népi Szervezetek Országos Konföderációjában (CNOP). Mindegyik tömegszervezetnek megvan a maga országos, megyei és helyi bürokratikus szervezete, amely a megfelelő országos, megyei és helyi PRI-struktúra részeként nyomást fejt ki saját érdekeit szolgáló politikai döntések elérésére. A valóságban a fontos döntések — köztük a hivatali kinevezések is — rendszerint Mexico Cityben, a PRI-központban születnek, amelyet héttagú végrehajtó bizottság vezet, gyakran az államminisztérium (belbiztonság) és az elnöki hivatal részvételével. A tömegszervezetek és a helyi PRI-szervezetek lobbyzása (kizáró tevékenysége) kiegészíti a döntéshozatali folyamatot, de a folyamat iránya egyértelműen fentről lefelé mutat.

A PRI a három tömegszervezetnek és a demokratikus centralizmus belső rendszerének hatékony kihasználásával biztosította monopolhelyzetét a forradalom céljainak értelmezésében és programjainak végrehajtásában. Az ebből a helyzetből fakadó előnyök közt van az 1920-as évek óta tartó politikai stabilitás, és

a második világháború óta a külföldi beruházásoknak kedvező légkör. A PRI igen hatékony abban az összefüggésben is, hogy a végrehajtásnak van alárendelve a törvényhozás és a bíróság, s mindkettő végső soron a PRI irányítása alatt áll. A politikai ellenzék, különösen a marxisták és kommunisták elnyomása egyszerű és eredményes volt mindig, amikor ez szükségessé vált.

Az ilyen időről időre felbukkanó politikai ellenzéket a PRI még mindig a hagyományos módon kezeli. Először kísérletet tesznek arra, hogy az ellenzéket megegyezésre vagy együttműködésre bírják. Ha ez nem sikerül, gondosan figyelik, amíg el nem érkezik a kellő pillanat az elnyomásra. Nemrégen volt példa az első módszerre, Cárdenas volt elnök eltévelyedésére, amikor 1961-ben az újonnan alakított szélsőbaloldali Nemzeti Felszabadító Mozgalom (MLN) vezetője lett. A PRI-vezetők ellen intézett nyilvános támadásai nyomán Cárdenas elnök 1964-ben visszatért a helyes útra, és a hivatalos PRI-jelöltet támogatta a választáson, s ezzel komoly szakadást idézett elő az MLN-ben. Egy másik példa a hatvanas évek elején a Független Campesino Konföderáció (CCI) megalakítása volt a PRI CNC-jének riválisaként. A CCI-t Alfonso Garzon, volt CNC-vezető irányította, és radikális mezőgazdasági programja széles körű támogatásra talált. A kormány kombinált módszert alkalmazott: zaklatta a CCI-t és egyúttal megpróbálta Garzont visszacsábítani a PRI-be. Ez eredményre vezetett: Garzon ismét a PRI-t támogatta, és közben szakadást idézett elő a CCI-ben azzal, hogy megpróbálta kizárni annak kommunista vezetőit, akik legalább abban a CCI-csoportban igyekeztek aktívak maradni, amelyben vezető szerepük volt.

Mivel a PRI-vezetéssel szembeni forradalmi kihívás mind ideológiailag, mind pedig az egyes társadalmi és gazdasági programokat tekintve nyilvánvalóan balról jön, a PRI azokkal a baloldali csoportokkal szemben tanúsítja a legkisebb toleranciát, amelyek nem hajlandók együttműködni vele. Az elnyomás állandó, a büntetés szigorú. Újkeletű példa erre Ramón Danzos Palomino 1964-ben történt bebörtönzése. A CCI kommunistaszimpatizáns csoportjának volt a vezetője, és abban az évben indult az elnökválasztási kampányban is, noha a kommunisták által támogatott kortesszervezetet nem vették fel a hivatalos választási listára. Mivel hatékonyan toborzott követőket, a PRI úgy döntött, hogy egy időre elteszi az útból. A nemkívánatos ellenzéki politikai tevékenység büntetése rendszerint a „társadalmi feloszlatás" egyik vagy másik formája.

Így azután a PRI-nek megvan a maga sajátos demokratikus centralizmusa, amelynek transzmissziós szíjai a tömegszerveze-

tek. Eltűri, sőt bátorítja azt a politikai ellenzéket, amelyet irányítani tud, vagy képes észre téríteni, de kemény kézzel elnyomja a hajlíthatatlan ellenzéket. A polgári szabadságjogok a különvéleménnyel szembeni toleranciával arányosak, de az arányok időről időre módosulnak, a tömegtájékoztatási eszközök pedig hozzászoktak az öncenzúrához. Az óvatosság azt diktálja, hogy Mexikóban a rendszeren belül kell dolgozni, és a PRI jelszavai — nem meglepő módon — a „társadalmi békére" és a „nemzeti egységre" épülnek.

A látszólag egyszerű kérdéseket nem lehet megkerülni: ha a PRI képviseli a campesinókat, a munkásokat és a középosztályt — amint azt tömegszervezetei és propagandája hirdeti —, akkor hogyan engedheti, hogy az üzleti élet, az ipar és bizonyos szakágazatok vezetői olyan aránytalanul nagymértékben részesedjenek a nemzeti jövedelemből? Lehetséges, hogy maguk a PRI-vezetők is abba a bizonyos legfelső öt százalékba igyekeznek betörni politikai tevékenységükkel? Vagy, talán pontosabban fogalmazva, a PRI — és a korábbi forradalmi folyamat — ma már az ipari, üzleti, szakmai közösségek puszta eszköze, a legfelső öt százalék kiszolgálója. Végül, miért van az, hogy a mexikói forradalom állítólagos haszonélvezői ötven évvel a győztesen megvívott harc után is a társadalom kifosztottjai?

WASHINGTON D. C. — 1966. DECEMBER 15.

A mexikói és kubai csoportok visszaköltöztek a központba az Ames-épületből, ami megkönnyíti a találkozást az SB Osztályon dolgozó kollégákkal, de az aktatologatásban kimerülő napi rutin továbbra is fárasztó és unalmas. A hírszerzői jelentések, a napi sürgönyök és a központ és Mexico City közötti levelezés, valamint a műveleti akták azt tükrözik, hogy a műveletek ugyanarra az alapvető kémelhárítási megközelítésre épülnek Montevideóban, Quitóban és a térség más kirendeltségeinél egyaránt. Támogatjuk a jókat, barátainkat, miközben gondosan figyeljük a rosszakat, ellenségeinket, és lecsapunk rájuk, amilyen gyakran csak mód nyílik rá.

Mexikóban a kormány a mi segítségünkkel kellő ellenőrzés alatt tartja közös ellenségünket — és amit a kormány nem képes megtenni, rendszerint a kirendeltség egyedül is elvégzi. A műveleti környezet ilyenformán elég baráti, noha az ellenség méreteiben jelentős, szándékaiban veszélyes, és a közeli szomszédság miatt kényes az Egyesült Államokra nézve.

A mexikói ellenség:

A Népi Szocialista Párt (PPS)

A PPS — negyvenezerre becsült taglétszámával — a legnagyobb a szélsőbaloldali politikai csoportok közül. A negyvenes évek végén Vicente Lombardo Toledano alapította, aki Cárdenas elnöksége idején újjászervezte és a Mexikói Munkások Konföderációjában (CTM) tömörítette a mexikói szakszervezeteket. A PPS az egyetlen kommunista párt, amelyet a mexikói kormány elismer. A Cárdenas- és Alemán-periódus közötti átmeneti kormány idején — a második világháború éveiben — Lombardót félreállították a PRI szakszervezeti szekciójának éléről, s a következő években fejlesztette a PPS-t a térség egyik legnagyobb marxista pártjává. Elnöke volt a Latin-amerikai Szakszervezeti Szövetségnek is (CTAL), amely 1964-ben történt feloszlatásáig a prágai székhelyű SZVSZ regionális tagszervezete volt.

Noha a CIA a PPS-t kommunista pártnak tekinti, nem ortodox szervezet, mert Lombardo erőteljes vezéregyéniségéből fakadóan, helyi-nemzeti jellegű autonóm párt. Mindazonáltal támogatja a szovjet külpolitikát és a nemzeti problémák megoldási módozatait, ugyanakkor azonban elveti az erőszakos forradalmat és a fokozatosságra épülő békés taktikát részesíti előnyben. Határozottan ellenzi az USA-beruházásokat Mexikóban, és a mexikói és USA-kormány közötti szoros kapcsolatokat.

A PPS nemzetközi vonatkozású furcsa önállósága a PRI — igaz, korlátozottan — együttműködő hazai támogatásával párosul. Épp ezért talán a PPS a legjobb példája annak a PRI-irányvonalnak, amely megengedi az ellenőrzött ellenzék működését annak érdekében, hogy a más nézetet vallók az alkura nem hajlandó csoportosulások helyett inkább az engedelmes ellenzékhez csatlakozzanak. Az 1958-as választások óta például a PPS amellett, hogy a kongresszusi választásokon saját jelöltet indított, nyilvánosan támogatta a PRI elnökjelöltjeit.

A PPS megfelelő támogatást kap különböző formákban a PRI-től, azon túlmenően is, hogy engedik működését. A mexikói törvények szerint hetvenötezer aláírás szükséges ahhoz, hogy egy politikai pártot hivatalosan bejegyezzenek a választási listán. Noha a PPS tagsága messze elmarad a szükségestől, a PRI nem cáfolja meg azt a hiedelmet, hogy a PPS bejegyeztetése jogos. Ennek eredményeként az 1964-es választásokon a PPS — előnyt kovácsolva abból az új választási törvényből, amely külön képviselői helyeket juttat kisebbségi pártoknak — egyről tízre növelte képviselői mandátumainak számát.

Ez a tíz hely a képviselőház összes mandátumainak öt százaléka, jóllehet a PPS a szavazatoknak kevesebb, mint egy százalé-

kát kapta. A közhit szerint a PPS közvetlen anyagi támogatást is kap a PRI-től, bár erről nincsenek megfelelő információink.

A Juventud Popular (Népi Ifjúság) a PPS ifjúsági szervezete, amelynek két-három ezer tagja van, és némi befolyása a két nagy mexikói diákszervezetben, a Műszaki Diákság Országos Konföderációjában (FNET), és az Egyetemi Hallgatók Szövetségében (FEU). A PPS támogatta az idei gyakori diáktüntetéseket, de óvatosan, nehogy forradalmi indulatokat szítson.

A PPS fedőszervekben végzett munkájának középpontjában a Munkások és Parasztok Általános Uniója áll (UGOCM), amelyet Jacinto Lopez, a CNC — a PRI campesino szervezete — volt vezetője alapított. Az UGOCM taglétszáma becslések szerint körülbelül húszezer, főleg campesinók, s a szervezet tagja az SZVSZ-nek. Főleg Sonora megyében erős, ahol az UGOCM a paraszti földfoglaló mozgalom élére állt, amire a kormány enyhe ellenlépésekkel reagált — ez is bizonyítéka volt annak, hogy a PRI toleráns és felhasználja az ellenőrzött ellenzéket. Magát Lopezt, noha a PRI-ből „disszidált", 1964-ben képviselőnek választották, és általában a PPS második emberének tekintik. Egyébként a fokozatosság híve és nyilvánvaló haszonélvezője a rendszerrel való együttműködésnek.

A PPS-nek taktikai sikerei ellenére, sok baja van a baloldali frakciózás miatt. Nemrégiben egy „baloldali" PPS-csoport, Rafael Estrada Villa vezetésével kivált a pártból, és Nemzeti Forradalmi Direktorátus (DNR) néven új szervezetet alapított. Estrada továbbra is PPS-képviselő, noha a DNR a harcosabb kínai irányvonal felé hajlik.

A PPS tehát a jól bevált szelep szerepét tölti be és gyűjtőhelye mindazoknak, akik a PRI-t túl mérsékeltnek tartják. Szavazatvonzó ereje csekély, majdnem elhanyagolható, és működése a PRI szempontjából elviselhető, mindaddig, amíg betartja a játékszabályokat. A PPS vezetésének lekötelezése érdekében a PRI bizonyos mértékben premizálja a pártot — mint például a tíz képviselőházi mandátummal — s a kormányzó párt számára itt az egyetlen probléma az, hogy a PPS akarva-akaratlan olyan veszélyes frakciók melegágya, mint az Estrada-csoport.

A Mexikói Kommunista Párt (PCM)

Noha a PCM a húszas évek óta működik Mexikóban, sosem volt képes nagyszámú tagságot vonzani — becslések szerint jelenleg ötezer tagja van, főleg a vidéki és városi alsóközép és alsóbb osztályok köréből. A PCM-ben található néhány szabad foglalkozású értelmiségi és kulturális vezéregyéniség, közülük a

legjelentősebb David Alfaro Siqueros, a festő, de a megfelelő taglétszám hiányában a PCM sosem jegyeztethette be magát, és nem szerepelhetett a hivatalos választási listán.

A PCM szorosan követi a szovjet vonalat, és a fegyveres akciót különleges taktikai célokra félretéve, a legális tevékenységre helyezi a hangsúlyt. Belpolitikai programjainak alapja az USA-ellenes nacionalizmus, külpolitikai állásfoglalásaiban pedig támogatja a szovjet irányvonalat, és védelmezi a kubai forradalmat. Noha a párt tevékenységét nagymértékben akadályozza a pénzhiány, sikerül fenntartaniuk egy könyvesboltot, és kiadniuk egy hetilapot, a *La Voz de Mexico*-t.

A párt ifjúsági szervezete, a Mexikói Kommunista Ifjúság (PCM) tagsága mindössze ötszáz körül van, de jelentős a befolyása a fontos diákszervezetekben, a Demokratikus Diákok Országos Központjában (CNED), és a Mexico City-i Nemzeti Egyetem jogi, politológiai és közgazdasági karán. Akárcsak a PPS, a PCM is támogatta az idei diákmegmozdulásokat, de gondosan ügyelt rá, nehogy nyilvánosan propagáljon erőszakos forradalmi megoldásokat.

A PCM mind mostanáig eléggé sikeresen be volt épülve a kőolajipari munkások, a vasutasok és a pedagógusok szakszervezeteibe. De az 1958-as kőolajipari és vasutassztrájk PCM-vezetői ellen alkalmazott PRI-kormányzati szankciók nyomán elvesztették befolyásuk nagy részét ebben a két fontos szakszervezetben. A párt befolyása továbbra is érvényesül az SZVSZ-hez tartozó Oktatási Dolgozók Országos Szakszervezetében (SNET).

A PCM a parasztok szervezésében is sikeres. A párt 1963-ban az MLN-nel, és a volt PRI-vezető, Alfonso Garzón parasztszervezetével együtt megalakította a Független Campesino Konföderációt (CCI). Amikor Garzón később szakított a PCM-mel, a CCI PCM-vezetői Ramón Danzos Palomino irányításával a maguk ellenőrzése alatt tartottak meg egy CCI-frakciót.

A PCM, a CCI-vel és az általa irányított MLN-frakcióval közösen ugyancsak 1963-ban alakította meg a Népi Választási Frontot (FEP), hogy jelölteket indítson az 1964-es választásokon. A PRI nem engedélyezte a FEP bejegyzését, de Danzos ennek ellenére húszezer postai úton leadott szavazatot kapott. A PRI-vel szemben hajlíthatatlanul ellenséges Danzost nem sokkal a választások után letartóztatták, és jelenleg is börtönben van. A kormány továbbra is megtorló intézkedésekkel üldözi a FEP-et, és a CCI PCM által irányított frakcióját, és a mozgalmat alaposan kordában tartják. Az elnyomó intézkedések viszont azt jelzik, hogy a PRI-t aggasztja a befolyás, amire a PCM a nyomorgó paraszti tömegek körében szert tett.

A Nemzeti Felszabadítási Mozgalom (MLN)

Az MLN-t 1961-ben alapították Mexico Cityben a nemzeti szuverenitásért, gazdasági egyenjogúságért és békéért fellépő latinamerikai konferencián. Lázaró Cárdenas volt elnök vezette a konferenciát, és ő lett az MLN egyik irányítója is. Az MLN-t azzal a hátsó gondolattal hívták életre, hogy olyan szélsőbaloldali mozgalmat szervezzenek, amely felülemelkedik az elismert pártokat, a PPS-t, a PCM-et és a függetleneket megosztó ideológiai különbségeken.

Cárdenas vezetésével az MLN kezdetben jelentős sikereket ért el a különféle árnyalatú marxisták egyesítésében azzal a programjával, amely a mexikói nacionalizmust, a kubai forradalom támogatását, az imperialista Egyesült Államok megbélyegzését hirdette, és a politikai foglyok szabadon bocsátását, a vagyonok újrafelosztását, a föld államosítását és ezekhez hasonlókat követelt. De 1962-ben Vicente Lombardo Toledano kivonta a PPS-t az MLN-ből, mivel addigi módszerével már nem tudta irányítása alatt tartani az MLN-t. Azután 1964-ben maga Cárdenas is elgyöngült a PRI támadásai miatt, és a PRI elnökjelöltjét támogatta Danzos Palomino helyett, aki a Népi Választási Front „illegális" kampányát vezette, a PCM és az MLN támogatásával. A FEP választási hadjáratával kapcsolatos nézeteltérések az MLN hanyatlásához vezettek, de a Havannában rendezett trikontinentális konferencián még MLN-vezető volt a mexikói küldöttség élén.

Az MLN félhivatalos lapja, a *Politica* továbbra is a PPS egykori szellemi vezére, Manuel Marcue Pardinas irányításával jelenik meg. A PRI részben Cárdenas miatt nem hozott egyelőre komoly intézkedéseket az MLN ellen. Néhány MLN-vezetőt viszont a PCM, FEP és CCI ellen irányuló kormányzati politika keretében rendszeres támadás ér a PRI részéről.

Mexikói Bolsevik Kommunista Párt (PCBM)

Körülbelül négy szakadár kommunista párt követi a kínai vonalat, közülük a legfontosabb a PCBM. Aligha van azonban néhány száznál több tagja.

Népi Forradalmi Mozgalom (MRP)

A három trockista csoport közül az MRP a legfontosabb, noha több vezetőjét, köztük Victor Rico Galant ebben az évben bebörtönözték a parasztközösségekben folytatott agitáció miatt. Az MRP hanyatlásnak indult, miután Rico Galant akcióképtelenné tették.

A szovjet képviselet

A szovjeteknek (Kubát leszámítva) Mexico Cityben van a legnagyobb létszámú képviseletük, huszonöt diplomatával, és körülbelül ugyanennyi adminisztratív, kereskedelmi, sajtó- és egyéb nem diplomáciai státusban dolgozó tisztviselővel.

A csehszlovák képviselet

Nyolc csehszlovák diplomata van, és négy vagy öt tisztviselő. Mint másutt, itt is a szovjetek kiegészítő szolgálatának tekintik őket, még akkor is, ha a maguk sajátos érdekeinek megfelelő műveletekkel is foglalkoznak, amilyen például a kulturális csereprogram és a baráti társaságok.

A lengyel képviselet

A lengyeleknek hat diplomatájuk, és öt, nem diplomáciai státusban dolgozó tisztviselőjük van.

A kubai képviselet

Latin-Amerikában kizárólag Mexico Cityben van kubai képviselet. Tizenhárom diplomatájuk dolgozik itt, és körülbelül ugyanennyi nem diplomáciai státusú alkalmazott. Fő céljuk a mexikói és a közép-amerikai kubai emigráns közösségekbe való beépülés, de folytatnak Mexico Cityben olyan műveleteket is, amelyek az Egyesült Államokban, főleg Miamiban élő emigráns közösségekbe való beépülésre irányulnak.

Immár hagyomány, hogy Kuba Mexico City-i képviselete intézi a Cubana Airlines Mexico City és Havanna között gyakran közlekedő járatai segítségével a forradalmárok utazását egész Latin-Amerikából és az Egyesült Államokból.

Az Új Kína Hírügynökség (NCNA)

A kínai kommunistáknak évek óta van Új Kína-irodájuk Mexico Cityben. A múlt hónapban azonban az iroda három kínai munkatársát kiutasították — a kirendeltség kapcsolati műveletének eredményeképp —, azon az alapon, hogy politikai tevékenységet folytattak. A kínaiak az Új Kína-irodát valóban mexikói és közép-amerikai propagandaműveletekre és a kínai orientációjú forradalmi szervezetek támogatására használták.

Közép-amerikai emigránsok

Mexikó hagyományosan mindig is a közép-amerikai országok politikai emigránsainak — köztük a kommunistáknak és más baloldaliaknak — a menedékhelye volt. Számos közép-amerikai párt — például a guatemalai — kapcsolati részleget tart fenn Mexico Cityben, hogy közvetlen érintkezést tartsanak fenn a szovjetekkel, kubaiakkal és másokkal. A mexikói kormány szankcióinak elkerülésére nagyrészt félig illegalitásban működnek.

WASHINGTON D. C. — 1966. DECEMBER 20.

Tekintettel Mexikó stratégiai fontosságára, méretére és az Egyesült Államokhoz való közelségére, továbbá a nagyarányú ellenséges tevékenység miatt is, a Mexico City-i kirendeltség a legnagyobb a térségben. A kirendeltségnek összesen körülbelül tizenöt műveleti tisztje dolgozik külügyminisztériumi fedésben a nagykövetség politikai szekciójában, és további tizenkét tiszt különböző nem hivatalos fedésben a nagykövetségen kívül. Ezen felül a kommunikációs tisztek, műszakiak, információs asszisztensek, jelentési tisztek és titkárnők tekintélyes létszámú kisegítő csapata növeli körülbelül ötvenre a kirendeltség személyzetének teljes létszámát.

Kapcsolati műveletek

A kirendeltség tevékenységében a LITEMPO-program a legfontosabb. Ezt a kirendeltséget 1956 óta vezető Winston Scott (* *) igazgatja Annie Goodpasture (* *) eseti tiszt segítségével, aki szintén évek óta a kirendeltségen dolgozik. Ez a prog-

ram magában foglalja a műveleti kisegítő tevékenységek bonyolult rendszerét, amelynek keretében zajlik a különböző mexikói polgári biztonsági erőkkel fenntartott információcsere, folynak a közös műveletek és a mexikói belföldi hírszerzés és közbiztonsági funkciók állandó fejlesztése.

A LITEMPO-művelet csúcsán a mexikói elnök, Gustavo Diaz Ordaz (* *) áll, aki azóta működik együtt nagyon szorosan a kirendeltséggel, amióta államminiszter lett az előző, 1958—64-es Adolfo Lopez Mateos (* *)-rezsimben. Scott Lopez Mateosszal is közeli munkakapcsolatot épített ki. Scottnak gondjai vannak viszont a jelenlegi államminiszterrel, Luis Echeverriával, aki többnyire kedvetlen és kelletlen a kirendeltséggel való kapcsolatában. Scott attól tart, hogy Echeverria nem szívesen követi Diaz Ordaz utasításait a kirendeltséggel folytatott kapcsolati műveletekre vonatkozóan, és a jelenlegi kellemes helyzet véget ér, amikor 1970-ben Echeverria lesz az elnök.

Scott Diaz Ordazhoz fűződő bizalmas kapcsolatának is megvannak a maga problémái. 1964-ben Fulton Freeman lett a nagykövet Mexico Cityben, hogy megkoronázza külszolgálati karrierjét, amely ugyanitt kezdődött a harmincas években. Valószínűleg nyugdíjba megy az 1968-as olimpiai játékok után. Amikor kinevezték Mexico Citybe, Freeman arra számított, hogy jelentőségteljes diplomáciai kapcsolata lesz Diaz Ordazzal. Az elnök azonban Scotthoz fűződő kapcsolatát részesítette előnyben, és Freeman protokollárisan érintkezett az elnökkel, diplomáciai tehetségét a külügyminiszterre kellett pazarolnia. Az államelnökkel való kapcsolattartás problémáit súlyosbította, hogy a nagykövet röviddel megérkezése után részletes beszámolót kért a kirendeltség műveleti programjáról, amit Scott visszautasított. Végül mindketten ellátogattak a Fehér Házba, ahol Johnson elnök a Cég, és barátja, Diaz Ordaz kívánalmai szerint rendezte az ügyet. Scott természetesen továbbra is bejáratos maradt az elnökhöz, és a nagykövet sosem kapta meg a részletes beszámolót, amit követelt. Azóta felmelegedett ugyan Scott és a nagykövet viszonya, de a nagykövet megtilt a mexikói külügyminisztérium ellen irányuló bármilyen kirendeltségi műveletet.

Míg Scott gyakran találkozik az elnökkel és az államminiszterrel, két nem hivatalos fedésben dolgozó eseti tiszt tartja a napi kapcsolatot az Echeverria hatáskörébe tartozó biztonsági szolgálatok vezetőivel. Egyikük korábban FBI-ügynök volt, és a Mexico City-i nagykövetség jogi attaséjának hivatalában dolgozott — ez általában az FBI irodája — az USA nagykövetségein. Az FBI-tiszt kilépett az FBI-ból, hogy átjöjjön a kirendeltségre, de kínosan ügyelnek CIA-munkája titokban tartására, nehogy a

Céget „játékoscsábítással" vádolják. A két nem hivatalos fedésben dolgozó tiszt valójában az AID Közbiztonsági Missziót alkotja, de ezt a funkciót a kirendeltség — akárcsak Argentínában, itt is — titkosan kezeli, mert tiszteletben kell tartania a mexikói nemzeti érzékenységet. A LITEMPO-program keretében jelenleg tanácsokkal és felszereléssel járulunk hozzá az új titkos kommunikációs hálózat létrehozásához, amely Diaz Ordaz hivatala és az ország többi fontos városa közt működik majd. A mexikói biztonsági erőkkel közös műveletek sorában van utazás-ellenőrzés, telefonlehallgatás és megtorló intézkedések.

A kirendeltség Diaz Ordaz elnöknek napi információs összefoglalót is készít, amelyben külön rész foglalkozik a mexikói forradalmi szervezetek és a kommunista diplomáciai képviseletek tevékenységével, egy másik rész pedig a központtól származó információk alapján a nemzetközi fejleményekről számol be. Jelentéseket küldenek — gyakran egyetlen témáról — Diaz Ordaznak, Echeverriának és a magas rangú biztonsági tiszteknek. Ezek a jelentések, akárcsak a napi összefoglalók, tartalmazzák a kirendeltség saját beépült ügynökeitől származó egyéni információkat, természetesen a forrás megvédéséhez szükséges álcázással együtt. A kirendeltség sokkal jobb, mint a mexikói szolgálatok, így komoly segítséget jelent a hatóságoknak a razziák, letartóztatások és más elnyomó akciók megtervezésében.

Scott és a mexikói katonai hírszerzés kapcsolata főleg az információcsere fenntartásából áll, ez is azért van, hogy a lábunk az ajtónyílásban legyen arra az esetre, amikor a kirendeltségnek be kell avatkoznia. Az Egyesült Államok katonai attaséi rendszeres kapcsolatot tartanak mexikói kollégáikkal, és jelentéseiket mindig megkapja a kirendeltség.

Stan Watson (* *), a Mexico City-i kirendeltség helyettes vezetője tárgyalt egy dél-koreai CIA-tiszttel, akit nemrégiben küldtek ide diplomáciai fedésben, hogy figyelje az észak-koreaiak puhatolózását egy képviselet felállítására Mexikóban és Közép-Amerikában.

Kommunista párt elleni műveletek

A kirendeltség CP-részlegében két eseti tiszt dolgozik, Wade Thomas (* *) és Ben Ramirez (* *), mindketten nagykövetségi fedésben, továbbá két tiszt működik a kirendeltségen kívül, nem hivatalos fedésben: Bob Driscoll (* *), nyugdíjas műveleti tiszt, jelenleg szerződéses, és Julian Zambianco (* *), akit

körülbelül egy éve helyeztek át Guayaquilból Mexico Citybe. Ezek a tisztek a felelősek a fontos forradalmi szervezetekbe való ügynök- és műszaki beépülésekért. A hírszerzés itt magasszintű, bár nem annyira, mint 1963 előtt volt. 1962 végén Carlos Manuel Pellecer (* *), a kirendeltség legfontosabb CP beépült ügynöke könyve publikálásával nyíltan szakított a kommunizmussal. A Guatemalai Kommunista Párt (PGT) egyik vezetője volt, és az Arbenz-kormány munkaügyi minisztere az ötvenes években. Miután a Cég segítségével megbuktatták az Arbenz-kormányt, Pellecer Mexico Citybe vette útját, ahol évekig a kirendeltség legjobb forrása volt (kódneve: LINLUCK), nemcsak a guatemalai emigránsokkal, hanem minden mexikói forradalmi szervezettel kapcsolatban. Könyvét természetesen a kirendeltség finanszírozta, és a Cég terjesztette az összes latin-amerikai országban. Propagandaügynökként még mindig használja a kirendeltség Pellecert, akárcsak a többi volt beépült ügynököt, akik hivatalosan szakítanak a kommunizmussal, de nem fedik fel, hogy évekig kémtevékenységet folytattak. Eudocio Ravinesnek (* *), a közismert perui kommunista disszidensnek az esete ehhez hasonló. Egyébként éppen most jelent meg Pellecer újabb könyve, amit szintén a kirendeltség finanszírozott. Ez a könyv a kubai Marcos Rodriguez- és Joaquin Ordoqui-ügy további kihasználását szolgálja a CIA számára, és célja a kubai forradalom befeketítése.

A kirendeltség információkat gyűjt a Mexikóban élő egyesült államokbeli kommunistákról is. Sokan közülük a McCarthy-időszakban érkeztek, és időközben néhányan mexikói állampolgárok lettek. A róluk szóló információ elsősorban az FBI-t érdekli, amely a Mexico Cityben élő Amerikai Kommunista Csoportnak (ACGMC) nevezi őket. A róluk gyűjtött anyagok közt vannak azok, amelyeket az alább leírt LIENVOY-telefonlehallgatással szerzünk.

A kirendeltség megkapja az FBI-tól azoknak a jelentéseknek a másolatát, amelyek a mexikói forradalmi szervezetekbe való beépülési műveletekről szólnak. Puerto Rico kivételével Mexikó az egyetlen latin-amerikai ország, ahol az FBI folytatta a helyi baloldal elleni műveleteit azután is, hogy a CIA 1947-ben átvette ezt a feladatkört. Az FBI hírszerzése kitűnő.

Szovjet (és csatlós) műveletek

A kirendeltség legnagyobb részlege az, amelyik a szovjetek és csatlósaik elleni műveletekkel foglalkozik. Négy eseti tiszt, három beosztott hírszerző és egy titkárnő dolgozik itt — mind nagykövetségi fedésben —, és négy eseti tiszt a nagykövetségen kívül. Paul Dillon (* *) vezeti a részleget, a többi eseti tiszt: Donald Vogel (* *), Cynthia Hausman (* *) és Robert Steele (* *). Számos kényes művelet van folyamatban.

A kirendeltségnek a bejáratokat szemmel tartó két megfigyelőposztja van a szovjet nagykövetséggel szemben, és egy harmadik, amely a nagykövetség mögötti kertet kémleli. A LICALLA-megfigyelőposzt a nagykövetség területét határoló öt ház közül a legközelebbi — egyébként mind az öt a kirendeltség tulajdona. Évekkel ezelőtt filmre vették a kertben beszélgető oroszokat, de a szájról olvasók sikertelenül kísérelték meg kideríteni, hogy miről volt szó. Az épület elejét figyelő egyik OP-ról rádiókapcsolatot tartanak fönn a LIEMBRACE megfigyelőcsoporttal, és jeleznek, amikor egy-egy szovjet célpont elhagyja a nagykövetséget, közölve az útirányát és egyéb adatokat. Valamennyi OP rendszeresen készít fotókat a szovjetekről, családtagjaikról, és a nagykövetség összes látogatójáról is. Ha a vendégek járműveken jönnek, későbbi azonosítás céljára lefényképezik a rendszámtáblát. Alkalmanként a LICALLA OP elektronikus megfigyelést is végez, mivel közel van a nagykövetséghez. De az orosz kódgép hullámainak felfogására tett kísérletek mindeddig eredménytelenek maradtak.

A LIEMBRACE megfigyelőcsoporton kívül számos kisegítő művelet irányul a szovjetek szemmel tartására. A LIENVOY-művelet útján állandóan figyelik a szovjetek telefonjait, és a LIFIRE utazás-ellenőrzési művelet révén pedig az úti dokumentumok fényképmásolatait szerzik meg, az érkezés és elutazás időpontjával együtt. A mexikói diplomáciai kommunikáció megfigyelése felderíti a szovjet tisztviselők vízumkérelmeit, köztük a diplomáciai futárét is. Ezen felül az NSA is számos kommunikációs csatornát figyel, köztük a Szovjetunióból „kirobbantott" adásokat, amelyek feltehetően Mexikóban élő, de egyelőre azonosítatlan ügynököknek szólnak — valószínűleg szovjet hírszerzőknek, akiket hamis személyazonossággal, nem hivatalos fedésben „illegalitásban" vezényeltek külföldre.

A kirendeltség tizenöt-húsz, váltakozó hatékonysággal és megbízhatósággal dolgozó megközelítő ügynököt alkalmaz a szovjetek ellen. Gyanítjuk, hogy többet közülük beszerveztek a szovjetek kettős ügynöknek a kirendeltség ellen. A két legfonto-

sabb megközelítő ügynök jelenleg Katherine Manjarrez (* *), a Külföldi Tudósítók Szövetségének titkára, és férje — mindkettőjüket a szovjet sajtóattasé, és a TASZSZ itteni tudósítója ellen vetik be. Ilyen ügynök: LICOWL—1 (* *), és LIOVAL—1 (* *) is.

LICOWL—1-nek kis fűszerüzlete van a szovjet nagykövetséggel szemben és a szovjetek apróságokat, üdítőitalokat vásárolnak nála — a TSD tanulmányozza az üdítők tárolására-szállítására használt faládák, vagy éppenséggel maguk a palackok bemikrofonozásának lehetőségét. Fontosabb, hogy LICOWL—1-et most bevonták a szovjet nagykövetség *zavhoza* (adminisztratív tisztviselője) elleni műveletbe, az illető ugyanis sokat cseveg az ügynökkel. Mivel Szilnyikov, a zavhoz éppen nő után koslat — legalábbis ezt mondta LICOWL—1-nek —, a kirendeltség elhatározta, hogy beszervez egy fiatal mexikói lányt csaléteknek. Szereztek is egyet BESABER (* *) révén, akit egyébként a lengyel hírszerzés ellen használnak, és kerámia ajándéktárgyakkal foglalkozik. A lány LICOWL—1 üzletében lebzselve magára vonta Szilnyikov figyelmét, és a bolt hátsó helyiségében lezajlott heves csókolózási szakasz után számos komoly délutáni találka következett a lány közeli lakásán — ezt kifejezetten erre a műveletre szerezték. Szilnyikov férfiassága meglepte a lányt, s a kirendeltséget is, amely — egyébként a lány tudta nélkül — magnófelvételeket és fényképeket készített a találkákról. Noha a szexuális kicsapongás nem ritka a szovjetek közt, szigorúan tilos viszonyt folytatni helyi lányokkal. Végül majd eldöntik, hogy megpróbálják-e zsarolni Szilnyikovot, vagy, ha ennek ellenállna, zavarkeltés céljából elküldik-e a szalagokat és a képeket a nagykövetségre.

LIOVAL—1 (* *) nem ilyen érdekes ügy, de sokkal fontosabb. Az ügynök USA-állampolgár, aki angolt tanít Mexico Cityben és lelkes horgász. A horgászat révén kapcsolatba került Pavel Jacskov szovjet konzullal. Jacskov és az ügynök havonta egy-két hétvégét együtt horgásznak kint a hegyekben, és nagyon szoros barátság alakult ki köztük.

Amikor Jacskovot visszahívják Moszkvába — már néhány éve Mexikóban van —, majd eldöntjük, megpróbáljuk-e disszidálásra rábírni LIOVAL—1 révén. Szóba került az is, hogy felajánlanának neki ötszázezer dollárt, hogy disszidáljon. A Cég arra is hajlandó, hogy kidolgozott fedésel, egy jövedelmező kanadai horgásztanya tulajdonosaként marasztalja itt. Nemrégiben Mexico Citybe utazott Peter Gyerjabin — az ötvenes években disszidált KGB-s, aki jelenleg USA-állampolgár és a CIA teljes állású alkalmazottja —, hogy tanulmányozza LIOVAL—1

Jacskovról írott terjedelmes jelentéseit. Arra a következtetésre jutott, hogy nagyon valószínű, hogy Jacskov beszervezte LIOVAL—1-et, aki jelentéseket tesz neki Paul Dillonról, az esetet kezelő kirendeltségi tisztről. A művelet azonban folytatódik, s közben alaposabban tanulmányozzák a kémelhárítási szempontokat.

A kirendeltség szovjetek elleni kettősügynök-eseteit — LICOZY—1 (* *), LICOZY—3 (* *) és LICOZY—5 (* *) — sorra felszámolják az eredmény hiánya, vagy az ellenőrzés problémái miatt.

A csehek és a lengyelek ellen is sok ilyen típusú művelet folyik. Megközelítő ügynökök, telefonlehallgatás, folyamatos megfigyelés és utazás-ellenőrzés, noha valamelyest kisebb intenzitással, mint a szovjetek ellen. A jugoszláv nagykövetségen a kódfejtőt beszervezte a CIA, akárcsak a nagykövetség egyik titkárnőjét.

Mindaddig, amíg az Új Kína Hírügynökséget a mexikói kormány a múlt hónapban be nem záratta, a kirendeltség szovjet és csatlós műveletek szekciója volt a felelős azért, hogy figyelemmel kísérjék a kínai kommunisták mozgását. A telefonmegfigyelés LIENVOY-on keresztül, az alkalmi megfigyelés a LIRICE-csoport segítségével folyt, de a legfontosabb hírszerzési információk az irodájuk bemikrofonozásából származott. Az audiművelethez segítséget nyújtott a központ távol-keleti osztálya, amely egy műveleti tisztet és átírókat küldött Mexico Citybe. Most, hogy az Új Kína irodát bezárták, az audiofelszerelést elhozzák, és a kirendeltség folyamatosan felgöngyölíti a lehallgatásból eredő szálakat.

Kubai műveletek

A kubai műveleti részlegnél két eseti tiszt, Francis Sherry (* *), és Joe Piccolo (* *), meg egy titkárnő van nagykövetségi fedésben, egy eseti tiszt pedig a nagykövetségen kívül dolgozik. Egy megfigyelőposzt fotózik, és rádiókapcsolatot tart a LIEMBRACE megfigyelőcsoporttal, működik a LIENVOY telefonmegfigyelés és a LIFIRE repülőtéri utazás-ellenőrzés. A LIFIRE-csoport révén a kirendeltség rendszeresen hozzáfér titokban a *Prensa Latina* Havannából érkező futárpostájához, és a PL havannai központja és kiküldött tudósítói közti levelezések másolatát továbbítja az illetékes kirendeltségnek.

A LITEMPO kapcsolati művelet keretében a mexikói bevándorlási hivatal különleges megfigyelés alatt tartja az összes uta-

zót, aki a gyakori Cubana-járatokon Havannába indul, vagy onnan érkezik. Minden utast lefényképeznek, és az érkezést vagy indulást olyan jelzéssel pecsételik be az útlevélbe, amely mutatja, hogy havannai utazásról van szó. Ennek az a célja, hogy értelmetlenné tegyék azt a havannai gyakorlatot, amely szerint a kubai vízumokat nem az útlevélbe ütik be, hanem az utazás titkossága érdekében külön lapon adják. Minden egyes gép Kubába indulása előtt a kirendeltséget tájékoztatják az összes utasról, így a neveket ellenőrizni lehet. USA-állampolgárok esetében a mexikói hatóságok megteszik azt a szívességet, hogy ha a kirendeltség úgy kívánja, megakadályozzák az elutazást.

A kubai képviselet ellen irányuló legfontosabb akció jelenleg egy audioművelet-kísérlet a telefonhálózat segítségével. A telefontársaság LIDENY lehallgató műveletben részt vevő mérnökei, alkalomadtán új fali telefoncsatlakozókat szerelnek fel a nagykövetségen; olyanokat, amelyekbe a TSD szuperminiatűr adót és kapcsolót szerelt. Jelenleg a mérnökök műszaki eszközökkel szándékosan zavart okoznak a nagykövetség telefonjaiban. Minden alkalommal, amikor a kubai nagykövetség felhívja a társaságot, és a vonalak áthallására panaszkodik, a mérnökök azt jelentik vissza, hogy a vonalban minden rendben van. Végül, mivel az áthallás nem szűnik, a mérnökök előbb az utcai csatlakozókat, majd a nagykövetségi szerelékeket ellenőrzik. Azt mondják majd, hogy a zavart a fali csatlakozók okozzák, és ezeket kicserélik a bemikrofonozottakkal. Jelenleg ez a művelet (kódneve: LISAMPAN) ott tart, hogy a nagykövetségen a vonalhibára panaszkodnak.

A kubaiak elleni másik fontos művelet ravasz provokáció, amelynek kigondolásáért a CIA Hírszerzési Érmét kapta meg Stan Archenhold (* *), eseti tiszt. A műveletben egy állítólagos CIA-tiszt levelek sorozatát küldte Kuba Mexico City-i nagykövetségének hírszerző szolgálatához, hogy „segíteni próbáljon" nekik. A levelekből arra lehetett következtetni, hogy Joaquin Ordoqui — a Kubai Kommunista Párt tekintélyes, régi vezetője, magas rangú katonatiszt — a CIA ügynöke. Nem ismerem a művelet minden részletét, de az a benyomásom, hogy Ordoqui besúgó lehetett az ötvenes években, amikor Mexikóban élt emigrációban, de aztán nem volt hajlandó együttműködni, és a Cég folyamatosan „égeti" őt a kubaiaknál. Noha Ordoquit 1964-ben letartóztatták, és amint akarták, sikerült zavart kelteni a kubai forradalmi vezetésen belül, a leveleket változatlanul küldik a kubai hírszerzésnek.

Mivel Sherrynek, a kubai műveleti részleg vezetőjének fedőállása a nagykövetség konzuli osztályán van, közvetlenül tudott

találkozni számos kubai konzuli hivatalnokkal. Legfőbb ügynöke a kubaiak közvetlen megközelítésére mégis Leander Vourvoulias (* *), a görög konzul, a konzuli testület elnöke.

Kisegítő műveletek

A kisegítő műveleteket is részletezni kell. A LIENVOY közös telefonlehallgatási művelet a mexikói hatóságok együttműködésével valósul meg, és kapacitása körülbelül negyven vonal. A kirendeltség gondoskodik a felszerelésről, a műszaki személyzetről, a futárokról és átírókról, a mexikóiak pedig megteremtik a kapcsolatokat a telefonközpontokban, és üzemeltetik a lehallgatóposztokat. Azon kívül, hogy figyelik a kommunista diplomáciai képviseletek és a mexikói forradalmi szervezetek vonalait, a LIENVOY különleges feladatokat is ellát. Évekig lehallgatták a volt elnöknek, Cárdenasnak és lányának a telefonját, és nemrégiben kezdték Luis Quintanilla, egy mexikói értelmiségi lehallgatását, aki Hanoiba tervez utazást a Miami News kiadójával, és a demokratikus intézmények tanulmányozására alakult (Santa Barbara-i) kutatóközpont egyik ösztöndíjas kutató-tudósával. Az utazás tervéről szóló jelentéseket azonnal a Fehér Házba küldik.

A kirendeltség saját telefonlehallgatási műveletet is folytat, de ez csak olyan különleges esetekre korlátozódik, amikor a mexikói hatóságokat nem kívánatos belekeverni az ügybe. A kapcsolásokat ilyenkor a telefonközponton kívül teremtik meg, azoknak a mérnököknek a közreműködésével, akik kirendeltségi ügynökként dolgoznak, mint például a kubai nagykövetség bemikrofonozása esetében (LISAMPAN). Az ilyen ügyeket igyekeznek a lehetőség határáig leszűkíteni, hogy elkerüljék a kellemetlenségeket, ha netán a mexikói hatóságok felfedezik, mi folyik.

Az utazás-ellenőrzés, általános vizsgálatok és alkalmi megfigyelés egy hattagú csoport, a LIFIRE feladata. Naponta megszerzik a légi utaslistákat, továbbítják a kirendeltségre, és lefényképezik a kommunista országokba tartó vagy onnan jövő utasokat, és az útlevelüket is, amikor áthaladnak az ellenőrzésen.

Nyolctagú megfigyelőcsoport a LIEMBRACE; vannak járművei (közte egy Volkswagen fotó-furgon), rádiókommunikációs felszerelései és főleg szovjet- és csatlós-, valamint Kuba-ellenes műveletekkel foglalkozik. Jim Anderson (* *) vezeti, aki egy másik (szintén nyolctagú) csoportot (LIRICE) is irányít, s ez

hasonló felszereléssel a mexikói forradalmárokkal és más különféle célpontokkal foglalkozik.

A postai megfigyelés főleg a kommunista országokból érkező levelekre irányul, de alkalmanként külön kiválasztott mexikói címekről érkező levelezést is megfigyelnek.

Mint minden kirendeltségen, itt is a legkülönfélébb emberek látnak el kisegítő feladatokat, amelyeket normális munkájuk során végezhetnek. A kirendeltség nem hivatalos fedésben dolgozó személyzete számára a szükséges beutazási iratokat például Judd Austin (* *), a Goodrich, Dalton, Little és Riquelme (az USA leányvállalatait kiszolgáló fő ügyrendi iroda) egyik jogásza szervezi meg. A Mexico Cityben működő Amerikai Kereskedelmi Kamara ügyvezető alelnöke, Al Wichtrich (* *), olyan politikai információkat továbbít a kirendeltségnek, amelyekre napi munkája közben tesz szert, amerikai és mexikói üzletemberektől. Műszaki kisegítő műveletekre van a kirendeltségnek nagykövetségi fedésben egy TSD-tisztje, akinek műhely áll rendelkezésre és az audioműveletek, a levélbontás és -visszaragasztás, fényképezés szakértője.

Különleges műveletek (CA)

A kirendeltség különleges műveleti szekciójában Stanley Watson (* *), a kirendeltség helyettes vezetője, és két eseti tiszt dolgozik nagykövetségi fedésben, egy pedig a nagykövetségen kívül. A folyamatban lévő műveletek útján gondoskodnak propagandaanyag elhelyezéséről a vezető Mexico City-i napilapokban, több magazinban és a televízióban. A diákműveletek középpontja jobbára a Mexikói Nemzeti Egyetem (UNAM), míg a szakszervezeti műveletek az ORIT mexikói központjának irányítására és támogatására összpontosulnak. A kirendeltség szakszervezeti műveleteiben részt vesznek a CIA-pénzből épített új ORIT-iskolában, Cuernavacában dolgozó ügynökök, akik azoknak a hallgatóknak a kiszemelésével és megközelítésével foglalkoznak, akiket hazatérésük után saját hazájukban hasznosítani lehet. Az AIFLD (* *) mexikói programját szintén a kirendeltség irányítja.

Noha a LITEMPO és más műveletek állandó politikai hírszerzést biztosítanak a mexikói helyzetről, a kirendeltségnek van egy hivatalos fedésben dolgozó tisztje, Bob Feldman (* *), aki teljes állásban a LICOBRA-műveletben dolgozik — ez beépülés a PRI-be és a mexikói kormányba. Ez a tiszt szorosan együttműködik a nagykövetség valódi politikai szekciójával, és most ép-

pen több PRI-törvényhozóval foglalkozik beszervezés céljából. A LICOBRA-művelet másik célpontja az államminisztérium egyik hivatala, amelyet politikai és társadalmi vizsgálatok osztályának neveznek. Ez a hivatal, noha egy minisztérium része, tulajdonképpen a PRI adatbankja az egész ország politikai hivatalnoki karára (PRI és ellenzék) vonatkozó információk tekintetében. Egy harmadik LICOBRA-célpont a külügyminisztérium, ahol a nagykövet kívánságára jelenleg szünetelnek a műveletek. A LICOBRA-műveletekben véli különlegesen jól hasznosíthatónak a kirendeltség és a központ az olimpiai attasé fedését. A PRI-be és a kormányba való erőteljes beépülési próbálkozásra összpontosítva jobb egyensúlyt lehetne elérni a kitűnő kapcsolati műveletek és az ellenőrzött ügynökforrások közt. Rafael Fusoni (* *), aki egy ideje a LICOBRA-műveletben vesz részt, máris ügynökként dolgozik az olimpiai szervező bizottságban — helyettes reklámfőnök.

A Mexico City-i kirendeltség széles körű műveleti tevékenysége és nagy létszámú személyzete ellenére közismert kiváló adminisztrációjáról. Két adminisztratív tiszt és egy titkárnő kezeli a pénzügyeket és az ingó és ingatlan vagyont, de Win Scott, a kirendeltség vezetője ugyanolyan kivételes figyelmet fordít az adminisztratív részletekre, mint a műveletekre. Minden kirendeltségi tiszt köteles közölni a portással, hová megy, és mikor jön vissza. A reggeli késést nem tűrik, a táviratokra és a jelentésekre azonnal válaszolnak, és megkövetelik a programmegújítások és műveleti helyzetjelentések benyújtási határidejének szigorú betartását. Mindent egybevetve, a Mexico City-i kirendeltségen fegyelem van — de ez így van rendjén ott, ahol ötven alkalmazottal és öt és fél millió dolláros költségvetéssel dolgoznak.

A kirendeltség jelentési részlegében egy rangidős jelentési tiszt és egy beosztott dolgozik. Ez a részleg továbbít minden információt, ami a kirendeltségre érkezik és érdekelheti a központot vagy más kirendeltségeket; megírja a jelentéseket, és naprakészen tartja az aktákat.

Az adatrögzítő részleg itt a legnagyobb és leghatékonyabb a térség összes kirendeltsége közül; azt mondják, Scott büszkesége. Részletes személyi dossziékkal rendelkeznek több ezer mexikóiról és Mexikóban élő külföldiekről, emellett információs aktákat, műveleti aktákat és kiterjedt katalógust vezetnek. Ezt a részleget egy szakképzett tiszt irányítja, két teljes állású beosztott és négy feleség részvételével.

Ekkora kirendeltség legfeljebb személyzete felét tudja külügyminisztériumi alkalmazottként foglalkoztatni. A kirendeltségen dolgozó titkárnők es hírszerző beosztottak közül többen turista-

ként érkeznek Mexikóba, és a nagykövetség fizetési listáján „helyi alkalmazottakként" szerepelnek. Mások anélkül dolgoznak a kirendeltségen, hogy nagykövetségi státusban „véglegesítenék" őket. Megint mások, akik nem a nagykövetségen dolgoznak, turistaként, reklámszakemberként, üzletemberként, esetleg nyugdíjasként érkeznek az országba. A megfelelő fedés állandó probléma, de rendszerint találnak megoldást. Mexikó közelsége az Egyesült Államokhoz, továbbá a kirendeltség és a kormány különleges kapcsolata, és az Egyesült Államokból ideáramló turistaözön olyan megoldásokat tesz lehetővé, amelyek más országokban elképzelhetetlenek.

WASHINGTON D. C. — 1967. JANUÁR 15.

Még mindig húzódik a döntés arról, vajon megyek-e, és mikor Mexico Citybe olimpiai fedésben. Sajnos, pillanatnyilag a WH Osztály érdeklődése a montevideói kirendeltség felé fordult, amely az OAS-elnökök áprilisban Punta del Estében sorra kerülő konferenciájának előkészületein dolgozik, amelyen Johnson elnök is részt vesz. Az osztályon külön csoport alakult arra, hogy pótszemélyzetet vezényeljen Montevideóba, külön bázist hozzon létre Punta del Estében, és különleges kapcsolati rendszert építsen ki a titkosszolgálat fehér házi részlegével. John Hanke (* *), a központ felelős tisztje közölte, hogy a montevideói kirendeltség kérte, menjek vissza, és én foglalkozzak a rendőrséggel. A vén bürokrata Kaufman viszont nem akarja, hogy íróasztalom a szükségesnél tovább álljon üresen, így aztán amennyire csak tudja, késlelteti elutazásomat. Nem vagyok nagyon feldobva az ötlettől, hogy újra együtt dolgozzam Oteróval és társaival, de már az is felüdülés lenne a központban végzett munka után, ha visszamennék Montevideóba.

Mielőtt elutazom, be kell fejeznem az adminisztratív teendőket két új tiszttel kapcsolatban, akik nem hivatalos fedésben mennek Mexico Citybe, hogy részt vegyenek a szovjetek elleni műveletekben. Az egyik szerződéses ügynök, és korábban a Kuba elleni tengeri beszivárgást-menekülést oktatta — különleges bázist irányított egy szigeten, nem messze Miamitól. A másik Jack Kindschi (* *), akit a stockholmi kirendeltségről neveztek ki újra Mexico Citybe. Kényelmes, hogy ugyanaz marad a fedőállása Mexico Cityben, mint Svédországban volt: reklámszakember a Robert Mullen Co.-nál (* *). Amíg nem leszek itt, a munkámat Bruce Berckmans (* *) látja majd el, aki nemrégen végzett a Hivatásos Kiképző Programban — ez az új neve a régi

JOT-nak. Berckmans tengerészgyalogos volt és néhány hónapon belül Mexico Citybe megy dolgozni, a kommunista párt elleni beépülési műveletekben vesz részt — most is ezzel foglalkozik a csoportban. Nem hivatalos fedőállása lesz: piackutató és mezőgazdasági konzultáns.

MONTEVIDEO — 1967. MÁRCIUS 1.

Ha Johnsont meggyilkolják — az nem a biztosítás hiánya miatt lesz. Itteni különleges csoportunk a központból és a térség más kirendeltségeiről érkezettekkel kiegészítve körülbelül hatvan főre szaporodott. A kirendeltség irodáinak minden zugában, szegletében íróasztal vagy gépasztal áll. Punta del Estében berendeztünk egy bázist, egy olyan házban, amely közel van ahhoz, ahol Johnson fog lakni, és majdnem a hotel mellett van, ahol a konferencia üléseit tartják.

A titkosszolgálat előőrse irodát nyitott a kirendeltségen azoknak az információs jelentéseknek a gyors továbbítására, amelyeket a többi kirendeltségtől és itteni forrásainktól kapunk. Az a feladat, hogy felgöngyölítsük az összes szálat, amely egy esetleges merényletre utal, itt vagy más országban — minden WH-kirendeltség jelenti a szélsőbaloldaliak utazását, vagy hirtelen eltűnését. A különítmény két csoportja végzi az ilyen nyomokkal kapcsolatos munkát, és egyéb előkészületeket az uruguayi biztonsági emberekkel.

A kirendeltség CP (kommunista párt) szekciója Bob Riefe vezetésével átfésüli az összes fontos szélsőbalos uruguayi aktáit, akik benne lehetnek egy Johnson vagy más elnök elleni merényletben. Hogy elkerüljék a forrást veszélyeztető információ továbbadását, a rendőrségi hírszerzésnek továbbított jelentésekkel együtt ellenőrzési listát készítenek elő, amelyet a különböző biztonsági zónákban lévő ellenőrző pontokon használnak. Az ellenőrzés zónák szerint folyik, és intenzitása fokozódik Montevideótól Punta del Estéig. A kapcsolati szekció, amelyben én is dolgozom, a jelentések spanyol nyelvű megírásáért felelős, és azért, hogy eljussanak Oteróhoz a rendőr-főkapitányságra. Normális körülmények között nem küldünk tovább magas szintű, saját forrásból származó információt a rendőrségnek, mert nagy a valószínűsége annak, hogy a szegényes rendőrségi biztosításon keresztül kiszivárognak az ellenséghez. De tekintettel a nagy tétre, most ezt is megkockáztatjuk. Argentinok, brazilok, paraguayiak és mások, akik nem Uruguayban élnek, de lehetséges fenyegetésként jönnek számításba, mind szerepelnek ebben a je-

lentési eljárásban, és Otero aktái úgy duzzadnak, mint soha annak előtte. A hónap végére több száz ilyen egyéni jelentést továbbítanak, Montevideóból és más kirendeltségekről származó források külön jelentéseivel együtt.

MONTEVIDEO — 1967. ÁPRILIS 2.

Úgy tűnik, a kirendeltséget naponta újabb gyilkosságra, bombára, mérgezésre vagy egyszerűen a konferencia megzavarására irányuló terrorista tervekről szóló históriákkal etetik. Ezek ellenőrzése során eljutottam egy csomó furcsa ember otthonába, időnként egy buzgó mócsing titkosszolgálati ügynök társaságában, aki „minden eszközzel fel akarja tárni a teljes igazságot". Az egyik sztorit egyszerűen nem tudtuk megfejteni, és a múlt héten éjt nappallá téve próbáltam megoldani a rejtélyt.

Az eredeti jelentés BIDAFFY—1-től (* *), a Buenos Aires-i kirendeltség egyik beépült ügynökétől jött, aki John William Cooke terrorista csoportjának peremén dolgozik. Cooke közismert szélsőbaloldali peronista. BIDAFFY—1 jelentésében azt állította, hogy Cooke és meghatározatlan számú híve Montevideóba jön a konferencia előtt, beszivárog a szigorított őrizet alá vont Punta del Este-i területre, s bombatámadásokat és más terrorista műveleteket fog végrehajtani. Az ügynök nem tudta Cooke kísérőinek nevét, de azt igen, hogy a tervet egy Cooke által bérelt lakosztályból irányítják majd a Rambla Hotelból — ez egy húszemeletes, pusztulófélben lévő szálloda a Pocitos strandnál.

Nem akartam ezt az információt továbbítani a rendőrségnek, hogy ne veszélyeztessem BIDAFFY—1-et, inkább úgy döntöttünk, hogy megpróbáljuk ellenőrizni a jelentést, és majd akkor vonjuk be a rendőrséget, ha Cooke megérkezett. Az AVENIN megfigyelőcsoport révén szereztem egy szobát ugyanazon az emeleten, ahol Cooke lakosztálya van, és áthívtam Buenos Airesből Frank Shernót, a regionális műszaki kisegítő tisztet. Sherno két hosszú éjszakán át sikertelenül próbálta kinyitni Cooke lakosztályának ajtaját, még elemmel működő kézi vibrátort is bevetett. Aztán csinált egy kulcsot a zárhoz — s mire ez megvolt, újabb három éjszaka telt el. Szobánk és Cooke lakosztálya közötti ingajáratunk akkorra már felébresztette a liftkezelő gyanakvását, a hallban pedig az alkalmazottak hangosan tűnődtek azon, hogy mit csinál három férfi éjszakáról éjszakára egy kétágyas szobában. Félelmem egyre nőtt, hogy a hotel mene-

dzsere értesíti a rendőrséget, s azok lebuktathatnak egy-két AVENIN-ügynököt Otero előtt.

Tegnap éjjel Sherno végre kinyitotta Cooke lakosztályát. Amikor először beléptünk — előbb persze óvatosan körülnéztünk, nem helyeztek-e robbanó csapdát az utunkba —, egy nagy faládát találtunk a nappaliban, éppen megfelelő méretűt puskák és egyéb fegyverek számára. Le volt szögezve és átkötve, de egyik oldala a saroknál meglazult, és belül könyveket, újságokat és más nyomtatványokat láttam — valószínűleg helykitöltőnek és takarónak tették az alatta lévő fontosabb tárgyakra. Úgy döntöttem, hogy hagyom a ládát, de felszereltünk két elemes rádióadót — egyet az ágyrugóra, egyet pedig a karnisra. A mi szobánkban hagytuk a vevőt és a rögzítőt az AVENIN-ügynökök számára, akik váltva figyelik majd.

Ma reggel sürgöny jött a Buenos Aires-i kirendeltségtől, ismét egy BIDAFFY—1-jelentés: Cooke lánya ma érkezik, és valószínűleg a lakosztályba költözik be, s a csoport más tagjai feltehetően szintén rövidesen itt lesznek. Megbeszéltem a faládaügyet a titkosszolgálat főnökével, aki felajánlotta, hogy kölcsön ad nekünk egy hordozható röntgenkészüléket, amit a Johnson elnöknek adott ajándékok átvizsgálására használnak. Ma éjjel a gépet kezelő titkosszolgálatos elkísér a hotelszobába, és megpróbálkozunk a titkos behatolással. Ma délután Cooke lánya valóban megérkezett — a szeretőjével. Az AVENIN-csoport követni fogja őket, amikor elhagyják a szállodát, és rádión szólnak nekünk, ha visszaindulnak. Közben beosonunk Cooke lakosztályába, és röntgenképeket készítünk a ládáról. Remélem, a hotel liftje fel tudja majd vinni ezt a „hordozható" masinát az emeletre, nem is beszélve arról, hogyan cipeljük majd végig „titokban" a hallon. Aki belénk ütközik, elég sugárzást fog kapni ahhoz, hogy megsüljön a csontveleje.

MONTEVIDEO — 1967. ÁPRILIS 4.

Miután egy éjszakán és délelőttön át hallgattuk a koncertet az ágyrugóra szerelt adóból, végül hallottuk, amint Cooke lánya és szeretője elhagyják a szobát. Nagy nehezen odavonszoltuk a gépet, felvettük az ólomköténytyt, és bekapcsoltuk. Minden képnél — sokat kellett csinálnunk, mert a láda nagyobb volt, mint a gép negatívja — a fények elhalványultak, és azt hittem, kivágjuk a biztosítékot, de sikerült hamarosan visszatérni a szobánkba. A röntgengép kezelőjével visszavittem a gépet a kirendeltségre, ahol ő előhívta a filmeket — szerencsére semmi sem tűnt elő raj-

tuk, a szögeket kivéve. Ma délután a párocska visszatért Buenos Airesbe, anélkül, hogy egyetlen szóval is jelezte volna mások érkezését, vagy utalt volna a konferenciára. Elég rövid kis kirándulás volt; megfigyelőink tanultak egy-két új trükköt, és jelentésemben majd külön összeget javasolok BIDAFFY—1-nek, fantáziadús jelentéséért.

Most, a végső szakaszban több időt vesz igénybe, amíg a jelentéseket és ellenőrző listákat eljuttatjuk a rendőrségi biztonsági erőkhöz. Most kezdtük szervezni Johnson biztosításának rendjét megérkezésekor a montevideói repülőtéren, és helikopterutazására Punta del Estébe. John Horton, a kirendeltség vezetője a főépület melletti repülőgép-parkolóban lesz, titkosszolgálati ügynökökkel, tíz másik CIA-tiszt pedig a főépület különböző fontos pontjain. Mindegyikünknek bizonyos ablakokat kell figyelnie, nehogy kinyíljanak. Az én őrhelyem a főépület tetején lesz, közvetlenül az irányítótorony alatt. Mindannyian walkie-talkie-összeköttetésben leszünk egymással, nálam pedig egy nagyobb teljesítményű walkie-talkie is lesz, amin a kirendeltségnek jelentem az összes részletet. A kirendeltség az én jelzéseim alapján továbbítja Washingtonba az egyidejű jelentéseket: föltűnik Johnson gépe, leszáll, megállás, Johnson kiszáll, fogadják, beszáll a helikopterbe, az felemelkedik és eltűnik. Újabb jelentések következnek majd az autópályán kocsikban lévő tisztektől, a Punta del Este felé vezető úton — Johnson helikoptere valójában egyetlen pillanatra sem kerül ki a CIA-tisztek látómezejéből, montevideói leszállásának pillanatától a hetven kilométerre lévő Punta del Este-i földet érésig. Amikor Johnson már Punta del Estében lesz, biztosítása nem jelent akkora problémát, mert a környéken megszigorították az ellenőrzést, nincs szabad mozgás, különleges jelvényeket kell használni, és egyéb óvintézkedéseket is életbe léptettek. Mivel az elnökök közül Johnson szinte utolsóként érkezik, két napig gyakorolni tudunk majd a kollégáin.

MONTEVIDEO — 1967. ÁPRILIS 14.

Minden tökéletesen ment, mind Johnson három nappal ezelőtti megérkezése, mind pedig mai elutazása idején. Amikor visszatértünk a kirendeltségre, a fogadás alatt Horton átadott egy táviratot a központtól, hogy azonnal menjek vissza, mert fel kell készülnöm a Mexico City-i olimpiai kinevezésre és utazásra. Ma éjjelre megpróbálok helyet szerezni a légierő valamelyik teherszállító gépére Washingtonba.

A konferencia eredményei? Nos, végül félretették a Szövetség a Haladásért agrárreformra, a jövedelem újrafelosztására, társadalmi és gazdasági integrációra vonatkozó eredeti irányelveit. Helyesen, hiszen az érdekelt kormányok közül egyik sem foglalkozik komolyan ezekkel a kérdésekkel. A hangsúly most a regionális gazdasági növekedésen van. Feltételezik, hogy a gazdasági növekedés önmagában megoldja majd a társadalom peremére szorult többség gondjait, és különben is, a reformot könnyebb lesz elfogadni, ha több a szétosztanivaló — azaz a kiváltságosaknak nem kell jelentősen csökkenteni a fogyasztásukat. Külföldi segélyeket juttatnak főleg az oktatás és mezőgazdaság számára — ez utóbbi az agrárreform hiányában a termelékeny kereskedelmi farmervállalkozások fejlesztését jelenti. A modern szektorok örülhetnek, mert növekvő részesedésük a nemzeti jövedelemből egészen biztosan továbbra is emelkedni fog. Felejtsük el a reformokat — hála a kémelhárításnak, vége a nyomásnak.

WASHINGTON D. C. — 1967. ÁPRILIS 30.

Amíg Montevideóban voltam, több döntés is született az olimpiai fedőállásról — mind a Cégnél, mind a külügyben. Bill Broe, a WH Osztály vezetője nem rajong odavezénylésem gondolatáért. Ő volt a tokiói kirendeltség vezetője az olimpia idején, és szerinte az ilyesfajta rendezvényekkel szükségszerűen együttjáró politikai enyhülés nem kedvez a beszervezésnek. Szerinte csak akkor igazolható az az idő, amit mostantól jövő év végéig kizárólag az olimpiai ügyekkel foglalkozva, Mexico Cityben töltök, ha az olimpia után is az ottani kirendeltségen maradok. Dave Murphy, az SB Osztály vezetője viszont úgy véli, hogy a megenyhült politikai légkör segít majd abban, hogy olyan körökben mozoghassak, amelyeket egyébként elzárnak az Egyesült Államok kormányának tisztviselői elől. Egyébként a Mexico City-i kirendeltségnek jelenleg nincs olyan művelete, amely összehozná tisztjeit azokkal a szovjet és csatlós kollégákkal, akiket nagykövetségükön olimpiai feladatok ellátásával bíztak meg. Murphy véleményét osztja a Mexico City-i kirendeltség is, amely türelmetlenül várja, hogy az olimpiai fedőállást felhasználja a LICOBRA-célpontok — a PRI és a mexikói kormány — elleni ügynökfejlesztésre.

A nézeteltéréseket az én javamra tisztázták, de ekkor újabb probléma merült fel. A nagykövet kinevezésemet attól tette függővé, hogy ismer-e (nem szabad ismernie) CIA-tisztként a latin-

amerikai rendőrség. Kaufman, a mexikói csoport vezetője ezt úgy oldotta meg, hogy íratott velem egy feljegyzést, amit majd Broe aláír, s ez biztosítja a külügyminisztériumot arról, hogy engem egyetlen rendőrség sem ismer. Kaufman szerint ez még igaz is, hiszen — ha egyáltalán szükség lesz magyarázatra — mindazok a rendőrtisztek, akik ismernek, elsősorban a CIA fizetett ügynökei, és csak másodsorban rendőrök.

A legbiztatóbb fejlemény, hogy a nagykövet úgy döntött, két olimpiai attasét akar — a másik Dave Carrasco lesz, az Amerikai Egyetem volt kosárlabdaedzője, aki most a Béke Hadtest sportprogramjainak vezetője Ecuadorban (s akinek természetesen semmiféle kapcsolata nincs a Céggel). Látszólag én leszek az ő beosztottja, ez nagy segítség számomra, mert valódi sportember. Ugyanakkor a mexikói határnál született, és régi barátai vannak mexikói sportkörökben. Jövő hónapban Carrasco Washingtonba jön, hogy megbeszéléseket folytasson a minisztériumban, valamint Kaufmannal és velem. Ha nem szenved további halasztást az ügy, júniusban meg kellene nyitnunk a nagykövetségen az olimpiai irodát.

Luis Vargas, régi montevideói bevándorlási igazgatóm itt van a feleségével, kirándulását a kirendeltség finanszírozza. Ez az a jutalom, amit én javasoltam tavaly, a kiutasításoknál és egyéb szovjet, keletnémet, cseh és Észak-Korea-ellenes műveletekben nyújtott segítségéért. A központ részéről a látogatást felügyelő tisztként én vittem el őket Montoya szenátor irodájába egy kis beszélgetésre, aztán Raymond Warren (* *) lakására koktélpartira — ő a vezetője annak a WH-csoportnak, ahová Uruguay is tartozik —, majd egy speciális fehér házi látogatásra, amelyen titkosszolgálati kollégák kalauzolták. New Yorkban tegnap megnéztük a hűségnapi parádét. Vargasra — és rám is — mély benyomást tett, milyen nagy méretű a vietnami háborús erőfeszítések itt megnyilvánult támogatása. Ha ezek a felvonulók ismernék a latin-amerikai felkelésellenes akciók következményeit...

WASHINGTON D. C. — 1967. JÚNIUS 5.

Úgy döntöttünk, hogy Dave Carrascónak egy-két héttel előttem kell Mexico Citybe érkeznie. Így amíg ő személyes ügyeit intézi, én visszatértem az aktatologatáshoz a mexikói csoportban. Most fejeztem be a szovjet műveleti tanfolyamot is, egy kéthetes, egész napos programot, amelyet látszólag az Oktatási Hivatal szervezett, de valójában az SB Osztály irányított. Tavaly kellett

volna részt vennem ezen a tanfolyamon, de a mexikói csoport személyzetének kis létszámára való hivatkozással ki tudtam bújni alóla. Most nem volt ürügy.

Az SB Osztály igen sikeresen propagálja ezt a tanfolyamot — tulajdonképpen elérték, hogy a kurzust kötelezővé tegyék minden kirendeltségvezető és helyettese számára, aki olyan országban dolgozik, ahol szovjet képviselet van; el kell végezniük a tanfolyamokat azoknak a tiszteknek is, akik szovjet műveletekben vesznek részt. Mivel én valószínűleg személyes kapcsolatot fogok kiépíteni szovjet hírszerzőkkel, nem úsztam meg a tanfolyamot. Ugyanakkor szerencsém is volt, mert Jim Noland, régi quitói kirendeltségvezetőm visszatért rövid Santiago de Chile-i kiküldetéséből, és szintén részt vesz a tanfolyamon, mielőtt átveszi az SB Osztályon hivatalát, amely a WH Osztállyal koordinálja a szovjet ügyeket.

A szovjet műveleti tanfolyam a legkorszerűbb képzési forma a Cégnél a szovjetek beszervezésével és árulásra bírásával kapcsolatban. A tananyag nagymértékben Dave Murphynek, az SB Osztály vezetőjének elképzeléseire és elméleteire épül, amelyek eléggé ellentmondásosak egyrészt Murphy és beosztottai dogmatikus hajlamai, másrészt a felmutatható sikerek hiánya miatt. A tanfolyamon részt vevő tisztek többsége nem az SB-ről, hanem más területi osztályról jött, de a legtöbben egyszerűen tartózkodtunk eltérő véleményünk kimondásától. Tudjuk ugyanis, hogy az SB felfigyel azokra, akiknek különvéleménye van, és — tekintettel az SB súlyára a DDP-n belül — az ilyen eretnekség előbb-utóbb visszaüt.

Feltűnően hiányoznak a tanfolyamról a Marxról, Leninről és más kommunista teoretikusokról és vezetőkről szóló előadások és olvasmányok, noha Oroszország történelmét — vastag, papírfedelű kötetben — ideadták mindegyikünknek. Ez a tanfolyam a mai szovjet valósággal foglalkozik, és azzal, hogyan használjuk ki azt — miként vegyük rá a szovjeteket arra, hogy országuk ellen kémkedve hazaárulást kövessenek el.

De hogyan lehet közel kerülni ezekhez a szovjetekhez, akik közül a legérdekesebbek az SZKP tagjai? A legjobban megközelíthetők és legsebezhetőbbek azok, akik valamilyen minőségben a szabad világban dolgoznak — több, mint huszonötezren —, és mások, akik időleges megbízatással utaznak külföldre. Rendszerint hozzáférhető a diplomáciai, a kereskedelmi és a műszaki kisegítő missziók személyzete, és a katonai személyzet is, de különösen fontosak a külföldi konferenciákon és kongresszusokon részt vevő szovjet tudósok. A külföldi képviseletekre több évre kiküldött diplomaták közelíthetők meg a leginkább.

Számításba véve annak felbecsülhetetlen értékét, ha olyasvalakit sikerül beszervezni, aki kész a Szovjetunióba visszatérni, a szovjet műveleti tanfolyam középpontjában a nem kommunista országokban lévő szovjet közösségek szervezeti felépítése, és a sebezhető és elégedetlen alkalmazottak kiválasztására irányuló CIA-műveleti program áll. Az elmélet szerint a külföldön dolgozó szovjetek szigorúan szabott munkarendjébe főleg belbiztonsági okokból beépített nyomás természetes kiábrándultságot szül, hiszen éles ellentéte a relatíve nagyobb gondolat-, mozgás- és gyülekezési szabadságnak, amit maguk körül látnak. Ezért — folytatódik az elmélet — egyes szovjetek mégis elindulnak a hazaárulás felé vezető úton, és a CIA célja, hogy azonosítsa és buzdítsa őket. Minél tovább tudnak egy ilyen embert a posztján tartani (mielőtt „eltűnne" és az Egyesült Államokba jönne), vagy optimális esetben rávenni a Szovjetunióba való visszatérésre, annál nagyobb a várható haszon. De először is azonosítani kell a jelölteket.

A szovjetek elleni műveletre vonatkozó elméletek és műveleti doktrínák legnagyobb része tényleges disszidensektől származik, akik leírták saját személyes tapasztalataikat, és azokat a motívumokat, amelyek miatt árulóvá lettek. Ezután meglehetős részletességgel tanulmányoztuk a szovjet képviseletek személyzetének munkarendjét és szabadidős tevékenységét — mindkettőt hivatalos előírások szabályozzák. Rendszerint nincs nagy különbség a képviseletek között. Először is ott van a képviselet nyílt diplomáciai és adminisztratív funkciója, amit a nagykövet vezet, külön politikai, gazdasági és kulturális szekcióval — ez minden szempontból átlagos. Az adminisztratív szekció a *zavhoz* (főnök) vezetésével és *komendantjai* (beosztottjai) segítségével gondnoksági feladatokat végez, kezeli a nagykövetség portáját és egyéb biztonsági feladatokat lát el. A kereskedelmi irodákban szovjet vállalatok képviselői dolgoznak, akik könyveket, filmeket, gépeket és egyéb árukat adnak-vesznek, és a házigazda ország termékeinek importját intézik.

Áttekintettük a *rezident* (a hírszerző főnök) és beosztottjai azonosításának különböző módszereit a különböző szolgálatoknál. Szintén érdekes a zárt részleg elhelyezésének felderítése — itt tartják az összes titkos dokumentumot, s itt folyik a kódolt és rádiós kommunikáció. Az itt dolgozó személyzet azonosítása természetesen elsőrendű fontosságú. A beszervezési műveletek kilátásai korlátozottak, mert a szovjet képviseleten csak a kijelölt személyek tarthatnak személyes kapcsolatot külföldivel, különösen nem kommunista külföldivel, és minden találkozásról alaposan részletezett jelentést kell írniuk. Ilyen kapcsolatokra

rendszerint csak a hírszerző tisztek kapnak engedélyt, és olyanok, mint például a *zavhoz*, akinek természetesen kapcsolatban kell állnia a külvilággal.

A külvilággal való kapcsolatteremtésre vonatkozó korlátozások a szovjet képviselet merev belső szervezését vonják maguk után. A Komszomol rendszerint „sportklub" fedéssel működik, az SZKP szakszervezeti fedést használ. A valódi szakszervezetet mesztkomnak vagy helyi bizottságnak hívják, és az SK, vagyis a közösségi biztonsági tiszt a felelős a képviselet személyzetének biztonságáért. Minden képviseletnek van egy klubja is, játékprogramokkal, filmvetítésekkel, politikai előadásokkal és társadalmi összejövetelekkel — mindennek a kijelölt klubszobában kell lezajlania. A klubtevékenységben részt venni kötelező, és arra szolgál, hogy összetartsa a csoportot, és elkerüljék a dekadens burzsoá környezet kísértése miatti eltévelyedéseket. A szellemi és érzelmi beltenyészet szokásos következményei a személyes konfliktusok, pletykák, jelentéktelen féltékenységek és az intrika, akárcsak — az SB tétele szerint — az az igény, hogy kitörjenek az egészből.

A külföldön működő szovjet közösségek elleni legtöbb CIA-művelet célja az, hogy rendszeresen és teljes információs anyagot szolgáltasson az illető országban a szovjet jelenlétről. A vezérelv a szisztematikus rendszerezés, hogy a szükséges aprólékos részletek eredményesen felhasználhatók legyenek. Nem kommunista országokban szokványos műveletek az olyan tevékenységek, amilyeneket Mexikóban és Uruguayban végzünk: érkezők és elutazók ellenőrzése, útlevelükben szereplő életrajzi adataik és fényképük megszerzése; megfigyelőposztok további fényképezésre; a közösségen belüli kapcsolatok elemzése, és a megfigyelőcsoportok támogatása; felügyelet titkos és nyílt tevékenységek felderítésére; telefonlehallgatás a kapcsolatok elemzésére és általános információra; audiobeépülés általános információk és titkok megszerzése céljából.

Minél szorosabb kapcsolatot tud a megközelítő ügynök fenntartani egy szovjettel, sebezhető pontjait annál könnyebben deríti ki a kirendeltség. A legjobb megközelítő ügynökök a láger országainak a szovjet célponttal egy városban dolgozó tisztviselői lehetnek — gyakran beszervezik őket szovjetellenes tevékenységre, nacionalista indítékok alapján. Alkalmazhatók ilyen feladatra harmadik világbeli diplomaták, helyi politikusok és kormánytisztviselők, és esetleg olyan személyek, akiknek ugyanaz a hobbijuk, mint a szovjetnek. A kettős ügynökök — miközben elsődlegesen a szovjet hírszerzés követelményeinek és *modus operandi*jának kiderítésére és idejük lekötésére használják

őket — felfedik a hírszerzők személyazonosságát is, és adatokat szolgáltatnak szakmai alkalmasságukról és személyiségükről.

A megközelítőügynök-program „disszidálási csatornát" biztosít az elégedetlen szovjetek számára — hidat a túloldalra —, amit apránként építhetnek ki azalatt, amíg elhatározzák magukat. A megközelítő ügynökök olyan emberek, akikben egy szovjet megbízhat, feltéve, hogy a belső nyomás erre igényt támaszt benne. Bizonyos idő elteltével, órák, hónapok, esetleg évek múlva a megközelítő ügynökök politikai beszélgetéseket kezdeményeznek. Ennek a játéknak az első szabálya az, hogy sohasem szidják Oroszországot, általában semmit, ami orosz. Arra kell törekedni, hogy a célpont agyában kettéválasszák Oroszországot, a hazát és Oroszországot, az SZKP által bitorolt területet — hogy elkülönítsék a kormányt a néptől és az országtól. A jó megközelítő ügynök képes hazafias érzelmek felkeltésével ellensúlyozni a párt iránti kétségek táplálását. Kézenfekvő és hatásos módszer az orosz kulturális hagyományok dicséretének párosítása a disszidens írók és művészek kezelése fölötti megdöbbenéssel.

A szovjetek elleni különleges műveletek szintén változatosak: a Cég alaposan beszáll a *szamizdat* típusú földalatti publikációs tevékenységbe, hogy az ilyen irodalmat kihozassa a Szovjetunióból és közzétegye, s a betiltott szerzők műveit a Szovjetunióban is hozzáférhetővé tegye. Nagy hangsúlyt fektetnek a szovjetek külföldi felforgató tevékenységének leleplezésére, és szovjetellenes propagandaanyag terjesztésére, hogy a szovjetek úgy érezzék: elnyomja és utálja őket a helyi közösség. Folyamatosan ösztönöznek kiutasításokra, hogy „bebizonyítsák": a szovjetek felforgatók.

A tanfolyamon azoknak az eljárásoknak az ismertetése is szerepelt, amelyek készenlétben tartják az USA-missziók disszidálási bizottságát, a disszidensek kezelésének szabályaival együtt: meg kell próbálni a szovjetet rávenni, hogy — mintha mi sem történt volna — maradjon a helyén annak érdekében, hogy audioszerkezetet szereljen fel, és lemásolja az aktákat; előkészített védett helyek biztosítása, ahol a szovjetet elbújtatják, mielőtt átviszik az Egyesült Államokba; felkészülés a szovjet képviselet erőszakos reagálására és olyan vádaskodásokra, hogy a disszidens kirabolta a kézikasszát; annak mérlegelése, megengedjék-e, hogy a disszidenst kikérdezzék a szovjet képviselet tagjai; kezdeti kihallgatási követelmények, katonai repülőgéppel való evakuálás előkészítése.

Legtöbben némi szkepszissel vettünk részt a tanfolyamon, mert az SB-előadók nem voltak hajlandók válaszolni arra a kér-

désre, vajon e hatalmas erőfeszítés eredményeként hány szovjetet vettek eddig rá a disszidálásra. Biztosan van némi igazság abban a régi mondásban, hogy egy szovjetet senki sem szervez be — ha átáll, maga szervezi be önmagát, és ezt megteheti csatornák, hidak, megfigyelőposztok, megfigyelőcsoportok, útlevélfényképezés és ármányos megközelítő ügynökök nélkül is.

S mi van, amikor az álmok ügynöke átáll? Nem kompromittálhatja-e egy szovjet annyira a biztonságukat, hogy az SZKP súlyos lépésre érezze kényszerítve magát? Az SB Osztály nem volt hajlandó megmagyarázni azt sem, mi lehetett az összefüggés Oleg Penkovszkij ezredes (* *) beszervezése és a kubai rakétaválság közt. Az SZKP-vezetés iránti keserűséggel teli ember értékes információkat adott a szovjet rakétákról: elárulta számukat, elhelyezésüket, súlyukat, a pontossági és készültségi tényezőiket. A Cég értékes hírszerzési anyaghoz jutott — Penkovszkij pedig végül a kivégzőosztag elé.

Ha tisztességes lennék, visszautasítanám a kinevezésemet a mexikói olimpiára, és elmennék új állást keresni. De ha az olimpián Carrascóval együtt dolgozom, el fogom tudni kerülni a kirendeltség szoros ellenőrzését, és a fedőmunkára koncentrálhatok. Közben pedig állás után nézek az olimpia befejezése utáni időre — majdnem másfél év van még addig, és sok minden történhet. És Mexikó egyszerűen túlságosan vonzó ahhoz, hogy visszautasítsam. Július első hetében megyek — kocsival.

MEXICO CITY — 1967. JÚLIUS 15.

Ez az olimpiai fedés — rendkívüli. Dave és én együtt jártuk végig az olimpiai előkészületekben részt vevő különböző szervezetek vezetőit; voltunk a szervező bizottságnál, a Mexikói Olimpiai Bizottságnál, a mexikói sportolók hatalmas új edző központjában, a Mexikói Sportszövetségben és az egyes sportegyesületekben. Úgy tűnik, mindegyik szervezetnek van néhány különleges igénye, amelyet az Egyesült Államok nagykövetségének olimpiai irodája segíthetne kielégíteni. A szervező bizottság mindenféle apróságot akar a sportesemények beindításával kapcsolatban, és jelentős segítséget az Egyesült Államok részvételének megszervezésében az olimpia kulturális eseményein. A Mexikói Olimpiai Bizottságnak — amely a mexikói csapatok felkészüléséért felelős — még több edzőre van szüksége, és még több rendkívüli ösztöndíjra a külügyminisztériumtól a már itt dolgozó edzők számára. Mindössze öt munkával töltött nap alatt a

legkülönbözőbb emberek legszélesebb körével nyílt hirtelen módom a megismerkedésre.

Win Scottól lefelé, a kirendeltségi tisztek valamennyien nagyon izgulnak azon, vajon hogyan segíti majd őket a saját területükön az én „olimpiai belépőm". Scott a maga részéről javasolta: mindenekelőtt arra összpontosítsak, hogy a lehető legtöbb emberrel találkozzam, és alapozzam meg olimpiai fedésemet. A szovjet műveleti részlegnek — ahol szereztem egy íróasztalt és egy írógépet — az a fő érdeke, hogy szemeljek ki és mérjek fel új megközelítő ügynököket, és létesítsek közvetlen kapcsolatot az olimpiai ügyekkel foglalkozó szovjet és lágerbeli hírszerzőikkel. A CP-részleg azt akarja, hogy szemeljek ki és mérjek föl beszervezési lehetőségeket a forradalmi szervezetekbe való beszivárgásra; míg a különleges műveleti szekció értékelő adatokat akar a szervező bizottság sajtómunkatársaitól, hogy propagandaanyagot elhelyező ügynöknek használhassa őket. A kapcsolati szekció a szovjet és a lágerbeli olimpiai attasékról akar információkat, amelyeket továbbíthat a mexikói szolgálatoknak; míg a LICOBRA-részleg azt kívánja, hogy szemeljek ki lehetséges ügynököket, akiket beépíthet a PRI-be és a mexikói kormányba. A kubai műveleti részleg — amelynek a leginkább szüksége van ügynökanyagra — személyi adatokat kér a kubai olimpiai attaséról, az olimpia körüli baloldaliakról, akik esetleg majd Kubába utazhatnak, és akárkiről, aki fontos lehet a kubaiaknak. Olimpiai fedésemet mindegyikük a saját műveleti céljai szempontjából tartja ígéretesnek.

Tagadhatatlan, hogy ez a munka értékes lehetne a kirendeltség számára. Az általános gyakorlat szerint névjegyet cserélünk az új olimpiai ismerőssel, és az eddig megismert emberek nagy százalékáról fontos adatok vannak a kirendeltségi aktákban. Elkezdtem vezetni a saját nyilvántartásomat, és rövid emlékeztetőket írok azokról az emberekről, akikkel találkozom. Talán, ha folyamatosan „termelem" az emlékeztetőket, és körbeadom a különböző szekciókban, hosszabb ideig — talán egészen az olimpiáig — elkerülhetem, hogy beszervezést végezzek. Nem jelent gondot az olimpiai irodából titokban felmenni a kirendeltségre — az előbbi ugyanis a második emeleten van, a kirendeltség bejárata pedig közvetlenül a lift mellett a legfelső emeleten, a nagykövetség hátsó traktusában, és nem sokan mennek föl a legfelső emeletre.

NEW YORK — 1967. DECEMBER 13.

Az események számos váratlan fordulatot vettek az utóbbi hónapokban. Dave vállalta, hogy a nagykövetség támogatja az olimpia kulturális programját, amely a mexikói remények szerint majdnem egyenrangúan fontos a sportprogrammal. A szervező bizottságban úgy látják, hogy Mexikó — bár az utóbbi években hatalmas erőfeszítéseket tett csapatai felkészítésére — valahol a lista alján lesz az éremszerzésben a nemzetek között. Részben ennek a hiányosságnak az ellensúlyozására, részben pedig, hogy kiemelkedjenek egy másik területen, a szervező bizottság az olimpia húsz sporteseményének megfelelően húsz eseményből álló egyéves, impozáns kulturális programot szervez. Hivatalosan a szervező bizottság az összes nemzeti olimpiai bizottságot meghívta, hogy vegyenek részt a kulturális program eseményeiben, de sok közülük — köztük az Egyesült Államok — nincs felkészülve ilyen változatos kulturális tevékenységre. A reagálás éppen ezért gyenge volt, és a szervező bizottság a nagykövetségekhez fordult hivatalos támogatásért.

A mi nagykövetségünkön a kulturális szekció igen mérsékelt érdeklődést mutatott a kulturális program iránt, ezért a szervező bizottság külön képviselőt jelölt ki, hogy dolgozzon együtt Dave-vel és velem az USA — különösen az USA kormánya — szélesebb körű részvételének kieszközlése érdekében. Sose gondoltam, hogy valaha is a kulturális attasé munkáját fogom végezni, de Dave megkért, hogy vállaljam a kulturális programot. Azóta igyekszem érdeklődést kelteni Washingtonban és másutt, résztvevőket toborozni olyan eseményekre, mint a költőtalálkozó, színházi, előadóművész- és népművészeti fesztivál, bélyeggyűjtők kiállítása, egy monumentális szobrászati program, filmfesztivál, népszerű iparművészeti kiállítás és más hasonlók.

Nem örültem, amikor Dave arra kért, hogy a kulturális programon dolgozzak, mert ez könnyen felemésztheti az ember minden idejét. De miután átnéztem a kulturális programmal foglalkozók listáját a kirendeltségi aktákban, azonnal láttam az előnyt: a szervező bizottság kulturális szekciója tele van olyan közismert baloldaliakkal, akikkel egyébként nehéz lenne egy amerikai számára gyanakvásuk felkeltése nélkül összeismerkedni. De a béke és a testvériség hangulatában — és mert a szervező bizottság kifejezetten igényli az USA kormányának támogatását — most kinyíltak az ajtók rengeteg, kirendeltségi szempontból fontos emberhez. Ezen túlmenően, miután átvettem a új, rendkívül igényes feladatot, minden szükséges kifogásom megvan arra, hogy ne végezzek beszervezést. Eddig a kirendeltség nagyon elé-

gedett, mert rendszeresen találkozom Provorovval és Bjelovval, a szovjet olimpiai munkatársakkal, valamint a csehekkel, lengyelekkel és jugoszlávokkal. Egyetlen problémám az, hogyan tartsan távol magam DNNEBULA—1-től (* *), a koreai CIA-tiszttől, aki szintén olimpiai ügyekkel foglalkozik, és minden találkozón elkap. Általában pusztán a látszatot tartom fenn a kirendeltségen, mert nem érdekel a műveletek fejlesztése.

Egy másik nem várt fejlemény, hogy komoly és mélyülő kapcsolatba kerültem egy nővel, akivel a szervező bizottságban találkoztam. Nekibátorodtam, és elmondtam neki, hogy régebben a CIA-nak dolgoztam. Heves reagálása ellenére beleegyezett, hogy továbbra is találkozzunk. Egyike a kulturális programban részt vevő sok baloldalinak, és mint annyian mások, ő is roppant keserűen úgy véli, hogy a Cég volt felelős Che Guevara kivégzéséért.

MEXICO CITY — 1968. JÚNIUS 20.

Még egy CIA-karrier véget ér. Kissé előbb, mint vártam, de Paul Dillon egyik nap meghívott kávéra, és elmondta, hogy Scott utasította őt egy javaslat előadására. Azt mondta, a kirendeltség nagyon elégedett a munkámmal, és Scott az olimpia után szeretne áthelyezni a kirendeltség politikai szekciójába, hogy a következő két-három évben el tudjam végezni a beszervezéseket, és részt vegyek a műveletekben, amelyeket tavalyi megérkezésem óta készítek elő. Főleg azt akarják, hogy kezdjem el beszervezni azt a néhány régi PRI-hivatalnokot, akivel találkoztam. Például Alejandro Ortega San Vicente-et, az Olimpiai Szervező Bizottság főtitkárát, aki az államminisztérium politikai és társadalmi vizsgálatok osztályának volt főnöke — ez az osztály tulajdonképpen a PRI információs központja saját embereiről. Scott közölte, hogy elintézi újabb előléptetésemet, és hogy a nagykövet már jóváhagyta a tervet.

Elmondtam Dillonnak, hogy az ajánlat megtisztelő ugyan, de úgy terveztem, hogy az olimpia után felmondok, újra megnősülök, és Mexikóban maradok. Megdöbbent természetesen, hiszen ezt még senkinek sem említettem a kirendeltségen. Később beszéltem Scottal, és feljegyzést írtam a központba, amelyben körvonalaztam szándékaimat. Vigyáztam rá, hogy elhatározásom kizárólagos motívumaként a személyes indokaimat hangsúlyozzam, nehogy valaki biztonsági kockázatot véljen felfedezni bennem.

Nagyon megkönnyebbültem most, hogy hivatalosan is beje-

lentettem lemondási szándékomat. Talán már meg kellett volna tennem, akkor, amikor Montevideóból visszamentem, mert a felszín alatt nagyon feszült vagyok, amióta Mexikóba jöttem. Mintha becstelen lennék egy becstelen helyzetben, csakhogy a két negatívum összeadásával nem nyerek pozitívumot. Tény, hogy Bill Broe-nak igaza volt: az olimpia nem kedvez a hidegháborús politikának. A kulturális programban végzett munka újabb éket vert felkelésellenesség racionális indoklása és következményeinek valósága közé. Ez itt nem egyszerűen „ők és mi", hanem „mi mindannyian".

A kulturális munka hidat ver sok szakadék felett; jóllehet én csak szervezek, és nem alkotok semmit, maga az élmény elég ahhoz, hogy könnyítsen a növekvő elkülönültség érzésén; azon, hogy csalónak érzem magam, elszigetelten. Ki tudja, vajon enélkül fel tudtam volna-e adni mindazt a biztonságot és kényelmet, amit a CIA-munka folytatása jelentene. A központ és a kirendeltségek egyaránt tele vannak olyan tisztekkel, akik — és ezt mindannyian tudjuk — régóta nem hisznek már abban, amit csinálnak. Keserű, cinikus emberek ezek, akik ha lehet, kerülik az erőfeszítést és a felelősséget. Én legalább nem csatlakozom hozzájuk, mindegy, mi történik.

MEXICO CITY — 1968. AUGUSZTUS 1.

Múlt héten hirtelen fellángolt az összecsapás a diákok, az egyetemi vezetők és a kormány között. Július 26-án kezdődött, amikor a kubai forradalom évfordulóját ünneplő utcai tüntetés összeütközött egy ellentüntetéssel, és a mexikói kormány elleni tiltakozó megmozdulásba csapott át. Két nappal később a rendőrség behatolt a Mexikói Nemzeti Egyetemre (UNAM), és másnap a diákok utcai zavargásokat szerveztek, amire a rendőrség szigorú elnyomó intézkedésekkel válaszolt. Három nappal ezelőtt újabb erőszakos utcai összecsapásra került sor, és tegnap a lázongás átterjedt a tartományi egyetemi városokra, Villahermosára és Jalapára. Mexico Cityben ma legalább ötvenezren vonultak fel békés tiltakozó menetben, amelyet az UNAM rektora vezetett.

Az eredeti, zavaros kívánságok alapvető politikai követelésekké váltak, amelyeket a diákok részéről a Nemzeti Felszabadítási Frontnak (MLN) és a Demokratikus Diákok Országos Központjának (CNED) volt vezetői által befolyásolt országos sztrájkbizottság vezet — a két szervezetet viszont a Mexikói Kommunista Párt befolyásolja. A mozgalom még így is spontán népi tünte-

tés a rendőri erőszak ellen, olyan nyilvánvaló tendenciákkal, hogy tiltakozzanak a hagyományosan a kiváltságosokat szolgáló PRI hatalmi monópoliuma ellen. A sztrájkbizottság által megfogalmazott követelményeket a kormány nem teljesítheti, de mindamellett népszerűek: a rendőrfőnökök lemondása, a megmozdulások leverésére specializált rohamrendőrség feloszlatása, a „társadalmi bomlasztás" büntettének eltörlése, és kártérítés a sebesülteknek és a halottak családjainak — július 26. óta legalább nyolc diákot megöltek, négyszázat megsebesítettek, és több mint ezret letartóztattak.

A kormánynak többször is ki kellett vezényelnie a katonai erőket, amikor a rendőrség képtelen volt megbirkózni a feladatával. Luis Echeverria államminiszter felel a rend helyreállításáért, de mindeddig csak rontott a helyzeten. Nyilvánosan a CNED-et és a PCM ifjúsági szervezetét hibáztatta az erőszak miatt, ami csak részben igaz — a többi tüntetőt és a rendőrséget is okolni kell. Azt is állította, hogy a felkelést öt, Franciaországból érkezett „lázongásoktató" és kívülről jött más kommunista agitátorok tervelték ki. Senki sem hiszi el ezt az ostobaságot, ami nevetségessé teszi a kormányt, és nehezebbé a megegyezést. Ha Echeverria nem fogja vissza magát, a helyzet tovább romlik.

Múlt hónapban Washingtonba és New Yorkba utaztam, hogy tisztázzak néhány végső részletet a külügyminisztérium által támogatott kulturális programban való részvételt illetően. Washingtonban Janet nemcsak abba nem egyezett bele, hogy a fiúkat magammal hozzam az olimpiára, hanem a velük való találkozást is megnehezítette. Úgy döntöttem, hogy mindenképpen elhozom őket, és meghagytam az ügyvédemnek, hívja fel Janetet, amikor már a gépen voltunk. Óriási vihar támadt ezután a központ és a külügyminisztérium, a nagykövet és Scott között — mindenki utasított, küldjem vissza a fiúkat, mert Janet azzal fenyegetőzött, leleplezi, hogy CIA-tiszt vagyok. Én ezt visszautasítottam, és mondtam, bocsássanak el, ha akarnak, de szerintem jogom van ahhoz, hogy a gyerekeim az én otthonomban legyenek, Mexico Cityben vagy másutt. Biztos vagyok abban is, hogy a leleplezéssel való fenyegetőzés csak blöff.

MEXICO CITY — 1968. SZEPTEMBER 1.

Augusztus nagy részében a kormány viszonylag enyhébb vonalat követett a hatalmas demonstrációkkal szemben. Aztán augusztus 27-én a körülbelül kétszázezer felvonuló hatalmas tüntetése az olimpia — legalább 175 millió dolláros — költségei

elleni tiltakozásba torkollott. A kormány politikájában a fordulópont másnap korán reggel jött, amikor a tüntetők jelentős gyülekezetét —, amely a belváros főterén maradt — erőszakkal feloszlatták. 29-én ismét háromezren vonultak ki, azokat is szétkergették. Ma Diaz Ordaz az országhoz intézett üzenetében kilátásba helyezte a fegyveres erők bevetését annak érdekében, hogy az olimpiai játékokat megtartsák. Ugyanakkor azt is megígérte, hogy a „társadalmi bomlasztásra" vonatkozó büntetőtörvényt megváltoztatják. A sztrájkbizottság addigi követeléseit megtoldotta azzal, hogy minden politikai foglyot bocsássanak szabadon, és ebben a beszédében Diaz azt állította, hogy Mexikóban nincsenek politikai foglyok. Erről az állításról annyian tudják, hogy nem igaz, hogy az már nevetséges.

A kirendeltségen a CP-szekció azzal van elfoglalva, hogy az ügynököktől információkat szerezzen a sztrájkbizottság terveiről és a kommunisták és más szélsőbaloldaliak állásfoglalásáról. Az információ lényeges elemeit elküldik Diaz Ordaznak és Echeverriának, hogy használják föl a biztonsági erők. Ez majdnem olyan, mintha ismét Ecuadorban vagy Uruguayban lennék — boldog vagyok, hogy ezúttal nem dolgozom a kormány oldalán.

MEXICO CITY — 1968. SZEPTEMBER 19.

Ebben a hónapban mindeddig az egyetlen jelentős tüntetés néma tiltakozó menet volt aznap, amikor Diaz Ordaz megnyitotta az új olimpiai sportlétesítményeket. A tiltakozók egyre határozottabban állítják, hogy a rendőrség elégette a megtorló akciókban meggyilkolt diákok holttestét, és a diákok családját megfenyegették, hogy elhallgattassák. Nap mint nap diákbrigádok mennek a gyárakba, hivatalokba és otthonokba, hogy megmagyarázzák a diákság álláspontját — s ezt mindeddig jelentős eredménnyel tették. Emiatt tegnap éjjel a kormány elfoglalta a Nemzeti Egyetemet, megsértve ezzel az egyetem hagyományos önállóságát. Echeverria azzal indokolta az inváziót, hogy az egyetemet inkább politikai, semmint oktatási célokra használják.

Tankokkal és páncélozott járművekkel támogatott több ezer katonát vetettek be az egyetem elfoglalásakor, és noha több száz embert letartóztattak, a diáksztrájk összes vezetője elmenekült. A kormány kisebbségi érdekeket szolgáló politikáját leleplező diákbrigádok most a Műszaki Egyetemre tették át székhelyüket, ahol folytatódik a csata a diákság és a rendőrség között.

Az olimpia kulturális programjának két nagy kiállítását is el-

halasztották az erőszak miatt. A Nemzeti Egyetemen egy nagy Jupiter rakétát állítottunk fel az űrkutatási kiállításra, de meglehetősen gyorsan el kellett vinni onnan, mielőtt a tüntetők szétverik. A szervező bizottság most másik helyszín után néz, ahol föllállíthatnánk. Ugyanígy késik az atomenergiai kiállítás is a Műszaki Egyetemen, míg másik helyszínt találnak számára. Az űrhajózási kiállítást tegnap kellett volna megnyitnia Michael Collinsnak, a légierő egyik asztronautájának, de a program nagy részét törölnöm kellett.

MEXICO CITY — 1968. SZEPTEMBER 25.

Az UNAM megszállása óta minden nap erőszakos cselekmények történnek. Újabb tizen-valahány diákot megöltek, és több mint százan sebesültek meg a megmozdulások, csetepaték során, amelyek Mexico City különböző kerületeiben törtek ki, de a legtöbb a Tlatelolco negyedben a Három Kultúra terén (Plaza of the Three Cultures) volt, ahol a Műszaki Egyetem egyik fő szakiskolája van. Tegnap körülbelül tizenkét órán át szabályos ütközet zajlott; a diákok védték a Műszaki Egyetemet és a téren lévő szakiskolát, de végül mindkettőt elfoglalta a katonaság és a rendőrség. Az utcai tüntetéseket most még nagyobb erőszakkal fojtják el.

Az UNAM rektora — a PRI ellene folytatott több hetes kampánya után — végül lemondott, de a professzori kar úgy szavazott, hogy vele együtt távozik, ha lemondását elfogadják. Az UNAM kormányzó tanácsa ma nem fogadta el a lemondást, és várható, hogy a rektor visszavonja azt. A tiltakozások egyre inkább az olimpia költségei ellen fordulnak. Szülők és tanárok csatlakoztak a diákokhoz, miközben a kormány biztatására polgárőrcsoportok éjszakai razziákba kezdtek a diákmegszállás alatt álló iskolákban, hogy megfélemlítsék az iskolafoglalókat.

Ma délután felmentem a kirendeltségre, hogy elolvassam az információs jelentéseket, amelyeket a központnak küldtek az elmúlt hétről. Az egyik jelentés Scott és Diaz Ordaz elnök tárgyalásáról számolt be, amelyen Scottnak az volt a benyomása, hogy az elnök zavarodott és elvesztette tájékozódóképességét, semmilyen terve vagy elképzelése sincs arról, mit kellene tenni.

MEXICO CITY — 1968. OKTÓBER 3.

A kormány a Három Kultúra terén egyetlen kegyetlen össztűzzel megsemmisítette a tiltakozó mozgalmat és valószínűleg több száz életet is. A mészárlásra meglepetésszerűen került sor tegnap délután, hiszen már közel egy hete visszavonult a kormány és a sztrájkbizottság is a konfrontációktól, és majdnem mindenki úgy vélte, hogy a válság múlóban van. A katonaság is kiürítette az UNAM-ot, és a rektor is visszavonta lemondását.

Mindazonáltal tegnap körülbelül délután ötkor vagy háromezer ember — diákok, tanárok, szülők, néhány munkás és paraszt — felvonulásra gyülekezett a Három Kultúra terén, tiltakozásul amiatt, hogy a kormány még mindig megszállva tartja a Műszaki Egyetemet és több szakiskoláját.

A tömeggyűlésen az első szónok lefújta a felvonulást, mert az útvonal mentén körülbelül ezerfőnyi katonaság gyülekezett páncélozott járművekkel és dzsipre telepített gépfegyverekkel. A gyűlés békésen folytatódott, de a katonai egységek körülzárták a teret. Közvetlenül hat óra után tüzet nyitottak a tömegre, és a környező épületekre, amelyekről azt hitték, hogy a szimpatizánsok búvóhelye. A katonaság több mint egy órán át lövöldözött. A halálos áldozatok száma hivatalosan huszonnyolc, a sebesülteké kétszáz, de valószínűleg több száz embert megöltek, és sokkal többet megsebesítettek. Mára tömegessé vált a zűrzavar, mert több ezer szülő és hozzátartozó kereste a már eltüntetett holttesteket, azokét, akiket nem találtak a kórházakban vagy a börtönökben.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság Avery Brundage elnökletével titkos rendkívüli ülést tartott ma délelőtt annak eldöntésére, lefújják-e az olimpiai játékokat. A bizottság, egyik USA-tagja szerint csak egyetlen szavazattöbbséggel határozott a játékok megtartása mellett. Utána Brundage bejelentette, hogy az olimpiát az eredeti menetrend szerint megtartják, és hogy a helyi diákproblémáknak nincs közük az olimpiához.

MEXICO CITY — 1968. OKTÓBER 28.

Hirtelen mindennek vége — olyan szín- és hangáradattal megkoronázva, amely minden bizonnyal a történelem leglátványosabb tűzijátéka volt. Mától mindannyian elkezdhetjük mérlegelni, vajon megérte-e ez a kéthetes cirkusz a vérontást, és hogy a mexikóiak nem vesztettek-e többet presztízsükből a tiltakozók

legyilkolásával, mint amennyit nyertek az olimpia megrendezésével.

Lemondásom jövő év elején lép életbe, noha gyakorlati okokból munkám a Cégnél most ér véget. Talán bolondság volt részemről, hogy az utóbbi hónapokban minden időmet az olimpiának szenteltem, ahelyett hogy új állás után néztem volna. De van megtakarított pénzem, s ez időt ad arra, hogy új állást találjak, bár nem lesz könnyű, mert két család eltartása és jelenlegi életmódom folytatása jókora jövedelmet kíván. A fiaim azt kérték, hogy továbbra is itt maradhassanak velem, ahelyett hogy visszamennének Washingtonba — ez nem lepett meg, így eddigi jogi lépéseim hasznosnak bizonyulnak majd. Hülyeség volt a nagy felhajtás, amit a nagykövet, Scott és a központ művelt, mert Janet fenyegetőzése persze csak blöff volt.

Igyekszem nem kimutatni, de bizonytalan vagyok azt illetően, vajon találok kielégítő munkát ugyanazon a rendszeren belül, amelyet már egyetemistaként elutasítottam. Nehéz beismerni, hogy annak a kapitalizmusnak lettem a szolgája, amit elutasítok. Egyik titkosrendőrük lettem. A CIA végül is nem más, mint az Egyesült Államok kapitalizmusának titkosrendőrsége, amely éjjel-nappal a politikai védőgát lékjeit tömködi be, hogy a szegény országokban működő USA-cégek részvényesei továbbra is élvezhessék fosztogatásuk gyümölcseit. A CIA sikereinek kulcsa a szegény országok lakosságának az a két-három százaléka, amely lefölözi a javakat — s amely a legtöbb helyen ma még többet kap, mint 1960-ban, miközben a perifériára szorult ötven, hatvan vagy hetven százalék részesedése még kisebbre zsugorodik.

Ellentmondásos, amit teszek, de tekintettel terveinkre és jövedelmi igényeinkre, nincs sok választási lehetőségem. Az embernek realistának kell lennie: a kötelezettségek teljesítése érdekében meg kell alkudni a rendszerrel, még akkor is, ha tudva tudja az ember, hogy a rendszer nem mindenkiért van. Ez azt jelenti, hogy mindenki szerezze meg, amit tud, a tisztesség határain belül — ezt a határt kissé tágítani lehet, ha valamivel nagyobb (anyagi) biztonságra van szükség. Most meg kell szereznem a magam részét a rendszeren belül, és elfelejteni, hogy valaha is a CIA-nak dolgoztam. Nem, nincs értelme a rendszer megváltoztatásával kísérletezni. Ami a Három Kultúra terén történt, az történik szerte a világon mindazokkal, akik megpróbálják megváltoztatni a rendszert. Az élet túl rövid, és túl sok örömet ad, amit elszalaszthat az ember. Harminchárom évesen egy fél emberöltőm van még arra, hogy élvezzem az életet.

V.

MEXICO CITY — 1970. JANUÁR

Nagy csalódásokkal és a kudarc érzetével teli év után újra kezdek. Az új kezdethez és mexikói jövőmhöz fűzött reményeimet beárnyékolta házassági tervem kudarca és elbizonytalanodtam, nem tudom, merre haladok. Mindennek oka az elkövetett hibák egész sorozata, meg talán az, hogy újrakezdési reményeim kezdettől irreálisak voltak. De az eredmény túlságosan leverő ahhoz, hogy felülkerekedjem rajta. Most folytatom a cserepek összeszedegetését, és megpróbálom szilárd rendszerbe illeszteni őket.

Nem tudom, jól választottam-e munkát, noha nagy szerencsém volt, amikor beléptem egy új céghez, amelyet az olimpián megismert barátaim alapítottak. Anyagilag alaposan meg kellett húznom a nadrágszíjat, ami undorító folyamat, de kifejezetten áldásos. A kilátások biztatóak ennél az új cégnél — amely egy teljesen új terméket fejleszt ki és dob piacra —, és lehetőséget kaptam arra, hogy részvényeket vegyek. Kitűnő a viszonyom a tulajdonosokkal és a vezérigazgatóval, aki jó barátom.

Viszont éppoly kevéssé elégít ki a kereskedelemben végzett munka most, mint évekkel ezelőtt, ezért úgy döntöttem, hogy jelentkezem a Mexikói Nemzeti Egyetemre, egy magasabb tudományos fokozat megszerzésére. Talán hazamegyek az Egyesült Államokba, és tanítani fogok. A karácsonyi és újévi szünetben elkezdtem dolgozni egy CIA-ról szóló könyv vázlatán. Terveim sikere esetén ez lehetetlen lett volna, de most szabad az út előttem, és oda vezethet, hogy el kell majd hagynom Mexikót.

A CIA műveleteit leíró könyv segíthetne azokat a külpolitikai elveket illusztrálni, amelyek Vietnamhoz vezettek, és másutt is hasonló helyzetbe hozhatnak bennünket. A CIA titkos műveletei testesítik meg az igazságtalan, népszerűtlen, kisebbségi kormányok megtámogatására irányuló, rendszerint láthatatlan erőfeszítéseket, amelyek mögött mindig ott a remény, hogy nem lesz szükség nyílt katonai beavatkozásra (mint Vietnambaŋ és a Dominikai Köztársaságban). Minél sikeresebbek a CIA-műveletek, annál távolabb kerül a nyílt intervenció — és annál távolabb kerülnek a reformok is. A hatvanas évek Latin-Amerikája minderre elegendő bizonyítékot szolgáltat.

Egy CIA-ról szóló könyv azt is bemutathatná, hogyan vezetnek vissza, és hogyan válnak azonossá a szegény országok kiváltságos kisebbségeinek érdekei az Egyesült Államokat irányító gazdagok és hatalmasok érdekeivel. A felkelésellenes doktrí-

na a nacionalizmusra és patriotizmusra hivatkozva próbálja meg elmosni ezeket a nemzetközi osztályvonalakat. És azzal, hogy a tényeket meghamisítva, szovjet terjeszkedésnek tulajdonítják a tőkés kisebbség elleni mozgalmakat. De a felkelésellenesség valójában az Egyesült Államok tőkéseinek, vagyonuknak és kiváltságaiknak a védelmét szolgálja. Az Egyesült Államok nemzetbiztonsága, amint azt vezetői hirdetik, valójában az Egyesült Államok tőkésosztályának biztonsága, nem pedig a nép többi részéé — s határozottan nem a szegényeké, hacsak úgy nem, hogy fokozza nyomorukat. A mi felkelésellenes programunk az osztályérdekekből származik, az Egyesült Államok legalapvetőbb külpolitikai elvével együtt: bármilyen kormány — mindegy, milyen rossz — jobb, mint egy kommunista kormány, mint a munkások, parasztok és átlagemberek kormánya. Az, hogy a mi kormányunk a latin-amerikai korrupciót és igazgságtalanságot támogatja, közvetlenül az Egyesült Államok tőkéseinek, a gazdagoknak, hatalmasoknak abból az elszántságából következik, hogy megőrizzék, kiterjesszék gazdaságukat, hatalmukat.

Óvatosnak kell lennem, s keveset beszélni a könyvre vonatkozó elképzeléseimről. Jim Noland váltotta Win Scottot a kirendeltség élén, amikor Scott szeptemberben nyugdíjba vonult. Scott visszament a régi szakmájába, biztosítási irodát nyitott. Gondolom, továbbra is a Cégnek dolgozik, de most csak szerződéses, mert tudása, mexikói tapasztalatai és barátainak széles köre túl értékes ahhoz, hogy elveszítsék. Nem ez a megfelelő idő arra, hogy a Cég értesüljön szándékaimról.

MEXICO CITY — 1970. JÚNIUS

Újabb kudarc, amit nehéz megérteni. Négy kiadóval beszéltem New Yorkban a múlt héten, abban a reményben, hogy szerződést kötnek velem, és előleget kapok könyvem befejezéséhez. Sajnos, ezek a kiadók inkább szenzációs-leleplező megközelítést akartak — kiragadva az eseményeket a sokkal súlyosabb politikai és gazdasági környezetből, ami a műveletek lényegét világítja meg.

Nem tudom, mitévő legyek, újra kell kezdenem, át kell szervezni az anyagot, és megpróbálni egyértelműbben megírni. Talán szerényebben kellene csinálni, újság- vagy magazincikkel próbálkozni azokról a műveleteinkről, amelyekkel Allendét távol tartottuk az elnökségtől 1964-ben — most újra indul, és lehet, hogy az 1964-es műveletek leleplezése segítene neki. Az a baj, hogy a New York-i kiadók nem voltak igazán biztosak benne, hogy az vagyok, akinek mondom magam.

New York-i utamban az a legrosszabb, hogy otthagytam az anyagom másolatait, és a kiadók ígérete ellenére attól tartok, hogy a Cég tudomást szerez könyvtervemről. Elég egyetlen szó a kirendeltségtől a mexikói szolgálatoknak, és egyirányú úton indítanak el Tolucába — nagyon elhagyatott környék az és örökre el lehet tűnni valamelyik kanyonban. Néhány héten belül megkezdődnek az órák az egyetemen, és muszáj reménykednem, hogy senki sem tud meg rólam semmit — sem a Cég, sem az UNAM. Elkedvetlenítő ilyen elszigetelten élni, de Észak-Vietnam bombázásának felújítása és a Nixon-adminisztráció képtelensége vereségének beismerésére, s mindez a kambodzsai invázióval párosulva, megerősítették elhatározásomat az újrakezdésre. A Kent és a Jackson Egyetemen elkövetett gyilkosságok elég egyértelműen mutatják, hogy felkelésellenes programunkat előbb-utóbb odahaza is alkalmazni fogják.

MEXICO CITY — 1971. JANUÁR

Az elmúlt hónapok fontos döntéseket hoztak, és végül talán rátalálok a helyes útra. A döntések mögött ott van a vietnami háború folytatása és a vietnamizálási program. A CIA-módszerek leleplezése most többet segíthetne, mint valaha az Egyesült Államok népének abban, hogy megértse, hogyan kerültünk bele a vietnami háborúba, és miként csíráznak többi vietnamjaink szerte a világon, ahol a CIA munkálkodik.

Kiléptem barátaim cégétől, és fiaim visszamentek Washingtonba — én pedig folytatom az egyetemet. A gyerekeket csak karácsonyra küldtem haza, de féltem, hogy Janet megszegi ígéretét, és nem engedi vissza őket. És amikor pontosan ezt tette, nemigen volt más választásom, mint belenyugodni — mindenesetre jobb iskolába fognak járni, és a változatosság kedvéért angolul tanulnak. Lehet, hogy én is elhagyom Mexikót, ha kapok némi anyagi támogatást, mert új könyvtervem olyan anyagok felkutatását igényli, amelyeket itt nem tudok megszerezni.

Eldöntöttem, hogy megnevezem az összes személyt és szervezetet, akik és amelyek a CIA-műveletekkel kapcsolatban állnak, és a lehető legpontosabban rekonstruálom az eseményeket, amelyekben részt vettem. Nem bújok többé az elmélet és a feltételezett esetek mögé, hogy megvédelmezzem a CIA-kalandok végrehajtóit. Most a dokumentáció lesz a probléma. Azt is elhatároztam, megkeresem a módját annak, hogy eljuttassam a forradalmi szervezeteknek a számukra hasznos információkat a CIA-ról, ezeket felhasználva jobban védhetik magukat.

Radikálisabb nézeteim magyarázata az, hogy alaposabban megértettem a tőkés társadalom magántulajdonra, illetve annak hiányára épülő osztálytagozódását. Magát a tagozódást persze mindig láthattam, de egészen mostanáig egyszerűen nem fogtam fel jelentőségét és következményét: az antagonisztikus szembenállást, a kizsákmányolást, a munkát, mint kereskedelmi árut, és így tovább. A társadalom liberális koncepciója megpróbálja letakarással eltüntetni a kibékíthetetlen osztályellentéteket. De emögé nézve azt hiszem, megértettem, miért fulladtak sorra kudarcba Latin-Amerikában a liberális reformprogramok. Ugyanakkor tisztábban látom az érdekazonosságot Latin-Amerika (és más fejletlen területek) és az Egyesült Államok (és más fejlett területek) megfelelő osztályai között.

Ennek az osztályidentitást a nemzeti identitás fölé helyező osztálykoncepciónak a következménye a liberális reform, a jobb társadalom felé lépésről lépésre vezető folyamatos javító mozgalom elutasítása. A reform valóban hozhat javulást, de alapvetően a tőkés társadalom uralkodó osztályának manővere a kizsákmányolás folytatására; adnak egy keveset, nehogy mindent elveszítsenek. A Szövetség a Haladásért éppen ilyen csalás volt — noha úgy harangozták be, mint a latin-amerikai Marshall-tervet, amely lehetővé teszi, sőt, ösztönzi, hogy egy latin-amerikai New Deal söpörjön végig a térségen, olyan liberálisok vezetésével, mit Betancourt, Haya de la Torre, Kubichek és Muñoz Martin.

De a Szövetség a Haladásért társadalmi reformprogramként kudarcot vallott. Sikertelen volt abban is, hogy kielégítően ösztönözze az egy főre jutó gazdasági növekedést — részben a nagy népszaporulat, részben pedig a térségbeli export értékének lassú növekedése miatt. Ez a két tényező, párosulva a felsőbb és középosztályok növekvő fogyasztásával, csökkentette a beruházásokat, amelyeknek a növekedés alapjául kellett volna szolgálniuk.

Az eredmény? Szélesedett a szakadék a latin-amerikai társadalmon belül, a nagyrészt külső tényezőktől függő modern mag, és a peremre szorult többség közt. 1969-re a munkaerőpiacon az embereknek több, mint fele teljes, vagy részleges munkanélküli volt. Az oktatásban, az egészségügyben és a lakásépítésben mutatkozott haladás, de ebből főleg a városi társadalmi mag húzott előnyt. A vidéki munkanélküliek városokba áramlása folytatódott, de a városok egyszerűen nem tudták a termelésbe bevonni őket. A belső piacok beszűkültek maradtak és nem volt hazai gazdasági növekedés — ebből az ördögi körből nem lehetett kilépni.

A gazdaság és a jövedelem még nagyobb koncentrációja jött létre olyan országokban, mint Brazília, ahol a gazdasági növekedés fölgyorsult. Az ENSZ Latin-amerikai Gazdasági Bizottságá-

nak (ECLA) legutóbbi adatai szerint a latin-amerikai lakosság legszegényebb húsz százalékának most már csupán az összlakossági jövedelem 3,1 százaléka jut, a teljes alsó ötven százaléknak összesen csak 13,4 százalék. Ugyanakkor a felső öt százalék kapja a teljes jövedelem 33,4 százalékát. A népesség felső öt, és alsó ötven százaléka közötti szakadékot az ECLA szerint a vállalkozói rétegnek — a tőkéseknek — a legfelső öt százalékban mutatkozó túlsúlya okozza. Azé a rétegé, amelynek rendkívüli jövedelme abból származik, hogy a profitot újraberuházás helyett szétosztja, illetve föléli. Mexikóban például a felső öt százalék jövedelmének hatvan százaléka, El Salvadorban nyolcvan, Argentínában nyolcvanöt százaléka osztalékból származik. A leglényegesebb vonás azonban az, hogy a felső öt százalék jövedelme gyorsabban nő, mint a közép- és alsóbb osztályoké, így tovább súlyosbodik a jövedelemszint egyensúlyhiánya. Bebizonyosodott, hogy hamis az a feltevés, miszerint a Szövetség a Haladásért révén megvalósuló gazdasági növekedés a népesség szegényebb felének életszínvonal-emelkedését fogja hozni.

A földreformprogramok is sorra kudarcba fulladtak. A hatvanas évek folyamán gyakorlatilag minden latin-amerikai ország elindított valamilyen programot a beszűkült, ingatag, gazdaságtalan és hosszú ideje a vagyoni és jövedelmi aránytalanságok legfőbb szerkezeti okaként felismert földbirtokviszonyok megreformálására. De a kezdeti lendület, Kuba, Peru, Chile kivételével, kifulladt, és roppant kevés volt a haladás a potenciális jövedelemtermelő forrásoknál. A koncentráció folytatódik: a mezőgazdasági réteg felső 1,8 százalékának kezében van a megművelhető földterület több mint ötven százaléka, míg a mezőgazdasági népesség huszonöt százalékát adó kisbirtokosoknak csupán a föld 2,4 százaléka jut.

Az elmúlt tíz év során a latin-amerikai országok elmulasztották az igazságosabb föld-, vagyon- és jövedelemelosztás megvalósítását, ezzel párhuzamosan azonban jelentős sikereket értek el a lázadáselfojtás terén — az arra irányuló propagandától kezdve, hogy eltántorítsák az embereket a kubai megoldástól, egészen az elnyomásig. E kampány részeként a Szövetség a Haladásért rövid távon valóban reményeket keltett, és megragadta sokak fantáziáját az olyan békés reformmegoldásokat illetően, amelyek nem veszélyeztetik alapvetően a tőkés kisebbség uralmát és rendszerét. De mivel a kudarcok miatt tovatűnt a békés reformok lélektani vonzása, egyre inkább szükségessé váltak a kompenzáló intézkedések: az elnyomás, az áldozatok megosztására és vezetőik semlegesítésére szolgáló különleges programok — például a szervezett munkásság körében. A négy legfonto-

sabb felkelésellenes program, amelynek révén az Egyesült Államok kormánya megerősíti az uralkodó kisebbségeket Latin-Amerikában, a következő: CIA-műveletek; katonai segély- és kiképző missziók; AID közbiztonsági programok a rendőrség megsegítésére; szakszervezeti műveletek az ORIT-on, a Nemzetközi Szakmai Titkárságokon (* *) (ITS), és az AIFLD-n (* *) keresztül — valamennyit nagyrészt a CIA irányítja. Együttesen ezek azok a mankók, amelyeket az USA tőkés vezetői adnak latin-amerikai partnereiknek, cserébe az Egyesült Államok kapitalizmusát fenyegető erők ellen nyújtott támogatásukért. Kit érdekelnek a perifériákra szorult rétegek — ami jó a tőkéseknek Latin-Amerikában, az jó a tőkéseknek az Egyesült Államokban is.

Az olyan liberális reformprogram, mint a Szövetség a Haladásért, éppúgy biztonsági szelepül szolgál a kapitalista kizsákmányolás és igazságtalanság számára, miként a múlt században a nyugati határvidékek, amelyek befogadták a városi elnyomás elől menekülőket. Csak ilyen „újrafelosztási" programot visel el az uralkodó osztály. De mivel ez is ellentétes a vagyon és politikai hatalom mind kevesebb kézben való koncentrálásának eredendő és folyamatos irányzatával, ezt is csak olyankor, amikor a rendszer egészét fenyegeti veszély, és ha csökken a nyomás a biztonsági szelepen, a felhalmozódás természetes erői magukhoz térnek, megerősödnek, s hamarosan semmivé teszik azokat a viszonylagos előnyöket is, amelyeket a kizsákmányoltak a reform útján nyertek. A reform csak átmeneti csillapítószer, amely sosem képes megszüntetni a kizsákmányoló-kizsákmányolt viszonyt, amire a kapitalizmus épül.

A kapitalista társadalom elnyomottai egyre inkább felismerték, hogy a liberális reform csak mítosz, az uralkodó kisebbségeknek pedig nincs más választásuk, mint fokozni az elnyomást a szocialista forradalom elkerülésére. Ha megszüntetnék a CIA-kirendeltségeket, az USA katonai misszióit, az AID Közbiztonsági Missziót, és a „szabad" szakszervezeti programokat, ezeket a kisebbségeket elsöpörnék, talán gyorsabban, mint azt ők maguk képzelik.

Biztonsági helyzetem változatlan, noha zavar, hogy úgy tűnik, a CIA-nak nincs tudomása róla, hogy írok, vagy ha tudják, vajon miért nem látogatnak meg? Most John Horton a kirendeltség vezetője, és másokat is kineveztek ide, akikkel együtt dolgoztam a különböző kirendeltségeken, de nem érdeklődnek irántam. Barátaim révén elküldtem egy párizsi kiadóhoz a könyv új vázlatának másolatait — végre talán kapok valami bátorítást.

MEXICO CITY — 1971. MÁRCIUS

Rövid időre Montrealba utaztam, tárgyaltam egy kiadó képviselőjével, s ez új reményt adott arra, hogy anyagi támogatást kapok, és segítséget a kutatásra is. Noha vázlatom és már megírt anyagom elfogadható, változatlanul az a gondom, hol találjam meg a szükséges információkat a személyesen átélt események rekonstruálásához, hogy így pontosabban mutathassam be, miként működik a Cég. Miután egyetértettünk abban, hogy biztonsági okokból nem tanácsos az Egyesült Államokba menni, Párizs vagy Brüsszel került szóba. Felmerült Kuba is, ahol valószínűleg megtalálnám az anyagot, és még segítséget is kapnék a kutatómunkához.

Azt mondtam, több okból is félnék Kubába menni. Kuba és a kommunizmus ellen végzett régi munkám, esetleges szovjet nyomás, vonakodásom, hogy részt vegyek kémelhárítási trükkök letárgyalásában és problémák a CIA-val mindezek után. Azt hiszem, leginkább attól tartok, amennyiben a CIA megtudná kubai utazásomat, kampányt kezdene, hogy árulónak nyilvánítsanak. Mivel azt remélem, hogy a könyv befejezése után amint lehet, visszatérek az Egyesült Államokba, csak növelném az esélyét annak, hogy titkok közreadása miatt letartóztatnak, ha Kubába megyek.

Ugyanakkor bizonyos előnyökkel is járna, ha odamennék. Először is, a biztonsági helyzet a CIA vonatkozásában jobb lenne, s ha a kutatási anyag hozzáférhető, nyugodtabban és gyorsabban dolgoznék. Másodszor, Havannában azt is el tudnám intézni, hogy az érdekelt latin-amerikai forradalmi szervezetek képviselőik útján jól és biztosan információkhoz jussanak a CIA-ról. Arról nem is beszélve, hogy saját szememmel láthatnám, mit jelentett a népnek a kubai forradalom, és milyen problémáik vannak. Egy ilyen utazás, úgy gondoltam, csak a könyv befejezése után lehetséges.

Miután aludtam egyet az ötletre, beleegyeztem, hogy elmegyek Kubába, ha utazásomat el lehet intézni. Ehhez feltehetően a könyvnek a kubaiak számára politikai szempontból elfogadhatónak és a kutatási anyagoknak elérhetőnek kell lennie. Ha mégsem Kubába, akkor Párizsba megyek befejezni a könyvet — biztonsági helyzetem mindkét esetben javul. Most nem mondok semmit, és remélem, a CIA nem szagolja ki ezeket a terveket.

PÁRIZS — 1971. AUGUSZTUS

Nagyot haladtam, de még rengeteg munka van hátra. Májusban Havannába utaztam a szükséges kutatási anyagokról tárgyalni, és ők megígérték, segítségemre lesznek, hogy megkapjam, ami ott rendelkezésre áll — ez jó elrendezésnek tűnik. Meghívtak, hogy maradjak, és ott írjak, amennyit csak tudok. Ezt is elfogadtam. Mivel azonban megígértem, hogy meglátogatom a fiaimat Washingtonban, visszamentem Párizsba, hogy a kiadóval tárgyaljak, aztán az Egyesült Államokba két hétre a fiúkhoz. Ismét visszajöttem ide, hogy utánanézzek, milyen anyagok érhetők el itt, majd nemsokára továbbutaztam Havannába.

Amíg Kubában voltam, több héten át utazgattam a szigeten, meglátogattam a fejlesztési programok keretében létesített számos újdonságokat a mezőgazdaságban, állattenyésztésben, lakásépítésben, egészségügyben és oktatásban. A kubaiak büszkesége és céltudatossága lenyűgöző. Az utazással kapcsolatos aggályaim alaptalanok voltak, és helyüket teljességgel az attól való félelem foglalta el, hogy visszatérjek az Egyesült Államokba, meglátogatni a fiaimat. Nem lett volna szabad hazamennem, mert nyíltan mentem Kubába, de furcsa módon valamiképpen elkerültem az utazás-ellenőrzést — avagy a rendszer nem azonosított időben. Kíváncsi vagyok, szerencsém nem teszi-e gyanakvóvá a kubaiakat.

HAVANNA — 1971. OKTÓBER

Töprengeni kezdek azon, vajon tényleg olyan jó ötlet-e ennek a könyvnek a megírása. Jelentős mennyiségű anyagot találtam, amely föfrissíti emlékezetemet, és segít rekonstruálni az eseményeket, és jó sok oldalt teleírtam már. Az a baj, hogy elmélyedek olyan dolgokban, amelyek csak periférikusan érintik az én CIA-munkámat. Ugyanakkor az itt elérhető anyag korlátozottabb, mint gondoltam, és esetleg mégis meg kell kockáztatnom, hogy visszatérjek Mexikóba és Dél-Amerikába, és ott folytassam a kutatást. Jövő hónapban mindenképpen visszamegyek Párizsba, és ott dolgozom. Eléggé nyomott a hangulatom, mert szétesettnek érzem magam, és még mindig messzire attól, hogy kiadható könyv legyen a kezemben. Az események, amelyekről írni akarok, minden eltelt nappal jobban belesüllyednek a történelembe — és minden egyes nappal fokozódik a sürgetettség, hogy minél előbb befejezzem.

Az események rekonstruálásához szükséges különleges anya-

gon kívül számos kitűnő gazdasági jelentést és tanulmányt találtam itt a latin-amerikai problémákról, és azoknak a térség USA általi kizsákmányolásában rejlő gyökereiről. Az Amerikai Államok Szervezetének (OAS) egyik jelentése egyértelműen leírja, hogy a Szövetség a Haladásért igazi haszonélvezője nem a latin-amerikai országok, hanem az Egyesült Államok gazdasága volt. A jelentés beismeri, hogy kudarcba fulladt a földreformra és a jövedelem újrafelosztására irányuló minden komoly kezdeményezés — s ugyanígy kudarcot vallott az a próbálkozás, hogy külföldi segéllyel és a magánberuházásokkal ösztönözzenek gyors gazdasági növekedést, amit a jelentés a tömegek integrációja kulcsának tekint.

A latin-amerikai gazdaságok külső szektorainak működése (kivéve Venezuela különleges esetét) megmutatja, miként tartották fenn ez alatt a tíz év alatt ezek a gazdaságok az Egyesült Államok életszínvonalát a latin-amerikai népek rovására; más szóval az USA lakossága megköszönheti a latin-amerikai munkásoknak, hogy hozzájárultak nyugalmához és kényelméhez. A külső szektor számít, mert az export és a külföldi segély határozza meg, milyen mértékben lehet gépeket és technológiát importálni a gazdaság fejlesztéséhez, és az elmúlt tíz évben a latin-amerikai gazdaságok külső szektorai nem mutattak megfelelő növekedést.

1961-től 1970-ig Latin-Amerika több mint húszmilliárd dollárt fizetett ki más országoknak, főleg az Egyesült Államoknak — gyakorlatilag az egész összeget hitel-, illetve kölcsön-karbantartásra (járadékok, kamatok, a külföldi tőke hazatelepített profitja). Ennek a potenciális deficitnek körülbelül harminc százalékát exporttöblettel ellensúlyozták, míg a maradék hetven százalékot újabb eladósodás, újabb külföldi magánberuházások, vagy más tőkemozgatás útján fedezték. Az új adósság, amely természetesen kölcsön-karbantartási költségekkel járt, még magasabbra emelte a járadékok, kamatok és a külföldi — főleg USA — profitok hazatelepítéséhez szükséges exporttöblet arányát, és így tovább csökkentek a beruházásokra rendelkezésre álló összegek.

E tíz év alatt a külföldi magántőke mindössze 5,5 milliárd dollár értékű új beruházást teremtett, miközben húszmilliárd dollárt vitt el. Az összeg oroszlánrésze az Egyesült Államok beruházóihoz vándorolt, akiknek átlagosan körülbelül tizenkét milliárd dollár értékű beruházása hozzávetőlegesen tizenhárom milliárd dollárt térített vissza az Egyesült Államokba. A Szövetség a Haladásért időszakában az Egyesült Államok kölcsönei és segélyei nélkül Latin-Amerikának tíz százalékkal többet kellett volna ál-

dozni az exportbevételeiből a hitel-karbantartási számla egyenesben tartására, hogy garantálja a tisztességes megtérülést. Egyébként fizetési haladékra vagy más végletes intézkedésre lett volna szükség — ami aligha vezet új hitelekhez és beruházásokhoz.

A Szövetség a Haladásért valójában szubvenciós program volt az USA-exportőrök és magánberuházók — sok esetben csak bizonyos cégek — támogatására. Latin-Amerikának ez körülbelül hatmilliárd dolláros — újabb adósságokkal kompenzált — deficitet hozott a külső szektorban, ami korlátozta a gyorsabb gazdasági növekedéshez szükséges felszerelések és technológiák importját. Az Egyesült Államok magánberuházóinak mérlege viszont így alakult: minden egyes, Latin-Amerikában befektetett dollár helyett öt térült vissza ez idő alatt; kedvező volt a kereskedelmi egyensúly, és olyan dollármilliárdos kölcsönügyletekre tettek szert, amelyek kamatot hoztak, és egy napon vissza is fizetik az összeget. Más szóval, a Szövetség a Haladásért révén Latin-Amerika hozzájárult az Egysült Államok gazdasági fejlődéséhez, és még adósságba is verte magát azért, hogy ezt megtehesse. Nem csoda hát, hogy megtámogatjuk ezeket a kormányokat, és leverjük a forradalmárokat.

Az USA és Latin-Amerika közötti szakadék növekedését szolgáló program, a Szövetség a Haladásért mítoszával szembeni alternatíva érdekessége az, hogy nem feltételezi a gazdasági növekedés meghatározó jellegét a peremre szorult többség integrációja szempontjából. A forradalmi megoldás a *gazdasági növekedést* a *társadalmi fejlődés*től megkülönböztetve az integrációból indul ki. Az ECLA ez évi üléseire készített kubai tanulmány — címe: *Latin-Amerika és az ENSZ második fejlődési évtizede* — a társadalmi integrációt az intézmények strukturális változása útján óhajtja megvalósítani, vagyis inkább forradalmi változást, semmint reformot hirdet — s ezt teszi a fejlődés feltételévé. A gazdasági növekedés, a gazdag kisebbségre koncentrálódó előnyeivel, önmagában nem tekinthető össznemzeti fejlődésnek, mivel nem részese az egész társadalom. Az intézményrendszer megváltoztatása, a társadalmi integráció, azután a gazdasági növekedés — ez a forradalmi sorrend; nem pedig gazdasági növekedés, reform, majd talán valamelyes haszon juttatása a tömegeknek is, de apránként, nehogy a gazdagok helyzete módosuljon.

Az intézményes változások a következők: először a földbirtokrendszert kell megváltoztatni, hogy véget vessenek az igazságtalanságnak és a kisbirtok-nagybirtok problémából fakadó alacsony termelékenységnek; másodszor államosítani kell a kül-

földi gazdasági vállalatokat, hogy a munkások által megtermelt értéket az ország fejlesztésére használják föl; s ne egy magasan fejlett, tőkeexportáló ország részvényeseinek juttassák; harmadszor: a nemzetgazdaság legfontosabb ágazatait állami irányítás alá kell vonni, és átfogó fejlesztés részévé tenni, amelyet a piaci tevékenység, az expanzió és általában a tennivalók új ismérvei alapján terveznek meg; negyedszer, a személyes jövedelmeket újra fel kell osztani úgy, hogy a tömegeknek vásárlóereje legyen. Ötödször, a kormány és a nép valódi operatív egységét kell megteremteni, hogy a szükséges áldozatvállalást mindenki elviselje és a nemzeti egységet erősítsék.

Az intézményi változásoknak a kubai verzió szerint kevés kivételtől eltekintve rendszerint fegyveres harc után kivívott e korai szakaszában jelentkezik az alapproblémák sorrendiségének kérdése: szociális, oktatási, egyészségügyi programok azonnali beindítása; vagy: a korábban a perifériákra szorított tömegek fogyasztásának megnövelése; vagy: infrastrukturális beruházások. A jövedelem-újrafelosztás, a szociális programok új költségei, és a megemelkedett belső fogyasztás még a korábbinál is kisebb produktív kapacitást hagy az újraberuházásra. A kereslet növekedésének következménye inflációs nyomás és feketepiac, miközben az elosztás egyenlőségének biztosítására szükségessé válik a jegyrendszer.

A beruházási deficit ellensúlyozására a könnyítés a kubaiak szerint a külföldi segély. Súlyosbítja a fejlődés problémáit a menedzserek és szakemberek tömeges kiáramlása — a megdöntött földbirtokos és felső középosztályhoz csatlakozva igyekeznek elkerülni a nemzeti fejlesztésben való részvételt és „szabad" országokba menekülnek. A beruházás másik „lecsapolása" nyilvánvalóan a belső és külső ellenforradalmi erők letörésére szükséges katonai erő fenntartására.

A forradalom romantikus szakasza véget ér, amint a nemzeti fejlődésért folytatott hosszú harc realitásai gyökeret eresztenek. Az országon belül a forradalom állandóan növekvő termelékenységet követel, különösen az exportban, hogy a külső finanszírozástól való függést a lehető legminimálisabbra szorítsák. Mindenesetre évekbe telik, míg a gazdasági növekedés eléri azt a szintet, hogy csökkenthető a külföldi segélyre való támaszkodás. Áldozatvállalás és az erőfeszítések megsokszorozása — ez a jelen parancsa, és valószínűleg egyik sem vezet eredményre, ha a termelők — munkások, parasztok és mások — nem azonosulnak a legszorosabb egységben a forradalmi kormánnyal. Hibákat követnek majd el, amint ezt minden kubai kész elismerni, de

kétségtelen, hogy a nemzeti fejlődés alaposan előrehalad és gyorsul.

Kubában adtak a népnek közoktatást, egészségügyi ellátást, megfelelő a táplálkozás, és nagy léptekkel haladnak a lakásépítésben. Ha az ember figyelembe veszi, hogy Latin-Amerika népességének több mint a felét, több mint százötvenmillió embert még mindig megfosztanak attól, hogy részesüljön a modern kultúrának és technológiának ezekből az alapvető juttatásaiból, nyilvánvalóvá válik, hogy Kuba az egyetlen ország, amely tényleg megvalósította a Szövetség a Haladásért szociális céljait.

Változatlanul semmi jel sem utal arra, hogy a CIA tudna róla, hogy írom ezt a könyvet, vagy hogy Kubába jöttem. Az elmúlt hónapokban megpróbáltam nyomon követni, miként növekszik Uruguayban a Frente Amplio a következő hónapban esedékes választások előkészületeként. A helyzet olyannyira érett a montevideói kirendeltség választási műveleteire, hogy engedtem a kényszernek, hogy leleplezzem ezt a lehetőséget. Levelet írtam Montevideóba a *Marcha*-nak, vázoltam néhányat a szabvány titkos műveletek közül, felvetettem, hogy a Cég pillanatnyilag alaposan benne lehet a Frente elleni műveletekben, és a hagyományos pártok jelöltjeinek támogatásában. Ha a *Marcha* nyilvánosságra hozza levelemnek akárcsak egy részletét, a CIA minden kétségének el kell tűnnie szándékaimat illetően.

PÁRIZS — 1972. JANUÁR

Hiba volt levelet írni a *Marchá*nak. Karácsony után néhány nappal — épp vacsora előtt pihentem, itt vakációzó fiaimmal — kopogtattak az ajtón, és ki más tűnik fel, mint Keith Gardiner (**), régi JOT- és OCS-kollégám, aki Brazíliában töltött néhány évet a hatvanas években. Nem voltam felkészülve a CIA látogatására; de mivel a gyerekeim közel laknak hozzájuk, és együtt játszanak az ő gyerekeivel, belementem, hogy elkísérem vacsorázni. Amint kiléptünk a szállodából, néhány pillanatra eltűnt, hogy — mint mondta — elengedjen egy kollégát, aki ott álldogált a közelben, arra az esetre, ha netán barátságtalanul fogadnám.

Vacsora után ráálltam, hogy magánbeszélgetést folytassunk. Azzal lepett meg, hogy letette elém a *Marchá*ban megjelent cikk fénymásolatát, s hozzátette: Mr. Helms tudni szeretné, hogy mégis mi az ördögöt csinálok. Mivel még nem tudtam róla, hogy a *Marcha* közölte a levelemet, úgy határoztam, blöfföléssel próbálom a Céget arra a meggyőződésre juttatni, hogy semmit sem

tehetnek a könyv megjelenésének megakadályozására. Azt mondtam Keithnek, hogy befejeztem egy túlméretezett első változatot, amelyet most szerkesztek és rövidítek a megfelelő terjedelemre — de az igazság az, hogy kutatómunkámnak még az egyharmadánál sem tartok.

Gardiner bevallotta, hogy a párizsi kirendeltség (Dave Murphy, az SB Osztály volt vezetője most itt a főnök) a francia kapcsolati szerveken keresztül talált rám. Nyomatékosan azt fejtegette, hogy engem a kiadómon keresztül a szovjetek manipulálnak, és elmondta, a Céget leginkább az nyugtalanítja, hogy pontosan mit tár föl az anyag, amit már leadtam, vagy amiről tárgyaltam — erről nem voltam hajlandó beszélni. Biztosítottam viszont Keitht arról, hogy nem teszek kárt okozó leleplezéseket és kiadás előtt bemutatom jóváhagyásra a végső anyagot. A *Marcha*-levéllel kapcsolatban tagadta, hogy a montevideói kirendeltség részt vett volna bármilyen választási műveletben, de közölte, hogy a Bordaberry-kampány (Bordaberry volt ruralista vezető győzött a Colorado jelöltjeként) nagyszabású brazil pénzügyi támogatást kapott. Az USA-imperializmus helyetteseként Dél-Amerikában fellépő brazil katonai diktatúra szerepe nyilvánvaló volt a néhány hónapja lezajlott bolíviai jobboldali katonai puccsban is.

Gardiner elmondta nekem, hogy idén szeptemberben a Wisconsin Egyetemre megy, hogy megszerezze a kisdoktori fokozatot a latin-amerikai tanulmányok tárgykörében — emberemlékezet óta ez az első eset, hogy a DDP egy tisztjét magasabb egyetemi képzésre küldik. Azután ismét nagy nyomatékkal beszélve megkért, ne írjam le a nevét, nehogy lelepleződjön az egyetemen. Ezt megígértem, és javasoltam, gondolkozzon el tanulmányai közben arról a lehetőségről, hogy csatlakozzék a CIA és az amerikai imperializmus elleni küzdelemhez. Végül is miért kellene titkosrendőrként szolgálni az Egyesült Államok tőkéseit, amikor maga a rendszer eltűnőben van?

Nem tudván, mi mindenre kész a francia szolgálat, hogy a Cég kedvére tegyen, a Keithtel való találkozás után attól tartottam, hogy valamilyen ürüggyel deportálnak és olyan repülőjáratra tesznek fel, amely New Yorkban száll le először. Így aztán másnap elvittem a fiúkat Spanyolországba, hogy ott töltsük az utolsó hetüket, mielőtt hazamennek az iskolába. Most itt folytatom, és bármiféle provokáció elkerülésére óvatosnak kell lennem, hogy amint tudom, befejezzem a könyvet. Nem tudom, működik-e a blöfföm, avagy lépni fog ellenem a francia szolgálat, esetleg a Cég. Nem kellett volna megírnom azt a levelet a *Marchá*nak.

PÁRIZS — 1972. AUGUSZTUS

Az elmúlt három hónapban kedvezőtlenül alakultak az események; félek, hogy a CIA most már bekerít. A pénzem elfogyott, és kisebb baráti adományokból élek; figyelnek az utcán és ez arra kényszerített, hogy elrejtőzzem; a függőben lévő kubai kutatásról lemondtam; még mindig nem találom a szükséges információkat; és a velem barátkozó embereknél gyakran tapasztalom annak a jelét, hogy kémkednek utánam.

Májusban ismét Havannába mentem, a tavaly félbemaradt kutatások és az azóta felmerült szükségletek megbeszélésére. Bizonyos — számomra érthetetlen okok miatt — bizalmatlanság mutatkozik velem szemben a könyv politikai tartalmát illetően. Ennek következményeként nem készültek el a kutatásokkal, amelyeket tavaly függőben hagytam — ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy felbontották a megállapodást, és magamnak kell csinálnom. Ez kiábrándító, de érthető — a kubaiak nem akarnak egy politikailag elfogadhatatlan könyvvel kínos helyzetbe kerülni, és a politikai mondanivaló csak a végén, a kutatás befejezése után derül ki.

Júniusban elfogyott a kiadómtól kapott előleg, és újabb előleg érdekében úgy kellett volna módosítanom a szerződést, hogy a könyv először Franciaországban jelenjen meg. Lehet, hogy soviniszta vagyok, de mivel komolyan bírálom az Egyesült Államok intézményeit, mindenre elszántam magam, hogy ott jelenjen meg először, de legalábbis egyidejűleg egy másutt megjelenő kiadással. Nem fogadhattam el a szerződésmódosítást, így néhány barátomtól függ a megélhetésem.

Kubából való visszatérésem után néhány nappal egyszer csak elkezdett feltűnni nekem, hogy Párizsban követnek az utcán, gyanúm szerint a francia szolgálat — valószínűleg a CIA kérésére. Mivel nem voltam biztos benne, kik a megfigyelés kezdeményezői, és mi a céljuk, titokban átköltöztem egy barátom, Catherine garzonlakásába, aki beleegyezett, hogy itt maradjak, amíg a probléma megoldódik.

Körülbelül megfigyeltetésem kezdetével egy időben összebarátkozott velem néhány amerikai, közülük kettő nagyon kíváncsiskodik. De más jeleit is láttam annak, hogy CIA-ügynökök lehetnek, és különböző okokból megpróbálnak közel kerülni hozzám. Egyikük, úgymond, szabadúszó újságíró, Sal Ferrera (**); állítólag az Egyetemi Sajtószolgálatnak, az Alternative Features Service-nek, és más, az USA nem hivatalos, „földalatti" szervezeteinek ír. Anyagi gondjaim egyhítésére beleegyeztem, hogy Sal CIA-munkámról „interjút" csináljon velem, amit

majd megpróbál eladni. Közben apróbb kölcsönöket ad, és megkísérli kifürkészni, hol lakom.

Sallal együtt találkoztam Leslie Donegannal (* *), aki venezuelai örökösnőnek mondja magát, a bostoni egyetem végzős hallgatója, és jelenleg a genfi egyetemen tanul. Sal ösztönzésére beszéltem Leslie-vel a könyvről és anyagi helyzetemről, és odaadtam neki a hét végére elolvasásra a kézirat másolatát. Belement abba, hogy támogat anyagilag, amíg befejezem — most éppen sietek előkészíteni, amit eddig írtam, hogy bemutassam egy amerikai kiadónak, aki október elején idejön. Sal is segít — szerzett egy írógépet, amikor az én bérelt masinámat letétbe kellett helyeznem. Furcsa, de nem akarta elárulni, honnan van, csak annyit mondott, hogy kölcsönvette, és lehet, hogy gyorsan vissza kell adni, amikor a tulaj visszatér Londonból.

Nem kellett volna megengednem, hogy Leslie elolvassa a kéziratot, és nem volna szabad találkozgatnom sem vele, sem Sallal. Szükségem van azonban a „kölcsöneikre", hogy megéljek, amíg októberben szerződést kötök az amerikai kiadóval. Ha tényleg a CIA-nak dolgoznak, viszonylag keveset árthatnak, mert a kódnevek és álnevek össze fogják zavarni őket; és akárcsak Gardinernek, nekik is megígértem, hogy nem fogom felfedni a valódi neveket. Elrejtettem másolatokat és eltettem a jegyzeteimet is, hogy a könyv befejezetlen részeit más is megírhassa.

Leslie megpróbált rávenni arra, hogy kísérjem el Spanyolországba, de elhárítottam azzal, hogy Therese-zel kell dolgoznom — szintén barátom, a kéziratot gépeli, és ezért Leslie fizeti őt. Semmiképpen sem mennék Spanyolországba Leslie meghívására. Ha a nő tényleg a CIA-nak dolgozik, lehet, hogy a spanyol szolgálattal közösen kábítószert terveznek hozzám csempészni, és így jégre tenni néhány évre. A spanyol stílusú igazságszolgáltatás szabályai szerint valószínűleg megtilthatják a börtönökben a könyvírást. Ha kettőjükkel kapcsolatos gyanúm valaha is beigazolódik, humoros lesz, hogy a CIA — miközben megpróbálta nyomon követni, mit írok, és csapdát állítani nekem — gyakorlatilag eltartott a legnehezebb időkben.

Legutóbbi bajaim közül a legrosszabb az, hogy nem volt pénzem a fiúkat idehozatni nyárra. Karácsonykor pedig, a legközelebbi szünet idején, már egy éve lesz, hogy nem láttam őket. Mindazonáltal biztos vagyok abban, hogy októberben újabb anyagi támogatást kapok, és decemberben jöhetnek. Semmiképpen sem mehetek vissza az Egyesült Államokba addig, amíg be nem fejeztem a könyvet. Októberben, miután találkozom a kiadóval, Londonba megyek, hogy a British Museum újság- és folyóirattárában végezzem el az utolsó kutatásokat — nekik meg-

van minden quitói, montevideói és Mexico City-i újság azokból az időkből, amikor ott dolgoztam, s így pontosan rekonstruálni tudom majd a legfontosabb műveleti részleteket.

Fekete heteket élek át. Fogalmam sincs, mi vár rám.

PÁRIZS — 1972. OKTÓBER 6.

Hogyan lehetséges ez? Egyszerűen hihetetlen, hogy ez a kiadó ebben az öt- vagy hatszáz oldalban, amit leírtam, nem lát könyvet. Vagy ha mégis, akkor talán úgy véli, nem érem meg a kockázatot. Amit ő akar, az dráma, romantika és annak a felmagasztalása, amit tettem. Amikor két nappal ezelőtt az Orlyról hazaindult, nemigen mutatott érdeklődést.

Az ember néha erőt tud venni magán, de három év után újabb mélypontra süllyedni, ez nyomokat hagy. De azért folytatom a munkát. Tegnap elkezdtem emlékezetből magnóra mondani a lényeges információkat a könyv hátralévő részéhez. Olyan műveletek bemutatása ez, amelyekről tudtam vagy részt vettem bennük — illusztrációként szolgálnak majd. Alighanem ez lesz a legfontosabb rész, nyolcvan-kilencven epizódot tartalmaz majd, amelyeket Londonban sajtójelentések alapján rekonstruálok, és hozzáteszem a mi szerepünket. Jövő hét végére elkészülök a magnófelvételekkel, és biztos helyre viszem a szalagmásolatokat. Az utána következő héten átmegyek Brüsszelbe, ott átutazó apámmal találkozni, majd aztán onnan Londonba.

A CIA az utóbbi hónapokban aktív volt és megpróbált nyomást gyakorolni rám. Szeptemberben a Cég jogtanácsosa felkereste apámat Floridában, és meglátogatta Janetet is, hogy elmondja, Helmst aggasztja a könyv és kubai utazásom. Ott hagyta egy nemrégiben hozott bírósági döntés példányait, amely emlékezteti a volt CIA-tiszteket a titoktartási megállapodásra és arra kötelezi őket, hogy kéziratait megjelenés előtt bemutassák jóváhagyásra. Sajnálom, de számomra a nemzetbiztonság a szocializmusban rejlik, nem CIA-ügynökök és -műveletek védelmében.

Közvetlenül azután, hogy a jogtanácsos fölkereste Janetet, levelet kaptam most már majdnem tizenegy éves, nagyobbik fiamtól a látogatásról:

„szia,
akartam mondani neked, hogy volt itt egy ember a kormánytól, hogy beszéljen anyuval rólad, de ő nem mondott semmit, a címedet kivéve. Valami olyasmit mondott, hogy pénzt akarnak

adni neked, hogy abbahagyjad és felajánlanak neked egy másik állást (az állásban nem vagyok biztos)."

Elmentem egy telefonfülkéhez a párizsi egyetemre, ahonnan mindenki ingyen telefonál a tengerentúlra — a fiam elmondta, hogy kihallgatta a beszélgetést, elbújt, miután azt mondták neki, hogy menjen ki. A cím nem számít, mert Salhoz megy a postám május óta, így titokban tudom tartani Catherine garzonlakását.

Annak érdekében, hogy ezekre az utolsó hetekre is biztosítsam Leslie és Sal pénzügyi támogatását, megerősítettem a londoni csapatmunkánkra vonatkozó fantazmagóriát. Mindketten ráálltak, hogy odakísérjenek — Sal átírja a szalagokat, Leslie pedig segít az újságkutatásban a British Museumban. Ha sikerül támogatást szereznem Londonban, akkor végleg szakítok velük, de addig szükségem van a segítségükre. Ma, egy előzőleg megbeszélt találkozóra Leslie használt írógépet hozott nekem, amit csak percekkel azelőtt vett annak pótlására, amit Sal adott kölcsön tavaly júliusban. A kölcsönvett gép tulajdonosa nyilván felhívta Salt, és dühösen követelte gépe azonnali visszajuttatását. Így aztán haza kellett rohannom Catherine garzonjába a kölcsöngépért, amit nyomban visszaadtam Salnak. Nincs szükségem arra, amit Leslie vett, mert most a magnófelvételeket csinálom, így Therese lakásán hagytam a Quartier Latinben, ahol Leslie ideadta.

Sallal és Leslie-vel kapcsolatban különböző apróságok tesznek gyanakvóvá. Előre megbeszélt találkozóink után gyakran követnek, és továbbra is mindketten megpróbálják kideríteni, hol lakom. Sietnem kell a szalagokkal — bárki fel tudja majd használni őket a kutatás és a könyv befejezésére. Mostantól csak jobban mehetnek a dolgok.

PÁRIZS — 1972. OKTÓBER 14.

Ma eltűntek Leslie-vel és Sallal kapcsolatos kétségeim — ami Leslie-t illeti, teljesen, Sal esetében majdnem. Két nappal ezelőtt pizzaevés közben kezdődött a dolog, amikor Leslie pénzt adott brüsszeli, majd azt követő londoni utamra. Amikor megkérdezte, tetszik-e az írógép, amit vett nekem, megmondtam, hogy a felvételek miatt még nem használtam — s hozzátettem azt is, hogy Therese lakásán hagytam. Úgy tűnt, bántja őt, hogy ott hagytam, különösen, mivel Therese sohasem zárja be a lakását. Később, amikor egyedül maradtunk, Sal azt mondta, hogy Leslie nagyon dühös volt, amiért Therese-nél hagytam az írógé-

pet, és ha eltűnik (Therese-nél már többször betörtek), Leslie abbahagyja pénzügyi támogatásomat.

Anélkül, hogy különösebben eltöprengtem volna a dolgon, átvittem az írógépet Therese lakásáról Catherine garzonjába; bár, mint rendesen, végigcsináltam a szokásos megfigyelés-elhárítási rutint. Az asztalom alá tettem, ahol dolgozom, és ma délután, miután befejeztem az utolsó szalagot, elmentem sört venni. Amikor visszaértem, észrevettem, hogy egy férfi és egy nő álldogál Catherine lakása előtt, mintha épp most kopogtak volna. Amikor az ajtóhoz értem, hátraléptek és ölelkezni kezdtek. Kopogtam, Chaterine ajtót nyitott és nevetett, amikor észrevette a sötét folyosón ölelkezőket.

Amint visszanéztem a párra, hosszú kabátjukra és nagy utazótáskáikra, hirtelen rájöttem, mi történik. Becsuktam az ajtót, félrevontam Catherine-t, és a fülébe súgtam, hogy a férfi és nő valószínűleg lehallgató művelet megfigyelői, és azt akarják kideríteni, hol lakom. Erre ő azt mondta, hogy a férfi fülében hallásjavító készüléket látott, amiből arra következtettem, hogy a rádióvételemet az elmúlt két napban zavaró idegesítő sípolások a megfigyelés jelei voltak.

Catherine a lépcsőn lefelé követte a párocskát, hogy megnézze, merre mennek; zavarukban lementek egészen a pincéig, amelynek ajtaja mindig kulcsra van zárva. Ennek a Szajnától mindössze egy háztömbnyire lévő háznak a főbejárata nem a folyó felőli oldalon van, hanem a másikon, egy emelkedő tetején, vagy három-négy emelettel feljebb, mint ahová a megfigyelők mentek. Mivel nem volt kulcsuk, egy percig ott ácsorogtak, újra összeölelkeztek, amikor Catherine elhaladt mellettük; nem szóltak egy szót sem, elindultak fölfelé a lépcsőn. Catherine, aki a szeméttárolóból figyelte őket, visszajött a lakásba, és azt mondta, úgy tűnt, hogy hordozható rádiók vagy valamilyen dobozok vannak a kabátjuk alatt.

Hirtelen minden világos lett. Mióta elhoztam Catherine lakásába az írógépet, amit Leslie vett, sípoló hangot hallottam saját rövidhullámú rádiómon. Nemigen figyeltem föl rá, mert közel van az ORTF (a francia rádió és televízió épülete), és máskor is vannak zavarok a rádióban. Lenyúltam az asztal alá, felemeltem az írógép tokját, benne a géppel, és elkezdtem forgatni. Ahogy forgattam, a sípoló hang a rádióban egyre erősebb és tisztább lett. Aztán Catherine a gépet kivitte a házból, mire a sípoló hang teljesen megszűnt. Amikor visszahozta, újra kezdődött. Később feltéptem a tok tetejének belső bélését, és tranzisztorok, elemek, áramkörök, vezetékek, antennák bonyolult rendszerét találtam meg — és egy apró mikrofont, amely a hangokat vette. A szerke-

zet nagyon pici volt, belülről ráragasztva a tetőre, s akkora furnérlemezre építve, amely pontosan az írógép tokjába illett. Nemcsak arra szolgált a szerkezet, hogy odairányítsa őket ahol lakom, hanem arra is, hogy beszélgetéseket is továbbítson.

Három nap múlva elmegyek Brüsszelbe, Catherine pedig vidékre utazik néhány napra — őt egyébként nem bánthatják. Mielőtt elutazom, olcsó szállodákban fogok aludni a Montmartreon, és minden reggel másikba költözöm, hogy a rendőrség ne találjon meg a bejelentő lapok alapján. Londonból majd megírom Salnak és Leslie-nek, hogy ezentúl szívesebben dolgozom egyedül — majd csak találok valamilyen támogatást arra a két-három hónapra, amíg kész nem leszek. Leslie kém, és Salt illetően is biztosat tudok majd, amikor megkérdezem, honnan kapta az első írógépet, amit kölcsönadott. Nyilvánvalóan az első gép csak „helyettesként" szolgált, addig, amíg a bemikrofonozott elkészült, és lebonyolíthatták a gyors cserét. Leslie azért színlelt neheztelést amikor megtudta, hogy a gépet Therese lakásán hagytam, hogy odavigyem a gépet, ahol én lakom.

A kár talán nem túl nagy, de bolond voltam. Mostantól nem kockáztatok.

LONDON — 1972. OKTÓBER 24.

Ma, kedden megérkeztem Londonba, a párizsi vonattal. Nem akartam a kéziratot és más anyagokat Brüsszelbe cipelni, ahol a CIA megpróbálhatott volna beszélni velem apám jelenlétében, ezért előbb visszamentem értük Párizsba, úgy jöttem ide. A Gare du Nordon ma reggel egy barátom várt és elmondta, hogy Therese-t letartóztatták és a belügyminisztérium egyik kihallgatóközpontjába vitték. Több órán át rólam és a könyvről faggatták — tudnak CIA-múltamról — és azt mondták neki, hogy engem az Egyesült Államok kormánya az állam ellenségének tekint. Leginkább az érdekelte őket, hol élek Párizsban, de mivel ezt Therese maga sem tudta, nem mondhatta meg. Ostobának tettette magát és végül elengedték. Holnap felhívom majd, hogy megnyugtassam és megtudjak egyéb részleteket is.

A letartóztatás ügyében az az érdekes, hogy a franciák mindvégig segítettek a CIA-nak: a megfigyelés és Sal címére érkezett leveleim durva fölbontása valószínűleg az ő munkájuk. Ugyanakkor pénteken, amikor Therese-t letartóztatták, a CIA már egy hete tudta, hol lakom. Ha a franciák nem tudták, akkor csak azért nem, mert a kirendeltség nem közölte velük — valószínűleg annak elkerülésére, hogy beismerjék, elkaptam a megfigyelő-

ket és felfedeztem a szerkezetet az írógép tokjában. Miután segítettek a párizsi CIA-kirendeltségnek, a francia szervek nyilván nem örültek volna annak, hogy még napokkal azután is utánam kergetik őket a rejtekhelyeimre, hogy a CIA már mindent tudott.

Ma éjjel Sal is beszámolt telefonon Therese letartóztatásáról: hozzátette, hogy Leslie „pánikba esett", és szombaton Spanyolországba utazott. Aggodalmat színleltem, amiért Leslie nem jött ide, ahogyan elterveztük, de Sal azt mondta, ő is Spanyolországba készül — ha tud, már holnap —, hogy hagyja „lehűlni" a dolgokat. Most még nem akarom, hogy biztosan tudják, hogy szakítok velük, ezért erősködtem Sallal, hogy az eredeti terv szerint ide kell jönnie segíteni nekem. Kitartott amellett, hogy Spanyolországba megy és meggyőzi Leslie-t, jöjjön ő is, és miután találkozott vele, valószínűleg még a héten fel fog hívni.

A brit szolgálat jól felkészült az érkezésemre. A nevem ott volt az utasellenőrző listán már a hajón, amivel átkeltünk a csatornán, így aztán hosszas kikérdezésen és még hosszabb várakozáson kellett átesnem. Nem kockáztathatom semmivel itt-tartózkodásomat. Holnap támogatás után kell néznem, mert a pénzem csak néhány napra elég.

LONDON — 1972. DECEMBER 7.

Végre megkönnyebbülhetek. Miután elmentem a Nemzetközi Béke és Leszerelési Bizottsághoz — ez a csoport az Egyesült Államok vietnami bűnei elleni tiltakozások központja —, megadtak több más címet is, ahol támogatást remélhetek, és elküldtek egy szerkesztőhöz is, aki segíteni fog befejezni a könyvet. Már van szerződésem az itteni kiadásra, annyi előleggel, ami kitart a végéig, és elég a kéziratmásolásra és más fontos kiadásokra is.

Elkezdtem a British Museumban újságokat olvasni, és rájöttem, hogy itt a kincsesfazék, amit három éve keresek. Alig egy hét alatt annyi tudósítást találtam olyan eseményekről, amelyekben részt vettem, hogy úgy döntöttem, napról napra végigolvasom az összes újságot Ecuadorba érkezésemtől egészen addig, amíg Uruguayból visszatértem Washingtonba. A Mexico City-i lapok pedig hasznosak lesznek egyes ottani események illusztrálására. A szerkesztő beleegyezett a további haladékba — a befejezés néhány hónap helyett egy évig, vagy még tovább húzódik —, de megéri az erőfeszítést. Néha olyan érzésem támad, mintha magukat a CIA-aktákat olvasnám, annyira pontosan tükröződik a Cég munkája a tényleges eseményekben. Tulajdonkép-

pen még az is lehet, hogy naplószerűen sikerül összeraknom az eseményeket, s így olvasmányosabbá tennem a műveleteket.

Eleinte álnéven próbáltam élni, többé-kevésbé titokban, úgy, mint Párizsban. De esténként a British Museumból távozva megfigyelőcsoportok követtek, s annyira belefáradtam a macska-egér játékba, hogy inkább feladtam az erőfeszítést lakhelyem eltitkolására. A postámat megint nyilvánvaló módon bontják föl és a telefonon megbeszélt találkozóim is újra azonnali megfigyelést eredményeznek. Időnként azon tűnődöm, vajon a megfigyeléssel csak zaklatni akarnak-e, hiszen olyan ügyetlenül és nyilvánvalóan csinálják: de ha a brit szolgálat ennél komolyabb lépéseket nem tesz, nyugodtan be tudom fejezni a munkát.

Telefonon beszéltem Sallal és Leslie-vel Spanyolországból, s a nő megint megpróbált rávenni az odautazásra, de ismét megtagadta, hogy pénzt küldjön ide. Sal végül Londonba jött, hogy továbbra is segítsen — talán nem tud róla, hogy megoldottam anyagi problémámat — de az első találkozásnál elutasítottam őt, hacsak nem szolgál bizonyos információkkal. Egyértelművé tettem, hogy Leslie-t kémnek tartom, persze nem mondtam el, hogyan jöttem rá. Egy csomó kérdést tettem fel Salnak az egyetemi hátteréről, az amerikai „földalatti" sajtóhoz fűződő kapcsolatairól. Végül eljutottunk az első írógéphez, amit ő adott kölcsön: és amikor, akárcsak júliusban, most sem volt hajlandó elárulni, kitől kapta, megmondtam neki, hogy ezzel vége. Nem tudok más következtetésre jutni, mint arra, hogy a CIA nem dolgozott ki megfelelő fedőtörténetet az első írógépre, mivel Sal nem volt hajlandó megmondani, honnan kapta és arra sem adott magyarázatot, miért hallgat. Halvány esély van rá, hogy Sal döbbenetes véletlenek sorozatának áldozata, de nekem mindenképpen meg kell szakítani a kapcsolatot vele.

Az utóbbi idők jó fejleményei ellenére van árnyékos oldal is. Amint megkaptam a szóbeli ígéretet az új szerződésre, felhívtam a fiaimat és közöltem, megvan a pénz, jöhetnek karácsonyra. A legnagyobb elkeseredésemre Janet kijelentette, hogy nem engedi el őket és ragaszkodik ahhoz, hogy én menjek oda, ha látni akarom őket. Nagyon jól tudja, hogy nem kockáztathatok meg egy amerikai utazást, amíg a könyvet be nem fejezem: nyilván együttműködik a CIA-val annak biztosítására, hogy a fiaim utáni leküzdhetetlen vágyamra játszva mégis megkockáztassam hazautazásomat. Ez nem fog menni.

Sietek, hogy befejezzem; most jobban bízom benne, mint valaha, hogy tényleg a munka végére érek. A chilei államcsíny, bármilyen borzalmas, még gyorsabb munkára ösztönöz. Mindvégig egyértelműek voltak a puccs előkészületeinek jelei. Miközben a Chilének juttatott gazdasági segítség mértéke Allende megválasztása után zuhanni kezdett, a katonai segély változatlanul folytatódott: a chilei tábornokoknak és admirálisoknak 1972-ben nyújtott katonai segély itt volt a legmagasabb Latin-Amerikában. Folyamatosan bővült a CIA-kirendeltség 1970 óta, vagyis azóta, hogy Ray Warren (* *) a főnök; Schneider tábornok meggyilkolása; a jól pénzelt „patrióta" szervezetek, például a Patria y Libertad harciassága; a gazdasági szabotázs; a teherautó-tulajdonosok 1972-es sztrájkja, amelynek során a hírhedt „egy dollár naponta" akcióval tartották távol az embereket a munkától; és a teherautósok idei júliusi sztrájkja — valószínűleg mindkettőt a CIA finanszírozta, talán a Szállítómunkások Nemzetközi Szövetsége (ITF)(* *), esetleg az AIFLD útján, amely utóbbi már vagy kilencezer chilei munkást képzett ki, vagy talán Brazílián keresztül. Annyi a lehetőség. És végül a Z-terv: olyan, mint a mi Flores-dokumentumunk Quitóban, és a mi bizonyítékaink a szovjetek ellen Montevideóban. Vajon egy minisztériumi ügynök helyezte el a miniszter irodájában? Valószínűbb, hogy a chilei tábornokok egyszerűen felkérték a kirendeltséget a Z-terv elkészítésére éppúgy, mint a mi uruguayi kapcsolati embereink 1965-ben és 1966-ban bennünket arra, hogy írjunk forgatókönyvet a szakszervezetekben tapasztalható szovjet intervenció bizonyítására.

Az államcsíny előkészítésében és az azt követő terrorhullámban való brazil részvétel egyértelműen bizonyítja azt az alárendelt, de kulcsfontosságú szerepet, amelyet Brazília betölt az Egyesült Államok kormányának arra irányuló eltökélt próbálkozásában, hogy fenntartsa a kapitalista hegemóniát Latin-Amerikában. A Chilében letartóztatott brazil emigránsok felismerik korábbi kínzóikat a brazil börtönökből, amint ismét alávetik őket a borzalmaknak. Amit ma Chilében látunk, az a brazíliai fasizmus újabb felvirágzása.

Alig néhány hónap múlva lesz tíz éve annak a március 31-nek, amikor a montevideói kirendeltségre befutottak a táviratok Goulart megdöntéséről. Micsoda öröm és megkönnyebbülés volt! És micsoda rezsimet csináltunk! Nemcsak a katonai rezsim hírszerzésének CIA-megszervezésével és kiképzésével. Nemcsak a katonai segélyprogramokkal — 165 millió dollár értékben, se-

gélyek, hitelek és felszerelések 1964 óta, és ezrek különleges kiképzése az Egyesült Államokban. Nemcsak az AID rendőri közbiztonsági segélyprogramjával, amely több, mint százezer brazil rendőr kiképzésével, több mint nyolcmillió dollárba került. Nemcsak az USA gazdasági segélyprogramjaival — amelyek értéke több mint háromszázmillió dollár volt pusztán 1972-ben, és több, mint négymilliárd az elmúlt huszonöt évben. Nemcsak az erős USA-befolyást mutató multilaterális gazdasági segélyprogramok — amelyek értéke 1946 óta több mint két és fél milliárd volt, és több mint hétszázmillió csupán 1972-ben. De ami ennél is fontosabb: A Brazíliában beruházott több száz milliós amerikai magánbefektetések minden egyes dollárját a fasizmus támogatására fordították.

Mindezt olyan rendszer támogatására, amelyben a népesség nincstelen fele — körülbelül ötvenmillió ember — egyre szegényebb lesz, míg a kicsiny uralkodó elitnek és katonai bábjainak részesedése állandóan növekszik. Mindezt olyan rendszernek, amelyben a lakosság felső öt százalékának jut az összjövedelem immár majdnem negyven százaléka, miközben a népesség fele az összlakossági jövedelem tizenöt százalékából küszködik az életben maradásért. Mindezt azért, hogy a „gazdasági csoda" látszatát keltsük ott, ahol a fejenkénti átlagjövedelem még mindig csak 450 dollár évente — változatlanul kevesebb, mint Nicaraguában, Peruban és kilenc másik latin-amerikai országban —, és ahonnan az ENSZ Latin-amerikai Gazdasági Bizottsága is azt jelentette, hogy a „gazdasági csoda" semmit sem nyújtott a népesség túlnyomó többségének. Mindezt olyan rezsimnek, amelynek tíz körömmel kell exportpiacokat felkutatnia, mert a belső piac létrehozása olyasféle reformokkal járna, mint a jövedelem újrafelosztása és az elnyomás csökkentése — sőt, esetleg a diktatúra meggyöngülését okozná. Mindezt olyan rendszer támogatására, amelyet szerte a világon elítélnek több ezer politikai fogoly — köztük papok, apácák és sok nem marxista — már-már rutinszámba menő barbár megkínzása és általában az embertelen bánásmód miatt, amit a foglyok közül sokan nem élnek túl, sokat pedig egyszerűen meggyilkolnak. A brazil terror módszereihez tartozik gyermekek megkínzása is, méghozzá a szülők szeme láttára, hogy így bírják vallomásra őket. Mindezt a CIA, a rendőrség támogatása, a katonai képzés és a gazdasági segélyprogramok adták a brazil népnek. És a brazil rezsim terjeszti is mindezt: 1971-ben Bolívia, ez év februárban Uruguay, és most Chile.

Úgy tűnik, Ecuadorban is figyelemre méltó dolgok történtek, amióta eljöttem. A katonai junta 1963-ban elkezdett reform-

programja bukáshoz vezetett 1966-ban — az uralkodó osztály megkönnyebbülésére. A junta baloldalra irányuló nyomása ugyanis utat engedett a gazdasági reformok miatti aggodalomnak, és végül a jobb- és baloldali ellenzék egyesülését eredményezte, hasonlóan azokhoz az erőkhöz, amelyek Velasco megbuktatásához vezettek 1961-ben. Néhány havi ideiglenes kormányzás után összeült az alkotmányozó gyűlés, hogy kormányt alakítson, és új alkotmányt szerkesszen — a tizenhetediket Ecuadorban —, amelyet 1967-ben léptettek életbe. Az új alkotmányban meghirdetett 1968-as választás újabb összecsapáshoz vezetett, a jobboldali Camilo Ponce és — igen — Velasco között, aki ki tudja, melyik oldalon állt éppen. Velascót ötödször is elnökké választották, főként azért, mert Carlos Julio Arosemena támogatta, akinek sikerült jelentős létszámban híveket összeverbuválnia a megbuktatása után.

Velasco ötödik elnöksége azzal a jól ismert lépéssel kezdődött, hogy sorban eltávolította a kormányalkalmazottakat, így csinált helyet a saját embereinek, majd 1970-ben a kongresszus bezárásával és a diktatórikus hatalom magához ragadásával folytatta. Ecuador tizenhetedik alkotmánya rövid életű volt, noha Velasco megígérte, hogy az 1972-es választásokat menetrend szerint megtartják. Az volt a baj, hogy Asaad Bucaram, a biztosan győztes elnökjelölt túl tisztességes, és túlságosan köztudott róla, hogy a kisemberek mellett áll. (Carlos Arizaga Vega [* *] volt a vezető konzervatív párti jelölt.) **(A szerzőnek nincs tudomása arról, hogy az illető jelenleg is kapcsolatban áll-e a Céggel.)** Miután Velascónak nem sikerült Bucaramot arra kényszeríteni, hogy emigrációban maradjon, sem pedig egy ravasz kampány keretében bebizonyítani, hogy Bucaram valójában nem is Ecuadorban született (végül is mindkettő Bucaramot erősítette), valamennyi hagyományos párt és a gazdasági elit — a nyolcvanéves Velasco maga is — arra szövetkezett, hogy káoszt teremtsen és ismét katonai beavatkozást készítsen elő. 1972 februárjában, néhány hónappal a választások előtt az ecuadori katonai vezetők ismét átvették a hatalmat, és megbuktatták Velascót, öt elnöksége során immár negyedszer. Amióta eljöttem onnan, nem voltak jelentékeny reformok azoknak a végletes igazságtalanságoknak az enyhítésére, amelyeket már odaérkezésemkor, 1960-ban is tapasztaltam.

Ecuador azonban a több nemzedéken áthúzódó politikai tragikomédia és a nép mérhetetlen szenvedése után hirtelen nagyon komoly nemzetközi érdeklődés középpontjába került. Olaj! Ecuador az Andoktól keletre fekvő amazonasi dzsungelekben végzett feltárásoknak köszönhetően ebben az évben jelentős olajexportőrré vált. Nem mintha ezek a felfedezések valóban új-

keletűek lennének. Most lett köztudott, hogy a kutatásokra alakított kartell a húszas években olajat talált itt, de titokban tartották, nehogy túltermelést idézzenek elő a világpiacon. Az olajtársaságok 1949-re már oly sikeresek voltak a mesés tartalékok eltitkolásában, hogy Galo Plaza, az ecuadori elnök, a csalás aktív részese, azzal vonta el a figyelmet a keleti országrészről, hogy mítosznak állította be az olaj vagy más hagyományos erőforrás reményét. Plaza vezetésével az ország banánköztársaság lett — ez nem meglepő, hiszen Plaza korábban a United Fruitnak dolgozott, amely a Standard Fruittal együtt az ecuadori banán fő termesztője és piaci forgalmazója lett. Közben az olajtársaságok milliókat kerestek az olajimporttal.

1964 márciusában, rögtön azután, hogy én eljöttem, a junta új olajkutatásokra szerződött le a Texaco-Gulf konzorciummal, és később más kormányok újabb szerződéseket kötöttek. A hatvanas évek végének felfedezéseit már nem tudták a múltbeliekhez hasonlóan titokban tartani, és hamarosan a venezuelai olajjal azonos mennyiségről, vagy még nagyobb mezőről beszéltek Ecuador vonatkozásában. 1971-re az egész keleti országrész és az egész tengermellék szerződést kötött kutatásra és kitermelésre — majdnem minden esetben Ecuador számára borzasztóan hátrányos feltételekkel, de kétségtelen előnyökkel az érintett kormánytisztviselők számára. Mind a hét nagy olajtársaság kapott szerződéseket, de számos kis cég is, még japán konszernek is. 1972 közepére elkészült a keleti medencéből az Andokon át a csendes-óceáni Esmeralda kikötőhöz futó vezeték, és elindult az olaj — alig pár hónappal a legutóbbi katonai puccs után. Az idén csak az olajból származó ecuadori exportbevétel megközelíti az ország 1972-es teljes exportjának értékét, ami akkor még a főként banán-, kávé,- kakaókivitelből származott. A kiterjesztett termelés és a bevétel növelésének (nyolcszázezer, illetve egymillió hordó naponta) kilátásai szinte minden képzeletet felülmúlnak.

Az új katonai kormány első jelzései reményt keltőek, arra utalnak ugyanis, hogy perui típusú baloldali nacionalizmusuk a szegényebb és leginkább rászoruló tömegeknek is juttat majd valamit az olajexport hasznából. Még földreformról, szociális igazságról és egyenlő lehetőségekről is szó esett — ismerős témák. De a katonai vezetésen belül a brazil vonalat követő frakció hamarosan erősödni kezdett, és folyik a küzdelem a reakciós erők és a haladók között, akik a perui modellt részesítik előnyben. Jelentős lépéseket tettek azért, hogy visszaszerezzék az olajipar fölötti ellenőrzést, és megállítsák a szégyenteljes kiárusítá-

sokat, amelyeket az 1964-es katonai junta és az azt követő kormányok műveltek.

Jó néhány korábbi kormányalkalmazottat még bíróság elé is állítottak az 1964—72 közötti olajszerződésekkel kapcsolatos hatalmas korrupcióban való részvétel miatt.

De az ecuadori kormány reakciós erőinek mindeddig sikerült kivédeniük az agrárreformot, miközben az olajbevétel felét a hadsereg kapja, a másikat pedig a villamosításba ruházzák be. Az olaj hasznát mindeddig legjobban az AID jellemezte: „Az olaj jótékony hatását leginkább az ecuadori társadalom jómódú rétegei érzik, miután a népesség szegényebb fele gyakorlatilag el van zárva a gazdaság főáramlatától. A vidéki és városi szegények nyolcvan dollárnál is kevesebb egy főre jutó jövedelmükkel nem képeznek megfelelő belső piacot a modern szektor gazdasági fejlesztéséhez."

Ilyen távolságból csak elképzelni tudom az ecuadori nacionalizmus összefüggésében a jobb- és baloldal közötti folyó küzdelmet. Bizonyos erők nyilvánvalóan részt vesznek ebben. A reakciósok brazil támogatása annak a nagyobb erőfeszítésnek a része, hogy beszálljanak az ecuadori olaj gyakorlati kiaknázásába — ez nem meglepő, hiszen Brazíliának a szükséges olajmennyiség nyolcvan százalékát importálnia kell. Ami az Egyesült Államokat illeti, miközben a katonai segélyt felfüggesztették a tonhalháború miatt, folytatódik a közbiztonsági program — a szervezés, a képzés és a felszerelés mintegy négymillió dolláros költséggel jár. Az 1972-es közbiztonsági program Ecuadorban a következő célokat fogalmazza meg: „A rendőrséggel együttműködve segíteni az ecuadori kormányt, egyrészt olyan légkör megteremtésében és fenntartásában, amely a hazai és a külföldi beruházások növekedéséhez vezet, másrészt hozzájárulni a helyi rendőrséggel végzett munka útján a stabil demokratikus társadalomban elengedhetetlen törvényesség és rend fenntartásához." A logika furcsának tűnik: a katonai kormány kinyilvánította szándékát, hogy meghatározatlan ideig hatalmon marad. A rendőrség katonai diktatúrát gyakorol. Következésképpen a rendőrség erősítése „stabil, demokratikus társadalomhoz" fog vezetni.

A CIA-kirendeltség is folytatja munkáját — most nagyobb, mint valaha, legalább hét műveleti tisztje van nagykövetségi fedőállásban Quitóban (Paul Harwood [* *] a kirendeltség vezetője), és négy műveleti tisztje a guayaquili konzulátuson (Keith Schofield [* *] a bázis vezetője). Erre az évre az AIFLD majdnem húszezer ecuadori munkást képzett ki, miközben a CEOSL a CTE túlsúlyának csökkentésére, araszolva szerez pozíciókat a

szakszervezeti mozgalomban. 1971-ben a CEOSL és az Olaj- és Vegyipari Dolgozók Nemzetközi Szövetsége (* *) megalapította a területen dolgozók országos szakszervezetét — ki másnak, mint a régi ügynöknek, Matias Ulloa Coppianónak (* *) a vezetésével. **(A szerzőnek nincs tudomása arról, hogy az illető jelenleg is kapcsolatban áll-e a Céggel.)** Ezek után nem is kérdéses az ecuadori olajipari munkások fontossága.

A katonai kormány az elkövetkező hónapokban az olajbevételre támaszkodva, talán elkötelezi magát az igazságosabb jövedelemelosztás és olyan programok mellett, amelyek a lakosság tömegeit segítik. Az agrár-, a gazdasági és az adminisztratív reformok változatlanul megvalósításra várnak. Kétségtelen, hogy az Ecuadori Kommunista Párt azért követi a jelenlegi katonai kormány támogatásának irányvonalát, mert esély van rá, hogy a progresszív erők felülkerekedhetnek. Persze az is lehet, hogy a kormány teljesen a brazil vonalat követő frakció befolyása alá kerül. De talán úgy működik tovább, hogy annak egyértelmű kinyilatkoztatása nélkül a gazdag osztályokat támogatja — s engedi, hogy az olajzsákmány száguldó inflációt és torz gazdasági fejlődést eredményezzen, akárcsak Venezuelában. De ha a haladó irányzat útjára lép, akkor felül kell kerekednie nemcsak a soraiban lévő brazil szimpatizánsokon, hanem az Egyesült Államok kormányprogramjain is, amelyek nagy részét a CIA valósítja meg, az AIFLD-vel, CEOSL-lal és más reakciós szervezetekkel közösen. Mindenesetre amióta eljöttem, az események egyre inkább azoknak a forradalmi erőknek a győzelmét jelzik, amelyek ellen mi olyan keményen harcoltunk. Ma Ecuador sokkal közelebb van az elkerülhetetlen forradalmi strukturális változásokhoz, mint amikor én odaérkeztem.

Az események Uruguayban 1966 óta nem kevésbé érdekesek, mint Ecuadorban; és még inkább feltárták a brazil katonai rezsim készségét arra, hogy az imperializmus dél-amerikai kisegítő hatalma legyen — a folytatódó USA-hegemónián belül maradva, azt támogatva.

1967 márciusában Uruguay visszatért az egyszemélyi elnöki rendszerhez, amelyet az 1966-os választásokon fogadtak el. De kilenc hónappal később meghalt a mérsékelt vonalat követő Colorado-elnök, és helyére a jobboldali alelnök, Jorge Pacheco Areco került. Pacheco hivatalban töltött négy évére rányomta bélyegét a folytatódó infláció, a pénzügyi és kormányzati korrupció, a reformok hiánya és a kínzások kiterjedt alkalmazása — jobboldali polgári terrorszervezetek (olyan típusúak, mint amilyeneket a montevideói kirendeltség finanszírozott a hatvanas évek elején) bevetése, a jól ismert brazil mintára szervezett

rendőrségi halálkülönítmények ellenére a Tupamaro mozgalom szétverésére tett kísérletek kudarca. A mozgalom Pacheco elnöksége idején virágzott és arra hosszan elhúzódó szükségállapottal s az alkotmányos szabadságjogok felfüggesztésével válaszoltak — csekély sikerrel. Az uruguayi konzervatív befolyás erősítésére irányuló brazil hivatalos politika — amelyet Manuel Pio Correra kezdeményezett 1964-ben — a Pacheco-elnökség idején brazil irányzatú frakciók megalakítását eredményezte, mind a katonai intézményekben, mind a hagyományos politikai pártokban.

Az 1971-es novemberi választásokon Pachecónak nem sikerült alkotmányos módszerekkel újraválasztatnia magát, de Juan Mana Bordaberry győzött, akit Pacheco választott ki, veresége esetére. Széles körben az terjedt el, hogy a Blanco-fővezér tulajdonképpen megnyerte a szoros választást, de csalással Bordaberrynek, a „brazil típusú megoldások" elkötelezettjének, a hangadó földbirtokosnak juttatták az elnökséget. (A hatvanas évek elején Bordaberry Benito Nardone Ruralista Szövetségi Akció Ligájának egyik vezetője volt. 1965-ben lemondott szenátusi mandátumáról és az 1971-es választásokon Coloradóként indult.)

Az 1971-es választási eredmények arra utalnak, hogy az utóbbi években jelentősen megerősödtek a baloldali érzelmek, 1958-ban az Uruguayi Kommunista Párt választási frontja 27 ezer voksot, a leadott szavazatok 2,6 százalékát kapta; 1962-ben 40 ezer szavazattal 3,5 százalékot, 1966-ban 70 ezer szavazattal 5,7 százalékot, 1971-ben pedig — a Frente Amplio más csoportjaival megerősödve — 304 ezer szavazatot, 18,4 százalékot. A PCU tagsága a CIA becslése szerint (amelyet a külügyminisztérium tett közzé a *Kommunista szervezetek ereje a világon* című kiadványban) ennek megfelelően szintén jelentősen nőtt az 1962-es háromezerről 1964-ben hatezerre és 1969-ben huszonhétezerre. Emiatt — és a tupamarókkal is — tenni kellett valamit.

1972 márciusában, amikor Bordaberry elfoglalta hivatalát, azonnal fokozta a bebörtönzött tupamarók kínzását, ami párosulva a tupamarók saját hibáival, a mozgalom súlyos visszaeséséhez vezetett. 1972 szeptemberére a tupamarók rákényszerültek, hogy újjászervezzék a mozgalmat. Az uruguayi hadseregen belül viszont a tupamarók elleni sikerek arra vezettek, hogy tudatosítani kezdték az igazságtalanságokat és a korrupciót, ami ellen a tupamarók harcoltak. A tupamarók kihallgatásai során a katonaság elképesztőbb korrupciókra bukkant, mint valaha, s a nyomok lassanként visszavezettek a Pacheco-rezsimen keresztül magához Pachecóhoz és Bordaberryhez is, aki Pacheco egyik

minisztere volt. A vizsgálatok 1972 végén vagy nyolcvan vezető üzletember letartóztatását eredményezték, és a polgári kormány köreiben egyre erősödött a katonai beavatkozást helyeslő tendencia.

1973 februárjában a katonaság végül átvette a hatalmat, de Bordaberryt meghagyta elnöki hivatalában, létrehozta viszont a kormányt ellenőrző szervet, a Nemzetbiztonsági Tanácsot.

Az uruguayi katonaság a korrupció gyökeres kiirtásának, s az agrár-, adó- és hitelreformok végrehajtásának megvalósításával indokolta a hatalomátvételt. A másik indokként a marxizmus—leninizmus elleni harcot emlegették, amely a katonaság saját kebelén belül is megoszlott a brazil hatás alatt állók, a perui típusú baloldali nacionalizmus hívei és a brazilokkal szembeni függetlenség érdekében szoros argentin kapcsolatot favorizálók közt. Júniusban a kongresszust bezárták, és a brazil vonalat követő katonai vezetők egyértelműen irányító pozícióba kerültek.

Uruguayban a Pacheco- és Bordaberry-kormányzat, illetve a katonai rezsim idején azzal párhuzamosan, hogy a brazil vonal kerekedett felül, korábban elképzelhetetlen méreteket öltött az egész baloldal elnyomása. A baloldali pártokat betiltották, az Országos Munkás Konvenciót törvényen kívül helyezték, a börtönök megteltek politikai foglyokkal, a sajtószabadságot eltörölték, és minden baloldalit eltávolítottak az egész oktatási rendszerből. Három újságot és egy rádióállomást bezártak, mert a chilei puccsal foglalkoztak. A Köztársasági Egyetemet is bezárták, s a rektort és valamennyi kar dékánját katonai bíróság elé állítják. A politikai foglyok kínzása — ami már Pacheco alatt elterjedt — úgy tűnik, már brazil méreteket ölt.

Időközben, amióta 1966-ban távoztam Uruguayból, tovább mélyült a gazdasági válság. Az egy főre jutó gazdasági növekedés 1960—71 között nulla volt. Az infláció, a kormány saját adatai szerint 1971-ben 47 százalék, 1972-ben 96 százalék volt, az idén pedig eléri a száz százalékot — az 1962—72 közötti periódus inflációs mutatója a 6500 százalékot. Amikor eljöttem, egy dollár 70 pesóba került, jelenleg hivatalosan 750, a feketepiacon pedig 900 peso. Az átlag uruguayi vásárlóereje az utóbbi hat évben hatvan-nyolcvan százalékkal esett vissza. Nemigen lehet csodálkozni azon, hogy a legutóbbi közvélemény-kutatások szerint a népesség negyven százaléka emigrálna, ha tudna. Ez év márciusában kiderült, hogy Bordaberry a külföldi hitelezők kifizetésére titokban eladta az ország aranytartalékának húsz százalékát, egyébként továbbra is folytatja bevallott gazdasági célja, a brazil gazdasággal való integráció keresztülvitelét.

Az Egyesült Államok kormánya természetesen minden mó-

don támogatta a Pácheco-féle, illetve a Bordaberryvel megfejelt katonai kormányt. Az Uruguaynak nyújtott katonai segély (pénzsegélyek, többletfelszerelés és hiteleladások) 10,3 millió dollárt tettek ki, és az 1972-es pénzügyi évre a segély összege négymillió dollár fölé került, vagyis minden uruguayira másfél dollár jut. Az uruguayi katonaság kiképzése is folytatódik, 1950 óta több mint kétezret képeztek ki. Az AID és az USA más hivatalos ügynökségei útján az Uruguaynak juttatott gazdasági segély az 1971-es 6,5 millió dollárról tavaly tízmillióra emelkedett. A közbiztonsági program is folytatódik, költségvetése tavaly 225 ezer dollár volt, de ez évente fokozatosan növekvő tendenciát mutat, amióta — még Ned Holman [* *] kirendeltségvezető idején, 1964-ben — elkezdték, 2,5 millió dolláros összköltség előrevetítésével. Körülbelül százhúsz uruguayi rendőrt képeztek ki az Egyesült Államokban, és több mint hétszázat Uruguayban lázadáselfojtásra, kommunikációra és „vizsgálati eljárásokra".

CIA-támogatás? A montevideói kirendeltség nagykövetségi fedőállásban lévő tisztjeinek száma hatról nyolcra nőtt 1966—73 között, a nem hivatalos fedésben, vagy az AID közbiztonsági misszióban dolgozók szaporodásáról nem is beszélve. Lényeges, hogy a kirendeltség vezetője ez év elejétől Gardner Hathaway, aki a Rio de Janeiró-i kirendeltségen volt 1962 és 65 között; akkor, amikor a Goulart-kormányt megbuktatták, és a katonai rezsim uralmát megszilárdították. Hasonló képlet a kirendeltség helyettes vezetője, Fischer Ames (* *), ő a Dominikai Köztársaságban dolgozott az Egyesült Államok katonai invázióját követő elnyomás idején. A Bordaberry-féle katonai kormány vezetői közül kiemelkedik Juan José Gari (* *), a régi ruralista politikai akcióügyök, aki Bordaberry egyik fő tanácsadója, és mint Bordaberry, ő is a katonai vezetők által emlegetett, de el nem kezdett reformok egyik fő ellenzője. Szintén fontos Mario Aguerrondo (* *), aki a kirendeltség egyik kapcsolati ügynöke volt, amikor még montevideói rendőrfőnök volt 1958—62 között. Most a hadsereg nyugdíjas tábornoka, és a katonai puccs egyik vezetője volt februárban. **(A szerzőnek nincs tudomása arról, hogy az illető jelenleg is kapcsolatban áll-e a Céggel.)**

Szintén haladás észlelhető a kirendeltség szakszervezeti műveleteiben. Amióta 1963-ban az AIFLD-programot elindították Uruguayban, több mint 7500 munkást képeztek ki. Ez a program lehetővé tette a kirendeltség számára, hogy új országos szakszervezeti szövetséget hozzon létre, amely végül az 1967-ben széthullott régi Uruguayi Munkás Szövetség (CSU) helyére lépett. Az új szervezet — Uruguayi Munkások Konföderációja (CUT)(* *) a neve — 1970-ben alakult, és biztonságosan az

ORIT, ICFTU és az ITS körein belül van. A CUT megalakításának sémája pontos másolata a CEOSL megalakításának Ecuadorban.

Jelenleg a hatalom az uruguayi katonaság brazil vonalat követő reakciós elemeinek kezében van. Akárcsak Ecuadorban, itt is van esély rá, hogy a nemzeti és haladó megoldásokat előnyben részesítő katonatisztek végül felülkerekednek, s keresztülvisznek néhányat az égetően szükséges reformok közül. De akárcsak Chilében és Brazíliában, ez a rettenetes elnyomás még inkább ráébreszti az embereket az igazságtalanságokra és meggyorsíthatja a forradalmi strukturális átalakulást.

Mexikóban kevésbé látványosak az események, mint Ecuadorban és Uruguayban — a szükség teremtette egypárti diktatúrában nincs erős ingadozás a politikai szabadság és a katonai puccs között — de a fejlemények nem kevésbé utalnak a forradalmi tudatosság növekedésére. Míg az ország egy főre jutó jövedelmének jelentős növekedése (évente átlagosan 3,2 százalék 1960—71 között) majdnem elérte az évi nyolcszáz dollárt, ennek hasznát még mindig csak nagyon kevesek élvezik. A népesség szegényebb felének a teljes jövedelemből csak tizenöt százalék jut, és a Bank of Mexico adatai szerint a gazdaságilag aktív népesség felének nincs biztos állása és nyolcvan dollárnál kevesebbet keres havonta. A Nemzeti Egyetem egyik tanulmánya kiderítette, hogy Mexikó 24 millió munkáskorú lakosa közül 9,6 millió (40 százalék) munkanélküli. Akárcsak Brazíliában, Mexikóban is a kiváltságos kisebbség kezében összpontosuló jövedelemkoncentráció miatt nincs belső piaca. Ezért az exportpiacok megkaparintásáért kell küzdenie, hogy folytatódjon a gazdasági növekedés, és teljesíteni tudja a fejlesztési programokra felvett elképesztő külföldi hitelek kötelezettségeit.

Meglepetés és riadalom söpört végig Mexikó gazdag elitjén, amikor Luis Echeverria **(a szerzőnek nincs tudomása arról, hogy az illető jelenleg is kapcsolatban áll-e a Céggel)** 1970-es elnökválasztási hadjárata során a jövedelem újrafelosztásának olyan programját hirdette meg, amely méltányosabb részesedést juttat a munkásoknak és a parasztoknak. Úgy tűnt, hogy intenzív kampánya során az egész országot bejáró jelölt megsemmisítően fölényes ellenzékkel vívott nehéz küzdelmet — s ez nem teljesen pontatlan fogalmazás, hiszen az ellentét leginkább az emberek apátiája, semmint egy másik jelölt volt. Reformista politikai irányvonalával erőteljesen szembeszálltak a mexikói üzleti és ipari érdekeltségek, és új kísérlete, hogy a PRI-n belül demokratikus eljárási szabályokat honosítson meg, fokozta a párt megosztottságát. Noha 1972-ben, a PRI konvencióján nagyobb belső demokráci-

át biztosító új szervezeti szabályzatot fogadtak el, Echeverria csekély sikert ért el a jövedelem újrafelosztása terén. Gyakorlatilag a jelentős reformok beindítását megakadályozta a kiváltságos kisebbség félelme attól, hogy a reformok veszélyesen meggyöngíthetik a PRI egész hatalmi struktúráját, ugyanakkor ellenállás mutatkozott az újrafelosztás gazdasági hatásával szemben.

A folytatódó igazságtalanság és a reform kudarcának perspektívájával szembekerülve a mexikóiak egyre inkább a forradalmi cselekvés felé fordultak — és amilyen mértékben növekedett a forradalmi tudatosság és cselekvés szintje, olyan mértékben fokozódott az elnyomás is. A gerrillamozgalom — legkiemelkedőbb vezetője, Genaro Rojas halála ellenére is —sikeresen folytatja harcát a hitelét vesztett hadsereggel szemben a Guerrero-hegyekben. A nagyobb mexikói városokban működő városi gerillamozgalmak mind gyakoribb felbukkanásával egyre gyakoribbak a bankkisajátítások, kivégzések, emberrablások és más közvetlen akciók.

A diákmozgalom szintén új erőre kap az immár rendszeres jobboldali erőszak ellenére. Alig két hónappal azután, hogy eljöttem Mexikóból, újabb Tlatelolco-típusú mészárlást rendeztek, amikor egy nyolcezer főnyi békés diákfelvonulást gépfegyverrel, pisztolyokkal, láncokkal, botokkal és más fegyverekkel támadott meg ötszáz főnyi civil ruhás rohamcsapat. A meggyilkoltak számát eltitkolták. A reguláris rendőri erők beavatkozását megakadályozták még akkor is, amikor a banditák a sebesült diákok ellátásának megakadályozására megszállták a kórházakat és összeverték az orvosokat, betörtek a műtőkbe. A gondosan kitervelt és hivatalosan támogatott támadás következménye Mexico City rendőrfőnöke és polgármestere lemondása volt, de a felelősség megállapítására indított vizsgálat, amit Echeverria beígért, amint ez várható volt, eredménytelen maradt.

Egy évvel később, 1972 júniusában diákok tucatjai sebesültek meg, amikor a rendőrség rátámadt arra a tüntetésre, amellyel a Corpus Christi-mészárlás során meggyilkolt társaikra emlékeztek a fiatalok. Azóta a reguláris rendőri erők és a kormány által támogatott jobboldali terrorista különítmények váltogatott bevetésével próbálják szétverni a diákmozgalmat. 1972 augusztusában, majd ez év februárjában, májusában és augusztusában is gyilkoltak diákokat. Két hónappal ezelőtt a Mexico City-i Nemzeti Egyetem új jobboldali rektora kérte az egyetem rendőri megszállását, hogy így vigye keresztül „depolitizálási" programját. A diákok igazságkövetelő mozgalma más egyetemi városokban is összecsapásokhoz vezetett.

Közben az Egyesült Államok továbbra is folytatja a mexikói

kormány és a katonaság hivatalos támogatását. A Mexico City-i kirendeltség változatlanul a legnagyobb Latin-Amerikában. Különös, hogy Jim Noland csak egy évig volt a kirendeltség vezetője, és John Horton kettőig — őt Richard Sampson (* *) váltotta fel (aki Montevideóban Hortont követte 1968-ban, és akit visszahelyeztek Washingtonba, nem sokkal a Mitrione-kivégzés után). Lehetséges, hogy Echeverria visszautasított mindennemű kapcsolatot a kirendeltséggel. Az ORIT (* *) központja továbbra is Mexico Cityben van és működik a cuernavacai Amerika-közi Szakszervezeti Kollégium. Az AIFLD programjai is folytatódnak Mexikóban, s csak feltételezni tudom, hogy a kirendeltség éppoly erőteljesen támogatja a mexikói biztonsági szolgálatokat, mint valaha.

A szakadék pedig mélyül a szegények és gazdagok között a fejlett és a fejlődő országokban — akárcsak a fejlett és kevésbé fejlett országok között. A fejlett világ jólétének jelentős része abból származik, hogy a lehető legalacsonyabb árat fizetik a szegény országok nyersanyagaiért, miközben drágán exportálják ezekbe az országokba a tőkét és a készárut. Ez a fejlett és a fejlődő országok közti viszonylagos szakadék szélesedését kívánja — ami azt jelenti, hogy a szegényeket továbbra is szegénységben kell tartani. A fejlődő országokban a külföldi piaci kereslettől és annak szeszélyeitől függően végbemenő torz és értelmetlen növekedés kizárja a nemzeti integrációt és fokozza a tömegek peremre szorultságát. Függő helyzetben lévő gazdaságuk felszabadítására még a Peruhoz, Venezuelához és Mexikóhoz hasonló országok növekvő nacionalizmusa is csak kétértelmű programokat tesz lehetővé, amelyek hozzájárulnak a kiváltságos kisebbség fennmaradásához.

A nyomorgó tömegek egyre inkább rádöbbennek, hogy a fejlett országoknak és saját hazájuk kiváltságos kisebbségének gazdagsága az ő nyomorukra épül. Ennek felismerése még inkább fokozza az eltökéltséget a forradalmi cselekvésre, és a forradalmi mozgalmak megújítására ott, ahol — mint Chilében — visszaesések, vereségek fordulnak elő. A fejlett országokban — különösen az Egyesült Államokban — élő kifosztott, elnyomott tömegek is egyre inkább felismerik, hogy harcuk azonos a szegény országokban peremre szorult tömegek küzdelmével.

Az USA kormányának Vietnamban és Kubában elszenvedett veresége mindenütt arra ösztönzi a kizsákmányolt embereket, hogy cselekedjenek felszabadításukért. A CIA, a rendőrségi kiképzés, katonai segély, a „demokratikus" szakszervezetek, de még a nyílt katonai intervenció sem tudja tartósan elodázni a forradalmi strukturális változásokat, amelyek a tőkés imperializ-

mus végét és a szocialista társadalom építését jelentik. Talán ez az oka annak, hogy az Egyesült Államok politikusai és latinamerikai bábjaik képtelenek a reformprogramokra. Felismerik, hogy a reform felgyorsíthatja a forradalmi tudatosság folyamatát és akcióhoz vezet, ezért egyetlen alternatívájuk az elnyomás és az igazságtalanság fokozása. Idejük azonban mindenképpen lejáróban van.

LONDON — 1974. JANUÁR

Hat hónap a kutatások befejezésére, és hat hónap a napló megírására. Ha sikerül, akkor ezzel segítségére leszek az olyan jelenlegi és volt CIA-alkalmazottaknak, akik meg akarják írni tapasztalataikat, és további ablakokat nyitni erre a tevékenységre. Még sok CIA-naplónak kell megszületnie, és ezt én minden erőmmel támogatni fogom, tapasztalataimat rendelkezésre bocsátom, hogy ezt lehetővé tegyem. Ha már a kezdetben megkaptam volna a szükséges tanácsot és támogatást, négy év helyett kettő alatt befejezhettem volna ezt a könyvet, és sok problémát elkerülhettem volna.

A CIA még mindig reméli, hogy rávesz az USA-ba való visszatérésre, mielőtt megjelentetem a naplót, s most látom, hogy tényleg abban bíztak, hogy visszakerget a fiaimmal való találkozás vágya. Janet most már beismeri, hogy a Cég hosszú időn át kérte őt, ne engedje hozzám a gyerekeket, és kénytelen legyek odamenni, ha látni akarom őket. Végül visszautasította az együttműködést, és múlt nyáron ideküldte őket; most megint nem engedte őket ide a karácsonyi szünetre, és ismét azt mondta, menjek én. A CIA alighanem mindaddig megkísérli megakadályozni találkozásunkat, amíg a gyermekeim fel nem nőnek.

Mindazoknak, akiknek nincsen tudomásuk az Egyesült Államok külpolitikájának titkos eszközeiről, talán segítségére lesz ez a napló. Az első Watergate-letartóztatások óta előtérbe kerültek az amerikai politikai motivációkkal és gyakorlattal kapcsolatos néhány kérdés megválaszolásában. A CIA-ban mi azzal igazoltuk, hogy beépüléseket, szabotázsakciókat hajtunk végre a baloldal ellen Latin-Amerikában — s egyébként az egész világon —, hogy az erkölcsi normák megváltoznak az országhatár átlépésekor. Aligha ötlött eszünkbe, hogy ugyanezeket a módszereket alkalmazzuk saját hazánkban is. Most viszont látjuk, hogy az FBI ezeket a módszereket alkalmazta az egyesült államokbeli baloldallal szemben. Alaposan kitervelt, összehangolt program alapján épüljön be, szabotálja és nyomja el a demokra-

ta párti és a republikánus liberálisoktól balra álló politikai szervezeteket. A Kent és a Jackson Egyetemen végrehajtott öldöklések, a katonai hírszerzés országon belüli tevékenysége, és most az elnök saját belpolitikai hírszerzési programja, „vízvezeték-szerelő" csapata — mindez nyilvánvalóan bizonyítja, hogy a CIA-módszereket hazahozták. Szükségszerű volt, hogy félretegyék a kezdeti megszorításokat, amelyek nem engedik meg e módszerek alkalmazását a „tekintélyes" ellenzék ellen. A hatvanas évek elején, amikor a CIA beköltözött új központjába Virginiába, a Watergate-módszerek véglegesen intézményesített státust kaptak.

Milyen találó, hogy a CIA öreg, átmeneti épületeinek washingtoni romjain emelkedő új épület a „Watergate" nevet kapta.

Amikor a Watergate-perek véget érnek, és az ügy halványulni kezd, mozgalom indul majd, amely a nemzeti megújulást, a választási gyakorlat reformját, sőt talán még az FBI és CIA reformját is zászlajára tűzi. Senki sem hiheti, hogy a probléma megszűnt, ha visszatérünk kényelmes, képmutató hagyományainkhoz. A reformok inkább a tüneteket kezelik, semmint a betegséget, és a vietnami háborúnál és a Watergate-nél nem kell jobb bizonyíték annak alátámasztására, hogy a betegség gyökerét gazdasági rendszerünkben, és annak motivációs normáiban kell keresni.

Sem az FBI és a CIA reformjai, de még az elnök elmozdítása sem oldja meg a problémát. A szegények kizsákmányolására épülő amerikai kapitalizmus, amelynek alapmotivációja a személyes kapzsiság, egyszerűen nem élhet meg erőszak, titkosrendőrség nélkül. A vita a kapitalizmussal van, és a kapitalizmus az, amit el kell utasítani a CIA-val, az FBI-jal és más biztonsági szolgálataival együtt, amelyek — és ezt kell megérteni — logikus, szükségszerű megnyilvánulásai az uralkodó osztály eltökéltségének arra, hogy megtartsa a hatalmat és kiváltságait.

Akár otthon, akár külföldön, ma lehetetlenebb, mint bármikor az igazságtalanságokkal szembeni közömbösség. A nyomor és gazdagság végletei ma minden eddiginél egyértelműbben demonstrálják a kibékíthetetlen osztályellentéteket, amelyeket csak a szocialista forradalom tud megoldani. Ma inkább, mint valaha kényszerülünk mindannyian arra, hogy tudatosan felmérjük: a kisebbség kiváltságait és kényelmét támogatja-e annak minden biztonsági apparátusával és elnyomásával, vagy pedig a lehetőségek igazi egyenlőségéért, és a javak tisztességes elosztásáért harcolunk minden társadalomban, otthon és mindenhol. Ma nehezebb fel nem ismerni, hogy két oldal van; nehe-

zebb meg nem érteni mindegyiket, és nehezebb be nem ismerni, hogy tetszik vagy sem, minden egyes nappal hozzájárulunk egyik vagy másik fenntartásához.

LONDON — 1975. MÁJUS

Egy éven át állandóan növekvő kétségek között éltem, hogy vajon megjelenik-e a könyv valaha az Egyesült Államokban — most már tisztábban látszik az út. Ha a republikánus Michael Harrington, Seymour Hersh és mások tavaly nem kezdtek volna meglepő kijelentéseket tenni, aligha kedvezett volna a politikai éghajlat az egyesült államokbeli kiadásnak. Nem mintha a CIA nem próbálta volna meg hátráltatni és megakadályozni a munkámat: hazugságokat szivárogtattak ki rólam, így akartak diszkreditálni, és nagy összegeket felemésztő pereskedésekre célozgattak. És a végén mégiscsak a CIA enged, hiszen a szó szoros értelmében intézményes léte vált kérdésessé. Eleget tudunk már arról, mit tesz a CIA, hogy ezt kivédje. A CIA egyike azoknak a nagy erőknek, amelyek elősegítik a kiváltságos és hatalmas elitet szolgáló kisebbségi rezsimek politikai elnyomó tevékenységét. Lehetőségként kínálkozik a CIA elnyomást támogató műveleteinek semlegesítésére, ha leleplezzük tisztjeit, hogy külföldi jelenlétük tarthatatlanná váljon. Már eddig is jelentős leleplezések láttak napvilágot, s ami engem illet, továbbra is segítek azoknak, akik a hazájukban működő CIA-ügynökök azonosítására és leleplezésére törekszenek.

Az Egyesült Államok népének talán a második világháború óta nem volt ilyen nagy lehetősége arra, hogy megvizsgálja, miként és miért döntenek az egymást követő amerikai kormányok kisebbségi, diktatórikus és halálra ítélt rezsimek — például Vietnam —támogatása mellett. A kongresszusi vizsgáló bizottságok — ha akarják — képesek rá, hogy fényt derítsenek az elmúlt harminc év külföldi Watergate-jeinek teljes sötét világára. Ezek mind a mi társadalmunkban fogantak. Kulcskérdés, hogy a CIA-műveletek konkrét eseményein túl eljussunk megindításuk okaihoz. Ez pedig elkerülhetetlenül gazdasági kérdésekhez fog vezetni: a tulajdonviszonyok és más olyan intézményes sajátosságok megőrzéséhez, amelyek azonosak a mi gazdag és kiváltságos kisebbségünk érdekeivel. Az alapkérdés ez — és nem a CIA.

1. FÜGGELÉK

CIA-alkalmazottak, -ügynökök, -kollaboránsok és a CIA által ellenőrzött, pénzelt, illetve befolyásolt szervezetek névsora

ACOSTA VELASCO, JORGE. Jose Maria Velasco ecuadori elnök unokaöccse. Pénzügyminiszter, majd államminiszter. A quitói kirendeltség informátora és politikai akcióügynöke.

AGENCIA ORBE LATINOAMERICANO. Latin-Amerika nagy részén működő KV-szolgálati hírügynökség. A Santiago de Chile-i kirendeltségen keresztül a CIA finanszírozza és irányítja.

AGRIBUSINESS DEVELOPMENT INC. (LAAD). Fedést biztosított Bruce Berckmans CIA-tisztnek.

AGUERRONDO, MARIO. Az uruguayi hadsereg ezredese. Montevideo volt rendőrfőnöke. A kirendeltséggel szorosan együttműködő összekötő kollaboráns.

AIR AMERICA. CIA-tulajdonban lévő légitársaság, félkatonai műveletek céljára, főleg a Távol-Keleten.

ALARCON, ALBERTO. Guayaquili üzletember, liberális párti aktivista. A CIA ecuadori diákműveleteinek fő ügynöke. Kódneve: ECLOSE.

ALBORNOZ, ALFREDO. Ecuadori államminiszter (belbiztonság). A quitói kirendeltséggel szorosan együttműködő kollaboráns.

ALLEN, JOHN. CIA műveleti tiszt a Camp Peary-i kiképző támaszponton, korábban a Közel-Keleten teljesített szolgálatot.

ALLIANCE FOR ANTI-TOTALITARION EDUCATION. A montevideói kirendeltséget kiszolgáló propagandagépezet.

ALMEIDA, WILSON. A *Voz Universitaria* egyetemi diákújság szerkesztője és kiadója. A quitói kirendeltség propagandaügynöke.

ALONZO OLIVE, RAUL. Kubai cukoripari mérnök. Tagja volt a Brazíliába és Uruguayba küldött kereskedelmi delegációnak. Mielőtt visszatért Kubába, a CIA Montevideóban beszervezte.

AMADOR MARQUEZ, ENRIQUE. A guayaquili bázis szakszervezeti és politikai akcióügynöke. Gazdasági miniszter.

AMERICAN FEDERATION OF STATE, COUNTY AND MUNICIPAL EMPLOYEES. Állami, megyei és városi alkalmazottak amerikai föderációja. (Közalkalmazottak szakszervezete.) Tagja a Nemzetközi Közszolgálatnak (PSI), amely az állami alkalmazottak szakszervezeteinek nemzetközi szakmai titkársága. A CIA a PSI-t a szakmai titkárságon keresztül irányítja.

AMERICAN INSTITUTE FOR FREE LABOR DEVELOPMENT (AIFLD). A CIA által irányított és az AID-en keresztül finanszírozott szakszervezeti központ. A felnőttoktatási és a szociális programok fedésként szolgálnak a szakszervezeti szervezési tevékenység leplezésére. Elnöke George Meany. (Az AFL—CIO szakszervezeti szövetség [USA] egykori elnöke, 1979-ben magas korára és súlyos betegségére való tekintettel nyugalomba vonult. — A szerk.)

AMERICAN NEWSPAPER GUILD. Amerikai Újságíró Szövetség. A CIA fedőszerve az Újságírók Amerika-közi Föderációjának pénzelésére.

AMES, FISHER. Kirendeltségvezető-helyettes Uruguayban.

AMMUG—1. A kubai biztonsági szolgálat (DGI) kötelékéből átállt első fontos disszidens. Valódi neve: Vladimir Rodriguez La Hera.

AMPIG—1. Aldo Rodriguez Campsnek, Kuba montevideói ügyvivőjének apósa. A CIA ügynöke, a Rodriguez Camps elleni beszervezési műveletben használták. Vezetékneve: Chinea.

ANDERSON, JAMES E. CIA műveleti tiszt, a Mexico City-i megfigyelőcsoportok parancsnoka.

ANDINO, JORGE. Quitói hoteltulajdonos, a quitói kirendeltség kisegítő ügynöke.

ANTI-COMMUNIST CHRISTIAN FRONT. Antikommunista keresztény front. Politikai akció- és propagandaszervezet Cuencában, Ecuadorban. A quitói kirendeltség finanszírozta Rafael Arizaga révén.

ANTI-COMMUNIST FRONT. Antikommunista front. A quitói kirendeltség által Jorge Gortaire-en keresztül finanszírozott szervezet Ambatóban, Ecuadorban.

ANTI-COMMUNIST LIBERATION MOVEMENT. Antikommunista felszabadító mozgalom. A montevideói kirendeltség propagandaszervezete.

ANTI-TOTALITARIAN BOARD OF SOLIDARITY WITH THE PEOPLE OF VIETNAM. A vietnami néppel való szolidaritás totalitarianizmus elleni bizottsága. A montevideói kirendeltség propagandagépezetének egyik szervezete.

ANTI-TOTALITARIAN YOUTH MOVEMENT. Diktatúraellenes ifjúsági mozgalom. A montevideói kirendeltség propagandaszervezete.

ARCE, JOSE ANTONIO. Bolívia montevideói nagykövete, korábban belügyminiszter. A La Paz-i kirendeltség kapcsolati ügynöke volt, ezért rutinkapcsolatot létesített vele a montevideói kirendeltség.

ARCHENHOLD, STANLEY. A Kuba elleni különleges műveletekért felelős tiszt a CIA-központban. A Hírszerző Éremmel tüntették ki.

ARELLANO GALLEGOS, JORGE. A quitói kirendeltség ügynöke, beépült az Ecuadori Kommunista Pártba.

ARGENTINE FEDERAL POLICE. Argentin Szövetségi Rendőrség. A Buenos Aires-i kirendeltség fő összekötő szolgálata, telefonlehallgatásra és egyéb közös műveletekre használták. Kódneve: BIOGENESIS.

ARIZAGA TORAL, CARLOS RAFAEL. Cuencában a Konzervatív Párt vezetője. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke, és Carlos Arizaga Vega apja.

ARIZAGA VEGA, CARLOS. Cuenca konzervatív párti képviselője. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke.

ASSOCIATON OF FRIENDS OF VENEZUELA. Vezenuela barátainak egyesülete. A montevideói kirendeltség propagandaeszköze.

ASSOCIATON OF PREPARATORY STUDENTS. Előkészítős diákok egyesülete. Montevideo középiskolásainak diákszervezete, amelyet a kirendeltség diákműveletekben használt.

AUSTIN, JUDD. Az Egyesült Államok állampolgára, ügyvéd a Mexico Cityben működő Goodrich, Dalton, Little és Riquelme cégnél. A nem hivatalos fedésben Mexico Cityben dolgozó műveleti tisztek számára beutazási engedélyeket biztosító akció vezetője.

AVAILABLE—1. A Szovjetunió montevideói kereskedelmi irodájának gépkocsivezetője. A montevideói kirendeltség szervezte be. Igazi nevét és kódnevét elfelejtettem.

AVANDANA. A montevideói kirendeltség postai levélmegfigyelési műveletének fő ügynöke. Igazi nevét elfelejtettem.

AVBANDY—1. Az uruguayi hadsereg őrnagya, aki a montevideói kirendeltség

AVBANDY megfigyelőcsoportját vezeti, amely főleg szovjet célpontok ellen dolgozik. Valódi neve ismeretlen.

AVBANDY—4. Az AVBANDY megfigyelőcsoport tagja Montevideóban, a csoport vezetőjének apja; beszervezési műveletekben is használták. Valódi nevét elfelejtettem.

AVBARON—1. Kuba montevideói nagykövetségének gépkocsivezetője, a montevideói kirendeltség ügynöke. Vezetékneve: Warner, az Uruguayi Kommunista Pártba beépülő ügynökként is használták.

AVBLIMP—1 és —2. Férj és feleség, a szovjet nagykövetség elleni megfigyelőposztot működtetik Montevideóban. Valódi nevük ismeretlen.

AVBLINKER—1 és —2. USA-üzletember és felesége Montevideóban, a kirendeltség Kuba elleni megfigyelőposztján laknak. Valódi nevüket és kódnevüket elfelejtettem.

AVBUSY—1. Montevideói postás. A CIA ügynöke egy kubai hírszerző elleni levélmegfigyelő műveletben. Valódi nevét elfelejtettem.

AVBUZZ—1. A montevideói kirendeltség propagandaműveleti fő ügynöke. Valódi nevét elfelejtettem.

AVCASK—1. A montevideói kirendeltség beépült ügynöke a paraguayi baloldali emigráns közösségben, valódi nevét elfejtettem.

AVCASK—2. A montevideói kirendeltség beépült ügynöke a Paraguay nemzeti felszabadításáért küzdő egyesült frontban, a FULNA-ban. Valódi nevét elfelejtettem.

AVCASK—3. A montevideói kirendeltség beépült ügynöke a Paraguayi Kommunista Pártban. Valódi nevét elfelejtettem.

AVCAVE—1. A montevideói kirendeltség beépült ügynöke az Uruguayi Kommunista Pártban. Valódi nevét elfejtettem.

AVDANDY—1. A montevideói kirendeltség ügynöke az uruguayi külügyminisztériumban. Valódi nevét és kódnevét elfelejtettem.

AVENGEFUL—5. A montevideói kirendeltség telefonlehallgató műveletének átírója, Mrs. Tomas Zafiriadis nővére. Nevét elfelejtettem.

AVENGEFUL—7. AVANDANA felesége, a montevideói kirendeltség kubai nagykövetség elleni megfigyelőposztját látja el. USA-állampolgár, az OSS-ben teljesített szolgálatot. Valódi nevét elfelejtettem.

AVENGEFUL—9. A montevideói telefonlehallgató műveletek átírója. Keresztneve: Hana. Az átírást egy gyönge fedésben működő irodában végzi, címe: Calla Mini 821.

AVERT—1. A montevideói kirendeltség kisegítő ügynöke, aki a szovjet nagykövetség és konzulátus melletti ház névleges tulajdonosa. Valódi neve és kódneve ismeretlen.

AVIDITY—9. A montevideói postahivatal alkalmazottja. CIA-ügynök, levélátvizsgálást végez. Valódi nevét elfelejtettem.

AVIDITY—16. A montevideói postahivatal alkalmazottja. A CIA ügynöke, levélátvizsgálást végez. Valódi nevét elfelejtettem.

AVOIDANCE. A montevideói kirendeltség telefonlehallgató műveletének futárja. Valódi nevét elfelejtettem.

AVOIDANCE—9. A montevideói kirendeltség beépült ügynöke az Uruguayi Kommunista Pártban. Valódi nevét elfejtettem.

AYALA CABEDA, ZULEIK. Követségi követtanácsos, Uruguay havannai nagykövetségén, egyúttal ügyvivő. A kubai kormány ellen becélzott CIA-ügynök.

BACON, JOHN. A quitói kirendeltség jelentési tisztje; egyúttal a kommunista párt elleni beépült ügynök és a propagandaműveletek vezetője.

BAGLEY, TENNANT (PETE). Az SB (Szovjet Blokk) Osztály helyettes vezetője, később kirendeltségvezető Brüsszelben.
BAIRD, MATT. Ezredes. CIA oktatási igazgató.
BANK OF BOSTON. A CIA használja pénzügyi tranzakciókra Brazíliában.
BANKS, TITO. Montevideói gyapjúkereskedő, a montevideói kirendeltség kisegítő ügynöke.
BAQUERO DE LA CALLE, JOSE. Jobboldali velascista vezető, munkaügyi és népjóléti miniszter. A quitói kirendeltség ügynöke hírszerző és politikai akcióműveletekben.
BARBE, MARIO. Az uruguayi hadsereg alezredese, a Republican Guard (lovas egység) parancsnoka a montevideói rendőrségen. A montevideói kirendeltség kapcsolati ügynöke.
BASANTES LARREA, ATAHUALPA. A quitói kirendeltség beépült ügynöke az Ecuadori Kommunista Pártban. Kódneve: ECFONE—3.
BEIRNE, JOSEPH. Az Amerikai Kommunikációs Dolgozók Szakszervezetének (CCA) elnöke, az AIFLD igazgatója. Az AIFLD-n és a PTTI-n keresztül fontos kollaboráns a CIA szakszervezeti műveleteiben.
BENEFIELD, ALVIN. A CIA műszaki tisztje, a külföldi diplomáciai kódok megszerzésére irányuló CIA-műveletek szakembere.
BERCKMANS, BRUCE. CIA műveleti tiszt, nem hivatalos fedésben Mexico Cityben.
BERGER, MICHAEL. CIA műveleti tiszt Montevideóban.
BESABER. A Mexico City-i kirendeltség ügynöke; a diplomáciai fedésben dolgozó lengyel hírszerzők ellen használták. Kerámia- és ajándékboltja van Cuernavacában. Lengyel származású.
BIDAFFY—1. A Buenos Aires-i kirendeltség beépült ügynöke, John William Cooke forradalmi csoportja ellen. Valódi nevét és kódnevét elfelejtettem.
BRAGA, JUAN JOSE. A montevideói rendőrség vizsgálati osztályának helyettes vezetője. A montevideói kirendeltséggel szorosan együttműködő összekötő tiszt. Kínvallató.
BRAZILIAN INSTITUTE FOR DEMOKRATIC ACTION. (IBAD) A Rio de Janeiró-i kirendeltség antikommunista politikai akciószervezete. Politikusok pénzelésére és irányítására használják.
BRESLIN, ED. Az USA hadseregének őrnagya, az ecuadori hadsereg hírszerzési tanácsadója. Szorosan együttműködik a quitói kirendeltséggel.
BROE, WILLIAM V. A WH (Nyugati Félteke) Osztály vezetője. Korábban a tokiói kirendeltség vezetője.
BROWN, BILL. CIA műveleti tiszt, a szakszervezeti műveletek specialistája, a csatornaövezetben, Fort Amadorban, a panamai kirendeltségen dolgozik.
BROWN, IRVING. Az Amerikai Szakszervezeti Föderáció (AFL) európai képviselője, a CIA fő ügynöke az ICFTU (Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége) ellenőrzésére.
BUCHELI, RAFAEL. A quitói telefonközpontok vezető mérnöke. A quitói kirendeltség ügynöke; ő felelt a telefonlehallgatáshoz szükséges kapcsolatok megteremtéséért. Kódneve: ECWHEAT—1.
BURBANO DE LARA, MIGUEL (MIKE). A Pan-American-Grace Airways repülőtéri menedzsere Quitóban. A quitói kirendeltségen dolgozott mint Luis Vargas összekötője. Kódneve: ECACCENT.
BURKE, JOHN. A quitói kirendeltség tisztje, AID közbiztonsági fedésben.
BURNS, PAUL. CIA műveleti tiszt Montevideóban. A kommunista párt elleni beépülési műveletek specialistája.
BUSTOS, CHARLOTTEY. CIA-tiszt; a Mexico Cityben folytatott kapcsolati és kisegítő műveletek központi támogatásának irányítója.

CABEZA DE VACA, MARIO. Tejgyáros Quitóban, a quitói kirendeltség ügynöke. Mario Cárdenas összekötője. Később a Gazdasági és Társadalmi Reformtanulmányok Központjának pénzelésére és ellenőrzésére használták. (CERES)

CAMACHO, EDGAR. Oswaldo Lugo ecuadori rendőr ezredes mostohafia. Később a telefonlehallgatási műveletek átírója.

CAMARA SENA. A brazil hadsereg ezredese, a montevideói brazil nagykövetségre küldték katonai attasénak. CIA kapcsolati ügynök.

CANTRELL, WILLIAM. CIA műveleti tiszt Montevideóban, fedése: az AID Közbiztonsági Irodája.

CÁRDENAS, MARIO. A quitói kirendeltség beépült ügynöke az Ecuadori Kommunista Párt ellen. Kódneve: ECSIGIL—1.

CARVAJAL. Az uruguayi hadsereg ezredese, a katonai hírszerzés főnöke. A montevideói kirendeltség ügynöke, a kapcsolati műveletekben dolgozik.

CASSIDY, JOHN. A montevideói kirendeltség helyettes vezetője.

CASTRO, JUANA. Fidel Castro nővére, a CIA propagandaaügynöke.

CATHOLIC LABOR CENTER. Katolikus Szakszervezeti Központ. (CEDOC) A quitói kirendeltség által támogatott szakszervezet Ecuadorban. Lásd: JOSÉ BAQUERO DE LA CALLE, AURELIO DAVILA CAJAS és ISABEL ROBALINO BOLLO.

CATHOLIC UNIVERSITY YOUTH ORGANIZATION. Katolikus egyetemi ifjúsági szervezet. Aurelio Davila Cajas révén propagandaműveletekre használt szervezet.

CENTER FOR ECONOMIC AND SOCIAL REFORM STUDIES (CERES). Gazdasági és szociális reformtanulmányok központja. Reformista üzletemberek szervezete, amelyet a quitói kirendeltség pénzel és irányít. A CIA által irányított más ilyen szervezetek is működnek Latin-Amerikában, pl. Bogotában a CEAS (Center of Studies and Social Action — Tanulmányi és Társadalmi Akcióközpont).

CHIRIBOGA, OSWALDO. Velascista politikai vezető, ő szervezte be „hamis zászló" módszerrel Atahualpa Basantest. Kódneve: ECFONE. Később ecuadori ügyvivő Hágában.

CIVIL AIR TRANSPORT (CAT). Légitársaság a CIA irányítása alatt, félkatonai műveletekre használják, főleg a Távol-Keleten.

CLERICI DE NARDONE, OLGA. Benito Nardone uruguayi elnök felesége. Nardone halála után a Ruralista Akció Szövetségi Ligájának vezetőjeként dolgozott. A montevidói kirendeltség szorosan együttműködő politikai kollaboránsa.

Combate. A montevideói kirendeltség diákkiadványa, Alberto Rocán keresztül pénzelték és irányították.

COMMITTEE FOR LIBERTY OF PEOPLES. Népek szabadsága bizottság. A quitói kirendeltség propagandaszervezete.

COMMUNICATIONS WORKERS OF AMERICA (CWA). USA-szakszervezet, amelyet a CIA a PTTI nemzetközi szakmai szövetség befolyásolására használ.

CONOLLY, RICHARD L. Ifj. CIA műveleti tiszt. A szovjet műveletek specialistája.

CONTRERAS ZUNIGA, VICTOR. A guayaquili bázis szakszervezeti műveleti és politikai akcióügynöke. A CEOSL első elnöke.

COORDINATING COMMITTEE OF FREE TRADE UNIONISTS OF ECUADOR. Ecuadori szabad szakszervezeti tagok koordinációs bizottsága. A CEOSL (Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konföderációja) megalakulásához vezető átmeneti szervezet, amelyet a quitói kirendeltség pénzelt és irányí-

tott. Ezt a bizottságot az ICA szakszervezeti osztály hozta létre, az ORIT segítségével.

COORDINATING SECRETARIAT OF NATIONAL UNIONS OF STUDENTS (COSEC), később INTERNATIONAL STUDENT CONFERENCE (Nemzetközi Diák Konferencia. A CIA által finanszírozott és irányított nemzetközi diákszövetség, amelyet az NDSZ ellen hoztak létre. Székhelye: Leyden.

COPELLO, GUILLERMO. A montevideói rendőrség vizsgálati osztályának (civilruhás) vezetője. A montevideói kirendeltség kapcsolati ügynöke.

CORDOVA GALARZA, MANUEL. A Radikális Liberális Párt vezetője, az ecuadori államminisztérium (belügy-állambiztonság) belbiztonsági államtitkára. Kollaboráns, szorosan együttműködik a quitói kirendeltséggel.

COURAGE, BURT. CIA kiképzőtiszt, a judo, a karate és a fegyvertelen párviadal specialistája.

CUBAN REVOLUTIONARY COUNCIL (CRC). Kubai forradalmi tanács. A CIA által irányított emigráns szervezet montevideói képviselője Hada Rosete volt.

DAVALOS. A quitói kirendeltség propaganda- és politikai akcióügynöke Riobambában. Az ECACTOR-programból pénzelték.

DAVALOS, ERNESTO. Ecuadori kormánytisztviselő, a quitói kirendeltség ügynöke.

DAVILA, CAJAS, AURELIO. Konzervatív párti vezető. A képviselőház elnöke. A quitói kirendeltség politikai akció- és felderítő ügynöke. Kódneve: ECACTOR.

DAVIS, ROBERT. A limai kirendeltség vezetője.

DEANDA, JACOBO. A montevideói kirendeltség AVENGEFUL telefonlehallgatási műveletének technikai vezetője.

DEAN, WARREN L. A Mexico City-i kirendeltség helyettes vezetője; a quitói kirendeltség vezetője; az oslói kirendeltség vezetője.

DEL HIERRO, JAIME. Az Ecuadori Radikális Liberális Párt országos szervezetének igazgatója, államminiszter (belbiztonság). Szorosan együttműködik a quitói kirendeltséggel.

DE LOS REYES, PACIFICO. Az ecuadori rendőrség őrnagya. A rendőrségi hírszerzés főnöke, később Pichincha tartomány bűnügyi vizsgálati osztályának vezetője. A quitói kirendeltség ügynöke.

DEMOCRATIC REVOLUTIONARY FRONT (FRD). Demokratikus forradalmi front. Kubai emigráns szervezet, amelyet a CIA pénzel és irányít.

DERIABIN, PETER. Gyerjabin; KGB-tiszt, az ötvenes években disszidált, USA állampolgár és CIA-alkalmazott lett.

DIAZ ORDAZ, GUSTAVO. Mexikó elnöke és a Mexico City-i kirendeltséggel szorosan együttműködő kollaboráns. Kódneve: LITEMPO—8.

DIAZ SELVERA, FRANK. A miami kirendeltség ügynöke, ő vezette a Kuba limai nagykövetsége ellen intézett kubai emigráns kommandó támadását, és ő hitelesítette valódiként azokat a hamis dokumentumokat, amelyek ahhoz vezettek, hogy a perui kormány megszakította kapcsolatait Kubával.

DILLON, PAUL. A Mexico City-i kirendeltség szovjet műveleti szekciójának vezetője.

DMDIAMOND—1. Jugoszlávia Mexico City-i nagykövetségének titkár-gépírója. CIA-ügynök, valódi neve feledésbe merült.

DHAMMER—1. Jugoszláv kormányhivatalnok, disszidált, és később a CIA irányításával megpróbálta beszervezni volt kollégáit. Valódi nevét és kódnevét elfelejtettem.

DMSLASH—1. Kódfejtő a jugoszláv nagykövetségen, Mexico Cityben. CIA-ügynök. Valódi nevét és kódnevét elfelejtettem.
DNNEBULA—1. A (dél-)koreai CIA képviselője Mexico Cityben, a (dél-)koreai nagykövetség fedésében. Valódi nevét elfelejtettem. Kollaboráns, összekötő a Mexico City-i kirendeltség számára.
DOHERTY, WILLIAM. A PTTI amerika-közi képviselője, a CIA szakszervezeti műveleti ügynöke. Az AIFLD végrehajtó igazgatója.
DONEGAN, LESLIE. CIA-ügynök, aki Párizsban pénzt adott a szerzőnek, cserébe azért, hogy elolvashatta a kéziratot.
DRISCOLL, BOB. CIA műveleti tiszt. Szerződéses alapon nyugdíjba vonulása után is folytatta munkáját a Mexico City-i kirendeltségnek.
DROLLER, JERRY. A WH Osztály Különleges Műveletek Törzsének főnöke.
DUFFIN, C. HARLOW. A WH Osztály venezuelai részlegének főnöke. Brazil ügyek szakértője.
DUHAM—1. A perui forradalmi baloldali mozgalom (MIR) vezetője; Guayaquilban szervezték be, beépült ügynökként. A CIA áttelepítette Mexikóba.
DULLES, ALLEN. A CIA igazgatója.
ECALIBY—1. Kuba quitói nagykövetségének gépkocsivezetője. A quitói kirendeltség ügynöke. Valódi nevét és valódi kódnevét elfelejtettem.
ECBLISS—1. A Braniff Airways légitársaság ügyvezetője Guayaquilban a guayaquili bázis kisegítő ügynöke. Nevét és valódi kódnevét elfelejtettem.
ECCLES, DR. A JOT (Kiképző Iskola) altisztképző tanfolyamának főnöke.
ECELDER. A quitói kirendeltség propagandaműveleteinek titkos nyomdai akciója. Lásd: JORGE, PATRICIO, MARCELO, RODRIGO és RAMIRO RIVADENEIRA. Eredeti kódnevét elfelejtettem.
ECHEVERRIA, LUIS. Mexikói államminiszter (belbiztonság), később elnök. A Mexico City-i kirendeltség szorosan együttműködő összekötője. Kódneve: LITEMPO—14.
ECHINOCARUS—1. A guayaquili bázis egyik beépült ügynöke az Ecuadori Kommunista Pártban. Valódi neve ismeretlen.
ECJOB. A quitói kirendeltség ügynökcsoportjának a vezetője; a csoport feladata a kirendeltség politikai röplapjainak szétosztása, és a falfestés. Valódi neve ismeretlen.
ECLAT. Nyugalmazott ecuadori katonatiszt, a guayaquili bázis megfigyelő- és nyomozócsoportjának vezetője. Valódi nevét elfelejtettem.
ECOLIVE—1. A quitói kirendeltség beépült ügynöke az Ecuadori Ifjúság Forradalmi Uniójában. Nevét elfelejtettem. Tervezték, hogy beszivárogtatják az Ecuadori Kommunista Pártba.
ECOTTER—1 és —2. A quitói kirendeltség utazásellenőrző ügynökei. Valódi nevüket elfelejtettem.
ECSIGH—1. Ricardo Vazquez Diaz szeretője, az ecuadori katonai junta vezető gyorsírója. Vazquezen keresztül szervezte be a quitói kirendeltség, politikai hírszerzésre a junta ellen. Valódi nevét és valódi kódnevét elfelejtettem.
ECSTACY—1. és —2. A quitói kirendeltség ügynöke, a postát továbbították átkutatásra. A valódi neveket és az eredet kódneveket elfelejtettem.
ECUADORIAN ANTI-COMMUNIST ACTION. Ecuadori Antikommunista Akció. Fiktív, nem létező szervezet, amelynek nevét használta, bizonyos akciók kezdeményezőjeként.
ECUADORIAN ANTI-COMMUNIST FRONT. Ecuadori Antikommunista front. A fentihez hasonló fiktív szervezet neve.
ECUADORIAN CONFEDERATION OF FREE TRADE UNION ORGANIZATIONS (CEOSL). Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konföderációja. A quitói kirendeltség által életre hívott és irányított országos szakszervezet.

EDITOR PRESS SERVICE. Szerkesztői sajtószolgálat. New York-i propagandakiadvány ügynökség, a CIA irányításával. Latin-Amerikában a CIA propagandaügynökein keresztül terjesztik anyagaikat.

EGAS, JOSE MARIA. A Kereszténységszocialista Mozgalom vezetője. A quitói kirendeltség ügynöke.

ELSO, WILSON. Uruguayi parlamenti képviselő. A Ruralista Akció Szövetségi Ligájának vezetője. A montevideói kirendeltség fejlesztési stádiumban tartja, politikai akcióügynökként való lehetséges felhasználásra.

Ensayos. Értelmiségi lap, amelyet a quitói kirendeltség finanszíroz és irányít Carlos Vallejo Baez és Juan Yepez del Pozo révén.

ESTERLINE, JAKE. A WH Osztály helyettes vezetője.

ESTRADA ICAZA, EMILIO. Ecuador egyik legnagyobb bankjának főigazgatója, a spanyol uralom előtti időkből származó műtárgyakat gyűjt. A guayaquili bázis politikai akcióügynöke.

EUROPEAN ASSEMBLY OF CAPTIVE NATIONS. Rab nemzetek európai gyűlése. CIA propagandaművelet.

FANNIN (vagy: FANNON), LES. CIA poligráfkezelő. 1960-ban Szingapúrban letartóztatta a helyi rendőrség. A CIA megpróbálta váltságdíjjal kiszabadítani, de ezt a szingapúri miniszterelnök elutasította.

FEDERATION OF FREE WORKERS OF GUAYAS (FETLIG). Guayas szabad munkásainak föderációja. A szabad szakszervezetek ecuadori konföderációjának (CEOSL) tartományi tagszervezete, a quitói kirendeltség ellenőrzése alatt áll.

FELDMAN, ROBERT. A Mexico City-i kirendeltség tisztje; a kormánypárt (PRI) és a mexikói külügyminisztérium elleni beépülési műveletek vezetője.

FENETEL. Az ecuadori kommunikációs dolgozók országos szakszervezete, csatlakozott a PTTI-hez; a quitói kirendeltség irányítja.

FERGUSON, JIM. A CIA JOT-programjának (későbbi neve: hivatásos kiképző program) altisztképző tanfolyamának kiképző tisztje.

FERNANDEZ CHAVEZ, A. Az *Agencia Orbe Latinoamericano* és az ANSA olasz hírügynökség montevideói tudósítója. A montevideói kirendeltség propagandaügynöke.

FERNANDEZ, GONZALO. Az ecuadori légierő nyugalmazott ezredese; volt londoni attasé. A quitói kirendeltség ügynöke, a kommunista pártba beépült ügynökök összekötője.

FERRERA, SAL. Valószínűleg CIA-ügynök. Párizsban erőfeszítéseket tett arra, hogy a szerzőt eltérítse céljától, USA „underground" (földalatti) újságíró.

FIGUERES, JOSE. Costa Rica elnöke. A CIA fedőszemélyisége olyan műveletekben, mint pl. az AIFLD és a Politikai Oktatási Intézet.

FIRST NATIONAL CITY BANK. A CIA használja titkos pénzjuttatásokra és valutaátváltásra.

FISHER, JOSIAH (JOE). A WH Osztály mexikói részlegének helyettes vezetője.

FITZGERALD, DESMOND. A WH Osztály vezetője, később a DDP igazgatóhelyettese.

FLORES, TOM. A montevideói kirendeltség vezetője. A Központ kubai részlegének főnöke.

FONTANA, PABLO. Montevideói rendőrkapitány-helyettes, a montevideói kirendeltség összekötő kollabránsa.

FONTOURA, LYLE. A montevideói brazil nagykövetség első titkára. CIA-ügynök.

FREE AFRICA ORGANIZATION OF COLORED PEOPLE. Színesbőrűek Szabad Afrika Szervezete. A montevideói kirendeltség propagandagépezete.

FUSONI, RAFAEL. Az Olimpiai Szervező Bizottság sajtóirodájának igazgatóhelyettese Mexico Cityben. CIA-ügynök.
GANDARA, MARCOS. Az ecuadori hadsereg ezredese, a kormányzó katonai junta tagja. Szorosan együttműködik a quitói kirendeltséggel.
GARDINER, KEITH. CIA műveleti tiszt.
GARI, JUAN JOSE. A ruralisták (Ruralista Akció Szövetségi Ligája) vezetője, Benito Nardone politikai tanácsadója. A montevideói kirendeltség politikai akcióügynöke.
GARZA, EMILIO. Az AIFLD képviselője Bogotában, a CIA szakszervezeti ügynöke.
GIL, FELIPE. Uruguayi belügyminiszter. A montevideói kirendeltség kapcsolati munkatársa.
GILSTRAP, COMER (WILEY). A montevideói kirendeltség helyettes vezetője; kirendeltségvezető San Salvadorban.
GOMEZ, RUDOLPH. A WH-Osztály helyettes vezetője. Kirendeltségvezető Santiago de Chilében a hatvanas évek elején, később a lisszaboni kirendeltség vezetője.
GONCALVES, HAMLET. Uruguay havannai nagykövetségének első titkára; a kubai kormány ellen irányított CIA-ügynök.
GOODPASTURE, ANNIE. A Mexico City-i kirendeltség műveleti tisztje, a kirendeltségvezető asszisztense az összeköto műveletekben.
GOODWYN, JACK. Az Uruguayi Szakszervezeti Oktatási Intézet (IUES) igazgatója, az AIFLD képviselője; CIA kapcsolati ügynök.
GORTAIRE, FEDERICO. Az ecuadori hadsereg alezredese. A quitói kirendeltség szervezte be bátyján, Jorge Gortaire-en keresztül.
GORTAIRE, JORGE. Az ecuadori hadsereg nyugalmazott ezredese. Ponce exelnök tanácsadója, s az Amerika-közi Védelmi Tanács volt ecuadori képviselője. A quitói kirendeltség politikai akció- és felderítő ügynöke Ambatóban.
GRACE, J. PETER. A nagy latin-amerikai beruházásokkal rendelkező W. R. Grace and CO. multinacionális cég elnöke. Az AIFLD tanácsának elnöke.
GUAYAS WORKERS CONFEDERATION (COG). Guayasi munkások konföderációja. A guayaquili bázis által használt szakszervezet, amelyet az új szervezet (CROCLE) megalakításakor feloszlatták.
GUS. A CIA személyzeti hivatalának toborzó tisztje, görög származású, vezetéknevét elfelejtettem. A szerzőt ő szervezte be.
HANKE, JOHN. CIA műveleti tiszt; a Központ részéről ő vezette 1967 áprilisában Punta del Estében a biztonsági műveleteket.
HART, JOHN. A Kuba elleni műveletek főnöke a CIA-központban. Rabatban volt kirendeltségvezető.
HARWOOD, PAUL. A quitói CIA-kirendeltség vezetője.
HASKINS, LLOYD. A vegyi és olajipari munkások nemzetközi föderációjának (IFPCW) szervező titkára; a CIA vezető ügynöke ebben a szakszervezetben.
HATRY, RALPH. A CIA szerződéses műveleti tisztje Montevideóban. Nem hivatalos fedése egy chicagói piackutató vállalat, a Thomas H. Miner és Társai.
HAUSMAN, CYNTHIA. CIA műveleti tiszt, a Mexico City-i kirendeltség szovjet(láger)országok szekciójában.
HELMS, RICHARD. A CIA DDP aligazgatója, később a Cég igazgatója.
HENNESSY, JACK. A First National City Bank montevideói részlegének ügyvezető igazgatóhelyettese. A CIA műveleti valutaellátásának biztosítására használja.
HERBERT, RAY. A WH Osztály helyettes vezetője.
HISTADRUD. Izraeli szakszervezeti szövetség; a CIA szakszervezeti műveleteiben használja.

HOLMAN, NED P. A montevideói kirendeltség vezetője, később a guetemalai kirendeltség vezetője.

HOOD, WILLIAM J. A WH Osztály műveleti főnöke.

HORTON, JOHN. A montevideói kirendeltség vezetője, később a Mexico City-i kirendeltség vezetője.

HOUSER, FRED. Kettős állampolgárságú (USA, argentín) CIA-ügynök; a Buenos Aires-i kirendeltség alkalmazta, de kisegítőként használták a montevideói kirendeltség EAK-nagykövetség elleni műveletében.

HUMPHRIES, JOAN. CIA álcázó technikus. Férje a Mexico City-i kirendeltség technikai műveleteinek szakértőjeként dolgozik.

INSTITUTE OF POLITICAL EDUCATION. A San José-i kirendeltség által fenntartott politikai kiképző iskola a latin-amerikai fiatal reformista reménységek számára. Lásd: SACHA VOLMAN és JOSÉ FIGUERES.

INTER-AMERICAN FEDERATION OF WORKING NEWSPAPERMEN (IFWN) A CIA által irányított újságíró-szakszervezet, amelyet az Amerikai Sajtóegyesületen keresztül finanszíroznak.

INTER-AMERICAN LABOR COLLEGE. Amerika-közi szakszervezeti főiskola. Az Amerika-közi Regionális Szakszervezeti Szövetség (ORIT) kiképző iskolája Cuernavacában, Mexikóban. A CIA irányítja és pénzeli.

INTER-AMERICAN POLICE ACADEMY. Amerika-közi Rendőrakadémia. A panamai kirendeltség által alapított rendőri kiképző iskola Fort Davisben. (Panama-csatornaövezet). Az USA fővárosába, Washingtonba költöztették, ahol új neve Nemzetközi Rendőrakadémia lett. Az AID pénzeli, de a CIA irányítja.

THE INTER-AMERICAN REGIONAL LABOR OREGANIZATION (ORIT). Amerikaközi regionális szakszervezeti szervezet. Az ICFTU regionális szervezete a Nyugati Féltekén, központja Mexico Cityben. Serafino Romualdi alapította, a CIA szakszervezeti műveleteinek egyik legfontosabb hordozója.

INTERNATIONAL CATHOLIC YOUTH FEDERATION. Nemzetközi Katolikus Ifjúsági Föderáció. A katolikus egyház ifjúsági szervezete, a CIA ifjúsági és diákműveletekre használja.

INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS (ICJ). Jogászok nemzetközi szervezete, amelyet működése első évtizedében, részben közvetve, a CIA finanszírozott. A Cég remélte, hogy a szervezetet fel tudja használni a Demokratikus Jogászok Nemzetközi Szövetsége ellen. Székhelye: Genf.

THE INTERNATIONAL CONFEDERATION OF FREE TRADE UNIONS (ICFTU). Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Konföderációja. Szakszervezeti központ, amelyet a CIA alapított és finanszíroz. Az SZVSZ ellen hozták létre. Székhelye: Brüsszel.

THE INTERNATIONAL FEDERATION OF CHRISTIAN TRADE UNIONS (ICFTU, később THE WORLD CONFEDERATION OF LABOR). Keresztény szakszervezetek nemzetközi konföderációja, később szakszervezeti világkonföderáció. Nemzetközi katolikus szakszervezeti szövetség, a CIA szakszervezeti műveletekre használja.

THE INTERNATIONAL FEDERATION OF CLERICAL AND TECHNICAL EMPLOYEES (ICFTE) A „fehérgallérosok" (adminisztratív dolgozók) nemzetközi szakmai szövetsége, a CIA szakszervezeti műveletekre használja.

INTERNATIONAL FEDERATION OF JOURNALISTS. Újságírók nemzetközi Föderációja. A CIA által befolyásolt szakszervezet, propangadaműveletekre használják. Központja Brüsszelben van. A Nemzetközi Újságíró Szövetség ellen hozták létre.

INTERNATIONAL FEDERATION OF PETROLEUM AND CHEMICAL WORKERS (IFPCW) A vegyi- és olajipari dolgozók nemzetközi szakmai szövetsége. Eredetileg a CIA hozta létre az Egyesült Államok olajipari dolgozóinak szakszervezetén keresztül.

INERNATIONAL FEDERATION OF WOMEN LAWYERS. Jogásznők nemzetközi föderációja. A CIA propagandaműveleteinek egyik eszköze.

INTERNATIONAL POLICE ACADEMY. Nemzetközi Rendőrakadémia. Rendőrségi kiképző iskola AID fedésben, Washingtonban, amelyet a CIA irányít. Korábban Amerika-közi Rendőrakadémia néven a panamai kirendeltség alapította Panamában.

INTERNATIONAL POLICE SERVICES SCHOOL. A CIA rendőrségi kiképző iskolája Washingtonban, kereskedelmi fedésben.

INTERNATIONAL STUDENT CONFERENCE (ISC). Nemzetközi Diák Konferencia. Lásd: COORDINATING SECRETARIAT OF NATIONAL STUDENT CONFERENCE (COSEC).

INTERNATIONAL TRADE SECRETARIATS (ITS). Általános elnevezése azoknak a nemzetközi szakmai szövetségeknek, amelyeknek az egy-egy iparág munkásait tömörítő nemzeti szakszervezetek a tagjai. Nemzetközi szakmai titkárság. Körülbelül tíz-tizenöt nemzetközi szakmai titkárság van, legtöbbjét a CIA használja szakszervezeti műveleteiben. Néhánynak a központja Európában, másoknak az Egyesült Államokban van, de szoros kapcsolatot tartanak a brüsszeli székhelyű SZSZNSZ-szel.

INTERNATIONAL TRANSPORT WORKERS FEDERATION (ITF). A közlekedési és szállítási dolgozók nemzetközi föderációja. A közlekedési és szállítási dolgozók nemzetközi szakmai titkársága. A CIA használja szakszervezeti műveletekre. Lásd: JOAQUIN (JACK) OTERO.

JACOME, FRANCINE. Ecuadorba házasodott USA-állampolgárságú nő. A quitói kirendeltség ügynöke, aki a fedőleveleket írta Luis Toroellának, és átíróként, illetve futárként vett részt telefonlehallgató műveletekben. Kódneve: ECDOXY.

JARAMILLO, JAIME. Velascista vezető, és a quitói kirendeltség beépülő ügynöke.

JAUREGUI, ARTURO. Az ORIT főtitkára Mexico Cityben. CIA-ügynök.

JAUREGUIZA. Montevideói rendőrfőnök; az állandó letelepedési engedéllyel nem rendelkezők figyeléséért felelős. A montevideói kirendeltség kapcsolati munkatársa.

JONES, DEREK. A montevideói kirendeltség kisegítő ügynökként alkalmazta az EAK-nagykövetség kódrendszerének megfejtésében.

KARAMESSINES, THOMAS. A DDP aligazgató-helyettese, később aligazgatója.

KAUFMAN, WALTER J. A WH Osztály mexikói részlegének vezetője.

KINDSCHI, JACK. CIA műveleti tiszt Stockholmban; a washingtoni Robert Mullen and Co. reklámügynökség nem hivatalos fedésében. Később ugyanebben a fedésben áthelyezték Mexico Citybe.

KING ezredes, J. C. A DDP WH Osztályának vezetője.

KLADENSKY, OTTO. Quitói autókereskedő (Oldsmobile márka), és a kirendeltség hírszerző ügynöke a csehszlovák diplomáciai képviselet ellen. Reinaldo Varea Donoso ecuadori alelnök összekötője. Kódneve: ECTOSOME, később DICTOSOME.

LABOR COMMITTEE FOR DEMOCRATIC ACTION. Demokratikus Szakszervezeti Akció Bizottság. A montevideói kirendeltség propagandagépezete.

LADD, RAYMOND. A quitói kirendeltség adminisztratív tisztje, aki bizonyos műveleteket is vezetett.
LADENBURG, ARTHUR. CIA műveleti tiszt Mexico Cityben, nem hivatalos fedésben. Később Santiago de Chilébe helyezték át.
LIBIDINAL. Mexico Cityben folytatott kirendeltségi postai megfigyelési művelet. Eredeti kódnevére és a részt vevő ügynökök kilétére nem emlékszem.
LICALLA. A Mexico City-i szovjet nagykövetség elleni három megfigyelőposzt egyike. Az ügynökök nevét elfelejtettem.
LICOBRA. A Mexico City-i kirendeltségnek a PRI, a mexikói külügyminisztérium és az államminisztérium elleni műveleteinek kódneve.
LICOWL—1. Egy kis fűszerüzlet tulajdonosa a Mexico City-i szovjet nagykövetség közelében. CIA-ügynök. Valódi nevét elfelejtettem.
LICOZY—1. A Mexico City-i kirendeltség kettősügynöke a KGB ellen. Valódi nevét elfelejtettem.
LICOZY—3. A Mexico City-i kirendeltség kettősügynöke a KGB ellen. Valódi nevét elfelejtettem.
LICOZY—5. A Mexico City-i kirendeltség kettősügynöke a KGB ellen. Valódi nevét elfelejtettem.
LIDENY. A Mexico City-i kirendeltség saját telefonlehallgató művelete. Valódi kódneve és az ügynökök valódi neve ismeretlen.
LIEMBRACE. A Mexico City-i kirendeltség megfigyelőcsoportja. A csoport tagjainak neve ismeretlen.
LIENVOY. A Mexico City-i kirendeltség és a mexikói biztonsági szolgálatok közös telefonlehallgató művelete. Az ügynökök neve ismeretlen.
LIFIRE. A Mexico City-i kirendeltség utazás-ellenőrző és általános vizsgálati csoportja. A valódi nevek ismeretlenek.
LILINK. A Mexico City-i kirendeltség egyik művelete, amelynek keretében nem hivatalos fedésről gondoskodtak CIA-tisztek számára, akik infravörös kommunikációs rendszer útján érintkeztek a nagykövetségen lévő kirendeltséggel. A fedőügylet valódi nevét elfelejtettem.
LIOVAL—1. Angol szakos tanár Mexico Cityben. USA állampolgár. CIA-ügynök. Valódi nevét elfelejtettem.
LIRICE. A Mexico City-i kirendeltség megfigyelőcsoportja. A tagok valódi neve ismeretlen.
LISAMPAN. A Mexico City-i kirendeltség kubai nagykövetség ellen irányuló bemikrofonozási művelete.
LITEMPO. A mexikói kormánnyal való összes összekötő művelet kódneve.
LONE STAR CEMENT CORPORATION. USA-cég, amelynek montevideói leányvállalata fedésként szolgált CIA műveleti tisztek számára.
LOPEZ MATEOS, ADOLFO. Mexikói elnök, a Mexico City-i kirendeltség szoros kollaborátora. Kódneve: LIENVOY—2.
LOPEZ MICHELSON, ALFONSO. A Kolumbiai Forradalmi Liberális Párt vezetője, a pártot a bogotai kirendeltség támogatta, 1974-ben Kolumbia elnökévé választották.
LOVESTONE, JAY. Az AFL—CIO külügyi titkára, a CIA nemzetközi szakszervezeti műveleteinek fő ügynöke, az AFL—CIO-t a CIA felhasználja nemzetközi szakszervezeti műveleteinek támogatására.
LOWE, GABE. A quitói kirendeltség műveleti tisztje.
LUGO, WILFREDO ÓSWALDO. Az ecuadori rendőrség ezredese. Személyzeti főnök, a déli zóna (Cuenca) parancsnoka, a tengermelléki zóna parancsnoka. A quitói kirendeltség ügynöke.
MALDONADO, PABLO. Az ecuadori bevándorlási hivatal igazgatója. A quitói

kirendeltség ügynöke, részt vesz az utazás-ellenőrzésben és politikai akciókban.

MANJARREZ, KATHERINE. Mexico Cityben a külföldi újságírók szövetségének titkára. A Mexico City-i kirendeltség ügynöke.

MARTIN, CARLOS. Az uruguayi hadsereg ezredese, a montevideói rendőrség főkapitány-helyettese. A montevideói kirendeltség szorosan együttműködő összekötő ügynöke.

MARTIN, LARRY. CIA-szakértő műszaki műveletekben, főleg audiomüveletekben (bemikrofonozás). A Fort Amadori (Panama-csatornaövezet) műszaki kisegítő bázison dolgozik.

MARTINEZ MARQUEZ, GUILLERMO. Kubai emigráns. A szerkesztői sajtószolgálat újságíró munkatársa, CIA-propangadaügynök.

McCABE, WILLIAM. A PSI (Nemzetközi Közszolgálat) nemzetközi képviselője, CIA szakszervezeti ügynök.

McCLELLAN, ANDREW. Az AFL—CIO amerikaközi képviselője, a CIA szakszervezeti műveleteiben szorosan együttműködő kollaboráns.

McCONE, JOHN. CIA-igazgató.

McKAY, CHARLES. CIA műveleti tiszt.

McCLEAN, DAVE. J. C. King ezredes, a CIA WH Osztály vezetője, különleges helyettese. Ügyvivő kirendeltségvezető Quitóban.

MEAKINS, GENE. Az egyik főügynök a Brit-Guayanában 1963—64-ben folytatott szakszervezeti műveletekben, amelyek eredményeként megbuktatták a marxista miniszterelnököt, Cheddi Jagant. Lásd: PUBLIC SERVICE INTERNATIONAL (PSI) (Nemzetközi Közszolgálat).

MEANY, GEORGE. Az AFL—CIO elnöke. Az USA szakszervezeti mozgalmában a CIA főügynöke és kollaboránsa, elsősorban a Cég nemzetközi szakszervezeti műveleteiben használták.

MEDINA, ENRIQUE. Az URJE (Revolutionary Union of Ecuadorian Youth) vezetője, s a guayaquili bázis beépült ügynöke.

MENDEZ FLEITAS, EPIFANIO. A Paraguayi Liberális Párt emigráns vezetője. CIA-ügynök.

MERCADER, ANIBAL. A montevideói kirendeltség beépülő ügynöke, az Uruguayi Forradalmi Mozgalom (MRO) ellen.

MEXICAN WORKERS CONFEDERATION (CTM). A kormányzó Intézményi Forradalmi Párt (PRI) szakszervezeti részlege; részt vesz a CIA szakszervezeti műveleteiben.

MEYER, CORD. CIA műveleti tiszt a Nemzetközi Műveletek Osztályán. Kirendeltségvezető Londonban, 1974-ben.

MINER AND ASSOCIATES, THOMAS H. Thomas H. Miner és Társai. Chicagói piackutató vállalat, amely nem hivatalos fedést biztosít CIA műveleti tisztek számára.

MIRANDA GIRON, ADALBERTO. A guayaquili bázis politikai akció- és szakszervezeti műveleti ügynöke. Szenátornak választották.

MIRO CARDONA, JOSE. Kubai emigráns vezető. A miami kirendeltség ügynöke.

MOELLER, JUAN. A quitói kirendeltség ügynöke, a WAY (Ifjúsági Világtanács) irányításával és támogatásával foglalkozik.

MOFFET, BLAIR. A guayaquili bázis vezetője; a Központ dicséretben részesítette azért a műveletért, amellyel megakadályozta, hogy Pedro Saadot, az Ecuadori Kommunista Párt főtitkárát tengermelléki szakszervezeti szenátorrá válasszák.

MOGROVEJO, CRISTOBAL. A quitói kirendeltség ügynöke Lojában.

MOLESTINA, JOSE. Egy quitói szervizállomás tulajdonosa, használtautó-kereskedő. A quitói kirendeltség kisegítő ügynöke.
MOLINA, ENRIQUE. A Konzervatív Párt ifjúsági szervezetének vezetője Tulcanban, Ecuadorban. A quitói kirendeltség propaganda- és politikai akcióügynöke.
MORA BOWEN, LUIS AUGUSTIN. Az ecuadori hadsereg ezredese, a quitói kirendeltség közeli munkatársa. Államminiszter (belbiztonság).
MOREHOUSE, FRED. A montevideói kirendeltség rádiómegfigyelő csoportjának vezetője.
MOVEMENT FOR INTEGRAL UNIVERSITY ACTION. A montevideói kirendeltség propagandamechanizmusa.
MULLEN CO., ROBERT. Washingtonban alapított reklámvállalat, amely CIA-tiszteknek biztosít fedőállást.
MURPHY, DAVID E. Az SB (Szovjet Blokk) Osztály vezetője. Később a párizsi kirendeltség vezetője.
MUSSO, ROBERTO (TITO). Az AVENIN megfigyelőcsoport vezetője Montevideóban. Kódneve: AVENIN-7.
NARANJO, AURELIO. Az ecuadori hadsereg ezredese, hadügyminiszter. A quitói kirendeltség kapcsolati munkatársa. Ő erőszakolta ki az ecuadori—kubai diplomáciai kapcsolatok megszakítását.
NARANJO, MANUEL. Az Ecuadori Szocialista Párt főtitkára, pénzügyminiszter, Ecuador ENSZ-nagykövete. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke.
NARDONE, BENITO. Uruguayi elnök. Szorosan együttműködik a montevideói kirendeltséggel.
NATIONAL BOARD FOR DEFENSE OF SOVEREIGNTY AND CONTINENTAL SOLIDARITY. A kontinentális szolidaritás és szuverenitás védelmének országos tanácsa. A montevideói kirendeltség propagandamechanizmusa.
NATIONAL CATHOLIC ACTION BOARD. Nemzeti Katolikus Akció Tanács. A quitói kirendeltség által — Aurelio Davila Cajas révén — befolyásolt ecuadori katolikus szervezet.
NATIONAL DEFENSE FRONT. Országos védelmi front. A quitói kirendeltség által — Aurelio Davila Cajas és Renato Perez Doruet révén — irányított és pénzelt antikommunista politikai akciószervezet.
NATIONAL FEMINIST MOVEMENT FOR THE DEFENSE OF LIBERTY. Országos feminista mozgalom a szabadság védelméért. A montevideói kirendeltség propagandamechanizmusa.
NATIONAL FEDERATION OF PETROLEUM AND CHEMICAL WORKERS. Olaj- és vegyipari dolgozók országos szövetsége. Ecuadori szakszervezet, amelyet Matias Ulloa Coppiano CIA-ügynök szervezett.
NATIONAL STUDENT ASSOCIATION (NSA). Az Egyesült Államok országos diákszakszervezete, amelyen keresztül a CIA a COSEC-et és ISC-t irányította és finanszírozta. Székhelye: Washington.
NATIONAL UNION OF JOURNALISTS. Újságírók országos szakszervezete. Ecuadori sajtóegyesület, amelyet a quitói kirendeltség propagandaműveletekre használt.
NATIONAL YOUTH COUNCIL. Országos ifjúsági tanács. A WAY ecuadori tagszervezete.
NOLAND, JAMES B. Kirendeltségvezető Quitóban, Santiago de Chilében és Mexico Cityben. A WH Osztályon a brazil részleg vezetője.
NORIEGA, JUAN. CIA műveleti tiszt Managuában, majd Montevideóban.
O'GRADY, GERALD. A montevidói kirendeltség helyettes vezetője.
THE OIL WORKERS INTERNATIONAL UNION. Olajmunkások nemzetkö-

zi szakszervezete. USA-beli olajipari szakszervezet, amelyen keresztül a CIA létrehozta a vegyi- és olajipari dolgozók nemzetközi föderációját (IFPCW).

OTERO, ALEJANDRO. Montevidói rendőrfőnök, a rendőrségi hírszerzés főnöke. A montevideói kirendeltség ügynöke.

OTERO, JOAQUIN (JACK). A Közlekedési Dolgozók Nemzetközi Föderációjának (ITF) amerikaközi képviselője. A CIA ügynöke szakszervezeti műveletekre.

OVALLE, DR. FELIPE. Velasco elnök személyi orvosa, a quitói kirendeltség ügynöke, a Velascóra vonatkozó hírszerzéssel foglalkozik. Ezen kívül Atahualpa Basantes összekötője. Kódneve: ECCENTRIC.

PALADINO, MORRIS. A CIA fő ügynöke az ORIT irányításában. Az ORIT oktatási igazgatója és főtitkárhelyettese. 1964 júliusától az AIFLD vezérigazgató-helyettese.

PALMER, MORTON (PETE). A quitói kirendeltség műveleti tisztje.

PAREDES, ROGER. Az ecuadori hadsereg alezredese, a katonai hirszerzés főnöke. A quitoi kirendeltség ügynöke. Nyugdíjba vonult, hogy minden idejét megfigyelő különítmény vezetésére és egyéb hírszerző tevékenységre fordítsa.

PARKER, FRED. Quitóban élő USA-állampolgár. Bútorgyáros. A quitói kirendeltség kisegítő ügynöke.

PAX ROMANA. A katolikus egyház nemzetközi ifjúsági szervezete, a CIA diák- és ifjúsági műveletekre használja.

PELLECER, CARLOS MANUEL. A CIA beépült ügynöke a Guatemalai Kommunista Pártban (PGT) és a Mexico City-i kommunista és hasonló mozgalmakban. Kódneve: LINLUCK.

PENKOVSKY, OLEG. Penkovszkij; a szovjet hadsereg ezredese, aki a CIA-nak és a brit hírszerzésnek kémkedett.

PEREZ DROUET, RENATO. Quitói utazási ügynök, a Ponce-kormány főtitkára. A Kereszténységszocialista Mozgalom egyik vezetője. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke. Részt vett az ECACTOR-műveletben.

PEREZ FREEMAN, EARLE. A kubai hírszerzés főnöke Montevideóban. Mexico Citybe disszidált, majd visszaszökött.

PERRY, ALEX (vagy: ALEC). Az uruguayi Portland Cement Co. (a Lone Star Cement Corporation leányvállalata) cégvezetője Montevideóban. Saját cége fedésében dolgozó CIA műveleti tiszt.

PHIPPS, RUSSEL. A montevideói kirendeltség műveleti tisztje, a szovjet műveletekért felelős.

PICCOLO, JOSEPH. A Mexico City-i kirendeltség Kuba elleni műveleteiért felelős CIA-tiszt.

PILGRIM, VIRGINIA. A szerző családjának barátja; ő javasolta a szerzőt a CIA-nak alkalmaztatásra. CIA-alkalmazott.

PIO CORREA, MANUEL. Brazília mexikói és uruguayi nagykövete, később külügyminisztériumi államtitkár. CIA-ügynök.

PIRIZ CASTAGNET, ANTONIO. Montevideói rendőrfelügyelő. A montevideói kirendeltség ügynöke. Kódneve: AVALANCHE—6.

PLENARY OF DEMOCRATIC CIVIC ORGANIZATIONS OF URUGUAY. Uruguay Demokratikus Polgári Szervezeteinek Plénuma. A montevideói kirendeltség propagandagépezete.

POLGAR, TOM. A WH Osztály Külföldi Hírszerzési Törzsének főnöke, később kirendeltségvezető Buenos Airesben és Saigonban.

PONCE YEPEZ, JAIME. A Shell Oil Company quitói vezérképviselője. A Gazdasági és Társadalmi Reformtanulmányok Központjának (CERES) irányítását és pénzelését végzi, a quitói kirendeltség ügynöke.

PONCE, MODESTO. Ecuadori postaügyi miniszter, a quitói kirendeltség ugynöke a postai megfigyelőműveletben.

PONCE, PATRICIO. A quitoi kirendeltség ügynoke az utazás-ellenőrzési műveletben.

POPULAR DEMOCRATIC ACTION (ADEP) Népi Demokratikus Akció A Rio de Janeiró-i kirendeltség politikai akció- és választási gepezete

THE POPULAR REVOLUTIONARY LIBERAL PARTY Népi Forradalmi Liberális Part (PLPR). A Radikális Liberális Párt ifjúsági szervezetének balszarnya A quitói kirendeltség ugynokei — például Juan Yepez del Pozo — ellenőrzés ala vonták.

POST, TELEGRAPH AND TELEPHONE WORKERS INTERNATIONAL (PTTI). Postai, távíró- és telefonhálózati dolgozók nemzetkozi szovetsége A kommunikációs dolgozók nemzetkozi szakmai titkársága. A CIA szakszervezeti műveletekre használja, főbb ugynokei· Joseph Beirne, az Amerikai Kommunikációs Dolgozók Szakszervezetének elnoke, es William Doherty

PRANTL, AMAURY. Az uruguayi hadsereg alezredese, a montevideói kirendeltség osszekotő munkatársa. A Guardia Metropolitana (lazadaselfojto kulonítmény) főnoke, ezt a kulonleges rendőri alakulatot a montevideoi kirendeltség irányitja.

PUBLIC SERVICE INTERNATIONAL (PSI). A kozhivatalnokok nemzetkozi szakmai titkársága, amelyet a Cég szakszervezeti műveletekben hasznal fel

QUAGLIOTTI AMEGLIO, JUAN CARLOS Gazdag uruguayi ugyved és allattenyésztő Fasiszta beállítottságú. A montevideói kirendeltseggel szorosan egyuttműkodik.

RADIO FREE EUROPE (RFE) Szabad Europa Rádió. A CIA Kelet-Europa felé irányuló propagandaszócsove.

RADIO LIBERTY. Szabadsag Rádió. A Szovjetunió ellen iranyulo CIA-propagandaszócső.

RAMIREZ, BEN. A Mexico City-i kirendeltség műveleti tisztje; a kommunista pártba való beépulesi műveletekért felel.

RAMIREZ, EZEQUIEL A megfigyelőcsoportokra szakosodott CIA kiképzőtiszt.

RAMIREZ, ROBERTO Az uruguayi hadsereg ezredese, a montevideoi rendorség Guardia Metropolitanájának főnoke. A montevideói kirendeltseg kapcsolati munkatársa.

RAVINES, EUDOCIO Perui kommunista, aki elárulta a kommunizmust es konyvet publikalt, CIA-ugynok.

READ, BROOKS A montevideói kirendeltseg kapcsolati muveleti tisztje, nem hivatalos fedésben

REED, AL. Az Egyesult Államok állampolgára, uzletember Guayaquilban A guayaquili bázis ugynoke.

REGIONAL CONFEDERATION OF ECUADORIAN COASTAL TRADE UNIONS (CROCLE). Ecuador tengermelléki szakszervezeteinek regionalis szervezete. A guayaquili bázis által alakított és irányított szakszervezet

RENDON CHIRIBOGA, CARLOS Juan Sevilla ecuadori penzugyminiszter személyi titkára. A quitói kirendeltség fontos politikai akciomuveletenek résztvevője

RETAIL CLERKS INTERNATIONAL ASSOCIATION Tisztviselők nemzetkozi egyesulete. Az Irodai és Műszaki Alkalmazottak Nemzetkozi Szovetsegenek egyesult allamokbeli tagszervezete; az a nemzetkozi szakmai titkárság, amelynek revén a CIA a „fehergallérosokkal" kapcsolatos műveleteit vegrehajtja.

REVOLUTIONARY DEMOCRATIC FRONT (FRD). Forradalmi Demokrati-

kus Front. A miami kirendeltség által irányított kubai emigráns politikai szervezet.

REVOLUTIONARY LIBERAL MOVEMENT (MLR). Forradalmi Felszabadító Mozgalom. A kolumbiai Liberális Párt reformista szárnya, amelyet Alfonso Lopez Michelson vezet. A bogotai kirendeltség támogatja.

REVOLUTIONARY STUDENT DIRECTORATE IN EXILE (DRE). Emigráns Forradalmi Diák Direktórium. A miami kirendeltség által irányított kubai emigráns politikai diákszervezet, amelynek különböző latin-amerikai országokban vannak képviselői.

RIEFE, ROBERT. CIA műveleti tiszt a montevideói kirendeltségen. A kommunista pártba való beépülési műveletek specialistája.

RIVADENEIRA, JORGE. A quitói kirendeltség ügynöke a titkos nyomdai műveletekben. Ír az *El Comercio*nak is, és alkalmanként propaganda elhelyezésére használják.

RIVADENIERA, MARCELO, PATRICIO és RAMIRO. A quitói kirendeltség ügynökei titkos nyomdai műveletekben.

RIVADENEIRA, RODRIGO. A quitói kirendeltség ügynöke a titkos nyomdai műveletekben. A telefonlehallgatási művelet átírójaként is használják.

ROBALINO, BOLLO, ISABEL. A quitói kirendeltség ügynöke a Katolikus Szakszervezeti Központtal (CEDOC) kapcsolatos műveletekben, és a Népek Szabadságáért Bizottságon keresztül végzett propagandaműveletekben.

ROCA, ALBERTO. A montevideói kirendeltség propagandaügynöke, az egyetemisták ellen irányuló *Combate* kiadója.

RODRIGUEZ, ALFONSO. A quitói telefonhálózatért felelős mérnök, a telefontársaságnál dolgozik. A quitói kirendeltség ügynöke, a telefonlehallgatási műveletekben működik közre.

RODRIGUEZ, VENTURA. Az uruguayi hadsereg ezredese, montevideói rendőr-főkapitány. A montevideói kirendeltség kapcsolati munkatársa.

RODRIGUEZ, VLADIMIR LATTERA. A kubai hírszerző szolgálat (DGI) első fontos disszidense. Kódneve: AMMUG—1.

ROGGIERO, CARLOS. Az ecuadori hadsereg nyugalmazott századosa, a Keresztényszocialista Mozgalom vezetője. A quitói kirendeltség ügynöke, a militáns rohamcsapatok főnöke.

ROMUALDI, SERAFINO. Az AFL latin-amerikai képviselője, a CIA főügynöke a latin-amerikai szakszervezeti műveletekben.

ROOSEN, GERMAN. Uruguay havannai nagykövetségének másodtitkára. A kubai kormány ellen irányított CIA-ügynök.

ROSETE, HADA. A montevideóban élő kubai emigráns közösség vezetője, a montevideói kirendeltség ügynöke.

ROYAL BANK OF CANADA. A CIA finanszírozási gépezete Brazíliában.

SALGADO, GUSTAVO. Ecuadori újságíró, a quitói kirendeltség fő propagandaügynöke. Az *El Comercio* és tartományi lapok állandó kolumnistája. A valódi kódnevét elfelejtettem, az ECURGE-t használom helyette.

SALGUERO, CARLOS. A Philip Morris cég latin-amerikai kereskedelmi igazgatója. A montevideói kirendeltség szervezte be az ottani KGB-rezidens lakásának bemikrofonozása kapcsán. Kapcsolati ügynökként is dolgozott a KGB-rezidens megközelítése során.

SAMPSON, RICHARD. A Mexico City-i CIA-kirendeltség vezetője.

SANDOVAL, LUIS. Az ecuadori rendőrség hadnagya, a rendőrségi hírszerzés főtechnikusa. A quitói kirendeltség ügynöke.

SANTANA, ROLANDO. Kubai diplomata Montevideóban. Átállt a CIA-hoz.

SAUDADE, GIL. Kirendeltségvezető-helyettes Quitóban.

SCHOFIELD, KEITH. A guayaquili CIA-bázis főnöke.

SCHROEDER, DONALD. CIA műveleti tiszt, a külföldi diplomáciai kódok elleni műveletek szakértője.
SCOTT, WINSTON. A Mexico City-i kirendeltség vezetője.
SEEHAFER, RALPH. A guayaquili bázis főnöke.
SENTINELS OF LIBERTY. A szabadság őrei. A montevideói kirendeltség propagandagépezete.
SEVILLA, JUAN. Ecuadori munkaügyi miniszter, majd pénzügyminiszter, később NSZK-beli nagykövet. A quitói kirendeltség politikai akció- és propagandaügynöke.
SHANNON, TED. A panamai kirendeltség vezetője, később a CIA rendőrségi kiképző programjaiban működött közre.
SHAW, ROBERT. CIA műveleti tiszt.
SHERNO, FRANK. A CIA műszaki műveleti specialistája, a lehallgató műveletek szakértője. A Buenos Aires-i kirendeltségre nevezték ki.
SHERRY, FRANCIS. A Mexico City-i kirendeltség Kuba elleni műveleteiért felelős tiszt.
SIERO PEREZ, ISABEL. Kubai emigráns. A Jogásznők Nemzetközi Szövetségének vezetője. CIA-propagandaügynök.
SIMMONS, CLARK. A limai kirendeltség helyettes vezetője.
SINCLAIR, WILLIAM. A Nemzetközi Közszolgálat (PSI) Amerika-közi képviselője. A CIA ügynöke szakszervezeti műveletekben.
SMITH, WILLIAM L. (LEE). A montevideói kirendeltség műveleti tisztje.
SNYDER, JOHN. A PTTI Amerika-közi képviselő-helyettese. A quitó kirendeltség ügynöke szakszervezeti műveletekben.
STEELE, ROBERT. A Mexico City-i kirendeltség szovjet/csatlós szekciójában dolgozó műveleti tiszt.
STORACE, NICOLAS. Uruguayi belügyminiszter, szorosan együttműködik a montevideói kirendeltséggel.
STUART, FRANK. Az AID montevideói igazgatója. Rendelkezésre bocsátotta hivatali helyiségeit az EAK-nagykövetség éppen az AID-iroda fölötti emeletein levő kódszobájának lehallgatása céljára.
STUDENT MOVEMENT FOR DEMOCRATIC ACTION. Diákmozgalom a demokratikus cselekvésért. A montevideói kirendeltség propagandagépezete.
SVEGLE, BARBARA. Gépíró titkárnő a quitói kirendeltségen a hatvanas évek elején. Futárszolgálatot teljesített Aurelio Davila Cajashoz.
TEJERA, ADOLFO. Uruguayi belügyminiszter (belbiztonság). A montevideói kirendeltség összekötője, kollaboráns.
TERREL, EDWIN. A WH Osztály „Bolivar" csoportjának vezetője.
THOMAS, WADE. CIA műveleti tiszt, a kommunista pártba való beépülési műveletek specialistája.
THORON, CHRISTOPHER. CIA műveleti tiszt, akit külügyminisztériumi fedésben az ENSZ-hez irányítottak 1960—65 között. 1969-ig külügyminisztériumi fedésben maradt, ekkor a kairói Amerikai Egyetem elnöke lett, ami valószínűleg CIA-fedőbeosztás.
TORO, MEDARDO. Velascista bértollnok. A quitói kirendeltség ügynöke, Buenos Airesbe küldték Velasco exelnök terveinek kipuhatolására.
TOROELLA, LUIS. Kubai, akit letartóztattak és kivégeztek a Fidel Castro elleni merényletkísérletért. A CIA miami műveleti bázisának ügynöke volt, és részt vett a quitói kirendeltséggel folytatott titkos levelezésben. Kódnév: AMBLOOD—1.
TORRES, JUAN. Futár és technikusasszisztens az AVENGEFUL telefonlehallgatási művelet lehallgató posztján.

UBACH, ROGELIO. Az uruguayi hadsereg ezredese, montevideói rendőrfőnök. Összekötő tiszt.

ULLOA COPPIANO, ANTONIO. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke, a Népi Forradalmi Liberális Párt vezére, az *Agencia Orbe Latinoamericano* tudósítója.

ULLOA COPPIANO, MATIAS. A quitói kirendeltség szakszervezeti műveleti ügynöke. A Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konföderációjának (CEOSL) főtitkára.

URUGUAYIAN COMMITTEE FOR FREE DETERMINATION OF PEOPLES. A népek szabad önrendelkezéséért küzdő uruguayi bizottság. A montevideói kirendeltség propagandamechanizmusa.

URUGUAYIAN COMMITTEE FOR THE LIBERATION OF CUBA. Kuba felszabadításáért küzdő uruguayi bizottság. A montevideói kirendeltség propagandaszervezete.

URUGUAYIAN CONFEDERATION OF WORKES (CUT). Uruguayi munkás konföderáció. Országos szakszervezeti szövetség, amelyet az ORIT és az ICFTU, valamint az illetékes szakmai titkárság égisze alatt alapítottak 1970-ben — valamennyi CIA-ellenőrzés alatt.

URUGUAYIAN INSTITUTE OF TRADE UNION EDUCATION (IUES). Szakszervezeti Oktatás Uruguayi Intézete. Az AIFLD montevideói leányvállalata, a montevideói kirendeltség irányítja.

URUGUAYIAN LABOR CONFEDERATION (CSU). Uruguayi szakszervezeti szövetség. A montevideói kirendeltség által irányított és pénzelt országos szakszervezet.

URUGUAYIAN PORTLAND CEMENT COMPANY. A Lone Star Cement Corporation leányvállalata, a Montevideóban dolgozó CIA-tisztek számára nem hivatalos fedést biztosít.

VALLEJO BAEZ, CARLOS. Ügyvéd és író, a quitói kirendeltség propaganda- és szakszervezeti műveletekre alkalmazta.

VAREA DONOSO, REINALDO. Az ecuadori hadsereg nyugalmazott alezredese, a quitói kirendeltség ügynöke. Szenátor és alelnök. Kódneve: ECOXBOW—1.

VARGAS GARMENDIA, LUIS. Az uruguayi bevándorlási hivatal igazgatója, a montevideói kirendeltség kapcsolati munkatársa.

VARGAS, LUIS. A quitói kirendeltség beépült ügynöke az Ecuadori Kommunista Pártban. Kódneve: ECSIGIL—2.

VARGAS VACACELA, JOSÉ. Az ecuadori rendőrség hadnagya, a rendőrségi hírszerzés vezetője. A quitói kirendeltség kapcsolati ügynöke. Kódneve: ECAMOROUS—2.

VARONA, MANUEL DE. Kubai emigráns vezető. A miami kirendeltség ügynöke.

VAZQUEZ DIAZ, RICARDO. A quitói kirendeltség ügynöke szakszervezeti műveletekben, az AIFLD ecuadori irodájának vezetője.

VELEZ MORAN, PEDRO. Az ecuadori hadsereg alezredese, a guayaquili bázis összekötő munkatársa.

VILLACRES, ALFREDO. A guayaquili bázis összekötője egy PCE beépült ügynökhöz.

VOGEL, DONALD. A Mexico City-i kirendeltség szovjet/csatlós részlegének műveleti tisztje.

VOLMAN, SACHA. A CIA szerződéses műveleti tisztje, aki a politikai oktatási intézetet megszervezte a Costa Rica-i, San José-i kirendeltségnek.

VOURVOULIAS, LEANDER. Görög konzul, és a Mexico City-i konzuli testület elnöke. CIA-ügynök.

Voz Universitaria. A quitói kirendeltség egyetemimstákra irányuló propagandaorgánuma.

WALL, JIM. A quitói kirendeltség műveleti tisztje. Korábban egyetemi hallgatói fedésben teljesített szolgálatot Santiago de Chilében.

WALSH, LOREN (BEN). A quitói kirendeltség helyettes vezetője.

WALNER. Kuba montevideói nagykövetségének gépkocsivezetője. A montevideói kirendeltség ügynöke. Vezetéknevét elfelejtettem; valódi kódneve: AVBARON—1. Az Uruguayi Kommunista Pártba beépült ügynökként is használták.

WARREN, RAYMOND. A WH Osztály *Cono Sur* részlegének vezetője. Később, az Allende-kormány idején kirendeltségvezető Santiago de Chilében.

WATSON, STANLEY. A Memxico City-i kirendeltség különleges műveleteiért felelős tiszt, később kirendeltségvezető-helyettes.

WEATHERWAX, ROBERT. CIA műveleti tiszt, az AID elődjének, az ICA-nak a közbiztonsági fedésében, Quitóban.

WHEELER, RICHARD. A guayaquili bázis vezetője.

WICHTRICH, AL. Az Amerikai Kereskedelmi Kamara alelnöke Mexico Cityben, CIA-ügynök, politikai információkat szállít a Mexico City-i kirendeltségnek.

WORLD ASSEMBLY OF YOUTH (WAY) Ifjúsági Világtanács. A CIA által finanszírozott nemzetközi diákszervezet, amelyet a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség ellen használnak. Székhelye: Brüsszel.

WORLD CONFEDERATION OF LABOR. Lásd: International Federation of Christian Trade Unions (ICFTU).

YEPEZ DEL POZO, JR., JUAN. A quitói kirendeltség politikai akcióügynöke, a Népi Forradalom Liberális Párt vezetője.

YEPEZ DEL POZO, SR., JUAN. A quitói kirendeltség politikai akció- és propagandaügynoke. A PLPR vezetője, az ICJ ecuadori tagszervezetének vezetője.

YOUNG MEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION (YMCA). A hatvanas évek elején hívták életre Quitóban, a quitói kirendeltség kapcsolatai kiterjesztésére és lehetséges ügynökök felkutatására használja. A quitói kirendeltség tisztjei tagjai az igazgató bizottságnak.

ZAFIRIADIS, MRS. TOMAS. Nővérével együtt a montevideói kirendeltség AVENGEFUL telefonlehallgatási műveletének átírója. A férje az Egyesült Államok nagykövetségének alkalmazottja, futárként szolgált.

ZAFIRIDIS, TOMAS. Az USA montevideói nagykövetsége kereskedelmi szekciójának alkalmazottja. Az AVENGEFUL telefonlehallgatási műveletben futárként közreműködött.

ZAMBIANCO, JULIAN. USA-állampolgár; a CIA szerződéses műveleti tisztje. Kubában szervezték be, a Disznó-öböl inváziót után halászhajón szökött meg. Nem hivatalos fedésben a guayaquili bázisra nevezték ki. Később áthelyezték Mexico Citybe.

ZEFFER, ALEXANDER. A montevideói kirendeltség szakszervezeti műveletekért felelős műveleti tisztje.

ZIPITRIA. Az uruguayi hadsereg alezredese, a montevideói kirendeltség kapcsolati munkatársa. Kódneve: AVBALSA—10.

2. FÜGGELÉK

Rövidítések ABC-sorrendben. A ✻ (csillag) azt jelzi, hogy az illető szervezetet a CIA használja, és az 1. függelékben is szerepel

A es E	A Kikepzo Hivatal felmero es ertekelo csoportja
ACGMC	Amerikai kommunista csoport Mexico Cityben
ADEP	Nepi Demokratikus Akcio
AEC	Atomenergiai Bizottsag
AF	Afrika Osztaly
AFL	Amerikai Szakszervezeti Szovetseg
AID	Ugynokseg a Nemzetkozi Fejlodesert
AIFLD✻	Amerikai Intezet a Szabad Szakszervezeti Fejlodesert
ANCAP	Az olaj-, alkohol- es cementipar orszagos kozpontja
ANSA	Olasz hirugynokseg
ARNE	Ecuadori Nemzeti Forradalmi Akcio
CA	Kulonleges muveletek
CCI	Fuggetlen Campesino Konfoderacio
CEAS✻	Tanulmanyi es tarsadalmi akciokozpont
CEDOC✻	Katolikus Szakszervzeti Kozpont
CEOSL✻	Szabad Szakszervezetek Ecuadori Konfoderacioja
CERES✻	Gazdasagi es tarsadalmi reformtudomanyok kozpontja
CFP	Nepi Erok Tomorulese
CI	Kemelharitas
CIA	Kozponti Hirszerzo Ugynokseg
CI—ICD	Elharito torzs, nemzetkozi kommunizmus reszleg
CI/OA	Elharito torzs, muveleti jovahagyasi csoport
CI/ICD	A nemzetkozi kommunizmus osztaly elharitasi torzse
CIO	Ipari Szervezetek Kongresszusa
CNC	Orszagos Campesino Konfoderacio
CNED	Demokratikus diakok orszagos kozpontja
CNOP	Nepi szervezetek orszagos konfoderacioja
CNT	Orszagos munkaskonvencio
COG✻	Guayasi Munkas Konfoderácio
COS	Kirendeltsegvezeto
COSEC✻	Orszagos diakegyesuletek korodinalo titkarsaga
CPSU	A Szovjetunio Kommunista Partja
CP	Kommunista Part
CROCLE✻	Ecuadori Tengermelleki Szakszervezetek Regionalis Konfoderacioja
CS	Titkosszolgalat (ugyanaz, mint a tervezesi aligazgatosag — DDP)
CSU✻	Uruguayi Szakszervezeti Konfoderacio
CT	Hivatasos kikepzoprogram
CTAL	Latin-amerikai Szakszervezeti Konfoderacio
CTE	Ecuadori Munkas Konfoderacio

CTM*	Mexikói Munkás Konföderáció
CTU	Uruguayi Munkás Konföderáció
CUT*	Uruguayi Munkások Konföderációja
CWA	Amerikai Kommunikációs Dolgozók
DCI	A Központi Hírszerzés igazgatója
DCID	A Központi Hírszerzési elvek igazgatója
DDC	Koordinációs Aligazgatóság
DDI	Hírszerzési Aligazgatóság
DDP	Tervezési Aligazgatóság (ugyanaz, mint a Különleges műveletek)
DDS	Technikai Szolgálatok Aligazgatóság
DDS&T	Tudományos és Technológiai Aligazgatóság
DOD	Belföldi Műveletek Osztálya
DRE	Emigráns Forradalmi Diák Direktórium
ECLA	Az ENSZ gazdasági bizottságának latin-amerikai szekciója
EE	Kelet-európai Osztály
FBI	Szövetségi Nyomozó Iroda
FBIS	Külföldi Rádiólehallgató Szolgálat
FE	Távol-keleti Osztály
FENETEL	Telekommunikációs Dolgozók Ecuadori Szövetsége
FEP	Népi Választási Front
FETLIG	A Guayas-i tengerpart Szabad Munkásainak Szövetsége
FEU	Egyetemi Hallgatók Szövetsége
FEUE*	Egyetemi Hallgatók Ecuadori Szövetsége
FEUU	Uruguayi Egyetemi Hallgatók Szövetsége
FI	Külföldi hírszerzés
FIDEL	Baloldali felszabadítási front
FIR	Helyszíni hírszerző jelentés
FNET	Műszaki Diákok Országos Szövetsége
FRD*	Forradalmi Demokratikus Front
F és S	Levelek felnyitása és lezárása
FULNA	Nemzeti Felszabadítás Egyesült Frontja
IAC	Hírszerzési tanácsadó bizottság
IADL	Demokratikus Jogászok Nemzetközi Szövetsége
IBAD*	Demokratikus Akció Brazil Intézete
ICA	Nemzetközi Együttműködési Adminisztráció (az ATD elődje)
ICFTU*	Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Konföderációja
ICJ*	Jogászok Nemzetközi Bizottsága
I és E	A montevideói rendőrség hírszerzési és kapcsolati osztálya
IFCTU*	Keresztény Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége
IFJ*	Újságírók Nemzetközi Szövetsége
IFPAAW*	Mezőgazdasági Munkások Nemzetközi Szövetsége
IFPCW*	Vegyi- és Olajipari Dolgozók Nemzetközi Szövetsége
IFWN*	Újságírók Amerika-közi Szövetsége
IMF	Nemzetközi Valuta Alap
INR	A külügyminisztérium hírszerzési és kutatási hivatala
IO	Nemzetközi Szervezetek Osztálya
IOJ	Nemzetközi Újságíró-szövetség
ISC*	Nemzetközi Diák Konferencia

ITF*	Szállítómunkások Nemzetközi Szövetsége
ITS*	Nemzetközi szakmai titkárságok
IUS	Nemzetközi Diákszövetség
JCE	Ecuadori Kommunista Ifjúság
JCS	A vezérkari főnökök egyesített bizottsága
JOT	Altisztképzés (a CIA-nál)
KGB	Állambiztonsági bizottság (a szovjet hírszerző és biztonsági szolgálat)
LP	Lehallgatóposzt
MAAG	Katonai segély tanácsadó csoport
MIR	Forradalmi Baloldali Mozgalom
MLN	Nemzeti Felszabadító Mozgalom
MLR	Kolumbia Forradalmi Liberális Mozgalma
MRO	Uruguayi Forradalmi Mozgalom
MRP	Népi Forradalmi Mozgalom
NCG	Kormányzó tanács
NCNA	Új Kína Hírügynökség *(Hsinhua)*
NE	Közel-keleti Osztály
NIS	Országos hírszerző felügyelet
NPIC	Országos Fotográfiai Interpretációs Központ
NSA	Nemzetbiztonsági Ügynökség
NSA*	Országos Diákegyesület (USA)
NSC	Nemzetbiztonsági Tanács
NSCID	Nemzetbiztonsági Tanács hírszerzési direktívája
NSD	Nemzetbiztonsági igazgatóság
OA	Műveleti jóváhagyás
OAS	Amerikai Államok Szervezete
OBI	Hírszerzési alapinformációk hivatala
OC	Kommunikációs iroda (a DDS-en belül)
OCB	Műveleteket Koordináló Tanács
OCI	Folyamatos hírszerzési értékelés hivatala
OCR	Hírigények Központi Irodája
OCS	Tisztjelölt iskola
OF	Pénzügyi tiszt (a DDS-en)
OL	Hadtáp hivatal
ONE	Országos felmérési hivatal
OO	Műveleti hivatal
OP	Személyzeti hivatal (a DDS-en)
OP	Megfigyelőposzt
ORIT	Az ICFTU amerika-közi regionális szakszervezeti szervezete
ORR	Kutatási és jelentési hivatal
ORTF	A Francia Rádió és Televízió
OS	Biztonsági hivatal (a DDS-en)
OSI	Tudományos hírszerzési hivatal
OSS	Stratégiai Szolgálatok Hivatala
TR	Kiképző hivatal (a DDS-en)
OWVL	Egyirányú hangkapcsolat (rádiós összeköttetésben)
PCBM	Mexikói Bolsevik Kommunista Párt
PCE	Ecuadori Kommunista Párt
PCM	Mexikói Kommunista Párt
PCU	Uruguayi Kommunista Párt
PLR*	Forradalmi Liberális Párt (Kolumbia)
PLPR	Népi Forradalmi Liberális Párt
POA	Ideiglenes műveleti jóváhagyás
POR	Forradalmi Munkáspárt
PP	Lélektani és félkatonai
PPS	Népi Szocialista Párt

PRI	Intezmenyes Part (Mexiko)
PRQ	Szemelyi kerdoiv
PSE	Ecuadori Szocialista Part
PSI	Nemzetkozi kozszolgalat
PSR	Forradalmi Szocialista Part (Ecuador)
PSU	Uruguayi Szocialista Part
PTTI*	Nemzetkozi postai, tavıro- es telefondolgozok
RF	Radiofrekvencia
RFE*	Szabad Europa Radio
RID	Adatrogzito Osztaly
RMD	Kapcsolodo feladatok direktivaja
SAS	Skandinav legitarsasag
SATT	Strategiai elemzo es bemero csoport
SB	Szovjet Blokk Osztaly
SCWL	Feltorgatas-ellenorzo megfigyelo lista
SIME	Ecuadori katonai hirszerzo szolgalat
SK	Kulszolgalatot teljesito szovjet kozosseg biztonsagi tisztje
SNET	Kozoktatasi Dolgozok Orszagos Szakszervezete
SFR	Szovjet szemelyisegi profil
SR	Szovjet-Oroszorszag Osztaly
SW	Titkosiras
TASS	Szovjet hirugynokseg
TSD	Technikai szolgálatok osztalya
TUC	Szakszervezeti Fótanacs (Nagy Britannia)
UAR	EAK — Egyiptom (Egyesult Arab Koztarsasag)
UGOCM	Munkasok es parasztok altalanos szakszervezete
UNAM	Mexiko autonom nemzeti egyeteme
UNESCO	Az ENSZ oktatasi, tudomanyos es kulturális szervezete
UPI	United Press International — USA-hirugynokseg
URJE	Ecuadori Ifjusag Forradalmi Unioja
USIA	Az Egyesult Allamok informacios ugynoksege
USIS	Az Egyesult Allamok informacios szolgalata (az USIA tengerentuli irodai)
USOC	Az Egyesult Allamok olimpiai bizottsaga
USOM	Az Egyesult Allamok muveleti feladatai (az ICA-ban)
WAY*	Ifjusagi Vilagtanacs
WE	Nyugat-Europa Osztaly
WFDY	Demokratikus Ifjusagi Vilagszovetseg (DIVSZ)
WH	Nyugati Felteke Osztaly
WPC	Beke Vilagtanacs
YMCA	Kereszteny Fiatalemberek Szovetsege

TARTALOM

ELŐSZÓ / 5
BEVEZETŐ / 13
I. RÉSZ / 17
II. RÉSZ / 97
III. RÉSZ / 293
IV. RÉSZ / 453
V. RÉSZ / 511
1. FÜGGELÉK / 549
2. FÜGGELÉK / 569

Szikra Lapnyomda, Budapest (85—1622)
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató

68.— Ft

PHILIP AGEE

CIA

A CÉGEN BELÜL

NAPLÓ

Amint visszanéztem a párra, hosszú kabátjukra és nagy utazótáskáikra, hirtelen rájöttem, mi történik. Becsuktam az ajtót, félrevontam Catherine-t, és a fülébe súgtam, hogy a férfi és a nő valószínűleg egy lehallgatóművelet megfigyelői, és azt akarják kideríteni, hol lakom. Erre ő azt mondta, hogy a férfi fülében hallásjavító készüléket látott, amiből arra következtettem, hogy a rádióvételemet az elmúlt két napban zavaró idegesítő sípolások a megfigyelés jelei voltak.

Catherine követte a párocskát lefelé a lépcsőn, hogy megnézze, merre mennek; zavarukban lementek egészen a pincéig, amelynek ajtaja mindig kulcsra van zárva . . .